

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitvdine. De Actibvs Hvmanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censvris.
Prælectiones Theologicæ Posthvmæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi In III. Partem D. Thomæ De
Incarnatione Verbi Pælectiones Theologicæ Posthvmæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

R. P.
LEONARDI LESSII
E SOCIETATE IESV THEOLOGI
IN III. PARTEM D. THOMÆ
D E
INCARNATIONE
V E R B I
PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ
POSTHVMÆ.

OLIM IN ACADEMIA LOVANIENSI

Anno M. D. LXXXVII. primùm,
iterùm M. D. XC V. propositæ.

E T

Tam in vita , quàm à morte Auctoris
plurimorum votis ad prælum
expetitæ.

LEONARDI LESSII

E SOCIETATE IESV THEOLOG

IN III. PARTEM D. THOMAE

D E

INCARNATIONE

V E R B I

REFLECTIONES THEOLOGICAE

POSTHUMAE.

OLIM IN ACADEMIA LOVANIENSIS

ANNO M.D.CXXV. PRIMUM

INCEPIT M.D.XC.V. PROPOSITUM

E T

Tam in vita quam in morte

plurimum vobis ad peccatum

exhortatur

Ad Tertiam Partem D. Thomæ D E INCARNATIONE VERBI DEI.

INDUCTIO.

De Obiecto huius Tertia Partis.

Riusquam ad primæ quæstionis explicationem accedamus, enodanda sunt quedam præludia præmij loco.

DVBIVM I.

Quod sit obiectum seu materia huius Tertia Partis?

Respondeo, hæc pars continet tres Tractatus, qui diuersam habent materiam subiectam. In primo, agitur de Christo Redemptore generis humani, diuinâ humanâque naturâ constante, eiusque excellentiâ, mentis, & satisfactionibus, alijsque humanitatis mysterijs, vsque ad quæst. 60. In Secundo, de instrumentis quibus redemptionis meritum nobis applicat, nosque iustificat: quæ sunt septem Sacramenta. In Tercio, agit de resurrectione, vitæque beata; quæ est finis nostræ redemptionis & iustificationis.

Itaque primi Tractatus obiectum, est Christus Deus & Homo; quia hic agitur de admirabili illa vnione, qua effectum est vt eadem persona esset Deus & homo; & de ijs, quæ ex hac vnione tanquam proprietates quedam sequuntur. Non tamen hic agitur de omnibus quæ ad naturam diuinam & humanam pertinent, sed illa supponuntur ex 1. parte. Vnde hæc tractatio ordine doctrinæ posterior est 1. parte, in qua de diuina & humana natura seorsim agitur. Posterior etiam est parte 2.; tum quia tractatio finis, prior est tractatione mediorum: atqui causa finalis Incarnationis fuit liberatio à peccatis, collatio gratiæ, & virtutum, & beatitudinis; de quibus agitur in parte 2.; tum quia consideratio eorum quæ naturâ suâ nos ordinant in finem vltimum, prior est, quàm quæ solum ex positua Dei ordinatione ad salutem disponunt.

Dices, Christus Dominus est quid singulare; de singularibus autem non est scientia, vt dicunt Philoſophi: ergo Christus non est obiectum huius scientiæ.

Respondeo Primò, Theologia considerat communem rationem vnionis hypostaticæ contentam in hoc indiuiduo; quæ ratio est communibilis multis: Deus enim omni creaturæ rationali hypostaticè vniri potest; sicque Theologia considerat illud singulare, sub ratione formali vniuersalis.

Respondeo Secundò, De singularibus potest esse fides, quatenus subsunt diuinæ reuelationi:

& ita ex illis tanquam ex fidei principijs possunt colligi necessariæ conclusiones modo scientifico.

Addo, Multa tractari in Theologia, non tam modo scientifico, quam historico; vt sunt, gesta Christi & Sanctorum; & multa facta diuinæ potentia, quæ per modum exemplorum vel rerum mirabilium adducuntur; vt ex illis mores informantur, vel diuinæ perfectiones melius intelligantur. Huiusmodi ferè sunt quæ habet D. Thomas à quæst. 27. vsque ad 60.

DVBIVM II.

Quomodo diuidatur hic Primus Tractatus qui est de Christo?

Respondeo, In quinque Partes. Prima est, De vnione Verbi & humanæ naturæ, & de ijs quæ hanc vnionem sequuntur. Secunda est, De natiuitate eius seu ingressu in hunc mundum. Tertia, De progressu vitæ illius, miraculis, alijsque operibus. Quarta, De morte Christi, seu egressu ex hoc mundo. Quinta, De regressu ad Patrem; resurrectione, ascensione, sessione ad dexteram Patris.

DVBIVM III.

Vtrum hoc mysterium conuenienter dicatur Incarnatio?

Respondeo, Etsi olim quidam Catholici veriti sint vt hac voce, vt ait Athanasius sermone de Deipara, ne viderentur sentire cum Apollinaristis Christum solam carnem sumpsisse sine anima rationali; tamen recepta est ab Ecclesia & Patribus, saltem à tempore Concilij Nicæni, in cuius Symbolo habetur, *Et incarnatus est*, & deinceps positum est in aliorum Conciliorum Symbolis. Omnes etiam Patres ea voce vtuntur. Cyprianus lib. 2. contra Iudeos cap. 2. Ambrosius toto libro de Dominicæ Incarnationis Sacramento. Augustinus lib. 10. de Ciuit. cap. 29. Cyrillus lib. 1. in Ioannem cap. 13. Vocatur etiam à Græcis *εἰσαρκωσις*, id est, *Inhumatio*: ita Inhumatio, Damascenus lib. 3. cap. 6. & cap. 11. de Orthodoxâ fide: & Concilium Ephesinum in epistola ad Nestorium. Vocatur etiam aliquando *Corporatio*: ita Tertullianus libro de carne Christi; vsque & Hilarius.

2 Quæst. 1. De conuenientia Incarnationis. Art. 1. Dub. 1.

⁵ *Conuenientissimè dicitur Incarnatio.* Aduerte tamen, nomen Incarnationis esse conuenientissimum. Primò, quia Ioannis 1. vers. 14. dicitur *Verbum caro factum est*: quod nihil est aliud, quàm Verbum Incarnatum. Vbi nomine carnis, iuxta phrasim Hebraeam, intelligitur totus homo: sicuti Lucæ 3. vers. 6. *Videbit omnis caro salutare Dei*; id est, omnis homo. Genes. 6. vers. 12. *Omnis caro corrumperat viam suam*. De quo vide D. Augustinum in Enchiridio cap. 34. & lib. 14. de Ciuit. cap. 2.

Secundò, Quia indicat id quod videbatur difficilius, & magis à Deo alienum; vnde magis insinuat pietatem & amorem Dei erga homines, quàm alia nomina: quare meritò 1. ad Timoth. 3. vers. 16. dicitur *Manifeste magnum esse pietatis Sacramentum, quod apparuit in carne*.

Tertiò, Quia caro includit animam; non enim assumpsit carnem mortuam, sed viuam.

⁶ *Vocatur etiam Oeconomia.* Porro, nomen Oeconomiae, quo etiam multi Patres in hac materiâ vtuntur, potius significat ipsam Dei extraordinariam ordinationem, & dispensationem, qua constituit assumere naturam humanam, & in eâ salutem nostrâ operari, quàm ipsam Incarnationem. Sed Incarnatio est effectus illius Oeconomiae; quam ob rem etiam interdum Oeconomia dicitur.

DVBIVM IV.

Vtrum hac Tractatio praestantior sit ceteris Theologia partibus?

⁷ **R** Espondeo, Esse praestantiorē, excepta eâ quæ est de diuina natura, & personis diuinis.

QVÆSTIO PRIMA.

De conuenientia Incarnationis.

In sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari?

R Espondetur affirmatiuè; Et Probatur testimonio Damasceni & Dionysij Areopagite.

Notandum est, Supponere D. Thomam Incarnationem esse possibilem: fortè ideo quia id directè probari non poterat; sed solum poterant solui argumenta contraria; quod fiet in sequentibus.

Occurrunt hîc quatuor Dubia.

DVBIVM I.

Vtrum seposita redemptione generis humani, sit perse conueniens Deum incarnari? id est. Vtrum prater redemptionem generis humani, fini aliqua rationes, ob quas potuerit hoc esse conueniens?

² **R** Espondeo esse. Probatur, Quia id est conueniens Primò, diuine bonitatis: secundò, perfectioni vniuersi: tertio, humanæ naturæ.

Ratio est, Quia Incarnatio est excellentissimum ^{Praestat} diuinorum operum, omni sermone ineffabilis, ^{ceteris} omniq̃ intelligentiâ ignota; scilicet comprehensiuè; vt ait Dionysius lib. de Diuinis Nominibus c. 2. Vnde post Trinitatis mysterium nihil sublimius Incarnatione Verbi.

Secundò, Quia sicut diuinitas est vniuersalis causa salutis nostræ efficiens, ita Christus incarnatus est vniuersalis causa meritoria, ex qua omnia media, quibus ad vltimum finem peruenimus, dependent: ac proinde praestantior est eius tractatio, quàm omnium mediōrum.

Hinc sequitur, Eam esse maximè propriam ⁸ Theologiæ Christianæ. Cuius signum est, quòd ^{Solis Chri-} licet gentiles Philosophi, multa de ijs, quæ ad ^{stianis nota} alias Theologiæ partes pertinent, disputauerint, vt de natura diuina, de creatione mundi, de Angelis, de virtutibus & vitijs; tamen nihil vquam de mysterio Incarnationis cognoscere potuerunt. Aded illud proprium est Christianæ Theologiæ. Quare Augustinus lib. 7. Confess. cap. 9. legisse quidem dicit se in libris Platoniorum: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, & omnia per ipsum facta sunt*, nunquam tamen se legisse, *& Verbum caro factum est*. Similiâ habet Augustinus lib. 10. de Ciuit. cap. 29. Nec mirum, quia gentibus hoc mysterium stultitia videbatur, sicut & Iudæis ignominia; vt Apostolus ait, 1. ad Corinth. 1. vers. 23.

Quod diuinæ bonitati conueniens sit, ^{Incarnatio} Probatur; Quia boni est communicare seipsum, ^{est conueniens} vt docet Dionysius cap. 4. de Diuin. Nominib: ^{niens diuina Bonitas} ergo decet summum bonum, summè communicare seipsum: atqui hoc fit per mysterium Incarnationis: ergo decuit diuinam bonitatem carnem assumere. Vbi

Nota; Non esse de ratione boni, communicare se actu; sed esse sui communicatiuum: id est, esse perfectum vt possit se communicare, & ad hoc habere quandam propensionem. Communicare autem se actu, est signum bonitatis, & operatio illi maximè consentanea.

Petes; Quomodo communicat seipsum summè in hoc mysterio?

Respondeo: Tripliciter: Primò, In genere causæ formalis: quia non aliquam perfectionem creatam & limitatam, sed suam increatam & im-

³ *Communio per incarnationem est summa triplici-ter.*

⁴ *simili* mensam communicat creaturæ, ita vt creatura incipiat esse immensa. Secundò, In genere causæ efficientis: quia creaturam facit esse Deum. Tertiò, In genere causæ finalis: quia maximè allicit nos, per hoc opus, ad sui amorem & studium. Vide D. August. in Enchiridio cap. 26. & lib. 10. de Ciuit. cap. 29. Explicatur exemplo: Si lux sola esset perse subsistens extra globum solis, & poneret seipsam efficienter & formaliter in ipso

in ipso globo solari, communicaret seipsam summe per modum causæ efficientis & formalis simul; sed respectu nostri, per modum causæ finalis; nam per hoc maxime excitaremur ad illam videndam, & amandam; maxime si ante fuisset incognita.

Aduerte; In alijs rebus, communicationem formalem & effectiuam, non esse respectu eiusdem; nam forma subiecto quidem suo formaliter se communicat, non effectiue; rei autem productæ, effectiue tantum, non formaliter.

Dices, Deus communicat seipsum excellentiori modo per generationem æternam: ergo communicatio Incarnationis, non est summa.

Respondeo, Communicatio illa per generationem, est omnino naturalis, nec potest fieri creaturæ, vnde absolute est summa: sed communicatio per Incarnationem, summa est, non absolute, sed respectu creaturæ; & inter communicationes ad extra, seu liberæ. Nam cum Deus communicet se creaturis quadrupliciter; Primò, Tribuendo cuique speciem & naturam, quæ est imitatio & quædam participatio naturalis diuini esse: Secundò, Tribuendo naturæ rationali virtutes supernaturales donaque gratuita, quæ sunt participationes altiores diuinarum perfectionum; Tertiò, Tribuendo naturæ rationali lumen gloriæ, quo particeps fit diuinæ beatitudinis, & ornamenta supernaturalia statui glorioso consentanea: Quarto denique, Dando illis non aliquam sui participationem & veluti particulam, sed seipsum totum, secundum totam suam immensitatem, quod fit per Incarnationem; hæc quarta, est summa communicatio possibilis.

Dices, Deus communicat seipsum totum immediate in beatitudine; quia per seipsum immediate mentibus beatorum vnitur: ergo ad summam communicationem non erat necessaria Incarnatio. Deinde, magis seipsum communicasset, si omnes personæ assumpserint; & si plures naturæ fuissent assumptæ; vel etiam totum vniuersum.

Respondeo ad primum: Communicatio illa, quæ Deus se communicat beatis, est extrinseca. Sicuti lux solis, communicatur oculo dum videtur; ita Deus dicitur beatis communicari, quatenus ipse immediate videtur, & per seipsum concurret ad illam visionem efficiendam. In Incarnatione autem Deus per seipsum intimè communicatur creaturæ, & in illa corporaliter inhabitat, ita vt creatura sit Deus.

Respondeo ad secundum. In illo casu communicasset se magis extensiue, non intensiue: atqui extensiua communicatio, non est per se primò intenta, quia termino caret, sed intensiua: non enim pertinet per se primò ad perfectionem operum Dei, vt tot, vel tot sint indiuidua; sed distinctio generum & specierum.

Addè, Quod non sit possibile, vt sit summa communicatio extensiua. Vnde sufficiebat, vt vna persona assumeret vnā naturam: quod etiā pertinet ad commendationem huius mysterij, nempe vt in toto vniuerso esset vnicum & singulare.

Secundò, Quod conueniens sit perfectioni vniuersi;

Probatum Primò, Quia ad vniuersi perfectionem quodammodo pertinebat, vt ex omnibus rerum ordinibus constaret, quo Deo esset quā si-

millimum: ergo præter ordinem naturæ, gratiæ & gloriæ, consentaneum erat, vt tamquam omnium complementum, etiam esset ordo, siue gradus vnionis hypostaticæ.

Probatum Secundò, In omnibus rebus creatis, vna tantum persona est in vnā naturā, in Deo tres personæ sunt in vnā natura: ergo vt essent omnes differentiæ rerum, conueniens erat, vt vna persona esset in duabus naturis. Simili namque modo, D. Leo serm. de Natiuitate; probat conueniens fuisse, vt aliquis homo esset productus ex muliere sine viro; quia inuenitur homo productus sine viro & muliere; & productus ex viro & muliere, vt nos omnes; & productus ex viro sine muliere, vt Eua: ergo debet esse aliquis productus ex muliere sine viro, vt Christus.

Probatum Tertiò, Quia per Incarnationem, omnis creatura singularem quandam dignitatem accepit: Nam omnis creatura in homine quodammodo est assumpta, quod in alia natura fieri non poterat: in homine enim omnes rerum gradus continentur; vt docet Damascen. lib. 2. de Fide orth. cap. 12. Est enim in ipso natura corporæ, communis cum rebus inanimis: est vegetabilis cum plantis; sentiens cum animalibus; intelligens cum Angelis. Vnde vocatur à Philosophis *μικροκοσμος*; & iuxta D. Gregorium hom. 29. in Euang. vocatur *omnis creatura*. Hanc excellentiam omnis creaturæ contentam in homine, explicat Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 18. Et Caietanus hic. Videtur etiam quibusdam insinuari ab Apostolo ad Ephesios 1. v. 10. vbi ait: *Per Christum insinuari omnia, quæ in celo, & quæ in terra sunt.* Vbi pro *insinuare*, Græcè habetur *ἀνακεφαλαιοῦσθαι*, quod significat, in summā & cōpendio completi; seu vt Irenæus ait *Recapitulare*. Quasi Apostolus voluerit dicere, in Christo omnia colligi & vniiri, quæ in celo & in terra dispersa sunt.

Tertiò, Quod Incarnatio valde fuerit conueniens naturæ humanæ;

Probatum Primò, Quia per eam effectum est, vt homo esset Deus; vnde plurima sequuntur excellentiæ. Primò, Vt homo sit caput totius vniuersi. Secundò, Vt sit capax infiniti meriti & perfectissimæ iustitiæ coram Deo. Tertiò, Vt sit fons salutis, & omnium bonorum supernaturalium. Ad Ephes. 1. v. 3. *Qui benedixit nos omni benedictione spirituali in caelis in Christo.* Quæ dignitates, etsi videantur esse soli Christi, tamen moraliter in totum genus humanum redundant.

Probatum Secundò, Per Incarnationem effectum est, vt singuli homines haberent ius perfectæ iustitiæ ad gratiam Dei, & gloriam æternam; non quidem in seipsis, sed in Christo. Ita enim debetur hominibus gratia & gloria, vt respectu Christi, sit debitum ex iustitia; quamvis respectu nostri sit gratia aut misericordia, vel saltem non ita perfecta iustitia.

Probatum Tertiò, Effectum est, vt haberemus caput eiusdem generis nobiscum; seu vt Theologi loquuntur, *Caput homogenum in ordine gratiæ.* Vnde August. Tract. 80. in Ioannem: *Eiusdem*, ait, *sunt natura viri & palmites: cum igitur, esset Deus, cuius natura nos non sumus; factus est homo, vt in eo esset virtus humana, natura, cuius nos palmites esse possemus.* Cū enim Ecclesia constet Angelis & hominibus, secundum naturam inuisibilem erat Deus

A a ij similis

Deus secundum
municat
liberè
creaturis
quadrupliciter.

Incarnatio
superat
com muni-
cationem
beatorum.

Communi-
catio exten-
siua, non
arguit ma-
iorem per-
fectionem.

Est conue-
niens perfe-
ctioni vni-
uersi.

In Homine
vniuersa
creatura
quodammodo
est assumpta.

Est conue-
niens natu-
ræ humanæ.

Est conue-
niens.

4 **Quæst. 1. De conuenientia Incarnationis. Art. 1. Dub. 2.**

similis Angelis, sed non nobis; unde decebat eum assumere naturam visibilem, vt etiam fieret similis nobis, vt nostra humilitas, quæ est Angelis inferior, hac ratione compensetur.

Aduerte tamen; Etiam si ob has rationes conueniens videatur, vt Deus homo fieret, etiam seposita redemptione humani generis; tamen non deesse alias rationes ob quas etiam fortè magis conueniens videatur vt non fieret, nisi supposita necessitate nostræ redemptionis.

DVBIVM II.

Vtrum Deum incarnari, fuerit conueniens ad reparationem generis humani?

8
Cnr homo
lapis, po-
tius sit re-
demptus
quam An-
gelus.

Suppono ob multas rationes fuisse magis conueniens, vt homo lapsus rediret, quam Angelus. Primò, Quia tota humana natura ceciderat; Angelica solum ex parte. Secundò, Quia omnes homines vnà tantum voluntate peccarunt, eaque aliena, nempe primi parentis; Angeli autem singuli, sua voluntate. Tertiò, Quia natura humana est magis infirma & calamitosa, unde magis apta ad mouendam Deo commiserationem. Quartò, Quia homo ob naturam imperfectiorem habet voluntatem facile mutabilem, & longam viam in qua possit penitere: Angelus autem naturā suā magis est inflexibilis, unde non est ita facilis ad penitendum: deinde brevissimam naturā suā postulat viam. Quintò denique; Quia Angelus sponte sua cecidit; homo autem inductus à dæmone per mulierem. Omitto alias minores. Quibus positis:

9 Respondeo, Ad reparationem humani generis, nullum potuisse inueniri modum conuenientiorē, quam Filius Dei Incarnationem.

Est certa & communis Doctorum ac Patrum: D. Augustinus 13. de Trinit. cap. 10. expressè dicit; *Sananda miseria nostra conuenientiorē alium modum non fuisse.* Idem docet D. Leo serm. 1. de Natiuit. item serm. 4. & 10.

In Incar-
natione
maximè
reliquit in-
finita di-
uina.

Probatur Primò, Quia maximè fuit conueniens; vt homo redimeretur iustissimā & perfectissimā satisfactione. Primò, Quia in tali maximè elucet iustitia diuina; quod valde ad gloriam Dei pertinet, & ad perfectionem operum diuinorum: Nam sic, quod per peccatum inordinatum erat, excellentissimo modo ad ordinem reuocatur. Excitantur etiam homines vt maiori circumspectione peccata deuinent, cognita hac Dei iustitia: de quo vide Anselm. lib.

Miserico-
dia.

Cur Deus homo cap. 12. Secundò, Maximè elucet misericordia Dei; vt docet Damascen. lib. 3. de Fide cap. 1. Quia non solum datur homini venia & tempus penitendi & satisfaciendi; sed etiam dantur vires & infinita bona, quibus perfectè satisfiat. Facit quoque ad maiorem hominis dignitatem & gloriam, & ad maiorem animi tranquillitatem, vt ostendit Richard. de S. Victore libro de Incarnatione cap. 8. Tertiò,

Sapientia.

Maximè elucet Sapientia: quia vt ait Damascen. lib. 3. de Fide cap. 1. *Inuenta est difficillimi preij decentissima solutio, & in eodem opere coniuncta est arctissime summa misericordia & iustitia, quæ antea pugnare videntur;* iuxta illud Psalmi 84. *Miseri-*

cordia & veritas obuierunt sibi, iustitia & pax osculata sunt. Atqui homo non poterat redimi iustissimā satisfactione, & perfectā iustitiā, nisi Deus hypostatice vniretur humanæ naturæ, vel saltem naturæ rationali; vt dicemus artic. sequenti: ergo hic fuit conuenientissimus modus.

Probatur Secundò, Per decem utilitates quas refert D. Thomas art. 2. Vide illum.

Dices; Deus maximè est liberalis: ergo magis consentaneum erat, vt liberali condonatione, sine aliquā satisfactione, genus humanum repararetur.

10
Non deca-
bat pecca-
tum libe-
raliter à
Deo con-
donari.

Respondeo, Negando Consequentiam. Primò, Quia etsi deceat priuatam personam sine omni satisfactione iniuriam remittere; non tamen id ita decet publicam; cuius est vindicare crimina, vt seruetur iustitia. Secundò, Quia etsi Deus sit maximè liberalis & misericors, non tamen est minùs iustus; unde conuenientissimum fuit, vt is modus adhiberetur, in quo summa liberalitas & iustitia coniungerentur. Vfus est enim summa liberalitate & misericordia erga nos; & summa iustitia erga Christum satisfaciētem.

Dices Secundò, Videtur contra iustitiam, exigere satisfactionem ab innocente, & tradere illum morti pro impio.

Respondeo; Non esse contra iustitiam, quando innocens in hoc consentit: consensisse autem Christum patet Psalm. 39. vers. 7. *Sacrificium & oblationem nolui, corpus autem aptasti mihi. Holocaustum & pro peccato non postulasti, tunc dixi, ecce venio. In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam; Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Quem locum Apostolus interpretatur de Christo, ad Hæbr. 10. Postquam autem Christus consentit, tenebatur ex iustitia per modum fideiussoris, pro nobis satisfacere.

Satisfactio
pro homi-
ne, non fuit
innocenti
Christo
iniuriosa.

Accedit; Quod ista satisfactio, etiam ipsi Christo fuerit vtilissima; vt patet ad Philip. 2. v. 9. *Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen.*

Adde; Cum Deus sit absolutus omnium Dominus, potuisse eum disponere de Christi humanitate, pro suo arbitratu sine vllā iniuriā.

Dices Tertiò, Videri fuisse quandam prodigalitem, dare rem infiniti pretij, pro bono finito alterius recuperando: id est, pro salute hominum, profundere vitam Christi.

Respondeo; Fructus huius mysterij, non fuit in solā hominum salute; sed redundat in maximam Dei gloriam; & etiam ipsius Christi dignitatem. Et, quamuis vita Christi ob excellentiam personæ fuerit infinitæ dignitatis; tamen non erat physicè & realiter infinita. Deinde; ad breue solum tempus erat extinguenda, moxque cum summā gloriā excitanda: hominum autem salus futura est sempiterna.

Neque ar-
guit prodigalitem

Adde; Ea quæ sunt perfectiora, sæpè à Deo ordinari ad opem, directionem, & perfectionem imperfectiorum. Sic Angelos ad hominum ministerium destinauit ad Hæbr. 1. vers. 14.

DVBIVM

DVBIVM. III

Virum ratione naturali probari possit mysterium Incarnationis esse possibile?

Respondeo, Non posse convinci demonstratione hoc mysterium esse possibile, ab illo intellectu siue humano siue Angelico. Ita Durand. & passim alij Doctores.

Probatur Primò, Ex Scriptura. Isaia 53. v. 8. Generationem eius quis enarrabit? Quod non solum de diuina generatione, sed etiã de humana, id est, de modo quo Deus factus est homo, & natus de Virgine; intelligitur à Patribus, vt Hieronymo & Cyrillo in hunc locum, Leone serm. 10. de Natiuitate. Chrysostomo hom. de Ioanne Baptista tom. 3. Isaia 64. v. 4. Oculis non vidit, Deus absque re, quæ præparasti expectantibus te: quod intelligitur de mysterio Incarnationis, vt patet ex contextu Isaia, & Apostoli 1. ad Corinth. 2. & insinuat nullo intellectu creato potuisse percipi siue reuelatione, vt rectè ostendit Caietan. in hunc locum 1. Corinth. 2. Apostolus ad Ephes. 3. v. 9. vocat istud mysterium, Sacramentum absconditum à sæculis in Deo, & inuestigabile diuitias Christi. Et 1. Cor. 2. v. 7. Sapientiam loquimur in mysterio, quã nemo principum huius sæculi cognouit: quod esse mysterium Incarnationis, passim omnes interpretantur.

Probatur Secundò, Ex Patribus: Dionys. de diuin. nominib. cap. 2. parte 1. Ipsa *LESV* in carne apparitio, & ineffabilis est omni oratione, & ignota omni intelligentia; ipsi dignissimi Angelorum primari non cognita. Intellige comprehensiuè, vel certè lumine naturali. Iustinus in lib. de recta fidei confessione: Dispensationis siue economie ratio, in explicabilis est; nec est quod à me quisquam vnionis modum requirat. Postea tamen addit; Non tamen ideo ab inquisitione cessandum, vt non solum credamus, sed etiam, quantum Deus donauerit, intelligamus. Chrysost. hom. 10. in Ioan. Arcana & inuestigabili vnione, verbis adhaeret carni. Et hom. de Ioan. Bapt. Miraris quod ignorem quomodo Verbum caro factum sit: omnis creatura ignorat: intellige lumine naturali; nam statim subdit, Cognosci diuinã reuelatione. D. August. Epist. 3. quæ est ad Volusianum: Hic si ratio queritur, non erit mirabile; si exemplum poscitur, non erit singulare; deus Deum aliquid posse, quod nos faciamur inuestigare non posse: in talibus rebus tota ratio facti, est potentia facientis.

Probatur Tertiò Ratione; Incarnatio est maximum opus omnipotentie Dei possibile; quia in eo est maxima communicatio possibilis. Vnde à D. Leone serm. 8. de natiuit. dicitur Omnium miraculorum maximum. Atqui, nulla creatura potest comprehendere quicquid est Deo possibile; quia nec omnipotentiam Dei; nec potentiam obedientialem omnium creaturarum potest penetrare seu comprehendere: ergo &c. Secundò, Quia hoc mysterium, non solum quatenus factum est, sed etiam quatenus possibile, est omnino supernaturale; nec villo modo continetur in principijs, vel effectibus rerum naturalium, nec vllam affinitatem habet in ijs, quæ in tota rerum vniuersitate reperiuntur: ergo nulla est via hoc naturaliter inuestigandi.

Dices, Angelus cognoscit euidenter quid sit natura humana, quid eius hypostasis: ergo etiam cognoscit eam suã hypostasi posse spoliari. Secundò, Cognoscit accidens posse seruari sine suo sub-

iecto: ergo etiã naturã sine suã hypostasi propriã.

Respondeo ad primum; Incertum est an hypostasis addat aliquid positiuũ supra naturam, an solum negationem existendi in alio: & sic negari potest Angelum naturaliter cognoscere naturam suã hypostasi posse spoliari. Secundò, Etiam si Angelus posset cognoscere naturam à sua hypostasi esse separabilem, non tamen ideo cognoscit illam substantiam posse suppleri per rem omnino distinctam. Sicut quantitas non potest figurari formaliter per figuram extrinsecam.

Ad secundum, Incertum est an Angelus possit cognoscere naturaliter accidens à subiecto esse separabile; quia non est euident, influxum causæ materialis suppleri posse per causam agentem. Tamen etsi hoc posset cognoscere, non ideo posset etiam cognoscere hoc mysterium; quia est longè sublimius: nam vim & conditionem diuinæ substantiæ non potest naturaliter cognoscere.

Dico Secundò, Potest tamen ratio naturalis fide illustrata, exemplis & coniecturis probabiliter persuadere istud mysterium esse possibile. Ita Durand. & alij.

Primò, Exemplo infisionis; sicut enim ramus arboris antequam inferatur, propriam substantiam habet; dum infusus est, amittit propriã, & accipit substantiam arboris, cui inferitur; adeo vt vna arbor dicatur pyrus & prunus: & id quod infusum est, potest exarescere, altero manente viridi: sic humana natura insita diuinæ, amittit propriã substantiam, & accipit diuinã; adeo vt vna persona sit & Deus & homo; & humanitate exarscente per passionem, ac reslorescente per resurrectionem, diuinitas non est mutata. Ita D. Bonauentura & D. Thomas in 3. quæst. 1.

Secundò, Exemplo vnionis animæ spiritualis per se substantis in carne mortali; anima enim potest vniri carni, etsi maximo interuallo distet, eamque viuificare suã vitã, & ad suam dignitatẽ attollere, vt sint vna persona: ergo & Verbum diuinũ poterit se vnire naturæ humanæ, tribuere suam substantiam, & illam euehere ad dignitatẽ diuinam, vt sint vnus Christus, idque sine imperfectione. Habet hoc exemplum Augustinus epistola ad Volusian. & Athanasius in Symbolo.

Tertiò, Exemplo ferri candentis, vbi inuolabiliter duæ integræ substantiæ inter se vniantur; & altera tribuit alteri quodammodo suum esse, nempe ignis suum lumen & calorem, nihil à ferro accipiens. Ita D. Basilii oratione in sanctam natiuitatem. Et Damascenus lib. 3. de fide c. 5.

Quartò, Possunt etiam sumi coniecturæ ex alijs fidei mysterijs: Primò, Ex mysterio Trinitatis, vbi vna natura est in tribus personis; cur ergo etiã tres nature, corpus scilicet, anima, & diuinitas nõ possent esse in vna persona? cum facilius videatur plures naturas conuenire in vnã hypostasi, quàm plures hypostases in vnã simplicem naturam. Item sicut in Trinitate, vna persona non est alia; tamen ob essentia vnitatẽ, omnia attributa essentialia sunt communia; ita hic, etsi vna natura non sit alia; tamen ob personæ vnitatẽ, etiã propria naturarũ erunt communia per communicationem idiomatum: Vnde dicimus Deum naturam esse ex MARIA Virgine, passum, mortuum, sepultum. Et hominẽ istum esse omnipotentem, creasse omnia, &c. hanc similitudinẽ explicat pulcherrimè Bernar. serm. 3. de Vigilia Natiuit. & Damascenus lib. 3. c. 5.

A a iij Secundo,

11
Negatur.

Ex Scriptura.

Ex Patribus.

Ex ratione.

Incarnatio est plane incognoscibilis naturaliter, quia plane est supernaturalis.

12

Naturã ab hypostasi posse separari, non est Angelus naturaliter cognoscens.

13
Incarnatio est probabilis. Ita est probabile. Ita est probabile.

Exemplo infisionis.

Vnionis animæ spiritualis ad carnem.

Ferri candentis.

Ex mysterio Trinitatis.

Ex myste-
rio Eucha-
ristie:

Secundò, Ex mysterio Eucharistie, ubi videmus accidens separatum esse à suo subiecto, & per se subsistere: ergo etiam substantia, nempe humana natura poterit spoliari suo supposito, & constitui in alio. Item ergo subsistens per se, poterit in alio collocari, & ab eo sustentari, præsertim ab hypostasi diuinâ, quæ est infinitæ perfectionis in ratione hypostaticâ, habetque vim sustentandi infinitam: nam sustentare aliud, nullam dicit imperfectionem.

Tertiò, Quia Deus est omnipotens, & creaturæ suæ intime præsens, tamquam vita, spiritus, & esse ipsius: cur ergo non posset eam sibi altringere & copulare, ita ut illam tamquam hypostasis sustentet; cum hoc nullam imperfectionem inuoluat?

DVBIUM IV.

Verbum Incarnatio re ipsa sit facta, & quomodo id probari queat?

14
Varij erro-
res circa
Incarna-
tionem.

Notandum est, Incarnationem negari ab omni genere infidelium: Ethnici enim dicunt esse impossibile; quorum argumenta suis locis soluentur; & quantum res patitur, ostendimus dubio 3. esse possibile. Quod autem re ipsa sit facta, potest contra illos ex communibus fidei notis probari: de quibus dictum est 2. 2. qu. 1.

Iudæi etiam negant illud esse præstitum: contra quos valent rationes illæ communes ex fidei notis; & præterea propria quædam, quibus ostendimus Messiam in lege promissum iam venisse, & esse verum Deum; ac propterea hoc mysterium esse reuera præstitum.

Hæretici autem varios errores circa hoc mysterium habent. Quidam enim negant esse Deum, aut extitisse ante ortum ex virgine: ut Ebion, Cherintus, Paulus Samosatensis, Photinus, & alij. Contra quos sufficiunt ea quæ tractari solent in Tractatu de Trinitate, ubi ostenditur Verbum seu Christum esse Deum.

15

Probat
contra Iu-
dæos.

Alij errant circa Christi carnem: alij circa animam: alij circa personam; alij circa vnionem, quæ suis locis refutabuntur. Tantummodò superest, ut ostendamus contra Iudæos primò; Messiam venisse: Secundò; ipsum esse Deum: ita enim probauerimus mysterium Incarnationis re ipsa esse præstitum.

Scilo.

Quod ad primum attinet, Messiam venisse, patet 1. Gen. 49. vers. 10. ubi Iacob benedicens filio suo Iudæ, ait: Non auferetur sceptrum de Iudæ, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Qui locus est variè legatur, ut patet ex Hieronymo in Quæst. Hebraicis, sensus tamen est idem: Hebraicè est: Donec veniat Scilo, & ipsi congregabuntur omnes populi. Vbi per Scilo intelligitur Messias. Quod patet primò; quia dicitur Expectatio gentium, quod est proprium nomen Messie: ut patet Aggai 2. vers. 8. Veniet desideratus cunctis gentibus. Secundò, Quia Chaldaea paraphrasis vertit, Donec veniat Messias, cuius est regnum. Tertiò, Quia ita intellexerunt hunc locum omnes antiqui Rabbinj, teste Galatino lib. 4. cap. 4. de arcanis Theologicæ veritatis. Itaque ex hoc testimonio apertè habemus principatum populi Iudaici non esse aufertendum à Iudæ, donec Messias venerit; atqui

iam à mille sexcentis annis ablatum est, non solum à tribu Iudæ, sed etiam à toto populo Israëlítico: ergo certum est Messiam iam venisse.

Dices, Multis annis ante Christi aduentum fuisse ablatum principatum de Iudæ; nempe à temporibus Machabæorum; quo tempore tribus Levi principatum obtinebat; nam Sacerdotes etiam in politicis præerant.

Respondeo Primò, Per Iudam intelligi populum Iudaicum; in quo populo principatus vsque ad Christi aduentum fuit conseruatus. Ita intelligit Eusebius lib. 1. Hist. cap. 6. Et lib. 3. de demonstr. Euangelic. c. 2. Iustinus Dialog. contra Triphonem circa medium. August. lib. 18. de ciuit. cap. 45. Idem insinuat Athanas. lib. de Incarnat. Verbi. Et Chrysost. in hunc locum.

Respondeo Secundò & melius, Per Iudam intelligi tribum Iudæ; nam ibi benedicit Iudæ filio suo & posteris eius; sicut alijs filiis. Vnde dico sceptrum, id est principatum; non esse ablatum de tribu Iudæ. Quia postquam caput in ea, quod factum est propriè tempore Dauidis, semper mansit principatus ipsius tribus, quamuis non administraretur per aliquem qui propriè esset ex illa tribu, ut per Machabæos &c. Quod patet primò; Quia ciuitas regalis; & sedes regni, & totus ferè populus, ad eam tribum pertinebat; nam qui ex alijs tribubus illis erant permixti, pauci erant respectu ipsorum; ita ut nomen proprium aliæ illæ tribus amitterent.

Secundò; Quia in ditione tribus Iudæ, omnes habitabant.

Tertiò; Quia Scriptura 4. Reg. 17. vers. 18. totum populum Iudaicum qui post captiuitatem decem tribuum remansit, vocat tribum Iudæ; Iratusque, inquit, Dominus Israël, abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Iudæ tantummodò, cum tamen etiam tribus Benjamin, & multi alij qui ex alijs tribubus ad Iudam accesserant, remanserint.

Quartò; Quia principatus electione populi illis temporibus dabatur, non autem iure hæreditario, ut patet 1. Machab. c. 9. quod signum est fuisse ipsius populi. Vide Pereriu in c. 49. Genes.

Probat Secundò; Ex cap. 9. vers. 24. Danielis: Septuaginta hebdomades, inquit Angelus Danieli, abbreviata sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consummetur prauaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio, & prophetia, & vngatur sanctus sanctorum. Quem locum omnes antiqui Rabbinj exponunt de Messia; Et patet ex illis verbis: Et vngatur Sanctus Sanctorum, quod est proprium nomen Messie. Et ex istis: Ut consummetur prauaricatio, & adducatur iustitia sempiterna, quod est officium Messie. Et infra; Post hebdomades sexaginta duas, occidetur Christus; & non eris eius populus, qui enim negaturus est. Apertè autem indicatur tempus aduentus eius per 72. hebdomadas. Pro quo notandum; hebdomadam in Scripturis tantum dupliciter accipi: primò; pro spatio septem dierum, ut Levitic. 23. ubi dicitur; septem hebdomadas à Paschate esse enumerandas, quæ efficiunt dies quadraginta nouem, & quinquagesimum esse Pentecostè. Secundò; pro spatio septem annorum; ut Leuit. 25. v. 8. Numerabis septem hebdomadas annorum; & proximè sequens, qui erit quinquagesimus annus, erit Iubilæus, qui erat annus remissionis.

Scripturam
de Iudæ ab-
latam, tem-
pore Mes-
sie.

16

Septuaginta
hebdomades Da-
nelis.

remissionis. Certum est autem hebdomadas Danielis non esse hebdomadas dierum, quia sic eius prophetia intra sesquiannum completa fuisset: ergo accipitur pro hebdomadibus seu septenariis annorum. Fingentium autem est aliter hebdomadas velle accipere, cum nullum fundamentum habeat in Scripturis. Septuaginta hebdomades efficiunt quadringentos nonaginta annos, quos constat esse completos circa tempora Christi.

Petes, Quando incipiunt haec hebdomadae, & quomodo sunt computandae?

Respondet, Illas incipere ab exitu sermonis, ut iterum adificetur Ierusalem, ut expresse dicit Angelus cap. 9. vers. 25. Danielis, id est, ab eo tempore quo data est potestas rursus instaurandi Ierusalem; quam potestatem nusquam legimus datam nisi lib. 2. Esdræ cap. 2. ubi habemus anno vigesimo Artaxerxis datam esse facultatem Nehemæ reedificandi Ierusalem, quam etiam tunc ædificatam esse & quid in angustia temporis, ut dicitur apud Danielē, id est, breui tempore, & oppugnantibus vicinis, patet lib. 2. Esdræ c. 4. & 6.

Itaque computandae sunt à vigesimo anno Artaxerxis Longimani, qui fuit septimus Rex Persarum. Modus autem certissimus eas computandi, est per Olympiades, quæ certissimæ sunt apud omnes Scriptores, & plurimum conducunt ad quaestiones sacras, teste Aug. lib. 2. de doctrina Christiana c. 28. Est autem Olympias tempus quatuor annorum; post quod Iudi olympici olim celeberrimi in Græcia instaurabantur. Caput autem Artaxerxes regnare olympiade septuagesimā nonā, anno primo illius olympiadis, ut docet Eusebius in Chronico, & alij. Vnde vigesimus annus regni eius, erat quartus annus olympiadis octogesima tertiæ. Quod etiam expresse testatur Iulius Africanus exactus chronographus apud Hieronymum. in cap. 9. Danielis. Ab hoc ergo anno olympiadis 83. inchoandæ sunt hebdomadae Danielis. Porro septuaginta hebdomades conficiunt annos 490. qui anni sunt lunares, nempe 354. dierum, minores nostris annis solaribus, vnde decem diebus, & sex horis; ut ex multis auctoribus ostendit Pererius lib. 10. in Daniel. nempe ex Iulio Africano, Theodoro Beda, Rupert. & alijs. Ideo enim scripturam dicere septuaginta hebdomades abbreviata sunt, id est, breues constitutæ, & ad annos lunares contractæ: Vnde 490. anni lunares, efficiunt solares annos 475. & medium, cum 23. diebus. Atqui 475. anni solares efficiunt 119. olympiades vno minus anno: ergo 70. hebdomades Danielis efficiunt 119. olympiades vno minus. Nunc adde 119. olympiades ad 83. olympiades præcedentes, habebis 202. Olympiades. Ex quo perspicue sequitur hebdomades septuaginta Danielis fuisse completas olympiade 202. completā: atqui Christus passus est olympiadis 202. anno quarto, ut patet ex Chronico Eusebij, qui etiam id probat ex Phlegonte ethnico auctore qui scribit illo anno quarto olympiadis 202. contigisse memorabilem illam Eclipsim solis, & terræ motum qui multas vrbes in Bithynia subuertit. Hæc autem erat vltima hebdomada, in qua omnia compleri debebant, quæ apud Daniele de Messia dicuntur. Quare cum hæc omnia videamus tunc in Christo impleta, & postea secutam esse perpetuā vrbis & templi desolationem, & totius Reipublice Iudaicæ eersionem,

quæ ibi secutura prædicantur, euident est ipsum esse Messiam.

Tertiò probari potest, ex c. 2. Isaia, & Micheæ 4. in principio: Et erit in nouissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium.

Quartò, ex cap. 2. Habacuc v. 3. Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur: si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit.

Quintò ex cap. 2. Aggæi v. 7. & 8. Adhuc vnam modicam est, & ego commouebo calum, & terram, & mare, & aridam; & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum.

Sextò, ex Malachiæ 3. in principio; Ecce ego mitto Angelum meum & preparabit viam ante faciem meam, & statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis, & Angelus testamenti, quem vos vultis. Quæ loca diligentissimè expendit Franciscus Ribera. Ex his & similibus prophetijs factum est, ut Iudei tempore Christi Messiam expectarent, quia sciebant tempus iam appetere, quod diuinis oraculis indicabatur. Imò totus penè orbis plenus erat famā venturi maximi Regis, qui omnia imperio suo subiugaret, & quem omnes Reges agnoscere deberent, si salui esse vellent. Patet hoc ex Cicerone tum alibi, tum libro 2. de Diuinatione. Et ex Suetonio in Tito & Vespasiano.

Vltimò efficacissimè probari potest ex illustrissimis notis Messiae, prædictis vel adumbratis in veteri Testamento, & impletis in nouo. Quid enim apud Euangelistas legimus de Christo, multis seculis antea prædictum ostendere possumus à Prophetis; & pleraque ita clara, ut non prophetia, sed historica narratio videatur, ut futurum Deum & hominem, & cum hominibus versaturum. Baruch. 3. & Isaia 35. Generatum iri ex Virgine incorrupta. Isaia 7. Nasciturum in Bethleem. Michea 5. Tempus natiuitatis. Genes. 49. & Daniel. 9. Habiturum Præcursores, Isaia 40. Malachiæ 3. Quid & quibus prædicaturus, Isaia 61. Quæ miracula editurus, Isaia 35. Ingressurum Ierusalem paupere habitu Asinae infidentē, summā populi gratulatione, Zacharie 1. Quæ verò ad Passionem & mortem; omnesque circumstantias pertinent, accuratè prædicta à Dauide & Isaia alijsque: Descensus ad inferos, & Patrum liberatio Eccl. 24. & Zachar. 9. Resurrectio Psal. 3. & 15. & alibi. Ascensio Psal. 67. & Michea 2. Denique missio Spiritus sancti, missio Discipulorum in totum mundum, Gentium vocatio & conuersio; Iudæorum reiectio & dispersio: de quibus vide Pererium lib. 10. in Dan. quaest. 14. & 23. Quæ si omnia simul considerentur, plusquam moraliter euident faciunt, non solum Messiam venisse, sed etiam Christum esse Messiam, & nullum alium expectandum.

Vnde quidam Iudæi euidentia Scripturarum conuicti, admittunt Messiam venisse, sed humilem & pauperem; expectant tamen alium illustrem: distinguunt enim duos Messias, vnum filium Ephraim seu Ioseph, cui competant ea, quæ de Christi humilitate & cruce Scripturæ commemorant: alterum filium Dauid, cui ea quæ de Christi maiestate & gloria sunt prædicta. Vide Genebrard. in Psal. 79.

Quod ad secundum attinet, breuiter ostendimus Messiam esse verum Deum.

A a iiii

Proba-

Incipit
à reedifi-
catione
Hierusalem.

Computat
à per
Olympiades.

Phlegon.

17
Ex varijs
locis S.
Scriptura.

18
Ex notis
Messiae.

19
Duplex
Iudaorum
Messias.

20
Messias
est verus
Deus.

Ex Isaia. Probatur Primò, Ex cap. 35. v. 4. & 5. Isaia: Deus ipse veniet & saluabit nos; tunc aperiuntur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt. Quo loco esse sermonem de Messia, patet; quia nemo Prophetarum illa miracula, quae ibi recensentur perfecit, præter verum Messiam: neque Iudei ab alio illa expectant. Vnde Dominus vt seipsum ostenderet esse Messiam, interroganti Ioanni per discipulos suos, Tu Quis es? Respondit: Ite & renuntiate Ioanni: Cæci vident, claudi ambulant, surdi audiunt &c. insinuans hunc locum Isaie, tamquam certissimam Messie notam. Vide plura apud Athanasium libro de Incarnatione Verbi, vltra medium. Cyprian. lib. 2. testimoniorum contra Iudeos cap. 7. Euseb. lib. 6. de Demonstrat. cap. 21: & alios.

Matth. 11. v. 4. Probatur Secundo, Isaie cap. 9. v. 6. Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis. Et factus est principatus eius super humerum eius, id est, erit Rex; & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis. Qui locus etiam efficax est. Nam etsi in Hebreo, pro Deus sit, El, quod etiam interdum idem significat quod Fortis, tamen hic non potest ita accipi, quia sequitur Gibbor, quod est Fortis; vnde hic significat verè Deum: sicut Isaie c. 10. v. 21. quando dicit reliquias Israël conuertendas ad Deum Fortem, ibi etiam est El Gibbor.

El. Probatur Tertiò, Ex Isaie cap. 52. vers. 6. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipse qui loquebar: ecce adsum; id est, adero præfens, more Prophetico. Vbi certum est loqui verum Deum, nam vocat Israël, populū suum. Hunc autem Deum esse Messiam; patet, quia toto illo capite narratur fructus aduentus eius. Neque potest exponi ipsum adfuturum metaphoricè, scilicet per efficaciam siue energiam; quia dicit seipsum adfuturum, qui ante loquebatur per Prophetas; & per se redempturum populū suum.

Gibbor. Probatur Quarto, Ex Michæa cap. 5. vers. 2. Tu Berthelem Ephrata, paruulus es in milibus Iudæ, ex te mihi egredietur qui sit Dominator in Israël: & egressus eius a diebus æternitatis. Vide plura apud Euseb. lib. 5. de Demonstr. Euangelicā. Et Basil. lib. 4. contra Eunom. Chrysost. hom. Quod Christus sit Deus, Augustinum lib. 18. de Ciuitate à cap. 29. vsque ad 35. & Lyranum contra Iudeos in fine Glossæ ordinariæ.

Ex Michæa. Obiectiones Iudeorum facile dissoluuntur, si quatuor errores ipsorum in exponendis Scripturis, considerentur. Primus est, quod existiment imperium Messie, de quo Isaie 2. & Michæa 4. & alibi, temporale futurum. Secundus, quod omnes promissiones, quas Messie aduentu nos consecuturos esse Scriptura commemorat, vt Deuteron. 30. Ezechiel. 38. Ioël. 3. & alibi; existiment esse terrenas. De quo vide Origenem lib. 4. περὶ ἀρχῶν. cap. 2. Tertius, quod multa metaphoricè dicta, volunt propriè accipi; vt, Habitabit lupus cum agno, Isaie c. 11. v. 6. Quartus, quod non distinguant duplicem Messie aduentū, alterum humilem, de quo plurima in Scripturis: alterum gloriosum, de quo Malachiè vltimo, & Ezechiel. 38. Vide Irenæum lib. 4. c. 56. Quibus erroribus ita sunt impliciti, vt nullam propè Scripturæ partem rectè intelligant. quò fit, vt ab eorum expositionibus diligentissimè sit cauendum.

ARTICVLVS II.

Vtrum necessarium fuerit ad reparationem generis humani Verbum Incarnari?

22 Respondet D. Thomas non fuisse ita necessarium, vt sine eo non posset genus humanum reparari; fuisse tamen necessarium, vt melius & conuenientius repararetur.

DVBIUM I.

Vtrum Incarnatio Verbi absolute fuerit necessaria ad humani generis redemptionem?

23 Respondeo, non fuisse absolute necessariam. Est certa. Ita Doctores in 3. d. 20. & expressè D. Augustinus de agone Christiano c. 11. & lib. 13. de Trinit. c. 10.

Probatur Primò, Quia potuit alijs multis modis hominem reparare, cum eius sapientia & potentia, non sint contrācta ad vnum modum. Nam primò, potuit gratis remittere omnem culpam & pœnam: cum enim sit supremus Iudex, potest in exequendā iustitiā, & vindicandis peccatis dispensare; & cum sit absolutus omnium Dominus, nemini faciet iniuriā: neque idcirco lædet iustitiā; quia non obligatur vt iustitiā exerceat. Confirmatur. Sicut enim vnusquisque potest donare quod suum est, ita etiam condonare & remittere quod sibi debitum, absque iustitiæ noxā; Vt rectè Durand. dist. 20. q. 2.

Secundò; Potuit constituere vnum caput humani generis, quod non sit Deus; sed purus homo, vel Angelus; & acceptare eius qualemcumque satisfactionem. Sicut enim positiua Dei ordinatione, omnium voluntates in Adam constitutæ fuerunt ad demerendum (non tamen eo fine) ita etiam constitui poterant ad satisfaciendum, vt eius pœnitentia toti humano generi imputaretur, & ad omnium reconciliationem acceptaretur.

Tertiò; Posset, non constituto aliquo capite, à singulis hominibus exigere eam satisfactionem, quam ipsi possent præstare per gratiam præuenientem, ipsis ex misericordia concessam; vt iam de facto à peccatoribus.

24 Sed contra, Obijciunt Primò, ex commentario Ambrosij in c. 9. ad Hebræos in illud vers. 15. Et ideo noui testamenti mediator est. Vbi dicitur, tantum fuisse nostrum peccatum, vt saluari non possemus, nisi Vnigenitus Dei Filius moreretur. Similia habet D. Leo, Epist. 8. & Anselm. lib. 1. Cur Deus homo cap. 24. & 25. & l. 2. c. 15. 16. & 18.

Respondeo; Isti Patres dicunt fuisse necessarium non absolute, sed suppositā diuinā ordinatione & scripturarum promissione; vel certè vt modo conuenientissimo fieret nostra redemptio.

25 Obijciunt Secundo, Incarnatio Dei, erat modus conuenientissimus ad reparationem generis humani, vt dictum est supra: atqui Deus, cum vult aliquid facere, necessariò vult id, quod est conuenientissimum: ergo si volebat nos reparare,

parare, debebat necessariò id facere per Incarnationem.

Respondeo Negando Minorem, Deus enim non necessariò operatur id, quod in se, aut rebus creatis, aut etiam eius bonitati est convenientissimum. Quod patet, quia convenientissimum fuit facere mundum, & in eo homines & Angelos, & hos ad suæ gloriæ communionem destinare; nihilominus poterat hæc non facere. Ratio est; tum, quia Deus extra se, nihil necessariò vult; tum, quia potest quibuscumque medijs idoneis ad finem sibi propositum uti pro suâ libertate. Facit tamè semper id quod est convenientissimum, non absolute, sed ad finem propositum, & iuxta modum & mensuram præstitutam. Nihil tamen necessariò facit, quia plura sunt media ad eundem finem; vel certè potest iuxta alium modum & finem operari. Nec obstat quod dicit August. lib. 3. de libero arbitrio cap. 5. Quidquid tibi veritate melius occurrit, scias fecisse Deum, tamquam bonorum omnium conditorem: Loquitur enim Augustinus de speciebus rerum naturalium, pertinentibus ad huius universi complementum, earumque naturalibus conditionibus: nullam enim speciem rerum prætermittit, & ita vnamquamque in suo gradu fecit, ut melior perfectiorve fieri in conditionibus naturalibus nequeat. Agit enim contra eos, qui dicebant animas quæ peccant, non debuissent fieri; vel certè non sic, ut possent peccare.

D V B I V M. I I.

Utrum ad redimendum hominem satisfactione perfecta iustitiæ, fuerit incarnatio Dei necessaria?

26 Respondeo; Ad hunc finem fuisse ad eò necessarium Deum hypostaticè rationali creaturæ uniri, ut nullum aliud medium, per potentiam Dei absolutam fieri possibile. Dico, creaturæ rationali, quia simpliciter non erat necessarium uniri humanæ naturæ; potuisset enim assumere Angelicam, & per illam nos redimere. Convenientissimum tamen fuit ut uniretur humane, ob rationes quas hic adfert S. Thomas. Et, ut idem qui offendit, etiam satisfaceret. Est certa & communis Doctorum, partim in 3. dist. 20. partim in 4. dist. 25. Alexander Halensis 3. p. qu. 17. membro 3. & 5. Guil. Altifiodorensis 3. parte Summæ Tract. 1. cap. 8. Anselmus locis supra citatis.

Probatur, Quia nulla creatura poterat Deo perfectè satisfacere pro peccatis hominum; Deus autem hypostaticè unitus creaturæ rationali, poterat perfectè satisfacere: ergo ad perfectè satisfaciendum pro peccatis, necessarium erat ut Deus creaturam rationalem assumeret. Patet consequentia; quia nullus alius modus restat: Satisfactio enim fieri debet, vel à puro Deo; vel à purâ creaturâ; vel à Deo unito hypostaticè creaturæ: atqui non potest fieri à puro Deo, ut per se patet. Sed neque à purâ creaturâ, quod

Probatur Primò, Ex Patribus, breuiter tamen quia hæc de re copiosius qu. 19. ubi de meritis & satisfactionibus Christi agemus. Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 20. Nisi, inquit, homo coniunctus fuisset Deo nostro, non potuisset particeps fieri in-

corruptibilitatis. Athanas. lib. de Incarn. verbi ante medium: Cum enim Patris sit Verbum, & supra omnes; merito etiam solus omnes recuperare potuit; & idoneus fuit, qui pro omnibus pateretur, at apud Patrem intercederet. Basilus in illud Psalm. 48. Frater non redimit, redimet homo: Non, inquit, homo nudus redimet, sed homo Iesus Christus, quia nullus alius condignum pretium adferre potens erat. D. Leo serm. 1. de Natiuit. Nisi enim esset Deus verus, non adferret remedium: & nisi esset homo verus, non praberet exemplum. Et serm. 4. Hoc autem (scilicet descendere ad humana) nisi facere dignaretur omnipotens, nulla quæquam species iustitiæ, nulla forma sapientiæ, à captiuitate diaboli, & à profundo æternæ mortis erueret. S. Agapetus epist. ad Anthimum de duabus naturis in Christo, habetur 2. tom. Concil. Quæ reconciliatio esse posset, qua humano generi propriaretur Deus, si hominis causam, mediator Dei & hominum, non susceperet?

Probatur Secundò Ratione. Pro quo Notandum: Passim à Doctoribus requiri quatuor conditiones ad satisfactionem perfectæ iustitiæ. Prima est, ut in ea sit æqualitas; nempe ut tantum restituatur siue honoris siue pecuniæ, quantum est ablatum. Secunda, ut fiat ex bonis proprijs satisfaciens: id est, quæ pleno iure sunt ipsius satisfaciens, ita ut non pendeant assidue ex gratiâ creditoris, cui satisfacit. Tertia, ut fiat ex indebitis; id est, quæ alio titulo, saltem iustitiæ, ei non debentur. Quarta, ut sit quodammodo ad alterum; quia nemo sibi ipsi propriè satisfacit, nisi diuersas personas subeat. De his plura in Quæstione de Merito.

Quarta conditio reperitur quidem satis manifestè in satisfactione creaturæ erga Deum, quia est sufficiens inter eos distinctio. Tertia etiam utcumque reperitur; quia etsi creatura opus satisfactorium, & alia omnia, possit Deo debere titulo gratitudinis vel obedientiæ; tamen hi tituli non repugnant satisfactioni iustitiæ: possum enim meo creditori soluere debitum iustitiæ, dando ei id quod debeo, etiam causa gratitudinis, vel ex misericordia, vel ex præcepto Principis, modò non debeam id alio titulo iustitiæ. V.g. Si debeo titulo mutui, non possum satisfacere pro eo quod debeo titulo damni illati; hi enim sunt distincti tituli iustitiæ, qui necessariò diuersas solutiones exigunt. Sed potissimum deficit prima & secunda conditio in satisfactione creaturæ ad Deum.

Probatur de primâ conditione: Si pura creatura posset satisfacere Deo, ea esset vel ipsamet quæ cecidit, vel alia. Non ea quæ cecidit; nam hæc est inimica; ac proinde omnia illius opera coram Deo, nullius sunt pretij, donec in gratiam redeat; quod suis viribus non potest: ergo &c. Nec etiam illa, quæ non cecidit; v.g. homo, vel Angelus de nouo creatus: quia hic esset vel sine gratiâ, vel cum gratiâ; si sine gratiâ, nullo modo posset satisfacere Deo pro peccato, tum ob alias causas, tum quia peccatum auertit à Deo, non solum ut est finis naturalis; sed &, ut est finis supernaturalis: atqui pura creatura sine gratiâ, non potest seipsam ad Deum, ut finem supernaturalem convertere, multoque minus poterit aliam creaturam convertere: ergo semper illa auersio remaneret. Quod si esset ornatus gratiâ, posset aliquo modo imperfectè satisfacere, ut docet D. Thomas ad 2. Opera enim eius haberet quandam infi-

27 Quatuor conditiones ad satisfactionem perfectæ iustitiæ.

28 Satisfactio creaturæ, non esset ab æquali.

Nulla pura creatura potest perfectè satisfacere Deo pro peccatis.

Prob ex Patribus, Irenæus.

dam infinitatem dignitatis; tum ratione obiecti, quod est Deus ut bonum supernaturale; tum ratione principij ad illa mouentis, quod est Spiritus sanctus; unde non essent omnino inepta, ut à Deo acceptarentur in satisfactionem pro genere humano: tamen essent omnino insufficientia ad iustam & æqualem satisfactionem.

29
Gravitas
offensionis
crecit ex
dignitate
persona
offensa.

Ratio est, Quia malitia offensionis diuinæ; incomparabiliter est maior; quam bonitas satisfactionis creaturæ: nam gravitas offensionis crecit ex dignitate personæ offensa; quia offensio eo est grauior, quo persona offensa est dignior; Sicut contumelia in Regem, grauior est quam in Comitem: atqui Deus est infinitæ dignitatis: ergo eius iniuria censetur infinita. Satisfactionis autem vis & æstimatio crecit ex dignitate personæ satisfaciens; et si gratiam habeat, est finitæ dignitatis, distans infinitè à dignitate Dei: ergo eius satisfactio, non est commensa & æqualis iniuriæ: sed ut sit æqualis; necesse est ut persona satisfaciens sit simpliciter infinitæ dignitatis, sicut persona offensa; nempe ut æstimatio satisfactionis, tantundem possit crescere ex personâ satisfaciens, quantum crescat gravitas offensionis, ex personâ offensa. Confirmatur; Quia per offensionem & contumeliam destruitur quodammodo dignitas personæ, & si non reipsa, tamen affectu peccantis: per honorem autem eiusdem, non similiter reparatur; honor enim debitus est excellentiæ diuinæ, unde nihil illi noui praestatur, sed id, quod ipse est, & ipsi debetur: contumelia autem penitus repugnat ipsius dignitati; nam ipsa iam existentem lædit & quodammodo perimit. Quod patet hominum exemplo: Si enim Regem contumelia afficias, non satisfacies, eum simili modo honorando; principes enim parui faciunt quod à subditis honorentur, sed contumeliam ferunt indignissimè.

30
In peccato
Adæ, est
duplex in-
finitudo.

Hinc sequitur, quod duplex sit infinitudo in peccato Adæ: scilicet, latens seu potius obiectiua; & extensiuæ, quatenus nocet toti posteritati humanæ. Hæc prior, est causa cur non possit à creatura compensari per æqualem satisfactionem: extensiuæ enim potest compensari; ut si Deus purum hominem constitueret caput humani generis, & in eius arbitrio omnium hominum voluntates colligeret, sicut fecit in Adamo; tunc illius satisfactio ad infinitos homines posset extendi.

31
Ista satisf-
factio non
est ex
proprio.

Probatur quo ad secundam conditionem, quod satisfactio Creaturæ non possit esse omnino ex proprijs: Nam pura creatura nihil potest habere ita proprium, quin illud assidue pendeat ex gratuito dono Dei: unde non potest soluere nisi interueniente assidue gratiâ. Nam opus quo satisfacit, pender assidue ex dono gratiæ, & cooperatione Dei gratuita, ipsi personæ creatæ indebita: secus est in Christo Domino.

32

Dices, peccatum non habet malitiam verè infinitam: ergo poterit compensari per aliquod opus finitæ dignitatis & æstimationis. Patet consequentia; quia omni finito potest dari æquale. Antecedens probatur; nam bonitas actus quæ priuat peccatum, est omnino finita: ergo & ipsum peccatum; quod nihil est aliud, quam priuatio illius bonitatis. Deinde, sicuti peccatum dicitur habere malitiam infinitam, improprie videlicet

ratione obiecti infiniti, à quo auertit; ita actus charitatis habet bonitatem infinitam, quia conuertit ad bonum infinitum. Ob hoc argumentum Scotus in 3. dist. 20. concedit puram creaturam Deo posse satisfacere ad æqualitatem pro aliquo alio; non tamen pro toto genere humano, nec omnino ex proprijs. Cui videtur assentiri Caietanus hoc loco. Et Ferrariensis lib. 4. contra Gentem in cap. 54. & inclinatur Sotus in 4. dist. 19. quæst. 1. art. 2. ad 1. Sed hæc sententia est omnino falsa; ut communior opinio Doctorum tenet in 3. dist. 20. & in 4. dist. 15. ut alibi ostendimus. Vnde

Respondetur ad argumentum, Etsi malitia peccati physice non sit infinita, tamquam immediata priuatio infiniti boni; tamen æstimatione morali est infinita, non absolute; sed comparatiue; ita ut, nullo bono finito possit compensari. Cuius signum est, tum poena damni, quæ est priuatio boni simpliciter infiniti; tum poena sensus, quæ est durationis infinitæ; sicut & poena damni: quas poenas peccatum meretur secundum rigorem iustitiæ: tum quod Deus oderit plus vnum peccatum mortiferum, quam amet omnia bona opera iustorum. Patet, Etsi enim quis omnia bona opera omnium electorum fecisset, si tamen postea vel vnum peccatum mortiferum committeret; Deus omnia illa nihil penderet præ isto malo: unde magis illi displiceret, quam omnia opera bona placuerint. Patet Ezech. 18. vers. 24. Si auerterit se insus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, nunquid uiuet? omnes iustitias eius, quas fecerat, non recordabuntur.

De hac re vide lib. 13. de Perfect. Diuinis cap. 26. ubi explicatur in quo consistat malitia peccati, & quomodo mereatur poenam infinitam ipsaque peccati malitia sit infinita comparatiue.

Instabis: Homine faciente poenitentiam, Deus non recordatur peccatorum, ut ibidem dicitur: ergo poenitentiam pluri facit, quam peccatum.

Respondetur Negando Consequentiam: Quia hoc fit ratione meritorum Christi, quorum homo fit particeps per poenitentiam; non quod poenitentia per se pluri sit. Ratio est quam ante diximus: Quia gravitas peccati, ut offensio est, accipitur potissimum ex dignitate offensi: æstimatione autem satisfactionis, ut talis, potissimum ex eo, qui satisfacit; unde si hic non sit dignitatis infinitæ, satisfactio eius non potest offensionem diuinæ exæquare.

Ad Probationem antecedentis num. 32. factam,

Respondetur: Peccatum non tantum priuat bonitate actui intrinsecâ atque morali; sed etiam quodammodo bonitate diuinâ; quatenus eam, quantum in se est, perimit ac tollit; & ideo habet quandam infinitatem. Hinc tamen non efficitur, omnia peccata esse paria, ut volebat Iouinianus; quia in illa infinitate, sunt varij gradus: nam non est in finitis simpliciter, sed comparatiue; nempe respectu siue æstimatione bonorum creatorum; quo modo homo infinitis brutis est praestantior; peccatum enim in ratione mali, est altioris ordinis, quam opera bona in ratione boni & meriti: nam peccatum habet rationem summi mali. Ex his manet probata prior propositio nostræ rationis num. 26. allatæ, scilicet nullam puram creaturam posse satisfacere secundum perfectam iustitiam pro peccatis generis humani.

Sequitur

Malitia
peccati est
compara-
tina inf-
inita.

33
Efficacia
poeniten-
tiæ, est ex
passione
Christi.

34
Etsi pecca-
ta ex se Dei
bonitatem
destruunt,
non tamen
sunt æquæ
omnibus.

Error Io-
uiniiani.

Christus
perfecte
satisfecit
pro homine
lapso.

35

Sequitur nunc altera propositio probanda, nempe Deum hypostaticè vnitum creaturæ rationali, potuisse secundum exactam iustitiam satisfacere.

Probatur Primò ex Patribus, ad priorem propositionem num. 26. allatis; & ex Doctoribus, qui ferè omnes ita sentiunt in 3. dist. 20. & in 4. dist. 15. docet hoc etiam Ioan. Driedo lib. de captiuitate & redemptione generis humani, tract. 2. cap. 2. §. 4. Andreas Vega. lib. 7. in Concil. Trident. c. 8. Dominicus Soto lib. 3. de natura & gratia cap. 6.

Probatur Secundò ratione: In Christo enim erat tanta dignitas, quanta in Deo offenso; & res oblata in satisfactionem, erat infiniti pretij. Imò, maior erat honor, qui exhibebatur Deo per Christum; quam inhonoratio & iniuria illata omnium hominum peccatis. Vnde etiam Deo erat gravior, quam omnium peccata sint illi iniusta. Satisfecit etià ex proprijs, & alijs indebitis: ergo satisfactio erat secundum leges exactæ iustitiæ.

Dices Primò, Christi actiones erant creatæ, & proinde finitæ perfectionis: ergo non erant infiniti pretij, vt possent ad æqualitatem innumeris hominum peccatis rependi. Ob hoc argumentum Scotus in 3. dist. 19. & 20. putat Christi actiones non fuisse ex se sufficientes hominum peccatis exhauriendis; sed solum ex acceptatione diuinâ hanc vim habuisse. Verùm hoc omninò falsum esse ostendimus infra quæst. 19. tract. de merito Christi. Vnde Respondeo; Etsi erant finitæ perfectionis in ratione entis, & actionis perfectionisque realis; tamen erant infinitæ in ratione meriti & satisfactionis; idque ratione personæ operantis. Nam ratio meriti & satisfactionis, est morale quiddam, non realis conditio operis.

Dices Secundò; Christus alijs titulis debebat omnia sua opera, nempe titulo gratitudinis pro beneficijs à Deo acceptis: ergo tertia conditio deerat. Ob hoc argumentum Durand. in 3. dist. 20. quæst. 2. & in 4. dist. 15. quæst. 1. putat Christi opera, non fuisse sufficientia ex se, ad redimenda omnia peccata; sed solum ex acceptatione diuinâ; in quo consentit cum Scoto, quamuis alio fundamento nitatur. Ratio Durand. est. Quia, inquit, non poterat Christus satisfacere pro beneficijs acceptis, maximè pro gratiâ vnionis; ac proinde non supererat illi quidquâ, quod posset pro hominum peccatis expendere, nisi Deus ex misericordiâ acceptasset. Sed hæc sententia etiam omninò falsa est, vt infra dicitur.

Vnde Respondeo, Christi opera fuisse sufficientia vtrique debito, cum essent infiniti pretij. Deinde, debitum illud gratitudinis, non repugnat debito iustitiæ; vnde per idem opus, vtrique potest satisfieri. Adde, ipsi personæ nullum fuisse collatum beneficium, nisi ratione naturæ humanæ per communicationem idiomatum: vnde ipsa in se non habebat vllam obligationem etiam gratitudinis; ac proinde non impediatur à satisfaciendo.

Dices Tertiò, Si Deus vnitus humanæ naturæ, potuit redimere genus humanum satisfactione perfectæ iustitiæ; ergo etiam non vnitus. Patet consequentia; quia nihil potentie, illi per vnionem accessit.

Respondeo Negando Consequentiam: Etsi enim per vnionem nihil absolutæ potentie ac-

cessit; tamen accessit vt posset tali modo, scilicet, merendo & satisfaciendo; quod in Deum purum cadere nequit: quia requirit naturam creatam, quæ non omne bonum naturaliter contineat.

Dico Secundò, Vt reparatio humani generis, fieret non solum secundum perfectam iustitiam, sed omninò modo conuenientissimo, qui posset inueniri; necessarium erat vt Filius Dei fieret homo. Ita D. Thomas hoc loco. Ratio est: Si enim assumpsisset naturam Angelicam, potuisset quidem redimere satisfactione perfectæ iustitiæ, non tamen alias vtilitates, quæ hic commemorantur, nobis acceperuisset. Quas vide apud D. Thomam.

ARTICVLVS III.

Utrum si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset?

Respondet Diuus Thomas negatiuè, Quia vbique sacra Scriptura (intellige & Traditio) rationem huius mysterij ex peccato assignat; nec aliunde potest nobis innotescere: ergo si peccatum non fuisset, Deus incarnatus non fuisset. Circa Responsum ad Secundum, Notanda hæc propositio: Ad perfectionem vniuersi secessit, quod naturali modo creatura ordinetur in Deum, sicut in finem: vbi, per naturalem modum, intellige vires operatiuas, habitus & operationes, siue illæ naturales sint, siue supernaturales. Etsi enim dona gratiæ, quibus Angeli & homines in Deum ordinantur, sint supernaturalia; tamen hæc naturali modo ordinantur in Deum: modus enim naturalis creaturæ tendendi in Deum, est per habitus & operationes, ipsâ potentia naturali, suo naturali influxu concurrente. Ordinatio autem in Deum per vnionem hypostaticam nullo modo est naturalis, quia naturalem modum non imitatur. In Responsum ad Quartum, Nota: Prædestinatio, inquit, præsupponit præscientiam futurorum. Quod intelligi potest, vel de præscientiâ conditionatâ, quæ toti prædestinationi supponitur: vel de præscientiâ absolutâ; quæ non toti, sed parti supponitur: nam prædestinatio vt se extendit ad effectus posteriores, siue gratias Dei, supponit præscientiam priorum; vt patet ex tractatu de Prædestinatione.

Verùm vt hic Articulus melius examinetur; Notandum est esse duas de hac re sententias. Prior est, Deum futurum hominem, etsi homo non peccasset; idque ob causas, quæ per se huic mysterio insunt: quia videlicet, Incarnatio Dei, per se conueniens erat bonitati diuinæ; perfectioni vniuersæ creaturæ; & subiectioni, exaltationique generis humani, vt dictum est art. 1. dub. 1. Hanc tenet Rupertus lib. 13. in Matth. de gloria & honore filij hominis. Et lib. 3. de processione Spiritus sancti cap. 20. Alexander Alensis 3. parte quæst. 2. memb. 13. Albertus in 3. dist. 20. a. 4. Scotus in 3. dist. 7. quæst. 3. & dist. 19. qu. vnica. Dionysius Carthus. in 3. dist. 1. quæst. 2. Inclinat in eadem Albertus Pigius lib. 8. de libero arbit. cap. 10. Ambros. Caterinus opusculo de eximiâ Christi prædestinatione. Ioannes Viguerius in institutionibus Theologicis cap. 20. in principio; & apertius

36

37

Negat D. Thomas.

38

Quidam affirmant.

1. Obiectio Scoti. Quid Christi actiones essent finitæ perfectionis.

Distinguitur.

2. Obiectio Durandi. Quid essent debita titulo gratitudinis.

Refellitur & explicatur.

3. Obiectio ex absurdo.

& apertius §. 1. versiculo 4. vbi ait, Christum meruisse Angelis præmium essentiale: & aliquot alij recentiores. Hi omnes tenent mysterium Incarnationis fuisse à Deo prædestinatum antè omnem præuisionem peccati; ac proinde absque vllâ dependentiâ à peccato: quare futurum fuisse; etiamsi nullum peccatum intercessisset. Sed hanc prædestinationem variè explicant. Primò, Scotus dist. 9. vult Deum in primo instanti seu signo rationis; intelligere se sub ratione summi boni in secundo, omnes alias creaturas, nempe possibiles: in tertio, prædestinasse absolutâ voluntate omnes saluandos ad gloriam & gratiam; & inter ceteros animam Christi prædestinasse ad excellentissimum gradum gloriæ & gratiæ, quem modò habet: in quarto, ordinasse animam illam ad vnionem hypostaticam. Ita apertè docet dist. 7. quæst. 3. & 4. quamuis dist. 19. id prætermittat: in quinto, præuidisse lapsum generis humani in Adam: in sexto, præordinasse Christum in Redemptorem per carnem passibilem.

Series prædestinationis Christi.

1. iuxta Scotum.

Impugnatur.

2. iuxta Caterinū.

3. iuxta quosdam recentiores.

Sed hæc non videntur solida: Primò, Quia electio efficax ad gloriam, non antecedit omnem præuisionem meritorum: quod tamen supponit Scotus. Secundò, Quia vult prædestinationem hominum factam, antè præuisionem peccatum originale; quod est contra D. Augustinum & alios Patres. Tertiò, Quia Anima Christi considerata ante vnionem hypostaticam, vt eam considerat Scotus in tertio signo rationis, non est persona, sed natura apta personari: naturæ autem non conuenit propriè prædestinari ad gloriam, sed personæ. Quartò, Quia anima Christi non fuit ordinata ad vnionem hypostaticam propter excellentiam gloriæ suæ; sed potius contra fuit ordinata ad tantam gloriam, propter vnionem hypostaticam; vnde hæc prior fuit in intentione Dei.

Secundò, Alij, inter quos Caterinus, dicunt Deum ante omnem præuisionem futurorum, post solam simplicem intelligentiam, cum vellet suam bonitatem communicare creaturis, ordinasse primò, vt Filius assumeret naturam humanam hypostaticè, & in eâ tantâ gratiâ & gloriâ ornaretur. Secundò, Propter honorem illius hominis, prædestinasse homines & Angelos. Tertiò, Propter prædestinatos, præordinasse cetera omnia, cum voluntate permittendi peccatum. In quarto, Præuidisse peccatum. In quinto, Præordinasse Christum in carne passibili, vt Redemptorem generis humani.

Tertiò denique, Alij dicunt Deum primò omnium non voluisse aliquod opus particulare; sed primaria intentione voluisse condere vniuersum, in quo seipsum perfectè manifestaret & communicaret; & ideo voluisse illud constare ex omnibus rerum gradibus & ordinibus; nempe ex corporali & spiritali: item ex gradu naturæ, gratiæ, gloriæ, & vnionis hypostaticæ; ita tamen vt inferiores ordinarentur ad superiores, & superiores perficerent inferiores; ac proinde simul ordinauit, vt in toto vniuerso, omnium caput & omnium finis, esset Christus. 2. Voluisse permittere peccatum. 3. Præuidisse hominum peccatum. 4. Præordinasse Christum in carne passibili in redemptorem. Hæc sententia sic explicata iuxta hunc tertium modum, est probabilis.

39

Alterâ tamen, Deum non futurum hominem

fi Adam non peccasset, videtur probabilior. Te-
net eam D. Thomas hoc loco, & lib. 4. contra
gentes cap. 55. eiusque sectatores Ioan. Capreo-
lus, Caietanus, Ferraricus &c. D. Bonauentura
in 3. dist. 1. art. 2. q. 2. vbi dicit hanc esse magis
consentaneam Scripturis, etiamsi altera sit subti-
lior, & humanæ rationi magis conformis. Mar-
filius in 3. quæst. 1. art. 3. Richardus in 3. dist.
1. q. 4. Thomas Argentinens. ibidem art. 4. &
alij plerique.

Vide hanc quæstionem ex professo tractatam in lib. de
Gratia & Prædestinatione in disputatione vltimâ.

Probatur Primò ex Scripturis; quia Scripture
vbique Incarnationis causam indicant fuisse ho-
minum redemptionem, nec alterius meminerunt:
adeò vt lectorem alia opinione non imbutum, di-
rectè in hanc sententiam impellant. Patet Luc. 19.
v. 10. Venit Filius hominis querere & saluum facere
quod perierat. Idem habemus Matth. 18. Ioan. 3.
vers. 16. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum
vniuersum daret; vt omnis qui credit in illum non
pereat: vbi dilectionem qua Deus mundum dile-
xit, non constituit in eo, quod voluerit mundum
constare omnibus gradibus, & ideo filium dare;
sed in eo, quod voluerit filium dare, ne pecca-
mus. Ioan. 10. vers. 10. Ego veni vt vitam habeant, &
abundantiùs habeant. Ad Gallat. 4. vers. 4. Misit
Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege,
vt eos qui sub lege erant, redimeret. 1. ad Timoth. 1.
vers. 15. Christus Iesus venit in hunc mundum
peccatores saluos facere. Ex quibus locis desumpta
sunt verba Symboli: Qui propter nos homines, &
propter nostram salutem, descendit de cælis. &c. Ex
quibus sequitur, nostram salutem non solum fuisse
causam cur acceperit carnem passibilem; sed
absolutè cur descenderet, & incarnatus sit. Con-
firmatur ex Parabolis, quibus id ipsum insinua-
tur. Marci 12. ex Parabola vineæ, vbi dicitur
quòd Paterfamilias postquam Agricole occide-
rant seruos, quos ad ipsos miserat; etiam misertus
ad ipsos filium, dicens: Fortè verebuntur Filium
meum. Vbi indicat se missurum non fuisse, si pec-
catum non fuisset. Luc. 15. ex Parabola centum
ouis: sicut Pastor ille non reliquisset vniquam
illas nonaginta nouem in deserto, nisi vna ovis
aberrasset; ita filius numquam de cælis ad nos
descendisset, nisi tamquam ovis aberrasset per
peccatum.

Probatur Secundò: Ex Patribus, quorum
modus loquendi talis est, vt vix relinquunt libe-
rum, vel semel suspicari contrarium. Ex Græcis,
Dionysius Areop. cap. 4. cælestis hierarchiæ, di-
cit Christum venisse in ordine nuntiantis siue An-
geli, hoc est, venisse ad nos, tanquam nuntium cæ-
lestium mandatorum, ob nimiam charitatem
suam, summè necessariam nostræ saluti; & ad im-
plendum suæ pietatis opus: scilicet ad nos redi-
mendum: Alterius autem causæ non meminit.

Athanasius ferm. 3. contra Arianos: Necessitas indigentiaque hominis, prior est quam eius nati-
uitas; qua sublata, carnem non induisset. Et infra:
Ceterum vt fieret homo, nunquam designatum fuisset,
nisi hominum necessitas id posuisset. Et lib. de In-
carnat. Verbi. Inter cetera ait: Vt scias ex causâ
nostrâ, aduenimus ad nos occasionem rationemque fuisse;
nostramque prauaricationem accessisse Verbi clemen-
tiam, vt ad nos descenderet, & appareret inter homi-
nes Deus.

Gregorius,

Gregorius Nazianzenus oratione 4. de Theologia: Quae causa fuit, inquit, natura humana, quam nostri gratia subiit: nomen nostra salus? Quid enim aliud dicemus?

Cyrellus Alexand. lib. 5. Thesauri cap. 8. seu ultimo: Sciebat Deus mortales nos futuros per peccatum, atque ideo ex misericordia sua ante saecula constituit, ut Verbum suum fieret homo, renouaretque hominem in seipso. Vbi docet, Incarnationem esse praedeterminatam ante saecula, post praevisionem peccatorum: vide totum illud caput.

ex Patribus Latinis.

Idem probatur ex Patribus Latinis. Irenaeus lib. 5. contra haereticos paulo ante medium: Si non haberet caro saluari, nequaquam Verbum Dei, caro factum esset: & si non haberet sanguis iustorum inquiri, nequaquam sanguine habuisset Dominus. Et infra: Si autem ob aliam quandam dispositionem Incarnatus est Deus, &c. non ergo in semetipso recapitulatus est hominem.

Ambrosius lib. de Dominice Incarnationis Sacramento c. 6. Quae erat causa Incarnationis, nisi ut caro, quae per se peccauerat, per se redimeretur?

August. serm. 8. de verbis Apostoli. ex illo Lucae 19. Venit Filius hominis querere &c. infer: Ergo si homo non peccasset, Filius hominis non venisset. Et serm. 9. Nulla causa veniendi fuit Christo Domino, nisi ut peccatores saluos faceret. Et in illud Psalm. 68. Infixus sum in limbo profundi: Deus quoniam naturam humanam suscepit, in limbo infixus est: si homo maneret in eo quod fecit Deus, non in limbo infixus esset, quem genuit Deus.

D. Leo serm. 3. de Pentecoste circa initium: Si homo ad imaginem & similitudinem Dei factus, in sua honore natura mansisset; nec diabolica fraude deceptus, à lege sibi propolita per concupiscentiam deniasset; Creator mundi, creatura non fieret.

Greg. l. 4. Commen. in 1. Reg. c. 1. Nisi, inquit, Adam peccasset, Redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oporteret: non enim venit vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam: si ergo pro peccatoribus venit; si peccata deessent, eum venire non oporteret.

Denique alij Patres qui ex professo hac de re tractant, nullam aliam causam reddunt, nisi hominum redemptionem & salutem. Vide Basilium & Gregorium Nicanum oratione de Natiuitate. Cyrillum Hierosolymit. catechesi 6. Theodoretum in epitome diuinorum decretorum cap. de Incarnat. Damascenum lib. 4. de fide c. 4. Anselmum libris duobus, Cur Deus homo. Vnde illa sententia D. Augustini: Cur Deus homo, si non corrigitur homo? Et sane, mirum esset, si alius finis proximius principalior & primario intentus fuisset, Deum illum, haecenus hominibus non patefecisse: & Sanctos Patres vel ignorasse, vel saltem silentio involuisse; praesertim cum ille finis videatur magnopere ad Christi dignitatem pertinere. His adde, primum inuentorem huius sententiae (quod sciam) fuisse Rupertum, qui etiam alia quaedam parum solida primus excogitauit.

41
Probatur
Rationibus

Argumentum
Caetani
de triplici
ordine.

Probatur Tertiò Rationibus. Primò, Ratione Caetani: Tres, inquit, sunt ordines rerum, scilicet ordo naturae, gratiae & vnionis hypostaticae: primus est fundamentum secundi, nam natura supponitur gratiae: & secundus terti, nam gratia supponitur hypostaticae vnioni. Quò fit, ut omnia quae pertinent ad ordinem naturae per vnuersum tempus, prius cadant sub scientia diuinam, quam ea quae ad alios ordines pertinent: atqui peccatum pertinet ad ordinem naturae: ergo necesse fuit illud praesciri ante praecognitam vel praesinitam vnionem hypostaticam: & consequenter vnio hypostatica non erat futura, nisi praecessisset peccatum. Sed haec videntur parum improbabili: Primò, Quia si agat Caetanus de scientia vnionis, sic videntur prius ea, quae prius in re sunt; siue ad ordinem naturae, siue ad ordinem gratiae pertineant; v. g. prius praevideatur baptismus Petri, quam peccatum commissum post baptismum; quamvis hoc ad ordinem naturae, illud ad ordinem gratiae pertineat. Si autem loquitur de simplici scientia, sic prius praevidentur ea, quae non supponunt aliud; v. g. prius praevideatur vnio hypostatica in Christo, quae ad tertium ordinem pertinet, quam peccata crucifigentium, quae ad primum ordinem secundum Caetanum: Et prius praevideatur dignitas Christi, pertinet ad tertium ordinem; quam dignitas Matris, quae ad secundum. Ratio deceptionis Caetani fuit. Primò, quia permiscet ordinem intentionis cum ordine executionis; qui tamen sunt maximè distincti: licet enim natura sit fundamentum gratiae in ordine executionis, gratia tamen est fundamentum naturae in ordine intentionis; quia est finis; vnde non necessario praevideatur posterius. Secundò, quia confundit scientiam vnionis, & simplicis intelligentiae: haec enim non supponit decretum liberum diuinæ voluntatis, sicut illa: licet enim simplici intelligentia non possit intelligi gratia ante naturam; tamen quia voluntas liberè incipit, vel ab vnione hypostatica, vel à gratia; ideo scientia vnionis haec possunt simul praevideri. Tertiò, quia putat hos ordines esse omnino distinctos, ut cadunt in diuinam scientiam & voluntatem; cum tamè sint permixti: ea enim quae pertinent ad ordinem naturae, disponuntur à Deo ut expedit ad ordinem gratiae. Quarto & ultimo, quia etiam in vno indiuiduo natura supponitur gratiae, non tamè omnia pertinentia ad ordinem naturae, sunt prius in scientia Dei, quam omnia quae pertinent ad ordinem gratiae, vel vnionis hypostaticae: vnde quòd Deus praedestinaverit vnionem hypostaticam post praevisionem peccati, non est factum ex necessario ordine, ut vult argumentum Caetani; sed ex merà Dei libertate.

Vnde aliter probatur Primò, Ex signis: omnia enim quae in hoc mysterio seruata sunt, insinuant illud primario fuisse institutum propter hominum salutem: ideo enim potius humana natura videtur assumpta, quam Angelica; ideo tali tempore, & loco potius, quam aliàs, vel alio; ideo corpus passibile; ideo omnia in vita egit & pertulit. Nullum autem signum cernitur in ijs, quae circa illum gesta sunt, quo indicetur illum ob alium finem magis principalem venisse.

Secundò, Quia hoc pacto magis ostenditur eius erga nos charitas, quòd non tantum conditionem corporis nostrae causà mutarit, ut vult altera sententia; sed absolute corporis substantiam assumpsit. Si enim naturam humanam assumpiturus fuisset, etiam homine non peccante; certè non propter nos illam assumpsit; sed solum conditionem & qualitatem eius, ad tempus mutauit: atqui plus est Deum absolute fieri hominem, quam Deum factum hominem, fieri passibilem & pati.

Tertiò, Quia vix còuenienter explicari potest, qualis venisset; corpore glorioso, an sine gloria: si uenientia glorioso; quomodo fuisset conceptus in utero, & corporis lenia creuisset? cum hoc repugnet corpori glorioso, quòd est impassibile. Item, quomodo meruisset, cum non fuisset viator? Quòd si non gloriosus

42
1. Ex signis

2. Commendatur Dei charitas erga hominem lapsu

3. Ab incòuenientia & corporis assumenda

B b

riolus

rius venisset, sed sicut Adā in statu innocentia; ergo similibus necessitatibus fuisset subiectus; ut cibi, potus, quietis, excretionis, &c. quæ non videntur debuisse assumi ob perfectionem vniuersi, sed solum ad exemplum & satisfactionem. Item, an corpus eius ex ipsa materia particulis, à Spiritu S. conflandū fuisset, quibus modò conflatum est? videtur enim quod non ipsam; quia in statu innocentie longè alia fuisset ratio victus; vnde nō eundem sanguinem B. Virgo habere potuisset, nec Christus idem corpus: nisi quis dicat Deum infinitas materie particulis, ex quibus modò constitutum est Christi corpus, tunc etiam selecturum fuisse ex vniuersis mundi elementis, & congregaturum in B. Virginis sanguinem: quod naturis rerum non est consentaneum, & sine ingenti miraculo fieri nequiuisset. Sed contrā

⁴³ Obiectio-
nes ex Scri-
ptura.

1. Ex Pro-
uerb. 8.

Obijetur Primo, Ex Scripturis. Primus locus ex Prouer. 8. v. 22. Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequā quidquam faceret à principio. Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequā terra fieret. Vbi Septuaginta vertunt: Dominus creauit me, & ita legunt passim Græci Patres; quāuis fortasse Septuaginta scripserint ἐξ ἡμεῶν, id est, possedit à creatione. Ex hoc loco sic arguētantur: hic loquitur de seipsa Sapientia incarnata, id est, Christus Dominus, ut docet Clemens Romanus l. 5. const. Apost. c. 19. Cyr. l. 2. testimon. contra Iudæos c. 1. Athanasius serm. 3. contra Arianos. August. l. 1. de Trinit. c. 12. atqui nō est hic sermo de creatione externā celi & terræ; quia Christus non est creatus, id est, incarnatus antequam terra fieret; sed de præordinatione creationis in mente diuinā: ergo sensus est, Sapientiam incarnatam seu Christū, fuisse creatam, in præordinatione diuinā; id est, præordinatā à Deo, ante præordinationem celi & terræ; ac proinde ante præuisionē peccati: nā præuisionē peccati fuit. posterior præordinatione mundi: ergo etiam si peccatum postea non fuisset factum, tamē Sapientia diuina ex vi huius decreti fuisset incarnata. Confirmatur, quia dicit se ordinatam ab æterno antequam terra fieret; sed hoc non potest intelligi tantummodò antequam terra fieret re ipsa exterius: nā sic omnia fuerunt præordinata antequam terra fieret; ac proinde nihil singulare diceretur de Sapientia incarnatā: ergo intelligitur antequam terra fieret in diuinā ordinatione.

⁴⁴ Explicatur
locus Pro-
uerb. 8.

Respondet, Sensum litteralem esse, Dominus possedit me, id est, generauit me; seu quod idem est, acquisiuit me ab æterno. Nam Hebraicè est verbum Cana, non bara, id est, possedit, acquisiuit; sicut Genes. 4. v. 1. Eva cum genuisset Cain, dicebat: Possedi hominem per Deum, id est, acquisiui, genui diuino munere. Loquitur enim Sapientia æterna secundum diuinitatem. Ita Hieronymus. epist. ad Cyprian. tom. 3. & Basilius l. 2. contra Eunomiu. Alij dicunt sensum litteralem esse, de Sapientia in genere; quatenus abstrahit à creatā & increatā: cui per prosopopeiam tribuitur sermo. Ita Iansenius intelligit. Et iuxta hos sensus nihil sequitur contra nos.

Quod si velimus intelligere de Sapientia incarnata, sicut multi Patres propter versionē Septuaginta, & argumenta Arianorum ex illā versione petita, intelligunt; sensus est, Christum esse prædestinatum seu præordinatum ante externā mundi constitutionem, ab æterno; non ante constitutionem mundi in mente diuinā: quod patet ex se-

quentibus; Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram: Necdum fontes aquarum eruperant, necdum montes graui mole constiterant; quando preparabat celos aderam; quando certā lege & gyro vallabat abyssos. Quibus verbis, ut ait, Cyrillus l. 5. Theauri c. 8. significatur creaturarum ex nihilo ad esse productio. Et confirmatur, quia si Christus fuisset præordinatus, ante præordinationem mundi; debuisse venire etiam si mundus numquam fuisset. Confirmatur Secundo, ex similibus Scripture locis; Apostolus enim passim docet Christum & nos prædestinatos, electos &c. Ante tempora secularia, ante mundi constitutionem: ut ad Ephes. 1. v. 4. Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus Sancti & immaculati in conspectu eius in charitate. 1. Corinth. 2. v. 7. Loquimur Dei sapientiam in mysterio quæ abscondita est, quæ prædestinauit Deus ante secula. Vbi non tantum mysterium Incarnationis, sed etiam Passionis, Crucis, Mortis, totamque æconomiam salutis nostræ, dicit ante secula præordinatam. Denique 2. ad Timoth. 1. v. 9. dicit Nos liberatos secundum gratiam, quæ data est nobis in Christo IESU ante tempora secularia: at liberatio præsupponit peccatum: ergo peccatū fuit præuisionem.

Dices: Ergo nihil ibi singulare dicitur de mysterio Incarnationis; quia omnia sic sunt præordinata. Respondet, non omnia sic esse præordinata in particulari; ut patet de ijs quæ ex causis naturalibus proueniunt. Significat autem Scriptura tali modo loquendi, illud non pendere ex causis creatis; sed ex singulari Dei sapientiā, bonitate, & prouidentia; Deoque id præcipuo quodam modo curæ fuisse.

⁴⁴ Secundus locus ex Ioannis 17. v. 5. Clarifica me Pater claritate, quam habui apud te, priusquam mundus fieret. Hic petit Christus gloriā & claritatē: atqui non petit gloriā diuinitatis; quia hac numquam caruit: ergo humanitatis, quam in diuinā præordinatione habebat ante mundum conditum.

⁴⁵ Respondet; Christum ibi petere manifestare hominibus gloriā diuinitatis, quam habuerat, etiam ante mundi constitutionem; id est, ab æterno: ut videlicet homines cognoscerent, eum esse verum & naturalem Filium Dei. Vnde subdit: Ut Filius tuus clarificet te, scilicet apud homines. Ita exponit Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, & alij passim.

Tertius locus, ad Coloss. 1. v. 15. vbi Christus dicitur Primogenitus omnis creaturæ. Et confirmatur ex Concilio Sardicensi epistola ad omnes Episcopos; vbi Christus ut Verbum, dicitur vnigenitus, vi homo, primogenitus. Citant aduersarij etiā Glossam, Anselmum, Hieronymum, Cyrillum. Et confirmant ex eo quod Apostolus dicat, In ipso esse condita vniuersa; & esse caput corporis Ecclesia; tandem concludens: Ut sit ipse in omnibus primatum tenens: ergo Christus ut homo est primogenitus omnis creaturæ, id est, prædestinatus est ante prædestinationem creaturarum.

⁴⁶ Respondet; Christum nō dici primogenitum omnis creaturæ, quasi secundum humanam naturā præordinatus sit ante omnis creaturæ præordinationem: hoc enim improprie diceretur; & nemini veterum, (quod sciam) in mentem venit. Probat enim Apostolus eum primogenitū omnis creaturæ, Quia omnia per ipsum, & in ipso creata sunt; & omnia in ipso consistunt, id est, conseruantur. Non potuerunt autem omnia creari, aut conseruari per Christum

Christum hominem, existentem solum in diuina
præordinatione. Vnde satis patet Apostolū loqui
de Christo secundum diuinitatem: volens enim
explicare excellentiam eius, per quem reconciliati
sumus, dicit eum esse *Imaginem Dei inuisibilis, primo-*
genitum omnis creaturæ, id est, genitū à Patre re ipsa
secundum diuinitatem, ante omnem creaturam:
quod probat, *Quia per ipsum, & in ipso, omnia sunt*
creata. Deinde, addit excellentiam quæ ei conuenit
ratione humanitatis; nempe, quod sit *Caput Ecclesiæ*,
primogenitus ex mortuis, &c. ut sit ipse in omnibus prin-
cipatum tenens, id est, ut sit ipse ante omnes, tam in
genesi, id est, ortu rerū, quā in *æternitate*, id est,
regeneratione. Nam secundum Deitatem, est ante
omnem ortum rerum, & est principium ortus: hu-
manitate verò, est ante regenerationem; quia prin-
cipio regeneratus est, & est auctor regenerationis in
ceteris. Quod si quis velit hunc locum intelligere
secundum naturam humanam, cum Anselmo, &
quibusdam alijs; sic dicitur *Primogenitus omnis crea-*
turæ, quia est dilectus & honoratus supra omnem
creaturā; sicut primogenitus supra reliquos dili-
gitur. Ansel. ait: *Sicut primogenitus omnium fratrum,*
dignitatis obtinet primatum; ita Christi humanitas pri-
matum obtinet inter omnes creaturas. Cyrill. lib. 10.
Thesauri c. 3. dicit vocari *Primogenitū omnis crea-*
turæ secundum naturam humanam; quia omnes homines
per ipsum dignitatem filiorum adepti sunt. Commen-
tarius qui tribuitur Hieronymo, dicitur, inquit,
primogenitus omnis creaturæ secundum assumpti hominis
formam, non tempore, sed honore; iuxta illud: *filius meus*
primogenitus Israël. Concil. Sardicense præter pro-
positum adducitur; quia solum dicit esse primo-
genitū ex mortuis. Aduerte, hosce Patres videri
impulsos ad interpretandum hunc locum, secun-
dum naturam humanam vi nominis *primogeniti*,
quo significari videtur adhuc alios sequi filios:
sed sciendum, phrasi Hebræa primogenitū vocari,
ante quem non est alius, siue post illum sequantur
alii filij, siue non: patet tum alijs locis; tum Luca
2: v. 7. *Peperit filium suum primogenitum*.

Quartus locus est ad Heb. 2. v. 10. *Decebat enim*
enim propter quem omnia &c. per passionem consummari.
Vbi omnia dicuntur esse propter filium hominis.

Respondeo, Is, propter quem omnia, est Pater; vt
passim DD. interpretantur: nā non est consummari
passiue, sed consummare; vt legunt omnia Græca
exemplaria, & pleraque Latina emendatiora. Et
quamuis Anselmus explicet de Christo; tamen nō
secundum humanitatem, sed diuinitatē intelligit:
dicit enim, *Propter quem omnia, & per quem omnia*.

Secundō obijciunt ex Patribus. Primō, Ex Ire-
næo lib. 3. c. 33. vbi ait, *Deum prædestinasse primum*
hominem animale, videlicet vt à spiritali saluaretur.
Cum enim præexistet saluans, oportebat & quod sal-
uaretur fieri, vt non vacuum sit saluans. Respondeo,
non vult dicere Christum prius prædestinatū esse
saluatorem, quā homines præordinarentur, qui
possent saluari: quia certum est non esse prædesti-
natum vt esset saluator, nisi suppositis saluandis:
ergo iam antè, vel certè simul debet intelligi ho-
mines præordinati. Sensus ergo est: cū præexis-
teret saluans, Verbum scilicet diuinum omnium fabri-
cator, oportebat etiam fieri id, quod saluaretur:
id est; cōueniens erat, vt fieret homo animalis, qui
ad salutem adduceretur; ne frustra videretur ratio
& proprietas saluantis in Deum cōuenire: loquitur
enim Irenæus de verā præexistentiā Christi,

non de obiectiua in prædestinatione diuinā. Vi-
de cap. 20. & 22. eiusdem Authoris.

Secundō, Ex Aug. l. de nuptijs & concupiscen-
tia c. 21. vbi ait, *Coniugium etiam in statu innocentie*,
si homo non peccasset, futurū sacramentum coniunctionis
Christi & Ecclesiæ. Respondeo, Matrimonij nunc
duplicis cōiunctionis est sacramentū, id est, sacrū
signum; scilicet coniunctionis Christi cum Ecclesia
per vnionem hypostaticā; & cōiunctionis Christi
cum Ecclesia per fidem & charitatē. In statu in-
nocentie, tantummodò fuisse sacramentum con-
iunctionis Christi cum Ecclesia per fidem & cha-
ritatem. Neque mirū, quia hæc signa non sunt na-
turalia, sed ex diuinā institutione: vnde pro varie-
tate status, possunt plura aut pauciora significare.

Tertiō, Ex Cyrillo l. 5. Thesauri c. 8. vbi dicit,
Christum ante nos præfundatum (id est, tamquā fun-
damentū salutis humanæ ab æterno constitutum)
vt in ipso omnes saluemur. Respondeo, Cyrillum
toto illo capite apertè à nobis stare: explicatur.
enim locum illum Prouerbiorū *Dominus possedit*
me &c. & legit ex version. LXX. *Dominus fundauit me*
initium viarū suarū ad opera sua: & sensum esse di-
cit, *Dominus fecit me*, scilicet Christum Deum & ho-
minem fundamentum salutis humanæ, cui per fi-
dē homines debent superædificari. Deinde querit
Cyrillus quomodo Deus fecerit Christū funda-
mentum ab æterno, sicut Scriptura indicat, cū
Incarnatio facta sit in tempore? Respondet, quia
Deus præuiso peccato, illum ab æterno constituit
facere fundamentū. Vbi apertè docet Christi In-
carnationem non esse præordinatā ante præuissum
peccatum; sed hoc esse causam, cur eam præordi-
narit. Dicit autē *Christum ante nos præfundatum*; id
est, ante nos conditos præordinatū fundamentum
salutis; non tamen ante præuissum peccatum, vel
ante præordinatos homines in mēte diuina. Quod
etiam patet exemplo architecti, qui firmū funda-
mentū sui operis statuit, vt possit instaurari cū ce-
ciderit. Omitto alia testimonia quod sint facilia.

Tertiō obijciūt rationes: 1. Adamo fuit reue-
latum istud mysterium in statu innocentie; vt do-
cent multi Patres: ergo istud mysterium fuit præ-
ordinatum ante peccatum præuissum. Patet con-
sequentiā, quia ante præuissum peccatum fuit præ-
uissa ecclēstias Adæ, & reuelatio quam habuit in ec-
clēstia; quia id prius est præuissum, quod prius est or-
dine temporis in rebus: ergo ante præuissum pec-
catum, fuit etiā præordinata res reuelata; scilicet
ipsa Incarnatio. Deinde si Adamo fuit reuelatum
istud mysterium ante peccatū: ergo Christus tunc
fuit illi propositus vt fons gratiæ & principium sa-
lutis; alioqui cur fuisset illi reuelatus? Simile ar-
gumentum faciunt de Angelis. Respondeo, Et si
non sit necesse, vt id quod tempore prius est, sit
prius in præuisione; cū fieri possit vt nullam in-
ter se dependentiam habeant: cōcedo tamen my-
sterium Incarnationis fuisse præordinatum ante
præuisionem absolutam intuitiuam peccati; quā
Deus præuidet futura sicuti fiunt re ipsa cum om-
nibus circumstantijs: non tamen fuit præordina-
tum ante præuisionem conditionatam; nec etiam
ante absolutam, quasi abstractiuam, quam Deus
habet, præcisè accedente voluntate permittendi
ad scientiam conditionatam. Pro quo

Notandum, Deum tripliciter præscire futura,
1. præscientiā conditionata, 2. absolutā quasi ab-
stractiua; nempe quando ad præscientiam condi-
tionatam,

48
2. Ex Aug.

Explica-
tur.

Matrimo-
nij signifi-
cat dupli-
cem cōiun-
ctionem
Christi
cum Eccle-
sia.

49
Ex Cyril.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Explica-
tur.

Quomodo
secundum
humanita-
tem.

Primoge-
nitus quis
dicatur.

46
Ex epist.
ad Hebræos

Explica-
tur.

47
Obiectio-
nes ex Pa-
tribus.
1. Ex Iren.

Explica-
tur.

50
Obiectio-
nes ex tra-
ditiōe.

1. Quod
hoc myste-
rium sit
reuelatum
Adamo.

Soluitur.

Dens res-
ponsum
præcisè
futurū.

Bb ij

tionatam, accedit præordinatio & permissio; tunc enim in sua præordinatione vel permissione præuidet rem futurā quasi abstractē à circumstantijs. Tertia est absoluta intuitiua, quā fertur in res ipsas, uti fiunt in tempore cum omnibus circumstantijs. Christus ergo fuit prædestinatus ante præscientiam peccati intuitiuam; non tamē ante præscientiā absolutam abstractiuam eiusdem peccati, sed simul. Nam hoc ipso quo Deus voluit creare hos Angelos, & hos homines; & permittere Adamum sic tentari; præiudicauit illum peccatum: & simul præordinauit Christum in remediū. Ad confirmationem; Christus propositus fuit Adamo, tamquā caput in genere; non autem tamquā causa totius salutis: poterat enim esse caput omnium, etiamsi ab illo gratiam nō haberent: sicuti modo re ipsa est caput Angelorum, etiam secundum naturam humanam, quamuis ipsi ex eius meritis gratiam non habuerint. Modus autem particularis, quo futurus erat caput hominum, non fuit Adamo tunc reuelatus: sicut neque utrū venturus in carne passibili, an impassibili.

Secunda ratio: Prædestinatio Christi est causa exemplaris, & quodāmodo finalis, prædestinationis omnium hominum; ut colligitur ex c. 8. v. 29; ad Rom. Qui prædestinauit nos conformes fieri imaginis Filij sui: sed prædestinatio hominum, saltem Adami, facta est ante præuisionem peccati: ergo & prædestinatio Christi. Confirmatur, Quia Conc. Trid. sess. 6. c. 7. dicit finem nostræ iustificationis esse gloriam Dei, & Christi: ergo prius est volita gloria Christi, quā nostra iustificatio.

Respondeo, Admitto Christi prædestinationem esse causam exemplarē nostrā: nego tamen Adamum esse prædestinatum ante præuisionem peccati: omnium enim hominum prædestinatio facta est post præuisionem peccati, saltem quoad posteriora media; ut multis locis docet D. Augustinus.

Ad confirmationē: potuit Deus Christum præordinare ad nostram salutem; & simul nostrā salutem ad Christi ipsius honorem: sicut Rex potest instituere aliquem gubernatorem, ut bene administraretur prouincia; & simul velle, ut salus prouinciæ cedat in ipsius honorem. Nam duplex est finis; nempe qui intenditur, & cui intenditur: & hi, vicissim sibi possunt esse causæ finales. V. g. potentia sunt propter operationes; tamquam ob finem qui intenditur; ipsæ verò operationes, sunt propter potentias; scilicet ut eas perficiant.

Tertia ratio: Gloria animæ Christi, est maioris dignitatis, magisque Deo dilecta, quā gloria omnium hominum & Angelorum simul; ut sentit D. Thom. 1. parte quæst. 20. art. 4. ad 1. ergo verisimile est hanc gloriam esse magis per se volitam à Deo, quā gloriam Angelorum & hominum: imò, ob Christi gloriam reliqua potius esse volita; quā hanc, propter homines.

Respondeo; Admitto gloriā animæ Christi esse præstantiorem ceteris omnibus: non tamen idcirco debet illā Deus præordinare ante præuisionem peccati propter seipsam: Primò, Quia Deus omnino libere vult & amat omnem excellentiam creaturæ; vnde, nec semper maiorem excellentiam magis vult: nimirum ut hac ratione ostendat se nullā perfectione creatā egere, & seque sibi infinite sufficientē esse. Vnde, non sequitur ipsum debuisse gloriam Christi propter seipsam velle, nullo supposito peccato: alioquin etiam, hoc vniuerso de-

debuisset aliud perfectius condere; idque sine termino. Secundò, Et si maximā adferret excellentiam creaturæ, & toti vniuerso, quod Deus sit homo: hoc tamen non erat Deo propter se appetendum, aut etiam propter vniuersi perfectionē. Nam, fieri creaturam, maximē humanā, est humiliatio quædam, & veluti miseria ipsius Dei: vnde ab Apostolo ad Philip. 2. v. 7. dicitur, Deus se exinaniuisse & humiliasse, cum formam serui accepit; quare non videtur absolute conueniens, ut Deus fieret homo, nisi aliqua maior necessitas vrgeret; videlicet ad auferendam nostram miseriam, & ad satisfaciendum diuinæ iustitiæ; ut hac ratione ostenderet infinitam misericordiam suam, & iustitiam, quæ nullo alio modo, tam eximie poterat demonstrari. Quod si ob vniuersi perfectionem factus esset homo, non ita eluceret ista misericordia & iustitia; imò neque ipsa Dei eminentia; nam quodammodo in creaturarum ordinem redactus videretur.

Dices: Art. 1. ostensum est hoc mysteriū fuisse per se valde conueniens diuinæ bonitati: ergo sepositā redemptione hominum debuisset etiam à Deo præordinari.

Respondeo; Potest esse vnā ratione valde conueniens, & ex aliā parte habere incōmoda maioris momenti. Sicut valde conueniens est, liberalitate regis omnes pauperes alii; sed ex alterā parte possunt sequi incommoda, ob quæ absolute non expedit. Ita etiam conueniens est per se diuinæ bonitati, ut se summo modo creaturæ communicet; sed ex alterā parte, erat quodammodo inconueniens; quia sequebatur humiliatio summæ maiestatis, quæ non debebat fieri, nisi ob necessitatem altioris ordinis; cui alio modo nō tam cōuenienter poterat occurrī. Qua necessitate positā, reliquæ conuenientiæ & vtilitates locum habebant.

Quarta ratio ex Scoto: Ordinatē volens, primò vult id, quod est propinquius fini: atqui finis Dei in creaturis, est ostensio & communicatio suæ bonitatis, cui fini propinquius medium est incarnatio: nam in hac, maximē communicat & ostendit suam bonitatem: ergo hæc debebat esse primò volita. Confirmatur, quia si ex occasione peccati volita est; est quasi bonum occasionatum, & per accidens introductum.

Respondeo; Non semper est expetendū, quod fini est propinquius, quando illud habet aliquod incommodum. Deinde, id quod vnā ratione est propinquius, aliā non est propinquius: vnde illa propositio vera non est; nisi de eo, quod est propinquius fini secundū modum & mensurā, quam intendit principale agens. Ad confirmationem: si bonum occasionatum intelligis aliquid præ intentionem Dei eueniens, sic Incarnatio non fuit bonum occasionatum; nam fuit ab æterno præordinata. Si autem intelligis, aliquid ordinatum occasione alterius, cōcedo incarnationem esse ordinatam occasione peccati: non tamen ideo per accidens vel occasionaliter euenit; quia ex intentione diuinā euenit. Addo, si hæc ratio valeret, non potuisset sapienter præordinari hoc mysterium in remediū peccati; quod nemo dixit.

Quinta ratio: Non minùs decuit ut homines & Angeli haberent merita perfectæ iustitiæ; quā ut haberent satisfactionem perfectæ iustitiæ; atqui Christus venit ut nostra satisfactio esset perfectissima: ergo etiam venisset ut merita essent secundum perfectam iustitiam. Nam perfectius est assequi

Incarnatio
est quædam
Dei humiliatio.

Incarnatio
facta est,
non quia
regis omnes
pauperes alii;
sed magis
conueniens,
ob humanam
necessitatem.

53
4. Obiect.
Scoti.

Non semper
eligendum,
quod
fini est propinquius.

Quomodo
incarnatio
sit bonum
occasionatum.

54
5. Obiect.

51
2. Obiect.

Solutio.

Christus
est propter
homines,
& homines
propter Christum.

52
3. Obiect.

Solutio.

sequi gloriam secundum exactam iustitiam, quam secundum imperfectam.

Soluitur.

Merita non debent esse secundum perfectam iustitiam, uti satisfactio.

55. Obiecto.

Respondetur: Est dispar ratio: nam meritum requiritur ut nos habeamus ius ad gloriam: satisfactio autem, ut Deo honor restituatur. Magis autem convenit ut Deo fiat perfecta honoris restitutio, quam ut homo habeat perfectum ius ad gloriam: præsertim cum neque hominis conditio, neque mercedis ratio id postulet.

Sexta ratio: Altera sententia magis videtur pertinere ad Christi gloriam: nam ita facit eum caput hominum & Angelorum, ut ex eius meritis etiam Angeli gratiam & gloriam consecuti sint. Deinde, facit eum absolute primum in ordine prædestinatorum, imò in ordine omnium, quæ à Deo ab æterno sunt præordinata. Denique, facit universum constans omnium rerum gradibus; videlicet gradu naturæ, gratiæ, gloriæ, & unionis hypostatice; quod proinde perfectissime diuinam bonitatem participat: per, eamque representat.

Soluitur.

Non semper id à Deo faciedum, quod est à maiori gloria Christi.

Respondetur: Nō semper debet fieri id quod videtur ad maiorem gloriam humanitatis Christi, vel etiam diuinitatis pertinere; sed quod iuxta ordinem & mensuram à diuinā sapientiā prescriptam, & à diuinā voluntate intentam, ad illam est conuenientius: nam omnia quæ exterius fiunt, secundum certam mensuram definita & intentata sunt.

D V B I V M.

Quomodo se habeat prædestinatio Christi respectu prædestinationis hominum & Angelorum?

56. Angeli & homines prius ratione à Deo ordinati sunt ad esse, quam ordinata sit incarnatio.

Respondetur & Dico Primò, Angeli & primi homines, secundum naturam & dona supernaturalia salutis sufficientia, fuerunt præordinati prius ratione, quam mysterium incarnationis. Docet hoc Caietan. art. 3. & ferè omnes qui tenent nostram sententiam, facileque colligitur ex supradictis testimonijs.

Probatur Primò, Quia illa erat absolute futura ex vi decreti diuini, etiam si incarnationis mysterium nō fuisset futurum; quare independenter ab hoc mysterio decreta fuere. Hoc autem mysteriū non fuit prædestinatum nisi dependenter à præuisione peccati; quod peccatum præsupponit Adamum & Angelos, à quibus Adam in culpam tractus fuit: ergo posterius ratione est decretum: illud enim decretum est ratione posterius in Deo, quod præsupponit aliud, & non supponitur ab eodem. Hinc sequitur non esse admittendas has propositiones conditionales: Si Adam non fuisset peccaturus, non fuisset creandus. Si demones non essent damnandi, non essent creandi. Si Christus non fuisset venturus, Adā non fuisset creandus. Ratio est; Nam creatio Adæ fuit decreta à Deo omnino independenter à præuisione peccati ipsius, & Christi venturi. Similiter formatio Eux, hominumque procreatio. Itē creatio Angelorum fuit decreta sine dependentia à præuisione peccati, & damnationis ipsorum: isti enim per præscientiam conditionatam scirent illos peccaturos, si crearet, & permetteret tentari, sicut tentati sunt; tamen in primo illo decreto quo voluit eos creare, non est habita ratio huius præscientiæ, sed solum boni illius, quod ex ipsorum creatione & iustitia originali elucebat.

Conditio- nales que damus pro- positiones improban- tur.

Confirmatur; Quia aliqui fallā essent, quæ passim Doctores & Patres tradunt de statu inno-

centia: nempe si Adam non peccasset, eum semper victurum; prolem iustam generaturum; animantia illi morigerā futura. Si enim non fuisset creandus nisi præuissus fuisset peccaturus; certè eo non peccante, non potuissent hæc consequi, quæ supponunt ipsum iam esse creatum; quia non erat decretum à Deo, ut hæc fierent, eo non peccante; cum illorum sententiā decretum fuerit, ut non crearetur, si non peccaturus præuideretur: qui enim admittunt illum non fore creandum, si non fuisset peccaturus, etiam admittere debent hoc reipsa à Deo decretum fuisse: nam voluntas Dei perfectè est determinata, non solum ad ea quæ reipsa futura sunt; sed etiam ad omnia futura, & non futura, sub quauis hypothesi seu conditione: alioqui circa infinita maneret suspensa; quod est imperfectionis.

Dico Secundò, Etsi Christus non sit prædestinatus ante præuisionem peccati; peccatum tamen non fuit absolute præuissum ante Christi prædestinationem: ita ut hæc simul fuerint, & in eodem signo rationis, cum mutua dependentia.

Docet hoc Molina in sua concordia: & prior pars patet ex dictis dubio primo huius articuli.

Alter pars probatur; Quia valde credibile est Deum non fuisse permissurum peccatum Adami, per quod totum genus humanum corruit in exitium; nisi decreuisset opem ferre per filium: hoc enim maxime decebat ipsius misericordiam erga creaturam tam fragilem. Quorsum enim totius posteritatis voluntates & salutem in vnus arbitrio constituisset, nisi voluisset, aut non permittere illum labi, ut omnes salui manerent; aut nisi voluisset redimere, si permitteret labi? Quod confirmatur ex Diuo Augustino qui sæpe docet Deum adeo esse bonum, ut non sit permissurus mala, nisi inde vellet elicere bona. Vnde patet primò, voluntatem permissionis peccati, & prædestinationem Christi, absolute esse simul; nec alteram alterā priorem; cum mutua à seinui- cem habeant dependentiam: nisi enim voluisset permittere peccatum, non voluisset Christum incarnari; & vicissim nisi voluisset Christum incarnari; non voluisset peccatum permittere. Patet Secundò, Verum non esse, quod quidam aiunt, Christum, quoad intentionem, esse prædestinatum ante præuissum peccatum; quoad executionem, post præuissum peccatum: hæc enim inter se pugnare, multis ostendi potest.

Dico Tertiò, Prædestinatio tamen Christi, prior est prædestinatione Adami, & ceterorū hominum. Est ferè communis sententia Docto- rum, quamvis non eodem modo ab omnibus explicetur.

Probatur ad Ephes. 1. vers. 4. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essent sancti & immaculati &c. Ad Rom. 8. v. 29. Quos præstuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Ratio est, quia Christi prædestinatio est causa prædestinationis omnium hominum, ut indicant istæ scripturæ: Nam omne donum salutare quo ducimur ad salutem, ex Christi merito provenit; ac proinde ex eiusdem merito est nobis prædestinatum: ergo omnis nostra prædestinatio supponit prædestinationem Christi: ipsius verò prædestinatio, non supponit nostram: ergo illa est prior nostra.

Voluntas permissio- ni peccati, & præde- stinatio Christi, sunt simul in Deo.

58. Prædesti- natio Christi, prior est prædesti- natione hominum.

B b iij

Dices,

59

Dices; Deus destinauit homines in statu innocentie ad salutem; per dona sufficientia supernaturalia, sine respectu ad Incarnationem Christi: ergo &c.

Quomodo dicuntur homines prædestinati ad salutem in statu innocentia.

Respondeo; Illa destinatio, non erat prædestinatio propriè dicta, de qua loquimur; sed ordinatio quædam prouidentie supernaturalis, quæ per peccatum fuit intercisæ & abrupta, ita ut effectum non habuerit. Sicut ordinatio Luciferi, & illi adhærentium, non erat vera prædestinatio. Nam prædestinatio, est ordinatio ad salutem, per media quæ reipsa sunt efficacia; id est, quæ effectum præstant. Talis autem ordinatio in hominibus præsupponit Christi Incarnationem; nam media per quæ saluamur, à Christo pendent; & consequenter voluntas conferendi hæc media supponit Christi Incarnationem.

60

Sed difficultas superest de prædestinatione Angelorum; sitne prior, an posterior Christi prædestinatione?

Respondeo & Dico Quartò, Si Angelis fuit reuelatum mysterium Incarnationis in statu viæ, tamquam necessariò ab illis credendum; Christi prædestinatio fuit prior eorum prædestinatione: Si autem non fuit reuelatum, neque prior fuit neque posterior.

Prior pars patet, Quia si illis propositum fuit mysterium Incarnationis explicite credendum (ut multi existimant:) ergo media quibus reipsa sunt consecuti salutem, horumque mediolorum præparatio in mente diuinâ, supponebant præordinationem Incarnationis Christi: præordinatio autem Christi, nõ supponebat eorum prædestinationem: ergo prædestinatio Christi est prior.

Angeli independentes à Christo sunt prædestinati.

Posterior pars probatur: Quia si illis non fuit hoc mysterium reuelatum, impertinens fuit ad illorum prædestinationem: ita ut illorum prædestinatio non supponat huius mysterij præordinationem, nec contrà: & hoc fortè est verius, magisque videtur consentaneum testimonijs Patrum supra allatis num. 40. Et insinuat Apostolus prioris ad Corinth. 2. v. 7. cum ait: Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quam nemo Principum huius sæculi cognouit: si enim cognouissent, numquam Dominum glorie crucifixissent. Vbi per Principes huius sæculi, intelligit non solum Pilatum & Herodè, & Principes Sacerdotum: (ut quidam volunt) sed maxime & imprimis dæmones; ut exponunt Cōmentarij Ambrosij, Haymonis, Anselmi, D. Thomæ, Caietani, & aliorum, idque optime probant Ambrosius & Caietanus. Vnde sequi videtur Angelis in viâ hoc mysterium non fuisse reuelatum; alioqui dæmones illud cognouissent. Neque vlla necessitas nos cogit Christi prædestinationem ponere primam, aut Christum ponere primum prædestinatorum, nisi inter homines; quorum prædestinationis ipse est causa.

61

Dices; Adamo est reuelatum hoc mysterium: ergo & Angelis. Antecedens probari potest testimonijs multorum Patrum. Et Confirmatur, quia peccatum Angelorum fuit appetitio vnionis hypostatice.

Respondeo, Admisso antecedente, quamuis non sit adeo certum, ut docet Molina l. p. q. 57. a. 5. negatur consequentia; quia est peculiaris ratio in Adamo, cum ex eius semine Christus esset nasciturus, & ipsum cum totâ posteritate redempturus. Ad confirmationem; fortè verius est pec-

catum diaboli non fuisse appetitionem vnionis hypostatice; tum, quia id Patres non latuisset, cum non sit subtilitas metaphysica, sed mysterium maxime notabile: tum, quia fortè tunc Angeli non poterant concipere qualis esset homo; cum peccauerint primo die; homo autem sit conditus sexto. Itaque videtur verius, peccatum eius fuisse superbiam conceptam ex consideratione sue pulchritudinis, & diuitiarum sapientie & potentie; quæ superbia consistebat in eo, quod iudicio pratico & voluntate ita se estimabat & ab alijs estimari volebat, ac si ea omnia à seipso, & non à Deo habuisset: quomodo superbi Reges consideratione suæ potentie & diuitiarum, se efferebant. Quod potest confirmari ex c. 28. Ezechielis, vbi sub typo Regis Tyri describitur peccatum Luciferi. Et Isaia 14. vbi sub figurâ Nabuchodonosoris.

Quale fuerit peccatum Angelorum.

ARTICVLVS IV.

Verum principalius Christus Incarnatus fuerit propter peccatum originale, An actuale?

Respondeo & Dico Primo, Christus venit ad omnia peccata delenda: id est, ad exhibendum remedium sufficiens omnibus peccatis delendis. Est de fide ad Rom. 5. v. 15. Non sicut delictum, ita & donum &c. nam iudicium ex vno, in condemnationem; gratia ex multis (id est ex omnibus) delictis, in iustificationem, sc. processit. Primæ Ioannis 1. v. 7. Sanguis IESV Christi emundat nos ab omni peccato. Et c. 2. v. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum; sed etiam pro totius mundi.

Christus venit ut tollat omnia peccata.

Ratio est; Quia Christus venit ut perfectus Redemptor & Saluator, qui nos in vitam æternam perduceret: ergo venit ad tollenda omnia impedimenta vitæ æternæ: atqui omnia peccata, non solum originalia, sed & actualia, etiam venialia, sunt impedimenta salutis æternæ: ergo &c.

Dico Secundo, Si peccata actualia conferantur cum originali; principalius venit propter originale. Ita D. Thomas hoc loco, & clariùs in 3. dist. 1. qu. 1.

Principalis tamen ut tollat originale.

Probat, Quia Scripturæ cum agunt de Christi satisfactione, sæpè loquuntur de peccato in singulari numero; quasi velint insinuare esse aliquod radicale peccatum, ob quod potissimè Dominus venerit. Patet hoc Ioan. 1. v. 29. Ecce Agnus Dei, Ecce qui tollit peccatum mundi. Ita enim habent Codices Græci. Et præter Patres Græcos, ita legunt Irenæus lib. 3. contra hæreses c. 11. August. 1. 12. contra Faustum cap. 30. Cyprian. lib. de duplici Martyrio (quamuis certum sit hoc opusculum non esse Cypriani Martyris) & alij recentiores, ut Beda, Glossa &c. Ad Rom. 5. v. 15. Non sicut delictum, ita & donum. Qui locus vsque ad finem capitis expendendus est. Et 1. ad Cor. 15. v. 22. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Quibus locis, inter se confert obedientiam meritorumque Christi, & peccatum Adæ: insinuans hæc potissimum inter se opponi, & alterum per alterum tolli. Isaia 53. vers. 6. Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.

Ratio

Ratio est; Quia peccatum originale infecit totam naturam; adeo vt ex se in infinitos homines dimanare; & omnes à statu gratiæ & spe beatitudinis deturbare posset; quod nulli peccato actuali conuenit. Accedit; quod originale in singulis hominibus est minus voluntarium, quàm actuale, præterquam in Adamo. Vnde potius quàm alia, misericordiam merebatur.

Dices; Vniuersa peccata actualia sunt maius malum, quàm omnia peccata originalia omnium hominum; nam peccatum mortale actuale, longè grauius est intensiue, quàm originale; quia est maior Dei iniuria; cui abolendæ Christus venit; hinc peccatum mortiferum grauisimâ penâ punitur, originale mitissimâ. Accedit quod longè plura sint actualia peccata, quàm originalia; cum originale sit vnicum in singulis, actualia interdu innumerabilia.

Respondeo; Esse quidem maiorem malitiam intensiue in peccatis actualibus, quàm originalibus; tamen quia illorum omnium radix est originale, & hoc actualibus extensiue est maius, eò quod non coëreatur vnâ personâ, sed inficiat totam naturam, eamque priuet vltimo fine; idè magis pertinebat ad bonum humani generis hoc deleri, quàm alia. Sicuti maius beneficium præstaret Republicæ, qui curaret leuem aliquem languorem; quò vniuersus populus laborat, ex quo postea grauisimi morbi nascuntur; quàm qui curaret illos morbos, relicta radice.

D V B I V M. I.

Virum Christus fuisset venturus, si tantum fuisset peccatum actuale: Vt si Adam non peccasset, aliqui tamen ex eius posteritate peccassent?

64 Quidam existimant Christum venturum, etiam si vnus tantum peccasset. Primò; Quia Apostolus ad Gal. 2. vers. 20. ait: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Quod etiam insinuat parabola de oue perditâ Luc. 15. Secundò; quia tale quid videtur reuelasse sancto Carpo, vt refert Dionys. Areopag. epi. 8. ad Demophilum, vbi Carpo indignanti, quod quidam, qui à fide descuerat, & alius qui illum peruerterat, non demergerentur in hiatus inferorum; Christus dixit se esse paratum iterum pro saluandis hominibus pati. Sed hæc sententia est parum probabilis. Ad primum, Respondeo; verba Apostoli tantum significare Christi redemptionem ita prodesse singulis, ac si pro singulis seorsum mortuus esset; vt exponit Chrysost. lib. 2. de compunctione cordis vltima medium, & August. lib. 3. confess. cap. 11. D. Thom. hic. ad 3. Vnde ita Domino gratias agere debemus, ac si pro nobis solis mortuus esset. Ovis autem perditus, est totum genus humanum; non autem vnus homo. Ad secundum; Non dicitur ibi quod Dominus sit paratus iterum pati pro vno, sed in genere pro hominibus; nempe si opus foret. Deinde et si Christus ex parte sua sit paratus etiam pro vno pati, tamen non est verisimile Patrem hoc velle.

Alij dicunt Christum venturum, si valde multi peccassent, præsertim si peccatum parentum transfunderetur in posteros; tunc enim posteri alieno peccato perirent; ac proinde conueniens esset, vt

alieno merito redimerentur: idè enim genus humanum per alium redemptum fuit, quia per alios perierat. Vt D. Anselm. lib. 2. *Cur Deus homo.* c. 21. & Bernardus serm. 1. de aduentu.

Sed dicendum est nihil in hac re esse certi: esse tamen valde verisimile, Christum non venturum si ipse Adam non peccasset. Hoc enim insinuant Scripturæ & Patres suprâ num. 40. citati. Et imprimis illud Gregorij: *O verè necessarium Adæ peccatum! ô felix culpa, quæ talem meruit redemptorem!* Ratio est, quia si alij peccassent, peccata illorum non fuissent transfusa in posteros, vt alibi diximus; quia non conueniebat vt aliorum voluntates, in alterius voluntate & arbitrio penerentur, quàm eius, qui erat caput humani generis; alioqui fuisset valde misera posterorum conditio, si illorum salus à singulis parentibus tam periculosè dependisset. Quare si Adam non peccasset, quicumque fuissent peccatores, propria voluntate peccassent, non alienâ: qui sanè pauci fuissent; nam exemplum miseræ vnus aut alterius, reliquos reddidisset cautiore. Credibile tamen est eos qui sic peccassent, non carituros fuisse omni remedio; sed Deum aliquo modo illis prouidurum.

D V B I V M II.

Virum Christus fuisset venturus, si tantum fuisset peccatum originale, & nulla inde actualia fuissent secuta?

66 Respondeo; Quæstio supponit id quod moraliter est impossibile; Nam fieri nequit sine speciali priuilegio, vt peccatum originale ita comprimatur, vt nulla inde emergant actualia. Concessa tamen eiusmodi hypothesi, omnino verisimile est Christum fuisse venturum: quia totum genus humanum fuisset perditum & obnoxium æternæ damnationi, saltem penæ damni: vnde decuisset illud reparari. Hoc autem non poterat fieri secundum exactam iustitiam, nisi meritis Filij Dei. Confirmatur primò; quia Patres passim docent mysterium hoc decretum ex præuisione peccati Adami, quo introductum est originale: vnde non videntur agnoscere necessariam dependentiam ex præuisione peccatorum actualium. Confirmatur Secundo, Quia Apostolus ad Roman. 9. & prioris ad Corinth. 15. indicat Christum venisse ad tollendam condemnationem inductam vnus delicto, scilicet Adami: ergo &c.

Christus venturus fuisset ob solum originale.

ARTICVLVS V.

Virum conueniens fuerit Christum incarnari ab initio mundi?

67 Respondeo & Dico Primò, Non fuisse conueniens vt assumeret carnem ante peccatū. Ratio est; Quia *Non est opus valentibus Medicus, sed male habentibus*, Matth. 9. v. 12.

Dico Secundo, Neque etiam erat conueniens vt assumeret carnem statim post peccatum Adæ. Quod probat D. Thomas quatuor coniecturis, quæ sic possunt disponi & explicari. Primò, Id non erat conueniens propter dignitatem huius mysterij; quia oportebat vt tantum Regem plu-

Incarnatio nō debebat fieri statim à peccato Adæ.

B b iij rimj

Christus non fuisset incarnatus propter vnum solum.

65
Neque propter plures.

rimî præcones antecederent, qui cum varijs signis, oraculis, & ceremonijs, mentibus hominum repræsentarent: tum, vt ardentius ab illis desideraretur & susciperetur; tum, vt firmius postea teneretur. Ita D. August. tract. 31. in Iohannem. Secundò, non erat conueniens ratione diuinæ iustitiæ, quæ postulabat vt Deus ostenderet, quantum sibi peccatum Adæ displiceret. Sicut enim vno homine peccante Deus interdum diu illi irascitur, vt illi grauitatem peccati ostendat; ita etiam peccante in Adamo toto humano genere, vt Deus ostenderet quantum displiceret peccatû, se diu toti humano generi iratum ostendit. Ita D. Bonauent in 3. dist. 1. art. 2. q. vlt. Tertiò; Ratione ipsorum hominum, quos oportebat disponi ad tantum Regem suscipiendum. Dispositi autem sunt dupliciter; primò directè, nempe per legem naturalem, Deinde per legem scriptam, ceremonias & prophetias. Secundò indirectè, per considerationem suæ imbecillitatis, dum viderunt se adminiculis prioribus non potuisse saluari: hoc enim occasio illis fuit ardentius Christum desiderandi. Ita Augst. lib. 19. contra Faustum cap. 7. & D. Leo serm. 3. de Epiphania. Et credibile est nisi sic homo dispositus fuisset, quod non diu fidem & religionem tenuisset, præsertim in superbâ illâ & robustâ naturâ, qualis erat ab initio: vnde pauciores longè fuissent saluati. Quartò, Ratione naturalis ordinis humanæ naturæ accommodati, quæ requirit, vt successiuis incrementis in bonum promoveatur, Iuxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 15. vers. 46: *Non prius quod spiritale est, sed quod animale.* Vnde primò tantum data est lex naturæ, deinde lex Moysi, postea expressiores prophetiæ, tandem lex Euangelica. Ita Gregorius Nazianz. in sermone de Paschate. Et Theodoretus de curandis Græcorum affectibus:

ARTICVLVS VI.

Vtrum Incarnatio debuerit differri vsque ad finem mundi?

R Espondetur negatiuè. Probatur tribus coniecturis: Prima, quia Incarnatio est causa

salutis humanæ; causa autem non debet esse posterior, sed potius prior suis effectis; alioquin paucissimi fuissent saluati. Secunda, quia si tam diu fuisset dilata Incarnatio, Dei notitia & reuerentia, morumque honestas penitus intercidissent, & ita vix vlli Christum suscepissent. Tertia, quia conueniebat vt homines pluribus modis ad salutem promouerentur; nempe non tantum fide Christi futuri, sed etiam præsentis, & maxime præteriti: sic enim diuina virtus & sapientia magis declaratur.

Dices: Scripturæ docent Christum venturum in carne, nouissimis diebus. Isaia 2. vers. 2. *Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus Domini*, id est, Christus; super quem domus Domini, id est, Ecclesia ædificatur. Idem habetur Michæ 4. Respondeo totum tempus gratiæ in Scripturis dicitur nouissimum, & nouissima ætas, quia nulla alia lex, aut sacerdotium, aut Sacramenta, cultusue Religionis debet succedere; sed hæc omnia vsque ad finem sæculi durabunt. Vnde ad Galat. 4. vers. 4. dicitur *Plenitudo temporis*, quia omnes prophetiæ in hoc sunt impletæ. Prioris ad Corinth. 10. vers. 12. vocatur, *Fines sæculorum*. 11. Ioan. 2. vers. 18. *Nouissima hora*. Matth. 20. vers. 6. *Vndevima hora*, iuxta expositiones Patrum. In hymno Ecclesiæ, *Vespera mundi*, & D. August. lib. 1. de Genesi contra Manichæos cap. 23. vocat *Senectutem mundi*. Alibi tamen, scilicet lib. 83. qq. q. 44. vocat *Mundi iuuentutem* propter fidei feruorem & gratiæ vigorem, vt exponit ipsemet lib. 1. Retract. cap. 26.

Ex dictis duobus articulis sequitur conuenienti tempore Christum venisse, nempe in medio peregrinationis humanæ. Sicut enim cor est in medio hominis, vt omnibus membris vitam impertiat; ita Christus, qui est veluti cor generis humani, debuit quodammodo esse in medio; vt & superiora & inferiora ab ipso vitam accipiant. Vnde Habacuc 3. vers. 2. *Domine opus tuum in medio annorum, vniifica illud.* Id est, excita, perface opus illud eximium nostræ redemptionis in medio annorum captiuitatis & peregrinationis nostræ.

QVÆSTIO SECVNDA.

De modo vnionis Verbi Incarnati.

In duodecim Articulos diuisa.

Postquam ostendit D. Thomas huius mysterij conuenientiam, necessitatem & finem præcipuum; incipit explicare eius naturam, maxime ex causis suis intrinsecis. In quauis autem re, quæ ex plurium vnione resultat, quatuor potissimum considerari possunt: Primò, quid sit illud quod ex vnione resultat. Secundò, qualis sit ipsa vnio: quæ duo hac questione secundâ explicantur, additis quibusdam de causâ eius meritoriâ. Tertiò, considerantur res ipsæ quæ vniuntur, & ordo illarum; quod explicatur questione tertiâ, quartâ, quintâ, & sextâ. Quartò; proprietates quæ ex vnione consequuntur, à questione septimâ & deinceps.

ARTICVLVS I.

Vtrum vnio verbi Incarnati fuerit facta in natura? id est. Vtrum ex vnione Verbi & humana naturæ, resultauerit aut constituta fuerit vna natura?

R Espondeo Negatiuè. Hoc loco tractanda est prima controuersia contra Hæreticos de hoc mysterio.

D. V. B.

DVBIVM I.

Vtrum unio Incarnationis facta fuerit per aliquam conversionem alterius nature in alteram?

NOtandum, De hac re fuisse duos errores. Prior fuit Eutychemis Monachi Constantinop. circa annum Domini 450. qui vt refelleret Nestorium ponentem in Christo duas personas propter duas naturas; docuit Christum quidem esse ex duabus naturis, non tamen subsistere in duabus. Nam per ipsam assumptionem, ex duabus factam esse conversionem diuinitatis in carnem; quia dicitur Ioan. 1. vers. 14. *Verbum caro factum est*, quasi in carnem spissatum. Vnde vltorius inferebat diuinitatem Christi esse natam; passam, mortuam: & Christi carnem esse alterius rationis, quam nostra sit. Patet hoc ex epistola Leonis 97. cap. 1. vbi manifestè dicit Eutychemem negasse veritatem carnis humanæ; & Dominum nostrum esse vnus naturæ, tamquam Verbi deitas ipsa se in carnem animamque couerterit, & concipi, nasci, crescere, crucifigi, mori voluerit. Idem multi antea docuerunt, vt patet ex Ambrosio lib. de Dominicæ Incarnat. Sacramento cap. 6. qui contra disputat; & nominatim Apollinaris teste Augustino hæresi 55. qui dicebat aliquid diuinitatis in carnem conuersum.

Secundus error est: Ex Verbo & carne factam vnâ naturam, per conversionem carnis in diuinitatem; idque vel in principio Incarnationis, vel in Resurrectione. Refert Tertull. lib. de carne Christi. Theodoretus dialogo, *Inconfusus*. Et in Synodo Nicæna 2. actione 6. tom. 5. eiusdem Synodi. Tribuitur hic error Eusebio Cæsariensi. Eundem tenuit Gaspar Swensfeldius, vt refert Staphylus lib. de concordia Lutherano. Et videntur modo tenere omnes *Vbiq̃* qui dicunt Christi carnem esse vbique.

Contra hos errores Dico Primò: Post Incarnationem permanit in Christo integra natura diuina, & integra natura humana. Est de fide.

Probatur ex Scripturis; Quia post Incarnationem Christus erat verus Deus. Ioan. 5. vers. 18. *Æqualem se, faciebat Deo*. Ioan. 8. v. 58. *Antequam Abraham fieret, ego sum*. Ioan. 10. v. 30. *Ego & Pater vnus sumus* &c. Idem erat verus homo. Ioan. 8. v. 40. *Quæritis me interficere, hominem qui veritatem dixi vobis*. Et passim vocatur *Filius hominis*, id est, homo; tribuunturque ei proprietates veri hominis; vt nasci, mori, cŕurire, sitire, fatigari, tristari, & similia: quæ si tantummodò in speciem facta sunt, tota Scriptura vel falsa est, vel incerta.

Probatur Secundò, Ioan. 3. vers. 13. Christus dicit: *Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo, filius hominis, qui est in Cælo*. Is qui loquitur, erat in domo Nicodemii; & filius hominis; & tamen dicit se esse in Cælo; atqui non secundum humanam naturam erat in cælo, nec descenderat è cælo; sed secundum diuinam. Nec secundum diuinam erat filius hominis, sed secundum humanam: ergo erat in illo vtraque natura.

Probatur Tertiò, Ioan. 20. vers. 27. Cum Dominus dixisset Thomæ: *Mitte manum tuam in latus meum* &c. Et Thomas illum vidisset, & tenuisset, exclamauit: vers. 28. *Dominus meus*, &

Deus meus: ergo erat in illo diuina natura quam confitebatur, & humana quam videbat & tangebatur.

Quartò, Actorum 2. vers. 33. ait Petrus: *Dextera Dei exaltatus effudit donum hoc quod vos videris & auditis*. Vbi, *Exaltari*, est naturæ humanæ; *Effundere Spiritum sanctum*, est naturæ diuinæ.

Quintò, Actor. 20. vers. 28. ait Paulus: *In quo posuit vos Spiritus sanctus regere Ecclesiâ Dei, quam acquisiuit sanguine suo*: ergo ille Deus qui sanguinem fudit, habet duplicem naturam; diuinam à qua Deus, & humanam à qua sanguinem fudit.

Sextò, Ad Roman. 9. vers. 5. *Ex quibus (scilicet Patribus) est Christus secundum carnem, qui est Deus super omnia benedictus in sæcula*.

Septimò, Ad Philip. 2. vers. 6. *Qui cum in formâ Dei esset, semetipsum exinaniuit formam serui accipiens*. Vbi Apostolus in Christo ponit duas formas: ergo sunt duæ naturæ.

Dico Secundò, hæc vnio naturæ diuinæ & humanæ, non fuit facta per conversionem diuinitatis in carnem; aut carnis in diuinitatem. Est fide tenendum. Prior pars est contra Eutychemem & Apollinarem. Patet primò, ex Symbolo Athanasij recepto à totâ Ecclesiâ: *Non conversione diuinitatis in Carnem, sed assumptione humanitatis in Deum*. Secundò, Quia diuinitas est immutabilis: ergo non potuit in carnem conuertere. Antecedens patet Malachiæ 3. vers. 6. *Ego Dominus & non mutor*. Iacob. 1. vers. 17. *Apud quem non est transmutatio*. Et prioris ad Timoth. 1. vers. 17. *Regi sæculorum, immortalis, inuisibilis &c.* Et ibid. cap. 6. vers. 16. *Qui solus habet immortalitatem*.

Vbi aduerte, quidquid Deo in Scripturis tribuitur, intelligendum esse secundum supremam excellentiam; vt docet Dionys. cap. 1. de diuinis Nominibus, & cap. 3. Mysticæ Theologiæ. Quare huiusmodi locis significatur Deum excellentissimè, & secundum omnem penitus modum esse immutabilem.

Altera pars Prob. Primò; Nam conuersio carnis in diuinitatem, non potest fieri sine ipsius diuinitatis mutatione; siue conuersio fiat per transmutationem, quomodo alimentum conuertitur in corpus animantis, & elementa in corpus mixtum; quod concedit etiam Caietanus: siue fiat per modum transsubstantiationis, quamuis id neget Caietanus, existimans terminum transsubstantiationis, non debere mutari. Sed

Probatur contra Caietanum: Nam id in quod aliud conuertitur, necesse est vt sit terminus intrinsecus illius mutationis; ac proinde necesse est, vt requirat aliquam nouam dependentiam sui esse, vel aliquem nouum essendi modum; vt patet in mysterio Eucharistiæ, vbi corpus Christi, & nouam dependentiam, & nouum essendi modum acquirit. Et ratio est, quia alioqui nullus esset terminus *Ad quem* intrinsecus illius transmutationis, vt in Tract. de Eucharistia ostendetur.

Probatur Secundò, Quia si caro conuerteretur in diuinitatem, humana natura non remaneret in Christo, sed diuina dumtaxat: quidquid enim conuertitur in aliud, siue per transmutationem, siue per transsubstantiationem, desinit esse, vt patet in alimento, quod conuertitur in corpus animantis; & in pane, qui in corpus Christi: & ita Christus iam non esset homo: quod etsi fateatur Swensfeldius maxime post Ascensionem; tamen

Refellitur Eutychemus.

Refellitur Vbiq̃.

Refellitur Caiet.

Humana natura semper mansit integra in Christo.

tamen est manifestè contra Scripturam. Act. 7. Stephanus vidit Filium hominis stantem &c. & cap. 17. Statuit diem in quo indicabit orbem in Viro, id est, Christo homine.

Eadem veritas probari potest ex multis Concilijs, quæ docent in Christo mansisse integrè & impermixtè duas naturas; & propter vnionem, numquam illarum distinctionem esse sublatam. Concilium Chalcedonenſe expreſſè congregatū est contra hanc hæresin: Cū in eo Actione 1. recitaretur confessio Eutychetis, & Dioscori duas naturas ante Incarnationem, vnā tantū post fuisse; omnes succellamarunt vna voce, *Anathema, qui ita sentiunt.* Actione 5. in definitione fidei sic dicunt: *Conſitemur in nouissimis diebus, filium Dei vnū, in duabus naturis inconfuse, incommutabiliter, indiuise, inseparabiliter cognoscendum, nunquam sublatā differentia naturarum propter vnionē.* Idem postea in multis alijs definitum. Estque hoc ipsum, vnum ex illis; quæ interrogatur Episcopus consecrandus: *Credis filium Dei Christum ex duabus naturis & in duabus naturis?* vt patet ex Carthaginensi 14. cap. 1. Vide Theodoretum in dialogo *Impatibilis*, vbi plurima testimonia Patrum colligit. Sed

Obijciunt Primò, Ioannis 1. dicitur: *Verbum caro factum est.* Qui modus loquendi significat transmutationem, vel conuersionem in carnem: vt patet ex simili Ioan. 2. *Aqua vinum factum est.*

Respondet, Locutiones sunt accommodandæ rebus; vnde non semper hæc locutio significat conuersionem: vt enim persona existens dicatur aliquid fieri, non est necesse ipsam à suā naturā descendere, & in aliud mutari, sed sufficit vt aliquid sibi acquirat nouo modo. Sic *Verbum* dicitur *factum caro*, quia illā assumpsit, & sibi atrinxit in vnionem hypostasis: sicut Christus dicitur *factus Pontifex*, ad Hebr. 7. *Et factus pro nobis maledictus*, ad Gal. 3. *Accepisse formam serui*, ad Philip. 2. *Apprehendisse semen Abrahæ*, ad Hebr. 2. Ita respondet Theodoretus dialogo *Inmutabilis*, & alij Patres.

Obijciunt Secundò, In Concilio Chalcedon. Actione 1. recitata epistolā Cyrilli Alexandrini ad Ioannem Antiochenum; Eulatius Episcopus Boritenſis dixit Cyrillum scripsisse non esse in Christo duas naturas intelligendas; sed vnā incarnatam.

Respondet, Illa verba non reperiuntur in Cyrillo; & quidam Patres in Concilio affirmabant esse Eutychetis. Dicit tamen potest ea quæ in epistolā istā habetur, exponenda esse in eo sensu, quo valent contra Nestorium, quo scripta sunt: scilicet non esse duas naturas per se subsistentes, sed substantialiter vnitas, vt ibidem dicitur. Aliæ locutiones, quæ in eadem Epistolā habentur, difficultatem non habent: vt quod natura verbi dicatur *Incarnata*, sensus enim est, carni vnita. Quomodo & caro à Patribus dicitur *Deificata*; id est, diuinitati vnita.

DVBIVM II.

Virum ex carne humanā & naturā diuinā, potuerit fieri vna natura integra per compositionem?

Notandum est, quosdam hereticos ita sensisse, quasi diuina natura suppleret locum

animæ rationalis. Refert hoc Epiph. hæresi 69. de Arianis, & August. hæresi 55. de Apollinari.

Respondet, Fieri nequit, vt ex vnione Verbi & carnis, constituta fuerit vna natura per modum compositionis. Probatur, quia ostensum est, in Christo esse completam hominis & Dei naturam: atqui ex duabus naturis perfectis, non potest fieri vna; alioqui omnes possent in vnā conſlari, quod maxime locum habet in naturā diuinā, quæ omnibus modis est completa. Secundo, Si conſlaretur ex carne & Verbo vna natura, hoc ideo fieret, quod Verbum suppleret locum animæ rationalis, vt volebant Ariani & Apollinaris: atqui Verbum non potest esse forma corporis; aut edere functiones illas vitales, quas anima rationalis edit: ergo &c. Tertiò, Quia natura resultans ex hac vnione, esset communicabilis pluribus, ac proinde possent esse plures Christi, vt colligit Damasc. lib. 3. cap. 3. de fide orthodoxa. Antecedens patet; tum quia id in omni aliā naturā ex materiā & formā conſlatā videmus; tum quia si natura diuina potest tamquam forma communicari carni & materiæ corporali; multò magis poterit pluribus indiuiduis.

Dices Athanas. in Symbolo ait: *Sicut anima rationalis & caro, vnus est homo: ita Deus & homo vnus est Christus:* atqui ibi est vnum per compositionem: ergo & hæc.

Respondet, Hanc similitudinem non esse spectandam quoad omnia: Nam anima & corpus sunt partes essentielles in complete, habentes partiales subsistentias. Diuina autem & humana natura sunt complete, habentes existencias perfectas & totales: & natura diuina habet etiam complete subsistentiam, humana autem in Christo nullam nec totalem nec partialem. Valet autem in eo, quod vtraque vnio sit substantialis; & per vtramque fiat, vt duæ naturæ existant in vnā personā: sicut enim ex vnione animæ & corporis consequitur, vt duæ naturæ existant in vnā personā; ita ex vnione humanæ naturæ cum diuinā fit, vt illæ duæ naturæ existant in vnā personā Verbi. Denique Sicut corpus vnitur animæ, vt fit eius organum coniunctum; ita humanitas Verbo. Vide D. Thom. 1. 4. contra Gentes cap. 41. Et Caietan. tom. 3. Opusculor. tract. 1. oratione. 2.

ARTICVLVS II.

Virum vnio Verbi Incarnati facta sit in personā?

Respondetur: Vnio Incarnationis est facta in personā Verbi, ipso præbente suam subsistentiam naturæ humanæ. Sensus est, natura diuina & humana per incarnationem sunt vnite in Verbi personā præbente vtrique subsistentiā. Vbi Notandum est, tripliciter aliqua posse vniri. Primò, essentialiter, cū ex vnitis resultat vna essentia; sic vniuntur forma & materia, genus & differentia. Secundò, Accidentaliter, vt accidens cum subiecto. Tertiò, Hypostaticè, vt natura cum suo supposito; vel cum ratione hypostaticā, quæ suppositum constituit: hæc vocatur vnio in personā, seu in supposito; vel melius vnio hypostatica. Vnio partium integralium non est ad propositum.

DVB.

Concil.
Chalced.
contra Eutychet.

Quid sit
Verbum
carnem
fieri.

Verbum nō
est forma
corporis.

Explicatur
quomodo
Deus &
homo, sit
vnus
Christus;
scilicet
anima
rationalis
&
caro, vnus
est homo.

D V B I V M.

Utrum in Christo sit tantum una persona, & qualis? Quæ est secunda controversia in hac materia.

10
Error
Ebionis &
Cherinthi.

Error Nestorij.

Theodore-
tus respo-
dit.

Notandum est, temporibus Apostolorum, extitisse hac de re errorem Ebionis & Cherinthi, qui vt refert Irenæus lib. 1. contra hæreses cap. 25. docebant IESVM & Christum esse duas personas; & IESVM volebant esse purum hominem ex MARIA & IOSEPH procreatum: Christum autem esse Filium Dei, qui in Baptismo primùm descenderit in IESVM specie columbæ, & se illi coniunxerit. Similem errorem postea Nestorius Patriarcha Constantinopolitanus defendendum suscepit, qui multos habuit sectatores ab eo Nestorianos appellatos. Cum Nestorio sensit aliquamdiu Theodoretus, & quidam alij; Theodoretus enim postea resipuit & Nestorio anathema dixit in Concilio Chalcædon. Actione 8. & præclare confutauit lib. 4. hereticarum fabularum cap. de Nestorio. Quamuis pro illo antea scripsisset libellum contra duodecim anathematismos Cyrilli, qui libellus condemnatur in v. Synodo can. 12. Docebat autem Nestorius cum suis; Primò, aliam esse personam Filij Dei, aliam Filij Virginis. Filium Virginis, esse purum hominem, natum, passum, mortuum: vnde Virginem non esse dicendam Deiparam, sed Christiparam.

Secundò, Filium Dei progressu temporis esse vnitum Filio Virginis; non quidem hypostaticè, sed accidentariè: idque quadrupliciter. Primò per inhabitationem, quia Verbum habitat in Christo tamquam in suo templo, à quo numquam recessit. Secundò, per affectum & vnionem amoris, ratione cuius, etsi sint duæ personæ, dicuntur tamen vnus Christus. Sicut maritus & vxor, licet sint duæ personæ, dicuntur tamen vna caro, vt explicat Theodorus Mopsuestenus, & habetur in v. Synodo cap. 12. Tertiò, per operationem; quia Verbum operabatur per Christum, tamquam per suum instrumentum. Quartò, per communicationem excellentiæ; quia Verbum communicauit Christo suam dignitatem, voluitque illum dici Deum & adorari. Sicut imago colitur & appellatur nomine prototypi. Patent hæc ex dogmatibus Nestorij apud Cyrillum tom. 4. in fine. Et ex libello Theodoretici contra 12. Anathemat. Cyrilli. Pro veritate

11
In Christo
est vnica
solius per-
sona.

Ex Scri-
ptura.

Dico Primò, In Christo Domino est tantum vnica Persona. Est de fide, definita in Concilio Ephesino contra hanc hæresim congregato. Et patet ex omnibus testimonijs quibus supra nu. 3. ostendimus eundem esse Deum & hominem contra Eutychetem. Et præterea Probatur aliter; Primò, Quia in Scripturâ sacrâ de vno & eodem indiuiduo dicuntur ea, quæ sunt Dei & hominis; Nam quædam quæ in vno loco dicuntur de Deo, in alio dicuntur & explicantur de IESV homine. Exod. 20. dicitur Deus eduxisse Israël ex Ægypto, at D. Iudas in sua Catholica v. 5. dicit fuisse hunc IESVM. Numeror. 21. Filij Israël murmurant contra Deum, Apostolus autem prior ad Corinth. 10. respiciens ad hunc locum, dicit eos murmurasse contra Christum. Psal. 67.

Adscendit Deus in altum, captiuam duxit captiuitatem &c. Apostolus autem ad Ephes. 4. dicit hunc esse Christum. Isaïe 6. vidit Isaïas Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum &c. Ioannis autem 12. dicitur iste fuisse IESVS cuius gloriam vidit Isaïas. Isaïa 8. Deus dicitur futurus Iudæis in sanctificationem, & in petram offensionis: atqui hic lapis offensionis & petra scandali est Christus, Luc. 2. Ad Rom. 9. 1. Petri 2.

Probatur Secundò, Ex pronominiibus, Ego, Tu, Hic, Ille, Qui &c. per quæ Scriptura aperte demonstrat, esse eundem numero, cui tribuuntur ea quæ sunt Dei & hominis: nam hæc pronomina supponunt pro supposito. Matth. 16. Quem dicunt homines esse filium hominis? id est, quem dicunt me esse? Respondet Petrus: Tu es Christus Filius Dei viui. quasi dicat: Tu qui es Filius hominis, es verè Filius Dei naturalis. Ioan. 3. vers. 13. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo, Filius hominis qui est in celo. Vbi idem dicitur esse Filius hominis, & esse in celo, ac proinde Deus. Ioan. 8. Antequam Abraham fieret, ego sum, id est, Ego qui loquor, quem vos videtis. Et cap. 9. Tu credis in Filium Dei? Quis est Dominus vt credam in eum? Respondit IESVS: Et vidisti, & qui loquitur tecum, ipse est. Ad Rom. 1. De Filio suo, qui factus est ei ex semine David. Apoc. 1. vers. 8. Ego sum a & c, Principium & Finis. & vers. 18. Ego sum primus & nouissimus, & viuus & fui mortuus.

Probatur Tertiò, Ex alijs locis. Ioan. 1. Verbum Caro factum est. Quod non potest dici ratione inhabitationis, aut dilectionis, aut operationis: alioqui etiam Spiritus sanctus diceretur factus caro. Ioan. 20. Thomas dixit Domino quem videbat & tangebatur: Dominus meus, & Deus meus. Responso Nestorianorum ad locum Ioan. 20. Qui locus torfit Nestorianos; vnde Theodorus Mopsuestenus dicebat, hoc esse dictum per modum admirantis, vt refertur in Synodo. v. c. 12. Sed est contra omnium Patrum interpretationem, qui volunt Thomam hoc dixisse Christo: in Græco enim habetur: Respondit ipsi, neque est vlla nota admirationis. Ad Rom. 8. dicit Apostolus, quod Deus proprium Filium tradidit pro nobis, non alium aliquem hominem. Ad Philip. 2. dicit quod IESVS in formâ Dei existens seipsum exinaniuerit formam serui accipiens, & mortem crucis subiit: ergo ipsemet, & non alius crucem subiit. Et prioris ad Cor. 2. dicitur Dominus gloria crucifixus.

Denique S. Ioannes Epist. 1. totâ refellit hunc errorem. cap. 1. dicit se perspexisse, contraxisse prima Verbum vitæ, quod erat ab initio: ergo ille homo erat Verbum vitæ. Cap. 2. vers. 22. Quis est mendax, nisi qui negat IESVM esse Christum? id est, Deum. cap. 3. dicit Deum animam suam pro nobis posuisse. cap. 4. Omnis Spiritus qui soluit IESVM, a Deo non est, id est, qui diuidit IESVM à Christo, vel hominem à Deo.

Respondent Nestoriani, IESVM, esse Christum & Filium Dei; & vnum tantum; sed per coniunctionem inhabitationis, amoris, operationis, & participatæ dignitatis.

Sed contrâ. Primò, Nam eo modo Deus est vnitus alijs etiam sanctis. Primò, per inhabitationem tamquam suis templis. 1. Corinth. 3. Ne scitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Secundò, Per affectionem & amorem. 1. ad Corinth. 6. Qui adhaeret Domino, vnus spiritus est: sicut qui meretrici, vna caro. Tertiò, Per operationem;

Ex pronomi-
nibus
Deo & ho-
mini tri-
bus solitis.

Responso
Nestorianorum ad
locum
Ioan. 20.

ex D. Paulo

Ex epistola
S. Ioannis.

Quo pacto
Deus sit
vnus cum
omnibus
sanctis.

rationem; Ad Rom. 15. vers. 18. *Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non effecit Christus.* & 1. ad Corinth. 12. *Hæc autem omnia operatur vnus & idem Spiritus; diuidens singulis prout vult:* Quæ-
rò, Per communicationem suæ dignitatis; Nam Sancti dicuntur *Dij*, & *Filij Dei* Psalm. 81. & ad Galatas 4. Certum est autem hominem illum qui dicitur Christus, longè aliter fuisse Deum, & Filium Dei: vt patet Ioan. 1. Ad Hebr. 1. & 2.

Secundò, Quia Cherinthus hæc omnia conce-
debat de Christo; tamen Ioannes ait illum *soluere* I E S V M. Vide epistolam 10. Leonis ad Flauia-
num: & Irenæum lib. 3. contra hereses à cap. 18. vsque ad 22. vbi contra Cherinthum ostendit vnum & eundem esse filium Mariæ, & Dei Patris. Testimonia Patrū vide apud Cyrillum in Apo-
logetico pro duodecim anathematismis; apud Bellarm. lib. 1. de Christo c. 10. & Greg. à Valētia.

12
Probat
ex ratione.

Probatur Secundò Ratione. Prima, Quando-
cumque sunt duæ personæ, vel substantiæ inte-
græ per se subsistentes; altera non potest dici de
altera substantialiter seu substantiue; sed solum
denominatiue seu adiectiue: sicut homo dicitur
esse vestitus, non vestis aut vestimentum: atqui
in hoc mysterio ea quæ sunt vnita, dicuntur sub-
stantialiter de se vicissim; Nam homo, non tan-
tū dicitur deificatus, sed etiam Deus: & con-
trà, Deus non tantū dicitur humanatus, sed et-
iam homo: ergo non sunt duæ personæ seu hypo-
stases.

Secunda ratio, Duæ formæ quæ non dicuntur
de se vicissim in abstracto, non possunt etiam di-
ci in concreto, nisi conueniant in eandem hypo-
stasim; vt patet etiam in formis accidentarijs al-
bedine & dulcedine: atqui humanitas dicitur de
diuinitate in concreto; & contrà: Nam Deus est
homo, & homo est Deus: ergo debent conuenire
in idem suppositum.

Tertia Ratio, Si Verbum non est substantialiter
& hypostaticè vnitum humanæ naturæ, sed
tantū per inhabitationem, affectū amoris, ope-
rationem, & communicationem dignitatis, vt
ponunt Nestoriani: ergo Verbum non est magis
incarnatū, quàm Pater vel Spiritus sanctus. Nam
Pater & Spiritus sanctus etiam illis quatuor mo-
dis sunt vniti humanæ naturæ in Christo.

13
Quomodo
Verbum di-
citur in-
carnatum
sensu Ne-
storij.

Respondent Nestoriani, soli Verbo tribui In-
carnationem, quia illa caro, singulariter repræ-
sentabat Verbum Dei: Sicut Doctores Græci di-
cunt olim Prophetis & Patribus apparuisse Ver-
bum Dei, quia Angelus qui apparebat, & species
per quam apparebat, repræsentabat Verbum Dei.

Refellitur.

Sed Contrà; Primò, Quia in istis antiquis ap-
paritionibus Verbum specialiter dicitur repræsen-
tatum, propter incarnationem realiter futuram
in solo Verbo diuino: nunc verò cessat talis cau-
sa; ac proinde non potest dici propria Verbo, ra-
tione representationis.

Secundò, Quia incarnatio solum tribueretur
Verbo quadam accommodatione; Sicut aduen-
tus Spiritus sancti in specie columbæ vel ignis,
appropriatur Spiritui sancto, cum tamē tota Trini-
tas ibi aduenerit: ergo similiter tota Trinitas
esset incarnata, quamuis soli Verbo appropria-
retur.

14
Quarta Ratio, Quādo hic homo dicitur Deus:
vel intelligitur de deitate participatā; & hoc est
contra veram Christi diuinitatem: vel intelligi-

tur de verā deitate; & tunc vlteriùs, vel Verbum
est sumitur propriè; & sic habemus intentum:
scilicet hunc hominem propriè esse verū. Deum:
Vel sumitur abusiue; vt sit idem quod repræ-
sentat Deum: Et sic euertuntur omnia mysteria
fidei & Scripturæ; eadem enim licentiā, cum
ipsum Verbum & Spiritus sanctus dicuntur Deus,
poterit similiter exponi quod repræsentant
Deum. Item, quilibet homo iustus, poterit dici
verus Deus.

Denique si in Christo sint duæ personæ, nihil est
singulare in hoc mysterio; quod tamen inter om-
nia mirabilia, testimonio Patrum & Scriptura-
rum, est maximè mirabile.

Dico Secundò, Hæc persona quæ est in Chri-
sto, est persona increata. Patet ex testimonijs al-
tis primā propositione. Et probatur ratio-
nibus proprijs.

15
Persona
Christi est
increata.

Prima, Si illa persona est creata, non posset
dici Verbum Dei, Filius Dei: nam vna persona non
potest dici de alterā, etiam si existant in eadem
naturā: vt patet in Trinitate.

Secunda, Quia persona creata non potest ter-
minare existentiam naturæ increatæ.

Dices, Persona increata potest terminare & su-
stentare existentiam naturæ creatæ: ergo etiam
contrà.

Respondeo Negando Consequentiam: Quia
terminare, est ex perfectione; & nullam includit
imperfectiōem in terminante: terminari verò
per rem distinctam, supponit imperfectiōem, &
quandam incompletiōem in naturā quæ termi-
natur, dependentiamque à suo termino. Quæ
omnia repugnant naturæ increatæ: ergo non po-
test terminari ab alienā personā.

Tertia, Quia natura diuina non potest separari
à suā propriā personalitate, sicut natura creata à
suā.

Quarta, Quia persona creata fortassis non po-
test terminare aliam naturam, quàm propriam; de
quo infra.

Sed obijciunt Nestoriani: humana natura est
Templum Verbi. Ioan. 2. vers. 19. *Soluite templum*
hoc. Item, *Habitus seu vestimentum.* Ad Philip. 2.
vers. 7. *Habitu inuentus vt homo.* Ergo hæc vnio
fuit tantum accidentalis; scilicet per inhabitati-
onem, & representationem. Ita Theodoretus con-
tra secundum anathematismos Cyrilli.

16
Obiect.
Nestorij de
Templo &
Habitu.

Confirmatur, Quia Patres explicant hoc my-
steriū per vniones accidentarias; vt ignis & ferri;
agentis & instrumenti; rami insititij & trunci.
Denique duorum accidentium in vno subiecto.

Respondeo: Rectè humanitas dicitur Tem-
plum Verbi, licet illi sit substantialiter vnita: nam
etiam corpus nostrum, quod essentialiter & sub-
stantialiter nobis vnitum est, vocatur domus no-
stra; Iob. 4. vers. 19. *Quanto magis qui domos habi-
tant luteas?* &c. id est, homines. 2. ad Corinth. 5.
v. 1. *Si terrestris domus nostra huius habitationis dis-
soluatur* &c. 2. Petri 1. vers. 14. *Velox est depositio
tabernaculi mei.* 2. ad Corinth. 5. v. 4. *Qui sumus in
hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati.*

Quomodo
Humanitas sit
Templum
Verbi.

Ad alterum locum: *Habitus*, ibi non est idem
quod vestimentum; sed figura & conditio exte-
rior; hoc enim *σχημα* significat: quasi dicat,
secundū id quod exteriùs cernebatur, erat ho-
mo; quamuis iuxta naturam inuisibilem interiùs
latentem, esset Deus. Quidam tamen Latini per
Habitum

Quomodo
Habitus
Verbi.

Habitum intelligunt indumentum: sed hoc iuxta eam metaphoram intelligendum; quā natura humana dicitur Templum, Domus, Tabernaculum Verbi.

Similitudines autem illę quas Patres adferunt, non exequant rei veritatem; sed ex parte tantummodō eam explicant.

Obijciunt Secundō, Christus fuit à Patre defertus; vt patet Psalm. 21. vers. 2. & Matth. 27. vers. 46. Atqui filius Dei non potest à Patre deferri: ergo &c. Ita Theodoretus in 4. Anathematismo.

Respondeo; Filius Dei poterat deferri non secundum formam Dei, sed secundum formam ferui quam acceperat, dum à Patre non fuit protectus, & nullā consolatione refectus.

Obijciunt Tertiō, Verbum assumpsit hominem: ergo personam. Patet consequentia, quia nihil potest esse homo existens in rerum naturā, quin sit persona. Antecedens probatur, quia hoc sepe asserit Augustinus, vt libro de agone Christiano, cap. 11. & alibi. Et in Hymno: Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginitatem.

Confirmatur Primō, Quia quod non est assumptum, non est curatum; vt Damasc. ait lib. 3. de fide cap. 6. ergo si persona hominis non est assumpta, non est curata.

Confirmatur Secundō, Quia Christus dicitur Homo Deifer à Basilio in Psalm. 59. Et, Homo dominicus ab August. lib. 83. qq. qu. 36.

Respondeo, Quidam non improbant illum modum loquendi: Verbum assumpsit hominem: vt Scotus, Bonauentura, imō Ludouicus Viues in lib. 9. de Ciuitate cap. 17. ridet Theologos cum improbant: Verū alij passim non probant propter Nestorianos: sed sicubi inueniatur, pie est explicandus; nempe, vt homo, non rem assumptam, sed terminum assumptionis denotet, hoc sensu: Assumpsit hominem; id est, naturam humanam, vt esset homo: Sicuti si dicas, Rex assumpsit feruum, id est, conditionem ferulem. Vel ita intelligendus est ille loquendi modus, vt homo accipiat pro naturā humanā; ad designandum integram naturam humanam esse assumptam.

Ad Primam Confirmationem: Damascenus tantum vult dicere, nihil ad rationem humanæ naturæ pertinet, esse relictum; quia alioqui non esset curatum; vt, si Verbum non assumpsisset verum corpus, vel veram animam rationalem, aut mentem humanam. Modus autem subsistendi humanæ naturæ proprius non pertinet ad integritatem naturæ.

Ad Secundam Confirmationem: Basilius non dicit Christum esse Hominem deiferum, sed carnem esse deiferam: quomodo etiam posset dici Animiferam. Nec mirum, cum dicatur Templum, Domus, Tabernaculum Dei: nam in ea habitat diuinitatis plenitudo corporaliter, id est, tamquam in proprio corpore substantialiter vnito. Locutio autem illa: Christus est homo dominicus, reprehenditur à D. Thoma infra quæst. 16. art. 3. Et retractatur ab August. lib. 1. retract. cap. 29. nam erat Dominus per essentiam.

Obijciunt Quartō, In Deo natura & persona non differunt: ergo si est facta vnio in personā, etiam in natura: qui est error Eutychetis.

Respondeo, Inter naturam diuinam & personam, est quedam differentia virtualis seu emittens; quæ sufficit vt vnio dicatur facta in personā, non in naturā: Sicut sufficit vt persona generet, non naturā; vt persona sit incommunicabilis, non natura.

ARTICVLVS III.

Utrum vnio Verbi facta sit in hypostasi?

Sensus est: Utrum in mysterio Incarnationis, natura humana vnita sit diuinitati in eadem hypostasi.

Conclusio est affirmatiua. Et de fide, definita expresse in Synodo V. actione 4. can. 5. & in Synodo III. canone 3. & 4. Vide Diuum Thomam.

Notandum est hanc Conclusionem non differre à Conclusionem Articuli secundi, nisi verbis: Nam idem est hypostasis & persona; tantummodō nomen hypostasis est generalius; nam significat omne suppositum substantiæ, siue sit rationale siue irrationale: persona autem significat suppositum naturæ rationalis; quale est diuinum, angelicum, & humanum. Vnde ex parte substantiæ nulla est differentia inter personam & hypostasim; sed solum ex parte naturæ rationalis vel irrationalis. Cum ergo in Christo vtræque natura sit rationalis seu intelligens, si in ipso essent duæ hypostases, essent duæ personæ; essent enim duo supposita naturæ rationalis. Posuit tamen Diuus Thomas hunc Articulum propter quosdam, qui vel ignorantia significationis istarum vocum, vel certè declinandæ inuidiæ hæreses Nestorianæ, negabant quidem in Christo esse duas personas: tamen affirmabant esse duas hypostases; & ita sub alijs verbis hæresim eandem introducebant. Circa hunc Articulum occurrunt duo dubia.

DVBIVM I.

Quidnam hypostasis seu persona superaddat naturæ?

Omnes varijs opinionibus, quas recenset Caietanus quæst. 4. art. 2. duæ sunt præcipuæ. Prior est, Hypostasim, seu suppositum, seu personam, nihil reale addere super naturam indiuiduam; sed solum duplicem negationem: nempe, non esse actū in alio, nec ad id aptum esse; scilicet aptitudine naturali: quæ duplex negatio sequitur intrinsecam perfectionem existentiae, quam habet natura substantialis indiuidua; sequitur, inquam, nisi diuinitus proueniat. Hanc sententiam tenet Scotus in 3. dist. 1. quæst. 1. artic. 3. & Gabriel distinct. 4. quæst. 1. in principio, quamuis ponat quadruplicem negationem includi in personā. Ab eadem sententia, in re non differt Durandus in 1. dist. 34. quæst. 1. & Henricus Quodlib. 4. quæst. 3. Ad eandem videtur omnino accedere Alexander Alensis parte 3. quæst. 4. memb. 6. & quæst. 6. memb. 3. & Bonauentura in 3. dist. 5. art. 2. quæst. 2.

Ce

Sed

17
2. Obiect.
quod Christi
fuerit
à Patre
deferens.

18
3. Quod
assumpsit
hominem.

Explicatur

Quomodo
differant
hypostasis
& perso-
na.

Duplex
negatio
Scoti.

Improbabilis.

Sed plerisque hac tempestate hæc sententia videtur improbabilis. Primò, Quia si ratio personæ completur in negatione, non poterimus in Trinitate concipere tres positivas personalitates. Secundò, Non poterit suppleri per positivam personalitatem Verbi: quomodo enim negatio supplebitur per positivum quid? Tertiò, Concilia ex eo quod humanitas sit assumpta ad alienam personam, concludunt ipsam carere propria personalitate: ergo caret aliquo positivo; alioqui nihil aliud dicerent, quam naturam assumptam non mansisse inassumptam; quod est ridiculum. Quartò, Ratio personæ pertinet ad complementum substantiæ: ergo non potest consistere in solis negationibus. Antecedens Probatur, Quia si non pertineret ad substantiæ complementum, humanitas Christi esset substantia omni ex parte completa; ac proinde non posset uniri Verbo, nisi accidentaliter, quod omnino dici non potest.

22 Altera sententia est: Rationem hypostaticam addere naturæ proprietatem quandam positivam & realem, distinctam ab illa, non tamen tamquam rem à re: sed tamquam modum à re. Est communior sententia Doctorum hoc tempore. Eandem in re tenet Caietan. quæst. 4. art. 2. quamvis dicat distingui realiter à naturâ; sed intelligit, non tantum ratione: fallitur tamen, dum putat hunc modum esse priorem ipsâ existentia, tamquam necessariam dispositionem ipsius naturæ, ut sit apta existere.

23 Pro cuius intelligentiâ, Notandum est in omni supposito creato quatuor considerari posse: Primò, Natura specifica, quæ secundum se, est communis omnibus individuis. Secundò, Differentia individualis, quæ naturæ accedens constituit hoc individuum; v. g. hanc naturam humanam. Tertiò, Existentia, quæ concipitur veluti modus naturæ individuae, per quem ipsa est extra causas suas, & entitas actualis; nulla enim natura est capax existentiae, nisi contracta ad esse singulare. Quartò, Considerari potest modus quidam illius existentiae, ratione cuius natura existat per se, vel in alio. His positis,

24 Dico, Hunc modum existendi per se, esse rationem hypostaticam. Primò, Quia ultimò complet existentiâ, facitque ut res per se existat, nulli alteri adhærescens. Secundò, Quia existentia huius humanæ naturæ præcisè considerata, non includit in suâ ratione formali esse actu per se; aut esse in alio; sed ad utrumque quodammodo est indifferens: Sicut existentia accidentis præcisè considerata, non includit in ratione suâ formali esse actu in alio, vel esse per se; sed solum, esse extra suas causas: ergo hæc existentia potest utroque modo modificari. Atqui esse in alio, addit ipsi modum quemdam realem; cur non etiam esse per se addat illi modum realem? id est, ita esse, ut ei repugnet esse in alio: quod proprium est hypostasis seu suppositi.

Tertiò probatur & explicatur exemplis, quæ rem hanc nonnihil elucidare poterunt.

Primò, Exemplo accidentium in Sanctissimâ Eucharistiâ: Sicut enim accidentia in Eucharistiâ, cum existunt sine subiecto, habent quidem eandem existentiam quam habebant cum essent in subiecto, non tamen habent eundem existendi modum: quia cum sunt in subiecto, existunt

in alio, in quo recumbunt, & à quo terminatur eorum existentia: cum autem existunt sine subiecto, habent alium existendi modum. Pari ratione, humana natura in Christo, & in nobis, habet diuersum existendi modum, licet existentiam omnino similem: in Christo enim humana natura existit in alio, nempe in personâ Verbi, à qua eius existentia terminatur; ideoque non constituit propriam personam humanam, cum suâ personalitate careat, nempe illo modo subsistendi in se: In nobis autem, non existit in alio, sed in seipsâ, terminans ipsa suam existentiam: unde habet alium modum, qui est, suam existentiam terminare, cum quo modo ipsa natura constituit personam humanam.

2. Cuius aqua sepa. ratâ. & dein con. iuncta. Secundò, Exemplo aliarum substantiarum. Nam gutta aquæ, dum suo termino clauditur, suam habet hypostasim; dum alteri adhærescit amisso suo termino, amittit hypostasim: atqui, hic terminus est quid reale; Nempe modus quidam materiæ & formæ, quo intra tales fines continetur, nec alteri potest adglutinari.

3. Quantitatis & qualitatis. Tertio, Similes terminos inuenimus in quantitate & in qualitatibus, quatenus intenduntur & extenduntur.

Itaque personalitas, seu ratio hypostatica, nihil aliud addit naturæ actuali in creaturis, quam modum illum existendi in se, secundum quem, res dicitur esse in se, & non in alio.

25 Porro hic modus est duplex; scilicet exterior quo substantia ita exterius terminatur, ut nulli alteri adhærescat tamquam pars integralis: & interior, quo substantia ita terminatur ut non adhærescat alteri sicut forma, aut sicut natura simul penetratiue coexistens cum altero.

26 Dices; Illud, per se, non videtur ipsi existentiae humanitatis aliquem modum superaddere: nam illa existentia, in sua ratione formali includit esse per se, cum sit esse substantiæ, quæ est res per se existens. Et confirmatur, quia accidentia in Eucharistiâ existunt per se, tamen verius est illis non accedere vllum nouum modum positivum, quo per se existant: ergo neque hic talis modus fingi debet.

27 Respondeo; Esse per se, quod est de ratione substantiæ, est idem, quod esse ita perfectum, ut non possit esse in alio, ut in subiecto: non tamen est de ratione eius, ut ita sit completum, ut nulli alteri possit adhærescere: siue, ut omnibus modis esse ipsius per se terminetur: alioqui genera & species substantiarum, non essent substantiæ, cum terminentur differentiâ indiuiduâ: Item partes non essent substantiæ, quia adhærescunt alteri. Dicit etiam potest, sicut existentia accidentis, non includit in suâ ratione, ut actu in sit alteri; sed ut naturaliter apta sit, postuletque inesse: ita existentia substantiæ non includit ut actu per se sit, sed ut apta sit, postuletque natura sua esse per se.

Ad Confirmationem, Multi non sine ratione accidentibus extra subiectum positum alium existendi modum tribuunt; unde ex opposito non rectè arguitur. An verò accidentia hæc extra subiectum, positum alium existendi modum habeant, nos alibi dicemus.

Dices Secundò, Si talis modus requiritur ad substantiam: ergo substantia non subsistit per se, sed per modum illum necessarium.

Respondeo;

Declara-
tur exem-
plis
1. Acciden-
tium Eu-
charistiæ.

Inest mo-
dus illi na-
turaliter
subsistentia.

Respondeo; Ille modus naturaliter imbibitur in ipsa substantia actuali, tamquam intrinsecus terminus: Sicut superficies est in corpore; & omnes termini in rebus, quas intrinsecè terminant: & ideo substantia dicitur per se & non in alio terminari & subsistere. Potest etiam aliter responderi, ut num. præcedenti insinuauimus.

28
Vis & na-
tura ipsius
hypostasis.

Ex dictis patet Primò; Quam sit probabile rationem hypostaticam esse modum posituum essentiae actualis; cum variè modificetur per esse in se, & esse in alio. Secundò patet, Personam seu hypostasim nihil addere supra naturam indiuiduam, nisi illum modum per se. Tertiò patet, Quomodo personalitas sit complementum substantiale ipsius naturae; tunc enim in ratione substantiae est completa, quando per se terminatur. Quartò, Hunc modum non esse accidentis, nec partem substantiae vel naturae rei; sed complementum seu terminum naturae, qui ad genus substantiae pertinet: Sicut terminus quantitatis ad quantitatem; modus inexistendi accidentis, ad genus illius accidentis. Vnde compositio istius modi cum naturâ, non est compositio accidentaria, sed substantialis; quia est compositio naturae cum suo intrinseco modo substantiali.

DVBIVM II.

Utrum unio Incarnationis facta fuerit per modum unionis naturae cum ratione hypostaticâ seu substantiâ?

29
Natura
humana
immediatè
vnita est
subsisten-
tiae Verbi.

Respondeo & Dico Primò, Vnione Incarnationis per se primò & immediatè copulata est natura humana, cum ipsa substantiâ seu ratione hypostaticâ Verbi diuini: vnde semotis imperfectionibus, hæc unio facta est in modum vnionis naturae cum sua ratione hypostaticâ. Patet ex dictis. Ideo enim hæc unio dicitur personalis, hypostatica &c. quia est tamquam naturæ & subsistentiæ, seu personæ. Item dicitur esse facta in personâ, in substantiâ Verbi Dei; quia natura humana est in eadem personâ, in qua natura diuina; & eandem accepit substantiam quam habet natura diuina. Secundò, Quia humanitas Christi caruit propriâ personâ creatâ, & tamen non mansit impersonata & avuðgaros, ut ait Damasc. lib. 3. cap. 9. ergo fuit personata à Verbo, illique tamquam rationi hypostaticæ vnita. Tertiò, Patet à sufficienti enumeratione, nam omnes alij modi vnionis substantialis fuerunt exclusi: non enim fuit conuersio vnus naturæ in alteram, nec unio per modum partium essentialium, neque etiam per modum partium integralium, ut per se constat: ergo, ut naturæ & suppositi.

Dices, Cur non ut existentiae cum essentia?

Respondeo, Quia inter hæc non est propriè unio; nam essentia considerata ut distinguitur cõtra existentiam, non est quiddam in naturâ rerum existens, sed solum quid potentiale existens in potentia obiectiua, quia est intelligibile & operabile, vnde non potest vniri alteri tamquam rei distinctæ. Deinde, quia humana natura in Christo habet propriam suam existentiam creatam, quâ est natura actualis extra suas causas, siue extra nihil, & terminus creationis: ergo implicat contradictionem, ut existentia increata ei sic vnatur, ut per illam formaliter existat. Sed plura hac de re infra quaest. 17.

Dico Secundò, Ex hac immediatâ coniunctione substantiæ diuinæ cum naturâ humanâ, factum est ut etiâ duæ naturæ substantialiter manserint vnitæ in eadem substantiâ seu personâ Verbi. Patet ex dictis; Nam humana natura fuit vnita substantiæ diuinæ, ita ut hæc fuerit facta eius substantia: natura autem diuina huic substantiæ antea inseparabiliter erat coniuncta: ergo duæ naturæ sunt vnitæ in eadem substantiâ, & eadem substantia est substantia duarum naturarum. Ex quo vltèrius sequitur: etiam si in Christo sit tantum vna persona, tamen hæc est instar duarum, quatenus duarum naturarum existentiam terminat.

Sed contrâ hoc mysterium obijciuntur tria genera Argumentorum. Primum sumitur ex parte Verbi. Secundum ex parte naturæ: Tertium ex parte compositi. Ex parte Verbi

Obijcitur Primò, Si Verbum tribuit humanæ naturæ suam substantiam: ergo substantia Verbi est forma seu affectio humanitatis.

Patet Consequentia, Quia subsistere dicitur à substantiâ, sicut scire à scientiâ: atqui homo dicitur scire à scientiâ tamquam à formâ quadâ: ergo similiter à substantiâ dicitur subsistere, tamquâ à formâ quadam humanæ naturæ. Confirmatur; quia subsistere humanæ naturæ pendet à substantiâ Verbi: ergo secundum aliquod genus causæ: atqui non tamquam à causâ efficiente; quia causalitas effectiua est communis toti Trinitati: nec tamquam à causâ finali, vel materiali, ut patet per se: ergo tamquam à causâ formali.

Respondeo Negando Consequentiam: Substantia enim etiam naturalis non est propriè forma, ut fusè ostendit Scotus in 3. dist. 1. quaest. 1. sed est vltimus terminus & naturæ modus. Patet, quia materia nuda habet suam partialem substantiam qua terminatur & in se existit, tamen nõ habet aliquam formam. Similiter anima separata & Angelus habent suam substantiam, non tamen habent aliquam formam substantialem qua informantur. Vnde compositio ex naturâ & substantiâ, est alterius rationis quam compositio materiæ & formæ.

Ad Probationem Conseq. Resp. Etsi in modo significandi similiter dicatur subsistere à substantiâ, atque scire à scientiâ; in re tamen non est idem genus causandi. Nam etiam homo similiter dicitur à materiâ materialis, vti ab animâ dicitur rationalis; non tamen secundum idem causæ genus. Pari modo accidentia dicuntur subsistere per substantiam subiecti; tamen hæc non est illorum forma vel materia.

Vnde ad Confirmationem Argumenti, Dico Dependens non omnem dependentiam pertinere ad aliquod genus causæ: Nam relatio pendet etiam à termino; non tamen secundum aliquod genus causæ propriè loquendo: refertur tamen ad illud genus causæ, cum quo maiorem habet affinitatem: & ita hæc dependentia humanitatis à Verbo, reducit ad causam formalem; dicitur enim humanitas subsistere substantiâ Verbi, tamquam à causa quasi formali.

Obijcitur Secundò: Si humanitas subsisteret in Verbo, afficeret Verbum & quasi informaret: Nam natura est forma suppositi: atqui hoc reputat perfectio à Verbi diuini.

Cc ij

Respondeo, Verbum.

30
Natura di-
uina &
humana
vnita sunt
in vna
subsisten-
tia.

31

Obiectio-
nes ex par-
te Verbi
1. Quod
subsisten-
tia Verbi,
esset forma
humanita-
tis.

Refellitur

Dependen-
tia huma-
nitatis à
Verbo, im-
proprie re-
ducitur ad
causam
formalem.

32
Obiectio.
quod hu-
manitas
afficeret
Verbum.

Refellitur. Respondeo; Humanitas nullo modo afficit ipsum Verbum, nec ullam in ipsum habet causalitatem; quia neque illi inhæret, nec villo modo ipsum informat: quia neque Verbum capax est huiusmodi affectionis, neque humana natura apta est informare. Solum ergo humana natura dicitur esse, & reipsa est in Verbo, quia ineffabili modo terminatur & sustentatur ab illo, ita ut inde resultet hic homo subsistens, cuius, quatenus est hic homo, natura integra est humanitas, quæ non est propriè forma suppositi, sed solum secundum nostrum modum concipiendi: natura enim concipitur ut forma totalis respectu suppositi.

33. Obiect. Obijcitur Tertiò, Verbum est usquequaque perfectum: ergo extrinsecus illi vnitur humana natura tamquam quid accidentarium.

34. Obiect. Respondeo, Negando Consequentiam: Etsi enim Verbum sit res omnino completa, humanitas tamen in ratione substantiæ est incompleta; ideoque potest à Verbo substantialiter cõpleri: quare illa vnio est substantialis, non accidentalis; non enim ita aggregatur Verbo, ut ipsi extrinseca maneat, sed Verbum vnitur illi immediatè & penitissimè per suam rationem hypostaticam: quamuis enim humanitas vnatur toti Verbo & diuinitati; ratio tamen vnionis immediata est sola subsistentia personalis, quæ ita humanitati accommodatur, ut cum illa perfectam personam incomprehensibili modo constituat.

Refellitur. Obijcitur Quartò, Ipsum Verbum videbitur mutari; nunc enim esset vnitum, non antè; nunc esset homo, non antè; quæ denominationes non sunt omnino extrinsecæ.

34. Obiect. Respondeo, Nego idcirco Verbum mutari: ad hæc enim omnia sufficit mutatio facta in humanitate. Cum enim Verbum sit infinitæ perfectionis in ratione hypostaticæ, habet omnem vim sustentandi & terminandi sine mutatione sui, quæ possit fingi ei competere per mutationem.

Refellitur. Dices; Vniri est agere: ergo vniri est pati. Respondeo; Vniri, est pati in eo, quod per sui mutationem vnitur alteri; non tamen in eo quod solum dicitur vniri, quatenus aliud ipsi vnitur; ut patet in vnione mentis cum Deo. Denominatio autem illa qua Verbum dicitur homo, non est censenda extrinseca, Physicè loquendo: quia est à re intimè ipsi coniuncta. Potest tamen Logicè loquendo dici extrinseca, quia accipitur à re omnino distincta à Verbo.

Qua denominatione Verbum dicitur Homo. Alterum genus argumentorū sumitur ex parte naturæ humanæ.

35. Obiectio. Obijcitur Primò: Subsistentia est modus quidam humanæ naturæ; atqui modus rei, etsi possit interdum à re separari, non tamen potest per aliud suppleri: ergo neque subsistentia poterit ita separari à naturâ, ut per rem distinctam suppleatur, nempe per subsistentiam Verbi. Maior patet. Probatur minor, quia homo non potest esse figuratus, figurâ alterius, nec sedens, sessione alterius; nec existens, existentia alterius: ergo neque subsistens subsistentia alterius.

37. Obiectio. Respondeo; Etsi fortè alij modi, ut existentia, figura, sessio, motus, non possint à Deo suppleri, maximè ij qui imperfectionem inuoluunt: subsistentia tamen potest, quia dicit perfectionem simpliciter; & in Deo formaliter & propriè reperitur. Nam subsistentia Verbi etiam præcisè considerata, est res perfectissimâ; atque adeo est

37. Obiectio. ipsa Verbi persona, & id quod subsistit: quod fit, ut possit etiam vniri per seipsam naturæ creatæ existentis, illamque sustentare.

37. Obiectio. Dicit etiam potest, modum rei non posse suppleri per rem distinctam, quando debet fieri idem modus essendi eiusdem rationis, atque erat is, quem res habebat antè: hic verò non ita fit. Nam humana natura in Verbo, non habet similem essendi modum, qualem haberet, si in se ipsa existeret: Verbum enim dat illi longè alium essendi modum; nimirum ut existat in sublimiori. Quare mirum non est, modum illum sustentandi per se, humanæ naturæ suppleri per rem distinctam. Quod explicatur exemplo: sphaera, vel etiam gutta aquæ in sphaeram contracta, habet quendam modum existendi in se, tantum formaliter à se distinctum; quia suis clauditur terminis: quod si vnatur alteri corpori, amittet priorē modum, & acquirat nouum in re distincta; atque ita supplebitur prior modus per rem distinctam. Simili modo fit in humanitate Christi.

36. Obiectio. Obijcitur Secundò: Humanæ naturæ in Christo nihil deest, quod possit à Verbo suppleri; quia habet totum esse substantiale completum: atqui substantia completa per se existit: ergo.

36. Obiectio. Confirmatur: Quia etiam si dimitteretur à Verbo, nihilominus maneret in rerum naturâ, ac proinde per se existeret.

Refellitur. Respondeo; Humanitati Christi deesse quendam terminum seu modum substantialem, qui tamen non est de essentiâ hominis aut substantiæ. Sicut enim actu inhære, non est de essentiâ accidentis, sed modus connaturalis ipsius; ita actu per se existere, non est de essentiâ substantiæ, sed modus ei connaturalis.

Quomodo natura humana se habet ad Verbo dimitte-ritur. Ad Confirmationem dico, Etsi humanitas Christi pendeat à Verbo in ratione subsistendi, non tamen pendet in ratione existendi; quia non habet existentiam à Verbo, sed tantum subsistentiam: sicut pars dum est in toto, pendet à subsistentiâ totius. Vnde si humana natura dimitteretur à Verbo, nihilominus existeret, imò etiam per se subsisteret; nâ naturalis modus subsistendi, per nouam actionem naturæ, resultaret & emanaret ab ipsâ naturâ: sicut proprietates emanant ab essentiâ, & informatio animæ resultat ex ipsâ animæ naturâ, intimè corpori disposito applicatâ; & inhærentia, ab ipsâ naturâ accidentis subiecto suo intimè præsentis. Quod si Deus hanc emanationē impediret (quod omnino puto cum Caietano, fieri posse per potentia Dei absolutam) tunc natura per se existeret negatiuè, Sicut iuxta aliquos accidentia in Eucharistia, quæ non habent aliquem modum positium, ratione cuius per se existant.

37. Obiectio. Obijcitur Tertiò: Si illa humanitas non subsisteret per se, sed tantum in Verbo, esset violententer in Verbo. Probatur; Quia careret vltimo suo actu, seu perfectione connaturali; ac proinde appeteret & inclinaretur ad illum: ergo contra inclinationem in Verbo detineretur: ergo violententer.

Negatur. Respondeo; Humanitas Christi non appetit propriam personalitatem appetitu elicitò, sed ut summum quâdam inclinatione & pondere naturali. Non tamen idcirco hæc vnio est violenta, & contra naturam, sed potius suprâ naturam: quia fit per omnipotentiam auctoris naturæ, & potentiam obedientialem ipsius creaturæ; quæ non repugnat

Natura humana in Verbo subsistit essendi modum quam habet in se ipsa existeret.

36. Obiectio. Obijcitur Tertiò: Humanæ naturæ in Christo nihil deest, quod possit à Verbo suppleri; quia habet totum esse substantiale completum: atqui substantia completa per se existit: ergo.

36. Obiectio. Confirmatur: Quia etiam si dimitteretur à Verbo, nihilominus maneret in rerum naturâ, ac proinde per se existeret.

Refellitur. Respondeo; Humanitati Christi deesse quendam terminum seu modum substantialem, qui tamen non est de essentiâ hominis aut substantiæ. Sicut enim actu inhære, non est de essentiâ accidentis, sed modus connaturalis ipsius; ita actu per se existere, non est de essentiâ substantiæ, sed modus ei connaturalis.

Quomodo natura humana se habet ad Verbo dimitte-ritur. Ad Confirmationem dico, Etsi humanitas Christi pendeat à Verbo in ratione subsistendi, non tamen pendet in ratione existendi; quia non habet existentiam à Verbo, sed tantum subsistentiam: sicut pars dum est in toto, pendet à subsistentiâ totius. Vnde si humana natura dimitteretur à Verbo, nihilominus existeret, imò etiam per se subsisteret; nâ naturalis modus subsistendi, per nouam actionem naturæ, resultaret & emanaret ab ipsâ naturâ: sicut proprietates emanant ab essentiâ, & informatio animæ resultat ex ipsâ animæ naturâ, intimè corpori disposito applicatâ; & inhærentia, ab ipsâ naturâ accidentis subiecto suo intimè præsentis. Quod si Deus hanc emanationē impediret (quod omnino puto cum Caietano, fieri posse per potentia Dei absolutam) tunc natura per se existeret negatiuè, Sicut iuxta aliquos accidentia in Eucharistia, quæ non habent aliquem modum positium, ratione cuius per se existant.

37. Obiectio. Obijcitur Tertiò: Si illa humanitas non subsisteret per se, sed tantum in Verbo, esset violententer in Verbo. Probatur; Quia careret vltimo suo actu, seu perfectione connaturali; ac proinde appeteret & inclinaretur ad illum: ergo contra inclinationem in Verbo detineretur: ergo violententer.

Negatur. Respondeo; Humanitas Christi non appetit propriam personalitatem appetitu elicitò, sed ut summum quâdam inclinatione & pondere naturali. Non tamen idcirco hæc vnio est violenta, & contra naturam, sed potius suprâ naturam: quia fit per omnipotentiam auctoris naturæ, & potentiam obedientialem ipsius creaturæ; quæ non repugnat

37. Obiectio. Obijcitur Tertiò: Si illa humanitas non subsisteret per se, sed tantum in Verbo, esset violententer in Verbo. Probatur; Quia careret vltimo suo actu, seu perfectione connaturali; ac proinde appeteret & inclinaretur ad illum: ergo contra inclinationem in Verbo detineretur: ergo violententer.

Negatur. Respondeo; Humanitas Christi non appetit propriam personalitatem appetitu elicitò, sed ut summum quâdam inclinatione & pondere naturali. Non tamen idcirco hæc vnio est violenta, & contra naturam, sed potius suprâ naturam: quia fit per omnipotentiam auctoris naturæ, & potentiam obedientialem ipsius creaturæ; quæ non repugnat

Negatur de modo qui dicit perfectiorem.

repugnat inclinationi naturali. Deinde hæc unio continet eminenter omnem perfectionem substantiæ humanæ: unde non tam est contraria appetitui naturali, quam consentanea; quia magis perficit naturam, quam propria substantia: quare Christi humanitas non proprie inclinatur ad substantiam creatam, cum meliori modo sit completa per increatum. Sicut appetitus recte ordinatus non appetit bona inferiora sibi commensura, quando illa possidet in bonis superioribus; maxime si illa meliora non possint cum inferioribus consistere.

Obijciunt Quartò, Illa substantia humanæ naturæ vel est accidens; & sic non potest suppleri per aliquid increatum: vel est substantia pertinet ad integritatem hominis; & ita Christus non erit integer & perfectus homo.

Respondetur: Illam substantiam neque esse accidens propriè, neque substantiam, sed terminum & complementum substantiæ, ad genus substantiæ reductivè pertinet. Christus tamen propriè & completè est homo; quia hæc denominatio hominis, sumitur à naturâ, quæ in Christo est integerrima, & completa in ratione naturæ, licet non in ratione substantiæ.

Tertium genus argumentorum sumitur ex toto composito.

Obijciunt Primò, Videtur impossibile ut res tam infinitè distans, tam perfectè coalescant, ut resisteret quiddam per se unum.

Respondetur: Si corpus & spiritus, qui tantum inter se distant, possint naturaliter uniri, ita ut etiam in unam naturam coalescant, cur virtute infinità, ea quæ etiam infinitè distant, non poterunt coniungi, non quidem in unam naturam, sed in unam personam? præsertim cum idonea proportio non desit; omnis enim creatura est imago vel vestigium diuinitatis, ab eâ promanans, & per eam assidue consistens, per intimam suppeditionem ipsius esse.

Obijciunt Secundò, Ea quæ aliquod unum per se constituunt, debent esse eiusdem generis; alioqui daretur aliquid, quod neque esset creatum, neque increatum; atqui hæc extrema, scilicet Verbum & humana natura, non sunt eiusdem generis: ergo &c.

Respondetur: Non est necesse ut extrema quæ uniantur sint eiusdem generis; ut patet in corpore & spiritu: nisi genus sumamus latè, ut comprehendat etiam rationem analogam. Quomodo etiam homo & Deus sunt eiusdem generis; quia sunt substantiæ. Vtrum autem illud compositum sit creatum, an increatum, dicitur Art. 7.

ARTICVLVS IV.

Vtrum persona vel hypostasis Christi, post incarnationem sit composita?

Respondet D. Thomas duabus Conclusionibus. Prior est: Persona Christi secundum id quod est in se, omnino est simplex. Altera: Persona Christi considerata secundum rationem personæ seu hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliquâ naturâ, est composita. Ratio est, quia licet ibi sit unum subsistens, tamen est alia & alia subsistendi ratio. Vbi

Notandum est, Christi personam secundum se considerari, quando spectatur tantum, secundum personam simplicem; quia sunt ipsi naturalia: & sic considerata, est simplex; quia reperitur in illâ tantummodo natura diuina, & personalitas diuina, quæ nullam faciunt compositionem. Consideratur autem ut hypostasis seu persona, quando spectatur ut subsistens in aliqua natura, siue propria, siue alienâ; & sic est composita: nempe, si natura illa sit distincta.

Dicit autem in Christo esse duas rationes subsistendi; vel quia substantia Verbi subit rationem & vicem duarum substantiarum, dum duas naturas terminat: vel quia in Christo sunt duæ naturæ, quas ipse vocat duas rationes subsistendi: quia altera natura, est ratio cur subsistat perfectus Deus; altera, cur subsistat perfectus homo. Quamquam satis improprie dicatur in Christo esse duas rationes subsistendi: propriè enim tantum est vnica substantia, & subsistendi ratio; quamvis sint duæ naturæ, in quibus ipse subsistit. Sed est

D V B I V M.

An hæc unio fuerit vera compositio: & idcirco terminus resultans per hanc unionem, sit persona composita?

Multi DD. utrumque simpliciter negant. Ita D. Bonaventura in 3. d. 6. a. 1. q. 2. Scotus ibidem q. 3. Durand. ibidem eadem qua sit. & alij quidam. Ratio est, quia compositio includit imperfectionem in utroque componentium.

Contrarium docet hic D. Thom. Pro quo Dico Primò, Unio incarnationis fuit vera & propriè dicta compositio ex substantia Verbi, & humanâ naturâ; ex quibus, hic homo Christus, qui est terminus huius compositionis, existit propriè compositus.

Probatur Primò, Ex Concilijs: Nam in V. Synodo c. 4. dicitur: Sancta Ecclesia vniorem Verbi humanæ ad carnem secundum compositionem faceret. Can. 7. Christus habet duas naturas, ex quibus est compositus. In Synodo VI. Actione 4. sub finem: Constatum est, & Christum ex duabus naturis compositum. Item Actione 11. in epistola Sephronij idem dicitur. Idem habetur in Concil. Rom. sub Martino I. Can. 8. Incarnationem secundum compositionem factam esse. Quo modo loquendi libenter utebantur Concilia propter hæresim Eutychetis, ut significaretur utramque naturam saluam mansisse in illâ coalitione.

Probatur Secundò, Ex Patribus: Dionysius c. 1. de diuinis nominibus: Supra modum, inquit, benignam (scilicet celebramus) diuinitatē: quia in vna personarum suarum, infirma nostra integrè verissimèque suscepit, ad se ipsam reuocans & adstringens humanitatem nostram; ex quâ ineffabiliter compositus est simplex Iesus, eternusque &c. Damasc. lib. 3. de fide c. 3. Substantialē dicimus unionem, quod duæ naturæ sint vnite in vnâ compositam Filij Dei hypostasim. cap. 4. Vnam hypostasin agnoscamus ex utraque naturâ compositam. Similia habet cap. 6. & 7.

Addo multos Patres uti nomine Mixtionis. Nazianzenus serm. de Paschate, Incarnationem vocat Mixturam. Tertull. lib. de carne Christi, dicit in Christo esse hominem mixtum Deo. Augustinus epist. 3. In illâ personâ, nempe puri hominis, Mixtura est corporis & animæ; in hac personâ, mixtura est Dei &

38
4. Obijciunt quod Christus non esset perfectus homo.

Negatur.

39
Obijciunt ex parte compositi. 1. A distantia extremorum.

Refellitur.

40
2. Quod extrema debeant esse eiusdem generis.

Refellitur.

41

42

43

44

45

46

47

48

49

Dei & hominis. Ergo persona hominis, mixtura est corporis & anime; persona autem Christi, mixtura est Dei & hominis. Cum enim Verbum Dei permixtum est anime habenti corpus, simul & animam suscepit & corpus. Quibus locis, nomine mixtionis, intelligunt compositionem; quamvis hic modus loquendi videatur durusculus.

46
3. Ex rati-
one.
Probatur Tertiò Ratione: Christus homo est propriè vnum suppositum, & vna persona humana: atqui non est simplex suppositum; nam constat ex rebus distinctissimis, subsistentiâ diuinâ & naturâ humanâ: ergo est compositum.

Patet Consequentia; Tum quia inter hæc, non est medium; tum quia cõpositum nihil est aliud, quàm vnum quiddam ex multis inter se vnitis constans; & compositio, est diuersorum vnio, ita vt ex illis vnum existat, in quo alterum sit instar actus, vt hoc loco Verbum; alterum veluti potentia, vt humana natura: hæc enim per se necessaria sunt ad rationem compositionis. Alię autem imperfectiones, v.g. vt vtrumque sit incompletum, vt alterum informet alterum, non sunt de ratione compositionis.

47
Est etiam
compositus
ex duabus
naturis.
Dico Secundò, Per hanc vnionem subsistentiæ Verbi cum humanâ naturâ, etiâ effectum est, vt Christus sit compositus ex duabus naturis; & vt duæ naturæ component vnum subsistentem in vtrâque. Sequitur hoc manifestè ex priorè: & de hac compositione magis expressè loquuntur Cõcilia & Patres, quàm de alterâ: quamvis compositio ex duabus naturis pendeat & sequatur ex compositione subsistentiæ & humanitatis.

Vbi aduerte, in Christo esse duplicem compositionem: Prima, immediata & principalis, est subsistentiæ Verbi cum naturâ humanâ, quæ est instar vnionis personalitatis cum naturâ: & hæc primò & immediatè facta est per Incarnationem. Secunda, quæ est naturæ humanæ cùm diuinâ, quæ saltem ratione distincta est à priorè, & ex eâ sequitur.

Probatur propositio. Christus, vt subsistens in duplici naturâ, est quid compositum; & illius compositionis extrema sunt illæ naturæ, quæ inter se vniuntur: ergo component aliquid vnum.

48
Cur potius
in Christo
sit composi-
tio, quàm
in Trinitate.
Dices, Diuinæ personæ quamvis inter se distinguantur, & vniantur in naturâ diuinâ, non tamen component quid vnum: ergo etiam si hæ duæ naturæ distinguantur & vniantur in subsistentiâ Verbi, non tamen ideò component quid vnum.

Respondeo Negando Consequentiam; Quia personæ diuinæ vniuntur in naturâ, non per compositionem ipsarum cum naturâ, vel inter se; sed per omnimodam identitatem & indistinctionem. Et quia inter se non aliter vniuntur, sed potius opponuntur; ideò nulla est ibi compositio: hic verò etsi diuinitas non sit coniuncta Verbo per compositionem, tamen humanitas vnitur Verbo per compositionem, & consequenter diuinitati: ita vt ex vtrâque naturâ sic vnità, non resultet nisi vna persona; quæ tamè virtute est instar duarum: quatenus enim subsistit in naturâ diuinâ, est persona diuina: quatenus autem subsistit in natura humana eius existentiam terminans, est persona humana. Vnica tamen est persona quæ terminatur ad vtramque vnionem; sed immediatè terminatur ad vnionem humanæ naturæ cùm personalitate Verbi; mediatè verò ad vnionem naturæ humanæ cum naturâ diuinâ.

Christi
vnica per-
sona est
virtute
duplex.

Sed contrâ, Obijcitur Primò, Omnis compositio est ex partibus: atqui Verbum non potest esse pars: ergo non potest venire in compositione.

Respondeo Negando Antecedens: Componens enim latius patet, quàm pars. Vt patet etiam in rebus creatis: quia est compositio ex subsistentiâ creatâ, & naturâ; ex lineâ, & puncto; quorum tamen neutrum est pars. Ita Christus componitur ex humanitate & Verbo, tamquam ex natura & subsistentiâ; non tamquam ex partibus. Neque enim Verbum potest dici pars, cùm pars dicat quid intrinsecè incompletum: neque etiam humanitas aut diuinitas, pars dici possunt, cùm sint integræ naturæ. Vide D. Augustinum lib. 3; contra Maximinum cap. 10. vbi docet diuinitatem non esse partem Christi: & humanitatem non accessisse diuinitati, tamquam partem parti.

Obijcitur Secundò, In omni compositione componentia se vicissim perficiunt; quia in composito habent suum complementum: atqui Verbum non perficitur: ergo eius vnio non est compositio.

Respondeo; Quando componentia naturâ suâ sunt destinata ad componendum quid tertium, tunc perficiuntur. At Verbum diuinum in hoc mysterio non naturaliter, nec vt se perficeret, vnitur humanitati; sed vt perficeret naturam humanâ. Vnde in hac compositione hoc etiâ est singulare, vt compositum, scilicet Christus, non sit perfectius intensiue altero componentium, scilicet Verbo: quia Verbum secundum se, continet excellentissimè totam naturæ humanæ perfectionem. Sicut Deus & mundus simul, non est quid perfectius quàm Deus seorsim; nisi extensiue tantum.

Obijcitur Tertiò, Esse compositi, exurgit è componentibus; atqui esse Christi, cùm sit æternum, non resultat ex illis: ergo Christus non est compositus.

Respondeo; Etiam si esse Christi, vt est Verbum Dei & persona diuina, non pendeat à componentibus; tamen esse eius, vt est persona humana, & homo, pendet ab humanâ naturâ.

Obijcitur Quartò, Omne compositum, est sua componentia simul sumpta: vt, homo est anima & corpus coniuncta: atqui Christus non est diuinitas & humanitas coniuncta: ergo non componitur ex illis.

Respondeo; Quidâ absolute concedunt Christum esse humanam & diuinam naturam vnitam. Ita Greg. Arim. in 1. distin. 28. quæst. 2. ad 18. Probatur ex D. August. tract. 78. in Ioan. Sicut coniuncta, vnus est; inquit, homo anima rationalis & caro, sic vnus est Christus, Deus & homo, ac per hoc, Christus est Deus, anima rationalis, & caro. Similiter in Enchiridio cap. 38. Cur impossibile videatur vt Verbum, caro, & anima vnus Iesus Christus, vnus Dei hominisque sit filius? Damascen. l. 3. de fide cap. 19. Dne naturæ, vnus Christus; & vnus Christus, due naturæ. Idem expressè dicunt: D. Leo Epist. 11. quæ est ad Tullianum. Et D. Bernard. lib. 5. de considerat. ad Eugenium paulò post medium. Ratio est, quia nihil est aliud persona, quàm natura & subsistentia.

Thomistæ tamen reiiciunt hanc locutionem tamquam hæreticam. Primò, quia in Concil. Constantiensi Sess. 15. damnatur ille articulus Ioannis Hus, ordine quartus: *Due naturæ diuinitatis*

49

Compositio
non debet
esse ex par-
tibus

50

Neque ad
perficiend
vtrinque
componen-
tis.

51

Esse Christi
si, vt est
persona
humana,
pendet à
componen-
tis.

52

Christi
est diuini-
tas & hu-
manitas
coniu-
nctæ, vt vnus
est vnus.

53

Negant id
Thomistæ

tam &

ras & humanitas, sunt unus Christus. Secundò, quia inde sequuntur propositiones haereticæ; nempe, diuinitatem, esse diuinitatem & humanitatem simul sumpta, si ita colligas. Christus est diuinitas & humanitas; atqui Christus est diuinitas: ergo diuinitas est diuinitas & humanitas.

Refelluntur. Sed facile responderi potest, Concilium Constantinense damnare illam propositionem in sensu auctoris, qui erat sensus diuinus, vt docet Thomas Waldensis lib. i. doctrinalis fidei antiquæ cap. 42. Argumentum verò est Sophisticum: patet in simili: Christus est mortuus, Christus est diuinitas: ergo diuinitas est mortua. Item Christus est compositus ex diuinitate & humanitate, Christus est diuinitas: ergo diuinitas est composita ex diuinitate & humanitate. Variatur enim appellatio.

Explicatur identice, nō formaliter Respondeo ergo Primò, hanc propositionem esse haereticam: *Christus est humanitas*, quia confundit naturas; nec in sensu formali nec identico potest admitti. Secundò, hæc est vera, *Christus est diuinitas*, quia est identica, vt patet ex tractatu de Trinitate. Tertiò *Christus, est diuinitas & humanitas coniunctim*, est vera identice; quatenus Christus accipitur pro supposito, non simplici, sed vt includit naturam humanam; non tamen omnino propriè seu formaliter. Sicut nec ista: *Verbum, est diuinitas & humanitas simul*: hæc est enim multò minus propria.

Quare ad Argumentum Respondeo, compositum esse sua componentia simul sumpta, non in sensu omnino proprio & formali, sed identico. Compositum enim nihil includit, nisi ipsa componentia coniuncta: & ipsa componentia coniuncta, nihil includunt nisi quòd includitur in composito.

refert contrariam sententiã vt probabilem, tamquam probabile sit Christum assumpsisse carnem & refellitur. animam, sed nō vnita inter se immediatè, sicut in nobis, sed tantum vnita cum Verbo. Neque rectè quidam illū excusat, quòd eius tempore contrarium non fuerit adhuc manifestè definitum, & hoc damnatum; sed primū ab Alexandro III. Capitulo *Cum Christus*, titulo de *haereticis*. Constat enim in Concilijs citatis expresse esse damnatum: imò semper fuit haereticum. Nam inde clare sequitur Christum non esse, verum hominem: Nam de hominis ratione est, vt constet ex animâ & corpore vnitis, per modum materiæ & formæ. Deinde sequitur illum non potuisse concipi, mori, resurgere: Nam cōceptio hominis fit per vñionem animæ cum corpore, & mors per separationem animæ à corpore, Resurrectio per reunitiōnem animæ cum corpore. Nam à Verbo, nec anima nec corpus vñquā relictum fuit: quare mors non potest intelligi per separationem animæ à Verbo, nec resurrectio per coniunctionem anime cum Verbo, sed cum carne dumtaxat.

Dices; ex animâ & carne inter se vnitis, constituitur persona humana: ergo si in Christo fuit hæc vñio, etiã fuit in ipso persona humana distincta à Verbo.

Respondeo, ex animâ & corpore vnitis, per se primò tantum resultat humana natura; persona autem tantummodò secundariò, & ex consequenti, si nimirum illa natura sibi relinquatur: atqui in Christo non relinquatur sibi, sed ita Verbo adstringitur, vt eius propria personalitas præueniatur à personalitate Verbi, ita vt ex naturâ humanâ & personalitate Verbi, existat humana persona, non distincta à Verbo.

Alioquin Christus non fuisset verus homo.

Quomodo ex anima & corpore vnitis constituitur persona humana.

ARTICVLVS V.

Virum in Christo fuerit facta aliqua vñio anima & corporis?

54 **R**espondetur affirmatiuè; scilicet Christum assumpsisse humanam naturam, compositam ex anima & corpore coniunctis. Est fide tenendum, & expresse definitur in Concil. Ephesino primo, can. 13. Non enim dicimus, inquit, quòd Dei natura, conuersa vel immutata, facta sit caro; nec quòd in totum hominē, qui est ex anima & corpore, transformata sit; sed magis quòd carnem animatam anima rationali sibi copularit; Verbumque substantialiter, ineffabiliter, & incomprehensibiliter factum sit homo. Et in Synodo 4. act. 5. vbi definitur Christus esse perfectus in humanitate & diuinitate, verus Deus & homo, ex animâ rationali & corpore. Et in Synodo Quintâ, actione quartâ cap. 4. Qui non consentitur, sicut sancti Patres docuerunt, vñionem Dei Verbi ad carnem animatam animâ rationali & intellectuâli, secundum compositionem, id est, secundum substantiam factam, & propterea vnâ eius substantiam esse, anathema sint. Et in Synodo Sexta, Actione 11. in Epist. Sophronij: simul, inquit, caro, simul Dei Verbi caro, animata, rationalis. Quæ Epistola approbatur à toto Concilio Actione 13.

55 Vnde errat Magister cum in 37. dist. 6. art. 6.

ARTICVLVS VI.

Virum humana natura fuerit vnita Verbo accidentaliter?

57 **R**espondetur; humana natura non accidentaliter, sed substantialiter Verbo vnita est. Est fidei, definita in Synodo 111. Generali, can. 2. Si quis non confiteretur carni secundum substantiam, vñitum Dei Patris Verbum, anathema sit. Can. 13. Dicimus quòd Verbum carnem animatam animâ rationali, sibi copularit; & substantialiter, & ineffabiliter, & incomprehensibiliter factus sit homo. Et in epistola Synodicâ Concilij Alexandrini ad Nestorium, sapissimè dicitur Deum carni vñitum iuxta substantiam, & hypostaticè. Et luculentissimè in V. Synodo act. 4. can. 4. & 5. Vbi, non solum definitur Verbum vñitum carni substantialiter & secundum substantiam; sed etiam excluduntur omnes modi vñionis accidentalis. Damascenus lib. 3. de fide cap. 3. Essentialem dicimus vñionem, non quòd ex duabus naturis vna composita perficiatur; sed quia, due vnite sunt verè in vnâ hypostasin filij Dei.

Sequitur etiã hæc veritas apertè ex dictis art. 2. & 3. Et ratio est. Primò, Quia Verbum ita vnitum est humanitati, vt ex his duobus extiterit substantia composita, verè & propriè vna: nam Verbum effectum est substantiale complementum eius.

Vñio Verbi ad humanitatem est substantialis.

eius. Quare hæc vnio non est dicenda accidentalis, vt vult Durandus, sed substantialis; quia substantiale complementum, non est accidens. Secundò, quia Verbum vnitum est humanitati immediatè sine vllò accidente medio: ergo non accidentaliter, sed substantialiter.

Dices; humana natura est omninò extra rationem Verbi: ergo accidentaliter ei aduenit.

Respondeo Negando consequentiam, præsertim si physicè loquamur: nam anima, & omnis forma substantialis, est extra rationem corporis seu materiæ; & tamen non aduenit ei accidentaliter, sed substantiali vnione. Simili modo aduenit alimentum corpori; pars aquæ, alteri aquæ; & similia. Reliqua vide apud D. Thomam.

ARTICVLVS VII.

Vtrum vnio Diuina & humana natura sit aliquid creatum?

38 **R**espondetur; vnio ipsa est aliquid creatum re ipsa existens in creaturâ; in Deo autem tantummodò secundum considerationem rationis.

Probatur Primò, quia quicquid incipit esse in tempore, est aliquid creatum: atqui hæc vnio caput esse in tempore: ergo est aliquid creatum.

Secundò, quia hæc vnio est relatio (id est, modus relatiuus) inter naturam diuinam & humanam, vt conueniunt in vnâ personâ Verbi: atqui omnis relatio inter Deum & creaturam, in creaturâ quidem realis est; in Deo verò tantummodò fictione rationis.

Notandum Primò, In Responsione ad 3. *Quid aliquid dicatur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quam rationem.* Sensus videtur esse; si alicuius rei esse caperit in tempore in aliquâ naturâ creatâ; id censetur absolute creatum, quamuis in suâ ratione includat aliquid increatum: quare vnio humanitatis cum personâ diuinâ, est quid creatum; quia hæc vnio caput in tempore in naturâ creatâ, vt dicitur in responsione ad secundum, quamuis ratio huius vnionis includat personam Verbi.

Notandū Secundò, Vnionem tripliciter accipi.

Primò, Pro actione qua aliqua vniuntur, quæ potius dicitur vnio. Sic generatio hominis, & resuscitatio est vnio animæ cum corpore. Et hæc vnio, est communis toti Trinitati, vt docet D. Augustin. in Enchiridio cap. 38. & Fulgentius de fide ad Petrum cap. 9. Conc. Toletan. sextum, & Vndecimum, vtrique c. 1. Ratio est, quia est operatio tendens in creaturâ, siue est operatio ad extra: atqui omnis talis actio est communis toti Trinitati: ergo &c. Sola tamen persona Filij terminat humanam naturam; quia esse terminum, nullam propriè causalitatem insinuat.

Secundò, Sumitur, pro vnione passiuâ, quæ per illam actionem fit, à qua res dicuntur vnitæ.

Tertiò, Pro relatione resultante inter res iam vnitas.

DVBIUM. I.

Vtrum præterquam, quod per hanc actionem vnitam tribuatur humana nature subst-

sentia Verbi, & præter relationem resultantem inter illa; producatur etiam aliquid creatum in humanitate, quo ipsa formaliter sit vnita Verbo?

Sunt tres sententiæ hac de re, quas recenset Gabriel in 3. dist. 1. quæst. 1. art. 1.

Prima est, per actionem vnitivam nihil produci creatum in humanâ naturâ, quo ipsa formaliter Verbo vniatur; sed solum produci hoc suppositum humanum, constans ex creato & increato; scilicet ex naturâ humanâ & Verbo. Ita Greg. Arimin. in 1. dist. 28. quæst. 2. ad 17. & 18. hanc fusè refutat Gabriel; & bene.

Secunda est, produci in humanitate quandam qualitatem supernaturalem, quâ formaliter Verbo vniatur. Sicut enim est quædam qualitas, scilicet gratia, vel caritas, quâ tota Trinitas incipit animè vni; ita etiam esse aliam quandam qualitatem, quâ humana natura immediatè vniatur personæ Verbi. Ita Gabriel loco citato, & fusius in 1. dist. 30. quæst. 4.

Tertia est, solum quandam relationem produci in humanitate; à qua dicitur vnita Verbo. Ita Scotus dist. 1. quæst. 1. & Durand. dist. 5. quæst. 2. in 3. sent. & D. Thomas hoc loco, & infra quæst. 16. art. 1. ad 4. Quæ sententia, si intelligatur de relatione propriè dictâ & prædicamentali, omninò falsa est, ne dicam erronea. Si verò intelligatur de modo quodam relatiuo transcendentali, sicut auctores illi indubie intelligunt, vt patet ex Durando & Gabriele, & ex fundamentis Scoti; sic est vera, & pro eâ

Dico Primò, Per hanc actionem vnitivam, productum est in humanitate Christi aliquid creatum, ab illâ aliquo modo distinctum; quo in illâ permanente, necessariò illa manet hypostaticè vnita Verbo. Est communior sententiâ DD. Durandi, Scoti, Guilielmi Occami, Bonauenturæ in 3. dist. 1. vel 5. D. Thomæ hic.

Probatur Primò, Quia impossibile est, vt duo quæ secundum se non sunt vnita, incipiant esse vnita, nisi fiat aliqua mutatio in altero eorum, idque per aliquam actionem positivam: atqui actio positiua necessariò facit aliquid positivum in re.

Confirmatur, Quia etiam si humanitas consideretur abstracta à propriâ personalitate, nõ ideo necessariò intelligitur vnita Verbo: ergo debet intervenire actio positiua, per se primò tendens ad hanc vnionem; & consequenter aliquid positivum in humanitate relinquit.

Respondet Gregorius Arimin. allatâ instantiâ. Primò, Quia albedo potest incipere inharere, & desinere inharere subiecto, sine vllâ mutatione factâ in altero eorum. Secundò, Lumen candelæ potest incipere dependere à solo Deo, sine vllâ mutatione luminis. Denique, potest quis incipere esse gratus Deo, qui ante non erat, sine vllâ sui mutatione.

Respondeo; Primum exemplum non esse verum: Nam quando albedo incipit inharere, & ipsa, & subiectum mutatur: ipsa enim suum modum naturalem acquirit; quem pari modo perdit quando desinit inharere, etiam si ipsa salua maneat. Similiter secundum falsum est, quia lumen in casu accipit nouam dependentiam, ac proinde nouum essendi modum. Tertium exemplum, non est ad

59
Vnio tri-
pliciter
accipitur.

60
Tres sen-
tentia.

1. Arimi-
nensis.

2. Gabrie-
lis.

3. Scoti.

61
Vnio est
aliquid
creatum ab
humanita-
te distin-
ctum.

Obiectio
Ariminen-
sis.

Refellitur.

est ad rem: quia esse gratum, in eo casu, solum erit quid morale, nihil reale ponens in homine. Sicut esse gratum Principi.

Probatur Secundò, Illa actio vnitiua nihil facit circa Verbum, cum ipsum non sit capax vilius passionis illatæ: ergo facit aliquid circa naturam humanam. Atqui hoc non est increatum, quia increatum non fit; nec potest esse terminus actionis creatæ: ergo facit aliquid creatum, ratione cuius, humana natura manet copulata personæ Verbi.

62 Dico Secundò, Id quod propriè producitur per hanc actionem vnitiuam in humanitate Christi, quo ipsa formaliter Verbo vnitur, non est aliqua supernaturalis qualitas, seu habitus; neque aliqua relatio propriè dicta, & accidentalis.

Prior Pars est contra Gabrielem.

Probatur Primò, Synodus V. can. 4. damnat eos qui dicunt hanc vnionem esse factam per gratiam. Probatur Secundò, Quia hæc qualitas, vel erit solū dispositio requisita in humanitate; Sicut in materiā requiritur dispositio ad formam: & hoc non facit ad rem; quia talis dispositio non est formalis vnio. Vel hæc qualitas, est ipsa formalis vnio humanæ naturæ cū Verbo, vt expressè dicit Gabriel; ac proinde hæc vnio est omnino accidentaria. Tertiò, Vnio naturæ cum substantiā propriā nō fit per aliquod accidens; similiter nec vnio animæ cum corpore; nec vnio partium integralium inter se: ergo nec ista. Quartò, Quia fieri nequit; vt qualitas creata excludat formaliter propriam substantiam naturæ cui inest, cum potius illam supponat, vt sustentetur. Quintò, Quia impossibile est vt qualitas aliqua vniat humanam naturam hypostaticè Verbo diuino; tum, quia vnio hypostatica constituit substantiā per se subsistentem; hoc autem non potest facere accidens: tum, quia nulla est qualitas in naturā vnitā, quæ non possit in eā conseruari post separationem. Sextò & postremò, Quia nulla est ratio, cur hæc qualitas magis vniret humanitatem Verbo, quàm Patri & Spiritui sancto, cum ab omnibus æquè procedat. Nec obstat quòd detur qualitas quæ vniat animam toti Trinitati, scilicet gratia vel charitas: tum, quia non vnit eam substantialiter; non enim anima per eam fit Deus: tum, quia Trinitas per gratiam nō incipit esse nouo modo vnita animæ, nisi obiectiue, sicut amatum amanti; & moraliter, sicut res possessa possidenti intra ipsū existens, quā possidens interius fruitur.

63 Altera pars Probatur. Primò, Quia Synodus V. can. 4. damnat hanc vnionem; esse factam per relationem. Secundò, Capitulo Cum Christus. tit. de hæreticis, definitur terminum huius actionis esse quid substantiale; & ideo Christum esse aliquid, id est, substantiam; non autem ad aliquid: ergo formalis terminus non est relatio accidentaria; alioquin Christus potius esset ad aliquid, quàm aliquid. Tertiò, Relatio sequitur vnionem; nam ad relationem non est per se actio: ergo supponit vnionem; ac proinde ipsa non est primum vinculum humanæ naturæ cum Verbo: Imò nec vllò modo est vinculum; nam solū quasi per accidens resultat ex vnione.

64 Dico Tertiò, Id quod Primò fit per hanc actionem vnitiuam, non est aliud quā modus quidam ipsius humanæ naturæ, modaliter tantum ab illā distinctus; qui dici potest inexistētia hu-

manitatis in Verbo: qui non est accidens, sed substantialis modus. Hæc est verè sententia Scoti, Durandi, Occami, D. Thomæ, & aliorum.

Et Probatur Primò, Quia anima cum in resurrectione vnietur corpori, neque mediante qualitate, aut relatione vnietur; sed solū mediante quodam modo substantiali, qui est inexistētia, informatio, viuificatio &c: secundum quem dicitur informare & viuificare corpus: ergo similiter dū humanitas vnitur Verbo, nihil requiritur nisi modus quidam substantialis inexistētiæ, secundum quem dicitur inesse, inferi Verbo: ergo hic modus fit per actionem ipsam vnitiuam.

Secundò, Existētia humanitatis Christi sibi relicta, naturaliter terminanda & modificanda erat modo quodam substantiali, qui est substantia, quo ipsa priuata fuit per hanc vnionem: ergo consecuta est aliud modum repugnantem substantiæ creatæ: atqui nihil aliud repugnat illi substantiæ, quàm inexistētia: ergo consecuta est hunc modum, qui est inexistētia in Verbo. Sicut accidentia dum separantur à subiecto, priuantur modo existendi quem habebant in subiecto; & acquirunt aliud huic repugnantem, siue positium siue priuatiuum.

Tertiò, Verè, propriè, & realiter, humana natura est in Verbo: ergo hoc ipsum, esse in Verbo, est aliquid in humanitate ipsa: atqui non est ipsa sola humana natura; quia quidquid illa sola est, potest intelligi absque illo, esse in Verbo; non enim ipsa secundum se necessariò est in Verbo: neque etiam est ipsum Verbum, quia hoc non inest ipsi humanitati; nec ipsa humanitas per ipsum Verbum potest dici formaliter esse in Verbo; sicut esse in corpore, non est ipsum corpus, sed affectio eius quod est in corpore: ergo esse in Verbo, est modus quidam ipsius humanitatis.

Obijciunt Primò, Verbum terminare & sustentare, non est aliquid in Verbo diuino: ergo neque humanitatem esse in Verbo, ponit aliquid in humanitate.

Respondet Negando Consequentiam: Ideo enim terminare & sustentare non ponit aliquid in Verbo, quia vnio non est facta per actionem circa ipsum Verbum, sed circa humanitatē. Vnde Verbum terminare nihil est aliud, nisi intimè & substantialiter esse humanitati coniunctum: quod ex eo habet, quòd humana natura tali modo illi sit adstricta, atque adeò illi infinita: inde enim oritur illa denominatio in Verbo.

Obijciunt Secundò: Hic modus est quid creatum & imperfectum: ergo gratia vnionis, quæ est summa perfectio, non potest in eo consistere.

Respondet. Et si ille modus in se sit aliquid creatum, tamen est ingens perfectio; quia est intima coniunctio humanitatis cum Verbo: imò ratione termini quem hic modus intrinsecè includit, est perfectio infinita: Nam in suā ratione includit suppositum diuinum infinitæ perfectionis: est enim veluti inhaesio, insitio, inexistētia in Verbo; ac proinde eiusdem quodammodo ordinis cuius ipsum Verbum, magisque supernaturalis quàm vlla qualitas creata. Vnde inuoluit contradictionem, vt humanitas sit affecta hoc modo, & tamen non intimè sit vnita Verbo: Sicut implicat accidens affectum esse modo inhaerentiæ, non tamen inhaerere subiecto. Quare sicut vnio animæ cum corpore, facit corpus vnum cum anima, ita vt

Vide hanc questionem in 2. de cupletis de ductam in lib. 12. de Perfectione diuinis cap. 6.

65 Obiectio: me solamur.

66

Perfectio & dignitas huius vnionis.

ita ut impossibile sit simul esse non unum; ita hæc unio facit hominem Deum, sic ut eâ permanente, impossibile sit esse non Deum. Etsi enim hæc unio non sit causa formalis per quam homo est Deus; tamen est intima causæ formalis applicatio. Neque est simile de illâ qualitate Gabrielis, quia illa est accidens; hic verò modus est quid substantiale,

DVBIVM II.

An, id quod constat hac Unione, sit creatum quid, an increatum?

67 **R** Espondeo, illud compositum propriè nec creatum esse, nec increatum; sed partim creatum, partim increatum. Sicut compositum ex carne & Spiritu, nec est caro nec Spiritus absolute; sed partim caro, partim Spiritus. Est creatum, ratione naturæ humanæ, & ipsius unionis: increatum, ratione personæ diuinæ. Potest tamen dici creatum, quia compositum; quia ipsa unio creata est. Item potest dici factum in tempore; Nam hoc compositum non semper fuit. Quia tamen non est totum ex nihilo, ideo non propriè diceretur creatum: Nam creatum est, quod totum est ex nihilo.

ARTICVLVS VIII.

Verum Unio Verbi Incarnati, idem sit quod Assumptio?

68 **R** Espondetur; Unio differt ab Assumptione tripliciter. Primò, Quia unio est relatio, id est, modus relatiuus: Assumptio autem, est actio. Secundò, Unio significatur ut in facto esse; Nam ab unione, dicitur unitum, non uniens, Quod intellige de unione, ut est nomen; non de unitione: Assumptio autem significatur ut in fieri; nam ab eâ dicitur quis assumens. Tertiò, Unio non includit determinatè terminum ad quem, vel à quo est unio: Assumptio verò utrumque terminum includit.

Explicatur. Notandum. Si unio accipiat pro relatione resurgente inter unita, manifestum est quomodo differat ab Assumptione: Nam Assumptio non est relatio, sed actio per quam relatio unionis confurgit. Si tamen unio accipiat pro unitione, sic non differt re ab assumptione; sed eadem actio est Unio & Assumptio: Nam habent eundem terminum totalem, qui per illam actionem existit, nempe Christum hominem & Deum: & formalem, scilicet inexistentiā humanitatis in Verbo. Solum differunt quod Unio significet illam actionem simpliciter, nihil connotando; Assumptio autem connotat eandem personam esse principium illius actionis. Vnde duplicem insinuat habitudinem, principij & termini: Assumere enim est aliud ad se sumere.

69 Hinc fit Primò, Ut Pater & Spiritus sanctus rectè dicantur unientes humanam naturam, non tamen assumentes, quia etsi sint principij assumptionis, non tamen sunt terminus. Verbum verò rectè dicitur uniens & assumens. Secundò fit, ut Verbum dicatur unitum & non assumptum. Unio enim non inuoluit unum extremum potius

quàm aliud, & ideo denominat utrumque extremum: Verbum enim unit seipsum humanæ naturæ, unde ipsum dicitur unitum; & humanam naturam unit sibi, unde ipsa dicitur unita Verbo. Assumptio autem inuoluit alterum extremum, scilicet rem assumendam, tamquam distinctum: Nam denotat respectum agentis ad aliquid distinctum, cum reflexione ad seipsum, tamquam ad terminum. Vnde Verbum non assumit se, sed naturam humanam assumit, id est, ad se sumit. Accedit, quod unio generatim denotet actionem, vel coniunctionem duorum, quomodocumque ea fiat: Assumptio verò, explicet etiam ipsum modum unionis; nempe id quod assumitur, ita uniari alteri, ut ab eo sustentetur.

Petes, Quomodo unio & Assumptio differunt ab Incarnatione?

Respondeo; Cum Incarnatio significet actionem, non differt ab unitione, nisi quod specificet rem, ad quam facta est unio; ut notat Damascenus lib. 3. de fide cap. 11. Incarnatio enim est unio cum carne; unde Verbum dicitur incarnatum, id est, carni unitum, non autem humana natura: terminum verò naturæ assumptæ non denotat, sicut assumptio. Vnde Pater etiam incarnauit Verbum. Eadem est ratio humanationis. Vide D. Thomam ad 3. & Damascenum suprâ.

ARTICVLVS IX.

Verum unio duarum naturarum in Christo sit maxima unionum?

71 **R** Espondetur duabus Conclusionibus. Prima, Unio ex parte personæ, in qua duæ naturæ copulantur, est maxima unionum. Secunda, Ex parte rerum quæ uniuntur, non est maxima.

DVBIVM. III.

Verum hac unio sit maxima vinculo, siue in ratione Vinculi?

72 **N** Otandum est, Duplicem hîc considerari Unionem: Prima est, duarum rerum immediate inter se; ut Verbi cum natura humana. Secunda, duarum rerum in aliquo tertio; ut naturæ diuinæ & humanæ in eodem supposito. Durandus in 3. disput. 5. quæst. 3. censet unionem subsistentiæ Verbi cum natura humana, non esse maximam vinculo inter uniones creatas. Sed contrarium tenendum est. Pro quo

Dico Primò, Unio personæ Verbi cum natura humana est maior vinculo, quàm sit vili alia inter res creatas realiter distinctas. Ita D. Thomas hîc & in 3. dist. 5. quæst. 1. art. 3. Scotus & Bonauentura dist. 6. & alij.

Probatur Primò, Testimonio D. Augustini quod hîc adfert D. Thom. & ex D. Bernardo lib. 5. de Consider. ad Eugenium: Arcem tener unitas Trinitatis, in qua tres Personæ sunt una substantia. Secundo loco illa præcellit, in qua è diuerso tres substantiæ sunt una in Christo persona. Loquitur autem de ratione coniunctionis seu vinculi, qua hæc unio ceteris antecellit; non autem de dignitate unionis, ut vult Durandus. Patet ex Bernardi ratione: tres substantiæ sunt una persona.

Proba-

Probatur Secundò; Quia hæc vñio videtur maior quàm vñio cuiusvis naturæ cum forma; quæ tamen videtur esse summa: tñ quia hæc vñio est indissolubiliior; nam est omnino supernaturalis, & infinità virtute effecta: vnde magis firma quàm vñio materiæ & formæ Cæli. Vnde etiam in triduo mortis hæc inuiolata persistit. Tum, quia hæc est magis intima, cum Verbi subsistentia intimè penetret non solum carnis, sed etiam animæ substantiam, eius existentiam immediatè terminans.

Probatur Tertiò, Quia materia & forma adferunt suas parciales subsistentias, ex qua vna integra componitur: hic autem vnica indiuisibilis & simplicissima subsistentia naturæ vnitur. Quò etiam fit, vt per hanc, Verbum fiat propriè homo; per illam autem, nec caro fiat anima, nec anima caro. Ita D. August. l. 1. de Trinit. c. 1.

Probatur Quartò, Quia hæc vñio est compositio naturæ cum subsistentia, quæ Angelicæ simplicitati non repugnat; cum qua tamen non consistit vñio formæ cum materia: ergo est maior.

Dices Primò, Maior est vñio inter naturam & personam creatam, quàm inter naturam humanam & personam Verbi; quia hæc realiter distinguuntur, non illa. Respondeo; Nos hic loqui de vñione rerum realiter distinctarum. Addo tamè, hanc vñionem esse magis indissolubilem, quàm sit vñio naturæ & personæ creatæ.

Dices Secundò: Vñio animæ cum corpore videtur maior, quàm est vñio in natura & in persona: hæc autem vñio humanitatis & Verbi est tantum in persona. Deinde inter illa est maior proportio vt in vnum conspirent quàm inter Verbum & carnem. Respondeo; hinc ad summū sequi inter animam & corpus esse plures modos vñionis, & maiorem vñionem extensiuè; non tamen intensiuè; id est, non arctiorem & magis intimam. Proportio quidè naturalis iuuat ad vñionem maiorem naturalem, non tamen est necessaria ad maiorem vñionem supernaturalem.

Dico Secundò: Etiam vñio humanitatis cum naturâ diuina in persona Verbi, est maxima omnium vñionum, quæ possunt esse inter res creatas distinctas, vnitas in vno tertio. Ita D. Thomas hoc loco, quod ipse probat; quia id in quo vniuntur istæ duæ naturæ, est maximè vnum & simplex: ergo hæc vñio est maxima.

Dices; eodem modo probaretur vñionem duorum hominum iustorum in Deo esse maximam; quia id in quo vniuntur, est maximè vnum, scilicet Deus, cum quo fiunt vnus Spiritus. Respondeo; non est satis vt id, in quo aliqua vniuntur, sit maximè vnum & simplex; sed etiam vt ei maximè & perfectissimè vniantur. Iusti autem non vniuntur Deo perfectissimè, sed tantum interuentu alicuius accidentis, scilicet charitatis. At natura diuina & humana vniuntur Verbo substantialiter; & sic ex eo quod persona Verbi sit maximè simplex, & huic duæ naturæ vniantur perfectissimè; sequitur optimè illarum naturarum vñionem maximam esse.

D. V. B. I. V. M. II.

Vtrum hac Vñio etiam sit maxima dignitate?

R Espondeo; Vñio Incarnationis non solum vinculo, sed etiam dignitate & excellentiâ

est Omnium maxima: id est, per eam confertur maximum donum & Dei beneficium creaturæ. Docet hoc D. Thomas infra q. 4. a. 1. ad 2. Albertus & Bonavent. in 3. d. 2.

Probatur, Primò ex Augustino lib. de prædestinatione Sanctorum cap. 15. Vbi docet Christi Dominum esse præclarissimum lumen prædeterminationis & gratiæ; quatenus gratis, id est, nullis præcedentibus meritis, prædestinata est natura humana, tanta & tam celsa & sancta subiecto, vt quò attolleretur alijs, non haberet. Et Tractatu 2. in Ioannem explicans illud: Verbum Caro factum ait, hoc esse maiorem gratiam, quàm homines fieri filios Dei. Similia habet lib. 3. de Trinitate cap. 9.

Probatur Secundò Ratione. 1. Quia per hanc vñionem communicatur humanæ naturæ summum bonum, & summo modo; id est, arctissimè, intimè, substantialiter: ergo est excellentissimū beneficium. Secunda Ratio, Quia hæc vñio est excellentior, quàm ea, quæ est per visionem beatificam: ergo quauis aliâ quæ fit per gratiam. Antecedens patet, quia plus est esse filium Dei naturalem, quàm adoptiuum; esse Deum, quàm videre Deum. Tertia, Quia omnes aliæ excellentiæ creatæ & supernaturales habent quandam naturalem conjunctionem cum vñione hypostaticâ, & in illâ veluti in radice continentur. Quarta, Quia maior honor debetur naturæ humanæ ratione huius doni, quàm ratione cuiusvis alterius doni; debetur enim illi cultus latriæ. Denique ob hanc vñionem Apostolus ad Hebræos 1. & 2. præfert Christum hominem omnibus Angelis.

Aduerte tamen, si hæc vñio nudè & sola spectetur absq; donis supernaturalibus creatis, positiuè ea secludendo, eam non esse optabiliorem, quàm sit vñio mentis cum Deo per visionem beatificam & charitatem: etsi enim illa in se sit præstantior, cum hominem faciat Deum, & extollat super omnem creaturam; tamen non ita est necessaria creaturæ, vt quàm optimè sit exempta omnibus miserijs, & cumulata omni beatitudine.

ARTICVLVS X.

Vtrum Vñio Incarnationis sit facta per gratiam?

R Espondetur Tribus Conclusionibus.

Prima, Si gratia accipitur pro gratuitâ Dei voluntate; hæc vñio est facta per gratiam.

Secunda, Si gratia accipitur pro gratuito Dei beneficio; hæc vñio est maxima gratia. Ratio, quia maximum donum collatum sine meritis.

Tertia: Hæc vñio non est facta mediante gratiâ habituali; alioqui non esset substantialis, sed accidentaria.

Notandum est, Quatuor esse quæ possunt dici gratia vñionis. Primò, Ipsa benigna Dei voluntas, qua gratis voluit istud mysterium fieri. Sic accipit August. lib. de prædestinat. Sanct. cap. 15. Eâ gratiâ fit ab initio fidei sua homo quilibet Christianus, quâ gratiâ homo ille ab initio suo factus est Christus. Secundò, Interdū dicitur gratia vñionis ipsa subsistentia increata, quatenus est donum quoddam summum humanæ naturæ collatum; vt inquit D. Thomas infra quæst. 6. art. 6. indicat id ipsum in Responsione hic ad 1. Simili modo persona

Maxima dignitas vnionis hypostaticæ.

Probatur quatuor rationibus.

74 Affirmatur similiter de vñione naturæ diuinæ & humanæ.

76

Gratia vñionis quadrupliciter accipitur.

sona Spiritus sancti vocatur donum incrementum, ut patet ex 1. parte quæstione 38. Tertiò, Modus ille seu inexistencia humanitatis in Verbo, dicitur gratia vnionis; & sic gratia vnionis est quid cratum. Ita D. Thomas infra art. 12. ad 3. Quartò, Totus Christus interdum dicitur gratia vnionis; quia est summum donum gratiæ nobis collatum; constans vnione Verbi & humanæ naturæ; iuxta illud Ioan. 3. v. 16. *Sic Deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret.* & Isaia 9. v. 6. *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis.* Et sic gratia vnionis est quiddam constans ex creato & increato. Vide Caiet. infra quæst. 7. a. 3. & D. Bonaventuram in 3. dist. 2. art. 3. qu. 2.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Vnionem Verbi incarnati aliqua merita præcesserint?

78
Nulla merita præcesserunt de condigno,

R Espondetur Tribus Conclusionibus.

Prima est; Christus non potuit suam Incarnationem mereri. Ratio est; quia ipsa erat principium omnium meritorum. Principium autem meriti, non cadit sub merito.

Secunda: Nulla creatura potuit ex condigno mereri Christi incarnationem. Primò, quia merita ex condigno, ex natura sua ordinantur ad beatitudinem, tamquam ad vltimū terminum: atqui vnio hypostatica est longè sublimior, quàm vnio beatitudinis. Quare merita creaturæ non habent proportionem condigni ad illam. Secundò, Quia hæc vnio est principium omnium meritorum, saltem in humana natura: ergo saltem nullus hominum potest illam mereri. Tertiò, Quia bonum vnus hominis puri, non potest esse causa vniuersalis totius boni humani generis.

Præcesserunt sanctorum Patrum merita de congruo,

Tertia Conclusio: Ex congruo Sancti Patres, meruerunt Incarnationem: cum enim Deus illud mysterium ex sua gratuitâ voluntate prædestinasset, præiis Patrum meritis; etiam propter illa

voluit illius executionem. Verum de hoc plura Quæstione de merito Christi.

ARTICVLVS XII.

Vtrum gratia vnionis fuerit Christo homini naturalis?

R Espondetur duabns Conclusionibus.

Prima; Nec gratia Habitualis, nec gratia vnionis fuit Christo naturalis, tamquam ex principijs humanæ naturæ causata fuerit.

Secunda: Vtraque gratia quodammodo fuit Christo naturalis; tum, quia à natiuitate; tum, quia à naturâ diuinâ, quæ in ipso erat.

Notandum est, Gratiam vnionis (quæ nihil est aliud quàm coniunctio humanæ naturæ cum Verbo) Christo homini dupliciter dici naturalem. Primò, Quia est de ratione huius suppositi, & etiam ipsius naturæ humanæ, quatenus est natura huius hypostasis; ita ut sine illâ gratiâ hoc suppositum humanum, seu Christus, esse vel concipi nequeat: Et ita quodammodo pertinet ad naturam huius suppositi. Sicut de ratione hominis est vnio animæ cum corpore; & de ratione animæ, quatenus est vita huius corporis, est inexistencia & informatio corporis; ita ut sine eâ concipi nequeat vitam dare. Secundò; dicitur naturalis, quia est à principio intrinseco, nam facta est à natura diuinâ, quamuis non naturaliter ab illâ manauerit, sed liberè effecta sit. Quòd fit ut hac ratione valde impropiè dicatur naturalis.

Gratia autem habitualis similiter dicitur naturalis dupliciter. Primò, Quia tamquam naturalis quædam proprietas sequitur ex vnione humanæ naturæ cum Verbo, non physicâ emanatione, sed morali. Quomodo gloria corporis emanabit ex beatitudine animæ in beatis. Secundò, Quia à naturâ diuinâ emanauit in humanam; median- te tamén libera efficientia. Vnde hac ratione valde impropiè dicitur naturalis.

Similiter & gratia Habitualis

Q V Æ S T I O T E R T I A.

*De modo Vnionis ex parte assumentis.**In Octo Articulos diuisa.*

ARTICVLVS I.

Vtrum persona diuina conueniat assumere naturam humanam?

R Espondetur; Assumere naturam creatam proprijsimè conuenit personæ diuinæ. Probatur; Quia persona diuina est principium & terminus huius assumptionis; principium quidem, quia est causa efficiens; terminus verò, quia assumptio fit per vnionem ad personam: ergo persona proprijsimè dicitur assumere. Patet Consequentia, quia assumere nihil aliud in-

cludit, nisi esse principium & terminū assumptionis: Nam nihil est aliud nisi *sumere ad se.*

Notandum in Responsione ad 1. solum agi de modo loquendi: cū enim reuerà humana natura Verbo sit adiuncta & adstricta; tamen non ita propriè dicimus Verbo esse aliquid additum, aut aliquam accessionem factâ ad Verbum: cum enim omnia in se eminenter contineat & anticipet; nihil perfectionis ei accreuit; sed potius humanæ naturæ omnis perfectio accessit.

Notandū Secundò, in Resp. ad 2. Omne indiuiduum essentialiter esse incommunicabile, sed modo sibi accommodato: natura enim indiuidua est incommunicabilis pluribus naturis, quibus identificetur: in hoc enim consistit ratio eius indiuidua. Non tamen est incommunicabilis pluribus personis,

Quomodo natura indiuidua sit incommunicabilis.

Quomodo hypostasis. personis, quia potest à pluribus terminari. Cōtrā, hypostasis est incōmunicabilis pluribus personis, nam de ratione eius est esse vltimō terminatum, ita vt nihil ei subit: est tamen cōmunicabilis pluribus naturis; quia etiam terminus vltimus nō possit amplius terminari: possunt tamen plura eodem termino terminari. Sed occurrunt hic duo dubia.

DVBIVM. I.

An persona creata possit assumere immediatē aliam naturam creatam?

³ *Nequit id fieri virtute naturalis.* R Espondeo & Dico Primō, Non potest virtute naturali alienam naturam hypostaticē assumere. Est certa & communis Doctorum in 3. dist. 1. Probatur, Quia duas naturas esse in eodem supposito, est supra conditionem naturalem rerum quæ fert vt singulæ naturæ suam habeant suppositum, ac per se existant: atqui conditio naturalis à rebus superari non potest per villas vires creaturæ. Vnde nec Angeli hoc modo assumere corpora possunt, sed dumtaxat instar externi operimenti. Confirmatur, quia modi seu proprietates vniuersales entis, quales sunt, esse per se, & esse in alio, non possunt mutari, nisi ab auctore totius vniuersi.

⁴ *Neque diuina.* Dico Secundō, Etiam per potentiam Dei absolutam fieri nequit, vt persona creata alienam naturam sibi copulet; ita vt illi suam hypostaticam vnionem immediatē communicet, Est communis sententia Doctorum in 3. d. 1. & 5. vbi Durandus dist. 1. q. 5. Paludanus q. 1. Caietan. hoc loco, & D. Thomas in resp. ad 2. qui tribuit hoc infinitati Verbi, quod alienam naturam terminare possit. Neque quemquam puto negaturum, qui censet personalitatem esse dumtaxat modum quemdam existentiam.

Modus vnus rei nequit rem aliam modis ficare. Ratio est, Quia suprà ostensum est personalitatem nō esse rem aliquam à natura creata realiter distinctam, sed solum naturæ quemdam modum & terminum. Sicut figura est modus qualitatis. Atqui id quod solū est modus rei ab illa non realiter distinctus, non potest vlla ratione, nisi rem illam modificare; vt patet inductione: Vna enim figura non potest afficere nisi vnum corpus; vna felsio non potest esse nisi in vno homine; vna paternitas nisi in vno Patre. Cuius ratio vltior est, quia modus omnis in suo conceptu essentiali includit id, cuius est modus; ita vt sine illo ne cōcipi quidem possit: nihil enim est aliud, quàm ipsa res, taliter vel taliter se habens; sic vel sic modificata; ergo non potest alienam naturam terminare vel modificare, nisi eius natura, quam naturaliter modificat, transeat in alteram, ita vt duæ naturæ fiant vna natura. Cōfirmatur à simili: impossibile est vt accidens communicet alteri accidenti suam inhaerentiam, ita vt alterum per illam inhaereat; idque ideo dumtaxat, quia inhaerentia est modus accidentis: ergo nec vna substantia potest alteri suam substantiam communicare, vt per illam subsistat: quia substantia est tantummodò substantiæ modus.

⁵ *Subsistentia Verbi non est modus.* Dices: Ergo nec Verbum diuinum poterit suam substantiam communicare alteri naturæ. Respondeo Negando Consequentiam, Quia substantia Verbi non est dumtaxat modus qui-

dam res, sicut substantia creata: sed est per se ipsam res perfectissima; & purissimus actus, vbique intime præsens. Quare facile potest alienas naturas terminare & sustentare. Et quia hoc illi conuenit propter infinitatem, dicit D. Thomas, hanc vim terminandi alienam naturam requirere infinitatem in persona.

DVBIVM. II.

Virum suppositum creatum possit alienam naturam creatam diuinā virtute, saltem mediate assumere, sustentando & terminando illā, mediante suā naturā?

⁶ *Affirmatur.* R Espondeo, Valde probabile esse id fieri posse per omnipotentiam creatoris. Tenet hoc Guilielmus Occam in 3. qu. 1. Et Ioan. Maior in 3. dist. 1. qu. 5. Inclinat valde Scotus dist. 1. qu. 4. & Gabriel eadem dist. qu. 2. dub. 5.

Probatur Primō, Quia nulla apparet implicatio. Imò videtur multo facilius, quàm mysterium Incarnationis: nam maior est proportio inter naturas creatas, quàm inter creatam & incretam: & ytraque alteri facillimè potest per diuinā potentiam ita applicari, vt altera alteri sit intime præsens per suam substantiam; idque varijs modis: nempe vt vna coexistat tota singulis partibus alterius, vel vna alteri coextendatur. Item, facile potest esse vnus trahi ad existendum in altero, non tamquam in subiecto, sed tamquam in terminante existentiam. Si enim natura humana potuit trahi & eleuari quasi in immensum supra se, ad inexistendum Verbo sine informatione: cur non etiam poterit trahi ad inexistendum alteri supposito? præsertim cum hic non opus sit tantā eleuatione; & possit illi supposito dari quædam capacitas, secundum quam alteri naturæ aptetur, eamque accipiat & eius existentiam terminet.

Probatur Secundō, Si personalitas creata esset res distincta à naturā, nulla esset ratio, cur talis personalitas non posset poni in diuersis naturis, illasque terminare & sustentare; vt fatentur etiam auctores alterius sententiæ: Sicut idem accidens potest poni in diuersis subiectis; & eadem anima in diuersis corporibus; & idem corpus in diuersis locis. Neque ad hoc necessarium esset, vt talis personalitas eminenter cōtineret personalitates aliarum naturarum; aut vt haberet vim infinitā terminandi: sed satis esset habere vim terminandi & sustentandi naturam, & modo sibi accommodato per potentiam Dei ad hunc effectum eleuari. Ergo cum suppositum creatum mediante naturā hæc omnia habeat, non videtur vlla ratio, cur negari debeat alienam naturam illi hypostaticē posse vniri.

Probatur Tertiō, Quia Deus potest res creatas eleuare ad efficiendum aliquid, quod illarum vim naturalem excedit: vt res naturales ad efficienda opera supernaturalia. Cur etiam non possit vnū suppositum eleuare ad capiendam & terminandā, & sustentandā aliquam naturam, ad quam non habet naturalem proportionem? Difficilior enim videtur dependentia effectus à causā non habente naturalem virtutem efficiendi, quàm dependentia naturæ à termino seu supposito sibi non naturali; quia hæc dependentia nullam causalitatem inuoluit.

Dd

Probatur

7
Quidam
sensens
Angelos
assumpsisse
vera cor-
pora.

Probatum Quartò, Multi viri eruditissimi sentiunt re ipsa quosdam Angelos fuisse incarnatos: ergo signum est hoc non inuoluere contradictorium. Antecedens patet, Nam Tertull. lib. de carne Christi, & lib. 3. contra Marcionem & alibi, dicit Angelos veram carnem assumpsisse, cum apparuerunt Abraham: & inde probat possibilem fuisse Incarnationem Verbi in verà carne. Origenes existimauit Malachiam fuisse Angelum incarnatum, vt refert Hieron. præfatione in Malachiam: nec tamen id refutat tamquam impossibile. Idem D. Hieronymus in primum caput Aggæi sub finem ait: *Quidam putant Iouannem Baptistam & Malachiam, (qui interpretatur Angelus Domini) & Aggæum fuisse Angelos, & dispensatione Dei assumpsisse humana corpora: nec mirum hoc de Angelis credi; cum pro salute nostrâ, etiam Filius Dei humanum corpus assumpserit.* Idem in caput 7. Danielis in illud: *Considerabam cornua*, dicit quosdam existimasse Antichristum fore diabolum, scilicet incarnatum; quod videtur insinuare Theodoretus in Epitome diuinorum decretorum cap. de Antichristo, & indicat Comentarius D. Ambrosij 2. ad Thessal. 2. quamquam reuerà nihil cogat hos duos Patres sic intelligere: solum enim dicunt Antichristum fore organum diaboli; in quo re ipsa & corporaliter sit diabolus habiturus, & omnem vim suam exerturus.

ARTICVLVS II.

Virum natura diuina conueniat assumere naturam creatam?

8 **R**espondetur Primò, Natura diuina potest dici secundariò & mediatè assumpsisse naturam humanam. Secundò, Filius immediatè & propriissimè. Tertiò, Pater & Spiritus S. nullo modo.

Ad Assumptionem
duo requi-
ritur.

Prima & secunda pars probatur, Quia ad assumptionem duo requiruntur, scilicet vt assumens sit principium, & vt sit terminus assumptionis; assumere enim est ad se sumere; atqui natura diuina est principium assumptionis, scilicet principium quo, sicut & omnis operationis in exteriora; quia eius virtute diuinæ personæ omnia operantur. Item, est quoddammodo principium quod, ratione idètitatis cum persona. Est etiam terminus assumptionis, non ratione sui, sed ratione idètitatis cum persona Verbi: ergo natura diuina sumpsit humanam mediatè (quomodo intelligendi Patres quando dicunt naturam diuinam esse incarnatam) Filius autem immediatè & propriissimè, tam ex parte principij, quam ex parte termini.

Tertia pars Probatur, Quia etsi Pater & Spiritus S. fuerint principium assumptionis, non tamen villo modo fuerint terminus: quia nec per se, nec ratione idètitatis cum Filio; quia re ipsa à Filio distinguuntur. Sed est

D V B I V M.

An Filius Dei terminet & sustentet immediatè naturam humanam per aliquid absolutum & essenziale, An per suam rationem relatiuam & personalem? Quod alij Doctores sic proponunt: Quæ sit ratio formalis terminandi humanam naturam?

Sententia
Durandi.

Vnde dicitur præcipue sententiæ. Prior est Durandi, Filium terminare & sustentare naturam

humanam primò & immediatè ratione cuiusdam perfectionis essentialis, nempe ratione subsistentiæ communis, qua primò & per se subsistit hic Deus: quare prius & immediatius factam esse vnionem ad naturam, quam ad personam. Ne tamen Durandus cogeretur fateri Patrem & Spiritum S. esse incarnatos; addit hanc vnionem non sufficere, vt aliqua persona dicatur per eam incarnata, sed tantummodò natura: quare præter hanc requiri aliam quandam cum ipsa Filij proprietate, ratione cuius ipse duntaxat, non Pater, non Spiritus sanctus dicitur factus homo.

Thomista
parum ab
eo differunt.

Ab hac sententiâ parum differt illa Thomistarum, qui dicunt humanam naturam per subsistentiam relatiuam Verbi subsistere; carere tamè existentia creatâ, sed existere per existentiam absolutam diuinitatis. Nam hæc existentia, reuerà est subsistentia Durandi communis toti Trinitati; quam nos etiam cum communiori sententiâ Doctorum in Deo ponimus.

Altera sententiâ est communior & verior, Filium Dei humanam naturam terminare tantummodò per suam proprietatè relatiuam. Pro qua

Dico Primò, Id quod immediatè assumit & sustinet terminat humanam naturam, est tantum Filius Dei; non Pater, nec Spiritus S. Est fide tenenda, vt patet ex Scripturis & Concilijs supra allatis qu. 2. art. 2.

Dico Secundò, Id per quod Verbum diuinum immediatè terminat & sustentat naturam humanam, non potest esse aliqua perfectio absoluta, seu essentialis; quod sit commune toti Trinitati. Est communior sententiâ Theologorum in 3. dist. 1. vel 5. Scottus dist. 1. q. 5. & dist. 5. q. 1. & 2. Ibidè Bonauentura, Gabriel, Paludanus, & Richardus. Alexander Halensis 3. p. q. 4. memb. 1.

Probatur Primò, Ex Concilio Toletano VI. & XI. vtroque cap. 1. in confessione fidei: *Solus Filius suscepit humanitatem in singularitate personæ, non in unitate nature*, id est, inquit, in eo quod propriam est Filij, non quod commune est Trinitati.

Probatur Secundò, Quia alioqui Pater & Spiritus sanctus erunt homo per hanc vnionem.

Quod Confirmatur Primò, Quia si Verbum diuinum terminet immediatè naturam humanam per quid absolutum: ergo hæc vnio erit facta immediatè ad aliquid commune tribus personis (quod etiam fateretur Durandus:) ergo tres personæ æquè terminabunt naturam humanam per istam communem subsistentiam. Nam effectus tunc est communis, quando ratio causandi est communis: atqui ratio terminandi hic est communis, nempe communis subsistentia: ergo terminare & sustentare est commune tribus personis. Sicut si tres lineæ concurrant in vno punctum, & vna ex illis ratione illius puncti tangat aliquam superficiem; omnes illæ lineæ ratione illius puncti tangent eandem: pari modo, cum omnes tres personæ concurrant in vnâ subsistentiam communem, si Filius ratione illius, humanam naturam terminet; etiam Pater & Spiritus S. eandem terminabunt. Quod etiam alio simili potest probari: Pater, & Filius, & Spiritus S. idè dicuntur vnus creator, quia ratio creandi est communis; scilicet potentia: ergo etiam quilibet ex illis verè sustentabit, terminabit, & assumet naturam humanam: quia ratio sustentandi, terminandi, assumendi, est communis.

12
Alioquin
Pater &
Spiritus S.
esset homo.

à simili.

Confirma-

Confirmatur Secundò, Iuxta hanc sententiam, hic Deus communis tribus personis, per se primò fit homo: atqui, Pater est hic Deus: ergo fit homo: quidquid enim conuenit huic Deo, vt est communis tribus, conuenit etiã tribus personis.

13
Responsio
Durandi.

Refellitur.

Respondet Durandus, Non sufficere hanc vnionem cum subsistentiã communi vt persona dicatur homo, sed vltius requiri aliam vnionem humane nature cum personalitate illius personæ. Sed contrã, Primò, Nec Patres, nec Concilia mentionem faciunt duplicis illius vnionis, nec alterius meminerunt, quã vnionis in subsistentiã: ergo non sine temeritate in tanto mysterio confingitur. Deinde, Ex hac responsione Durandi, tantum sequitur Filium pluribus modis nature humane vnitum, quã Patrem; & ideo magis perfectè esse hominem: non tamen efficitur quin etiam Pater sit verus homo, & in humanã naturã subsistat: quod tandem quaest. 4. concedit, admittens quod Pater in quantum Deus, fit homo. Quæ locutio est omnino inaudita Veteribus; & ex eã sequitur, simpliciter & absolute Patrem dicendum esse hominem. Quia illud, in quantum Deus, non diminuit, sed solum designat rationem, ad quam immediatè est facta vnio; quæ nimirum est Deitas, seu subsistentia essentialis.

Probatur Tertiò, In Filio est aliquid proprium & personale, quod potest esse immediata ratio terminandi naturam humanam: nam præter subsistentiam absolutam, est subsistentia relatiua, vt ostensum est in Tractatu de Trinitate: ergo hæc est proxima ratio terminandi; non autè quid absolutum, & commune. Patet Consequentia; Quia hæc vnio facta est in naturã humanã, ad supplendam subsistentiam personalem: ergo hæc sola debebat illi communicari.

14
Sed terminat per proprietatem relatiuam.

Dico Tertiò, Verbum diuinum immediatè terminat & sustentat naturã humanam per suam proprietatem relatiuam & personalem, quæ est filiatio diuina, per quam præcisè constituitur persona Filij. Est certa, nec potest sine temeritate negari: cum enim hæc vnio non fiat immediatè in aliquo absoluto, necesse est vt fiat in aliquo relatiuo: quidquid enim est in Deo, est absolutum, vel relatiuum.

15
1. Obiect. ab identitate personæ & essentia.

Refellitur.

Dices Primò, Inter personalitatem Verbi & essentiam, nulla est distinctio in re: ergo, si personalitas Verbi est ratio terminandi humanam naturam, etiam essentia.

Respondet Negando Consequentiam: Est enim Verbum sit res simplicissima; tamen ratione suæ eminentiæ continet virtute & formaliter rationem absolutam & relatiuam; ita tamen vt virtute sint distinctæ. Quò fit, vt possit aliquid facere vel terminare per vnã rationem, quod non præstat per alteram. Sicut ipsum Verbum constituitur in esse personali, non per rationem absolutam, sed relatiuam. Et Pater communicat Filio & Spiritui sancto suam essentiam, omnemq; perfectionem absolutam; non tamen suam proprietatem relatiuam. Denique omnes tres personæ operantur ad extra per essentia quæ ipsis est ratio agendi, non autem per relationes: ergo nihil mirum si Verbum possit terminare humanam naturam immediatè per suam proprietatem personalem, ita tamen vt non per essentiam. Sed contrã obiicitur: Est in Trinitate possint absoluta concipi

sine relatiuis, eò quod non includant hæc essentialiter: tamen relatiua non possunt concipi sine perfectionibus absolutis; quia in suo conceptu includunt essentia: ergo ratio non potest esse ratio terminandi, nisi etiam terminet essentia. Respondet, Est relatio personalis non possit ita præcisè concipi, quin in ea intrinsecè includatur, & veluti imbibita sit essentia diuina ob eius immensitatem, quã quidquid est in ipsa, sibi identificat: (sicut nullus modus entis potest ita præcisè concipi, quin in eo ratio formalis entis includatur ob eius transcendentiã) tamen vnio non fit immediatè ad essentiam, sed ad relationem; quia relatio aliquid addit nudæ essentia (sicut modus entis aliquid addit rationi formali entis) habent enim se vt includens & inclusum: essentia enim in ipsa relatione quodammodo modificatur, ita vt inadæquatum conceptum habeat: sicut ratio entis in inferioribus, quamuis non omnino similiter.

Soluitur.

Dices Secundò, Essentia communis vt est in Patre, est ratio generandi, non autem vt est in Filio: ergo subsistentia communis vt est in Filio, poterit esse ratio terminandi & sustentandi naturã humanam; quamuis non sustentet eam, vt est in Patre.

Respondet Primò, Hoc argumentum nullam vim habet pro sententiã Durandi, qui vult subsistentiam communem, secundum se, & vt est communis tribus, esse humane nature vnitam.

Respondet Secundò, Esse disparẽ rationem; quia generare est actus notionalis, quo producitur persona diuina: vnde in suo conceptu intrinsecè includit, vt sit in persona, quæ origine est prior personæ productæ. Et ob hanc causã postulat esse in Patre. Terminare autem non est actus notionalis, sed veluti actus formalis respectu creature: vnde vt subsistentia communis sit ratio terminandi & sustentandi naturam creatam, nõ magis postulat esse in Filio, quã in Patre. Nã cum respiciat creaturã, supponit omnes diuinas personas: quare non magis postulat esse in vnã quã in aliã, vt terminet aut sustentet creaturã. Sed si ipsa sit per se immediata ratio sustentandi, vt vult Durandus, sustentabit vt est in omnibus.

Dices Tertiò, Ratio terminandi debet eminentè continere propriã personalitatẽ humane nature: atqui Verbum non continet hanc eminentiam per suam proprietatem personalem, sed per essentiam: ergo essentia est ratio terminandi, non autem proprietas personalis.

Respondet, Scotus dist. 1. quaest. 4. negat requiri hanc continentiam eminentem; quia censet in personæ relationem Filij non continere perfectionem infinitam, Alioqui, ait, deesset Patri aliqua perfectio infinita: imò existimat eam secundum se nullam dicere perfectionem, & sic esse rationem terminandi. Caietanus verò reiectã sententiã Scoti, vult hanc esse quandam eminentem continentiam, sed ita se explicat, vt ferè incidat in sententiã Durandi. Quare dicendum est, essentiam diuinam continere omnes personalitates creatas eminentè, idque & vi terminandi, & vi easdem producendi: personalitas autem diuina continet eas eminentè, non quidem vi causandi illas, sed quia continet omnem vim terminandi; nam potest omnem naturã terminare & sustentare, quia personalitate creata terminatur; adeo vt quidquid perfectionis est in omni personalitate creata, sit collectim in personalitate diuinã.

D d ij

Aduerte

16
2. Obiect. ab essentia communis ad subsistentiam communem.

Refellitur a disparitate rationis.

17
3. Obiect. Quod vis terminandi humane nature non continentur eminentè in personæ relatione Verbi.

Solutio Scoti. Caietani. Prior solutio.

Aduerte tamen, ad terminandam existentiam alterius naturæ, non esse per se necessarium, ut id quod terminat, contineat eminenter rationem hypostaticam illius naturæ propriam; ut patet ex dictis Art.1. Dub.2. huius Quæst. & probat Scotus dist. 1. quæst. 4. Per accidens tamen id potest esse necessarium: quia videlicet nulla personalitas creata potest vniri alteri naturæ, sed increata & infinita.

18
Responsio
ad argu-
mentum
Durandi.

Ad Argumenta Durandi facile est respondere: Nam ad primum, Supponit esse vnā tantum in Deo subsistentiam, eamque absolutam & essentialē: hoc enim falsum est, nam præter illam sunt tres relatiue realiter distincte, quibus constituuntur personæ; ut ostensum est in prima parte quæst. 30. art. 1. Ad secundum, Concedo personam Christi esse personam diuersæ speciei, atque adeo esse analogicè personam cum persona creata: non tamen ideò Christus est analogicè homo; quia personalitas non est de natura hominis.

Trin. conse-
craria.

Ex dictis intelligitur, Primò: Etsi quæuis persona diuina potuerit humanam naturam terminare, solam tamen Filij personā reipsa terminare. Secundò intelligitur, Cur in hac vnione vna persona vniatur sine aliā: in omni autem aliā vnione Dei cum creaturā, vna persona nō possit sine aliā vniri: ut in vnione per gratiam, per visionem beatificam, per modū agentis cum instrumento &c. Cum enim omnes aliæ vniones sint accidentarie, & fiant mediātibz accidentibus; necesse est Deū concurrere ad illas effectiue, quod est commune tribus personis, & nullum accidens est quod respiciat dumtaxat vnā personam. In visione etiā, est specialis ratio: cum enim personæ diuinæ sint relatiue, vna sine altera cognosci nequit: nam ordo ad correlatiuum, est de intima ratione relatiui. Tertiò intelligitur, Patrem & Spiritum sanctum nullo modo fuisse vnitos humanitati assumptæ; quia ratio terminandi est in solo Filio. Neque refert quod diuinitas aliquo modo carni sit vnita, quæ Patri & Spiritui sancto identificatur; quia mediātē tantum vnita est, & veluti in quodam tertio, in quo tertio aliæ personæ non conueniunt. Sicut, etsi natura diuina identificetur Filio, non tamen ideò Pater & Spiritus sanctus identificantur.

19
Pater &
Spiritus
sanctus
singulāri-
ter sunt in
Christo
homine.

Concedendum tamen est Patrem & Spiritum sanctum singulāri & proprio quodam modo esse in hoc homine, quo nō sunt in alijs rebus creatis; idque dupliciter. Primò, Quatenus Deus dicitur esse singulāri modo, vbi singulāri modo operatur: atqui tota Trinitas operata est & etiamnum operatur vnionem hypostaticam. Secundò, Quatenus diuinæ personæ sunt in se inuicem per quādam *περίχρησιν*, ut ait Damasc. lib. 1. cap. 11. id est, mutuam continentiam & comprehensionem, idque ratione vnius essentia. Vnde cum Pater & Spiritus sanctus sint in Filio, & Filius peculiari modo sit in hac carne ex vi vnionis; etiam Pater & Spiritus sanctus, ex vi eiusdem vnionis, singulāri quodam modo in hac carne erunt: adeo vt si non essent antea in illā per essentiam, ex vi vnionis inciperent in eā existere. Idem dicendum est de Eucharistiā, nam ex vi vnionis, Verbum comitatur carnem: Pater autem & Spiritus sanctus comitantur ipsum Verbum ratione mutua existentia.

ARTICVLVS III.

Vtrum abstracta per intellectum
personalitate, natura diuina
possit assumere?

Respondetur affirmatiue. Notandum est, hunc articulum bifariam posse intelligi. Primò, De abstractione reali; Vtrum si reipsa in Deo non essent tres personæ, sed vna dumtaxat, sicut Iudæi & Turcæ existimant, posset hæc naturam assumere. Et in hoc sensu videtur à D. Thoma tractari, nec habet difficultatem: certum enim est eo casu non minùs posse assumere, quā modò; quia illa persona non minùs esset infinita, quā modò sit Verbum. Secundò, De abstractione rationis, quā aliquid dicitur abstrahi, dum alterū præcisè consideratur, ipso non considerato; hoc sensu: Vtrum Deus, ut nunc est subsistens in tribus personis, possit sibi immediatè copulare naturam humanā, ita ut illam non vniat immediatè proprietatibus personalibus: & hoc modo est difficultas in hoc Articulo, quæ petit alias de subsistentia absoluta. Vnde est

20
Abstractio
Realis.

Abstractio
Rationis.

DVBIUM I.

Vtrum sit in Deo vna subsistentia absoluta?

Respondet, Præter tres subsistentias relatiuas realiter inter se distinctas, in Deo est quædā subsistentia absoluta & essentialis, ratione distincta à subsistentijs relatiuis; sicut essentia distinguitur à personis; quā subsistentiā perfectè subsistit hic Deus communis tribus personis, cui per se primò & immediatè conuenit operari foris. Est satis communis sententia Doctorū, D. Thomæ, Scoti, Durandi, Occami, Gabrielis, Caietani, Suarez &c. Ratio est; Primò, Quia subsistere est perfectio simpliciter, sicut sapientia: ergo sicut diuina essentia formaliter & essentialiter est sapientia; ita etiam formaliter & essentialiter est subsistens: relationes autem nō sunt formaliter de essentia diuinā: ergo præter subsistentiam relatiuam, quam tribuunt relationes, est in Deo subsistentia quædā absoluta, quam non habet à relationibus, sed ab essentia formaliter: sicut sapientiam non habet à relationibus, sed ab essentia. Secundò, Quia existentia diuinitatis, ex sua ratione formali & essentiali est omnino completa & perfectā; cum sit omnino infinita, continens omnem perfectionem essendi: ergo ipsa præcisè tribuit diuinitati existere per se, seu subsistere; nam hoc est complementum existentia. Confirmatur, quia nisi illa existentia esset intrinsecè completa, deberet concipi ut incompleta, & in potentiā respectu sui cōplimenti; quod repugnat puro actui, & perfectioni infinite.

21

Essentia
diuina per
se formaliter
subsistit.

Dices, Si diuinitas per se subsistit subsistentia communi & essentiali: ergo subsistentia relatiua non vniuntur ei substantialiter, sed modo accidentario, tamquā adiacentes rei per se subsistenti. Confirmatur, Quia subsistentia in sua ratione claudit suum terminum: ergo ulterius non potest substantialiter terminari.

22
Obiectio

Respondet Negando Primam Consequentia; Soluimus, quia subsistentia relatiua non vniuntur essentia & sub-

Subsistentia
relatiua
substantialiter
vniuntur
diuinitati.

& subsistentiæ communi, sicut personalitas in creaturis vnitur naturæ creatæ: hæc enim vnitur naturæ, tamquam ratio quædam formalis omnino diuersa à natura, nullo modo illam includens, vnde vnitur ad eam perficiendam & complendā, habetque se tamquam adiacens naturæ. At subsistentiæ relatiuæ vniuntur diuinæ naturæ, tamquam ea quæ intrinsecè diuinitatem includunt, quæque per ipsam diuinitatem sic modificatam, constituuntur: Sicut rationi entis vniuntur modi ipsum contrahentes; cum tamen hi modi intrinsecè includant entis rationem. Quare subsistentiæ relatiuæ substantialiter vniuntur diuinitati, cum in suo conceptu, diuinitatis rationem includant: quod fit, vt essentia diuina terminetur relationibus, non quia illis eget ad subsistendum per se, sed quia est adeò perfecta & immensa, vt possit ex se proferre tres subsistentias incommunicabiles, quibus ipsa intrinsecè communicetur: tamquam id quo, & id quod, id est, ita vt quæque intrinsecè sit Deus, & Deitas.

D V B I V M. I I.

Vtrum per hanc subsistentiam possit natura humana immediate assumi & terminari, ita vt nulli persone immediate vnatur?

23
Subsistentia
Dei absoluta
potest immediate
terminare naturam
humanam.

Respondeo & Dico Primò, Hic Deus vt subsistens per subsistentiam essentialem & communem, potest immediate assumere & terminare naturam humanam per eandem subsistentiam. Fatentur omnes Doctores qui ponunt hanc subsistentiam in Deo.

Probatur Primò, Quia subsistentia hæc est simpliciter infinita: ergo potest esse ratio subsistendi in aliena natura, non minùs quàm subsistentia relatiua. Secundo, Quia per hanc subsistentiā essentialē Deus subsistit immediate in se, cur ergo ipse per eandem non possit subsistere in natura aliena? Tertiò, Hic Deus ita subsistens, est sufficiens principium creandi, propter infinitam potentiam: ergo & terminandi sustentandique naturam alienam, propter infinitam subsistentiam.

24

Dico Secundo, Si hic Deus immediate humanam naturam assumeret, eam proximè per suam subsistentiam absolutam sustentando; singule quidem personæ ita vniuntur humanitati, vt in hac vnaqueque esset homo: tamen non esset necessariū vt ipsæ terminarent eandem humanitatem immediate per suas subsistentias relatiuas.

Qualibet
persona
diuina esset
homo.

Prior pars, scilicet quod quælibet persona esset homo, est communis Doctorū, excepto Durando: Et Probatur Primò, Quia si ratio assumendi & sustentandi naturam humanam est communis tribus personis, etiam assumptio, & sustentatio, & natura assumpta, cōmunis erit. Secundo, Quia hic Deus communis Patri, Filio, & Spiritui S. esset homo: ergo & Pater, & Filius, & Spiritus S. Tertiò, Quia quælibet persona subsistit in diuinitate, non solum subsistentia personali, sed etiam essentiali: ergo si per eandem subsistentiam essentialem hic Deus subsisteret in humanitate, etiam quælibet persona per eandem in humanitate subsisteret, ac proinde quælibet esset homo.

25

Altera pars, scilicet, personas in eo casu non necessariò vniiri immediate humanitati per suas subsistentias relatiuas, tenetur à Caietano & Du-

rande, suprà. Scotus autem & Gabriel relinquunt tamquam problema. Sed Probatur Primò: Quia etsi subsistentia relatiua idem sit ex parte rei quod absoluta; tamen ipsa potest esse immediata ratio terminandi humanam naturam, ita vt subsistentia absoluta non terminet immediate: ergo vicissim, subsistentia absoluta poterit immediate humanam naturam terminare, ita vt relatiua eandem non terminet. Secundo, Pater communicat Filio suam essentiam, non tamen Paternitatis relationē: ergo similiter essentia poterit esse ratio terminandi naturam humanam, ita vt relatio personalis eandem immediate non terminet. Tertiò, Subsistentia absoluta est in se perfectissima, & in ratione sustentandi simpliciter infinita: ergo nulla est causa cur egeat confortio relationis, vt alienam naturam sustentet.

Dico Tertiò, Etiam si non daretur subsistentia absoluta, tamen adhuc probabile est ipsam diuinam essentiā posse per se & immediate terminare & sustentare naturam humanā. Probatur, quia vt vna natura trahatur ad inexistendum alteri supposito, non est necesse vt immediate vniatur personalitati aut subsistentiæ, sed sufficit vt immediate recumbat in naturā, & consequenter in supposito; sicut suprà dictum est art. 1. dub. 2. de supposito creato. Et confirmatur; quia natura non habet minorē vim ad accipiendam, terminandam & sustentandam naturam alienam, quàm personalitas. Denique nulla hic apparet contradictio. Sed

Obijciatur Primò, Si persona diuina in illo euentu non cōiungeretur immediate naturæ humanæ, sequeretur posse dari aliquem, qui sit hic homo, & tamen non sit persona. Resp. Negando sequentem: Nam hic homo esset tres personæ; Sicut, hic Deus, est tres personæ. Concedo tamē quod non esset persona ex vi illius subsistentiæ absolute, quæ immediate subsistit; aut ex vi naturæ, per quam in supposito existit; nam per hanc subsistentiam & naturam est communis tribus personis: esset tamē persona ex vi subsistentiæ relatiuæ, quæ illi mediātē coniungeretur. Sicut, hic Deus est persona, non ex vi subsistentiæ absolute, sed relatiuæ.

Obijciatur Secundo, Inde sequeretur dari vniōnem cum Deo substantialem; quæ neque sit in natura, neque in persona; ac proinde neque sit hypostatica. Respondeo, Fore vniōnem in persona, ac proinde fore hypostaticam; non immediate, sed mediātē, & ex consequenti: quia per hanc vniōnem omnes personæ subsisterent in natura humanā, eamque terminarent, quamuis mediātē.

Obijciatur Tertiò, Si in Deo esset tantum vna persona, humanitas assumpta non posset terminari à subsistentiā diuinā, quin simul immediate terminaretur à personalitate, idque propter idētitatem: Sed tam idem est nunc quælibet persona diuina cum essentia, quam tunc esset: ergo neque modo &c. Resp. Neg. Conf. Quia illa subsistentia tunc esset absoluta, & esset ipsa personalitas Dei: vnde licet relationes nunc sint idem cum essentia, non tamē eodem modo quo illa personalitas absoluta; quia non adæquate sunt idem sicut illa.

Obijciatur Quarto, Illa humanitas careret tunc propria personalitate: ergo necesse est vt terminetur alia personalitate. Respondeo; Terminabitur alia personalitate, sed mediātē: non enim requiritur vt alia personalitas illi immediate vniatur. Nam subsistentia essentialis, ipsaque natura

D d iij diuina

Ad hoc tamē non esset necesse subsistentia relatiua.

26
Essentia diuina potest immediate sustentare naturam humanam.

27
Obiectio.
Solutio.

2. Obiectio.
Solutio.

3. Obiectio.
Solutio.

28
4. Obiectio.
Solutio.

quæque sit terminus integer illam terminans & sustentans.

Contendi-
tur.

Respondeo Primò, Negando antecedens: quia ut aliquid sit causa integra, non requiritur ut sola efficiat; aut ut res ab ipsa sola dependeat; sed ut ipsa efficiat totum effectum virtute & actione sufficienti, quamvis aliæ causæ non concurrerent; ita ut effectus ab ipsa sola sufficienter proveniat, etiam si aliæ remoucantur. Et ita in proposito, si tres personæ eandem humanitatem assumerent, illa sic penderet à singulis, ut quamvis ab alijs dimitteretur, nihilominus sufficienter in qualibet subsisteret.

35
Vna huma-
nitas à plu-
ribus per-
sonis as-
sumpta,
haberetur
diuersum
esse perso-
nale à sin-
gulis.

Respondeo Secundò, Negando Consequentiam. Est enim dispar ratio inter dependentiam effectus à causa, & naturæ à suo termino. Nam si vnus numero effectus dependeret à pluribus causis integris, deberet habere idem numero esse à singulis in solidum: si autem vna humanitas assumeretur à tribus personis, non haberet idem esse personale à singulis; sed aliud à Patre, aliud à Filio, aliud à Spiritu Sancto; & aliam cum singulis personam constitueret. Vnde ista humanitas non dependeret secundum idem à singulis personis; sed secundum diuersas subsistentias, & per diuersas uniones productas diuersis actionibus unitiuis. Sicut si vnum accidens esset in duobus subiectis, penderet à diuersis subiectis; sed non secundum idem: aliam enim haberet inexistentialiam ab hoc subiecto, aliam ab alio. Similiter si vnum corpus esset in diuersis locis, id fieret per diuersa vbi, & diuersas præsentias.

36
4. Obiectio.
Quod vna
persona
assumeret
unionem
alterius
persona.

Obijciunt Quartò, Si natura humana assumeretur à pluribus, vnio cum vna persona, v.g. cum Filio, esset assumpta ab altera; scilicet à Patre: & contra: quidquid enim esset in natura, deberet esse assumptum: & sic vna persona assumeret aliā, quod est impossibile.

Soluitur.

Respondeo, unionem naturæ humanæ cum Filio, distingui modaliter ab ipsa natura; itaque naturam posse in aliquo constitui, in quo non ponatur illa vnio. Quod patet exemplo Eucharistiæ, nam corpus Christi sub speciebus habet quandam modum intrinsecum, & etiam quandam unionem ad extrinsecum, quam non habet in cælo; & contra. Sed est.

D V B I V M.

Virum si tres personæ assumerent eandem numero naturam, esset vnus homo, an plures?

Viraque
pars pro-
babilis.

37 Caietanus hoc loco, Et Gabriel suprà existimant simpliciter fore plures homines; vñ autem tantummodò secundum quid. Ratio illorum est, quia non daretur aliquid vnum pro quo supponat hic homo, sed darentur tria: quæ sententia satis probabilis est rectè exposita.

Sed dicendum est, Esse vnum hominem. Insinuat D. Thomas hic ad 1. & in 3. Sententiar. dist. 1. Durandus eadē dist. q. 3. & alij. Ratio est, Quia ad unitatem substantiui, sufficit unitas formæ, à qua fit denominatio, quamvis illa forma sit in pluribus suppositis. Nam sicut ad unitatem specificam, sufficit eadem specie natura; ita ad unitatem numeralem, sufficit eadem numero natura, quamvis supposita sint plura: vna enim

numero natura constituit vnum indiuiduum in illa specie, quod secundum se præcindit ab hoc vel illo supposito, sed solū confusè cōtinet. Quod patet à simili: Tres personæ sunt propriè vnus numero Deus, quamvis ipsæ inter se distinctæ sint. Item, Pater & Filius sunt idem numero spirator. Quò etiam sit, non requiri vnā aliquā subsistentiam, ratione cuius dicantur esse vnus homo, ut vult Caietanus: quia Pater & Filius propriè sunt vnum principium Spiritus Sancti, & vnus spirator, propter vnum actum spirandi; & tamen non est aliqua propria subsistentia spirationis: ergo tres personæ erunt similiter propriè vnus homo, quamvis humana natura non habeat aliquā propriam subsistentiam, sicut natura diuina. Nec obstat quòd D. Thomas ait, *Tres personas non fore simpliciter vnum*, id est, sine addito; quia vnus seorsim insinuat unitatem personæ. Erunt itaq; vnus homo, nō tamen erunt absolutè vnus.

ARTICVLVS VII.

Virum vna persona diuina possit assumere duas naturas humanas?

38 Respondetur affirmatiuè. Est communis sententia Doctorum dist. 1. Ratio est, Quia persona diuina quatenus est principium assumptionis, est infinitæ potentia: ut autem est terminus, habet infinitam vim terminandi & sustentandi. Et duæ naturæ humanæ secundum se possunt diuinæ personæ vniri, siue sint in diuersis locis, siue in eodem.

Dices ex Caietano, Pater habet infinitam vim generandi, & tamen non potest nisi vnum Filium generare: ergo similiter, etsi Filius habeat infinitam vim terminandi, non potest nisi vnā naturam assumere & terminare. Respondeo, Est dispar ratio; nam illa vis generandi tota veluti expeditur in vnum actum, & terminum actus; quia actus est infinitus, & toti vi generandi adequatus; & terminus eius similiter est infinitus, & adequatus tum generationi, tum gignenti. At vis terminandi naturam creatam, non expletur per vnā naturam assumptam, sed in infinitū redundat & exuberat.

39 Dices; Hinc sequi videtur personam diuinam non posse vllam naturam assumere. Patet, quia personalitas diuina habet in propria natura infinitam terminationem sibi quæ commensam, quæ diuinam naturam terminat; in qua terminatione videtur tota eius vis exhauriri: ergo nihil præterea potest terminare.

Respondeo, hoc argumentum rectè probat diuinam personam non habere naturalem habitudinem ad vllam aliam naturam, præterquam ad diuinam. Non autem probat quòd non possit se liberè & modo inferiore alicui naturæ extrinsecæ copulare. Etsi enim respectu diuinæ naturæ habeat terminationem naturalem sibi adequatā, eiusque vis naturali modo terminandi tota impendatur; tamen respectu alterius naturæ potest habere terminationem liberam inferioris conditionis, quàm sit ea, quæ naturam diuinam terminat: hæc enim vis terminandi numquam potest exhauriri. Explicatur in simili: Sicut Voluntas diuina etsi quodammodò exhauriatur in amorem

A simili.

Obiectio
Caietani.

Soluitur.

Sustentatio
necessaria
in Deo se-
totam ex-
pendit: se-
cuius est do-
libera erga
creaturas.

A simili.

D d iij natura-

44 Quæst. 3. De modo unionis ex parte assumentis. At. 7. Du. A. 8.

naturalem, quo se amat necessariò, tamquam obiectum adequatum: potest tamen amare liberè creaturas; & numquam tot amat, quin possit amare plures. Item, potentia generandi in Patre, licet quodammodo exhauriatur respectu communicationis naturalis, quâ gignit Filium; potest tamen ulterius se extendere ad communicationes liberas inferioris ordinis, quibus condit creaturas. Ratio est; Quia communicatio necessaria, & communicatio libera, sunt diuersi ordinis, & ab eodè proueniunt, ordine quodam, & quasi secundùm diuersas virtutes in eadem infinitate fundatas. Similiter terminatio necessaria qua personalitas diuina terminat naturam diuinam, & terminatio libera qua terminat naturam humanam, sunt diuersæ rationis, & altera quodammodo fundatur in alterâ; cum enim personalitas diuina adeò sit infinita, vt possit terminare naturam infinitam; habet etiam suapte naturâ vim, vt possit se extendere ad infinitas naturas creatas & limitatas terminandas.

Ratio diuersitatis.

DVBIVM

Virum si una persona assumeret duas humanitates, esset vnus homo, an duo?

40 Durandus ait fore duos.

Respondeo; Quidam dicunt fore duos homines. Ita Durandus in 3. dist. 1. quæst. 3. Et Scotus ibidem quæst. 3. Ratio est; quia vt aliquid dicatur vnum numero, sufficit vnitas naturæ, quamuis plura sint supposita; vt dictum est art. superiori: ergo vt sint plura numero, sufficit pluralitas naturæ. Quæ sententia est satis probabilis.

Verius negatur.

Sed probabilius videtur quod absolutè & simpliciter dicendus sit vnus homo. Ita D. Thomas hoc loco ad 2. qui sententiam suam retractauit, quam in Tertium Sententiarum docuerat. Idem docent Gabriel, Caietanus, & alij.

Probatur Primò, Quia Christus nunc etsi habeat duas naturas, est absolutè vnus, & vna substantia: ergo esset vnus homo etsi haberet duas humanitates. Secundò, Christus tunc esset vna persona: ergo etiâ esset vnus homo. Tertiò, Homo habens plures artes, est tantum vnus artifex, non multi artifices: ergo etiam si haberet plures humanitates, esset vnus homo, non duo. Nec refert quod illæ formæ sint accidentales; nam in hoc est similitudo, quòd sint duæ formæ extra rationem suppositi, quæ tamen non tribuunt denominationem multitudinis. Quartò, Si essent duo homines; sequeretur, hunc non esse istum; & contrâ; quod falsum est. Nam sicut nunc hic Deus, est iste homo, & contrâ; Ita tunc hic homo, esset

iste homo. Item sequeretur, esse alium & alium hominem; quod indicat distinctionem suppositorum; vt patet in Trinitate.

ARTICVLVS VIII.

Virum fuerit magis conueniens vt persona Filij assumeret naturam humanam, quam Pater vel Spiritus sanctus?

Respondetur affirmatiuè. Notandum est D. Thomam supponere solum Filium esse incarnatum. Quod patet infinitis propè Scripturæ locis. Idem patet ex omnibus Symbolis. Ratio à priori est diuina voluntas.

Congruentiæ autem variæ adferri possunt. D. Thomas ponit quatuor: Prima est, quia Verbum est exemplar creaturarum, ac proinde creatura cum ipso quandam similitudinem & conuenientiam habet, vt commodè vniatur. Vltima quoque perfectio rei consistit in coniunctione cum suo exemplari. Secunda, per Verbum omnia sunt facta: ergo decuit vt omnia per ipsum reparentur. Sicut artifex eadè sapientiâ & arte facit opus, & collapsum instaurat. Tertia, Quia perfectio hominis consistit in sapientiâ: ergo decuit vt per Dei sapientiam, quæ est Filius Dei, perfectionem assequeretur. Quarta, Quia incarnatio facta est vt homines adoptione Filiorum Dei acciperent: ergo decuit vt ille incarnaretur, qui erat Filius Dei naturalis, vt per illum Pater faceret Filios adoptiuos.

His Adde quatuor alias. Quinta ergo sit; quia decuit vt is qui erat filius Dei naturalis, sine matre in æternitate; fieret Filius hominis sine Patre in tempore: ne si alia persona fuisset incarnata, sequeretur quædam confusio inter personas diuinas, cum essent duo Filij. Sexta, Quia persona diuina in natura assumpta, debebat pro nobis orare; atqui maximè conueniebat vt Filius oraret Patrem. Septima, decebat vt is esset mediator Dei & hominum, qui medius est inter Patrem & Spiritum Sanctum. Octaua, quia homo perierat appetendo diuinam similitudinem & sapientiam: ergo per illū debebat reparari, qui erat imago Dei & sapientia.

Vide plura de his apud D. Augustinum de Ecclesiasticis dogmatibus c. 2. & Tract. 17. in Ioannem. B. Anselmum lib. 2. Cur Deus homo. cap. 9. & lib. de Incarnatione Verbi cap. 4. Richardum de S. Victore lib. de Verbo Incarnato cap. 9. 10. & 11.

QVÆ.

QVÆSTIO QVARTA.

45

De modo Vnionis ex parte naturæ assumptæ.

In Sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum natura humana fuerit magis assumptibilis à Filio Dei, quam qualibet alia?

Respondetur; Magis consentaneum fuit vt natura humana assumeretur à Filio, quam aliqua alia, nempe quam angelica, vel irrationalis. Patet, quia in natura humana inuenitur dignitas, cum sit imago Dei potens attingere immediatè ipsum Deum per cognitionem & amorem. Inuenitur etiam necessitas, cum sit infecta per peccatum, & quidem alienum. In naturâ verò irrationali, quæ humanâ est inferior, non inuenitur dignitas idonea assumptioni; cum non sit imago Dei, nec valeat vllò modo per suas operationes Deum attingere. In angelicâ autem, quæ humanâ est superior, inuenitur quidè dignitas, nulla tamen necessitas. Boni enim Angeli non egent; mali autem statim post peccatum sunt damnati, ac proinde remedij incapaces; ergo conueniens erat solam humanam assumi.

Ob maiorem humanam naturam dignitatem & necessitatem.

DVBIVM I.

Vtrum quævis natura possit diuinâ virtute hypostaticè assumi à personâ diuinâ?

2. Tres sententia.

1. Alberti.

2. Alensis.

3. Verior.

3. Potest assumi natura Angelica.

Sunt tres sententiæ: Prima est, omnem naturam corporalem posse assumi: purè autem spirituales, qualis est angelica nò posse. Refert hanc D. Thomas ad 3. & videtur esse Alberti in 3. dist. 2. art. 2. Ratio est, Quia in natura spiritali nullo modo distinguuntur natura & suppositum: ergo natura non potest magis assumi, quam suppositum. Secunda est, omnem naturam rationalem, etiam Angelicam assumi posse; nullam autem irrationalem. Ita Alexander Alensis 3. parte q. 11. memb. 1. & q. 12. memb. 1. Cuius fundamentum est, quia existimat naturam non posse assumi, nisi interuentu gratiæ habitualis, cuius non est capax natura irrationalis. Ita docet quæst. 7. memb. 2. In eadem sententia est Henricus Quodlib. 31. & Dionysius Carthusianus in 3. dist. 2. q. 2. & 4. Et Picus Mirandula in apologia pro nongentis Conclusionibus, in defensione quartæ conclusionis. Tertia est, omnem absolutè naturam creatâ posse hypostaticè assumi. Pro qua

Dico Primò: Natura Angelica potest assumi à personâ diuinâ. Est D. Thomæ hic ad 3. & communis Doctorum in 3. dist. 2. Estque certa. Probatur Primò, Ad hæbr. 2. v. 16. *Nusquam Angelos apprehendit. (Deus) sed semen Abraham apprehendit:* Vbi Apostolus supponit hoc fuisse possibile; quia commendat charitatem Dei erga nos, quod naturam nostram Angelicâ prætulerit. Secundò, Anima rationalis separata, quæ est similis Ange-

lis, mansit vnita Verbo in triduo mortis: cur ergo non possit Angelis vniri? Denique, Probatur allatâ ratione ex fundamento contrario: In Angelis distinguitur natura à supposito ex parte rei, vel saltem suppositum includit negationem, quam non includit natura, iuxta Scotum, Occamum, Gabriel. &c: ergo natura potest separari à suâ ratione hypostaticâ, & alteri hypostasi inferi.

Dices, Ratio hypostatica necessariò sequitur Obiectio, ex naturâ in ipso momento creationis nostræ: ergo si tollatur, peribit natura. Respondeo, si natura Angelica in ipsa creatione assumatur, facile poterit eius personalitas impediri, ne ex natura actû dimanet (quod fiet, non præbendo naturæ concursus primæ causæ necessariû ad illius modi productionem; vel certè naturæ vim anticipando per vnionem alterius personæ) sicuti impeditur in assumptione naturæ humanæ; licet alioquin necessariò sequeretur. Si autem assumeretur post creationem, tunc propria quidem illius personalitas deberet aboleri (quod fieret retrahendo influxum conseruatiuum) non tamen idcirco ipsa natura periret; sed tantummodò modum subsistendi mutaret: cum enim antea existeret in se ipsa, nunc existeret in persona aliena: Sicut accidens non corrumpitur in Eucharistiâ dum incipit per se existere, quod antea existeret in alio; sed duntaxat modum existendi mutat.

Dico Secundò, Non est absolutè impossibile vt Deus hypostaticè assumat quamvis naturam substantialem, etiam irrationalem & inanimam. Est communior Doctorum in 3. dist. 2. Scoti, Occami, Durandi.

Probatur Primò, Cum multi hæretici senserint Christum assumpsisse corpus æthereum, vt Valentiniani, Gnostici, tamen à Patribus non refutantur ob impossibilitatem. Imò August. lib. de vera religione cap. 16. expressè dicit, Dei Verbum potuisse assumere corpus æthereum, ad nostrorum aspectuum tolerantiam temperatum.

Probatur Secundò, Quia corpus Christi exanime in triduo mortis fuit vnitum Verbo diuino: ergo natura inanima potest assumi.

Respondet Alexander, Corpus illud habuisse quandam impressionem ab animâ relictam, ratione cuius erat vnitum animæ separatæ, & per animam Verbo. Sed contrâ. Primò, nulla talis impressio in corpore mortuo relinquitur, vt satis patet ex Philosophia. Et quamvis maneant aliquæ dispositiones, illæ tamen non faciunt naturam capacem assumptionis, etsi ad quandam decentiam conferant. Nam hæ dispositiones sunt accidentia: aptitudo autem assumptionis, est intrinseca & substantialis conditio, immediatè fundata in ipsa essentia rei: nam vnio debet fieri immediatè ad essentiam naturæ assumptæ. Deinde, sequeretur Verbum fuisse tantummodò extrinsecè vnitum carni in illo triduo; nempe quia erat vnitum animæ habenti

Solutur.

Etiam assumi potest natura irrationalis & inanimata.

Inanime corpus Christi fuit vnitum Verbo.

Responsio Alensis.

Refellitur.

ma habenti ordinem & affectum ad corpus: atqui certum est fuisse intrinsecè vnitum: Quod enim semel est assumptum, numquam est dimissum, vt ex Damasceno docent omnes Doctores.

Responsio
Henrici

Henricus autem Quodl. 13. quæst. 5. suprà respondet, Verbum non mansisse vnitum corpori, propter ipsum corpus, sed propter animam, quæ corpori erat reuinienda, & ideo corpus non fuisse per se assumptibile, sed solum propter animam.

Refellitur.

Sed contrà. Parum refert quo fine Verbum assumpsit corpus: hoc enim tantummodò potest iuuare ad maiorem decentiam & congruentiam assumptionis; non autem facit ipsam naturam capacem assumptionis: quia res prius in se est apta assumi, quàm possit ad talem vel talem finem assumi.

Probatur Tertio, Quia Verbum fuit hypostaticè vnitum sanguini, & alijs humoribus sanguini mixtis, vt statim dicemus: qui tamen nec animati sunt, nec animæ capaces.

Probatur Quarto, Omnis natura substantialis est capax subsistentiæ: & in Verbo est sufficiens vis ad terminandam & sustentandam quamvis naturam, & ad eius subsistentiam supplendam. Sed contra hanc nostram sententiam à quibusdam

Soluuntur
Obiectio-
nes.

Obijciunt Primò, Illud compositum ex natura irrationali & Verbo, non esset persona; quod repugnat dignitati Verbi. Respondeo, etsi non sit persona, eò quod persona determinet naturam rationalem: tamen erit hypostasis, quod nullam includit imperfectionem; nam solum est quid communius quàm persona.

Hoc compositum esset
hypostasis.

Obijciunt Secundò, Natura irrationalis non potest eleuari ad operationes diuinas; id est, ad cognitionem & amorem Dei: ergo neque ad esse diuinum: quia esse, est propter operationem. Et Confirmatur, quia vnio cum Deo per operationem, est inferior vnione hypostaticà: ergo cum creatura irrationalis non possit eleuari ad vnionem per operationem, quæ est inferior, neque etiam poterit ad vnionem hypostaticam, quæ est superior.

Quomodo
natura ir-
rationalis
possit ele-
uari ad esse
diuinum.

Respondeo, Natura irrationalis non potest eleuari ad esse diuinum, ita vt ipsa habeat esse diuinum, quo ipsa existat, & sit entitas actualis; potest tamè eleuari ad subsistentiam diuinam, vt per eam subsistat. Nec ideo debet habere operationes diuinas; quia operationes sunt posteriores vnione hypostaticà: possetque Deus assumere naturam humanam non eleuatam ad vllam operationem supernaturalem. Quod autem dicitur, *Esse, est propter operari*, intelligendum est de esse nature: hoc enim datur supposito, vt habeat operationes illius nature. Sic supposito diuino datum est esse nature humane, vt habeat illius nature operationes: esse autem subsistentia non communicatur alteri nature, vt ipsa habeat operationes illius suppositi proprias; sed vt subsistat in illo supposito, & vt illud suppositum habeat operationes illi nature proprias. Ad Confirmationem. Respondeo; Vnio cum Deo per operationem, & vnio hypostatica, sunt diuersi generis. Hinc fieri potest, vt id quod est præstantius, conueniat alicui, cui non potest conuenire id, quod est minus præstans. Sicut intelligere conuenit homini, non tamen volare: anima est capax gratiæ, non tamen coloris. Et sic natura irrationalis potest esse capax vnionis hypostaticæ, quamvis non sit capax vnionis cum Deo per operationem. Ratio est, quia vnio

Id quod est
præstantius,
conuenire
potest alicui,
cui non
potest con-
uenire,
quod est
minus præ-
stans.

hypostatica fit per hoc, quod natura apta subsistere, recipiat subsistentiam diuinam, ipsa nihil cooperante: vnde capacitas ad hanc vnionem, oritur ex communi ratione nature substantialis. Vnio autem per operationem fit per actus vitales, scilicet cognitionem & amorem, qui debent manare à vitali formâ. Vnde ad hanc vnionem natura non tantum concurrat patiendo, sed etiam agendo per formam & potentias vitales, scilicet intellectum & voluntatem; quod soli nature rationali conuenit.

Obijciunt Tertio, Id quod per se est indecorum, & repugnans prudentiæ, nullo modo potest fieri à Deo: atqui Deum assumere naturam rationis expertem, est per se indecorum, & prudentiæ repugnans: ergo &c.

Respondeo, Negando minorem; quia non est absolute contra decorum, vel prudentiam; sed nobis ita videtur, qui idoneas causas non videmus; Deo tamen non defunt rationes, ob quas decorè & prudenter id possit facere. Cum enim nulla creatura, quantumvis videatur vilis, sit mala; nihil absolute se indignum Deus patietur, si ob causas sibi notas illam assumat. Confirmatur ex Tertull. lib. de carne Christi contra Marcionem: Si reuera de lupâ, aut fœ, aut vaccâ prodire voluisset, & fœ, aut pecoris corpore indutus, regnum celorum prædicaret; aut opinor censura illi præscriberet. Sit stultum, si de nostro sensu iudicemus: at, quæ stulta sunt mundi, elegit Deus. Et infra, ait: Penes sapientes sæculi facilius creditur Iupiter taurus factus aut cygnus; quam Christus homo, penes Marcionem.

Non est ita
per se in-
decorum.

D V B I V M. II.

Utrum partes nature, scilicet materia & forma possint assumi?

Respondeo, posse. De forma, patet in triduo mortis, nam anima separata à corpore, mens sit vnita diuinitati. De materia nuda dubitatur. Quidam putant non posse eam assumi, quia non potest nuda conseruari. Sed cum hoc fundamentum falsum sit, dicendum est eam posse assumi, cum possit conseruari. Pari modo potest assumere materiam formæ vnitam, nò assumptâ formâ: quo modo quidam dicunt in triduo mortis vnitam fuisse diuinitati materiam, sine cadaueris formâ, quam materiam tribuunt.

De forma autem materiali, qualis est forma solis, elementorum, atque adeo omnium rerum corporearum infra hominem, dubitari potest. Videtur enim non posse assumi; quia hæc forma est veluti inhaerens, ac proinde subsistentiæ incapax. Sed longè probabilius est, quamvis formam substantialem assumi posse, siue in materia existat, siue extra materiam diuinitus conseruetur. Ratio est, quia talis forma est substantia quædam suam habens subsistentiam ad genus substantiæ pertinentem, licet partialem: ergo Deus posset illum modum subsistendi supplere, sibi vniendo & in se sustentando illam formâ. Simili modo posset vni formæ existenti in materia, non assumptâ tamen materiâ, quia diuersas subsistentias partiales habet.

D V B.

DVBIVM III.

Utrum qualitates accidentariae possint hypostaticè assumi?

10
Accidens
separatum
potest à Deo
terminari
& susten-
tari.

Respondeo, Non posse assumi ut faciant unā hypostasim cum Verbo. Probabile tamen est posse à Verbo terminari & sustentari, quomodo natura substantialis terminatur. Ita Gabriel & plerique nominales dist. 1. Et ratio est, quia nulla hic cernitur implicatio: est enim Verbum diuinum intimè praesens cuius naturā accidentariae, & potest eius existentiam eleuare, & fursum ad se trahere, ita ut ipsi innitatur, & ab ipso pendeat. Si enim ita substantias potest attrahere, quibus tamen naturale non est alteri vniri, cur non etiam accidentia, quae ex natura postulant ab alio dependere?

11
Inde tamen
Deus non
diceretur
Alieni.

Neque ad hoc necesse est ut accidentia habeant substantiam substantialem, quae suppleatur: sufficit enim suppleri eorum inexistentiā in subiecto, & dependentiam ab eodem tamquam à termino: quod fieri poterit per diuinam personam sine vllā tamen informatione. Nam aliud est informari aliqua forma, aliud eius dependentiam & existentiam determinare: ut optime notauit Scotus. Quod fiet ut Deus idcirco nō dicatur, v. g. albus: nam haec denominatio sumitur à formā informante; sed dicitur subsistens in albedine. Sicut in triduo mortis, Deus nō dicebatur animatus, nec anima; sed subsistens in animā rationali.

ARTICVLVS II.

Utrum Filius Dei assumpsit personam?

12

Respondetur Negatiuè. Filius Dei nullo modo assumpsit personam humanam. Est fide tenendum, & habetur in Concilio Toletano VI. & XI. vtroque cap. 1. in confessione fidei: *Verbum non personam hominis accepit, sed naturam*. Et sequitur manifestè ex dictis quæst. 2. art. 2. contra Nestorium. Si enim assumpsisset personam, essent duae personae in Christo; quod est Nestorij error. Sed est

DVBIVM I.

Utrum per potentiam Dei absolutam, persona vel saltem natura personata possit assumi?

13

Vbi nota, Aliud esse assumi personam, aliud assumi naturam personatam: ad illud enim requiritur ut ipsa personalitas assumatur; ad hoc autem satis est ut assumatur natura, conseruata personalitate, licet non assumptā. Vnde suprā quæst. 3. art. 6. dictum est, Patrem posse assumere naturam humanam personatam à Filio, non assumptā Filij personalitate.

Implicat
personam
assumi.

Respondeo & Dico Primò, Nullo modo fieri potest ut persona assumatur hypostaticè. Est communis Doctorum in 3. dist. 1. Ratio est, quia inuoluit contradictionem. Persona enim in suo formali conceptu includit esse non in alio: nam de ratione eius est incommunicabilitas, non tantum

ea quae opponitur communicabilitati superioris, respectu inferioris (nam hoc modo etiam natura indiuidua est incommunicabilis) sed etiam ea quae opponitur communicationi, quae fit supposito. Assumi autem, est esse in alio: ergo contradictio est personam assumi. Deinde, Omnis vnio personae cum persona, tantum potest esse accidentaria, non efficiens quid vnum; ut patet ex dictis quæst. 2. art. 2.

Dico Secundò, Fieri etiam nequit ut natura retinens suam personalitatem, à diuinā personā assumatur, etiam si fingamus ipsam personalitatem non assumi. Est etiam communis Doctorum in 3. dist. 1. Scoti, Durandi, Paludani, &c. & Caicetani suprā qu. 3. art. 6.

14
Idem dic
de natura
personatam

Probatur Primò, Quia haec omnino videtur esse mens Conciliorum, dum definiunt in Christo non esse personam creatam, eo quod natura humana subsisteret substantia Verbi: ergo supponunt fieri nullo modo posse, ut illae duae personalitates sint simul.

Dices, Personalitas diuina excludit à naturā humanā propriam personalitatem creatam, si spectemus naturalem rerum conditionem; & idcirco Concilia & Patres dicunt id fieri non posse ut simul sint; si tamen spectemus potentiam Dei absolutam, id fieri posse.

15
Obiectiones
soluuntur.

Respondeo, Si spectemus conditionem rerum, etiam est impossibile ut natura non personata assumatur; & tamen dicitur possibile, eo quod per omnipotentiam Dei possit fieri: ergo si natura personata per eandem omnipotentiam potest assumi, haec assumptio absolute dicitur possibilis; quod est contra Concilium. Quidquid enim in hoc mysterio dicitur possibile, vel impossibile, solum cōparatione omnipotentiae diuinæ ita dicitur: per illam enim omnia facta sunt, quae huius mysterij sunt propria. Ratio est, quia personalitas creata consistit in eo quod est naturam esse per se, id est, non in alio; siue sit aliquis modus positius, siue non: hoc ipso enim quo natura rationalis existit per se nulli adhærescens, est persona: atqui natura vnita alienae personae, habet esse in alio: implicat autem ut vna eademque natura existat simul per se, & in alio: nam illud per se, includit intrinsecè non in alio: ergo natura creata retinens propriam personalitatem, nullo modo potest assumi; quia simul esset in alio, & non in alio. Natura verò assumpta ad extrinsecam personalitatem, potest vltius ab alia persona assumi; quia non repugnat, ut eadem natura habeat duos modos inexistendi; seu ut inexistat, & sustentetur à duobus: sicut repugnat esse per se, & esse in alio. Quod patet in similibus; quia non repugnat accidens vnum esse in duobus subiectis; repugnat tamen, accidens esse per se, & esse in subiecto: nam esse per se, includit esse non in subiecto.

Dices, Natura diuina habet propriam & naturalem personalitatem in Patre, & tamen vltius potest personari & terminari in Filio: ergo etiam natura creata habenti propriam suam personalitatem, poterit hoc communicari, ut ab alia personalitate possit vltius terminari.

Natura
diuina
personata,
potest tra-
terea per-
sonari.

Respondeo Negando Consequentiam, Est enim dispar ratio. Primò, Quia natura diuina est simpliciter infinita: vnde potest communicari pluribus personis per identitatem. Secundò, Quia natura diuina ita est in singulis personis, ut nihilo minus

Sed et de
natura
creata per-
sonata.

minis semper maneat per se existens, & non in alio; idque propter summam identitatem diuinitatis cum personalitatibus. Vnde vnus modus essendi seu existendi per se, v. g. quem diuinitas habet in Patre, non excludit ab eâ alium modum essendi per se, scilicet eum quem eadem diuinitas habet in filio; quia duo modi essendi per se, non repugnant; sicut repugnat esse per se, & esse in alio.

DVBIUM II.

Vtrum si vna humanitas esset in duobus locis, (sicut modo est humanitas Christi) possit in vno loco habere propriam personalitatem, & in alio esse in personâ Verbi?

16
Affirma-
tur.

R Espondetur hoc fieri posse, & tunc vna numero natura creata existeret in duabus personis; scilicet in persona propria, & aliena. Ratio est, quia tunc vna natura haberet quodammodo vim duarum, non habentium inter se necessariam dependentiam; vt dictum est in Tractatu de Eucharistia. Quare vt est in vno loco, posset esse per se, & non habere unionem cum Verbo; vt autem est in alio loco, habere unionem cum Verbo. Sicut idem Christi corpus, vt est in cælo, est coextensum spatio; vt autem est in Eucharistia, non est coextensum: Quod tamen ponit in ipso corpore duos modos intrinsecos omnino repugnantes respectu eiusdem existentis in eodem loco. Simili modo fieri potest per diuinam potentiam, vt vna eademque anima in vno loco sit in corpore; in alio loco viuat extra corpus, per se existens.

Dices, Hoc repugnat Concilijs & Patribus supra citatis quæst. 2. art. 2. qui dicunt duas personas, alienam & propriam, non posse in vnam naturam substantialiter vniri. Respondeo Negando Assumptum; nam ipsi loquuntur de natura humana existente tantummodo in vno loco; loquuntur enim de hoc mysterio prout reipsa factum est.

ARTICVLVS III.

Vtrum persona diuina assumpserit hominem?

17
Negatur.

R Espondetur, Non propriè dicitur persona diuina assumpsisse hominem.

Probatur Primò Authoritate Felicis Papæ & Martyris; quamuis hæc parum vrgeat, vt patet intuenti. Probatur Secundò Ratione. Quia homo propriè significat humanam naturâ in supposito; homo enim est idem quod habens humanitatem; sicut Deus est habens Deitatem: sed Verbum non assumpsit suppositum humanum: ergo non propriè dicitur quod Verbum assumpsit hominem.

Notandum est, Patres & Concilia frequenter vti hac formula loquendi. *Verbum assumpsit hominem.* Conc. Toletan. VI. in confessione fidei: *Tota Trinitas operata est suscepti hominis formationem.* Toletan. XI. *Sola Filij persona, verum hominem sine peccato assumpsit.* D. Augustinus sepius vt lib. 13. de Trinit. cap. 17. & 18. De Agone Christiano cap. 11. Lib. 9. de ciuitate cap. 17. & alibi passim. Cyrillus in epistola ad Nestorium quæ habetur

in tertia Synodo. Denique in hymno Ecclesiastico: *Tu ad liberandum suscepturus hominem &c.* Verum, hæc & similia sic interpretatur, vt homo accipiat pro naturâ humanâ; vel certè vt dicatur assumpsisse hominem, quia assumptione factum est, vt esset homo. Quare non rectè Ludouicus Viues in cap. 17. lib. 9. de Ciuitate reprehendit Doctores Scholasticos, quod nolint hanc propositionem in proprietate sermonis admittere; nam reuerâ iuxta proprietatem sermonis, est falsa.

Ludouicus
Viues.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Filius Dei debuerit assumere naturam humanâ abstractam ab omnibus indiuiduis?

R Espondetur Negatiuè. Probatur Primò, Ex Damasceno lib. 3. de fide cap. 11. Secundò, Quia natura abstracta ab omnibus indiuiduis, vel est idea Platonica; id est, natura per seipsam separatim à singularibus existens; & hæc non potest assumi; quia est figmentum; nulla enim est talis natura. Quod si per impossibile poneretur talis esse, non tamen esset conueniens eam assumi; tum, quia cum sit communis, existens subsistentiâ communi, non posset esse in personâ; nam contraheretur ad esse indiuiduum; tum, quia solùm haberet operationes cômunes, quibus nec posset mereri, nec quidquam nobis prodesse: tum denique, quia non esset sensibilis; vnde non daret nobis exemplum &c. Vel hæc natura abstracta, est natura humana existens in mète diuina; id est, idea naturæ humanæ; & hæc non potest assumi; quia est ipse Deus, seu intellectio diuina. Vel denique est natura existens obiectiuè in intellectu humano: & hæc etiâ assumi non potest; quia eius esse, solùm est intelligi. Tertiò Probatur clariùs; Quia humanitas realis non existit nisi indiuiduata, & contracta ad aliquam indiuiduam humanitatem: ergo non potest assumi nisi vt singularis. Denique, si assumpsisset totam rationem communem humanitatis, debuisset illam assumere, vt est in omnibus hominibus; ac proinde assumpsisset omnes humanitates. Quare ridiculus est error cuiusdam Parisiensis, qui, vt fertur, docebat Christum assumpsisse humanitatem in communem, vt fructus Incarnationis esset communis; nam hoc est impossibile. Fructus autem communis esse potest etiam si ab vno promanet; hæc enim non requiritur communitas prædicationis, sed causalitatis.

18
Negatur.

Error
cuiusdam
Parisien-
sis.

ARTICVLVS V.

Vtrum Filius Dei debuerit assumere naturam humanam in omnibus indiuiduis?

R Espondetur, Hoc nullo modo fuisse consentaneum. Probatur Primò authoritate Damasceni supra lib. 3. cap. 11. Secundò, Quia tunc omnes homines essent tantummodo vna persona, atque adeo vnus homo: quod est contra naturalem conditionem speciei humanæ, quæ in singulis

19
Negatur.

Quæst. 5. De modo unionis quoad partes hum. nat. Art. 1. 2. Dub. 1. 49

singulis indiuiduis postulat singula supposita. Tertiò, Quia Christus, non esset primogenitus, nec primatum tenens inter homines; nam omnes essent paris dignitatis. Quarto, Quia tolleretur mediatio Christi, redemptio, satisfactio, & reliqua eius beneficia.

ARTICVLVS VI.

*An cõueniens fuerit vt Filius Dei
assumeret naturam humanam
ex stirpe Adam?*

20
Affirma-
tur.

Respondetur; Id omnino fuisse cõueniens. Probatur Primò, Ex generatione Christi,

quæ producitur vsque ad Adam. Luc. 3. Probat-
tur Secundo, ex D. Augusti lib. 13. de Trin. c. 18.

Sunt autem tres coniecturæ huius cõuenien-
tiæ. Prima, Quia iustitia postulat, vt ille satisfaciat, qui peccauit: atqui peccauit Adam, & in
Adamo tota humana natura: ergo de illa natura
ex Adamo deriuata, debebat ille animi, in quo,
& per quem, tota natura satisfaceret. Secunda,
Quia hoc pertinet ad maiorem hominis dignita-
tem: Vt nimirum ille potius vincat, qui victus
fuerat, quàm vt alius vincat pro ipso. Ita D. Leo
serm. 2. de natiuit. Tertia, Quia magis ostenditur
Dei potentia, dum de natura infirma & corrupta
assumpsit id quod ad tantam virtutem & gloriam
est prouectum. Possunt & alie multe ex Patribus
colligi; sed hæ sunt præcipue.

Tres con-
uenientiæ.

QVÆSTIO QVINTA.

De modo Vnionis quoad partes Humanæ Naturæ.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

*Vtrum Filius Dei debuerit assu-
mere verum Corpus?*

Affirma-
tur.

Qui hæ-
retici id
negant.

Respondetur; Filius Dei assumpsit verum
corpus, non imaginariū. Est fide tenen-
dum cõtra antiquos hæreticos, qui dice-
bant Christum habuisse corpus non ver-
um, sed phantasma corporis. Ita docuit Satur-
ninus, Marus, Cerdon, & Marcion, teste Ter-
tulliano lib. de præscriptione aduersus hæreticos,
& libro de carne Christi. Ratio illorū erat, quia
putabant indignum Deo, vt verum corpus hu-
manum assumeret. Item Manichæus teste Augu-
stino lib. contra epistolam fundamenti cap. 9. &
hæresi 46. quia existimabat omnia vera corpora
esse à malo principio. Idem secuti sunt Priscillia-
nistæ, vt refert D. Leo epist. 93.

Tres ratio-
nes.

Sed probatur hæc veritas tribus rationibus.
Prima, Quia Christus fuit verus homo: atqui ve-
ritas humanæ nature requirit verum corpus hu-
manum. Secunda, Quia sequeretur eius passio, &
mortem, & resurrectionem, & reliqua, quæ
circa ipsum gesta sunt, solum imaginariè & de-
lusoriè contigisse. Tertia, Quia talis fictio,
quæ tota est magica, non decet summam veritatē.
Adde, hanc veritatem definitam esse in Concilio
Chalcedonensi, & in Cõstantinopolitano 2. & 3.
& in magno Lateranensi Cap. Firmiter & alibi.
Vide Tertullianum lib. de carne Christi contra
Marcionem.

Virginis, tamquam per canalem à quo nihil tra-
xerit, transisse. Quem errorem secutus est Apel-
les, vt refert Tertull. supra lib. de carne Christi,
& de præscriptione aduersus hæreticos. Item est
contra quosdam Anabaptistas, qui hanc hæresim
instaurarunt, vt refert Cochleus in refutatione
Anabaptistarum Monasterienſium.

Probatur iisdem argumentis, quibus superior
Articulus.

Obijciunt Apostolum prioris ad Corinth. 15.
v. 47. vbi Christus comparatus Adamo, dicitur
Homo celestis, & esse de celo; Adam autē, terrenus, &
de terrâ: ergo Christus habebat corpus cœleste.

Respondeo; Hunc locum optimè exponi à D.
Augusti lib. 13. de Ciuit. c. 23. Sensus igitur est;
primus homo, cū formatus sit de terra, fuit ter-
renus; scilicet quoad cõditionem corporis, quod
subiectum fuit necessitatibus huius vitæ, & per
se passibile, & corruptibile. Secundus autem ho-
mo, quia de cœlo venit, scilicet ratione personæ,
etiā cœlestis esse debuit; nempe quoad condi-
tionem corporis cœlestem, & immortalem: &
quamuis ab initio non statim actu corpus cœleste
fuerit, hoc dispensatoriè factum est, vt pro nobis
posset pati, & mori: quo peracto, statim Christus
vi sua cœlestē conditionem suo corpori contulit:
vnde semper cœleste fuit, vel actu, vel intrinsecā
potestate; eò quod persona de cœlis esset. Igitur si-
cut porrauius imaginem terreni, scilicet tū vitæ,
tū corporis conditione; Ita portemus imaginem
cœlestis; id est, deus operam vt Christo similes
efficiamur cœlesti corporis conditione.

Hæretici
id negan-
tes.

3

Explicatur
locus 1.
Corinth.
15. v. 47.

ARTICVLVS II.

*Vtrum Filius Dei debuerit assu-
mere Corpus terrenum, scilicet
Carnem & Sanguinem?*

2
Affirma-
tur.

Respondetur affirmatiuè. Est fide tenendum
contra Valentinum, qui dicebat Christum
assumpsisse corpus ex naturâ cœlesti; & per vterum

Vtrum Sanguis fuerit hypostaticè assumptus?

Vbi notandum Primò, Dupliciter aliquid as-
sumi ad hypostasim. Primò, Immediatè, Si-
cut anima & caro. Secundo, Mediatè, Sicut acci-
dentia, mediante naturâ. Quidquid enim est na-
turæ cohærens, fuit aliquo modo à Verbo assump-
tum, & sic dubitandum non est quin sanguinem
assumpserit: nam corpus eius vero sanguine suf-
fusum fuit.

Ee Notandum

Notandum Secundò, Certum esse Verbum assumplisse, omnes eas humani corporis partes, quæ animâ rationali informantur; & consequenter omnes eas, quæ sunt necessariae ut corpus humanum sit integrum.

Ratio est, Primò, Quia Verbum factum est perfectus & integer homo: ad integritatē autem hominis pertinet ut minimum omnes illæ partes, quæ animâ informantur; ergo has omnes assumpsit. Secundò, Quia animâ, quacumque in partē sit, subsistit subsistentiâ Verbi: ergo etiam quævis pars corporis, quam ipsa vivificat, eadem subsistit. Nulla enim est ratio talem partē negligendi. Tertiò, Quia in alijs hominibus omnes illæ partes quæ animâ informantur, subsistunt subsistentiâ totius hominis: Atqui in Christo huius vicem subijt Verbum: ergo &c.

His positis, sunt tres sententiæ. Prima, Nec sanguinem, nec alios humores esse unitos hypostaticè Verbo; sed habere propriam subsistentiam, sicut aqua in vase. Dicit tamen assumptos mediātē eò quod naturaliter coherent corpori assumpto. Ita sentit Durandus in 4. dist. 1. q. 1. & Richardus in 3. dist. 2. art. 2. qu. 1. & 2. & Gabriel in Canonem lectione 53.

Secunda est, Duplicem esse sanguinem, naturalem, & alimentalem: naturalem seu vitalem esse assumptum, eò quod pertineat ad integritatē humani corporis; alimentalem verò minime; ob rationem contrariam. Ita docet Silvester in libro quem inscripsit *Rosa aurea tract. 3. q. 31.* & in eandem inclinat Caietanus infra quæst. 54. art. 2. quamvis hic nobiscum videatur sentire.

Tertia sententia est communis. Pro qua dicendum sanguinē absolute, & sine distinctione, fuisse immediatē à Verbo assumptum, & illi hypostaticè unitum. Quæ sententia ita habetur certa hoc tempore, ut contraria condemnatur erroris. Insinuat eam D. Thomas hic; & Quodl. 5. art. 5. eam expressè tenet, eiusque omnes sectatores, Capreolus, Caietanus, Sotus, Victoria, Medina & alij. Quæ de re quidam recentiores tractatus scripserunt.

Probatur Primò, Ex Scripturis, quæ docent sanguinem Christi, esse pretium nostræ redemptionis, & quidem magnum. 1. Petri 1. v. 18. *Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis; sed pretioso sanguine, quasi Agni immaculati, Christi.* 1. ad Corinth. 6. v. 20. *Empti estis pretio magno.* Similia habemus Matth. 26. v. 28. Marc. 14. v. 24. Lucæ 22. v. 20. Secundò, Christus per sanguinē dicitur propitiator, pacificator, redemptor. Ad Rom. 3. v. 24. ad Ephes. 1. v. 7. & c. 2. v. 13. ad Colos. 1. v. 20. Tertiò, In Scripturis dicitur quod sanguis Christi lauet & emundet conscientias nostras à peccatis: ad Hebr. 9. v. 14. c. 10. v. 20. & v. 29. c. 12. v. 24. & c. 13. v. 12. & v. 20. & 1. Ioan. 1. v. 7. Quartò, Dicitur sanguis novi & æterni Testamenti, quia per eum firmantur diuine promissiones pertinentes ad remissionem peccatorum, iustificationem, & vitam æternam: atqui hæc efficacia non potest convenire sanguini, nisi ratione unionis cum Verbo.

Dices; Ut hæc dignitates & efficientiæ tribuantur sanguini, sufficit ut is qui eum effudit, sit infinite dignitatis: nam illa effusio, quatenus erat voluntaria actio, vel passio personæ infinite, erat infinite efficacitatis, & æstimationis. Sed hoc

non satisfacit, quia sic sanguis non esset aliter pretium nostræ redemptionis, quàm lachrymæ & sudor Domini nostri; nam horum effusio etiam est infiniti pretij ratione personæ: atqui Scriptura tribuit aliquid maius & specialius sanguini, vocans illum *Lavacrum peccatorum, Pretium redemptionis* &c. quæ sanè propriè intelligi possunt; eritque excellentior modus redemptionis, si ipsum pretium secundum se, sit infinita dignitatis.

Probatur Secundò: Ratione fundata in Scripturis. Primò, Quia in sacrificijs legis veteris oblatio sanguinis erat præcipua pars sacrificij: cuius signum est, quod in omni genere sacrificiorum, Deus volebat sibi totum sanguinem offerri; ut patet Levit. 17. vetans sub interminatione mortis esum sanguinis; cum tamen in oblatione hostiæ pacificæ, & eius quæ fiebat pro peccato, permitteret bonam partem carniū Sacerdoti, vel offerenti. Atqui Christus in passione obtulit non solum corpus, sed etiam sanguinem: ergo sanguis non minus erat infiniti pretij, quàm corpus; ac proinde non minus hypostaticè unitus Verbo. Patet prior Consequentia, quia Christi sacrificium erat infinite dignitatis ratione rei oblatæ; res autem oblata erat corpus & sanguis: & in oblatione sacrificij, oblatio sanguinis non minoris æstimator, quàm oblatio carnis: ergo non erat minoris dignitatis. Confirmatur, Quia Christus Matth. 26. & Lucæ 22. sic de corpore dicit; *Quod pro vobis tradetur*, ita de sanguine: *qui pro vobis effunderetur.* Secundò, Ioan. 6. Dominus, sicut carnem vocat verum cibum animæ, ita & sanguinem verum potum; atqui caro non vivificat, nisi ratione diuinitatis coniuncta, ut satis insinuat illa verba vers. 63. *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam*, id est, caro secundum se, non prodest quidquam ad æternam vitam, quamvis manducetur; sed prodest propter spiritum, id est, propter diuinitatem illi unitam: ergo nec sanguis Christi sumptus quidquam proderit, si diuinitas ei coniuncta non sit.

Probatur Tertiò: Auctoritate Ecclesiæ. Concilium Alexandrinum coactum à Cyrillo ex Episcopis Egypti ante Concilium Ephesinum, in epistola Synodica expressè dicit: *Verbum homo factum est in assumptione carnis & sanguinis.* Quod est consentaneum ei quod habet Apostolus ad Hebr. 2. vers. 14. *Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participavit eisdem.* Clemens VI. in Extravag. *Vnigenitus, tit. de pænitentia & remissione*, dicit guttam sanguinis modicam fuisse sufficientem, ad totius humani generis redemptionem propter unionem ad Verbum. Silvester in *Rosa aurea tract. 3. quæst. 31.* refert Clementem VI. hanc nostram assertionem expressis verbis definiuisse. Refert etiam eundem Pontificem coëgissem quemdam Concionatorem, qui apud Barcinonam prædicauerat sanguinem Christi in triduo mortis non fuisse hypostaticè unitum, ut suam sententiam reuocaret tamquam hæreticam. Et Pium II. confirmasse eandem veritatem, cum rursus de eâ questio esset exorta. Quæ si vera sunt, mirum est Abulensem, qui contrarium tenuit Paradoxo 2. cap. 39. & 40. hæc ignorasse, cum tamen post Clementem VI. in Hispania vixerit. Similiter ignorasse Gabrielem, qui vixit tempore Pij II.

Probatur

Tres sententiæ.
1. Negans,
Durandus.

2. Distin-
guens, Sil-
vester.

6
3. Perior
affirmans.

Ex Scri-
pturis.
Vbi sanguis
ostenditur
esse infiniti
pretij.

7
Responsio
cur sanguis
infinite
pretij.

Refellitur.

8
Sanguis est
pars sa-
crificij.

Eius potest
esse infinitum
pretij ad
vitam æternam.

9
Auctoritas
Ecclesiæ.

Pium II.

10
Ratione.

Sanguis
est pars
corporis.

Trident.

Aristoteles

11
Quatuor
Obiectio-
nes.
Prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

12
Medina
putat san-
guinem
animam in-
formari.

Siluester
duplicem
facit
sanguinem.

13
Vtrumque
est contra
Philoso-
phiam.

Probatur Quarto Ratione à priori; Quia sanguis per se necessarius est, ad constitutionem integri corporis humani: ergo debuit immediatè assumi. Antecedens docet D. Thomas infra q. 54. art. 2. & passim Doctores in 4. dist. 44. hinc colligentes etiam in corporibus gloriosis sanguinem futurum. Et confirmatur ex Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. ubi sanguinem vocat partem Christi Domini, cum ait, sanguinem esse sub specie panis ex vi connexionis, qua partes Christi Domini nō amplius morituri, inter se copulantur. Fauet etiam multis locis Aristoteles, sanguinem inter partes animalis numerans. Et Ratio est, quia sanguis requiritur in corpore humano, non solum propter nutritionem, sed etiam propter alias causas. Primò, Ob firmitatem, & consistentiam corporis humani. Secundò, Ad fouendum calorem naturalem, & spiritus vitales & animales. Tertiò, Ad conseruandum debitum corporis temperamentum. Quartò, Vt sit veluti instrumentum multarū animæ functionum, earum præcipuè quæ pertinent ad appetitū sensuum, scilicet amorem, lætitiā, tristitiā, iram, audaciam &c: ergo per se necessarius est, vt homo sit integer & perfectus.

Contrà Obijcitur Primò, Sanguis non informat animā rationali, sed est quiddam inanimum: ergo non debuit hypostaticè assumi. Patet consequentia, quia Verbum non assumpsit corpus nisi mediante animā, vt docent communiter Theologi ex D. Augustino epistola 3. ad Volusianum: ergo illud in quo non fuit anima, non fuit assumptum. Secundò, Verbum non assumpsit nisi vnam naturam: atqui sanguis habet suam naturam distinctam à naturā carnis: ergo &c. Tertiò, In alijs hominibus substantia non terminat nisi eas corporis partes, quæ anima rationali informantur: aliæ autem habent suam propriam substantiam, vt sanguis, dentes, & similes: atqui Verbum successit in locum substantiæ humanæ: ergo non assumpsit nisi eas partes quæ per animam viuificantur. Quartò, Natura humana est propriè vna: ergo illa dumtaxat sunt de eius integritate, quæ animā informantur, ac proinde hæc tantummodò assumpta fuere.

Ob hæc argumenta, quidam existimant sanguinem verè animā informari, quæ illi det esse vegetabile, sicut ossibus quæ animā informantur etsi non sentiant, quia anima non dat omnibus partibus easdem functiones. Ita videtur hoc loco sentire Caietanum, & expressè Bartholomæus Medina. Verum vt omittam hoc esse contra communem Theologorū sententiam in 4. dist. 44. est etiam contra communem sententiam Medicorum & Philosophorum, qui volunt quatuor humores non esse animatos. Alij verò, vt Siluester, distinguunt duplicem sanguinem: alium nutrimentalē, quem natura præparat in hepate, vt ex eo corpus alatur; & hunc non informari animā, nec esse assumptum hypostaticè: alium vitalem, qui gignitur in corde; hunc animā informari, ac proinde hypostaticè esse assumptum. Fauet Caietanus infra quaest. 54. art. 2.

Sed hæc sententia nec Philosophiæ, nec Theologiæ satis est consentanea. Est contra Philosophiam. Primò, Quia sanguis nutrimentalis, & vitalis, non differunt specie; sed solum puritate, & subtilitate. Vnde si alter assumptus est, etiam alter. Secundò, Quia sanguis qui est in cor-

de, quem Siluester vitalem vocat, est etiam nutrimentum; alit enim cor, & ipsos pulmones per venam arterialem, vt docent medici. Item arteriæ eodem aluntur. Tertiò, Quia nullus est sanguis qui tantum habeat alendi munus: nam alijs etiam vñbus seruit.

Nec etiam Theologiæ est satis consentanea; Primò, Quia si sanguis nutrimentalis non est hypostaticè vnitus Verbo: ergo parum sanguinis in passione effusi, fuit Verbo vnitum; nam ante apertionem lateris, parum fuit effusum ex arterijs & corde. Secundò, Sequeretur ex vi verborum consecrationis calicis in cena, parum sanguinis fuisse sub speciebus vini: vel certè si totus sanguis Domini ibi erat, Verbum non fuisse per concomitantiam sub quauis parte illius, quia non fuisset sub sanguine nutrimentali. Atqui vtrumque est absurdum. Primum enim est contra virtutem verborum Christi, qui absolute ait: Hic est sanguis meus, scilicet totus. Secundum etiam absurdum est, quia totus sanguis est verè potus viuificans; & inauditum est Verbum fuisse sub quibusdam sanguinis particulis, sub alijs minimè.

Vnde Respondeo ad primum argumentum. Siue sanguis animatus sit, siue non; nihilominus nego illum non esse hypostaticè assumptum. Satis enim est, vt aliquo modo sit pars corporis humani, necessaria ad illius consistentiam; integritatē, conseruationem, & operationem. Ad confirmationem consequentiæ, Respondeo; Corpus dicitur assumptum per animam, non quod Verbum ei tantummodò mediātē vnietur; sed quia assumptum est, vt animæ seruiat: quomodo etiam sanguis assumptus est per animam, id est, propter animam; quia anima sanguine vtitur veluti instrumento. Ad secundum. Respondeo: Sanguis non est institutus vt sit aliqua natura seorsim, sed vt sit pars & instrumentū alterius: vnde caro & sanguis nō sunt propriè duæ naturæ, sed partes vnius integri corporis humani: Sicut carnes, ossa, nerui &c. sunt partes vnius integri corporis humani; quamuis fortassis diuersas formas substantiales habeant: nam illæ formæ imperfectæ sunt & veluti partiales ad constituendum integrum corpus humanum. Ad Tertium, Sicut natura sanguinis pertinet ad integritatem naturæ humanæ, ita etiam substantia sanguinis includitur in substantiā naturæ humanæ; sic vt tota substantia naturam humanam terminans, etiam complectatur substantiam sanguinis: Sicut complectitur substantiam ossis, carnis, nerui, cerebri, cordis, pulmonis. Ad Quartum, Negatur consequentia; quia vt aliquid sit physicè vnum, satis est vt omnes partes habeant inter se naturalem quandam connexionem, formasque imperfectas, quæ sint dispositiones ad formam perfectam; & constituent instrumenta formæ principalis.

D V B I V M II.

Vtrum reliqui humores, scilicet Flaua Bilis, Atra Bilis, & Phlegma sint assumpti hypostaticè?

Respondeo; Id valdè esse probabile. Tenent hoc Caietanus, Siluester, Dominicus Soto, Franciscus Victoria, Bartholomæus Medina, Suarez, & passim alij recentiores.

E e ij

Probatur

Et contra
Theolo-
giam.

14
Responso
ad quatuor
Obiectio-
nes.
Ad Pri-
mam.

Ad Secun-
dam.

Ad Ter-
tiam.

Ad Quar-
tam.

15
Assum-
tur.

Pertinent
ad integri-
tatem hu-
mana na-
tura.

Probatur Primò, Quia pertinent ad integritatem humanæ naturæ, sicut sanguis: ergo si sanguis est assumptus, etiam reliqui humores. Antecedens patet ex Damasceno lib. 2. de fide c. 12. ubi dicit, Corpora animalium quatuor humoribus consistere. Idem docet Innocentius III. Cap. In quadam. de celebratione Missarum; ubi dicit, consistere quatuor elementis, & habere quatuor humores, esse de ratione & compositione veri corporis humani; quale Verbum assumpsit.

Sunt ne-
cessarii ad
debitum
corporis
tempera-
mentum.

Probatur Secundò, Quia hi humores sunt necessarii ad consistentiam hominis, ad debitum corporis temperamentum, & ad operationes animales; unde etiam erunt in corporibus resurgentium. Secus est de sudore & similibus, qui in corporibus resurgentium non erunt. Tertiò denique, Hi humores maximè inter se sunt permixti, adeo ut si unus assumptus sit, alij etiam videantur debere esse assumpti.

Sunt ma-
ximè inter
se permix-
ti.

Quo modo
sint recre-
mentum.

Nec obstat quòd hi humores videantur esse recrementa ex concoctione chyli & sanguinis; quia ethi respectu nutritionis, magna ex parte sint recrementa & superflua; non tamen respectu totius corporis, & constitutionis naturalis, & debiti temperamenti.

16
Spiritus
animales
etiam sunt
assumpti.

Dico Secundò, Non est improbable etiam spiritus vitales & animales fuisse hypostatice assumptos. Ratio est, quia pertinent maximè ad integritatem & functiones humani corporis: sunt enim proximum animæ instrumentum, per quod anima regit corpus, omnesq; motus efficit: Tum etiam, quia in corporibus beatorum erunt prorsus immutabiles, & æterni.

DVBIVM III.

Utrum Dentes, Ungues, Capilli, & Barba fuerint hypostatice unita Verbo?

17
Dentes &
ungues.

Respondeo, Id esse satis probabile. De Dentibus & Unguibus probatur; quia probabilius est hæc informari ab animâ rationali. Ut sentit D. Thomas in 4. dist. 44. a. 2. quæstioncula 2. ad 3. Secundò, Quia non solum pertinent ad ornatum, sed etiam ad quandam corporis humani integritatem; & functionibus humanis deserviunt.

Capilli.

De Capillis etiam Probatur Primò, Quia D. Thomas supra vult eos animâ informari; quamvis contrarium existimem esse verius. Secundò, Quia sunt futuri in resurrectione; ut indubitanter supponit. D. Augustinus in Enchiridio cap. 89. & lib. 22. de Civitate cap. 19. Pertinent enim quodammodo ad completum ornamentum humani corporis. Hinc Veteres ornamenta causâ comam alebant; & comæ detonsio symbolum est luctus, penitentia, renuntiationis mundi, rerum superfluarum; & apud Romanos, servitutis: Ut patet ex multis Scriptoribus. Vide Adrianum Iunium in Opusculo de Coma, è quibus quædam etiam attingit Baronius lib. 1. Annalium pag. 630. & sequentibus. Denique Christus assumpsit humanam naturam omnino perfectam; hæc autem omnia pertinent ad eius perfectionem. Confirmatur, Quia si aliquid horum non fuisset assumptum, & Christus dimitteret ea quæ non sunt assumpta, esset imperfectus & quodammodo mutilus homo.

Dices, Ungues, Capilli, & similia, facile recantur & separantur: ergo non decuit hypostatice assumi.

18

Respondeo Negando Consequentiam, Nam etiam multæ particulæ carnis & sanguinis fuerunt hypostatice unitæ, quæ tamen assiduâ caloris passionis fuerunt postea absumptæ & separatæ. Omnes tamen particulæ quæ nunc sunt in corpore Domini, nunquam fuerunt dimissæ, etiam si per mortem ab anima fuerint separatæ. Quod autem Damascenus lib. 3. de fide cap. 27. ait, Id quod semel assumpsit, nunquam dimisit, intelligendum est, non dimisisse formaliter consideratum, vel ex integro: retinuit enim capillos, barbam, sanguinem &c. saltem ita, ut non omnino fuerint diuersa, sed eadem quodammodo permanserint; quamvis particulæ materiæ defluerint, & aliæ fuerint substitutæ.

Quod si
tunc assum-
ptum nun-
quam di-
missum ex-
plicatur.

ARTICVLVS III.

Utrum Filius Dei assumpsit Animam?

Respondetur affirmatiuè. Notandum est, Fuisse errorem Arii & Apollinaris, in Christo non esse Animam, sed Verbum eius vicem explere. Apollinaris tamen conuictus Scripturæ testimonijs, tandem concessit ipsum habere animam sentientem, sed non rationalem; ut refert Augustinus hæresi 55. Hanc hæresim refutat D. Thomas tribus argumentis; Primò, Quia Scripturæ Christo tribuunt animam, & animæ operationes & affectiones: aiunt enim Christum esse contristatum, admiratum, iratum, esurisse, sitiuisse, dormiuisse, comediisse, defatigatum, & quieuisse &c. quæ omnia sunt functiones, vel affectiones animæ. Secundò, Quia aliqui incarnationis fuisset inutilis: quod enim non est assumptum, non est curatum: anima tamen maximè egebat curatione; nam in ipsa propriè est peccatum: in carne autem, non nisi ratione animæ, per denominationem quandam extrinsecam & imputatam. Deinde, Anima est longè excellentior corpore: ergo non debuit negligi in assumptione carnis. Item, non potuisset mereri aut satisfacere; nam hæc sunt per animam libero arbitrio præditæ. Denique, si assumpsit carnem cum animâ sentiente absque rationali, assumpsisset belluam quandam sub figurâ humanâ. Tertiò, Quia caro, & cetera partes hominis, sortiuntur speciem per animam. Intellige, speciem humanam: alioquin parû firmitatis habebit hæc ratio. Unde apertius sic diceretur: Scripturæ asserunt Christum esse verum hominem: ergo assumpsit animam rationalem. Adde, hanc hæresim esse damnatam in II. Synodo generali, ut refert Theodoretus lib. 5. hist. c. 9. & à Damaso Papa in epist. Synodica, quam refert ibidem Theodoretus cap. 10. Item à Synodo IV. actione 5. & à Synodo V. cap. 4. & à Synodo VI. actione 4. Denique omnes fere antiqui Patres contra eam scripserunt. Vide Athanasium lib. de salutari aduentu Christi, contra Apollinarem. Epiphanium hæresi 69. & 77. Nazian. epist. 1. & 2. ad Chelidonium, & alios.

19
Error Arii
& Apolli-
naris.

Refutatur
tribus ra-
tionibus
D. Thoma.

Damnatur
a Concilio
in Parisi-
bus.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrum Filius Dei assumpserit Intellectum?

20
Affirma-
tur.

Respondetur affirmatiue. Et Probatur ijs-
dem rationibus quibus Articulus superior.
Ostensum enim est in Christo esse animam, quæ
non potest esse sine potentia intellectiua.

Intellectus
neque po-
tuit, neque
debit ab
anima se-
parari.

Dices, Potentia intellectiua posset separari à
substantia animæ: ergo etiam si habuisset animam
rationis capacem, potuisset nihilominus carere in-
tellectu, cuius vicē impleffet intellectus diuinus.
Sed contrā: Primò, Quia non potest separari sine
maximo miraculo, quod non est ponendum sine
evidenti causa. Secundò, Est contra finem Incar-
nationis, qui est curare peccatum, quod inhæret
intellectui & voluntati. Tertio, Est contra perfec-
tionē illius animæ; careret enim vsu rationis, &
libertate voluntatis; essetq; instar animæ brutalis,
quæ neque Deum, neque diuina beneficia potest
cognoscere. Quartò, Scripturæ tribuunt Christo
Donum sapientiæ, intellectus, consilij, scientiæ &c. Ilaig
11. & alibi, Orare, mereri, admirari, esse mitem & hu-
mitem corde, quæ omnia pertinent ad intellectū &
voluntatem humanam. Quartò, Intellectus si ab-
fuisset, non potuisset suppleri ab intellectu Verbi;
quia natura creata nō potest vti intellectu diuino

ad intelligendum, cū nullum possit habere in-
fluxum in illum intellectum. Addo, Apollinarē
non tam ipsam potentiam intellectiua negasse as-
sumptam, quam substantiam animæ, quā parte in-
telligentiæ est capax. Argumenta Apollinaristarū
non habent difficultatem. Vide Nazian. epist. 1. ad
Chelidoniū, qui ea refert & soluit. Et Ambros.
lib. de Dominicæ Incarnationis Sacramento c. 7.

Aduerte tamen Primò, Sicut Dominus assump-
sit intellectum, ita etiam omnes alias animæ vi-
res optimè constitutas; vt voluntatem, appetitum
sensitiuum, sensum interiorem sine quo non po-
tuisset humano more operari, sensuq; omnes ex-
teriores, & omnes vires ad vim vegetantem per-
tinentes: nam hæc omnia pertinent ad hominis
integritatē. Item assumpsit omnia accidentia na-
turalia corpori humano. Quos autem assumpserit
defectus, dicitur infra quæst. 14. & 15.

21
Assumpta
sunt omnes
vires
animæ.

Aduerte Secundò, Accidentia non esse imme-
diatè assumpta, sicut anima, caro, ossa, sanguis &
ceteri humores: sed mediatè dumtaxat. Ratio est,
quia accidentia naturā suā nō habent vllam sub-
sistentiam, cū naturā suā respiciant alienū sup-
positum cui inhæreant & innitantur. Vnde non
debent immediatè à Verbo terminari, sed à na-
turā humanā, cui adhærebāt. Omnis autē substan-
tia, siue sit perfecta siue imperfecta, habet aliquā
subsistentiam, saltem partialem; quia non respicit
alienū suppositum: vnde conueniebat eam à Ver-
bo suppleri, vt perfectissima esse hæc assumptio.

Accidentia
solum me-
diatè.

QVÆSTIO SEXTA.

De Ordine Assumptionis.

In Sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum Filius Dei Carnem assumpserit mediante Animâ?

Respondetur, Ordine dignitatis & causa-
litas assumpsit carnem mediante animâ.
Probatur prior pars, Quia anima inter
carnem & Verbum est dignitate media:
ergo ordine dignitatis, caro assumpta est median-
te anima. Patet Consequentia, Quia Deus infe-
riora per media in seipsum reducit; vt homines
per Angelos, & corporalia per spiritalia. Altera
pars probatur, Quia anima est causa cur caro sit
assumpta; nam caro non est assumpta nisi propter
animam.

Quid sit
carnem as-
sumi me-
diante
anima,

Notandum Primò, Hanc conclusionem, Caro
est assumpta à Verbo mediante anima; non esse sic in-
telligendam, quasi caro non sit etiam immediatè
Verbo vnita, ita vt eius propria subsistentia à
Verbo suppleatur (hoc enim est manifestus error:
nam sic Verbum non assumpsisset totam naturam
humanam, nec esset homo;) sed quòd ipsa non sit
assumpta, vel vnita Verbo propter seipsam, sed
propter animam dumtaxat, vt sit eius instrumen-
tum, in quo ipsa habeat suum naturalem statū &
operationem; non enim caro congruens erat as-
sumptioni, nisi ratione ordinis ad animam. Simili

modo dici posset caro & anima assumpta mediāte
naturā humanā; quia natura humana finis erat
huius assumptionis partium. Hoc modo explicata
Conclusio est fide tenenda; habetur enim in VI.
Synodo act. vltima. Eandem docent Patres: Na-
zianz. Epist. priore ad Chelidonium. August.
Epist. 3. ad Volusianum, & lib. de Agone Chri-
stiano cap. 18. Damascenus lib. 3. de fide cap. 6.

Notandum Secundò, Non similiter dici ani-
mam assumptam mediante carne: quia caro non
est finis animæ, sed compositum; non enim ani-
ma existit vt carni benè sit, sed vt compositum
existat; caro tamen est propter animam.

2
Anima
non est as-
sumpta
mediante
carne.

Notandum Tertio circa responsionē ad 1. Est
in ordine processionis creaturarum à Deo tam-
quam à principio efficiente, vna sit ratio alterius;
nam caro est propter animam, & corporalia pro-
pter spiritalia; tamen non rectè diceretur caro
creari mediante animā, aut corpora mediante
spiritu: per hoc enim significaretur spiritum &
animam esse causam efficientem quasi instrumen-
tariam creationis, vt volebant Platonici. Di-
citur tamen rectè corpus assumi mediante ani-
mā; quia assumptio pertinet ad ordinem redu-
ctionis rerum in Deum vt in finem: in quo ordi-
ne vna creatura est finis alterius; & ita vna as-
sumitur mediante alterā, tamquam ratione finali.
Sed, hoc totum pertinet ad modum loquendi:
Ecce iij vnde

Neque et-
iam creati-
am mediante
carne.

vnde D. Thomas potuisset totum argumentum
admittere : sicut enim Deus immediate dat om-
nibus esse per creationē, & immediate est in om-
nibus, non autem est in vna re, mediante alterā;
ita per assumptionē immediate vnit sibi tam car-
nem, quā animam : & sicut in creatione anima
est ratio creandi corporis, ita in assumptione ani-
ma est ratio assumendi corporis. Solutio tamen
D. Thomæ etiam bona est.

ARTICVLVS II.

*Utrum Filius Dei assumpserit ani-
mam mediante spiritu seu
mente?*

3
Affirma-
bit.

R Espondetur affirmatiuè. Notandù est, hunc Articulù poni à D. Thoma propter D. Augustinum, qui libro de Agone Christiano cap. 18. sic ait: *Inuisibilis & incommutabilis veritas, per spiritum, animam, & per animam, corpus accepit.* Simili modo loquitur Damascen. lib. 3. de fide cap. 6. Proloquitur iisdem rationibus, quibus Articulus superior.

Quomodo
Anima &
Spiritus
distingua-
tur.

Aduerte, in homine esse tantum unam animam, quæ quatenus est principium seu fons virium sensitivarum, & vegetatarum, dicitur anima: quatenus autem est fons virium superiorum, scilicet intellectus & voluntatis, dicitur spiritus & mens: qui duo gradus in ipsâ animâ ut summum distinguuntur formaliter. Sicut ergo caro dicitur assumpta mediante animâ, tum quia anima dignitate est media inter carnem & Verbum; tum, quia caro est propter animam assumpta: ita anima dicitur assumpta mediante spiritu; tum, quia spiritus dignitate est medius inter animâ & Verbum; tum, quia anima est assumpta propter spiritum: non enim erat congrua assumptioni nisi ratione spiritus. Quod ut intelligatur; imaginandum est in animâ esse quasi duos gradus essentialiter inter se distinctos; & animam secundum eum gradum quo est spiritus, esse præstantiorē seipsâ, ut est anima dumtaxat; ac proinde animam, ut est spiritus, esse mediam, inter Verbum & inter animam, ut anima est.

ARTICVLVS III.

*Vtrum anima prius assumpta fue-
rit à Verbo, quam caro?*

4

Error Ori-
genis quod
omnes ani-
ma simul
sunt ab
initio
creata.

Respondetur; Anima non fuit prius tempore assumpta, quam caro, fedit eodem momento. Est fide tenendum contra Origenem, qui lib. 1. *περὶ ἀρχῶν* cap. 7. & lib. 3. cap. 3. & alibi; docet ab initio creaturæ omnes animas fuisse simul conditas, easque varijs deinde temporibus demitti in corpora, veluti in carceres, ob sua demerita. Ex quo fundamento lib. 2. cap. 6. docet animam Christi ab initio creaturæ fuisse vnitam Verbo indissolubiliter, & tandem post aliquot annorum millia, tempore diuinitus disposito, carni vnitam. Sed hoc fundamentum est omnino falsum; & refutatur in Sexta Synodo Generali actione 11. in oratione Sophronij sub finem, quæ oratio approbatur à toto Concilio actione 13.

Item in Concil. Braccarenſi I. can. 6. & in Leo-
nis I. epiſt. 99. cap. 10. & à Cyrillo lib. 1. in Ioan.
c. 9. qui 23. argumentis illud oppugnat. A Hie-
ronymo epiſt. ad Palmachium de erroribus Ioan-
nis Hierofolymitani. Ab Auguſtino. lib. 11. de
ciuit. cap. 23. Denique à D. Thoma lib. 2. con-
tra Gentes cap. 83. & 84. Pari modo falſum eſt,
id quod Origenes ex hoc fundamento colligit de
Chriſti anima, eam ab initio fuiſſe conditam, &
aſſumptam ante carnem : & reſutatur ſpeciatim
in dictâ oratione Sophronij ; & à Leone I. epiſt.
11. ad Iulian. & Damasceno lib. 4. de fide c. 6.
& breuiter hîc à D. Thoma. Vbi aduerte, Ori-
genem poſuiſſe animam illam cum ceteris ab in-
itio fuiſſe creatam, & aliquamdiu poſtea merito
ſingularis dilectionis à Verbo fuiſſe aſſumptam
(vt reſert D. Thomas Commentario in Episto-
lam ad Hebræos lect. 4. quamuis non ita expreſ-
ſe ex verbis Origenis hoc colligatur :) deinde, in
plenitudine temporis poſt multa ſecula carni vni-
tâ. Vnde ſequeretur, vt benè colligit D. Tho-
mas, illam animam primò habuiſſe ſuam ſubſiſtên-
tiam ; deinde, hâc peremptâ, accepiſſe ſubſiſtên-
tiam Verbi ; quod ſane abſurdum eſt.

Sed obijci potest ex Origene lib. 2. *ἀπὸ ἀρχῆς*, cap. 6. Christus Psalm. 44. dicitur, *Unctus oleo lactaria prae conforibus suis; quia dilexit iustitiam & oditit iniquitatem*: ergo anima Christi merito dilectionis fuit unita Verbo; quam dilectionem habuit statim ab initio: fuit ergo unita Verbo ab initio. Respondeo cum D. Hieronymo epist. ad Principiam, *oleum lactaria*, non esse unionem hypostaticam, sed gloriam corporis; qua Christus in Resurrectione donatus fuit, eo quod in Passione dilexisset iustitiam & odisset iniquitatem: tunc enim verè dilexit iustitiam, & odiuit iniquitatē, quando, vt adduceret iustitiam sempiternam, & finem acciperet peccatum (iuxta vaticinium Danielis 9.) se in mortem obtulit. Similis locus est ad Philip. 2. vers. 8. *Humiliavit semetipsum vsque ad mortem: propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen.*

D V B I V M.

*Utrum Anima saltem prius naturâ non fuerit
assumpta à Verbo, quàm caro?*

Respondeo & Dico Primò, Ordine intentionis prius naturâ assumpta est Anima, quam caro. Patet ex Artic. i. Nam assumptio animæ fuit ratio & finis assumptionis corporis: Sicut enim corpus est propter animam; ita vnio Verbi cum corpore, facta fuit propter vniionem Verbi cum animâ.

Dico Secundò, Ordine executionis & existen-
tiæ prius naturâ assumptum est corpus, quam
anima. Ratio est; quia corpus humanum prius
naturâ intelligitur perfectè dispositum, quam
creetur anima: Supponitur enim creationi animæ
tamquam subiectum, in quo anima creanda sit:
atque adeo est ratio cur anima hîc & nunc cre-
etur: ergo prius naturâ subsistit, quàm subsistat
anima. Ergo vt non subsistat subsistentiâ propriâ,
debet in illo signo naturâ præueniri à Verbo, an-
tequam anima intelligatur creata. Confirmatur,
quia quod est vltimum in intentione, debet esse
primum in executione; vt patet exemplo eius qui
ædificat

*Corpus
vero prius
executione*

edificat domum; vt rectè Caietan. art. 5. vbi fundamentum, quod est vltimum in intentione, est primum vnde incipit executio: atqui caro est veluti fundamentum humanæ structuræ: ergo &c.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Caro Christi fuerit prius assumpta, quam animata?

7
Caro si-
mul as-
sumpta
&
animata.

Respondetur, Non prius, sed omnino simul tempore caro Christi fuit à Verbo assumpta, & anima rationali viuificata. Est fide tenendum, & habetur in VI. Synodo action. 6. *Simul, inquit, caro, simul Dei Verbi caro; simul caro animata rationalis.* Et Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 18. *Firmissime tene, & nullatenus dubites, non carnem Christi sine diuinitate conceptam in vtero Virginis prius quam susceperetur à Verbo; sed ipsum Verbum Deum suæ carnis acceptione conceptum, ipsamque carnem Verbi Incarnatione conceptam.* Idem docet Ambros. lib. de Dominicæ Incarn. Sacramento cap. 7. Et Damascenus lib. 3. de fide cap. 2. Et ratio est, quia caro non fuit assumpta nisi propter animam: ergo non debuit assumi prius tempore quam animaretur. Vtrum autem prius naturâ fuerit assumpta quam animata, colligi potest ex dictis art. 3. & magis patebit ex dicendis art. 5.

ARTICVLVS V.

Vtrum tota humana natura sit assumpta mediantibus partibus?

8

Respondetur duabus Conclusionibus. Prior est: Ordine intentionis Verbum assumpsit partes mediante totâ humanitate. Ratio est, quia vnio Verbi cum humanitate, erat finis & ratio vnionis ipsius cum partibus. Altera Conclusio: Ordine executionis Verbum assumpsit naturam mediantibus partibus.

DVBIVM I.

Vtrum prius naturâ assumpta sit Anima & Corpus, quam ipsa humanitas?

9
Humanitas est prior intentione.

Omissis opinionibus, quæ ferè tantum in modo loquendi dissident: Dico Primò, Ordine intentionis prius naturâ assumpta est tota humanitas, quam anima vel corpus. Est communis Doctorum dist. 2. Et Damasceni lib. 3. de fide cap. 16. Ratio est, quia Christus non assumpsit animam & corpus, nisi vt esset perfectus & integer homo: ergo prius intendit assumere humanitatem. Confirmatur, quia partes cum sint imperfectæ, non intenduntur, nisi propter totum. Vide Scotum dist. 2. quaest. 2.

Partes, priores sunt executione.

Dico Secundò, Ordine executionis & existentia, prius naturâ assumptæ sunt partes, scilicet anima & corpus, quam totum. Probatur Primò, Quia operatio agentis incipit à partibus, & terminatur in toto: ergo ordine executionis prius assumptæ sunt partes. Quod potest confirmari exemplo domus edificandæ. Probatur Secundò, Quia anima prius naturâ subsistit, quam totum compositum: ergo prius naturâ accepit subsisten-

tiam à Verbo, quam totum. Accedens Probatur, Quia anima prius naturâ creatur, quam vniatur corpori: ergo etiam prius naturâ subsistit, quam corpori vniatur. Patet Consequentia, quia creati, est subsistentium, vt docet D. Thomas in 1. parte quaest. 75. art. 2. & quaest. 76. art. 1. Et Confirmatur, quia creatio ex natura sua terminatur ad aliquid subsistens & independens ab alio, nisi aliunde impediatur: ergo prius naturâ anima habet subsistentiam, quam vnionem cum corpore: nam subsistentiam habet præcisè ex vi creationis; vnionem autem cū corpore, ex naturali quadam actione distincta à creatione. Simili modo possumus argumentari de corpore; quia corpus prius naturâ subsistit quam totum: ergo eius subsistentia prius naturâ suppletur à Verbo, quam subsistentia totius. Antecedens patet, tum quia materia habet suam subsistentiam, cum nulli rei innitatur, quin imò sit omnium fundamentum. Deinde, quia corpus humanum prius naturâ est perfectè dispositum, quam anima vniatur: ergo etiam prius naturâ subsistens, quam totum. Probatur Tertiò, Quia in triduo mortis Verbum mansit vnitum animæ & corpori, solutâ vnione cū humana natura: ergo prius naturâ illis vniebatur quam toti. Nam quod est primum in executione, est vltimum in dissolutione. Probatur Quartò, Illud est prius naturâ ex quo pendet esse alterius, non contrâ: atqui ex vnione Verbi cum animâ & corpore, pendet vnio eiusdem Verbi cum humanitate, non contrâ: nam hæc ex illâ resultat: ergo est prior, si ordinè essendi spectemus.

DVBIVM II.

Vtrum Anima & Corpus prius sint assumpta à Verbo, quam vnita inter se?

Respondeo & Dico Primò, Vnio animæ cum corpore, est prior intentione, quam vnio eiusdem animæ vel corporis cum Verbo. Sequitur ex dictis. Et ratio est, quia vnio animæ cum corpore fuit quodammodo finis vnionis eiusdem animæ & corporis cum Verbo. Verbum enim vnitum est animæ & corpori, vt hæc inter se vnirentur; & mediante vnione sui fieret vt Verbum vniretur humanitati ex eorum vnione resultanti.

10
Vnio horum extremorum ordinis intentionis.

Dico Secundò, Ordine executionis & existentia prius naturâ anima & corpus sunt vnita Verbo, quam inter se. Patet hoc ex rationibus allatis dub. 1. quæ hoc ipsum probant. Confirmatur ex signo: nam vnio animæ & corporis dissoluta fuit saluâ permanente vnione illorum cum Verbo: ergo illorum vnio cum Verbo, non pendebat ab vnione illorum inter se.

Ordine executionis.

Dices; Etiam illorum vnio inter se, non pendebat ab vnione illorum cum Verbo: ergo hæc non erat prior. Patet Consequentia, quia prioritas naturæ, est prioritas causæ respectu effectus dependentis: ergo si vnio cū Verbo non est causa à qua dependeat vnio illorum inter se, non erit prior. Respondeo, vt vnio illorum inter se conuenienti modo fiat, sic pendet ab illorum subsistentia; nam ita debent vniri, vt sui vnione constituent compositum subsistens: vnde ipsa prius naturâ debet habere subsistentiam suam vel alienam, alioqui non erunt conuenienter constituta

1. Obiectio.

Solutio.

E c iij ad vnio-

ad unionem inter se: tum, quia sui unionem non constituent compositum subsistens; tum, quia non habebunt complementum intrinsecum, quod illis est magis intimum, quam unio inter se. Quod confirmatur; quia sicuti natura ut possit operari, debet intelligi esse non solum existens, sed etiam subsistens, ipsaq; subsistentia intelligitur ut prior operatione, tamquam intima & necessaria conditio causæ efficiētis; ita anima & corpus ut possint inter se congruē vniri ad constituendum hominē, debent intelligi habere suas partiales subsistentias, vel id quod illarum vicem supplet.

2. Obie.
tio.

Solutur.

Dices Secundò, D. Thomas art. 4. ad 3. dicit, quòd caro prius necessariò intelligatur vniri animæ quàm Verbo, quod est perfectè contra hanc sententiā. Respondeo; D. Thomas agit de vnione personali, id est, qua intelligitur constitui persona in natura rationali: non tamen negat, quin vnione, quā constituitur hypostasis in genere, caro prius vnatur Verbo, quàm animæ. Nam caro vnita Verbo, antequam animetur, non constituit personam; sed hypostasim imperfectam.

DVBIVM. III.

Virum Spiritus prius naturā vnatur Verbo, quàm Anima?

11 **R**espondeo, Non prius, sed omnino simul naturā. Ratio est, quia anima & spiritus non sunt duæ res, sed vna simplex substantia; quæ dicitur anima, quatenus est fons virium inferiorū; spiritus autem, quatenus est fons intelligentiæ.

DVBIVM. IV.

Virum præter unionem quā partes sunt coniunctæ Verbo, sit aliqua unio per quā immediatè ipsa Natura Humana Verbo copuletur?

12 **R**espondeo breuiter: Qui imaginantur totum, esse quiddam tertium re ipsa distinctū à partibus simul sumptis; etiam ponunt distinctam quandam unionem, quā ipsum per se immediatè Verbo vnatur. Sed quia hoc fundamentum omnino à veritate alienum videtur, censemus etiam non esse distinctam realiter unionem totius cum Verbo, ab unionibus partium cum Verbo. Sed sicut totum constat ex partibus, nihilque est aliud quàm partes vnitæ substantialiter; ita unio totius constat ex unionibus partium, tamquam partibus suis; nihilque est aliud, quàm uniones partiales vnitæ: dum enim anima & corpus Christi vniebantur in resurrectione, etiam vniebantur istæ partiales uniones, & coibant in vnam integram & completam unionem, qua humanitas per se primò & immediatè vniebatur Verbo. Similiter in conceptione. Vnde patet uniones partiales aliter se habere, quando sunt separatæ, aliter quando vnitæ. Sicuti anima & corpus, aliter se habent separatæ, aliter iunctæ; dum enim iunguntur, accipiunt modum quandam unionis, per quem coalescunt in vnam naturam: sic dum hæ uniones iunguntur inter se tamquam extrema quædam, etiam accipiunt quandam unionem & modificationem, per quam coalescunt in vnam perfectam & completam unionem hypostaticam. Et iuxta hunc modum intellige quod habet Durandus in 3. dist. 2. quæst. 2. num. 12. in assumptione non

Quomodo
uniones
partium
sunt vnio
asini.

Durandus
explicat.
ibi.

fuisse ordinem, sed simul naturā totū assumptum & partes: Quia, inquit, nec fuit ordo ex parte assumptionis, ut quia vnica fuerit; nec ex parte assumptorum, quia id quod per se primò assumptum est, est natura humana, quæ est vnica; & partes eius non sunt assumptæ, nisi quatenus inter se vnitæ; quomodo non distinguuntur à natura humana. Hæc enim intelligenda sunt de vnione & assumptione completa resultantem ex unionibus partialibus; per hanc enim simul naturā vnitum est totum, & partes existentes in toto. Si autem loquamur de vnione generatim, ut comprehendit completam & incompletam, sic datur ordo naturæ inter illas.

DVBIVM. V.

Virum prius naturā assumptam sit Substantia Anima & Corporis à Verbo, quam intelligatur informari suis accidentibus?

13 **R**espondeo & Dico Primò, Verbum prius naturā censetur vniri animæ & corpori, & toti humanitati, quàm qualitates, quæ eodem temporis momēto oriuntur vel inferuntur, informant. V.g. anima prius naturā cēsetur vnita Verbo, quàm habere potentias naturales intellectum & voluntatem, aut habitus naturales, vel supernaturales. Ratio est, quia prius naturā res quæque intelligitur subsistens, quàm affecta proprietatibus: tum, quia subsistentia est modus substantialis magis intrinsecus, quàm proprietates & qualitates realiter distinctæ à substantiā: tum, quia subsistentia requiritur ut ipsa substantia conuenienter accipiat & sustentet proprietates: quod enim aliud sustentat & terminat, debet supponi iam terminatum, & subsistens. Hinc fit ut Verbum suppleans hanc subsistentiam, intelligatur prius naturā vnitum.

Dico Secundò, Verbum non vnitur prius quàm accidentia informant quæ tempore antecedunt, ut sunt dispositiones materiæ, si quæ tales sunt. Hinc fit ut Verbum prius vnatur materiæ, quàm ipsa accidentia intelligatur vltimò completa, atque adeò prius quàm dispositio sit consummata; non tamen prius, quàm ipsa accidentia absolute infint. Aduerte tamen, Verbum vniri magis intimè quàm vllum accidens, & si naturam unionis spectes, magis insolubiliter. Quòd enim unio Verbi cum particulis materiæ dissoluatur euanescentibus accidentibus, prouenit non ex naturā unionis, quasi hæc pendeat ab accidentibus, sed ex diuinā ordinatione: nam accidentia illa tantum faciunt ad congruentiam assumptionis, non autem sunt necessaria ad naturam unionis.

14 Negatur
quod
accidentia
sunt
tempore
preceden-
tia.

ARTICVLVS VI.

Virum Humana Natura fuerit assumpta mediante Gratia?

15 **R**espondetur; Non esse assumptam mediante gratiā habituali: neque etiam mediante gratiā vnionis; si hæc accipitur pro ipsa persona Verbi: sed est assumpta mediante gratiā Dei voluntate, non tamquam per medium, sed tamquam per causam efficientem.

Notandum est; non solum gratiam habituale, & ipsum

15 Gratia
hic variè
accipitur.

Quæst. 7. De Gratia Christi prout est singularis homo. Art. 1. 57

& ipsum esse personale Verbi, & gratuitam Dei voluntatem dici gratiam; sed etiam modum illum supernaturalem naturæ humanæ, secundum quem, ipsa dicitur inexistere Verbo; qui modus etiam vocatur gratia vnionis, vt supra dictum est quæst. 2. art. 10. Et si de hoc modo loquamur, humanitas est assumpta & vnita Verbo, mediante

gratia; quia mediante illo modo vnionis, qui est summa quædam gratia collata isti humanitati. Sicut si quis diceret scientiam copulari animæ, mediante inharrentiâ; & formam copulari materię, mediante informatione. Neque hoc D. Thomas negasset; sed loquitur de medio extrinseco. Sed de his plura infra.

Q V Æ S T I O S E P T I M A.

De Gratia Christi prout est singularis homo.

In Tredecim Articulos diuisa.

Hactenus disputatum est de essentia vnionis hypostaticę; nunc incipit tractare de ijs quæ hanc vnionem sequuntur; tum ex parte Verbi, vt sunt gratia, scientia & potentia: tum, ex parte humanæ naturæ; vt sunt defectus. Quæ omnia D. Thomas generatim vocat co-assumpta; quia secundario & per ipsam naturam assumpta sunt.

ARTICVLVS I.

Vtrum in anima Christi fuerit Gratia habitualis?

Respondetur affirmatiue. Notandum est, quosdam Doctores olim sensisse in Christo non fuisse vllam gratiam creatam, eo quod per incretam esset infinite gratus; vnde illam fore superuacaneam, vt refert Paludanus in 3. dist. 13. quæst. 2.

Respondet & Dico Primò, Præter vnionem hypostaticam, quæ aliquid creatum erat, in anima Christi fuisse veram gratiam creatam sanctificantem. Videtur fide tenendum; estque communis sententia Doctorum in 3. dist. 13.

Probatur Primò ex Scripturis. Ioan. 1. v. 14. Vidimus gloriam eius; gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratia & veritatis. Vbi notandum, Erasmus & Caietanum hæc verba, (plenum gratia & veritatis) coniungere cum sequentibus, hoc sensu: Plenus gratiæ & veritatis Ioannes testatur. Ratio est, quia Græcè est nominatiuus πληρης, non accusatiuus πληρη. Sed hæc expositio est contra omnes Patres, & perpetuum Ecclesiæ sensum; & contra distinctionem omnium Codicum Græcorum, in quibus post Veritatis, est punctum; & contra consequentiam textus: Nam statim vers. 16. subditur: De plenitudine eius, omnes accepimus. Et infra vers. 17. Veritas per IESVM Christum facta est. Nec refert quod in textu Græco sit πληρης, id est, plenus; quia in multis Codicibus habetur in accusatiuo, vel notatur in margine. Quod si legamus in nominatiuo, illa verba, Vidimus gloriam eius &c. erunt legenda per parenthesin, & πληρης constructur cum λόγῳ.

Lucæ 1. vers. 35. Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei. In quem locum Bernardus homil. 4. super Missus est: Singulariter sanctum fuit, quod Virgo concepit, & per spiritus sanctificationem, & per Verbi assumptionem.

Item plurimis locis Christus dicitur vnctus Spiritu sancto. Isaia 61. v. 1. & Lucæ 4. v. 18. Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me, sancto. euangelizare pauperibus misit me. Actuum c. 10. vers. 38. Quomodo vnxit eum Deus Spiritu sancto & virtute. Daniel. 9. vers. 24. Et vngetur Sanctus Sanctorum. Atqui hæc vnctio, etsi principaliter facta sit per vnionem hypostaticam, etiam facta est per gratiam sanctificantem, vt docet Athanasius serm. 2. contra Arianos sub finem. Basilium in Psal. 44. in illud: Propterea vnxit te Deus. Cyrillus in epist. Ad vitam solitariam agentes. Et Hieron. in c. 61. Isaia. Item Isaia 11. vers. 2. Requiescet super eum Spiritus Domini &c. vbi signatur Spiritus sanctus, cum omnibus suis charismatibus, Christi humanitati conferendus, vt docent Cyrillus in hunc locum, Gregorius lib. 29. Moralium capi. 30. & Bernardus serm. 16. in Cantica.

Probatur Secundò Ratione. Prima, Quia anima illa fuit Verbo coniunctissima: ergo maxime ab illo omnis gratiæ influxum recepit. Secunda, Quia oportebat vt anima illa vnita Verbo hypostaticè, etiam perfectissime eidem vniretur per cognitionem & amorem; ne tanti beneficii esset ignara, aut ingrata: atqui hæc vnio naturæ suæ postulat fieri per dona supernaturalia gratiæ. Tertia, Quia ab eius humanitate, tamquam à fonte omnis gratia in nos deriuari debebat, iuxta illud Ioan. 1. De plenitudine eius omnes accepimus. Quarta, Gratia est summa quædam animæ perfectio, & principium naturale operum supernaturalium virtutum; ergo cum anima Christi fuerit huius capax, non est cur ei negetur. Dices: sufficiebat gratia vnionis. Respondet, Minime sufficisse; quia gratia vnionis nõ perficiebat animæ vires ad suas operationes; nec reddebat illas fortiores aut vegetiores quàm si non adfuisset; sed solum sustentabat illam naturam, nullum influxum realem aut cooperationem præbens ad eius functiones. Vnde oportebat illam naturæ donis creatis perfici & corroborari ad functiones supernaturales.

Dico Secundò, Hæc gratia, fuit non tantum quid transiens, sed donum quoddam permanens in animâ Christi, & habitus supernaturalis. Est ita certum, vt contrarium sit erroneum; & patet ex testimonijs & rationibus allatis. De quo plura Tract. de Gratia, 1. 2. quæst. 113. art. 2. dub. 1. vbi ostensum est iustificationem fieri per infusionem donorum supernaturalium; scilicet gratiæ & charitatis, vt ait Concil. Tridentinum sess. 6. cap. 7. & can. 11. vbi necessario intelliguntur dona

Fuit in Christo gratia creatæ sanctificans.

Ex Scripturis.

Erasmus & Caiet. male explicant locum Ioan. 1.

Dicitur sanctus.

Vnctus Spiritu

Quatuor rationes.

Gratia est summa animæ perfectio.

Hæc gratia est quid permanens.

dona habitualia; tum, quia operatio non infunditur; tum, quia operatio non conuenit paruulis, qui tamen iustificantur per infusionem gratiæ, & charitatis; quia loquitur Concilium generatim.

DVBIVM I.

Virum sine ista Gratia potuerit Anima Christi, esse Sancta, Deo grata, & mereri?

Respondeo; Per potentiam Dei absolutam potuisset Anima Christi carere omni gratiâ habituali; & nihilominus ob solam vnionem hypostaticam fuisset Deo gratissima, sanctissima, & idonea ad meritum.

Prior pars Probatur; Quia Deus omnino libere infudit illi animæ dona creata, & non erant simpliciter necessaria ad vnionem hypostaticam; quia hæc vnio naturaliter erat prior; & ad illam, non datur vlla præuia dispositio.

Christus est vnus & sanctus vnione hypostatica.

Altera pars Probatur Primò, Quia hæc anima est maximè sancta, & Deo chara ob singularem vnctionem: atqui primaria vnctio, à qua hic homo dicitur Christus & Messias; & de qua Scriptura potissimum loquitur, est per vnionem hypostaticam, qua diuinitas non per aliquod suum donum, sed per seipsam, vnxit & imbuit naturam humanam: ergo ob hanc erat maximè sancta.

Maiores patet; Quia nemo sanctus, nisi ratione vnctionis diuinæ. Minor patet; tum, ex ipsa Scripturarum serie; tum, ex D. Augustino lib. 15. de Trin. cap. 26. & Cyrillo lib. De fide ad Theodosium sub finem, & alijs passim. Confirmatur Ioan. 10. v. 36. *Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum, Vos dicitis quia blasphemias: quia dixi Filius Dei sum.* Qui locus necessariò videtur intelligendus de sanctificatione per vnionem hypostaticam; nam alioqui parū ad rem faceret. Et ita exponit Chrysostomus in hunc locum, & Hilarius lib. 7. de Trinitate.

Probatur Secundò, Quia diuina persona hypostaticè vnita illi humanitati, est maior ratio dilectionis & sanctificationis, quàm omne donum creatum: Nam eminenter & quasi intensiue omnis gratia creata in illa vnione continetur. Probatur Tertiò, Quia vnio hypostatica excludit omne peccatum, adeò vt impossibile sit illam animam peccare: ergo eam maximè sanctificat. Probatur Quartò, Ratione vnionis hypostaticæ omnia dona supernaturalia isti humanitati fuerunt debita: ergo ea erat veluti fons & radix omnis sanctificationis. Hinc vltimò sequitur Christum sine vlla gratiâ habituali potuisse mereri; quia ipsum suppositum, & natura vnita, eiusque actiones, fuissent Deo gratissime, propter dignitatem operantis. Vide Sotum lib. 3. de natura & gratia cap. 6. Sed de hoc plura dicemus infra.

Christus potuit mereri sine gratia habituali.

DVBIVM II.

Virum Gratia habitualis Christi fuerit eiusdem speciei atque nostræ?

Affermat.

Respondeo; Si de natura rei loquamur, certum est fuisse eiusdem speciei. Primò, Quia visio beatifica in Anima Christi, & in alijs Sanctis, est eiusdem rationis, licet illa sit perfectior intensiue: ideo enim Sancti dicuntur coheredes

Christi, & conformes imaginis Filij Dei: ergo etiam charitas, lumen gloriæ, atque adeò gratia habitualis, quæ horum omnium prima est radix. Secundò, Quia valde probabile est in essentia animæ non posse esse perfectiorem & nobiliorem qualitatem quàm sit gratia; nam habet proportionem naturalem cum Altissimo fine, scilicet cū visione Dei: ergo erat eiusdem rationis.

Dices; D. Thomas Art. 11. vocat Christi gratiam Vniuersalem principium omnis gratiæ, & aliter rationis quàm sit gratia aliorum hominum: ergo non est eiusdem speciei.

Explicit in D. Thomas.

Respondeo; ita vocari, non quod sit alterius naturæ & speciei, sed quia propter coniunctionem cum Verbo, habet quandam singularem dignitatem & efficaciam, quæ consistit in habitudine ad diuinam personam, & in quadam morali aestimatione; non autem in naturali perfectione.

ARTICVLVS II.

Virum in Christo fuerint Virtutes?

Respondetur, In Christo fuisse omnes Virtutes. Probatur Primò; Quia in Christo fuit perfectissima gratia; ex gratia autem dimanant virtutes ad perficiendas animæ vires; sicut ex animæ essentia dimanant ipsæ potentie.

Notandum est Primò, Diuum Thomam hic tantum agere de virtutibus supernaturalibus, quæ non inuoluunt imperfectionem; sicut fides & spes, de quibus art. 3. & 4. & quæ non sunt purè intellectuales; de quibus infra q. 9.

Notandum Secundò, Quosdā existimare virtutes effluere realiter & effectiue à gratiâ; sicut potentia animæ ab eius essentia. Quæ sententia sine dubio falsa est, multique modis refutari potest: sed sufficiat vna ratio. Si enim hoc esset verum, eo ipso, quo quis accipit gratiam aut iustificatur, deberet esse beatus, nisi Deus miraculo impediret. Deinde, fieremus beati per solam remotionem impedimenti. Probatur hoc sequi; Quia si virtutes supernaturales, quæ sunt in potentia, manant naturaliter ex gratiâ: ergo etiam lumen gloriæ; hoc enim propriè respondet charitati tãquam eius mensura: ergo essemus beati, nisi Deus contra naturæ ordinem, hanc emanationem impediret; quo impedimento cessante, statim naturaliter cum solo concursu generali, gratia hoc lumen intellectui refunderet. Si dicant, lumen gloriæ non manare ex gratiâ; sed fidem. Contrà Primò, Quia lumen gloriæ propriè est mensura & regula Charitatis: ergo si charitas manat ex gratiâ, etiam lumen gloriæ. Deinde, lumen gloriæ est suprema virtus supernaturalis perficiens animam: ergo si hæc non manat ex gratiâ, nec ceteræ. Tertiò, Si lumen gloriæ non manat ex gratiâ, sed fides: ergo fides fuisset in Christo, & esset in beatis, nisi miraculo impediretur.

7 Virtutes non effluunt realiter à Gratia.

DVBIVM I.

Virum in Christo fuerit Virtus Penitentia?

Respondetur; Non fuisse, quatenus elicit actum penitendi; id est, dolendi & satisfaciendi pro suis culpis: quia in ipso nulla poterat esse

8

esse culpa. Erat tamen in Christo ille habitus Virtutis, qui in nobis, vocatur Pœnitentia, eiusdem speciei. Ratio est; Quia hæc virtus per se primò non respicit culpam propriam, sed culpam in genere, quatenus est iniuria Dei; ipse enim officiū est dolere de culpa, siue propria, siue aliena, quatenus est iniuria in Deum; & pro ea velle satisfacere: vel (vt in Beatis) detestari omnem iniuriam Deo illatam, & amare eius satisfactionem; vt dictum est in 3. parte Quæst. 85. Art. 3. Vbi etiam ostendimus Pœnitentiam non distingui à charitate, & Iustitia quadam erga Deum; quæ Iustitia videtur esse pars quadam Religionis. Nec obstat quòd Pœnitentia in Christo non possit habere actum pœnitendi; quia etiam in beatis non potest hunc actum habere; tamen verò est in ipsis; & alios actus habet.

Pari modo non est in Christo Potentia peccandi, quamvis in eo sit omnis illa facultas positiua quæ in nobis vocatur Potentia peccandi, ob defectum negatiuum illi annexum, qui est, non esse suam regulam, nec esse immobiliter annexum suæ regulæ.

DVBIVM II.

Verum hi Habitus supernaturales fuerint Christo necessarij ad eliciendos actus supernaturales?

Respondeo, Quidam dicunt nec habitus, nec auxilia supernaturalia Christo fuisse necessaria: quia per solam vnionem cum Verbo, anima poterat omnes virtutum actus supernaturales efficere. Confirmatur; Quia modus operandi, sequitur modum essendi: sed anima ex vi vnionis cum Verbo, habebat modum essendi diuinum; atque adeò ipsum fontem omnium virtutū: ergo ex vi vnionis habebat etiam operationes diuinas virtutum. Sed hoc multis modis potest refutari.

Quare dicendum est, Christi humanitatem non minus eguisse virtutibus & auxilijs supernaturalibus ad opera bona, quam nos egamus: imò non minus eguisse auxilio diuino ad seruandam totam legem naturæ, quam si Verbo vnita non fuisset. Ratio est, Quia vnio hypostatica non dabat illas vires ad operandum, nec vllum auxilium aut concursum (hæc enim omnia sunt à totâ Trinitate) sed solum sustentabat naturam humanam.

Aduerte tamen, Hoc auxilium, quod ad legem naturæ seruandam erat necessarium, fuisse omnino debitum humanæ naturæ ratione vnionis hypostaticæ, ita vt nullo modo potuerit negari; vt infra patebit. Illud autem, Modus operandi sequitur modum essendi, intelligendum est de modo operationis, qui sequitur ex eo, quod forma sit in materia, vel extra materiam. Item, qui sequitur ex eo quòd natura existat in supposito diuino: qui tamen modus nihil est aliud, quam moralis quædam dignitas, & æstimatio operationis.

DVBIVM III.

Verum in Christo fuerint omnes Virtutes Naturales, id est, quæ naturæ viribus comparari possunt?

Respondeo, Fuisse, & quidem perfectissimò. Probatur Primò, Quia hæc virtutes sunt

quædam maximæ perfectiones animæ necessariæ, vt ipsa intra limites naturæ sit perfectæ; nec vllam includunt imperfectionem, quæ vel beatitudini, vel vnioni hypostaticæ repugnet: vnde etiam cōmuniter tribuuntur Beatis à Theologis in 3. dist. 33. & insinuat Augustinus lib. 13. de Trin. c. 9. Secundò, Quia oportebat vt anima Christi, non solum esset perfectè disposita ad opera bona consentanea legi supernaturali & ordini gratiæ; sed etiam ad opera bona cōsentanea legi naturali, & ordini naturæ. Tertiò, Quia credibile est Dominum obuiisse illarum virtutum functiones; vt Temperantiæ, Fortitudinis, Iustitiæ: ergo ex habitu; nam hic modus operandi est perfectior. Nec obstat, quòd erant naturales, ac propterea non videantur meritorie. Quia erant meritorie, tum ratione dignitatis Personæ, tum ex relatione ad finem supernaturalem. Nec impediatur simul operari per virtutem naturalem & supernaturalem circa eandem materiam. Quartò, Quia Christus habuit humanam scientiam: ergo & humanas virtutes.

Dices, Cōtinentia, quam ponit Aristoteles, non videtur fuisse in Christo: nam coniuncta est motibus intemperantiæ. Respondeo; Quoad substantiam suam, in Christo fuisse; nam non distinguitur specie à virtute Temperantiæ: est enim Temperantia in statu imperfecto; scilicet quæ nondum subegit omnes intemperantiæ motus. Sed hæc imperfectio in Christo non fuit; quia omnes virtutes in statu perfectissimò & heroico habuit. Quo modo autem Magnificencia & Liberalitas in Christo Domino fuerint; Vide D. Thomam ad 3.

DVBIVM IV.

Verum à principio Conceptionis habuerit hæc Virtutes Naturales?

Respondeo, Habuisse, idque per infusionem. Probatur Primò, Quia Christus à principio fuit omnino perfectus secundum animam, vt passim docent Patres: & habuit omnes animæ vires optimo modo conformatas, & vtrumque appetitum perfectè subiectū rationi. Atqui hæc optima virium dispositio, & appetituum cum ratione conformatio, fit formaliter & intrinsecè per hæc virtutes, & habitus connexos. Probatur Secundò, Quia Adam à principio habuit hæc virtutes animæ infusus; & pariter omnes beati in patria: ergo multò magis Christus: tum, quia secundum animam beatus erat; tum, quia principium omnis perfectionis humano generi institutus erat. Nec obstat quòd Deus per solam externam prouidentiam & assistentiam potuerit efficere vt appetitus numquam contra rationem moueretur: quia perfectiori modo hoc fit per intrinsecā dispositionem, & conformationem; ad quam necessarius est virtutis habitus, sine quo, appetitus non fuisset intrinsecè conformatus rationi.

Dices, Præstantius est habere virtutem à se, quam ab alio: ergo Christus comparauit hæc virtutes suis actibus; non autem accepit infusus extrinsecus. Respondeo; ob hoc argumentum quidam putant Christum in momento suæ Conceptionis, eliciuisse omnes actus omnium virtutum; & per hos, eas comparasse. Sed quamuis hoc non

Christus obuiit actus virtutum naturalium.

Fuit in eo Continentia.

Assistentia.

Adam & Beati habent ab initio hæc virtutes infusus.

Christus non elicit omnes actus virtutum naturalium in primo instanti suæ Conceptionis.

Pœnitentia, vt in genere dolet de iniuria Dei, est in Christo.

Non est in Christo Potentia peccandi.

Quidam negant.

Affirmatur.

Gratia necessaria ad seruandam totam legem naturæ, fuit humanitati Christi debita.

Affirmatur.

hoc non implicet contradictionem; tamen non est nature consentaneum: debuisset enim illa anima simul habere omnes actus illarum virtutum in summa intensione, & secundum totam extensionem & materiam cuiusque virtutis, idque in omnibus simul potentij. Intellectu quidem, considerando & aestimando omnes virtutū materias: Voluntate, & Appetitu inferiore, distinctis actibus omnem honesti materiam pro sua conditione amplectendo: quod sine ingenti miraculo, minime necessario, fieri non potuisset. Adde, nobiliter esse incipere à perfecto modo operandi, qui est ex habitu; quam procedendo ab imperfecto, habitum comparare. Quare dicendum est, Christum illas virtutes quodammodo habuisse à seipso, quia habuit eas ex efficacia suae personae, qua contulit eas animae suae tamquam debitas ob intrinsecam unionem cum personā. Contulit autem eas in summa perfectione, quae erat possibilis secundum potentiam ordinariam, & consentanea dignitati illius divinae unionis: ac proinde etiam quanta esse poterat iuxta capacitatem naturalem humanae animae. Potentiae enim naturales in homine habent terminatam efficaciam agendi; unde datur aliqua intensio actuum naturalium, ultra quam, vis naturae non potest. Unde etiam fit ut haec virtutes in Christo successu temporis non sint auctae: tum, quia capacitas animae fuit expleta; tum, quia actus non fuerunt habitibus intensiores.

Quodam modo habuit has virtutes à seipso.

Non ex-
nerunt in
eo successu
temporis.

ARTICVLVS III.

Vtrum in Christo fuerit Fides?

13
Negatur.

Responsio est negatiua. Est certa & communis Theologorum in 3. d. 23. & sequentibus. Probat, quia fides non est in ijs qui habent clarā visionem, ut docet, D. Aug. lib. 12. de Trinit. cap. 2. Et constat ex Apostolo ad Hebræos 11. v. 1. ubi dicit: Fides est argumentum non apparentium. Atqui Christus ab initio habuit clarā visionem diuinitatis, & diuinorum mysteriorum, ut infra dicemus. Vide 2. 2. q. 5. art. 2. Dices Isaia 11. v. 5. dicitur de Christo: Et eris fides cunctorum venum eius. Respondetur; fides accipitur ibi pro fidelitate, id est, constantia in seruandis promissis. Ita D. Hieronymus & alij communiter. Unde Septuaginta vertunt ἀληθεια veritas; & sensus est, perpetuo & inseparabiliter erit iustus & fidelis in promissis.

Fides seu
fidelitas.

14
Habuit ta-
men fidei
meritum.

Aduerte tamen, etsi in Christo non fuerit fides, fuit tamen fidei meritum. Nam habuit promptitudinem ad credendum, si deesset euidentia; idque ex pia affectione voluntatis ad diuinam auctoritatem. Unde in voluntate erat habitus supernaturalis, qui in nobis actum fidei imperat; quamuis in intellectu, nec actum, nec habitum fidei haberet: ille enim habitus, eiusque actus, nullam includit imperfectionem, quae statui beatitudinis repugnet. Unde etiam in beatis manet, ut dictum est 2. 2. q. 5. a. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in Christo fuerit Spes?

15

Respondetur negatiue. Vide D. Thomam. Notandum tamen, etsi in Christo non fue-

rit spes; seu potius actus spei, ut extendit se ad gloriam animae sperandā, fuit tamen in illo spes, quatenus est expectatio gloriae corporis, & exclusionis omnis mali; quia hanc gloriam in vita ista mortali caruit, & multis malis animae & corporis afflictatus est. Ipse etiam habitus, qui est virtus spei, erat in eo eiusdem rationis, cuius in nobis, quamuis non omnes actus habuerit quos in nobis. Nam hic habitus manet in beatis, & variis in illis actus habet; ut dictum est 2. 2. q. 18. a. 2. Vtrum autem sit idem habitus, quo speratur beatitudo animae & corporis, dictum est ibidem q. 17. a. 2. dub. 3. ubi ostensum est esse eundem, qui tamen constet partibus heterogeneis.

ARTICVLVS V. & VI.

Vtrum in Christo fuerint dona Spiritus sancti, praeferuntur Timoris?

Respondetur; in Christo fuisse omnia dona Spiritus sancti, etiam donum Timoris. Probat, batur Isaia 11. v. 2. Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiae & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientiae & pietatis: & replebit eum Spiritus timoris Domini. Ratio est, quia dona dantur ut intellectus & voluntas facile moueantur, & obsequantur Spiritui sancto; atqui haec potentiae in Christo erant optime dispositae ad Spiritus sancti motum suscipiendum: ergo &c.

Notandum Primò, Magnam esse controuersiam inter Doctores, vtrum, & quomodo dona distinguantur à virtutibus infusis; scilicet à quatuor Cardinalibus, & tribus Intellectualibus. Notandum Secundò, Siue dona distinguantur à virtutibus, siue non; certum est in Christo omnia fuisse; ut patet testimonio Isaiae, quod directè est de Christo: unde in Christo fuit etiam donum Timoris Domini, quod olim perperam negauit Pet. Abailardus, ut refert Bernardus episcopus 190. ad Innocentium 11. & Castro Verbo Christi haresi 6. qui etiam hanc haresim refutat.

Sed difficultas est, in quo consistat hoc donum Timoris? Respondeo Primò, Posse consistere in quadam reuerentiā, quae nascitur ex consideratione eminentissimae maiestatis diuinæ, & vilitatis propriae naturae; quā fit, ut quis fugiat omnem sui comparisonem cum Deo; & omnem illius celsitudinis curiosam scrutationem; seq. illi penitus submittat. Et hoc modo certum est in Anima Christi, & in omnibus beatis esse hunc Timorem: hunc enim Patres tribuunt Sanctis Angelis, ut Dionysius de celesti hierarchia cap. 13. & Chrysost. homilia 1. de Visione Isaiae. Ita D. Thomas hoc loco accipit Donum Timoris; quāquā hic actus videatur pertinere ad virtutem Religionis; ut patet ex dictis de Religione l. 2. de Iustit. & Iure c. 36. Quod tamen haec reuerentia rectè dicatur Timor, patet ex modo loquendi Scripturae, Luc. 5. v. 26. Repleti sunt omnes timore dicentes, quia vidimus mirabilia hodie, id est, reuerentiā erga Christum, & Deum in Christo operantem. Matt. 9. v. 8. Videntes autem turbæ, timuerunt, & glorificauerunt Deum. Deinde, quia hic affectus Reuerentiæ, duo continet; scilicet affectum erga alterum, tamquam eminentiorem; & fugam quandam,

Qualit
actus &
habitus
fuerit
in Christo
etiam in
beatis

16
Afirmat.

17
Per Donū
Timoris
intelligi
potest Re-
uerentia.

Haresis
Petri
Abailardi

Reueren-
tia haec
est dicta
Timor.

Peccatur
etiam Ad-
miratio.

quandam, quâ quis ex hoc affectu refugit se comparare cum Deo, vel certè eius profunda curiosè scrutari. Quò fit vt etiâ dicatur Admiratio; quia admiratio, præter cognitionem diuinæ incomprehensibilitatis, quæ est actus intellectus, nihil ponit in voluntate nisi illum affectum, & fugam curiositatis circa incomprehensibilia Dei. Vnde hæc etiam fuit in Christo, sicut & in Angelis beatis. Nam de Angelis testatur Dionysius supra, & Greg. 17. Moralium c. 15. exponens illud Iob 26. vers. 11. *Columnæ Cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius, id est, admirantur eius maiestatem, & iudicia.*

2. Fuga
mali.

Secundò, Potest per hoc donum intelligi Timor, quo quis refugit separari à Deo per culpam, qui est in Beatis, non quidem vt actus absolutus, sed vt conditionatus: considerantes enim suæ naturæ mobilitatem, in quam detractis Dei donis diuinoque influxu, reciderent; vident se ex hac parte posse à Deo deſectere. Vnde nascitur quidam actus Timoris conditionati, qui nihil est aliud quam simplex quedam fuga voluntatis, tamquam mali, quod naturæ nudæ est possibile. Vnde patet hunc quoque timorem in Christo esse.

3. Temperantia.

Tertiò, Per donum Timoris potest intelligi virtus Temperantiæ, qua fugimus voluptates carnis ex instinctu Spiritus sancti. Et hoc etiam fuit in Christo, cum esset in vita mortali, & est modò in ipso, & beatis, secundum simplicem affectum quo amant honestatem temperantiæ, & turpitudinem contrariam detestantur.

18
Qualis sit
Timor in
Beatis
iuxta
August.

Aduerte D. Augustinum lib. 14. de Ciuit. cap. 9. dupliciter Timorem ponere in Beatis: Primò, ratione præmij. Quomodo dicitur Psal. 9. vers. 19. *Patientia pauperum non peribit in finem; quia præmio & fructu patientiæ, non fraudabuntur.* Secundò, ratione effectus, Qui est arctissima coniunctio cum Deo; qui enim in hoc mundo timet à Deo separari, arctius se illi astringit ne contingat excidere. Vnde arctissima illa Sancto-rum cum Deo coniunctio, & quasi intima in ipsum fuga, vocatur Timor, iuxta Augustinum.

ARTICVLVS VII. & VIII.

Virum in Christo fuerint omnes Gratia gratis data, etiam Prophetia?

19
Affirma-
tur.

Respondetur affirmatiuè. In Christo perfectissimè fuerunt omnes Gratia gratis data. Notandum ex D. Thoma 1. 2. quæst. 111. art. 4. Sicut Gratia gratum faciens datur homini vt mens eius iungatur Deo cognitione & affectu; ita Gratia gratis data confertur vt ipse alios ad Dei cognitionem & cultum adducat; suntque nouem, & enumerantur ab Apostolo 1. ad Corinth. 12. vers. 8. è quibus tres, iuxta D. Thomam pertineant ad cognitionem cœlestis doctrinæ, scilicet *Sapientia, Scientia, Fides*: duæ pertinent ad elocutionem apud Auditores, vt *genera linguarum, & interpretatio sermonum*: quatuor ad confirmationem doctrinæ propositæ, scilicet *operatio virtutum, & gratia sanitarum, Prophetia & discretio spirituum.*

Probatur ergo has omnes gratias in Christo

perfectissimè fuisse. Primò, Ex Patribus. D. Augustinus epistola 57. quæst. 1. *Sicut in capite sunt omnes sensus, ita in Christo omnes Gratia.* Idem tract. 14. in Ioannem explicans illud: *Non enim ad mensuram Deus dat Spiritum.* Chrysostomus homilia de Spiritu sancto paulò ultra medium in tom. 3. & hom. 29. in Ioan. Cyrillus lib. 2. in Ioan. cap. 72.

Secundò, Probatur ratione. Prima, Quia à Christo tamquam à capite, omnes hæ gratia deſcendunt in alios, tamquam in membra: Nam vnicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi, ad Ephesi. 4. v. 7. Secunda, Christus fuit perfectissimus Doctor omnium hominum: ergo in ipso perfectissimè fuerunt omnia quæ ad istius doctrinæ apprehensionem, propositionem, & confirmationem pertinent: ergo omnes hæ gratia.

Tertiò Probatur inductione: Fuit enim in illo Sermo Sapientia & Scientia, id est, facultas explicandi omnia quæ ad fidem, & ad mores pertinent. Quod perspicuum est ex eius doctrina. Vnde Petrus Ioan. 6. v. 68. *Domine ad quem ibimus? Verba vite æterna habes.* Luc. 4. v. 22. *Mirabantur in Verbis gratia, quæ procedebant de ore ipsius.*

Fuit etiam in ipso Fides, vt est Gratia gratis data: 2. Fides, nam hæc, supra firmitatem assensus fidei, vel cognitionis supernaturalis quæ in Christo erat loco fidei, nihil videtur addere præter auxilium speciale, quo quis iudicat sibi præstò fore diuinam opem ad miracula; ex quo fiduciam concipit miraculorum: & ita maximè fuit in Christo: vnde Ioan. 11. v. 42. *Ego sciebam quia semper me audis.*

Fuit etiam in eo Donum linguarum omnium; quia qui nouerat cordium secreta, non poterat ignorare vocum significationes. Deinde, Qui contulit Apostolis vt omnium linguis loquerentur, non potuit eadem facultate carere; quin potius longè perfectius eam possedit. Publicè tamen & pro concione verisimile est non fuisse vsum diuersis linguis, præter Syram & Hebræam; quia non erat missus nisi ad ones quæ perierunt deus Israël Matth. 15. v. 24. nempe, vt per se, illis prædicaret. Et hoc fortè vult D. Thomas art. 7. ad 3. Priuatim autè probabile est eum hoc dono vsum, vt, cum loquebatur cum gentilibus, cum Samaritanâ, & alijs.

Fuit etiam in illo Prophetia, quod est contra Abulenſem q. 64. in cap. 11. Numeror. vbi existimat Christum non fuisse verè Prophetam, sed solum opinionem vulgi, qui nihil in eo maius agnoscebat. Sed Probatur, quia Scriptura passim Christum vocat Prophetam. Deut. 18. v. 18. *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum. Quem locum de Christo intelligi, patet ex interpretatione Petri Act. 3. & Stephani Act. 7. de quo vide D. August. lib. 16. contra Faustum Manichæum cap. 18. & sequentibus. Matth. 13. v. 57. Non est Propheta sine honore nisi in patria sua. Et Luc. 13. v. 33. Non capit Prophetam perire extra Hierusalem.* Quibus locis Christus se Prophetam vocat, non vulgus. Omitto alia plurima loca. Deinde Probatur ratione; Quia Christus per scientiam supernaturalem & beatificam, prænoscebat ea quæ procul sunt, vel loco, vel tempore; & à quibus ipse tamquam viator distabat; eaque annuntiabat hominibus: ergo verè erat Propheta.

Dices Primò, Christus vt homo, erat Beatus: ergo ei nihil erat procul, sed omnia præsentia: ergo

Ff

Obiectio-
nes res-
ponso.

ergo non erat Propheta; nam de ratione Prophetæ est, ut videat procul posita. Secundò, Christus non erat Dei nuntius, sed Deus ipse; ergo &c. Tertiò, Ioannes Baptista non erat Propheta, sed plus quam Propheta. Matth. 11: ergo multò magis Christus. Quartò, Prophetia euacuabuntur. 1. Cor. 13. atqui in Christo nihil euacuandum; quoad animam.

Refelluntur.

Respondeo ad primum: Negando Consequentiā; Nam Christus non tantum erat beatus, sed etiam viator. Et quatenus viator, erat procul ab ijs quæ nuntiabat; quod sufficit ad rationem Prophetiæ. Ad secundum: Christus non tantum erat Deus, sed seruus & nuntius Dei; unde dicitur; *Seruus Dei* Isaia 42. vers. 1. & *nuntius testamenti*, Malachia 3. vers. 1. Ad tertium: Ioannes erat plusquam Propheta in annuntiando Christo; quia plus fecit quam alij; cum ipse demonstrauerit presentem, quem alij dumtaxat prædixerunt venturum: verè tamen fuit Propheta. Ad quartum: *Prophetia cessabunt*, quoad actum prædicendi futura: unde Græcè est, *Oriosa reddentur*. Ibidem dicitur etiam *linguas cessaturæ*; non quòd hæc cognitio sit abolenda; sed quòd vsus variarum linguarum non erit amplius necessarius. Similiter *scientia destruetur*, quia tolletur omnis obscuritas, ita ut omnino alia videatur scientia.

Prophetia in Christo non est distincta à scientia infusa vel beatifica.

Petes, An hæc cognitio prophetica fuerit distincta in Christo à scientia infusa, vel beatifica? Respondeo, Non fuisse; quia prophetica cognitio, non necessariò includit obscuritatem; sed abstrahit à cognitione obscura & clara: solumque postulat ut sit cognitio eorum, quæ procul sunt à mortalium cognitione; & existat in homine viatore. Connotat enim Prophetia statum viatoris in subiecto; qui videlicet saltem corporis conditione procul sit à cœlestibus, quæ videt. Unde etiam lumen beatificum in Christo, quatenus corpore erat viator, habebat rationem prophetici luminis; ut etiam insinuat D. Thomas in Corpore ad 1. & ad 3.

21
3. Discretio spirituum.

Quòd autem in Christo fuerit etiam Discretio spirituum; patet, quia discretio spirituum, vel, nihil est aliud nisi cognitio cordium, quam certum est in Christo fuisse; ut infra dicitur: vel, est facultas quædam cognoscendi, & discernendi instinctus Spiritus sancti, à motionibus Dæmonis, vel proprijs: & hæc etiam in Christo erat perfectissimè; nam illas motiones intuitiue poterat cognoscere.

6. Interpretatio sermonum.

Fuit etiam Interpretatio sermonum in Christo, nam hæc est donum quoddam Spiritus sancti, quo penetramus & explicamus abditos Scripturæ sensus. Quod in Christo perfectissimè fuit, qui est totius Scripturæ obiectum, & hypostasis. Vel certè est auxilium Spiritus sancti ad oracula diuina sine errore in aliam ex alia lingua transferendi. Et hæc facultas etiam Christo inerat, ut patet.

7. Operatio virtutum.

Denique sunt in illo Operatio virtutum & gratia sanitatum; ut patet ex contextu Euangelico. Vbi aduerte, hæc duo vocari communiter gratiam miraculorū, & distingui dumtaxat materia; nam gratia sanitatis, ratione commodi quod mortalibus præstat, habet peculiarem vim ad persuadendam fidei doctrinam; ob quam, hæc gratia datur. Quam vim Operatio Virtutum, id est, aliorum miraculorum quæ fiunt in elementis vel re-

bus inanimis, non æquè habet. Ratio, cur hæc Christo tribuamus, est; tum, quia dignitas illius personæ, quæ erat *Virtus Dei*, per quam facta sunt omnia, postulabat ut in natura assumpta quævis miracula posset edere: tum etiam id postulabat officium Doctoris, & institutoris nouæ legis, quæ miraculis in principio confirmari debuit.

Petes, Vtrum hæc gratiæ in Christo fuerint per modum habitus? Respondeo, fuisse; in quo ipse reliquos omnes superauit homines, quibus non omnes hæc gratiæ communicantur permanenter, sed quædam dumtaxat in transitu per modum passionis. Nam Prophetæ neque semper, neque omnia poterant prædicere; nec semper, aut quævis facere miracula: Christus autem semper, & quomodo voluit, & quidquid voluit, potuit facere & prædicere. Colligitur Isaia 11. *Requiescet super eum Spiritus Domini*. Ioan. 1. *Super quem videritis Spiritum descendentem, & manentem, ipse est &c.* Aduerte; cum dico, *Gratiam miraculorum in Christo fuisse per modum habitus*, non significari hanc gratiam esse aliquam vim creatam, quæ humanitati Christi inhereat; nam valde credibile est nullam talem qualitatem dari: sed tantum significatur auxilium diuinum Christo homini, ad quævis miracula semper præstod fuisse; atque adeo in ipsius potestate. Quo modo concursus generalis siue auxilium generale est in nostra potestate.

22
Ha gratia fuerunt in Christo per modum habitus.

ARTICVLVS IX.

Vtrum in Christo fuerit Gratia plenitudo?

Respondetur, In Christo fuisse gratiæ plenitudinem; tum ratione perfectionis intensiue, tum ratione extensiue, seu virtutis operandi ipsius gratiæ. Probatur prior pars; Quia gratia Christi fuit summè intensa; nempe quantum esse poterat intra mensuram à diuina sapientia præstitutam circa gratiæ collationem. Idque ob duas causas; tum, quia Christi Anima erat coniunctissima diuinitati, quæ est fons omnis gratiæ; unde oportebat eam summè cœlestibus donis impleri: tum, quia ex ipsa, omnis gratia ad alios transfundenda erat. Altera pars Probatur; quia Christi gratia debebat se extendere ad omnes gratiæ effectus & operationes, cum fuerit tamquam vniuersale principium omnis gratiæ in genere humano.

Notandum Primò D. Thomam hic loqui non de absoluta plenitudine gratiæ, & donorum diuinorum secundum intensionem & extensionem, sed cōparata ad potentiā ordinariam, quæ operatur iuxta mensuram à diuina sapientia præstitutā.

Notandum Secundò circa Responsum ad secundum, Animam Christi prius naturā fuisse sanctificatā per vnionem Verbi, quàm per Gratiam seu dona habitualia. Aliter tamen per gratiam sanctificata est, aliter per ipsam vnionem: nam gratia est donum intrinsecè ornans essentiā, eamque ad diuinam similitudinem eleuans, & potentias legi supernaturali conformans: vnio autem hypostatica erat veluti radix huius doni, nec intrinsecè animam aut potentias Deiformes efficiebat.

23
Fuit in Christo plenitudo gratiæ intensiue & extensiue.

24
Aliter Christus sanctificatur per gratiam, aliter per vnionem.

ARTICVLVS X.

Vtrum Gratia plenitudo sit
Christo propria?

25
Affirm.

Respondetur, Etsi multi in Scripturis modo quodam dicantur pleni gratia; tamen solus Christus habet absolutam gratia plenitudinem, attingens summum gratia, quoad essentiam gratia; & quoad virtutem; id est, summam intentionem & extensionem. Vbi

Plenitudo
gratia va-
rie varijs
tribuitur
in Scriptu-
ra.

Notandum est in Scripturis tribui plenitudinē gratia varijs personis, sed non eodem modo: quibusdam enim tribuitur plenitudo, quia est in illis quādam abundantia gratia, supra eam, quā ad salutem est necessaria. Sic ad Ephes. 3. v. 19. *Vt impleamini in omnem plenitudinē dei.* Et ad Philip. 1. v. 11. *Repleti fructu iustitiae.* Secundō, Tribuitur quibusdā plenitudo respectu subiecti seu officij, ad quod diuinitus electi. Sic dicitur pleni gratia, vel Spiritu sancto Ioannes Baptista, Stephanus, Apostoli, &c. Tertiō, Est plenitudo perfecta ipsius gratia absolute considerata; & hæc est in solo Christo. In ipso enim est gratia secundum omnē intensiōnem & extensionem effectū, quam Deus in vniuerso cōstituit conferre. Et Probatur, quia ea plenitudo gratia tribuenda est Christo, quā maximē decebat Filium Dei naturalem, & omnis gratia fontem. Et insinuat Ioan. 1. v. 14. *Vidimus quasi Vnguentum à Patre, plenum gratia & veritate.* Et v. 16. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.* Atqui dignitas Filij Dei, excedit omnem dignitatem creaturarum etiam possibilem; & plenitudo fontis, excedit omnem copiam rivulorum: ergo debebat in illo esse gratia, quā nulla posset esse maior, aut intensiū aut extensiū; saltem secundum potentiam ordinariam. Vnde ad Coloss. 1. v. 19. dicitur: *In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare.*

26
Quadrupli
consi-
deratione
Christus
est plenus
gratia.

Vnde colligo Christum dici plenū gratia quadruplici cōsideratione: Primō, Quia habuit summam & intensiū & extensiū quē secundum diuinam prædeterminationem erat conferenda in vniuersum. Secundo, Quia habuit omnem, quam deuit habere naturam creatam summē Deo unitā, scilicet unitam in unitate Personæ. Tertiō, Quia habuit omnem, quam oportebat habere fontem, & vniuersale principium glorificationis in toto genere humano. Quarto, Quia extendebat se ad omnes effectus gratia: quidquid enim per aliquod donum gratia fieri poterat, per eius gratiam est præstitum. Vide Cyrillum lib. 1. in Ioan. c. 17. *Sicut, inquit, Filius accipit à Patre totam hereditatē, seruis autem munera quædam; ita Christus totam gratia substantiam, reliqui particulas.* Vide eundem lib. 2. in Ioan. c. 72. & 73. S. Chrysost. hom. de Spiritu S. tom. 3. D. Hieron. in c. 11. Isaia. D. August. tract. 14. in Ioan. & D. Greg. lib. 29. Moral. c. 30.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Christi Gratia sit infinita?

27
Distingui-
tur.

Respondetur Primō, Gratia vnionis est infinita; quatenus videlicet vnit personam infinita perfectionis. Secundō, Gratia habitualis, in

ratione entis, est finita. Quod intellige, non solum, quia limitata est ad certam speciem; sed etiā quia limitata est ad certos gradus perfectionis intensiū intra suam speciem. Tertiō, Gratia habitualis, in ratione gratia, potest dici infinita: quia habet quidquid pertinet ad rationem gratia, & potest se extendere ad infinitos effectus. Quo pacto lux solis potest dici infinita. Vbi aduerte, ex his solum colligi Christi gratiam & dona habitualia esse infinita comparatiuē, nempe respectu effectuum infinitorum.

D V B I V M.

Vtrum Christi Gratia non sit absolute infinita?

Quidam censent absolute infinitam in perfectione intensiū. Inter quos Ioannes Maior in 3. dist. 13. q. 3. Ratio ipsius est, quia id non inuoluit contradictionem. Quo posito, nulla gratia esset magis commensa & accommodata dignitati illius animæ ad diuinam personam assumptæ.

28

Ioannes
Maior
affirmat.

Sed longè probabilius & verius est Christi gratia non esse infinite perfectionis intensiū. Est communis Theologorum in 1. dist. 17. vbi vide Gregorium Ariminensem qu. 6. & in 3. dist. 13. Ratio est, quia impossibile est ut aliqua forma creata seu qualitas ita sit infinita. Cuius vltior ratio est, quia anima Christi cognosceret & diligeret Deum infinite; ac proinde ipsum comprehenderet. Idem etiam alijs rationibus efficaciter probari potest ex Philosophia.

Verius
negatur.

Dices, D. Thomas hoc Articulo dicit Christi gratia esse infinitam secundum rationem gratia. Secundō, Magister dist. 13. dicit Christi animam tantam habuisse gratia plenitudinem, ut amplior Deus conferre non potuerit: ergo erat infinite intensa. Confirmatur Ioannis 3. v. 34. *Non enim ad mensuram Deus dat Spiritum, scilicet, Filio, ut explicat S. Thomas.*

29

Respondeo ad Primum; Illam qualitatem, quæ est gratia, ceterasque Christi virtutes, non esse realiter & physice infinite perfectionis: poterant tamen dici infinite in ratione gratia, idque ob tres rationes. Primō, Quia habebant quandam dignitatem & æstimationem infinitam in ratione gratia; quatenus erant in persona infinite dignitatis: Sicut opera Christi erant infinita, non quidem in ratione entis, sed in ratione meriti, ob dignitatem personæ. Non tamen ideo omne accedens quod erat in Christo Domino, dicendum erit infinitū; quia etsi illud acciperet singularem quandam dignitatem ex coniunctione cum Persona diuina, non tamen ideo crescebat in suo genere. V. g. color Christi habet eximiam dignitatem, ex eo quod sit cōiunctus Personæ Filij Dei; ratione cuius, cum summa reuerentia est intendus: hæc tamen dignitas non augeat colorem in suo genere; nec etiam confert ad moralem bonitatem seu meritum. Gratia tamen per coniunctionem cum diuina Persona crescit in suo genere: Cum enim gratia sit reddere subiectum gratum, & opus meritorium; accedente hac dignitate, ipsa gratia ita crescit in suo genere, ut infinite fiat grata & amabilis: adeo ut opus ex ipsa procedens, sit infiniti meriti. Et sic gratia habitualis Christi, ratione coniunctionis cum diuina Persona, est infinita in genere gratia.

Gratia
Christi
tripliciter
dici potest
infinita.

Primō,
quia est in
persona in-
finitæ dig-
nitatis.

ff ij

Secundō,

Secundò,
quia ordi-
natur ad
vniōnem
infinitæ di-
gnitatis.

Secundò, Gratia Christi potest dici infinita, quia ordinatur ad vniōnem infinitæ dignitatis, scilicet hypostaticam, quæ est altissimus finis, ad quæ gratia potest ordinari. Porro huic fini gratia Christi est commensurata iuxta diuine Sapientiæ mensuram; & ideo D. Thomas dicit gratiā Christi attingere summum gratiæ secundum essentiā, quia essentia gratiæ ordinatur ad vniōnem cum Deo: atqui hæc gratia attingit eam mensuram, quæ respondet summæ vniōni: ergo hæc gratia attingit summum gratiæ.

Tertiò ra-
tione effe-
ctus.

Tertiò, Potest dici infinita in ordine ad suos effectus: tūm, quia est principium infiniti meriti; tūm, quia est principium omnis gratiæ in omnibus hominibus, etiā si essent infiniti. Vnde in Christo est tamquā in fonte, & causa vniuersali; sicut aqua in mari, & lux in sole: in alijs autem solum participatione ab illā. Item in Christo habet omnem effectum gratiæ; scilicet meritum gratiæ præuenientis, iustificationis impij, remissionis culpæ mortalis, & pœnæ æternæ, augmenti gratiæ, cuiusvis auxilij specialis, perseverantiæ, & gloriæ: item omnium gratiarum gratis datarum. In alijs autem habet effectum limitatum. Et ita Christi gratia attingit summum gratiæ secundum virtutem.

Ad Secundum; Testimonium Magistri intelligendum est de potentia ordinaria. Ad Confirmationem; Locus iste Ioannis, videtur intelligendus de donatione, qua Pater dedit Filium mundo: vel certè quā diuinitatem donauit humanæ naturæ.

ARTICVLVS XII.

Vtrum gratia Christi potuerit augeri?

- 30 R Espondetur, Non potuisse augeri; tūm, quia Christus erat beatus secundum animam; ac proinde in termino: tūm, quia gratia ipsius secundum ordinationem diuinæ Sapientiæ erat commensa summæ vniōni cum Deo.

DVBIUM I.

Vtrum per potentiam Dei absolutam dona habitualia Christi potuerint augeri?

- 31 Q Vidam existimāt ea nullo modo augeri potuisse, quamuis in se finita sint: quia existimant dari certum terminum perfectionis intensiue omnium habituum & qualitatum, ultra quem non possint per vllam potentiam crescere. Christi autem gratia & virtutes habere hunc terminum. Ita Scotus docet in 3. dist. 13. quæst. 1. & 2. cui assentitur Caietanus hoc loco, & 2. 2. quæst. 24. art. 7. Idem tenet Durandus dist. 13. quæst. 1.

Richardus
negat de
gratia vt
est in tali
subiecto.

Alij putant hæc dona secundum se quidem augeri posse; tamen vt sunt in tali subiecto, non posse. Ratio est, quia capacitas animæ Christi limitata est; & penitus per illa dona expleta. Similiter capacitas Angeli limitata est, quamuis hæc sit maior quàm Animæ. Ita Richardus in 1. dist. 17. artic. 2. quæst. 4. Eandem expressè tenet Driedo De captiuitate & redēptione generis hu-

mani, tract. 2. cap. 2. pag. 59. non tamen negat quin diuina virtute possit esse maior. Pro eadem citatur Bonaventura; sed obscurè loquitur.

Respondeo & Dico Primò, Gratia & virtutes in Christo non habent summam perfectionem intensiuam, quam per potentiam Dei absolute habere possunt; ac proinde per eandem possunt augeri, idque sine termino. Est communis sententia Theologorum in 3. dist. 13. & in 1. dist. 17. & expressè D. Thomæ 2. 2. quæst. 24. art. 7. vbi docet Charitatem tam ex parte subiecti, quàm ex parte formæ, posse in infinitum augeri; & in hoc augmento nullum esse statum. Et Probatur; Si enim lux solis erit maior septuplo Isaie 30. vers. 26. quàm sit modo, vt fateatur D. Hieronymus, & Eiranus ibi: & communiter Doctores in 4. dist. 48. multò magis gratia quæ est participatio diuinæ naturæ, augeri sine termino potest.

Dices, Gratiā secundum se quidem augeri posse, tamen capacitatē animæ esse limitatam. Respondeo; Hæc duo non consistere; quia cum omne accidens ex essentia sua respiciat subiectum capax, non potest secundum se, & extra subiectum, magis intendi, quàm in subiecto. Addo; Capacitatem animæ non esse limitatam; quia non est naturalis, nec terminis nature conclusa: sed est capacitas obediētiæ, commensa diuine potentiæ. Vnde etiam non est maior in Angelo, quàm in animā.

Dico Secundò: Gratia habitualis, & ceteræ virtutes supernaturales Animæ Christi, fuerunt summæ, quæ esse poterant per potentiam Dei ordinariam: id est, per eam potentiam quæ operatur secundum mensuram à diuina Sapientia præstitutam. Est communis Doctorum, dist. 13. & hoc est quod passim vult D. Thomas cum dicit, Gratiā Christi fuisse summam secundum essentiam. Hinc Ioan. 1. vers. 14. dicitur *Plenus gratia*. Ratio est; Quia gratia Christi iuxta diuinam dispositionem est commensa summæ vniōni, quæ esse potest inter creaturam & Deum: ergo secundum diuinam dispositionem non potest esse maior. Confirmatur; Si hæc mensura possit excedi; illa gratia ab initio non habuisset conuenientissimam proportionem cum vniōne hypostatica.

Dices: Ergo nec per potentiam absolutam augeri potuisset. Respondeo Negando Consequentiam; Quia alia mensura à diuinā Sapientia potuisset constitui; numquam enim defuissent rationes Deo, ad maiorem & maiorem in infinitum constituendam: quamquam secundum eas rationes quas nunc reipfa spectauit, conueniens non esset eam augeri. Ex his patet, nullius creaturæ gratiam posse ad tantam perfectionem ex-crescere. Nam gradus ipsis præfixus ordinatione diuinā, incomparabiliter est minor. Tempus etiam vitæ, & auxilia longè inferiora. Deinde nullius creaturæ gratia, quantumcumque crescat, poterit vnquam pertingere ad eam perfectionem, quam habet gratia Christi ex coniunctione cum persona diuina. Et hoc est quod vult D. Thomas art. 11. ad 3.

DVBIUM

DVBIVM II.

Quanta sit Gratia Anima Christi perfectione intensua?

34
In Christo
maior est
gratia
quam in
omnibus
hominibus
& Angelis
simul.

Respondeo; Etsi præcisè ignotum sit, tamen probabilissimè est eam excedere non solum gratiam cuiusvis hominis, vel Angeli; sed etiam omnem gratiam omnium hominum, & Angelorum simul sumptam, quamvis tota illa in vnum coalesceret.

Probatur Primò, Quia si esset possibilis gratia actu infinita, omnium consensu hæc esset Christo tribuenda; nã hæc sola censetur dignitati personæ diuinæ commensura: ergo cum hæc ideo dumtaxat negetur, quod sit impossibilis; concedi saltè debet summus gradus, qui à nobis concipi potest, ut rationi consentaneus: atqui talis est ille, qui in se colligit omnia dona aliorum: ergo &c.

Probatur Secundò, Quia dignitas animæ Christi superat dignitatem omnium Beatorum simul sumptam; eò quod assumpta sit ad dignitatem diuinæ personæ: ergo oportebat ut eius dona supernaturalia excederent omnium dona simul sumpta. Confirmatur; Quia hæc anima est magis dilecta, quam tota rerum vniversitas; & merita illius sunt digniora omnibus meritis omnium dilectorum: ergo maiora dona gratiæ sunt illi collata; nam dilectio diuina est efficax.

Probatur Tertiò, Quia Christus est caput omnium hominum & Angelorum: ergo oportet ut in ipso sit omnis gratia collecta, quæ in membris est dispersa; sicut in capite omnes sensus sunt collecti. Et quidem quod superet gratiam omnium hominum, dubitari nequit; cum ea, ab ipso, ut à fonte, deriuetur. De gratia Angelorum est etiam valde probabile: tum, quia est illorum caput; tum, quia decet ut omnia quæ in electis sunt dispersa, in ipso vno sint collecta. Quod confirmatur; quia ipse est inter Beatos, sicut sol inter astra. Nã differentia claritatis electorum, erit sicut differentia astrorum. 1. ad Cor. 15. v. 41. atqui sol maius habet lumen, quam omnia astra simul: ergo &c.

Ex his optimè intelligitur quomodo Christus absolute fuerit plenus gratiæ: quia non solum habuit summam, quæ iuxta diuinam prædestinationem esse poterat; sed etiam, quia habuit tantam, ut in sua perfectione intensua vnitè omnem gratiam omnium Sanctorum contineret. Quod insinuant Patres supra citati art. 10. num. 26. præsertim Cyrillus & Hieronymus.

DVBIVM III.

Ex quo tempore Christus omnem hanc Gratia perfectionem habuerit?

35
Ab initio
conceptionis.

Respondeo; Ab initio suæ conceptionis; adeo ut temporis successu non fuerit aucta. Est ita certa, ut cõtrarium sit censendum erroneum. Et docet D. Thomas hic, & omnes Doctores in 3. dist. 13. & passim Patres qui hac de re agunt.

Probatur Primò, Ex Scripturis; Ioan. 1. Isaie 11. Ieremie 31.

Probatur
ex Patribus.
Hieron.

Probatur Secundò, Ex Patribus. Hieronymus in illud Ieremie 31. v. 22. Femina circumdabit Virum: qui, inquit, iuxta incrementa quidem ætatis pro-

ficere videbitur Sapientia & ætate; sed perfectus Vir in ventre femineo solus mensibus continebitur. Vbi satis insinuat ab initio perfectum fuisse, ita ut reuerà non profecerit. Nec obstat quod idem D. Hieronymus in cap. 61. Isaie ait, Vnctionem gratiæ in Christo fuisse expletam in Baptismo; quia loquitur de visibili vnctione, quam tunc accepit; quæ erat symbolum inuisibilis vnctionis acceptæ in conceptione. D. Augustinus lib. 15. de Trinit. c. 26. Augustinus. aperte docet Christum in Incarnatione fuisse omnino gratiæ plenum: & in baptismo quando columba descendit, nullum augmentum accepisse; sed præfigurasse sanctificationem corporis sui, quod est Ecclesia. Idem docet lib. 2. de Peccatorum meritis & remiss. cap. 29. Cyrillus lib. 10. Theauri cap. 7. ait, Christum accepisse omnem gratiam ab initio; nec per incrementa temporum, aliquid ei additum. Damascenus lib. 3. de Fide orthodoxa. Damascenus. cap. 22. dicit esse errorem Nestorianum asserere, illum Sapientiã profecisse. Anselmus lib. 1. Cur Deus homo. cap. 9. Bernardus serm. 2. super Missus. Anselmus. Bernardus. est: Sive latens in vtero, sive vagines in præsepio, sive grandisculus Doctores interrogans in templo, sive iam perfecta ætatis docens in populo; aequè profectò fuit plenus Spiritu sancto &c.

Probatur Tertiò, Quia ab initio Conceptionis habuit dignitatem Filij Dei: ergo plenitudinem gratiæ tamquam Vnigenitus à Patre. Nam hæc erat causa plenitudinis gratiæ; ut indicatur Ioan. 1. Secundò, Quia perfectius & optabilius est ab initio esse omnino perfectum, quam sensim in perfectione crescere. Ergo hoc Christo tribuendum. Confirmatur; quia nulla est ratio cur hæc plenitudo debuerit differri; cum ea dilatio nihil conferat ad nostram redemptionem, sed potius obsit. Tertiò, Quia Christus ab initio secundum animam fuit beatus: ergo gratia ipsius ab initio fuit consummata; sicut gratia Beatorum.

Sed contrà. Obijciatur, Lucæ 2. vers. 52. Profectus erat Puer Sapientiã, & ætate, & gratiã, apud Deum & homines: ergo &c. Respondeo, Profectus erat in ostensione sapientiæ & gratiæ: seu, quod idem est, in operatione & exercitio. Ita explicant Patres allati; & præter hos, Athanasius serm. 4. contra Arianos, qui id valde fuscè prosequitur, fol. 3. à fine. Ambrosius in hunc locum, & lib. de Dominicæ Incarnationis Sacramento cap. 7. ubi etiam ait, Christum secundum sensum humanum verè profecisse; scilicet in exercitio Sapientiæ & gratiæ per sensum humanum. D. Hieronymus in cap. 11. Isaie. Beda Homilia Dominicæ 1. post Epiphaniam. Theophylactus & alij in hunc locum Lucæ. Sed aduerte, non tantum profecisse gratiã & sapientiã in opinione hominum; sed etiam in seipso: quia sicut addebat annos annis, ita initio faciebat minora opera Sapientiæ & gratiæ: deinde sensim addebat maiora, ut explicat Athanasius; Ratione quorum dicebatur proficere apud Deum: quia alia alijs maioris erant Sapientiæ, & perfectionis, magisque ex genere suo meritoria; quamvis ratione Personæ aequè meritoria fuerint. Apud homines autem proficere dicebatur, vel quia per hæc faciebat homines proficere, ut quidam exponunt: vel quia crescebat hominum de ipso opinio.

36
Prob. Ratione.

37
Quomodo
Christus
profecerit.

Respectu
sui.

Dsi.

Et hominum.

ARTICVLVS XIII.

Quomodo gratia Christi Habitua-
lis se habeat ad vnionem?

38 **R**espondetur; Vnio hypostatica fuit naturâ prior, quàm gratia habitualis, tamquam eius quodammodo causa. Probatur tribus rationibus, quas vide apud D. Thomam.

*Halenſis
putat Gra-
tiam habi-
tualem
fuisse in-
ſtar neces-
ſaria diſ-
poſitionis
ad vnio-
nem.*

*D. Thomas
inſtar diſ-
poſitionis
conuenien-
tis.*

39
*Reſellitur
Halenſis.*

Nota, Alexandrum Halenſem exiſtimare gratiam habitualement, ſe habuiſſe ad vnionem hypostaticam per modum medijs, ſeu neceſſaria diſpoſitionis: ſicut diſpoſitiones materijs neceſſarijs ſunt ad eius vnionem cum forma. Ita docet 3. parte ſuæ ſummæ quæſt. 7. memb. 2. art. 1. & quæſt. 11. memb. 1. art. 1. Alij dicunt non fuiſſe quidem hanc gratiam abſolute neceſſariam, vt Anima illa hypostaticè vniretur, fuiſſe tamen conuenientem diſpoſitionem: & ideò reipſa prius naturâ animam illam fuiſſe diſpoſitam per gratiam, quàm hypostaticè vnitam. Ita tenuit D. Thomas in 3. Sent. diſt. 2. quæſt. 2. art. 2. & Bonauentura ibidem art. 3. qu. 2.

Sed Dico Primò, Gratiam non habere ſe vt neceſſariam diſpoſitionem ad vnionem hypostaticam. Eſt communis ſententia Doctorum contra Alexandrum. Probatur Primò, Quia Verbum vnitur cãrni, & tamen caro non eſt capax diſpoſitionis per gratiam. Secundò, Quia ſubſiſtentia Verbi debet immediatè vniri eſſentiæ animæ: ergo ipſa eſſentia eſt capax vnionis ſecundum ſe ante omne accidens. Confirmatur; quia naturalis ſubſiſtentia non requirit vllas diſpoſitiones, cum omni diſpoſitione ſit penitior: ergo neque ſubſiſtentia diuina, quæ æquè intimè debet vniri. Tertiò, Quia nulla qualitas creata poteſt excludere propriam ſubſiſtentiam à ſuo ſubiecto: ergo neque illud reddere capax ſubſiſtentia alienæ, maxime Verbi diuini; cuius ſubſiſtentia in infinitum excedit omnem talem diſpoſitionem.

Dico Secundò, Gratia etiam non ſe habet ad vnionem vt diſpoſitio conueniens naturâ prior,

ſed potiùs vt poſterior, tamquàm conſequens ipſam vnionem. Ita D. Thomas hoc loco, & ſuprà q. 6. art. 6. & Scotus diſt. 2. qu. 2. in 3. Durandus ibidem quæſt. 3.

Probatur Primò, Quia prius naturâ quæque res ſubſiſtit, quàm ornetur accidentibus: nam ſubſiſtentia eſt intimum complementum ſubſtantiale rei: ergo illa anima prius naturâ erat vnita ſubſiſtentia diuinæ, quàm ornaretur gratiâ. Patet Conſequentia, Quia in eodem ſigno naturæ vnita eſt ſubſiſtentia diuinæ, quo ſuam accepiſſet, niſi fuiſſet impedita. Secundò, Vnio hypostatica eſt ad ſubſiſtendum; gratia autem datur ad operandum: atqui prius eſt ſubſiſtere, quàm operari: ergo. Tertiò, Miſſio Filij eſt prior origine, quàm miſſio Spiritus ſancti: atqui miſſio Filij ſit per vnionem hypostaticam; miſſio Spiritus ſancti per infuſionem gratiæ: ergo vnio hypostatica eſt prior infuſione gratiæ. Quartò, Præſentia Solis antecedit naturâ illuminationem aëris. Ergo ſimiliter ſubſtantialis præſentia Verbi, debuit antecedere diſfuſionem gratiæ in naturam humanam. Quintò, Scripturæ plenitudinem gratiæ referunt in illam vnionem, tamquam in cauſam. Iſaie 11. verſ. 1. & 2. *Flos de radice eius aſcendet, & requieſcet ſuper eum Spiritus Domini.* Vbi prius eſt flos aſcendere, id eſt, incarnari Chriſtum ex Virgine, teſte D. Hieronymo, quàm Spiritu ſancto repleti. Ioan. 1. *Verbum caro factum eſt, & vidimus gloriam eius, quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Vbi indicatur illum fuiſſe plenum gratiâ, quia erat vnigenitus.

Aduerte tamen, Gratiam poſſe dici diſpoſitionem ad vnionem hypostaticam, non quidem antecedentem & præparantem vt ſit; ſed conſequentem & ornantem vt optimè ſe habeat. Sicut ſanitas & pulchritudo eſt diſpoſitio corporis humani ad coniunctionem cum animâ, non quidem præparans vt ſit illa coniunctio; ſed ornans vt bene ſe habeat, & permaneat. Et ita intellige, quod dicit D. Thomas ſuprà art. 10. in Corpore, & ad 2. *Gratiam habitualement ordinari ad vnionem hypostaticam tamquam ad finem.* Argumenta quæ cõtra poſſunt obijci; facile ex ſuprà dictis diſſoluentur.

A ſimili.

*Vnio eſt
cauſa ple-
nitudinis
gratiæ.*

*Gratia eſt
diſpoſitio
conſequent
& ornans,
vt vnio
hypostatica
optimè ſe
habeat.*

Q V Æ S T I O O C T A V A.

De Gratiâ Christi, vt eſt Caput Eccleſiæ.

In Ocho Articulos diuiſa.

ARTICVLVS I.

Vtrum Chriſtus ſit Caput
Eccleſiæ?

1
*R. ad dici-
tur. Caput
Eccleſiæ.*

Respondetur affirmatiuè. Vide D. Thomam. Notandum eſt; Chriſtum ſecundum ſtriſtam Metaphoram, dici *Caput Eccleſiæ* ex hominibus conſtare: quia ſicuti à capite in membra per ſpiritum animale omnem ſenſus & motus infunditur; ita à Chriſto omnem cognitio ſupernaturalis, omniſque motus vitæ ſupernaturalis, in omnes omnium tempo-

rum homines poſt peccatum originale immittitur. Omnis enim vita & motus ſupernaturalis eſt ex Chriſti meritis. Vnde totum genus humanum concipiendum eſt inſtar vnius hominis; cuius caput eſt Chriſtus ſecundum naturam humanam: ſinguli autem veluti membra vel actû vel poteſtate ſub hoc capite; quæ per ſpiritum, ab hoc capite diſſuſum, vitam, ſenſum, & motum vitalem gratiæ accipiunt. Hinc ſit vt dicantur membra Chriſti, & tota Eccleſia corpus Chriſti. Ad Ephes. 1. v. 22. *Ipsam dedit caput ſuper omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius.* Ad Coloss. 1. v. 18. *Ipsæ eſt caput corporis Eccleſiæ.* & alibi. Vbi Aduerte, Chriſtum eſſe inſtar capitis, quod ita eſt efficax, vt aliena

*Homines
ſunt mem-
bra Chri-
ſti.*

ut aliena membra possit sibi vnire, suamque vitam & spiritum impertiri, & suum corpus efficere: quā similitudine libentissimē vtitur Apostolus.

² Dices; Si Christus est caput: ergo etiam est membrum Ecclesiae. Respondeo; Quidam admittunt; & sic intelligit D. Thomas illud 1. ad Corinth. 12. v. 27. *Vos estis Corpus Christi, & membra de membro.* Sed melius negatur sequela: quia membrum ex sua ratione postulat, ut aliquid accipiat ab alijs membris; quod est cuiusdam imperfectionis, quā non conuenit Christo, qui nihil à suis membris accipit. Hæc autem imperfectio non includitur in ratione capitis. Nec est absurdum, nomen speciei dici de aliquo metaphoricē, cui non conuenit nomen generis; quia fieri potest, ut nomen generis imperfectionem insinuet, quā non ita designatur nomine speciei. Quō fit ut Christus dicatur *Leo*, non tamen *bestia*, vel *brutum*. Locus autem ille 1. ad Corinth. 12. *Vos estis membra de membro*, sic intelligi debet: Vos estis membra ab alijs membris dependentia: Nam populus ab Episcopis, Episcopi ab Apostolis, Apostoli à Christo pendent: iuxta illud ad Ephes. 4. v. 16. *Ex quo totum corpus compactum & connexum, per omnem iunctionem submissionis &c.*

³ Obijcitur Secundò: Cor etiam habet vniuersalem influxum in omnia membra, etiam in ipsum caput: ergo Christus debet dici Cor Ecclesiae potius quā caput. Respondeo, Etsi etiam cor dici possit, non tamen potius quā caput: tūm, quia caput ex vfu linguarum, significat principem cuiusvis congregationis: tūm, quia influxus capitis in membra, est nobilior, quā influxus cordis: tūm denique, quia caput habet manifestam eminentiam, influxum, & directionem reliquorum membrorum, cor autē occultam. Quam ob causam metaphora cordis, potius applicatur Spiritui sancto, qui Ecclesiam inuisibiliter viuificat, & regit.

ARTICVLVS II.

Utrum Christus sit Caput hominum tantummodò quoad animas, An etiam secundum corpora?

⁴ R Espondetur, Etiam secundum corpora est caput illorum. Ratio est, quia vita spiritalis, quæ à Christo tamquā à capite in homines diffunditur, non sinit in anima; sed etiam in corpora dimanat: partim, quatenus bona opera, quæ ex gratia procedunt, per corpus administrantur; partim, quatenus animæ beatitudo in corpus redundabit. Vide D. Thomam. His adde, Christum etiam secundum corpus esse caput nostrum, & influere tūm in animas, tūm in corpora nostra: tūm, quia Sacrificio corporis & sanguinis sui nos redemit, & vitam spiritalem promeruit; tūm, quia in futura vita corpora nostra resuscitabit, eisque immortalitatem & claritatem impertiet; ut patet Ioan. 6. v. 54. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam: & ego resuscitabo eum in nouissimo die;* nempe propter vnitatem corporis eius, quā habemus per sacram communionem.

ARTICVLVS III.

Utrum Christus sit Caput omnium hominum?

R Espondetur esse caput omnium hominum, exceptis damnatis; sed diuerso modo. Nam perfectissimè est caput hominum beatorum: his enim perfectissimam vitam spiritalem, idque inseparabiliter infundit. Deinde viatorum, qui fidē & charitatem, id est, sensum & motum ab ipso accipiunt; quamuis non perfectissimè, nec inseparabiliter. Tertiò, eorum qui dumtaxat fidem habēt. Quartò, qui nihil horum; sed capaces tamen sunt, & interdum quid præuium ad hæc accipiunt. Damnati autem nihil tale ab ipso possunt accipere; & ideo nec actu, nec potestate sunt eius membra.

D V B I V M.

Quomodo Christus ut Caput, vitam spiritalem in sua membra diffundat?

R Espondeo; Primò, per modum merentis; quia omnibus secundum exactam iustitiam, hanc vitam spiritalem promeruit; etiam ijs, qui ante Incarnationem extiterē: vnde etiam illorum Caput est. De quo vide Augustinum in Psal. 36. v. 25. in illud: *Iunior fui, etenim senex.* Secundò, per modum causæ efficientis, & quodammodò principalis, sed respectu illorum qui post Incarnationem extiterunt: Nam suā auctoritate, quibus, quando, & quantum vult, de suis donis largitur; siue humanitas physicè concurrat ad gratiæ productionem, siue non. Et hoc vult D. Thomas art. 1. ad 1. Et colligitur aperte ad Ephes. 4. v. 7. *Vnicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Ioan. 5. v. 21. *Sicut Pater suscitauit mortuos & viuificauit; ita Filius quos vult viuificat.* Sicut enim à diuinitate pendet totus ordo rerum naturalium; ita à Christi humanitate, pendet totus ordo donorum supernaturalium in genere humano.

ARTICVLVS IV.

Utrum Christus sit Caput Angelorum?

R Espondetur affirmatiuè. Notandum est, Christum secundum humanam naturam etiam esse Caput Angelorum; non tamen ita stricte & propriè ut hominum: quia non infundit illis vitam spiritalem. Vnde angelica multitudo non propriè dicitur corpus Christi, aut Ecclesia Christi: nec Angeli propriè sunt Christi membra, aut Christi sponsa; ut rectè docet Scotus in 4. dist. 49. q. 4. art. 2. Sed laxiore metaphorā dicitur illorum Caput, quatenus passim in Scripturis caput vocatur, is qui est Princeps. ut 1. Regum 15. v. 17. vbi Samuel ait Saūli: *Caput in tribubus Israël factus es.* 1. Corinth. 12. & ad Ephes. 5. v. 23. *Vir est Caput mulieris.* Christus enim secundum naturam humanam est Princeps omnium Angelorum; & hac ratione dicitur illorum caput.

F f iij

Proba-

ad Ephes. 1. Probatur Primò, ex Scripturis. Ad Ephes. 1. v. 20. *Suscitans eum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in caelestibus, supra omnem principatum & potestatem, & virtutem, & Dominationem, & omne nomen, quod nominatur, non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro; & omnia subiecit sub pedibus eius.* Ad Coloss. 2. v. 10. *Estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis, in quo & circumcisi estis.*

Hilarius. Probatur Secundò, Ex Patribus: Hilarius in Psal. 139. sub finem: *Vt enim, ait, omnibus sanctis caput est Christus, ita omnibus iniquis caput est diabolus.* D. Hieronymus in cap. 1. ad Ephes. in fine dicit illa verba: *Ipsam dedit Caput super omnia membra Ecclesie; (ita enim legit) posse intelligi de Ecclesia, non solum hominum, sed etiam Angelorum.* Quamvis reuerà ibi Ecclesia propriè sumatur pro Ecclesia hominum; vt patet ex sequentibus. D. Augustinus in Psal. 36. *Vt esset ipse caput totius Ciuitatis Hierusalem, omnibus connumeratis fidelibus ab initio vsque ad finem; adiunctis etiam legionibus Angelorum, vt fiat vna Ciuitas sub vno Rege.*

Hieron.

August.

8

Probatur Tertiò, Ratione. Prima ratio est, Quia tota congregatio ex Angelis & hominibus constans, est vna Ciuitas: vt patet ad Hebr. 12. v. 22. *Accessistis ad Sion montem Sanctum, & Ciuitatem Dei viuentis Hierusalem caelestem, & multorum milium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primitiuorum.* Idè patet Apoc. 21. Vnde Angeli dicuntur nostri conserui Apoc. 19. v. 10. & 22. v. 9: ergo oportet vt habeant vnum caput, & vnum principem: Caput, inquam, non solum extrinsecum & diuersi generis, Sicut Deus; sed etiam quantum fieri potest simile, & eiusdem generis.

*Quomodo
Vim Capi-
tis in eos
exerceat,*

Secunda ratio est, Ex proprietatibus Capitis. Caput enim in homine dicitur quod est perfectius ceteris membris, vtpote continens omnes sensus; idcirco etiam in eminentiori loco constitutum est. Deinde vim illis infundit, eaque regit: atqui hæc conueniunt Christo homini, etiam quodam modo ad Angelos: Nam continet omnem perfectionem supernaturalem omnium Angelorum. Deinde influit etiam in illos: Primò, eos illuminando, vt docet Dionys. cap. 7. *caelestis hierarchie.* Secundò, conferendo illis quemdam honorem, dum illorum ruinas instaurat: quod indicat Apostolus ad Ephes. 1. v. 10. dum ait in Christo *instaurari omnia, quæ in celo, & quæ in terra sunt*, iuxta interpretationem Latinorum. Vide Augustinum in Enchiridio cap. 62. & Anselmum in hunc locum. Tertiò, conferendo illis magnum incrementum gloriæ accidentalis siue secundariæ. Nam Christus totius gloriæ accidentariæ illis est causa; quæ consistit, partim in contemplatione humanitatis eius, vt docet Chrysostomus hom. de Ascensione Domini tom. 3. vbi ait, Angelos ex Christi contemplatione maximam capere letitiam; partim in gaudio quod nascitur ex peccatorum conuersione, suarumque sedium instauracione, vt docet Bernardus serm. 68. in Cantica. Et Theodoret. in 1. cap. ad Ephes. Quartò; Angelos gubernando; Omnes enim sunt administratores spiritus, missi in ministerium propter eos, qui hereditatem capiam salutis. ad Hebræos 1. v. 14. Atqui ad Christum pertinet dispensare omnia quæ ad hominum salutem pertinent: quare & præcipere Angelis, eosque ad hominum custodiam dirigere.

Dices, de ratione capitis est, vt sit homogeneum

cum ijs, quorum est caput: atqui Christus non est similis nature cum Angelis: ergo &c. Respondeo: Christum habere sufficientem similitudinem cum Angelis, vt sit illorum caput: quia potissimum est caput secundum animam; & sic conuenit cum ipsis in eodem gradu nature, scilicet intellectualis. Sicut Lucifer est caput omnium malorum etiam hominum: Et homo est Rex Bestiarum. Non enim hæc agimus de strictâ Capitis ratione, sed de laxiore acceptione, vt dictum est.

D V B I V M.

Vtrum Christus sit Caput Vniuersi?

Respondeo: Esse caput vniuersi, & omnium creaturarum. Probatur Primò, Matth. vlt. *Data est mihi omnis potestas in Cælo & in Terra: atqui hoc nihil est aliud, quam esse Caput & Principem omnium, qui sunt in cælo, & in terra.* Ad Philip. 2. v. 9. *Donauit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine I. E. S. V. omne genu flectatur; caelestium, terrestrium, & infernorum.* Psal. 8. v. 8. *Omnia subiecisti sub pedibus eius.* Quod de omni creatura interpretatur Apostolus ad Hebr. 2. loquens de Christo. Idem probari potest Apoc. 5. vbi solus Agnus dignus inuentus est aperire librum, & soluere septem signacula eius, id est, habere potestatem exequendi omnia, quæ ad mundi gubernationem, vsque in finem pertinent.

Probatur Secundò, Quia conditiones capitis Christo conueniunt respectu totius creaturæ: Nam est omni creaturæ ratione donorum gratiæ excellentior; & habet quemdam influxum in omnem creaturam, licet non eundem in homines & Angelos; patet ex dictis. In damnatos, non habet amplius vllum influxum gratiæ: addicit tamen poenis, & immittit illis terrorem, & cogit vt credant & contremiscant: denique potest illis imperare. In creaturas autem irracionales habet influxum, quia habet potestatem gubernandi, illisque vtendi prout expedit ad salutem electorum: tum, quia in fine mundi illas perficiet, prout conueniens erit statui glorioso. Indicat hoc Apostolus ad Roman. 8. v. 22. *Omnis creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc &c.* Quod autè quidam aiunt Deum influere esse naturale in omnes creaturas per Christi humanitatem; prorsus à ratione est alienum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Gratia Christi, quæ est Caput Ecclesie, sit eadem cum habituali?

Respondetur esse eadem. Et probatur Ioan. 1. vers. 16. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.*

Notandum est, dignitatem capitis non addere Christo aliquam perfectionem realem, distinctâ à gratia vnionis donisque habitualibus, sed tantum quid morale. Sicut esse Doctorem, supra scientiam nihil addit, nisi potestatem moralem docendi, & quandam dignitatem. Et hoc est quod hic intendit D. Thomas, & docent passim Doctores dist. 13. Probatur, quia cum Christus dicitur Caput, nihil significatur aliud, quam ipsum habere

habere potestatem influendi vitam spiritalem, vel certè regendi & illuminandi; atqui hæc potestas, præter gratiam vnionis, & dona habitualia, nihil reale intrinsecum addit: sed solum ius quoddam, & moralem potestatem ex diuina ordinatione prouenientem: Sicut esse Regem, super opes & prudentiam, nihil addit nisi ius quoddam regendi, proueniens ex concessione Reipublicæ.

Petes, Vtrum hæc gratia Capitis, principaliter fundetur in vnione hypostatica, An in gratia habituali? Respondeo; potissimum fundari in vnione: Nā hæc dignitas capitis, & potestas gubernandi omnia, potissimum erat debita naturæ humanæ ob vnionem cum Verbo. Secundario tamen fundatur in gratia habituali: nam hæc in Christo fuit summa, & incomparabiliter maior quàm in alijs. Vnde etiam ratione huius, conueniebat ut illi hæc potestas & authoritas regia daretur.

Circa Responsonem ad Primum, Notandum est: Sicut peccatum Adami, se habet ad peccatum originale omniū hominū, instar cause ad effectū, ita Christi iustitia, ad iustitiā baptismalem omniū baptizatorum, tamquam causæ ad effectum. Et sicut idem peccatum Adami, erat peccatum personale inficiens ipsius personam, & etiam erat peccatum capitis, habens vim inficiendi & influendi in omnes tamquā in membra, qui ex ipso gignuntur: Ita eadem Christi gratia, seu iustitia, erat personalis, sanctificans ipsius personam: & erat gratia capitis, habens vim influendi in alios. Cetera consistunt potius in verbis, quàm in re.

ARTICVLVS VI.

Verum esse Caput Ecclesia sit Christo proprium?

R Espondeo; Esse Caput Ecclesiæ secundum internum influxum, per modum cuiusdam causæ principalis, est proprium Christo. Nam eius solius humanitas propter coniunctionem cum diuinitate, habet vim iustificandi, tamquam causa suo modo principalis. At esse caput secundum externam gubernationem, potest etiam alijs communicari. Ratio est, quia hæc fit per quandam potestatem Iurisdictionis, quæ communicari potest.

¹³ Notandum est, summum Pontificem dici, & esse Caput vniuersalis Ecclesiæ: longè tamen inferiore modo, quàm Christum. Primò, Quia non potest toti Ecclesiæ gratiam promereri, neque ex condigno, neque ex iustitia. Secundo, Quia non potest sua autoritate, aut immediatè, internum gratiæ influxum præbere: sed tantummodo exterius gubernare, & Sacramenta tamquam Christi minister applicare. Tertiò, Quia etiam hanc potestatem externæ gubernationis, & applicationis Sacramentorum, accipit à Christo, tamquam eius Vicarius; eaque potestas solum pertinet ad exequendum illa, quæ à Christo sunt instituta, & ordinandi quæ ad hoc oportuna. Quartò, Quia tantum gubernat homines viatores, idque breui tempore.

¹⁴ Petes, An nullo modo possit hæc dignitas Capitis perfectè communicari nudæ creaturæ? Respondeo; non posse eam ea perfectione, quæ est in Christo: tùm, quia nulli potest esse ita debita, si-

cut Christo; tùm, quia in nemine potest esse tam efficax ad meritum & satisfactionem, quàm est in Christo, ob coniunctionem cum persona diuina. Potuit tamen communicari imperfectiori modo; ut dicemus infra de Sacramentis.

ARTICVLVS VII.

Verum Diabolus sit caput omnium malorum?

R Espondetur; Diabolus, id est, Lucifer, est caput omnium malorum: non quidem secundum internum influxum; quia non potest in mentes eorum immediatè malitiam inferere; sed secundum externam gubernationem. Sicut quilibet Princeps est caput multitudinis, quàm gubernat.

Notandum Primò, Cùm Diabolus dicitur caput omnium malorum, intelligendum de Lucifer, non autem de toto ordine diabolico, ut vult Caietanus art. sequenti sub finem. Quod patet, Quia Lucifer omnes alios, & demones & homines, vel mediatè, vel immediatè ad peccatum induxit: ut docet D. Tho. ad 2. Vnde dicitur Rex super omnes filios superbia Iob 41. v. 25. Omnis enim superbia ab ipso est deriuata, & ipse omnes in superbia excedit. Cū autè Christus, vel Deus dicitur Princeps vel caput super omnes Demones; intelligendum est ratione perfectæ potestatis in illos, & poenæ quam infligit. Eadem enim multitudo secundum diuersos fines, & diuersos regendi modos, potest diuersa habere capita. Sicut eiusdem populi caput, est Pontifex in spiritualibus; & Rex in temporalibus.

Notandum Secundo, Diabolum non habere perfectam potestatem in peccatores, quàm diu sunt in via: quia non potest eos amplius tentare, quàm Deus permittat. Et quamuis etiam possit tentare iustos, non est tamen caput illorum; tùm, quia illa tentatio est solum hostilis oppugnatio, non gubernatio: tùm, quia iusti non sunt ei subiecti; sed ipso potius sunt fortiores.

ARTICVLVS VIII.

Verum Antichristus sit caput omnium malorum?

R Espondetur; Antichristum esse caput omnium malorum; intellige, hominum. Non quòd in omnes malitiam infundat, vel ad eam pertrahat; sed quia in ipso malitia erit perfectior, quàm in quouis aliorum, qui ab initio mundi extiterunt. Vnde omnes mali, qui ab initio fuerunt, sunt figura Antichristi; quod insinuat Apostolus 2. ad Thessal. 2. v. 7. Nam mysterium iam operatur iniquitatis. Qui locus intelligitur de Antichristo, ut docet D. Augustinus lib. 20. de Ciuit. cap. 14. Et Irenæus lib. 3. contra Hæreses cap. 7. Et satis patet ex contextu Apostoli. Inter varias expositiones huius loci, videtur hæc commodissima: Impij, ut Nero, & heretici, qui sunt figura illius plenæ malitiæ, quæ erit in Antichristo; iam vim suam exerunt. Vel: In Nerone, & hereticis Christi persecutoribus, Diabolus operatur

¹⁵ Quo sensu Lucifer sit caput omnium malorum.

¹⁶ Quo sensu Christus sit caput omnium malorum.

¹⁷ Tentatio demonis in peccatores & in iustos est diuersa.

¹⁸ Quomodo Antichristus sit causa omnium malorum hominum, & ab illis præfiguratur.

¹¹ Gratia Capitis potissimum fundatur in vnione hypost.

¹³ Quomodo Pontifex sit Caput Ecclesiæ, diuersimodè à Christo.

¹⁴ Dignitas Capitis ut in Christo est, est pura creatura incommodabilis.

operatur figuram illius malitiæ, quæ erit in Antichristo.

Obiectio. Dices; Diabolus est caput Antichristi, & omnium malorum: ergo Antichristus non est caput illorum; imò nec absolute caput.

Solutio. Respondeo, Negando Consequentiam: Sicut enim Christus est caput Ecclesiæ, & tamen Deus est caput Christi, & totius Ecclesiæ; ut patet ex Apostolo: ita Antichristus est caput omnium impiorum hominum, & tamen Diabolus est caput Antichristi, & omnium impiorum. Nam caput

politicum, potest habere aliud caput cui subest; eademque multitudo potest subesse pluribus capitibus subordinatis.

Aduerte, quosdam putare Antichristum esse caput omnium dæmonum, excepto Lucifero. Sed non videtur hoc commodè dici: Nam dæmones, maioris sunt ingenij & potentiæ, & regent ipsum Antichristum, non ab eo regentur. Vnde etiam si fortasse malitia Antichristi eos dæmones excederet, non tamen commodè illorum caput diceretur.

Q V Æ S T I O N O N A.

De Scientia Christi in communi.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Utrum Christus habuerit aliquam Scientiam Creatam?

Affirmatur. **R**espondetur, In Christo, non solum Scientiam diuinam, sed etiam creatam fuisse. Est fide tenenda.

Ex Scriptura. Probatur Primò, Isaia 11, v. 2. Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & scientia &c. Quod de creatis donis Spiritus sancti intelligitur ab omnibus Patribus.

Ex Concilio. Probatur Secundò, Ex Synodo VI. act. 8. Duae in Christo naturae predicantur, & vnanquamque proprietates naturales habere constemur; diuinam, omnia quæ diuina; Humanam, omnia quæ humana sunt absque peccato. Idem definitur in Concilio Lateranensi sub Martino I. consult. 5. can. 9. Idem docent Patres omnes, & Scholastici Doctores in 3. dist. 14.

Ratione. Probatur Tertiò Ratione. Primò, Quia Christus assumpsit animam rationalem & intellectum creatum; ut supra ostensum est: ergo etiam habuit scientiam creatam, quæ est propria perfectio illius intellectus. Secundò, fide certum est, in Christo esse voluntatem creatam & humanam: hoc enim definitur contra Monothelitas in VI. Synodo act. 6. 7. & 8. & in Concilio Lateran. sub Mart. I. can. 10. 11. 12. & 13. & docent omnes Patres: ergo fuit etiam creata cognitio; cum eadem sit ratio vtriusque. Nam regula voluntatis, est cognitio: Si ergo velle, creatum est; etiam cognoscere, creatum est. Tertiò, Quia alioqui frustra intellectum creatum assumpsisset; quia nulum eius habuisset vsum.

Dices; Scientia diuina increata potuit communicari illi animæ, ut per illam cognosceret: sicut subsistentia increata fuit illi communicata, ut per illam subsisteret: ergo nihil opus erat scientia creata, sicut opus non erat subsistentia creata.

Anima Christi nihil cognoscit per scientiam creatam. Respondeo Primò; Etsi quidam olim ita senserint; est tamen omnino impossibile. Ratio est, Quia cognitio est actus vitalis, de cuius ratione est ut procedat vitaliter à cognoscente, ipsumque vitaliter informet; ut sit in omnibus creaturis rationalibus: vel certè, ut sit ipse cognoscens per

identitatem, sicut in Deo. Nihil enim dicitur viuere, nisi vel vita ab ipso procedat, vel ipsummet sit vita: atqui cognoscere est viuere: ergo cognitio debet procedere à cognoscente, vel debet esse ipsemet cognoscens. Quare cum cognitio increata nec possit ab anima procedere, nec ipsi identificari; omnino impossibile est, ut anima per illam formaliter cognoscat.

Respondeo Secundò, Etiam si possibile esset Christi animam increatâ Sapientiâ cognoscere; nihilominus non esset neganda scientia creata, quia non se impediunt, sicut subsistentia creata & increata. Possunt enim in eodem esse plures scientiæ, non tamen plures subsistentiæ. Vtrum autem hæc scientia fuerit habitualis, an tantummodo actualis, patebit ex sequentibus. Suppono tamen illam fuisse perfectissimam, ac proinde omnino certam & euidentem, adeo ut nullus vnquam actus cognitionis obscuræ aut incertæ in Christo fuerit. Sicut enim omnis actus voluntatis fuit ex virtute perficiente potentiâ voluntatis, ita omnis actus intellectus, fuit ex virtute intellectiua; hoc enim postulabat dignitas vnionis hypostatice.

ARTICVLVS II.

Utrum Christus habuerit Scientiam Beatificam?

Scientia beatifica in Christo ab initio Conceptionis. **R**espondetur, Christum habuisse scientiam beatificam, quæ animam beatam reddit, idque ab initio Cōceptionis. Probat D. Thomas ex illo Ioan. 8. v. 55. Scio eum, & sermonem eius seruo. Sed hæc probatio non est firma; quia loquitur generaliter de cognitione practica Dei, quæ facit bene viuere: reprehendit enim Iudæos, quod Deum non sic cognoscant: Qui enim facit peccatum, non nouit Deum. 1. Ioan. 2.

Ex Scriptura. Probatur ergo firmius: Primò, Ex Scripturis. Ioan. 1. Vidimus gloriam eius, quasi Vnigeniti à Patre, plenum Gratia & Veritatis: atqui non erat plenus veritate, absque visione beatifica: Nam omnis alia cognitio, est tantum cognitio ex parte; ut patet 1. ad Corinth. 13. Christus autem non cognoscebat ex parte, sed sicut cognitus erat; id est, simili claritate, & erga Deum vicissitudine. Item habebat cogni-

bat cognitionem veritatis, sicut decebat Vnigenitum à Patre: atqui decet, vt hic habeat maximè perfectam cognitionem omnis veritatis, & in primis ipsius Patris. Item, *Deum nemo vidit vquam; Vnigenitus qui est in sinu Patris, enarrauit nobis.* Vbi docet, per Christum potius omnem veritatem nobis esse patefactam, quàm per Moysen; Quia nemo hominum vidit Deum, præter Vnigenitum: ac proinde nemo potuit nos illa diuina mysteria apertè docere, præter ipsum. Docuit autem nos per suam humanitatem: ergo & Deum vidit per suam humanitatem. Ioan. 3. v. 11. *Quod scimus, loquimur; & quod vidimus, testamur.* Et paulò pòst v. 13. *Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo, Filius hominis qui est in Cælo.* Id est, Nemo hominum aliquando mente cælum ascendit, quæ ibi sunt lustraturus præter me, qui secundum diuinitatem descendi de cælo, semper tamè in Cælo permanens. Ioan. 12. v. 26. *Vbi ego sum, illuc & minister meus erit: vbi promittit ministris suis tamquàm præmium, vt sint, vbi ipse tunc erat: atqui præmium ministrorum Christi, est esse apud Deum per visionem beatificam; vt ipse indicat Ioa. 17. v. 24. Volo, vt vbi ego sum, & illi sint; & videant claritatem meam, quam dedisti mihi ab initio: hoc est, meam diuinitatem.*

Ex Patribus. Eusebius lib. 10. de demonstratione Euangelica cap. vlt. Dicit Christum in vtero Matris habuisse omnem cognitionem, atque adeò vidisse Deum: in quam sententiam exponit illud Psalmi 21. *In te proiectus sum ex vtero.* Athanas. serm. 4. contra Arianos vltra medium, dicit esse opinionem Pauli Samosatani, existimare illum hominem gratiâ, vel sapientiâ, vt nos, profecisse. Nazianzenus Oratione in S. Basilium: *Prosciebat, inquit, sapientiâ & gratiâ, non quòd incrementum acciperet, ab initio enim sapientiâ & gratiâ absolutus erat.* Idem docet Cyrillus lib. 1. in Ioan. cap. 17. & lib. 10. Thesauri cap. 7. Damascenus lib. 3. De fide cap. 14. & 22. Idem docent Patres Latini. Vide D. Ambrosium lib. 5. De fide ad Gratianum cap. 8. Vide & alios citatos suprà q. 7. art. 12.

Secunda. Probatur Tertiò Ratione: Primò, Quia Christus à principio conceptionis fuit filius Dei naturalis: ergo & hæres paternorum bonorum: ergo etiam possessor: quæ possessio est per visionem beatificam. Cur enim possessio differretur? Non enim hoc erat necessarium nostræ redemptioni; vt infra dicitur. Neque expectabatur mors paterna, vt ait Cyrillus: nec vlla alia causa adferri potest. Secundò, Angeli, paulò pòst suam creationem, affecti sunt visionem Dei: ergo Christus, qui erat longè excellentior, debuit hanc statim à principio accipere. Confirmatur, quia Christus à principio fuit caput omnium hominum, & Angelorum; ergo non poterat carere visione Dei, quâ iam fruebantur Angeli: alioqui subditi fuissent sapientiores suo Capite & Principe. Tertiò, Christus venit vt esset Doctor & institutor nouæ legis, & altissimorum mysteriorum: ergo oportebat, vt hæc prius clarè vidisset, vt tamquam testis oculatus posset illa mysteria docere, & confirmare. Quod insinuat Ioan. 1. v. 18. *Deum nemo vidit vquam; Vnigenitus filius qui est in sinu Patris, ipse enarrauit.* Ioan. 3. v. 11. *Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur.* Quarto, Quia aliqui Christus vt homo, ignorasset seipsum; quia

non cognouisset perfectè suam personam, nec modum vnionis naturæ humanæ cum persona diuina; & contrà: quia hic modus perfectè nequit cognosci sine clara notitia vtriusque extremi. Quintò, Adam, qui erat principium generis humani quoad naturam, fuit ab initio perfectus in naturalibus: ergo Christus, qui erat principium gratiæ & gloriæ in genere humano, debuit esse perfectus ab initio in vtroque. Confirmatur; Quia is qui alios erat perduciturus ad perfectionem, tamquam primum principium post Deum, omnino debebat esse perfectus: ergo &c. Sextò, Vide re Deum per speculum in enigmate, est cognoscere imperfectè, & ex parte; & est sapere vt parvulus; vt docet Apost. 1. Corinth. 13. sed Christus nunquam sapuit vt parvulus; nec vquam debuit euacuare eam, quæ sunt parvuli. Nam ab initio fuit vir perfectus secundum animam, vt indicatur Ierem. 31. v. 22: *Famina circumdabis virum.* In què locum vide D. Hieronymum ibidem.

Ex his patet; quamvis fortè non sit fidei absolute, Christi Animam ab initio conceptionis habuisse visionem claram Dei; tamen est fidei proximum; ita vt contrarium sit erroneum censendum, ob Scripturas, Patres, & rationes euidenter in Scriptura fundatas.

Argumenta in contrarium, non sunt difficilia, præter pauca, quæ suis locis dissoluentur; scilicet quomodo potuerit mereri & tristari. De quibus vide plura apud Melchiorum Canum lib. 12. De locis theologicis cap. 14. vbi agit contra hæreticos nostri temporis hanc veritatem negantes.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus habuerit Scientiam Infusam?

Respondetur affirmatiuè. Notandum, Duplicem esse scientiam infusam: Alia enim est *Scientia per se infusa*, quæ vires naturæ superat, & non nisi infusione haberi potest, sicut fides est cognitio infusa. Alia est *infusa per accidens*, quæ etsi viribus naturæ parari possit, tamen re ipsa à Deo confertur; talis erat scientia rerù naturalium in Adamo, & Salomone.

Respondeo nunc; In Christo præter scientiam beatificam, fuisse aliam scientiam supernaturalem, ab initio conceptionis, Animæ infusam.

Probatur Isaïæ 11. *Flos de radice eius ascendet &c.* Vbi significatur, hoc ipso, quo flos ille ascendet de radice; id est, de Virgine, quieturum super eum spiritum Sapientiæ, & intellectus. Ioan. 1. *Plenum gratiâ & veritatis.* Atqui non fuisset omnino plenus veritate, nisi habuisset cognitionem omnium rerum, non solùm in Verbo, sed etiam in proprio genere. Nam erat capax huius cognitionis; & ipsa pertinet ad itatus supernaturalis perfectionem. Luc. 2. *Stupebant omnes in prudentia & resp. is eius;* cum tantum esset annorum decem. Ioan. 7. *Quomodo scit hic litteras, cum non didicerit;* id est, quomodo intelligit Scripturas. Ille autem locus ad Coloss. 2. *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi;* videtur intelligendus de Christo secundum diuinitatem, iuxta Ambros. Chrysost. Theophilactum, & multos alios.

Probatur

9
Probatur
sex Ratio-
nibus.
Prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

10
Non est de
fide.

Probatur Secundò ratione. Primò, Christus obibat munus Sacerdotij & Doctoris, propriè nõ vt beatus, sed vt viator: ergo vt viator debebat esse instructus omni sapientia suis muneribus accommodatâ; ac proinde habere cognitionem infusam omnium fidei mysteriorum. Secundò, Quia Christus ab initio fuit Caput omnium beatorum, etiam Angelorum: atqui beati habent hanc cognitionem infusam: ergo multò magis Christus. Tertiò, Decuit vt Christus esset perfectus omni modo sapientia, cuius erat capax: atqui erat capax non solum cognitionis rerum in Verbo, sed etiam in proprio genere; quæ cognitio est magna perfectio supernaturalis, nullo modo repugnans cognitioni beatificæ, sed illi potiùs conaturalis. Quartò, In Angelis præter cognitionem matutinam, quæ est cognitio rerum in Verbo, est etiam vespertina, quæ est cognitio rerum in proprio genere: & omnes beati habent hanc cognitionem: ergo multò magis Christus, qui supremum gradum beatitudinis obtinet. Quintò, Christus habuit actus liberos quoad exercitium amoris Dei, reuerentiæ, humilitatis &c. ergo proponebat & apprehendebat Deum per aliquam aliam cognitionem distinctam à beata: nam quatenus apprehenditur per scientiam beatificam, necessariò amatur, colitur, & mens se illi submittit. Sextò, Christus in voluntate habuit omnes virtutes supernaturales ad perfectionem voluntatis pertinentes; vt ostensum est suprà q. 7. art. 2. ergo in intellectu habuit omnem cognitionem supernaturalem, id est, virtutem supernaturalem, quæ perficitur intellectu.

Aduerte tamen, etsi hæc sententia sit probabilissima, contraria tamen non est erronea, aut etiam temeraria: Nam quidam Doctores in 3. dist. 14. videntur hanc scientiam infusam supernaturalem negare, existimantes sufficere beatificam, & naturalem per accidens infusam. Ita D. Bonaventura, Scotus, Richardus. Et ex parte Gabriel cum Occamo, sed valde parum est probabilis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in Christo fuerit scientia Acquisita?

11
In Christo
fuit scien-
tia acqui-
sita.

Respondetur affirmatiuè. Probatur; quia alioqui intellectus agens, cuius munus est abstrahere species intelligibiles à phantasmatibus, fuisset in Christo otiosus. Notandum, certum esse in Christo fuisse Scientiam aliquam acquisibilem humanâ industriâ, eiusdem ordinis cum scientia nostra. Ita enim tenent omnes Doctores in 3. dist. 14. Sed est

D V B I V M.

Vtrum Christus hanc Scientiam suâ industriâ acquisierit: An verò à Deo acceperit ab initio Conceptionis infusam?

12
Quidam
cuius
Christum

Quidam existimant Christum per proprios actus in ipso momento cõceptionis totâ hanc scientiam comparasse: tunc enim diuinâ virtute habuisse ipsum omnium rerum naturalium phan-

tasmatâ, & ex illis elicuisse omnes species intelligibiles, quibus in eodem momento eliceret perfectos actus omnium scientiarum. Sed hæc sententia non est probabilis, vt suprà q. 7. a. 2. dub. 4. diximus de virtutibus moralibus acquisitis; quia non sunt ponenda huiusmodi miracula sine necessitate.

Alij censent Christum in principio caruisse scientiâ humanâ; eò quòd illi ætati non sit debita. Vnde illam carentiam non censi ignorantiâ, sed puram negationem: progressu verò ætatis, sensim eam comparasse; ita vt in singulis ætatibus, eam haberet perfectionem, quam tunc conueniebat habere. Ratio illorum est; tum, quia alioqui intellectus agens, frustra fuisset in Christo: tum, quia perfectius est habere hanc scientiam à se, quàm ab alio; & habere eam modo naturæ accommodatâ, quàm peregrino. Ita D. Thomas hic, cum Caietano, & Thomistis, & quibusdam alijs.

Sed Dicendum est, longè verius & probabilius esse, Christum ab initio conceptionis habuisse omnem hanc scientiam naturalem à Deo infusam; Sicut habuit Adam omnium iudicio. Ita communiter Doctores. Alexander Alenf. 3. p. q. 13. Bonaventura, Scotus, Durandus, Richardus, Gabriel, Paludanus in 3. dist. 14. & D. Thomas ibidem q. 3. §. Ad quintam quæstionem, idem tenuit; Et in Quæstionib. de veritate q. 20. a. 2. quamvis hæc sententiam mutarit.

Probatur Primò, Ex Patribus suprà citatis q. 7. a. 12. d. 3. & hæc q. a. 1. qui cõmuni consensu dicunt Christum non profecisse Sapientiâ, nisi secundum demonstrationem, & actum exteriorè. Quòd si verè acquisiuit aliquam sapientiam, sicut nos; non erat necessarium confugere ad incrementum secundum operationem: Nam propriissimè in ipso habitu scientiæ profecisset.

Probatur Secundò, Ratione; Primò, Quia hæc scientia est summa perfectio naturalis animæ, nullo modo repugnans vnioni hypostaticæ, aut visioni beatificæ, aut statui viatoris, aut officio Redemptoris: ergo nullo modo decuit eam prætermitti. Confirmatur, Quia Patres cõmuniter docent Verbum assumpsisse Animam in naturalibus perfectissimam.

Secundò, Quia Adam ab initio habuit omnem hanc scientiam: similiter Angeli, & beati. Ergo multò magis Anima Christi. Nec satisfacit quod ait Caietanus, Adam fuisse principium generis humani quoad naturam, & ideo in naturalibus debuisse esse perfectum: Christum autem non fuisse principium naturæ, sed gratiæ & bonorum supernaturalium; & ideo debuisse tantum in supernaturalibus esse perfectum. Nam Christus erat etiam fons completionis bonorum naturalium: siquidem euerfo statu innocentie, nemo sine auxilio gratiæ, totam legem naturæ seruare, aut omnem veritatem naturalem intelligere potest. Vnde etiam ipse hanc naturalem perfectionem omninò completam habere debebat, sicut & virtutes supernaturales: Nam ipse horum omnium per suam gratiam nobis est auctor.

Tertiò; longè perfectius & optabilius est habere omnem cognitionem à principio infusam, quàm sensim suo labore comparare; præsertim cum accipiendo illam à Deo, non ab alio acceperit quâ à seipso. Vnde sicuti gratiam habuit ab initio,

initio, ita & hanc scientiam; quia non minus hæc scientia est ipsa naturalis, quam gratia. Sicut enim gratia dicitur Christo naturalis, quia debita naturæ humanæ sic Verbo unitæ, & Verbum vi suâ contulit illam naturæ assumptæ; ita & hæc scientia naturalis dicitur, imò amplius, cum sit perfectio naturalis humanæ naturæ.

16
Quarta.
Ab initio.
uenienti.

Quartò, Si Christus illam studio comparare debuisset; sequeretur Primò, Multum laboris & temporis in eo ponendum fuisse. Nam hæc scientia, ex rerum quæ sub sensum cadunt, consideratione & collatione, mediante ratiocinatione ducitur: atqui non decet Christum cælestium Doctorem, infimarum rerum consideratione & inuestigatione occupari. Secundò, Sequeretur ipsum per totam vitam non peruenisse ad culmen huius scientiæ. Nam opus est longissimo tempore, vt quis omnia experiatur: Christus autem non diu vixit, & interim pauca est expertus circa res naturales, v. g. genera animalium, plantarum, & eorum quæ in visceribus terræ latent; quæ tamen experientia, id est, per sensus cognitio, necessaria est vt humano more scientia comparetur. Quòd autem Caietanus infra quæst. 12. artic. 1. vult persuadere ministerio Angelorum res omnes ipsius sensibus obiectas, vt ex illis philosopharetur, parum est probabile. Præterea, multa sunt quæ egent observatione longissimi temporis; vt ea quæ pertinent ad Astrologiam. Denique discursus humanus maxime in Mathesi procedit in infinitum, ita vt solâ industriâ humanâ non possit perueniri ad terminum.

17
Quinta.

Quintò, Quia Christus habuit virtutes morales ordinis naturalis infusus ab initio, vt supra dictum est, & D. Thomas fatetur: ergo etiam scientias naturales. Patet consequentia, quia non est ratio, cur voluntas debuerit potius in ordine naturæ esse perfecta, quam intellectus. Confirmatur, Quia cum virtutibus moralibus necessariò debuit infundi prudentia, quæ ad intellectum pertinet: atqui prudentia omnino perfecta, supponit perfectam cognitionem principiorum moralium, & eorundem conclusio- num; item perfectam cognitionem animæ humanæ, & omnium eius motuum: ergo omnem hanc cognitionem naturalem habuit Christus à principio: ergo etiam ceteras scientias; præfer-

tim cum vna scientia non sit omnino perfecta sine alia.

Denique, Quia Christus à principio conceptionis utebatur ratione: ergo fuit optimè dispositus intellectu ad illum usum; ac proinde per habitus scientiarum. Antecedens docet D. Augustinus lib. 2. De peccatorum meritis & remissionibus cap. 29. vbi ait in Christo infante non fuisse impedimentum vsus rationis, quod in alijs parvulis cernitur. Cuius ratio est, quia tum ratione vnionis, tum ratione beatitudinis, debebatur illi Animæ corpus ex omni parte perfectum: vnde non oportebat, vt admitterentur in eo aliqui defectus, nisi quatenus id necessarium erat ad nostram redemptionem: atqui hic defectus corporis, quo impeditur vsus rationis, nullo modo erat necessarius ad nostram redemptionem, quin potius erat contrarius: ergo corpus infantile non impediēbat usum rationis, aut sensuum interiorum. Vnde sequitur, Christum infantem potuisse vtī ratione, cum conuersione ad phantasmata, id est, phantasiā simul cooperante, & efformante id, quod ratio intelligebat. Nam faciliē poterant sensuum organa, diuinā virtute corroborari ad hanc functionem; ita vt vis illa quæ deerat organis ob defectum siccitatis, diuino auxilio suppleretur. Sicut ad breue tempus accidit in Ioanne Baptista.

18
Sexta.
Christus
à primo
infanti
conceptio-
nis habuit
usum ra-
tionis.

Nunc respondendum ad rationes contrariæ sententiæ. Ad Primam, Eodem argumento probaretur, intellectum agentem fuisse superuacuum in Adamo; nam accepit à Deo omnes scientias, non autem operā intellectus agentis; similiter & in omnibus parvulis qui moriuntur ante usum rationis; nam nullam scientiam industriâ humanâ acquirunt. Quare dicendum est, potentiam non esse superfluum, quæ ad naturæ integritatem pertinet, etsi diuinitus præueniatur, vt nunquam operetur. Addo; Intellectum agentem, non esse reipsâ distinctum ab intellectu possibili, quo intelligimus: vnde licet non habeat illam functionem, quæ est species intelligibiles comparare, (quam operationem solam habet ob defectum naturæ) habet tamen functionem præcipuam, quæ est, scientiā vtī. Ad Secundam, Patet ex dictis in argumento tertio; perfectius enim est habere ab initio, quam sensim suo labore comparare.

19
Responsio
ad contra-
rias senten-
tias.

Q V Æ S T I O X.

De Scientia Beata Animæ Christi.

In Quatuor Articulos diuisa.

Nota, Ex dictis constare in Christo esse quadruplicem scientiam; scilicet Diuinam, Beatificam, Infusam, & Naturalem. Itaque agit de cuiusque perfectione; omnes enim in Christo fuerunt summæ; & secundum intensionem, & secundum extensionem. Verum de scientia diuina, dictum est in 1. parte quæst. 14. vnde solū agit de reliquis tribus.

ARTICVLVS I.

An Anima Christi comprehendit Verbum?

Respondetur; Anima Christi non comprehendit Verbum, siue diuinam essentiam. Est certa, & communis omnium Doctorum. Vi-
G g detur

2
Negatur.

detur de fide; quia Scriptura & omnes Patres docent Deum esse incomprehensibilem omni creaturae. Ad Romanos 11. *O altitudo diuitiarum Sapientiae & Scientiae Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viae eius!* & infra. *Quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?* Quod si iudicia eius incomprehensibilia, multo magis eius essentia. Idem significatur Ieremie 32. *Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu;* id est, secundum suas cognitiones & consilia. Psal. 138. *Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam.* Vbi Christus loquitur ut homo, secundum Haymonem & Cassiodorum; & dicit se non posse ad diuinam scientiam, quia est incomprehensibilis; ut exponit D. August. in illum locum. Vide Dionys. lib. 1. De diuin. nominibus cap. 1. & 7. & cap. 1. Mysticae Theologiae. Et Ratio est, Quia ad comprehensionem cognitionis, requiritur ut tam perfecte cognoscatur, quam est cognoscibilis; id est, quam postulat ipsius perfectio; Ita ut nihil eius lateat videntem, ut inquit Augustinus epist. 112: atqui est cognoscibilis infinite, sicut & infinite est amabilis. Vnde nullum lumen exaequatur eius cognoscibilitati nisi infinitum, quod creaturae communicari non potest.

³ Obiectio 2. D. Fulgentius in Responsione quaest. 3. ad Ferrandum Diaconum, dicit esse sanitati fidei penitus alienum affirmare Animam Christi non plenam suae Deitatis habere notitiam. Quod autem intelligat notitiam comprehensiuam, Patet; quia paulo ante ait, *Magnitudinem Creatoris omnibus quidem Angelis esse incomprehensibilem: non autem eandem esse rationem illius animae, quae assumpta est in unitatem personae: Nam, ait, habuit spiritum sine mensura.* Vnde infert: ergo non habuit minus sapientiae, quam ipse spiritus. Deinde in hoc tantum distinguit notitiam Dei, à notitia animae Christi; quod anima illa nouit quantum Deus, non autem sicut Deus. Nam Deus ita nouit vt sit sua notitia; anima autem non est sua notitia, sed illam accepit à Deo per gratiam.

Explicatio.

Respondeo; Hoc testimonium Fulgentij, sicut & multa alia ibidem, est valde difficile; nisi dicamus ipsum loqui de notitia increata, quae huic animae per vnionem hypostaticam est communicata; per quam haec anima, ut vna persona cum Verbo, vel potius ille homo comprehendebat diuinitatem suam. Quod autem de hac loquatur, colligi potest, tum, ex testimonijs Scripturae, quae adducit; quae nihil aliud conuincunt: tum, quia dicit illam animam esse vnā personam cum Verbo, ac proinde ipsam sapientiam diuinam; quare non posse illam hoc modo ignorare suam diuinitatem.

ARTICVLVS II.

Utrum Anima Christi in Verbo cognouerit omnia?

⁴ Respondetur tribus Conclusionibus. Prima est: Anima Christi non cognoscit omnia quae sunt in potentia Dei. Est communior sententia Doctorum in 3. dist. 14.

Probatur; Quia si cognosceret in Verbo omnia, quae Deus potest facere, comprehenderet

diuinam virtutem: Nam quod plures effectus cognoscuntur in causa, eò magis penetratur causa. Ergo si omnes effectus Deo possibiles, in ipso, tamquam in causa cognoscantur, ipse omnino comprehendetur. Sicut si quis ita perfecte cognoscat naturam Solis, ut ex vi illius cognitionis cernat omnes effectus, quos sol potest producere; sine dubio solis virtutem comprehendit. Atqui impossibile est diuinam virtutem à creatura comprehendere: ergo &c. Vide plura in 1. p. quaest. 12. art. 8.

Secunda Conclusio: Anima Christi videt in Verbo omnia, quae Deus cognoscit Scientia visionis, saltem vsque ad diem iudicij. Est D. Thomae hoc loco: & cum hac limitatione (saltem vsque ad diem iudicij) omnium Theologorum.

Probatur; Quia omnes Beati vident in Verbo omnia quae ad suum statum pertinent; ut communior opinio tenet; sed haec omnia pertinent ad Christum; quia ipse est omnium Dominus. Deinde, Ipse est supremus omnium Iudex; ergo debet exacte & simul nosse omnium facta, dicta, & cogitata, ut iustam mensuram praemij vel supplicij cuique decernat. Quo argumento satis firmiter probatur Filium hominis, cui omne iudicium Pater dedit, cognoscere omnia, quae ab initio mundi, vsque ad finem sunt à creatura rationali.

Hinc satis probabiliter colligitur eum cognoscere etiam alia; nempe quae à creatura irrationali fiunt; praesertim cum longè difficilius & sublimius sit, intueri omnes cordium cogitationes, quam creaturas irracionales, eorumque motus. Deinde habent haec saepe connexionem cum factis hominum.

Ex eodem fundamento multi colligunt Christum cognoscere etiam in Verbo omnia, quae post iudicium, in omnem aeternitatem futura sunt; id est, omnes blasphemias internas & externas damnatorum; & omnes cogitationes & laudes Sanctorum. Aduerte tamen, hanc rationem non videri valde firmam, quoad ea quae post iudicium in omnem aeternitatem fiunt. Est enim Anima Christi scire debeat omnes omnium hominum cogitationes, & actiones, quae vsque ad diem iudicij fiunt; tamen nulla est necessitas ut cognoscat distincte in Verbo omnia, quae fiunt postea in omne aeternum. Primo, Quia hoc non videtur ad eius statum pertinere, cum non sit credibile singulos, suas omnes cogitationes futuras, visuros. Deinde, Quia parui videtur referre, quam quis cogitationem aut volitionem, hoc aut illo momento habeat. Cur ergo debeat hoc ostendi in Verbo? Tertiò, Quia valde probabile est creaturam non posse videre infinita, actu distincto & perfecto; ut docent Scotus, Bonauentura, Gabriel, Richardus in 3. distinct. 14. & Henricus Quodlib. 5. q. 14. vnde negant Animam Christi videre actu infinita. Et ratio est; tum, quia ad hoc videtur requiri lumen infinitum; tum, quia attentio infinita; tum, quia essent infiniti respectus, saltem formaliter distincti, & fortassis infiniti actus. Neque tamen hinc sequetur Animam Christi quidquam horum ignorare; quia sicut assistit ei omnipotentia Dei ad opera miraculosa, quae voluerit; ita dici potest assistere Sapientia, ad reuelanda ea, quae scire de his voluerit; ita ut recte dici possit scire omnia illa in habitu.

Dices,

Obiectio 2.
D. Thomae.
Dices, D. Thom. ad 2. ait, Animam Christi cognoscere omnia, quae Deus scit scientiâ visionis. Et ad 3. ait, Scientiam Animae Christi parificari scientiâ visionis, quae est in Deo: atqui Deus scientiâ visionis cognoscit infinita; scilicet omnes cordium cogitationes, quae erunt in omne aeuum; vt ipse docet 1. p. q. 14. art. 12.

Explicatio.
Responderi potest, Per scientiam visionis D. Thomam hic intelligere eam qua Deus videt omnes substantias, quae aliquando extabunt. Quod patet, Quia lib. 1. contra Gentes cap. 69, quod Opus conscriptum est post primam partem, expresse ait, Deum non cognoscere infinita per scientiam visionis; Nam, inquit, generatio, neutra ex parte est infinita. Idem confirmatur ex ijs quae habet Articulo sequenti vbi ait Christi Animam scientiam visionis non cognoscere infinita. Nec obstat quod hic in Corp. dicat, Christi Animam cognoscere omnia dicta, facta, cogitata, à quocumque, secundum quodcumque tempus: quia tempus, solum extenditur vsque ad finem saeculi, quando caelum cessabit; iuxta modum loquendi D. Thomae. Nec ratio D. Thomae aliud conuincit; scilicet, quia Christus est omnium Iudex.

8
Videntur
hec in Ver-
bo triplici-
ter.
Petes, Quomodo haec videantur in Verbo? Respondeo; Tripliciter id fieri posse. Primò, videndo essentiam diuinam, quatenus est visio & conceptus futurorum: potest enim diuina essentia ita cooperari cum intellectu beati, vt ostendat ei determinationes suae voluntatis, vel scientiae; id est, suas cogitationes, & consilia. Secundò, Per reuelationem seu locutionem Dei, quam mens in seipsa per lumen gloriae potest intueri; Sed haec duae cognitiones non sunt intuitiue futurorum. Tertiò, Probabile est posse etiam videri intuitiue. Sed videtur id fieri non posse ex nuda visione essentiae tamquam causae: quia diuina essentia non est causa multorum futurorum, vt peccatorum: quorumdam etiam solum est causa vniuersalis & adiaphora, id est, indifferens, in qua effectus distinctè cerni non potest. Quare essentia diuina in hac visione se habebit

Nec per es-
sentia qua-
si speciem
intelligibi-
lem.
non vt causa, sed vt species intelligibilis: cum enim ipsa sit infinita, etiam in ratione praesentandi potest representare omne verum; & concurrere cum intellectu creato, vt species illorum vel horum obiectorum. Tamen ex hoc solo cursu diuinæ essentiae, non possunt videri futura intuitiue; quia intuitio potissimum ex vi luminis pendet: species magis deseruiunt apprehensioni & cognitioni abstractiue. At non videtur posse dari lumen creatum, quod vi suâ, in futura, tamquam in praesentia feratur: ad hoc enim infinita quadam efficacia requiri videtur: Adeo enim sublimis est haec cognitio futurorum, vt passim in Scripturis soli Deo tribuatur; & vix intelligi queat quomodo in ipsum conuenire possit, nisi fides nos confirmaret. Deinde nulla est luminis mensura, quâ necessariò futura cernantur; cum omnis illa mensura dari possit, etiam si non esset aliquid futurum. Quare vt haec videantur, opus erit specialissimo influxu Dei, quo intellectum lumine gloriae collustratum, altissimo modo tamquam in existentia dirigat, supra omnem vim creatam. Quo modo, quorumdam sententiâ, per res creatas opera miraculosa, & effectus Sacramentorum perficit.

8
Sed per spe-
cialem Dei
concursum.
Dices, Marci 13. vers. 32. dicitur: De die

autem illa vel hora, nemo scit, neque Angeli in caelo, neque Filius; nisi Pater. Et Matthaei 24. solus Pater dicitur scire diem iudicii.

Respondeo, Omisissis varijs expositionibus; **Explicatio**
certum est, Christum cui omne iudicium dedit **quo sensu**
Pater; diem iudicii non ignorare. Dicitur itaque **Christus**
nescire tamquam legatus Dei; nempe vt alijs **ignoret die**
manifestet. Ita Hieronymus, Chrysostomus, Theophylactus in cap. 24. Matthaei. D. Ambrosius lib. 5. De fide ad Grat. cap. 8. D. Basilii lib. 4. contra Eunomium. D. Augustinus lib. 1. De Gen. contra Manichaeos cap. 22. & lib. 1. De Trinit. cap. 12. & alibi. D. Gregorius lib. 8. epist. 42. hoc enim modo saepe loquitur Scriptura, vt Ioannis 15. vers. 15. Quaecumque audiui à Patre meo, nota feci vobis; id est, quaecumque audiui vt legatus & nuntius, pro hoc tempore vobis manifestanda. Consentit etiâ communis modus loquendi, quo dicimur nescire ea, quae sub secreto accepimus: & Legatus dicitur nescire ea, quae sunt extra, vel contra munus legationis.

Dices Primò, Etiâ Pater potest hoc modo dici nescire diem iudicii; scilicet vt alijs reuelat.

Respondeo Negando Assumptum; Quia Pater non obit legationem ad homines docendos, vt Filius. Vnde Rex etsi nolit alijs sua secreta patefacere, tamen non dicitur ea nescire; Sicut legatus dicit ea se nescire, quamvis priuatim sciat. Deinde Pater est primus fons huius reuelationis, à quo innotescit Filio, & Spiritui sancto.

Dices Secundò, Scriptura dicit ibidem etiam Angelos ignorare diem iudicii; at hi simpliciter ignorant: ergo & Filius.

Respondeo; Ex hoc loco non omninò constat, vtrum Angeli etiam dicantur nescire sibi, an solum ad alijs reuelandum. Probabilius tamen videtur eos absolute nescire; vt docet Scotus in 4. dist. 43. quaest. 2. art. 2. quia non erat occasio ita loquendi seu intelligendi de Angelis. Hinc tamen non sequitur Christum absolute nescire: nam longè est alia ratio de Christo, cui Pater omne iudicium dedit.

10
Tertia Conclusio: Prater haec, Anima Christi **Cognoscit**
cognoscit omnia possibilis qua in potentia creatura con- **possibilia**
tinentur. Est communis sententia Doctorum. **creatura.**
Ratio est; Quia cognoscit omnes creaturas, earumque coniunctiones & combinationes comprehensiuè; ac proinde totam illarum virtutem, saltem quoad effectus in specie sumptos. His ad- **Et multa**
de; Christum prater haec intelligere multa soli Deo **soli Deo**
Deo possibilis: nam ceteri Beati pro mensura **possibilia.**
diuini luminis plura vel pauciora ex his cognoscunt, licet numquam sint futura: ergo plurima ex his cognoscit Anima Christi; quamquam adhuc infinita restent illi incognita.

ARTICVLVS III.

Vtrum Anima Christi in Verbo cognoscat infinita?

Respondetur; Cognoscit infinita in potentia, non tamen infinita actu. Vbi Notandum est ytramque partem intelligi de infinitis substantijs; vt docet Caietanus hoc loco, & ratio D. Thomae postulat.

Gg ij

Prior

Prior pars Probatur, Quia in Verbo cognoscit omnia quæ sunt in potentia creaturæ: atqui hæc sunt infinita: ergo cognoscit infinita in potentia. Sed aduerte, hanc rationem non videri omnino firmam. Primo, Quia credibile est virtute causarum naturalium, non posse fieri infinitas species substantiarum: feminum enim diuersitas finita est. Quæ verò ex putri materia gignuntur, etiam finita esse videntur. Neque videntur hæc infinitis modis posse misceri; quia ferè omnibus sæculis eadem proueniunt, & pauca noua emergunt. Deinde; Quia alioquin Angeli naturaliter infinita actu cognoscere; nam comprehendunt virtutem cælorum & elementorum. Individua quidem quæ in potentia creaturæ continentur, infinita sunt; sed non ex eo, quod vis creaturæ comprehenditur, etiam omnia, quæ ab illâ produci possunt, distinctè cognoscuntur; alioqui Angeli etiam naturaliter cognoscere infinitum. Ratio est; Quia indiuiduatio pendet etiam ab influxu diuino; & fortè à determinatione diuinæ voluntatis. Ideo enim agente igne, hic potius ignis, quàm ille emicat; quia præter causas & circumstantias creatas, quæ ad indiuiduationem, vel directè vel occasionaliter concurrunt, etiam Deus tali influxu concurrat; & fortassis decernit sua voluntate, ut hoc potius, quàm illud indiuiduum fiat.

In causis naturalibus non latent infinita species substantiarum.

Latent in eis infinita indiuidua, quæ tamen nequeunt distinctè in eis cognosci.

12 Secunda pars Probatur: Numerus omnium substantiarum, quæ vmquam futuræ sunt, est finitus; nam ortus & interitus finem capient: ergo Christi Anima non cognoscit in Verbo infinitas substantias actu existentes. Hinc sequitur iuxta

D. Thomam Christi Animam simplici intelligentiâ, quæ est possibilem, cognoscere infinitas substantias, non tamen scientiâ visionis. Fortè tamen non vult illas infinitas substantias omnino distinctè cognosci, sed confusè; pro ut fas est creaturæ. Sicut quando cognoscitur vniuersale, cognoscuntur quodammodo infinita: ut insinuat ad 2.

Explicatur D. Thomas de cognitione creaturæ infusæ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Anima Christi clariùs videat diuinam essentiam, quàm alia quauis creatura?

13 Respondetur affirmatiuè. Ratio est, Quia est coniuncta Verbo hypostaticè; ergo oportet ut clariùs cernat ipsum Verbum, quàm quauis alia creatura, non tam arctè coniuncta. Notandum est, Sicut gratia habitualis Animæ Christi, est summa secundum potentiam ordinariam, ut supra dictum est; ita & lumen beatificum, & visio beatifica est summa secundum eandem potentiam. At iuxta potentiam absolutam potest dari perfectius lumen, & perfectior visio; nam hæc, sine termino possunt augeri. Vnde fallitur Caietanus, dum existimat visionem beatificam Animæ Christi esse summam, iuxta potentiam absolutam. Vtrum autem Angelus cum eodem lumine perfectius esset visurus Deum, quàm Anima Christi, non est huius loci.

Q V Æ S T I O X I.

De Scientia per se infusa Animæ Christi.

In Sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum per Scientiam infusam Christus omnia nouerit?

1 Respondetur affirmatiuè: Christus omnia naturalia & supernaturalia cognouit per scientiam infusam; exceptâ tamen essentia diuinâ.

DVBIUM I.

Vtrum Anima Christi per hanc Scientiam infusam cognouerit res omnes naturales; corporales scilicet & spirituales, quas Angeli per suam scientiam naturalem cognoscunt?

2 Respondetur; Illam has omnes cognouisse, & quidem perfectius quàm Angeli cognoscunt. Ita D. Thomas hoc loco, & passim Doctores huius ætatis: & Marsilius in 3. Sentent. quest. 10. art. 2.

2. Affirmatur de rebus omnibus naturalibus.

Probatur Primò, Quia si per solam naturalem scientiam Anima Christi ista cognouisset, longè

fuisset superata ab Angelis in cognitione rerum in proprio genere, siue extra Verbum: nam Angelorum cognitio naturalis erat longè perfectior, quàm cognitio naturalis Animæ Christi; ut suppono tamquam certum: atqui id minime erat conueniens: quin potius sicuti cognoscebat eas in Verbo per cognitionem matutinam perfectius quàm Angeli; sic omnino erat consentaneum, ut etiam cognosceret eas in proprio genere per cognitionem vespertinam perfectius quàm Angeli.

Probatur Secundò, Hæc cognitio infusa rerum naturalium facile dari poterat illi animæ, & quidem in ea perfectione, ut superaret cognitionem Angelicam; idque illi quodammodo erat debitum: ergo re ipsa erat collatum. Confirmatur; Sicut enim voluntati datur virtutes supernaturales respectu eorundem obiectorum, ad quæ disponitur virtutibus naturalibus; ita intellectui potest conferri lumen supernaturale euidentius, ad eadem obiecta cognoscenda, quæ naturali lumine cognoscuntur. Nam idem obiectum materiale, respectu diuersi luminis, subit diuersam rationem formalem: ut patet in obiecto sensus & intellectus; in obiecto intellectus humani & Angelici. Pari modo in obiecto luminis naturalis & supernaturalis.

Ex his

Qu. 11. De Scientia per se infusa Anima Christi. Art. 1. Dub. 2. 3. 77

³
Singularia
existentia
cognovit
intuitiue.

Ex his sequitur, Christi Animam per hanc scientiam intuitiue posse cognoscere quous singularia actu existentia: omnesque eorum actiones internas & externas naturales, siue ad hoc necessariae sint species, siue non, vt recte hic docet D. Thomas. Ratio est; Tum, quia Angeli possunt hanc intuitiue cognoscere, exceptis cordium cogitationibus: tum, quia haec cognitio est necessaria ad perfectam prudentiam & prouidentiam, quae veritatur circa singularia. Atqui in Christo est prudentia & prouidentia vniuersalis circa res omnes quae sunt in mundo; omnia enim sunt ipsi subiecta. Psal. 8. & Matth. vltimo. Et ipse est omnium Iudex.

DVBIVM II.

Utrum Christi Anima per hanc Scientiam cognoscat res supernaturales?

⁴
Cognovit
supernatu-
ralia.

Respondeo; Cognoscere clare & intuitiue omnes res supernaturales; siue substantia, siue modo solum tales sint: Excipio tamen diuinam essentiam. Itaque videt omnia dona supernaturalia infusa, eorumque actus &c. Colligitur hoc ex D. Thom. & est communis DD. huius aetatis.

Probatur; Nam haec cognitio est possibilis extra Verbum; estque valde consentanea, & quodammodo necessaria Christo: ergo hanc habet. Quod sit possibilis patet; quia haec res omnes sunt creatae & finitae: ergo possunt per proprias species representari, vel per se ipsas immediatè (cum sint spirituales, instar specierum intelligibilium) cum intellectu concurrere. Vnde ex parte obiecti non est difficultas. Sed neque ex parte potentiae: quia facile est Deo dare lumen creatum eiusdem ordinis, quo res istae videantur. Quod autem sit Christo debita, patet; quia ipse nobis omnium bonorum supernaturalium est auctor: Est enim *Auctor fidei & consummator*, ad Hebr. 12. v. 2: ergo non potest hanc dona ignorare.

⁵
t. Obiectio
soluitur.

Sed contra Obijciunt Primò, Gratia est participatio diuinæ naturæ: ergo non potest secundum essentiam cognosci, nisi cognita diuinæ naturæ, quæ solâ visione beatificâ cognoscitur: ergo nec gratia sine hac cognosci potest.

Cognita
clare gra-
tia non ne-
cessario
clare co-
gnoscitur
diuinæ
essentia.

Respondeo; Sufficit diuinam naturam cognosci confuso quodammodo, & cognitione abstractiua, vt clare cognoscatur gratia. Ratio est; Quia gratia non habet ordinem ad diuinam naturam, vt ad causam intrinsecam; sed solum tamquam ad causam efficientem & exemplarem, quæ sit quodammodo eiusdem ordinis; cum qua, ipsa gratia magnam conuenientiam habeat. Talis autem participationis cognitio non pendet à cognitione formæ seu exemplaris, cuius est participatio: vt patet in lumine aeris, quod hoc modo est participatio lucis solaris; potest tamen secundum essentiam cognosci, etsi non cognoscatur clare essentia lucis solaris. Idem dicendum de participatione reliquarum perfectionum diuinarum, Intellectus, Voluntatis, Sapientiae, Charitatis, Iustitiae &c. Et Confirmatur; Quia ad cognitionem imaginis, non est necessaria clara cognitio exemplaris; imago enim ducit in cognitionem exemplaris, non autem pendet ex illo eius cognitio.

Obijciunt Secundò, Saltem visio beatifica co-

gnosci non poterit, nisi simul cognita diuinæ essentia; quia immediatè ad eam tamquam presentem terminatur. Respondeo; Illam visionem, etsi habeat essentialem respectum ad diuinam essentiam, tamquam ad obiectum praesens; tamen quia est res omnino distincta ab illa, & in sua specie finita, potest in se videri, non visâ essentia. Nec eius habitudo ad obiectum, ita pendet in cognitione ab obiecto, vt non possit sine obiecto viso videri; sufficit enim obiectum, in ea, tamquam in quadam sui imagine abstractiue cognosci. Quod confirmatur; Quia Angelus potest videre visionem oculi mei, non viso eius obiecto. Similiter actus fidei & charitatis videri possunt non visis obiectis, sed solum abstractiue cognitis.

². Obiectio
soluitur.

Idem dic de
visione
Beatifica.

Vnde aduertendum est, Quemuis Beatum tripliciter videre suam visionem beatificam. Primò, Ipsâ visione beatificâ, in Verbo, vt in causa. Secundò, Visione eadem, quatenus ipsa concomitanter est visio sui, seipsam menti manifestans: nam omnis actus intellectus perfectus, seipsum manifestat; eò quod implicite super se reflectatur. Sicut enim amans, eodem amore amat Deum, & vult amare, ita videns, eodem actu videt Deum, & videt se videre. Tertio, Potest eandem visionem videre actu distincto, per lumen scientiae infusa. Nec opus est specie intelligibili: nam visio ipsa beatifica est obiectum intelligibile intus praesens; ac proinde per se cum intellectu valens cooperari. At visionem beatificam quæ est in altero, potest videre dupliciter: Primò, In Verbo. Secundò, In sua natura per scientiam infusam.

⁷
Tripliciter
beati videt
suam bea-
tificam vi-
sionem.

Addo tamen hanc visionem non posse comprehendi cognosci, nisi visâ essentia. Quia habet perfectissimam & immediatam habitudinem ad diuinam essentiam, tamquam ad suum terminum; quæ habitudo, eò perfectius cognoscitur, quò perfectius cognoscitur eius essentia, vt comprehendi est eius terminus. Idem ferè dicendum videtur de vnione hypostatica, qua parte est quiddam creatum in naturâ humanâ; non enim sine Verbi visione potest comprehendi: eius tamen natura & ratio utcumque videtur cognosci posse per scientiam infusam; quia est quid creatum, & in se finitum: Sicut color, & eius inexistencia in lapide pretioso, clare cognosci potest, non cognita clare naturâ subiecti. Nec obstat quod haec vnio non possit comprehendi etiam visione beatificâ: quia hoc intelligendum, quatenus includit vnionem, quæ est ex parte Verbi, quæ comprehendi cognosci non potest; cum à Verbo reipsâ non distinguatur.

⁸
Nec Visio
beatifica
neque v-
nio hypo-
statica
comprehendi
possunt
non visâ
essentiâ.

DVBIVM III.

Utrum Anima Christi per Scientiam infusam cognouerit cordium cogitationes?

⁹
Cognovit
cordium
cogitationes.

Respondeo; Cognouisse clare & intuitiue omnes cordium cogitationes, & omnes actus liberos internos & externos creaturarum, dum actu fierent. Est communis sententia Doctorum dist. 14. & D. Thomæ hic.

Probatur; Quia haec cognitio non est valde difficilis: nam ad cognoscendos actus liberos, & mentis arcana, non requiritur maius lumen aut perfectio ex parte potentiae, quàm ad cognoscendum com-

G g iij . dum com-

dum comprehensivè substantiam, potestas, & habitus Angelorum & Animarum: Patet ex dictis in Prima parte; sed solum ex parte obiecti requiritur representatio illorum per species intelligibiles, quas Anima Christi facile poterat diuino munere accipere. Deinde, Hæc cognitio valde erat consentanea & quodammodo debita Christo. Primò, Ob dignitatem Personæ. Secundò, Propter fidei prædicationem, quam sæpè confirmabat ostendendo se cognoscere aliorum cogitationes. Tertiò, Quia erat Caput & Iudex omnium, cuius intererat nosse omnium cogitationes. Vnde etiam nõ debebat in hoc dependere ab aliorum locutione, sicut Angeli.

Dices; Christus cognouit has cogitationes per scientiam beatificam; quid ergo opus est illas rursus per aliam scientiam cognoscere extra Verbum? Respondeo, Quia non solum debebat illas cognoscere vt Beatus, sed etiam vt degens cum hominibus, hominesque docens; vt supra dictum est.

DVBIUM IV.

Virum per hanc Scientiam cognouerit mysteria Diuinitatis?

10
Mysteria
Diuinitatis.

Respondeo; Eum per hanc scientiam cognouisse euidenter ea quæ ad diuinam naturam, & personarum distinctionem pertinent; non tamen intuitiue.

Vbi notandum est, quædam mysteria pertinere ad Deum, vt Vnus est; quædam, vt Trinus. Rursus, Quæ ad eum pertinent, vt Vnus est, sunt duplicia: quædam enim pertinent ad eum, vt est Auctor naturæ; vt, esse Vnum, Creatorem, Omnipotentem; & similia. Et hæc possunt cognosci ex rebus naturalibus, vt patet ad Romanos 1. vers. 20. Alia autem pertinent ad eum, vt est auctor gratiæ, & finis supernaturalis; vt, quod sit obiectum beatitudinis clarè visibile, quod sit auctor gratiæ & gloriæ. Et hæc cognoscuntur à Christo per effectus supernaturales, quos ipse per scientiam infusam perfectè & clarè intuebatur. Hoc tamen modo Angeli non cognoscunt Deum scientiâ naturali; quia non cognoscunt effectus supernaturales. Hæc cognitio est longè præstantior fide; quia est supernaturalis, & euidentis.

11
An cognouerit Mysterium Trinitatis.

Sed difficultas est: Quomodo per hanc scientiam cognouerit mysterium Trinitatis: non enim satis est vt cognouerit illud visione beatifica; quia oportebat vt etiam cognosceret illud, vt viator confors viatorum. Et Confirmatur; Quia aliqui, vt viator non potuisset amare & venerari singulas Personas distincte, ipsique gratias agere: neque orare Patrem; nec instruere hominem de hoc mysterio. Latiùs quoque fides nostra se extendisset, quàm cognitio supernaturalis, quæ ei, loco fidei data erat.

Negatur de
solutiua
abstracta.
Etiam quid
dicitur
cognitione.

Dicendum igitur est Primò, Eum non cognouisse Trinitatem intuitiue per hanc scientiam; quia intuitiua est beatifica. Secundò, Nec etiam abstractiue, cognoscendo quidditatem singularum Personarum: nam ad hanc videtur requiri lumen gloriæ; sicut & ad cognitionem diuinæ essentiæ abstractiuam. Nam eiusdem rationis est lumen, quo essentia aliqua perfectè cognoscitur cognitione abstractiua, & quo intuitiua; vt patet

in Angelis. Quod si lumen scientiæ infuse, non distinguatur à lumine gloriæ realiter, existimo non implicare, vt essentia diuina & personæ clarè & distinctè cognoscatur abstractiue, ita tamen vt per eandem cognitionem non cognoscantur intuitiue: quamuis existimem nemini talem cognitionem dari; quia est imperfecta in suo genere, quando lumen est præsens; & etiam superflua, cum visio abundè sufficiat.

12
Affirmatur
de varijs
alijs modis.
1. Modus.

Tertiò, Cognouit tamen hoc mysterium multis alijs modis per hanc scientiam infusam. Primò, Quia perfectissimè intelligebat Scripturas, & sensum à Spiritu sancto intentum; eratque ei euidentis eam esse diuinitus reuelatam: atqui in Scripturis continetur mysterium Trinitatis. Secundò, Euidenter cognoscebat naturam fidei & actuum eius: vnde etiam illi euidentis erat illam fundari in testimonio diuino, nec posse esse falsam: proinde euidenter cognoscebat quidquid per illam erat creditum esse verum. Sed hi duo modi continent euidentiam tantummodò in testimonio diuino. Tertiò, Christus per scientiam beatam euidenter cognoscebat Trinitatem; ac proinde per lumen naturale & infusum, non poterat hoc mysterium ignorare: quia quod intellectus altiori cognitione apprehendit, potest etiã inferiore sibi formare. Hinc ita erat illi euidentis mysterium Trinitatis, vt non posset ambigere, etiamsi per impossibile visio beatifica cessasset. Sicut alibi diximus de Paulo, qui si vidit diuinam essentiam in raptu, dum transijt illa visio retinuit nihilominus euidentem cognitionem huius mysterij ex vi prioris cognitionis, tamquam ex clara quadam experientia. Quarto, Probabile est Christum Dominum per scientiam infusam, potuisse euidenter cognoscere actum visionis beatificæ; ac proinde obiectum huius actus, scilicet mysterium Sanctissimæ Trinitatis. Sicut Angelus, quia cognoscit actum internum alterius, etiã cognoscit illud esse verum, quod per illum actum indicatur, si in illo non possit esse error. Quintò, potuit Deus hoc mysterium immediate reuelare Christi per quandam spiritualem locutionem, efficiendo vt perfectissimo modo per species infusas ex analogia creaturarum illud apprehenderet: quam locutionem seu reuelationem Christus euidenter intuebatur, & cognoscebat esse diuinam, quamuis hic modus fortè necessarius non fuerit.

DVBIUM V.

Virum per hanc Scientiam cognoscat etiam futura contingentia.

13
Cognoscit
futura
libera.

Respondeo, cognoscere non solum quæ ex causis naturalibus, sed etiam quæ ex liberis pendent. Est communior sententia Doctorum. D. Thomæ hic, quamuis in 3. dist. 14. quæst. vnicâ art. 3. tenuerit contrarium. Durandi dist. 14. q. 13. Scoti ibidem. Marsilij quæst. 10. art. 2. & passim omnium hoc tempore.

Probatur; quia ista cognitio potest haberi à viatore: vt patet in multis Prophetis, qui futura clariùs aut obscuriùs præuiderunt. Ergo consentaneum est, vt Christus tamquam viator, omnium futurorum euidentem prænotionem habuerit; præsertim cum hæc cognitio sit necessaria ad perfectissimam

fe&issimam prudentiam, & ad perfectum donum prophetiae.

¹⁴ *Non tamen intuitiue.* Sed difficultas est de modo quo ea cognouit! Respondeo & Dico Primò; Non intuitiue. Neque enim propter realem praesentiam futurorum in aeternitate; vt quidam volunt: nam implicat vt sint realiter praesentia aeternitati per coexistentiam, nisi existant in proprijs mensuris. Neque etiam propter praesentiam obiectiuam in aeternitate: nam esse obiectiue praesens, nihil est aliud, nisi cognosci. Vnde dicere illa cognosci quia obiectiue praesentia, nihil est aliud, quam dicere, ea cognosci, quia cognoscuntur, seu scientia obijciuntur: quod est petere principium. Neque etiam propter representationem specierum: nam species ex se non magis representat rem esse futuram, quam non esse futuram; sed abstrahit ab vtroque: vt patet in speciebus Angelicis. Vnde quod futura videantur, non tam ex vi representationis specierum, quam ex efficacia luminis dependet; vel potius ex peculiari influxu diuino, qui nullā vi creatā potest suppleri.

¹⁵ *Sed abstractiue.* Dico Secundo; futura per hanc scientiam cognosci abstractiue; non tamen ex vi representationis specierum. Quia etsi possint per species apprehendi sicut sunt futura, non tamen iudicari vtrum ita futura sint. Cum enim id quod apprehenditur, non est notum ex terminis, debet ex aliquo medio diiudicari, an ita sit, an non. Quod medium vel est causa illius, vel effectus, vel signū aliquod habens necessariam connexionem cum futuris: atqui nulla est talis causa futurorum, nec effectus, nec signum, praeter testimonium eius, qui ea videt.

In testimonio diuino. Vnde Dico Tertiò, Per hanc scientiam cognosci futura in testimonio diuino, quod illi erat euident. Poterat enim Deus facere, vt apprehenderet futura cum suis circumstantijs; & quia illi euident erat hanc apprehensionem, per diuinam locutionem fieri; etiam euident erat, id quod apprehendebatur, verum esse; & tali modo, loco, tempore futurum. Addo; fortē etiam per hanc scientiam futura cognosci in ipsa visione beatifica, qua cognoscebat res futuras in Verbo; nam videbat suam visionem: vnde probabile est, etiam seivisse quid, & cum quibus circumstantijs videret futurum. Sicut si quis in Deo vidisset futura, cessante illā visione posset cognoscere nihilominus illa esse futura; & illa visio haberet se per modum experientiae, quā futura tamquam praeterita iam esset expertus.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus hac Scientiā vti potuerit, non conuertendo se ad phantasmata?

¹⁶ *Non debuit vti phantasmate ad hanc scientiam.* Respondeo affirmatiue. Primò, Quia per hanc scientiam cognoscebat substantias spirituales clarē, & intuitiue: atqui perfecta cognitio spiritus, nullam habet dependentiam aut cōsensionem cum sensuum internorum vel externorum operatione: ergo &c. Secundo, Quia per hanc scientiam cognoscebat substantias corporales, non vt manifestantur ex sensibilibus, seu conceptu sensibilibus; sed purē & nudē, vt sunt

in seipsis: ergo non pendeat ab vfu sensuum. Tertiò, Quia species huius scientiae, non erat hausta ex visis phantasiae; neque similes illis, quae inde formantur; sed altioris ordinis, & naturā suā infuse: ergo &c.

Dices, Anima quamdiu est in corpore, postulat vt ad cognitionem intellectiuam concurrat imaginatiua; nec potest sine miraculo aliquid intelligere, nisi id ipsum per imaginationem formet: ergo Christus quam diu erat in corpore mortali, pendeat in vfu huius scientiae à cooperatione phantasiae. Ob hoc argumentum Durandus in 3. dist. 14. quaest. 3. num. 7. tenet Christi Animam nō potuisse vti scientiā infusā sine conuersione ad phantasmata; ac proinde non antea quam cōparasset ea sibi naturaliter ex rebus sensibilibus.

Refellitur. Sed hac sententia non est probabilis. Patet, tūm ex argumentis allatis: tūm, quia Christus ab initio conceptionis hac scientiā vfu fuit: nam per eam omne meritum ipsius regulari debebat; meruit enim ab initio. Atqui tunc non poterat naturaliter species phantasiae comparare: tūm, quia non dependere à phantasia, est longē perfectius; nam hac dependentia ab imbecillitate luminis prouenit. Atqui hac sententia in Christo erat perfectissima, nec vllam talem dependentiā postulat: ergo non debebat hanc imperfectionem à subiecto trahere.

¹⁸ *Potuit tamen phantasmata ad eam applicare.* Ad Argumentum, Respondeo Primò: Etsi cognitio naturalis in hac vita dependeat à phantasia cooperatione, non tamen cognitio supernaturalis perfecta & clara: nam procedit ex lumine quod perfectum est in vi intelligendi; nec habet illam imbecillitatem quae est in lumine naturali nostri intellectus. Deinde, quia postulat species sublimiores, quae res ipsas nudē & distinctē representent. Resp. Secundo, Animam beatam habere hanc vim vt possit sine dependentiā à sensibus intelligere; vnde cum Anima Christi fuerit ab initio beata; etiam hanc vim habuit.

Aduerte tamen, Christum per hanc scientiam potuisse applicare vim imaginatiuā ad perfectionem apprehensionem, & cognitionem rerum sensibilibus, quā ipsa per se praestare possit. Sed hoc proueniebat ex perfectione huius scientiae; non autem quod tali applicatione ad intelligendum egeret. Et sic intellige quod ait D. Tho. ad 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum hac Scientia fuerit collatiua?

¹⁹ *Hac Scientia nō fuit discursiua.* Respondet D. Thomas: hac scientia in vfu poterat esse collatiua seu discursiua; non tamen fuit acquisita per discursum, sed infusa.

Vbi Notandum est, hanc scientiam ex naturā suā non fuisse discursiuam, nec eguisse compositionem vel diuisionem; sed simplici intelligentiā penetrasse omnia, multo perfectius cognoscendo conclusiones in principijs, & effectus in causis, quā per lumen Angelicum cognoscantur. Ratio est, quia lumen huius scientiae erat efficacius, quā angelicum, & vtebatur speciebus vniuersalioribus: atqui hac est causa cur Angeli non egeant discursu, compositione, aut diuisione: ergo &c.

Gg iij

Con-

Confirmatur, Quia comprehendebat naturas omnium rerum creaturarum per hanc scientiam: ergo etiam videbat in illis omnes effectus. Vnde etiam sequitur propriè loquendo non potuisse vti discursu per hanc scientiam, scilicet eo modo quo nos: Quia eodem conatu ferebatur in causas & effectus, & eorum connexionem. Et si enim erant fortè plures actus, quibus cognoscebat causam, & effectus, & horum connexionem; tamen censebantur vnus: nam alter ex altero necessariò resultabat. Vnde quod hic dicit D. Thomas hanc scientiam potuisse esse collatiuam, intellige de discursu impropriè dicto.

ARTICVLVS IV.

Vtrum hac Scientia in Christo fuerit maior, quàm sit Scientia Angelorum?

20
Fuit perfectior Angelica scientia.

Respondetur; Hanc scientiam fuisse perfectiorem scientiâ Angelicâ; tum, ratione claritatis, & certitudinis (est enim in suo ordine, scilicet supernaturali clara & perfecta:) tum, ratione multitudinis obiectorum; quia extendit se etiam ad obiecta supernaturalia. Hinc sequitur hanc scientiam fuisse essentialiter perfectiorem omni scientiâ, quæ intellectui humano vel Angelico possit esse naturalis: quia nullâ scientiâ naturali creaturæ, possunt euidenter cognosci secreta cordium, mysteria gratiæ, & futura contingentia; quæ tamen per scientiam infusam cognoscuntur.

21
Etiam circa naturalia.

Dices; Hinc quidem sequi illam esse perfectiorem Angelicâ, qua parte versatur circa non naturalia, non tamen qua parte versatur circa res naturales. Vnde quidam existimant hanc scientiam, ex hac parte, non fuisse perfectiorem scientiâ Adæ. Sed hoc omnino falsum est: Adam enim non cognoscebat perfectè naturam Angelicam; sed ea dumtaxat quæ naturalem caput intellectus humani non excedunt; vt sunt corporalia; spiritalia autem valdè imperfectè. Christus autem perfectè cognoscebat omnes substantias spirituales. Deinde Christus per hanc scientiam cognoscebat supernaturalia: ergo per idem lumen superioris ordinis penetrabat etiam veritates naturales altiori modo quàm homo vel Angelus. Patet consequentia, Quia sicut eandem veritatem altiori modo cognoscit Angelus, quàm homo, eo quod habeat altius lumen; ita Christus cum haberet sublimius lumen quàm Angelus, nempe supernaturale; cognoscebat etiam veritates naturales altiori modo, quàm Angelus vel homo. Quod autem D. Thomas hic addit hanc scientiam fuisse imperfectiorem Angelicâ, quantum ad modum cognoscendi naturalem animæ humanæ, qui est per conuersionem ad phantasmata, & per discursum; difficile est ad intelligendum.

ARTICVLVS V.

Vtrum hac Scientia fuerit Habitualis?

22
Fuit habitualis.

Respondetur; Non solum actus, sed etiam habitus scientiæ infusa Christo inerat. Ita

D. Thomas hic, & communior sententia Theologorum dist. 14. in 3. Ratio est; Quia aliquin ipsius intellectus non fuisset intrinsecè potens, nec habuisset debitam proportionem ad actus huius scientiæ; nam hæc potentia & proportio est per habitum. Confirmatur, Quia hæc scientia erat supernaturalis: atqui ad actus supernaturales non habemus perfectam potentiam, nec debitam proportionem, nisi per habitus, quibus illi actus sunt connaturales.

ARTICVLVS VI.

Vtrum hac Scientia fuerit distincta per diuersos Habitūs?

Notandum est; In hac scientiâ tria posse considerari. Primum est, Lumen intellectuale, seu habitus, se tenens ex parte potentiae, quo potentia completur & redditur efficax. Secundum est, Species intelligibilis repræsentans obiectum, eiusque locum seu præsentiam supplens. Tertium est, Actus seu operatio. Quæ tria etiam suo modo in scientia beatifica reperiuntur.

Distincta secundum multas species.

Dico Primò; Hæc scientia infusa, erat distincta secundum multas species intelligibiles. Est communis sententia Doctorum, præter Marfilii q. 10. art. 2. qui putat in hac scientia tantummodo vnicam speciem intelligibilem fuisse, quæ posset omnia repræsentare. Sed contrarium est longe probabilius. Primò, Quia per hanc scientiam Christus intuetur res diuersissimas; naturales, supernaturales, spirituales, corporeas; idque in omnibus rerum generibus: Atqui videtur excedere conditionem speciei creatæ, vt vna existens, hæc omnia, distinctè vt in se sunt, secundum omnes suas differentias repræsentet; hoc enim videtur proprium diuinæ essentiae. Secundò, Quia hæc scientia debebat esse minis simplex quàm beatifica, cum sit inferior: ergo per plures species distincta. Tertio, Quia vna scientia per vnam speciem potest habere actum adequatum illi speciei, vt communior sententia Doctorum tenet: At Christus per hanc scientiam non cognoscebat omnia vnicò actu, vt suppono: ergo non conueniebat vt haberet vnicam speciem.

24
Species hæc erant perfectiores & vniuersiores quàm species inferiores & vniuersiores quàm species inferiores.

Dico Secundò, Hæc species erant perfectiores & vniuersiores, quàm species intelligibiles Angelorum, etiam supremorum; ac proinde pauciores. Est communior sententia Doctorum. D. Tho. in 3. d. 14. a. 3. quæstion. 4. etsi hic contrarium teneat. Richardi eadem dist. & passim recentiorum. Scotus vult eas fuisse perfectissimas, quæ per diuinam potentiam fieri possunt (quauis hoc non sit necessarium) censet tamen non fuisse vniuersiores.

Sed Probatur; Consentaneum erat vt Anima Christi haberet altiorem & vniuersiorem modum intelligendi omnia in proprio genere, seu per cognitionem vespertinam; quàm Angeli illisque antecelleret, non modo in claritate, sed etiam in generalitate intelligendi. Ergo &c.

Dices, Consentaneum erat vt Anima Christi superaret Angelos in perfectionibus supernaturalibus, non tamè in ijs quæ Angelis erant naturales: atqui hæc scientia infusa est Angelis naturalis: ergo in eâ Christus non debebat excellere.

Sed

Solutur. Sed contrā; hæc scientia fuit perfectior & altioris ordinis, quam scientia Angelica (vt ostensum est art. 4.) ergo non est Angelis connaturalis, imò nec potest esse connaturalis alicui creaturæ: quia per hanc cognoscuntur mysteria supernaturalia, & futura contingentia, quæ à nulla creatura naturaliter cognosci possunt. Ergo sicut reliqua dona supernaturalia in Christo sunt multo excellentiora, quam in Angelis; ita etiam tota hæc scientia, & ratione luminis, & ratione specierum intelligibilium. Confirmatur; quia lumen huius scientiæ est efficacius, & altioris ordinis, quam lumen naturale Angelicum: ergo & species intelligibiles illi proportionatæ, sunt perfectiores & vniuersaliores. Nam species intelligibiles accommodantur, & veluti adæquantur lumini, cui deferuiunt; non autem perfectioni naturali intellectus.

Obiectio. Species illæ erant supernaturales. *Solutur.*

Dices Secundò, Hæc scientia est tantum supernaturalis ratione luminis, non autem ratione specierum intelligibilium; sicut patet in fide & in prophetia. Sed contrā; hinc sequeretur hanc scientiam esse valde imperfectam, & quasi dimidiatam: eum enim duo requirantur ad perfectam cognitionem, scilicet lumen, & species lumini proportionatæ, hæc scientia constaret dumtaxat lumine, & careret proprijs speciebus sui ordinis. Vnde Christus per hanc scientiam nihil supernaturale perfectè & distinctè cognosceret. Nec valet similitudo de fide & prophetia; quia sunt cognitiones imperfectæ, & assensus seu iudicium in his tantum est supernaturale; apprehensio autem est naturalis & imperfecta per conceptus extrinsecos & connotatiuos, id est, haustos ex rebus sensibilibus. Nec obstat Ratio D. Thomæ: quia etiam si perfectiones naturales accommodentur naturæ, supernaturales tamen non semper naturæ angustijs & humilitati accommodantur; sed subleuant interdum naturam ab imperfectione naturali, ad suam perfectionem & sublimitatem; vt patet in lumine gloriæ. Quod si istæ species deberent accommodari naturali capacitati mentis humanæ, non possent repræsentare omnia indiuidua, proprietates, & accidentia vnius naturæ specificæ; quod tamen vult D. Thomas iuxta expositionem Caietani.

DVBIVM I.

Vtrum Lumen huius Scientiæ sit etiam multiplex instar specierum?

25
Lumen erat simplex.

Respondeo; Hoc lumen esse tantum vnicum, & vnum numero habitum. Ita D. Thomas hic ad 3. Et clarius in 3. dist. 14. a. 3. quæstionc. 4. & alij passim.

Ratio Est; quia quod lumen est altius, eo plura potest attingere: Sicut patet in lumine naturali Angelico, quod etsi vnum sit, tamen per varias species plurima potest cognoscere, non solum spiritalia, sed etiam corporalia: ergo multo magis lumen supernaturale, quod non solum est habitus quidam, sed etiam potentia quædam supernaturalis tribuens posse; poterit se ad omnia spiritalia & corporalia, naturalia & supernaturalia extendere. Quod etiam potest confirmari exemplo fidei & charitatis, quæ ad plurima se extendunt, etsi in se sint simplices habitus.

DVBIVM II.

Vtrum hæc Scientia Infusa habeat vnum actum sibi adæquatum?

Respondeo; Non habere vnum, sed successiue plures distinctos numero vel specie: simul autem habet vnum actum perfectum, vni speciei intelligibili adæquatum.

26

Prior Pars probatur, Quia omnia corporalia & spiritalia, omnia naturalia & supernaturalia, omnes substantiæ & accidentia, non possunt vnico actu clarè & distinctè cognosci; præsertim cum non cognoscuntur in aliquo superiore obiecto; sicut in essentia diuina: atqui ad hæc omnia hæc scientia se extendebat. Adde hoc esse proprium lumini gloriæ, vt habeat vnum actum sibi adæquatum, quo ad omnia sua obiecta se extendat.

Non erat vnus actus

Secunda Pars patet, Quia actus huius scientiæ sunt varij: alij enim sunt intuitiui, alij abstractiui; alij à priori, alij à posteriori; alij in testificante, alij in reipsa. Valde autem probabile est numquam hanc scientiam esse otiosam, sed semper in aliquo actu; sicut scientia Angelica.

Sed varij.

Tertia Pars patet, quia species infunduntur in ea vniuersalitate, vt commensurentur luminis efficacitati; & tantum repræsentant, quantum lumen se potest simul vnico actu extendere (hec enim alia conueniens ratio dari potest limitationis specierum:) ergo actus adæquatus vni speciei, est adæquatus lumini, quatenus in vnum actum potest se cingere, seu excitare; ac proinde lumen habens illum actum, non potest habere alium perfectum. Quæ omnia confirmari possunt exemplo cognitionis Angelicæ.

Actus perfectus erat vni sue speciei adæquatus.

DVBIVM III.

Quale sit hæc Lumen scientiæ Infusæ?

Respondeo; Probabile est, non esse reipsa distinctum à lumine gloriæ; sed esse ipsummet lumen beatificum, quatenus vtitur speciebus intelligibilibus ad cognoscendas res in proprio genere, per cognitionem vespertinam. Sicut enim lumen naturale Angelicum primò & necessariò fertur in ipsam essentiam Angelicam, cui ipsum est naturale, & in ea quæ in essentia continentur; secundariò autem per species intelligibiles fertur in alia obiecta spiritalia & corporalia: ita lumen beatificum quod est participatio suprema luminis diuini, primò & necessariò fertur in essentiam diuinam, tamquam primarium obiectum sibi connaturale, simul attingens ea quæ in ipsa, vt in causa continentur; secundariò autem per species intelligibiles fertur in alia obiecta tum supernaturalia, tum naturalia.

27
Non differt à lumine gloriæ.

Ratio est; Quia quod lumen est sublimius, eo ad plura se extendit; vt patet inductione. Et confirmari potest exemplo luminis Angelici, quod non solum ad spiritalia, sed etiam ad corporalia se extendit. Itè exemplo charitatis, quæ etsi primariò diligit Deum, & bonitatem increatam; tamen secundariò fertur etiam in bonitatem creatam, tum supernaturalem, tum etiam naturalem. Contrarium tamen etiam probabiliter defendi potest; scilicet, lumen huius scientiæ à lumine beatifico distinctum esse.

Quod lumen est sublimius, eo ad plura se extendit.

Negari Tamen non potest, quin lumen beatificum etiam se ad res creatas extendat.

Vide l. 2. de Summo bono c. 10. n. 75.

QVÆST.

QVÆSTIO XII.

De Scientia Acquisita Animæ Christi.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Virum per hanc Scientiam Christum cognouerit omnia?

¹
Omnia
quæ viri-
bus natura
possunt
cognosci.

Respondetur; per hanc cognouisse omnia quæ vmquam naturæ viribus possunt cognosci. Patet ex suprâ dictis q. 9. a. 4.

²
Substantia
spirituales.

Aduerte; Christum per hanc scientiam naturalem non solum cognouisse omnia, quæ vi intellectus agentis possunt cognosci; id est, quorū species intelligibiles intellectus agens ex sensibilibus potest effingere: sed etiam substantias spirituales, eo modo quo animæ separatae possunt illas naturali lumine cognoscere. Ratio est; Quia cum anima Christi esset beata, non habebat illam dependentiam à corpore in intelligendo, quam nos experimur; sed non minus in corpore quàm extra corpus poterat naturas spirituales intueri: vnde etiam seipsam naturaliter intuebatur: Sicut & anima separata.

²
Essentia
nuda.

Præterea, poterat cognoscere naturas rerum corporearum, non solum sub conceptu sensibiliū, sicut nos (qui modus est valde imperfectus) sed etiam conceptu proprio nudæ essentia: quo modo nos in hac vita non possumus. Notandum tamen, ad hæc opus fuisse speciebus infusis, quales imprimuntur animæ separatæ simul atque est à corpore separata: nam omnis species à sensibilibus hausta, sensibili modo substantiā rei proponit, nõ autem vt ipsa est in se nuda. Videtur etiam omnino opus fuisse ex parte potentia intellectiua: peculiari quidam Dei influxus, vel immediatè in ipsum actum intelligendi, vel certè in ipsam potentiam intellectiua, ad lumen naturale corroborandum, vt hæc obiecta, & hoc modo, posset intelligere. Hoc tamen auxilium videtur pertinere ad naturæ ordinem: cum enim intellectus humanus sit infimus, non potest pertingere ad summam perfectionem naturalem sine diuino auxilio. Vnde etiam in statu nudæ naturæ, hoc auxilium datum fuisset. Hinc sequitur hanc perfectionem naturalem, perfectiorem fuisse in Christo, quàm in Adam; imperfectiorem tamen quàm in Angelis.

³
Hæc perfectio
fuit in
Christo
maior quàm
in Adamo,
sed minor
quàm in
Angelis.

ARTICVLVS II.

Virum Christus in hac Scientiâ profecerit?

³
Profecit
non in ha-
bitu.

Respondet D. Tho. Christum in hac scientiâ profecisse secundum habitum, & incrementum ipsius scientiæ habitualis. Sed nos suprâ q. 7. a. 12. dub. 3. ostendimus ex Patribus, Christum non profecisse in Sapientia, nisi secundum exercitium, & ostensionem, prodendo sensum exterius

maiores sapientiam in dictis & factis suis, sicut & gratiam.

Dicitur tamen profecisse in scientiâ experientiali: quia in dies plura experiebatur per sensum; & horum in intellectu remanebat memoria, quæ dicitur scientia experientialis. In nobis oritur quidem per experientiam absoluta scientia, & non solum memoria: secus tamen fiebat in Christo, qui ab initio omnem scientiam absolutam habuit infusam; vt suprâ ostensum est q. 9. art. 4. dub. vnico.

Petes; In quo consistat hæc scientia experientialis? Respondeo; non solum in speciebus singularium, sed etiam in habituali cognitione eorum; quatenus aliquando actu, per sensum cognita fuere.

⁴
In quo sci-
fi scientia
experimen-
talis.

ARTICVLVS III.

Virum Christus aliquid ab homine didicerit?

Respondetur, Nihil vmquam ab aliquo homine didicisse. Ratio est, Quia ipse erat constitutus Magister & Doctor vniuersalis omnium: ergo non erat conueniens, vt ab aliquo aliquid disceret. Dices; Christus per scientiam humanam nõ cognoscebat secreta cordiū, neq; absentia: ergo hæc poterat discere ab hominibus suas cogitationes explicantibus, vel absentia nuntiantibus. Respondeo Negando Consequentiam: quia Christus numquam assentiebatur his per scientiam humanam, sed per infusam; per quam, & absentia, & cogitationes cordium intuebatur: alioquin expofisset se periculo deceptionis.

⁴
Negatur.

ARTICVLVS IV.

Virum Christus aliquid acceperit ab Angelis?

Respondetur; Nihil didicit ab Angelis. Probatur ex Dionysio cap. 7. celest. Hierarchiæ, vbi docet Christum docuisse etiam supremos Angelos. Confirmatur; Quia non conueniebat, vt is, qui supra omnem creaturam substantialiter eleuatus erat, ab aliquâ creaturâ aliquid disceret; præsertim cum à seipso omnem perfectionem habere posset.

Circa solutionem primi argumenti: Nota Angelum potuisse confortare Christum, non quidem docendo, vel proponendo aliqua, quæ ipse vel ignorabat, vel ipse per se considerare non poterat; sed proponendo ea, quæ etsi ab ipso per rationem supernaturalem, & scientiam infusam considerarentur, non tamen ita considerabat, vt ex illis consolatione acciperet, & tristitiam leniret. Vt hanc

⁵
Quomodo
Christus
ab Angelis
in horto
conforta-
tur.

hanc esse Patris voluntatem, Angelorum desiderium, hominum extremam necessitatem; denique gloriam & celebritatem quam ipse sua passione esset consecuturus. Credibile tamen est Dominum

hanc consolationem non admisisse: nam factus in agoniâ, prolixius orabat. Hanc expositionem insinuat D. Hieronymus Dial. 2. contra Pelagium, Et Hilarius lib. 10. de Trinit.

Q V Æ S T I O X I I I.

De Potentia Animæ Christi.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Virum Animæ Christi habuerit Omnipotentiam simpliciter?

Respondetur Negatiue; Anima Christi non fuit absolute omnipotens. Ratio est, Quia omnipotentia sequitur quoddam esse, quod absolute est infinitum: atqui esse absolute infinitum, nulli creaturæ potest communicari: ergo nec omnipotentia. Confirmatur; Quia potentia actiua sequitur formam: ergo potentia actiua infinita sequitur formam infinitam. Adde, Animam Christi in omnibus actionibus suis pendere à concursu diuino; dependere autem à cooperatione alterius, repugnat omnipotentie: nam hæc per se omnia potest.

Aduerte; Has Rationes dumtaxat probare illam Animam non fuisse naturâ suâ, aut dono aliquo creato omnipotentem; non autem per vnionem hypostaticam diuinæ potentie.

ARTICVLVS II.

Virum Animæ Christi habuerit Omnipotentiam respectu mutationis Creaturarum?

Respondetur Tribus Conclusionibus. Prima; Anima Christi secundum propriam virtutem naturalem, vel gratuitam, habuit potentiam ad omnes illos effectus, qui animæ sunt conuenientes: vt ad corporis perfectam gubernationem, ad omnes actus humanos naturales & supernaturales; denique ad illuminandum omnes creaturas rationales. Quod intellige, eo modo, quo superiores Angeli illuminant inferiores; scilicet per locutionem spiritalem seu obiecti propositionem; non autem per luminis infusionem. Nam lumen infundere, non est actio conueniens conditioni creaturæ rationalis. Potest tamen Anima Christi lumen infundere diuinâ virtute. Idem dicendum est de speciebus intelligibilibus ordinis supernaturalis.

Secunda Conclusio; Anima, vt est instrumentum Verbi, habuit virtutem instrumentariam ad omnes mutationes miraculas, ordinabiles in finem Incarnationis; qui est, instaurare omnia quæ in cælo, & quæ in terra sunt.

Tertia; Non habuit tamen potentiam instrumentalem annihilandi; nam annihilatio respon-

det creationi: at solius Dei est creare: ergo & annihilare. Hinc D. Thomas infert Christum non habuisse Omnipotentiam respectu immutationis creaturarum.

DVBIVM I.

Quidnam sit vis illa quâ Christus operatus est Miracula?

Respondeo & Dico Primò, Vis illa non erat aliqua qualitas creata inherens humanitati Christi, quæ miracula tamquam causa principalis seu commensurata effecerit. Est communior sententia Doctorum in 3. dist. 13. Et in 4. dist. 1.

Probat; Quia vel illa virtus esset vna quædam qualitas & forma, ad omnium miraculorum patratiorem se extendens; sicut Solis virtus se extendit ad omnium generationem: vel esset multiplex, pro diuersitate operum mirandorum. Si vna, illa deberet absolute esse infinita, non solum intensiōe, sed etiam essentialiter, & in ratione entis; nam haberet vim connaturalem ad infinitam operum diuersitatem, quorum pleraque scorsim vim infinitam requirunt: atqui talis esse nequit; vt per se patet: æquaretur enim diuinæ omnipotentie. Sed neque hæc qualitas potest esse pro diuersitate operum multiplex; quia etsi forte ad quædam opera, quæ nunc censentur miracula, eod quod viribus naturæ, quæ nunc existit, fieri nequeant; vt ad curationem morborum lethaliū, ad productionem vitæ in mille annos, ad illuminationem cæci, & similia; etsi, inquam, possit per absolutam Dei potentiam virtus creata effectrix horum institui; sicut lignum vitæ habebat vim naturalem ad vitam multis millibus annorum propagandam: tamen hæc non poterit ita operari, sicuti Christus fecit miracula: v. g. in momento, non obstante quauis resistantia creaturæ, ad quoduis interuallum, ad nutum voluntatis &c. Deinde multa sunt quæ vi creatâ nullo modo perfici queunt. Quæ enim vis efficiat vt vnum corpus sit in duobus locis, vel duo corpora in eodem loco; vel vt vnæ res tota conuertatur in aliam; vel vt substantia habeat modum existendi spirituum; & similia? Et ratio est; Quia hæc opera non sunt res aliquæ supernaturales productæ, sed consistunt in quodam supernaturali modo; cuius causa non potest esse aliqua virtus creata: actiones enim quibus illa opera fiunt, nõ tendunt ad communicandam certam formam, sicut actio qualitatis creata: sed solum modum quemdam in rebus constituunt, qui omnem conditionem naturæ creatæ excedit. Vnde non potest concipi

concupi aliqua vis creata, quæ ad hæc efficienda inclinet.

Dices; Saltem respectu gratiæ, & aliquorum habituum supernaturalium, poterit dari vis productiua creata.

Nulla vis creata potest esse productiua gratiæ.

Respondeo; Satis certum est, de facto in Christi humanitate talem vim non esse: nam Concil. Tridentinum sess. 6. cap. 7. soli Deo hoc tribuit, cum ait, *Causam efficientem nostræ iustificationis esse Deum, qui gratuito abluuit & sanctificat nos signans & vngens spiritu promissionis sancto.* Quod intellige, de causa efficiente, quæ vi intrinsecâ, & effectui proportionatâ, operatur. Idem docet D. Thomas quæst. 112. art. 1. ad 1. & 2. Et Theologi passim in 4. dist. 1. Et Andreas Vega lib. 7. in Tridentinum cap. 4. 10. 11. 12. 13. Sed neque talis vis videtur possibilis. Quia neque est ipsa gratia; cum hæc non sit productiua sui similis, sicut calor caloris, & lumen luminis: habitus enim tantum sunt productiui actuum per actionem immanentem, nec habent actionem transeuntem in aliud subiectum. Neque est alia vis perfectior quæ hoc possit: nam summa participatio diuinæ perfectionis, est gratia, & dona illi connexa.

Dices; Christus homo est causa gratiæ, ut primum principium per se gratum; & ut exemplar omnis nostræ iustitiæ: ergo ut causa principalis habens in se vim proportionatam.

Varis modis concurrunt Christi ad productionem gratiæ.

Primò.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

Quintò.

Respondeo; Ad productionem gratiæ, & donorum spiritualium in nobis, Christum concurrere suâ humanitate varijs modis. Primò, In genere causæ finalis; nam ipse est finis nostræ iustificationis, ut docet Concil. Trident. sess. 6. cap. 7. cum ait, *Finem nostræ iustificationis esse gloriam Dei & Christi.* Sed hac ratione non est causa efficiens, sed finis secundarius. Secundò, Per modum causæ exemplaris, quatenus habet in se excellentissimam gratiæ dona; ad quorum imitationem, nobis quoque gratia confertur: quia Deus per gratiam, quam nobis confert, intendit nos Christo assimilare, iuxta illud ad Rom. 8. v. 29: *Quos præseuit, & prædestinavit conformes fieri imaginis Filij sui.* Et hic modus causæ, potest vel ad efficientem, vel ad formalem causam deduci. Tertiò, Per modum merentis; ut infra ostendetur: & sic est causa principalis in hoc genere, imò & prima in illo ordine causarum; tum, quia eius meritum non pendet ab alio merente, & omnia aliorum hominum merita pendunt à merito ipsius: tum, quia meritum ipsius tantum valet, quantum omnia dona gratiæ quæ nobis conferuntur, & multò amplius. Quartò, Potest intelligi concurrere per modum applicantis; sicut voluntas applicat vim motiuam & executiuam ad opus: de quo modo statim dicemus. Quintò, Potest concipi concurrere per modum causæ physice directè influentis. Et sic negamus ipsius humanitatē posse esse causam principalem gratiæ.

6
Diuinitas humanitas
et assistens
ad miracula.

Dico Secundo, Hæc virtus miraculorum nihil est aliud in Christo, quàm potestas diuina hypostaticè vnita naturæ humanæ, cique tamquam intrinsecâ quædam facultas assistens ad omnia opera miraculosa fini Incarnationis consentanea. Est communis Doctorum, maximè si loquamur de virtute principali seu proportionatâ.

Probat; Quia cum nulla possit dari vis creata, quæ sit causa proportionata efficiendis miraculis; necesse est confugere ad virtutem Dei in-

creatam, assistentem & humanitati insidentem. Quod confirmatur, & simul explicatur: Nam sicut Deus, cum rei dat naturam, ei se applicat, & quodam modo vnit, ut possit operari opera naturalia; & cum dat gratiam, assistit per auxilium supernaturale, ut homo possit operari opera meritoria: ita vniendo se hypostaticè humanitati Christi, ei se applicuit, & continenter assistit, ut possit operari omnia opera miraculosa omnem naturæ potestatem superantia, quæ quidem ad finem Incarnationis sint oportuna.

Vbi Notandum est, Sicut vis motiua naturalis in homine, ita subest voluntati quo ad vsum & executionem, ut voluntas possit eam ad opus applicare quoties lubet; adeo ut hoc ipso, quo voluntas vult, illa vis operetur: ita in Christo, potentia diuina sic se applicat, & accommodat voluntati humanæ, ut quodammodo ei, quo ad vsum sit subiecta (sicut quodammodo subest voluntati nostræ quo ad concursum generalem) adeo ut voluntas Christi possit illam applicare ad opera supernaturalia, perinde ac si esset facultas quædam naturalis.

Quod Confirmatur Matth. vlt. v. 18. *Data est mihi omnis potestas in celo & in terra.* Vbi non tantum significatur omnipotentiam diuinam esse ipsi hypostaticè vnitam; sed esse ita vnitam, ut possit eam uti, & eam applicare ad omne opus in celo vel in terra patrandum, ad hominum salutem, & Cælestium consummationem. Ad Philip. 2. v. 10. *Dedit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine I & v, omne genu flectatur: &c.* id est, ut eius potestati omnia sint perfecte subiecta. Apocalip. 5. v. 12. *Dignus est Agnus accipere virtutem, & diuinitatem, & sortitudinem.*

Idem potest confirmari ex Patribus, qui docent Christum fecisse miracula ex potestate. Vide Chrysostomum hom. 26. in Matth. Et August. li. 22. de ciuitate c. 9. & 10. Nec quisquam potest hoc negare, qui fatetur illum hominem, omnimomento, in potestate suæ voluntatis habuisse operari miracula. Hoc enim non potest intelligi, nisi ponamus vsum potentie diuinæ fuisse in potestate voluntatis humanæ. Et ratio est; Quia hoc debitum erat illi humanitati: tum, quia potentia diuina illi naturæ erat substantialiter vnita; ac proinde applicatio illius potentie & vsum debebat esse in potestate voluntatis humanæ, saltem ad opera illa, quæ fini Incarnationis congruebant; id est, quæ erant oportuna ad instaurationem omnium, quæ in Cælo & quæ in terra sunt: tum, quia illa natura constituta erat *Caput* totius vniuersi; ac proinde debebat habere potestatem influendi in omnes creaturas; ut dictum est q. 8.

D V B I V M II.

Quomodo natura humana ad Miracula sit cooperata?

Respondeo & Dico Primò, Humana natura cooperata est ad miracula, per modum causæ effectiue applicantis & determinantis vim efficiendi ad opus.

Sequitur Ex dictis; Nam in potestate voluntatis humanæ erat applicare, & quodammodo determinare diuinam virtutem ad opus; eo quod hæc voluntas, esset voluntas diuinæ Personæ, & diuinam

Capitis

Capitis omnium: quiddam enim Persona diuina vult, etiam per voluntatē humanā; statim debet fieri per potentiā accommodatā eiusdē Personæ. Quod confirmatur ex modo, quo Christus miracula fecit; scilicet imperando. Matt. 8. v. 26. *Imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.* In quem locū vide Hieron. Item ibidē v. 2. & Lucē 5. v. 12. *Domine, si vis, potes me mundare.* At ille ait: *Volo mundare.* In quem locum vide Chrysostomū. Luc. 7. v. 15. *Adolescens, tibi dico surge.* Ioan. 11. v. 43. *Lazare veni foras.* Ex quibus modis loquendi patet eum potuisse applicare & vti potestate diuinā, quatenus erat homo, perinde ac si creata & inherens fuisset. Vnde Cyrillus epist. ad Monachos Aegypti: *Apparuit, inquit, Christus celestis potestate & auctoritate instructus; & ideo sic loquitur.*

Nulli autem Sanctorū id concessum, ita vt immediatē & ex auctoritate, quoties luberet, diuinā virtutē vti posset; sed plerumque oratio, saltē interior debebat interuenire. Vide August. l. 22. de Ciuit. c. 9. & 10. Quod si aliquando ex potestate visi sunt facere miracula, credibile est semper antecessisse singularem inspirationem vt facerent; & ita non propriē ex auctoritate faciebant. Christus autem ita hac potestate utebatur, ac si naturalis humanæ naturæ fuisset.

Aduerte tamen, Voluntatem humanā, non sic applicuisse diuinam virtutem ad opus, quasi aliquem in illam influxum habuerit; cum nec in naturalem potentiā aliquid influat: neque quod naturali necessitate illa tunc determinata fuerit; sicut fit in nobis: quia potentiā diuinā non est naturaliter subiecta humanæ voluntati, sicut potentiā animæ voluntati subiiciuntur sed quia necessitate suppositionis determinata fuit ad opus, humanā voluntate volente. Quæ suppositio erat duplex, vno videlicet hypostatica, & ordinatio diuina circa Christum, vt erat Caput vniuersi. Ex utroque enim proueniebat, vt humanā voluntate absolute aliquid volente, necesse esset diuinam potentiam applicari ad opus.

Dico Secundō, Humana natura in Christo, præsertim ratione actionum externarum, etiā cooperata fuit ad miracula per modū instrumenti Personæ Verbi seu diuinitatis. Ita D. Tho. hoc loco & multi Patres, qui humanitatem vocant *instrumentū* diuinitatis. Dico, Præsertim ratione externarū actionum, quia quando nihil externum interuenit, sed solā voluntate perficitur miraculum, nō solet humanitas à Patribus dici instrumentum: quamuis D. Thomas hoc non refugiat.

Probatur simul & explicatur: Quia id rectē vocatur instrumentum, quod ex se vim nullā habet, nisi quod deferat & quodāmodo formaliter applicet vim principalis agentis. Sicut emplāstrū defert & explicat vim medicamenti; penicillus artem pictoris, seu artificiosum eius motum: atqui hoc modo humanitas, eiusque actiones, præsertim externæ, deferunt & applicant vim diuinā intimē ipsis insidentem & vnitam: ergo operatur tamquā instrumentum diuinitatis. Minor Probatur; Quia cum Dominus sanabat contactu, virtus diuina insidens manui, applicabatur corpori alterius ad sanandum: quando sanabat imperio, vox eius, quæ erat vox Verbi diuini, applicabat diuinam virtutē ad opus: & ita hæc erāt instrumēta, per quæ ipsum Verbū operabatur: nam per hæc, eius diuinā virtus quodāmodo deferrebat & applicabatur.

Dices; Virtus diuina est vbique: ergo non poterat deferri & applicari. Respondeo, Non erat vbique, seu in omni re substantialiter vnita; nec determinata ad opus tale: sed solū in Christo, eiusque sacris actionibus. Sicut si diuina virtus ita assisteret alicui cruci, vt quēcumque illa Crux contingeret, ille mox diuinā virtute intrinsecus latente sanaretur; rectē diceretur ea deferri & applicari per Crucem, & crux esset instrumentum conferendæ sanitatis. Ita multo magis Caro Christi, cui substantialiter est vnita diuinitas, erit instrumentum sanitatis, deferens & applicans virtutem diuinam. Adde, Si virtus diuina non esset vbique, tamen hæc applicatio est eius conditionis, vt eam reipsā deferret & applicaret. Vnde quod non fiat localis delatio, non est ex conditione actionis instrumenti; sed ex immensitate diuinæ substantiæ.

Hic tamen aduerte; Quando dicimus naturam humanam esse instrumentū diuinitatis, tunc Persona Verbi considerata vt subsistit in natura diuina, habet se vt operans; virtus diuina, vt id, quo operatur; natura autem humana, vt instrumentum Verbi, mediante quo, ipsius virtus applicatur. Quando autem dicimus naturam humanam esse causam effectiue applicantem; tunc Christus vt subsistens in naturā humanā, consideratur vt operans, seu applicans per voluntatem humanam; virtus autem diuina, seu virtus Verbi, consideratur vt id, quo operatur. Et si enim in Christo sit vnica persona, tamen hæc virtute est duplex propter duas naturas: & ita vtrāque ratione potest ei attribui operatio, tamquam principio, quod operatur.

DVBIVM III.

Vtrū humanitas Christi præter hos modos operandi, habuerit aliquem immediatum influxū supernaturalem, in opus miraculosum?

Q Vidā Recentiores affirmant; & idcirco volunt humanitatem vocari *instrumentum diuinitatis*. Sed variē explicant. Plerique enim ex illis putant humanitati, eiusque actionibus, tunc imprimi motum quemdam supernaturalem, & quasi artificiosum; quem vocant *vim instrumenti*, & quasi *vim instrumentariam*; & vi huius motionis ipsam agere. Sicut penicillo imprimitur motus artificiosus à pictore, quo penicillus pingit. Ita Dominicus Soto, & multi Thomistæ adducti quibusdam testimonijs D. Thomæ.

Sed Hoc ab alijs rejicitur; Non enim explicant quid sit hic motus, aut quam vim habeat. Exemplum etiā illud de penicillo, & alijs instrumentis artis, parum ad rem facit. Omnia enim instrumenta artis, solum efficiunt immediatē motum locale, per eum aliquid addendo, vel detrahendo, vel collisione sonum excitando. Penicillus enim defert & imprimit colores, motus à Pictore. Serra secat ligna detractis minutis ramentis. Cithara sonitum excitat collisione neruorum cum aëre. Ad hæc autem nullā opus est eleuatione supra naturalem modum operandi, sed tantummodo motionē locali; nam seipsa mouere nequeunt: quā motione in illis recepta, sunt iam causæ principales habentes vim proportionatam effectui. Deinde, fingi non potest, quæ sit in illa motio impressa voci, aut rei corporeæ, quæ vim habeat

Hh produ-

Quo pacto
virtus di-
uina dica-
tur ad his
manitate
Christi de-
ferri & ap-
plicare.

Sanctorum
miracula
non fuerunt
auctorita-
tiue per-
petrata.

Vis diuina
erat ex
suppositio-
ne deter-
minata ad
opus.

Inter coope-
rata est Vt
Instrumentū
Verbi.

Instrumentū
quid.

Dominicus
Soto vult
humanitatem
efficiē-
tem influere
in miracu-
la per mo-
dum in-
strumenti.

Rejicitur.

producendi gratiam, aut ponendi vnum corpus in duobus locis, & similia. Si enim nulla datur qualitas, aut vis permanens creata, quæ id præstare possit, multo minus motio transiens id potest; præsertim cum motio nihil sit aliud quam terminus ipse ut est in fieri. Itaque est vel substantia, vel quantitas, vel qualitas: nam suppono non esse motum localem.

IO Vnde alij dicunt nihil imprimi humane nature, aut ipsis actionibus, ut sunt instrumenta; sed Deum concurrere singulari modo cum potentia obedientiali ipsorum: omne enim ens habere potentiam obedientialem actiuam, ad efficiendum quicquid Deus per eam fieri voluerit: sicut habet potentiam passiuam ad recipiendum quicquid non implicat contradictionem: & hanc potentiam obedientialem, vocant virtutem miraculorum; eique accommodant aliqua testimonia Patrum & Scripturarum.

Hæc sententia est probabilis: tamen valde dubito an sit vera. Primò, Quia Doctores antiqui contrarium tenent, & censent hunc modum esse impossibilem. Ita Bonauentura, Richardus, Gabriel in 3. d. 13. & Duran. d. 14. & optimè Scotus in 4. d. 1. vbi etiam Duran. Bonau. & alij. Idem tenent Alexan. Ales. 3. p. q. 13. mem. 3. & Guilielmus Altisfod. in 3. p. summæ tract. 1. c. 4. Idem tenent omnes Nominales, & ferè omnes Thomistæ.

Secundò, Quia hæc sententia presupponit rem omnem, per suam nudam entitatē, habere potentiam obedientialem actiuam ad efficiendum quicquid. Hoc autem non videtur verū: Tum, quia non est in re quauis potentia obedientialis passiuæ ad recipiendum quicquid, ut ipsi fatentur; non enim potest sonus dealbari, aut calefieri; &c: ergo multo minus est potentia actiuæ ad efficiendum quicquid, quæ maiorem requirit perfectionem, cum intus in effectum influat ac penetret: Tum, quia debet esse aliqua proportio inter potentiam actiuam & effectum, ut possit eleuari ad illius productionem; sicut inter intellectum creatum & visionem Dei: hinc enim fit, ut intellectus possit eleuari ad visionem Dei; non autem oculus corporeus, qui caret hac proportione: at nulla est proportio vocis humane ad excitandum mortuum, ad infundendam gratiam, ad Christi corpus collocandum diuersis locis sub diuersis speciebus panis; &c. Tum, quia potentia obedientialis, nihil videtur esse aliud, quam vis quædam agendi, sed inchoata & imperfecta, quæ nullius virtutis naturalis accessione possit compleri: at talis vis inchoata non videtur esse in omni re ad quicquid. Vnde ut hæc opinio possit sustineri, concedenda videtur vis quædam inchoata in multis instrumentis, quæ ipsis diuinitus imprimatur prius naturā quam Deus cum ipsis concurrat ad effectum: quia implicat instrumentum effectiue concurrere ad effectum, & tamen nullam vim intrinsecam habere, saltem inchoatam; omnis enim efficientia est ab aliqua vi agendi, saltem imperfecta.

Tertiò, Deus non operatur modo miraculoso sine necessitate, vel euidenti vtilitate. At hic modus operandi est summè mirabilis, nullam habens necessitatem, aut euidentem vtilitatem: tum, quia sine illo modo optimè fit opus; tum, quia ille modus operandi ita est occultus, ut nemo hominum possit illum deprehendere; imò nec quisquā Angelorum. Nulla enim in instrumento fit mutatio iuxta illos, sed eodem modo se habet ante & post

operationem. Quæ ergo vtilitas tanti miraculi?

Quartò, iuxta hanc sententiā, quando Christus per vocem operabatur, debebat tota actio fieri per vltimam syllabam, imò per terminum vltimæ syllabæ, quod videtur fictitium: sic enim sola vltima syllaba fuisse instrumentum. Idem argumentum locum habet in nostris Sacramentis.

Quintò, Aliquādo tres vel quatuor tales causæ instrumentales concurrunt ad eundem effectum; v.g. humanitas Christi, Sacerdos, materia & forma Sacramenti: ergo non habebunt proprium influxum. Patet Consequentia; Quia vel habent eundem; & sic cæteræ sunt superflue præter vnam: vel habent diuersos quasi parciales; & sic eò minor deberet esse influxus singulorum, quod plures tales causæ concurrunt; ut patet dum multi trahunt vnam nauim.

Sextò, Ipsa humanitas Christi utebatur voce, & ipsis Sacramentis: ergo si influxum dabat realem & immediatū in opus, poterat ipsa eleuare instrumentum, & uti potentia obedientiali: quod tamen soli Deo proprium esse dicunt; sicut & præbere concursum naturalem, qui per nullam causam creatam possit suppleri.

Sed contra obijciunt Primò, Ex Scripturis. Luc. 6. v. 19. Virtus de illo exibat, & sanabat omnes. Et c. 8. v. 46. Ego noui virtutem de me exisse. Ioan. 1. v. 16. De plenitudine eius omnes accepimus. Respondeo, Concedo in humanitate Christi fuisse virtutem sanandi: sed hæc erat virtus increata, illi substantialiter vnita, quæ exibat per energiam & operationem. Ad illud Ioan. 1. Etiam Patriarchæ & Prophetae de plenitudine eius acceperunt; quia gratiam ex eius meritis acceperunt: quæ merita vim habebant ex eius plenitudine.

Obijciunt Secundò, Ex Concilijs: Concilium Ephesinum can. 11. dicit Carnem Christi esse viuificatricem. & in VI. Synodo act. 11. dicitur Verbum per carnem effecisse opera, quæ erant diuinitatis indicia. Respondeo, Concilium Ephesinum nō loquitur de Potentiā obedientiali actiuā, quæ non est res certa; sed de eo quod fide notum est. Dicit enim anathema ijs, qui negant Christi carnem esse viuificatricem; & aperte insinuat vim illam viuificam, esse vim Verbi hypostaticè vniti carni: ut patet ex toto canone. Huc pertinet illud Ioan. 6. v. 63. Spiritus est qui viuificat, caro non prodest quicquid. Vbi insinuat totam vim seu potentiam viuificantem conuenire carni, ratione diuinitatis; nullam autem partem istius potentie ipsi inesse secundū se. Alter locus ex VI. Synodo non habet difficultatem; caro enim erat instrumentum quo latens diuinitas applicabatur. Vnde miraculum erat signum occulte diuinitatis. Sicut curatio vulneris, est signum latentis virtutis in Cataplasmate.

Obijciunt Tertiò, Ex Patribus. Primò, Dionys. Areopagita epist. 4. sub finem, Actiones miraculosas Christi vocat *deavd paxas*; quasi dicat, Dei-viriles, vel Dei-viriles: quia Verbum per humanitatē, tamquam per instrumentum, illas efficiebat.

Respondeo Primò, Fatemur humanitatem esse instrumentum Verbi, sed modo suprà n. 8. explicato. Secundò, Nō solū miraculosa Christi operatio, sed omnis etiam alia, quam per humanitatem obibat, vocatur *deavd paxas* à Dionysio, quia erat operatio Dei & hominis; ut exponit Damasc. lib. 3. c. 19. Quod si ideo diceretur *deavd paxas*, quia diuinitas miraculose cooperatur; etiam Sanctorum operatio-

IO
Alij volūt
Humani-
tatem se
habere per
modum
Potentiæ
obedientia-
lis actiuæ.

Reijciunt
sex ratio-
nibus.
1. Auctori-
tate Anti-
quorum
DD.

2. Non da-
tur Poten-
tia obedi-
entialis nisi
in re.

3. Non est
necessarius
talis ope-
randi mo-
dus.

4. Quia
operatio
debet fieri
per vltimam
syllabam
vltimam
syllabam.

5. Quia
plures cau-
sæ non
habent
proprium
influxum.

11
1. Obiectio
ex Scriptis.

Solutio.

12
2. Obiectio
ex Concilio.

Solutio.

13
3. Obiectio
ex Patribus
Dionysio.

explicatur
actio
Christi
dicitur
deavd paxas.

operationes miraculose, essent *deusdixit*: quod abhorret à mente Dionysij. Addit Damascenus etiam aliam causam, cur actiones Christi vocentur *deusdixit*; nempe quia actiones naturae humanae in Christo, sunt cum communicatione actionis diuinae; & contra. Nam operatio humanitatis fiebat ex voluntate diuina, & habebat vim salutiferam à diuinitate; similiter operationes diuinitatis quibus faciebat miracula, fiebant ministerio corporis; ita tamen ut actio vtriusque naturae esset distincta, nec in vnam confunderetur, ut Damascenus notat. Illi autem volunt actiones diuinitatis & humanitatis coalescere in vnam actionem simplicem, quae terminetur ad opus miraculosum, quod est contra Dionysium & Damascenum.

Cyrrillus. Deinde obijciunt, Cyrrillu lib. 4. in Ioan. c. 14. vbi dicit: *Non Verbo solo semper, sed etiam tactu mortuos excitabat; vt ostenderet corpus quoque suum viuificare posse.*

Explicatio. Respondeo, Cyrrillus ibi solum vult dicere quod fide tenemus, Carnem Christi propter vnionem cum Verbo, esse viuificantem, id est, posse dare vitam aeternam animae & corpori immortalitatem. Vide c. 24. & 25. vbi id apertissimum erit. Planè autem alienum est Cyrrillum explicare de obedientiali potentia, quae etiam sit in Sanctis, imò in quavis creatura, iuxta ipsos.

Humanitas dicitur instrumentum Verbi. Præterea obijciunt quosdā Patres, qui Humanitatem Christi vocant *Instrumentum seu organum diuinitatis*. Respondeo, dici *Instrumentum*, quia Verbum vtitur naturā humanā ad aliquid præuium actioni diuinitatis, scilicet ad applicandam diuinā virtutem illi inficientē: quod idē facit, vt ostendat se esse Deum verum pariter & verum hominem; vt apertè docent Patres. Vide Arthanasium ferm. 4. cōtra Arianos, vbi fusè hanc causam prosequitur, & clarè docet actionem humanitatis nullam vim immediatè in miraculum habuisse, sed solum diuinitatem. Idem docet Damascenus lib. 3. De fide cap. 19.

14. Obiectio ex D. Tho. Obijciunt Quarto, Ex D. Thoma, qui sepè docet humanitatem Christi fuisse instrumentū diuinitatis per modum efficientiae. Respondeo, D. Thomam posse intelligi modo suprà dicto. Nam I. p. q. 45. a. 5. apertè docet actionem instrumenti esse præuiam actioni principalis agentis, & distinctam ab illa; quod illi negant; vnde etiam fatentur se recedere à D. Thoma. Adde, D. Thomam infra docere *Passionem, Mortem, & Resurrectionem*, operari salutem nostram per modum efficientiae: quod certè non potest intelligi de efficientia reali & physica, nisi velimus cum quibusdā Thomistis dicere, posse rem præteritam, quae nunc non est, assumi vt instrumentum physicum. Nec satisfacit, quod quidam ait, D. Thomam, per *Passionem, & Mortem*, intelligere humanitatē passam & mortuam, quae semper manet; quia D. Thomas apertè contrarium insinuat, agens de morte; cum ait: *Mortem, etiamsi priuatio sit, tamen ratione diuinitatis, hanc vim habere.*

15. Obiectio. Obijciunt Quinto, Ignis inferni realiter agit ab actione in Demones, producendo per potentiam obedientialem aliquid in illos: ergo &c.

Quomodo ignis corporis agit in spiritibus. Respondeo Primò, Credibile est ignē inferni habere naturā suā vim inchoatam, ratione cuius possit diuinitus eleuari ad efficiendum aliquid in spiritibus, vnde causetur dolor: nam naturaliter agit in animas corpori vnitas: quare dubitandum

nō videtur, quin possit diuinitus agere in separatas. Vel certè, Deus imprimit illi vim aliquā inchoatam, quae vterius eleuari potest. Vltimò, ignis non agit, nisi ratione virtutis diuinae in ipso existentis; quae se exerit ad praesentiam ignis; vel hoc ipso, quo aliquis ad eum est damnatus. Certè D. Thomas I. p. q. 64. a. 4. & plerique Doctores abrogant igni actionem propriam.

Obijciunt Sextò, Altera sententia magis pertinet ad dignitatē humanitatis Christi, & Sacramentorum: ergo, cum non videatur implicare contradictionem, est tenenda.

Respondeo Primò, Plerique Doctores censent implicare contradictionem. Secundò, Non semper id est ponendum, quod ad maiorem dignitatem quouis modo pertinet; sed quod naturis rerū, & doctrinā Patrum, magis est consentaneum. Ob quam causam, etiam censemus Angelos non habuisse gratiā & gloriā ex Christi merito. Tertio, Tota illa ratio causandi, quam ponit altera sententia, nihil reale constituit in instrumento: vnde solum moralem quandam dignitatem illi cōfert. At nos, non minorem tribuimus, dum ponimus voluntatē Christi causam effectiue, & ex auctoritate applicantem diuinā virtutē: carnem autem, causam instrumentalem, quae vim diuinā substantia-liter vnitam, applicet formaliter. Vnde etiam patet, humanitatem, non dici propriè causam moralem dumtaxat; nam causa moralis nullam in se vim habet, nec agit ex auctoritate: sed prece, vel pacto aliquo, ex alterius arbitrio, pendente.

ARTICVLVS III.

Utrum Anima Christi habuerit Omnipotentiam respectu proprii corporis?

Respondetur; Per propriā virtutem non habuit omnipotentiam in proprium corpus; sed vt instrumentum Verbi, seu per virtutem diuinam ipsi vnitam.

Notandum est Primò, Animā, suā virtute creatā naturali, vel supernaturali, non potuisse corpus suum ponere in duobus locis; vel simul penetratiue cum alio corpore; nec mutare figuram, aut proprii corporis naturalem constitutionem; quia nec Beati hac possunt virtute creatā.

Notandum Secundò, Ipsam potuisse mouere corpus suū, eo modo, quo Beati poterunt mouere corpora grauiā. Vnde poterat ambulare super aquas; quia non erat imbecillior Beatis. Vtrum autem potuerit vi suā intrinsecā reddere se inuisibilem, aut impedire ne vllā relaceretur, nec dolores sentiret, dubiū est. Puto tamen non potuisse sensum doloris impedire vi intrinsecā; nā corpus erat passibile. Certum tamen est, ipsam, hac & alia potuisse circa corpus suum virtute Diuinitatis; cuius vsus erat in ipsius potestate.

ARTICVLVS IV.

Utrum Anima Christi habuerit Omnipotentiam respectu executionis suae voluntatis?

Respondetur; Primò, Quidquid voluit tamquam per se adimplendum, potuit propriā vir-

prîa virtute vel naturali vel supernaturali. Secundo, Quidquid voluit, tamquam diuinâ virtute adimplendum, potuit vt instrumentum Verbi, siue potuit per eandem virtutem sibi vnitam, & per se applicatam. Ratio est, Quia non decet ipsius Sapientiam, vt aliquid velit, quod non possit. Sed est

D V B I V M.

An voluntate absolutâ, Anima Christi aliquid voluerit vt implendum per alios, quod tamen non sit executioni mandatum?

19
Ratio dubitandi.

Ratio dubitandi est, Quia Marci 7. v. 24. dicitur quod ingressus domû, nemine voluit scire, & tamen non potuit latere. Ex quo loco probat Agatho Papa in epist. ad VI. Synodû in Christo fuisse humanam voluntatem; quia quod voluit, non implebatur, cum tamē diuina voluntas semper impleatur. Et confirmatur; Quia Christus volebat homines conuerti, saluari, non peccare &c: quod tamen in multis nō fiebat. Ob has rationes Caietan. admitit Animam Christi aliquid absolutâ voluntate voluisse per alios implendum, quod tamen non est effectum.

Caiet.
negat.

Absoluta
Christi
voluntas
semper
fuit effi-
cax.

Sed longē verius est contrarium. Quod probatur Primò, Nam voluntas humana Christi, erat voluntas Personæ diuinæ: ergo omnino decebat vt semper fieret, quod absolutē vellet. Absurdū enim est, vt id quod Deus absolutē vult, non fiat. Secundo, Christus euidenter videbat, an esset futurum: ergo si certò videbat opus non futurum, valde imprudenter illud absolutē voluisset: imò

impossibile erat absolutē velle, nisi respectu quorundam mediorum adhibendorum. Quod enim certò scitur non futurum, censetur tamquam impossibile. Vnde etiam nemo prudens ad hoc conatur. Tertiò, Si Christus aliud vellet absolutē vt homo, aliud vt Deus, esset in ipso contrarietas voluntatum, multò magis quam sit in nobis. Quartò, Voluntas absoluta impletur in omnibus Beatis, nihil enim absolutē volunt quod non fiat; vt communiter Doctores: alioqui possent contristari. Ergo multò magis in Christo. Quintò, Christi Anima nihil poterat absolutē velle, nisi quod ei aliquo modo erat possibile, vel virtute propriâ vel diuinâ: ergo id semper fiebat.

Ad Argumentum in contrarium; dicendū est, Christum non voluisse omnino absolutē latere, id est, per omnem potentiam, quam adhibere poterat; sed absolutē quodā modo; id est, secūcum omnem potentiam quam industria humana poterat adhibere. His enim omnibus adhibitis, quæ humana industria præstare poterat ad latendum, non potuit occultari. Colligitur autē inde in Christo fuisse voluntatem humanam: quia tribuitur ei quod aliquid voluerit aliquâ voluntate, adhibendo omnem potentiam propriam illius voluntatis, & non potuerit. Quod de voluntate diuinâ nullo modo potest dici: quia quidquid hæc vult adhibendo omnem potentiam sibi propriam, id fit. Ad Confirmationem: Christus non volebat absolutâ voluntate, vt homines conuerterentur, non peccarent: &c. sed conditionatâ, & per modum operantis.

Responsio
ad ratio-
nem dubi-
tandi.

Q V Æ S T I O XIV.

De defectibus Corporis à Christo assumptis.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum Filius Dei in natura humana assumpserit defectus Corporis?

2
Fuit con-
ueniens.

Respondetur: Conueniens fuit vt Filius Dei assumeret defectus Corporis. Primò, Propter finem Incarnationis, venit enim in mundum ut pro nobis satisfaceret: satisfactio autem fit per opera pœnalia. Ergo Corpus ipsius debebat esse capax pœnarum. Rursus; Satisfactio pro altero, requirit vt pœnas peccato alterius debitas, in te suscipias: atqui defectus corporis, vt fames, sitis, fatigatio, mors, sunt pœnæ peccati originalis: ergo Christus debebat hos defectus in se suscipere. Secundo, Ad ostendendum se esse verum hominem. Tertiò, Ad præbendum exemplum Patientiæ. Vide D. Thomam.

Notandum est in Responsione Ad primū, vbi dicitur, Satisfactionem non esse efficacem, nisi ex charitate procedat: id intelligendum esse secundum legem ordinariam; vt patet ex suprâ dictis.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus assumpserit necessitatem subiaccendi his defectibus?

Respondetur; Christus non coactionis necessitate his defectibus subiaccit; atque adeo nec absolutâ necessitate: sed tantum eâ necessitate, quæ provenit ratione materiæ seu corporis. Ratio est; Quia Christus voluntariē hos defectus assumpsit: si enim voluisset, facillè potuisset eos impedire virtute suâ diuinâ, quâ pro arbitrio utebatur. Corpus tamen Christi tale erat, vt ipsum per se & solitariē consideratum, necessariò his defectibus subiaceret, qui nullis naturæ viribus poterant impediri.

2
Necessitas
ratione
materiæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus contraxerit hos defectus?

Respondetur; Non contraxit; sed voluntariē hos defectus corporis suscepit. Ratio est; quia huiusmodi defectus non contrahuntur nisi ex peccato. Ad Rom. 5. v. 12. Per unum hominem introiit peccatum in mundum, & per peccatum mors.

3
Hos defe-
ctus non
contraxit
voluntariē
assumpsit.

Aduerter;

Aduerte; Hos defectus etiam futuros fuisse in statu nudæ naturæ; nam sequuntur naturalem corporis compositionem. Non tamen dicerentur tunc contrahi; quia non ex aliquâ causâ accessoriâ & extrinsecâ traherentur: sicut modo dicuntur contrahi, quia ex peccato consequuntur.

Deipara contraxit.

Petes; An Beata Virgo dicenda sit contraxisse hos defectus? Respondeo; contraxisse: Quia etsi non sint secuti ex peccato quod habuit; secuti tamen sunt ex peccato, quod habuisset, nisi præuenta fuisset: peccauit enim & ipsa in Adamo. Vnde & necessario peccatum originale incurrisset, nisi præuenta fuisset.

ARTICVLVS IV.

Virum Christus omnes defectus corporales hominum assumere debuerit?

Respondetur; Christus non assumpsit omnes defectus seu infirmitates humanas; sed eos tantum qui sequebantur naturam, & ex peccato

communis totius naturæ; nec tamen perfectioni scientiæ, vel gratiæ repugnabant.

Vnde Primò, Non assumpsit ignorantiam, nec procliuatatem ad malum, vel difficultatem ad bonum. Nam etsi hæc sequantur peccatū originale; tamē impediunt opus Redemptionis, & dedecent Christum, & repugnant perfectioni, scientiæ, & gratiæ.

Non assumpsit ignorantiam.

Secundò, Non assumpsit vllum morbum; vt febrim, apoplexiam, lepram, paralysin &c. quia hi morbi non sequuntur immediatē ex peccato originali, aut ex conditione naturæ nudæ; sed ex particularibus causis, scilicet ex praua humorū temperie, vel ex aliquâ imprudentiā aut ignorantia in regimine corporis. Vnde sequitur Christum naturæ relictum, fuisse moriturum sine vilo morbo, naturali extinctione caloris natiui, & cōsumptione humidi primogenij.

Nec Morbos.

Tertiò, Similiter nec assumpsit cæcitatem, surditatem, aut vllam deformitatem. Nam hæc ex particularibus causis sequuntur: nō autem immediatē ex naturā nudā, vel peccato originali. Adde; Hæc minimē decuisse Christum; nec quidquam conferre potuisse ad nostram redemptionem.

Nec Cæcitatem, Surditatem, &c.

Q V Æ S T I O X V.

De defectibus Animæ à Christo assumptis.

In Decem Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Virum in Christo fuerit Peccatū?

Nullum in eo fuit peccatum.

Respondetur; Nullum in Christo fuisse Peccatum, nec paruum, nec magnum. Est certum & fide tenendum.

Probatur Primò, Ex varijs Scripturæ locis Ioan. 8. v. 46. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Ioan. 14. v. 30. *Venit Princeps mundi huius, & in me non habet quidquam.* 2. ad Cor. 5. v. 21. *Eum, qui non nouit peccatum, fecit pro nobis peccatum; id est, hostiam peccati: quomodo Olee 4. Sacerdotes dicuntur manducare peccata populi, id est hostias pro peccatis oblatas. Isaia 53. Qui peccatū non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Ad Hebr. 4. Tentatus per omnia pro similitudine absq; peccato. Et c. 7. Talis enim decebat vt nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus. 1. Petri 2. v. 22. Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Idem patet ex Concilijs, & omnibus Patribus.*

Tribus de causis assumptis nobis de fectus.

Probatur Secundò Ratione: Primò, Christus assumpsit nostros defectus ob tres causas. Prima, Vt pro peccatis satisfaceret. Secunda, Vt veritatē naturæ humanæ demonstraret. Tertia, Vt præberet perfectū exemplum omnis virtutis. Atqui peccatum ad nihil horum præstandū iuuabat, sed potius impediēbat satisfactionem pro nobis, & exemplum virtutis. Dices; Debebat dare exemplum penitentis, sicut Dauid: ergo &c. Respondet; Dedisse perfectissimum exemplum penitentis, dolendo non de suis, sed de alienis peccatis; & pro illis satisfaciendo.

Peccata sustinuit.

Secundò, Christus venit vt omnino tolleretur peccatū: ergo non oportebat vt illud admitteret. Vnde ad Hebr. 7. v. 26. *Talis enim decebat vt nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à*

peccatoribus, & excelsior cælis factus: qui non habet necessitatem quotidie (quemadmodum Sacerdotes) prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populo. Hoc enim fecit semel, se offerendo. Lex enim homines constituit Sacerdotes infirmitatem habentes: sermo autem iurisu-randi qui post (Græcè *κατά*, suprà) legem est, Filium in æternum perfectum.

Tertiò, Christus venit vt daret nobis legē, & ostenderet viā perfectionis. Vnde Ioan. 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato? si veritatem dico vobis, cur non creditis mihi?* Profus autem indecens fuisset, si vel contra suam legem, vel perfectionem vitæ, aliquid admisisset.

Ostendit vim personis.

Quartò, Quia à principio fuit perfectus gratiā, & visione beatificā: ergo omnino impeccabilis. Ex his patet, Christum non tantum non peccasse, sed iuxta legem ordinariam ne potuisse quidem peccare. Sed est

Fuit ab initio perfectus.

D V B I V M.

An nullo modo fieri poterit vt Christus in naturā assumptā peccaret?

D Vrandus in 3. d. 12. q. 2. existimat humanitatem Verbo vnitam potuisse per absolutam Dei potentiam permitti peccare; & hoc peccatū, per communicationē idiomatum potuisse tribui Deo: ita vt Deus diceretur peccare, sicuti dicitur pati, mori, resurgere. Eandem sententiam insinuat Scotus eadem dist. q. 1. vbi docet ratione beatitudinis Christum non potuisse peccare; non tamen ratione solius vnionis. Quamquam Scotus rectē posset intelligi, vt nimirū loquatur de nudā vnione, ita vt illius ratione, nullū auxilium proueniat humanitati. Gabriel autem eadem dist. admittit quidem naturam assumptam peccare potuisse, sed hoc peccatum Deo non tribuendum.

Durandum.

Scotus.

Gabriel.

Hh iij

Sed

Fuit im-
peccabilis

Sed Respondendum est; Humanitatem Christi ratione vnionis ita esse confirmatam in bono, vt omnino impossibile esset ipsam peccare. Est certa & communis Doctorum. D. Thomæ hoc loco, & in 3. dist. 12. vbi idem docet Magister, Bonauentura, Richardus, Paludanus, & alij.

Ex Scri-
pturis.

Probatur Primò, Ex Scripturis suprâ num. 1. allatis, quæ intelligendæ sunt secundum perfectissimum sensum: id est, quod non solum non habuerit actu aliquod peccatum; sed etiam quod non potuerit habere. Quidquid enim de Deo dicitur, *non ego* in exponendum est; vt multis locis docet Dionys. lib. De diuinis nominibus c. 1. & de mystica Theolog. c. 1. &c.

Ex Patri-
bus.

Probatur Secundò, Ex Patribus. Dionysius lib. De Ecclesiastica Hierarchia cap. 3. parte 3. *Si ad ipsius societatem, inquit, aspiramus, oportet nos assidue in sanctam eius vitam, quam in carne egit, in-
tueri; & imitatione ipsius sacra impeccabilitatis, ad
Deiformem & irreprehensibilem habitum recurrere.*

Irenæus.

Irenæus lib. 3. c. 5. dicit Christum non potuisse mentiri, quia erat veritas: ergo similiter quia bonitas, non poterat peccare.

Ambros.

Ambrosius lib. De Dominicæ Incarnationis Sacramento cap. 7. docet nō esse timendum ne anima Christi peccaret: per vnionem enim cum Verbo, factam esse im-
peccabilem, & peccata nostra sustulisse. D. Augu-
stinus lib. De correptione & gratiâ: Ipsa susce-
ptio talis erat, vt natura hominis à Deo suscepta, nul-
lum motum mala voluntatis admitteret. Et lib. 1. con-
tra duas epist. Pelagianorum cap. 8. *Non ob aliud
factus est mediator, nisi quia solus ex hominibus non po-
tuit esse peccator.* Idem colligitur ex lib. De præ-
dest. Sanctorum c. 15. Hilarius lib. 1. De Trinit.

August.

Paulò post principium, multa habet in hanc sen-
tentiam, quibus ostendit peccatum Christo om-
nino repugnare. Anselmus lib. 2. *Cur Deus homo,*
cap. 9. 10. & 16. apertè docet fuisse impeccabi-
lem propter vnionem. Idem docent Patres Græci. Origenes apertissimè lib. 2. *περὶ εὐαγγελίου* cap. 6. Athanasius lib. De Incarnat. Verbi, post mediū. Cyrillus lib. De fide ad Theodosium non procul à principio, & dialogo 6. de Trinitate. Damascenus lib. 3. De fide cap. 19. Hi omnes docent causam, cur humanitas Christi nō posset peccare, fuisse vnionem hypostaticam. Vnde patet etiam si non habuisset visionem beatificam, tamen impeccabilem futuram fuisse.

Hilarius.

Probatur Tertiò, Ratione; Quia si humanitas Christi vnita Verbo, posset peccare, Deus posset peccare: atqui hoc est falsum: ergo. Dices; Peccatum omnino repugnat Deo, & ideo non potest ei villo modo tribui. Contrà; Si intelligas repugnare Deo, id est, diuinæ naturæ; Sic etiam mori repugnat Deo; & tamen rectè dicitur Deus mori, *crucifigi*. Si autem, ipsi hypostasi per communicationem idiomatum; petitur principium. Cur enim repugnat hypostasi, si naturæ in illa hypostasi existenti conuenit? præsertim cum actiones tribuantur supposito, tamquam principio quod; naturæ, vt principio quo. Vnde Durandus concedit Deum posse peccare per communicatio-
nem idiomatum, sicuti potest mori.

Anselmus.

Sed hoc nullo modo posse admitti, Probatur Primò, Quia est contra modum loquendi Conciliorum & Patrum. Secundò, Quia sequuntur hinc magnæ blasphemix; Deus peccat. Deus seipsum odio habet.

Græci
Patres.

Deus est odio & damnatione dignus. Deus seipsum negat, &c.
Tertiò, Si Deus peccaret per naturam assumptam, non solum per communicationem idiomatum tribueretur ipsi peccatum, sed etiam in ipsam diuinam voluntatem culpa redundaret; quod est hæreticum. Quod probatur; Quia quando plures naturæ conueniunt substantialiter in vnum suppositum, officium & munus supremæ voluntatis illius suppositi est, continere in officio & honestate omnes appetitus, & vires inferiores illius suppositi; adeo vt contra honestatem faciat, si hoc negligat; aut permittat inferiores appetitus in malum ferri, quando potest impedire. Atqui per vnionem hypostaticam humanitas sit propria natura Verbi; & in illo supposito suprema voluntas est diuina, quæ potest regere inferiorem, scilicet humanam, eamque intra limites virtutis continere; ergo ad officium diuinæ voluntatis pertinebat hoc facere, ita vt si omitteret, culpa illi imputaretur.

No quidem
per commu-
nicationem
idiomatum

Maiores probatur Primò, Exemplo hominis, in quo est natura sensitiua & rationalis, & idcirco tenetur per voluntatem rationalem regere appetitum inferiorem, reliquasque vires inferiores. Secundò, Quia ex vnâ vel multis naturis & supposito, fit simpliciter & absolute vnum ens; in quo, id quod operatur, est suppositum; id quo operatur, est natura, cuiusque potentia. Ergo cura & obligatio benè regendi omnes vires, pertinet ad suppositum quod potest; & ad eas vires per quas id potest: ergo si exorbitent vires inferiores à recto, imputatur supposito, & illi potentia per quam potest. Tertiò, Rectus ordo postulat vt in vnâ personâ sit vnum supremum principium, cuius sit regere vires inferiores illius personæ; alioqui esset magna confusio in vnâ personâ. Quartò, Suppositum diuinum supplet vicem suppositi humani. Atqui suppositum humanum ad hoc tenebatur, quantum poterat per omnes vires illius suppositi: ergo etiam suo modo suppositum diuinum, & voluntas diuina, ad hoc obligatur. Dico, *suo modo*, Quia non obligatur ad hoc aliqua lege; Sicut persona humana, quæ lege naturali tenetur: sed naturâ suâ ad hoc est Voluntas diuina determinata; sicut ad dicendum verum, & omne id, quod ratio veritatis postulat. Potest tamen dici Verbum obligari, quatenus est suppositum humanum, & ratione humanæ naturæ.

Dico, suo modo.

Quartò denique, Deus non potest operari ea, quæ ipsi dedecent; ita vt nullam rationem habeant honesti, neq; ad vllum bonum finem fieri possint: atqui peccare in propria naturâ assumptâ, est tale: ergo &c.

Sed contra.

Obijciunt Primò, Permissio talis peccati poterat esse bona; sicut in alijs hominibus permittere peccatum, est bonum: Confert enim ad ostensionem libertatis, ad commendationem gratiæ postea erigentis, & ad maiorem laudem bonorum operum: præsertim si is qui potuit transgredi, non est transgressus. Eccles. 31. v. 10.

Respondet;

Permissio peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

Solutur
obijcienti.

Permissio peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

Permissio

peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

peccati in alijs hominibus est bona, ob multas causas; non tamen in naturâ assumptâ: quia voluntas naturæ assumptæ, est voluntas Dei; & ita voluntas Dei peccaret; in quod peccatum redundaret in voluntatem increatam, & in personam diuinam: vt ostensum est. Ex permissione autem peccati in alijs voluntariis, nihil

bus, nihil sequitur quod minus deceat Deum: habet enim se ad illos non vt suppositum, sed vt rector & causa vniuersalis, cuius est permittere res agi suis motibus.

Obijcitur Secundo, Si Angelus assumeret naturam humanam, & per illam peccaret; tale peccatum non redundaret in Angelicam voluntatē: ergo neque hic in diuinam.

Si Angelus in assumpta natura non resisteret peccato naturae quantum posset, peccatum illi imputaretur.

Respondeo; Concesso antecedente nego consequentiam: non enim est par ratio; Nam voluntas Angelica non posset moderari suo arbitratu humanam, sicut potest voluntas diuina. Nam voluntas humana non regitur efficaciter à causā externā, nisi à voluntate diuinā. Si tamen ille Angelus non faceret quantum posset ad suam voluntatem humanam à peccato custodiendam, male faceret, & Angelicā voluntati imputaretur.

An Christus potuerit inesse incarnationi.

Obijcitur Tertiò, Verbum poterat assumere naturam humanam nudam, eamque solis naturae viribus permittere: atqui tunc poterat esse in illa natura aliqua inconsideratio, quae est ferè tota radix peccatorum: ergo etiam inconsiderata voluntas & operatio. Confirmatur; potuisset esse error seu falsitas in intellectu: ergo etiam prauitas in voluntate.

An error.

Respondeo; Etsi Deus potuisset assumere naturam humanā sine vllis donis supernaturalibus, non tamen sine illa prouidentia & custodia, quae necessaria erat ad illam infallibiliter ab omni peccato praeferuandam. Haec enim prouidentia & custodia necessariò debita est illi naturae ratione vnionis; vel potius, hoc Deus debet infinite suae puritati & sanctitati, ob rationes dictas.

Ad confirmationem dici posset; errorem non esse tantum malum, quantum peccatum; cum non auertat à Deo, quando non est voluntarius. Verius tamen est non potuisse vllò modo errorem alicuius esse in intellectu naturae assumptae: quia error est talis imperfectio, quam quilibet prudens vitare debet in proprio intellectu, quantum potest: neque est vlla honesta ratio ob quam possit admitti.

An potuerit assumere naturam peccatam in se ipsam.

Obijcitur Quarto, Deus potuisset assumere naturam ex Adamo per seminale propagationem; ac proinde contrahere peccatum originale. Item potuisset assumere naturam alicuius hominis in peccato originali, vel mortali existentis; ac proinde illud peccatum retinere. Quo casu diceretur peccator.

Prius erat delendum peccatum, quam naturam eo infectam assumere.

Respondeo Negando sequelam; si enim naturam ex Adamo naturaliter propagatam assumpsisset, prius naturā illam sanctificasset, quam infecta fuisset. Nam anima prius naturā vnitur Verbo, quam corpori; vt supra q. 6. a. 3. At non contrahit peccatum originale, nisi ex contagione corporis; quia non antè contrahit peccatum, quam existat integer homo, & Adæ Filius: ergo non potuisset vllò modo peccatum illud contrahere. Confirmatur; Quia prius vnitur Verbum toti humanitati, quam ipsa possit suscipere peccatum; vt patet ex dictis supra quaest. 7. Quod si assumpsisset eam naturam, quae iam erat in peccato originali, vel mortali; necessariò hoc ipso illud peccatum deleuisset. Ratio est, Primò, Quia per gratiam vnionis, illa natura fuisset summè dilecta: atqui omnino impossibile est, vt cum summā dilectione consistat summum odium, vel saltem absoluta inimicitia. Secus est de gratia creata, quae non

facit summè dilectum: vnde neque omnino necessariò delet peccatum. Potentius enim est peccatū ex natura sua vt reddat exosum, quam omne donum creatum ex praecisa naturae conditione, vt reddat dilectum. Verum gratia Vnionis potentior est ad dilectionem, quam omne peccatum ad odium. Deinde; quia natura per vnionem accipit summam excellentiam, imò deificatur, & consequenter quicquid in ipsa est: atqui haec excellentia repugnat peccato. Denique; peccatum tale est, vt nullo modo honestè amari possit, aut prudenter à quopiam (qui illud potest se auertere) permitti. Ergo fieri nequit vt permittatur in naturā humanā.

Nec habitus vitiorum potuit assumere.

Hinc Sequitur, neque vitiorum habitus, qui tamen in iustificatis possunt remanere, assumi potuisse; quia nihil habent, cur aliquis prudenter in se illos possit permittere, quando facile potest abolere. Quare si Deus naturam humanam alicui peccato, vel habitui vitioso subiectam assumpsisset (quod sanè contradictionem non implicat) necessariò in ipsa assumptione penitus purgata & sanctificata fuisset. Vnde Tertullianus lib. de carne Christi ait: Etsi carnem peccatricem assumpsit, faciendo tamen illam carnem suam, fecit non peccatricem.

Potuit contrahere peccatum.

De reatu peccati, Vtrum assumi potuerit, dubitatur à Doctoribus recentioribus. Sed non est improbabile potuisse assumi. Nam hic reatus nihil aliud fuisset, quam obligatio satisfaciendi pro peccato in natura ante assumptionem admisso: vt si Verbum assumpsisset naturam, quae ante extiterat in Petro, in eoque peccauerat; deleta quidem fuisset in assumptione culpa omnis, reatus tamen potuisset retineri. Nam haec obligatio intrinsecè nihil indecens habet, cum sit ad actum virtutis: sicut patet ex obligatione satisfaciendi, quam nostrā causā suscepit. Etsi enim Verbum non possit contrahere reatum per actionem, quae ipsi vt supposito tribuatur; posset tamen per actionem naturae assumptae, quam ipsa habuit in sua persona ante assumptionem. Aduerte tamen hunc reatum, quantumcumque esset, posse vnico actu satisfactorio tolli; quia infinitam vim satisfaciendi habet.

8

Obijcitur Quintò, Natura vnita Deo per gratiam habitualement, potest peccare: Nam hoc ipso quo peccat gratia perit, & vnio dissoluitur. Ergo similiter, si ponamus vnionem hypostaticam eo ipso momento dissolui, non erit impossibile naturam assumptam peccare.

Cur potius peccari possit cum gratia habituali, quam cum vnione hypostatica.

Respondeo; Positā illā hypothesi, Nego Consequentiam: Quia vnio hypostatica constituit ipsam personam, cui tribuitur omnis operatio illius gratiae, & quae necessariò tamquam suppositum influit in opus. Vnde necesse est, eo ipso momento, quo actio peccati elicitur, ipsam vnionem adhuc existere; quia actio elici non potest nisi à supposito: ergo fieri nequit, vt eo ipso instanti, vnio sit dissoluta. Secus est in gratia habituali; quia haec non constituit personam operantem, nec influit in opus peccati. Vnde primum momentum quo peccatum existit, est primum momentum, quo gratia non existit, supposito perseverante eodem.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Christo fuerit Fomes peccati?

Respondetur Negatiuè. Notandum est; Fomitē nihil aliud esse nisi inordinatam inclinationem, non tantum appetitū sensitiuū (vt quidam volunt) sed omnium virium animæ, quæ de libertate participant; vt intellectus, voluntas, imaginatiua, & appetitū sensitiuū ad motus præter vel contra legem rationis; quæ inordinata inclinatio prouenit immediatè ex priuatione iustitiæ originalis, mediatè verò ex peccato: vt patet ex Concil. Trid. sess. 5. Vnde, supra vires animæ nihil addit, nisi hanc imperfectionem; scilicet, posse potentia propinquè praueneri rationem, & moueri contra vel præter eius dictamen. Quæ imperfectio, quatenus prouenit ex ipsa nuda natura, non constituit fomitem, sed est naturalis conditio; vt ostensum est in 1. 2. tract. de Peccato originali. Verum habet rationem fomitis quatenus ex priuatione iustitiæ originalis, quæ hanc imperfectionem quodammodo fustulerat, est restituta. Simili enim modo aliæ quoque imperfectiones naturales, vt Mortalitas & Ignorantia, factæ sunt pænæ peccati originalis.

His positis; Respondeo; in Christo neque fomitem; neque illos motus fomitis fuisse. Est fide tenendum.

Probatur Primò, Ex Scripturis citatis articulo superiore: ex quibus constat illum non potuisse peccare. At si habuisset fomitem, potuisset peccare secundum legem ordinariā; imò reipsa peccasset, permittendo in se prauos motus. Item, Christus est conceptus ex Spiritu sancto, & natus est ex Virgine: ergo non habuit fomitem.

Probatur Secundò, Quia Patres docent in Christo nullos fuisse motus inordinatos, quos vocamus Primò-primos. Ita D. August. de corrept. & gratia cap. 11. vbi docet in Christo non fuisse ullam pugnam carnis & Spiritus: & lib. 2. de Peccatorum meritis & remis. cap. 29. In illo erat similitudo carnis peccati, non autem caro peccati. D. Leo Epist. 11. quæ est ad Iulian. Nihil carnis suæ habebat aduersum; sensus corporei vigeant sine lege peccati. Idè docet Damascenus lib. 3. de fide cap. 15. 20. & 23. Et omnes Theolog. in 3. passim dist. 15.

Probatur Tertiò, In Adamo non fuissent tales motus, nec fomes peccati; & in beatis non erunt: ergo nec in Christo fuerunt. Patet consequentia; tum, quia ab initio fuit beatus; tum, quia omnem perfectionem statim innocentia, quæ quidè ad virtutem pertinet, habuit.

Probatur Quartò, Fomes eiusque motus proueniunt ex peccato, & inclinant ad peccatum; vt docet Concilium Trident. sess. 5. Christus autem non est conceptus in peccato, nec ullam inclinationem ad peccatum habuit. Vnde ad Hebr. 7. v. 26. dicitur Segregatus à peccatoribus.

Probatur Quintò, Christus venit ad destruendam legem fomitis & peccati. Vt patet ad Roman. 8. ad Galat. 3. & 4: ergo non debebat assumere.

Ratio est; Quia Christus considerabat omnia, & prouidebat à quibus eius vires moueri possent; & habebat supremam circa illas potestatem: ergo

non poterat in illo ullus excitari motus, qui aut contra rationalem voluntatem esset, aut ratione proueniret.

Dices: Christus est tentatus per omnia pro similitudine absque peccato: ad Hebr. 4. v. 15: ergo etiam per motus concupiscentiæ seu fomitis.

Respondet D. Thomas infra quæst. 41. art. 1. ad 3. Negando Consequent. Quia talis tentatio non est sine peccato, saltem veniali. Sed hoc non est vniuersè verum: motus enim concupiscentiæ, si voluntas nullo modo consentiat, non sunt ullū peccatum; vt docet expressè Concil. Trid. sess. 5. In nobis tamen sæpè tales motus non sunt absque aliquo peccato; quia sæpè interuenit aliqua negligentia volūtatis in cauendis vel repellendis. Si tamen hosce motus possemus perfectè cohibere, vt non insurgerent, semper essent peccata. Vnde cum Christus possit illos perfectè impedire, absolute verum est tales motus in ipso non potuisse esse sine peccato. Et sic intellige D. Thomam. Addo; non solum propter peccatum, sed etiam ob indecentiam oportuisse vt Christus nullam tentationem internam, non solum in appetitu, sed ne in imaginatione quidem admitteret.

DVBIUM I.

Per quid sublata est inordinata inclinatio virium, & omnis inordinatus motus in Christo, cum hac in nuda natura absque peccato futura sint?

Respondeo; Primò, Per habitus virtutum, tum naturales, tum supernaturales, quibus pars superior erat conformis diuinæ legi, eique perfectè subiecta in actu primo & per habitus virtuti superuenientes, quibus appetitus inferior planè conformabatur superiori. Sed hi habitus, etsi perfectissimi in Christo fuerint, non sufficiunt vt nullus motus rationem praueniatur. Ideò, Secundò loco addenda est continua superioris rationis vigilantia, per quam omnes tales motus poterat præcauere. Tertiò, per facultatem quandam Animæ, quam habebat; tum quia Beata, tum quia Verbo vnita; quæ perfectissime omnes vires Animæ, quoad vsum earum, habebat in potestate suæ voluntatis.

DVBIUM II.

An penitus fuerit impossibile, vt Verbum assumeret naturam cum fomite peccati?

Respondeo; Omnino fuisse impossibile; tum, quia fomes est inordinata inclinatio orta ex peccato, & inclinans ad peccatum; tum, quia in illa natura non poterant esse aliqui motus prauis: tales enim motus in supposito, quod illos per voluntatem superiorem potest impedire, non sunt sine peccato.

Dices; Poterat assumere naturam nudam: ergo vires æquè inordinatas in actu primo, ac in nobis sunt, excepta culpa. Respondeo; Negando Consequentiam. Quia in nobis, ob priuationem iustitiæ originalis, & ob naturalem imperfectionem, quæ nullo alio dono compensatur, sunt veluti proximè dispositæ ad motus prauos: at in Christo hæc naturalis imperfectio virium necessarie

fariò fuisset suppleta per assistentiam diuini auxilij, quæ illam non permisisset in malum ferri: & ita in actu primo non fuisset inordinata.

ARTICVLVS III.

Vtrum in Christo fuerit Ignorantia?

13
Ignorantia, quid.

R Espondetur Negatiue. In Christo nulla fuit Ignorantia. Notandum est; Etsi humanitas Christi non sciat omnia quæ scit Deus, non tamè ideo est in illa aliqua ignorantia. Nam Ignorantia propria est carentia cognitionis, quam aliquis secundum suum statum & conditionem deberet habere. Et hanc omnem habuit Christus, vt supra q. 9. dictum est. Nam habuit omnem cognitionem naturalem, ad quam lumen naturæ se potest extendere. Habuit etiam cognitionem supernaturalem omnium diuinorum mysteriorum, futurorum contingentium, & secretorum cordis, tam in proprio genere, quàm in Verbo; & quidem ab initio conceptionis. Et hoc communiter sentiunt Patres; vt supra ostensum est.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Anima Christi fuerit Passibilis?

14
Anima Christi dupliciter erat passibilis.

R Espondetur Tribus Conclusionibus. Prima: Anima Christi fuit passibilis passione corporali; id est, poterat affici voluptate & dolore corporis, nempe per tactum & gustum.

Secunda: Erat etiam passibilis passione animali. Nam in Christo erat appetitus sensituius, & vis imaginatrix, quæ tristitia vel læta posset apprehendere.

Tertia: Istæ affectiones aliter erant in Christo, aliter in nobis: idque quoad tria. Primò, Quia in Christo non ferebantur ad aliquid illicitum. Secundò, Non preueniebant iudicium Rationis. Tertiò, Non trahebant vmquam voluntatem.

ARTICVLVS V.

Vtrum in Christo fuerit Dolor sensibilis?

15
Fuit in eo dolor sensibilis.

R Espondetur affirmatiue. Ratio est; Quia in ipso erat læsio corporalis, quæ est obiectum doloris. Item fuit sensus læsionis, qui est veluti applicatio obiecti. Atqui his positis necessariò in appetitu resultat dolor.

In Responsione *Ad primum*, Notandum est; Etsi Caro Christi secundum se passibilis fuerit, & subiecta necessitati patiendi, tamen hoc nullo modo redundabat in ipsum Verbum, nisi per communicationem idiomatù. Verbum enim manebat in se omnino impatibile, imò ipsa quodque caro, quatenus vnita Verbo, intrinsecè vi suà quodammodo impatibilis erat; ita vt flagella, ceteraque externæ impressiones non possent dolorem excitare, nisi Christus illum sponte admit-

teret. Et hoc vult Hilarius lib. 10. de Trinitate, vt rectè D. Thomas exponit. Vide eundem in Hilarium in Psalm 68. in principio, vbi sic ait: *Vniuersarum igitur passionum humanarum sorte persunctus, secundum susceptas infirmitates nostras laqueatur; & dolet ipse quidem extra necessitatem timoris positus & doloris; sed his tamen se quæ suscepit accommodans, &c.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Christo fuerit Tristitia?

R Espondetur Affirmatiue, fuisse Tristitiam in appetitu sensituius, Ratio est, Quia tristitiæ obiectum, est malum aliquod, sensu interiori apprehensum, vt noxium. Atqui Christus sic poterat apprehendere quædam mala, tum sua; vt passionem & mortem: tum aliorum; vt peccatum Iudæ, afflictionem discipulorum &c. Neque huic tristitiæ obstat gaudium visionis beatificæ; quia hoc non sinebatur in appetitum inferiorem exuberare; vt ait Diuus Thomas in Corpore. Sed est

16

Tristitia in appetitu sensituius

D V B I V M.

Vtrum in eius Voluntate fuerit Tristitia?

R Espondeo; Omnino certum est, etiam in voluntate seu appetitu rationali tristitiam fuisse, & non solum in sensituius. Est communis Doctorum dist. 15. vbi Scotus, Duran. Gabriel: vel dist. 16. vbi Gabriel. Idem tenet D. Thomas hic, & infra quæst. 18. art. 6.

17

Habuit Tristitiam in voluntate rationali

Probat, Matth. 26. v. 38. *Tristis est Anima mea usque ad mortem.* Quod potissimum intelligendum est de tristitiæ voluntatis; vt patet ex Synodo VI. act. 4. & 11. Vbi ex hisce verbis probatur in Christo fuisse humanam voluntatem. Idem docent Patres: Hilarius canone 31. in Matth. & Hieronymus in caput 26. Matthæi, vbi explicant causas ob quas Christus doluit; scilicet damnationem Iudæ, Petri negationem, scandalum Apostolorum, & similia. Quæ omnes ad voluntatem pertinent, imò aperte dicunt illum non esse tristatum ob mortem; quod intellige principaliter: fuit tamen secundaria causa. Et ratio est; Quia in Christo fuerunt omnes defectus naturales innoxij, seu inculpati; vt ait Damascenus l. 3. c. 20. Atqui naturalis tristitia, etiam voluntatis, est defectus quidam non repugnans perfectioni gratiæ & scientiæ; & magis conferens ad redemptionem nostram, quàm tristitia partis sensituiæ: ergo non minùs est hæc ponenda, quàm illa. Deinde; Quia Christus per voluntatem ipsam, quatenus natura est, horrebat & fugiebat mortem; vt infra dicitur. Atqui ex hoc naturaliter sequitur tristitia in eadem voluntate.

Vide l. 2. de Summo Beato c. 18.

Sed contrà Obijcitur: Voluntas fruebatur summo gaudio beatitudinis: atqui cum summo gaudio non potest consistere tristitia in eadem animæ parte: ergo &c.

18

Quomodo Tristitia cum summo gaudio possit consistere

Respondet Melchior Canus lib. 12. de locis Theolog. cap. 14. Christum tempore passionis miraculo suspendisse gaudium beatificum, vt perfectè posset tristari. Sed hæc sententia non est probabilis, ynde passim ab omnibus rejicitur: Primò,

Canis sententia reijcitur

Primò, Quia est contra communem sententiam Theologorum etiam ipsius D. Thomae quaest. 46. art. 8. Secundò, Quia certum est Christum à principio conceptionis, secundum animam fuisse beatum; ut supra q. 9. a. 2. ostensum est. At beatitudo includit fruitionem. Respondet Canus includere fruitionem, sed non gaudium: quare gaudium potuisse abesse à beatitudine. Sed hoc non rectè dicitur, tum, quia fructio & gaudium in voluntate idem sunt; ut alibi ostensum est: tum, quia quidquid hac de re sit, gaudium, saltem est proprietas quaedam beatitudinis, ex ea necessariò manans; sine qua, beatitudo est omninò mutila: perinde ac si anima rationalis careret mente. Tertiò, Quia oporteret ut Christus totà ferè vità suà caruisset gaudio beatifico. Nam summo gaudio, non solum summa tristitia, sed etiam qualibet minima repugnat. Christus autem ferè semper aliquà tristitià, & quidem satis magnà, affectus erat. Nam semper hominum peccata, & damnandorum multitudo, & suppliciorum immanitas, illi ob oculos versabantur. Ob quæ multum credibile est fuisse contristatum.

lib. 2. de
summo bo.
no c. 15.

19
Caiet. re-
spondet.

Vnde Alij respondent aliter, fuisse gaudium in portione superiore voluntatis, tristitiam verò in portione inferiore eiusdem potentiae. Insinuat D. Thomas infra quaest. 46. art. 7. & 8. & apertè Caietanus ibidem; & Henricus à Gadauo Quodlibeto 8. q. 7.

Sed hæc Responsio non satisfacit: Primò, Quia portio superior & inferior in vnà voluntate, solum ratione differre videntur. Et quamvis fortè esset aliqua differentia formalis, parum ad rem faceret; nam difficultas superest, quomodo fieri potuerit, ut vna eademque potentia, plena fuerit gaudij & mæroris.

Secundò, Etiam in portione superiore voluntatis tristitiam patiebatur, ut rectè Scotus, Bonaventura & Gabriel docent. Quod patet; Quia non solum de malis temporalibus, vel corporis passione, quæ ad rationem inferiorem pertinent, sed potissimum de peccatis hominum, de lapsu Iudæ, negatione Petri, duritià Iudæorum eorūque reiectione, tristatus est; ut docent Patres, Hilarius & Hieronymus supra, Ambrosius in c. 22. Lucae, & Augustinus serm. 117. de tempore. Vide Iansenium in cap. 137. Concordiæ. Atqui hæc ad rationem superiorem pertinent.

Ratio do-
lendi alia
est in Parte
superiori,
alia in In-
feriori.

Confirmatur; Quia dolebat de peccatis, ut sunt offensio diuina: atqui hoc maximè est portio superioris. Quando enim ratio dolendi vel amandi est portio superioris æterna considerantis, etiam dolor & amor ad rationem superiorem pertinent, quamvis obiectum materiale sit quid temporaneum: ut patet ex dictis 1. 2. q. 74. Vnde etiam actus contritionis ad rationem superiorem pertinet.

D. Thomas
explicatur.

Neque obstat D. Thomas locis citatis. Quia non negat Christum esse passum tristitiam in ratione superiore: sed solum negat rationem superiorem passam esse tristitiam ab obiecto suo, quod est Deus: quod verissimè negatur.

Tristitia
hæc non fuit
Christo in-
uoluntaria

Aduerte tamen, in ratione superiore nullam fuisse tristitiam, quæ illi parti fuerit inuoluntaria. Omnis enim illa tristitia fuit ob alias rationes superiores volita eadem voluntate creatà; imò etiam obiectum eius, spectatis omnibus circumstantijs, vel volitū fuit, ut passio & mors; vel sal-

tem voluntariè permissum, ut hominum peccata. Vnde nunquam ita fuit tristatus ut nos tristamur, quibus tristitia & obiectum eius est omninò inuoluntarium.

Dicendum ergo est: Etsi gaudium & tristitia generatim sint affectiones aliquo modo repugnantes; tamèn nisi versentur circa idem obiectum, & sint propter idem motuum, non sunt propriè contraria. Vnde simul esse possunt; ut patet in superioribus. Tristitià conceptà ex offensione Dei, & gaudio de honore diuino. Itaque cum Christus tristitia, eiusque gaudiū non versarentur circa idem, vel saltem non ob idem motuum, non erant contraria: gaudebat enim de bonis Dei, & suis, & suorum electorum; tristabatur autem de malis contrarijs, ut de morte suà, de peccatis hominum, eorumque damnatione. Nec obstat, quod etiam de eadem morte gaudebat; nam ob aliam rationem gaudebat, ob aliam tristabatur: tristabatur enim de illà, quatenus erat malum naturæ valde acerbum; gaudebat verò, quatenus illa erat futura causa tantorum bonorum. His addè; Etsi gaudium & tristitia imperfectè simul esse possint, ut experimur; tamen ob illam repugnantiam, quam habent in genere, etsi non versentur circa idem, nec ob eandem rationem, non potest cum summo gaudio esse aliqua tristitia. Quare diuinà virtute factum est, ut in voluntate Christi, simul fuerit summum gaudium cum summa tristitia, ita ut alterum non impediret alterum.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in Christo fuerit Timor?

Respondetur; in Christo fuisse Timorem. Vt patet Marci 14. v. 33. *Capit pauere, & tremere.* Vbi Græcè est, *ἐκ τῆς αἰσχύνης καὶ τοῦ φόβου*; id est, quasi obstupescere præ magnitudine mali impendentis; & tamquam inops consilij, extremè angere. Quæ verba satis etiam indicant ingentem timorem. Ratio est; Quia in ipso erat apprehensio ingentis mali iam imminētis: atqui hæc apprehensio naturaliter parit timorem.

Dices Primo, Timor videtur pugnare cum excellentissimà Christi fortitudine, quæ reddit hominem impaudum. Secundò, Quia D. Augustinus expositione secundà Psal. 21. dicit Christum non verè timuisse pati, cum sciret se die tertià resurrecturum; sed propter membra sua, verba illa protulisse quæ timoris speciem præ se ferrent. Similia habent D. Hilarius can. 31. in Matth. & lib. 10. de Trinitate in principio, & D. Hieronymus in caput 26. Matth. Tertiò; Timor est de malo quod vitari potest, & aliquo modo est incertum. Atqui sciebat omnia mala futura, eaque iam esse inuitabilia ex diuinà ordinatione.

Respondò; ad Primum, Timor inuoluntarius & necessarius repugnat tantæ fortitudini, non autem timor voluntarius, quem facillimè potuisset excutere, si voluisset. Hinc patet Responsio ad Secundum, Loquuntur enim Patres de timore inuoluntario seu necessario: non enim timuit mortem vili illo timore, qui inuoluntarius est; & cum imbecillitate coniunctus: nam ipse extra necessitatem timoris positus erat, ut ait D. Hilarius.

Timor co-
luntarius
non repug-
nat forti-
tudi.

In quo cō-
stitat ratio
timoris.

rius. Potuisset enim se sine timore, morti offerre. Sed nostrā causā hūc affectū assumere voluit; quia ad nostrā ædificationem & satisfactionem pertinebat. Ad Tertium, Non est de ratione timoris, vt sit incerti mali; sicut nec de ratione spei, vt sit incerti boni: vt patet in animabus purgatorij; satis est vt malum apprehendatur tamquam futurum & imminens. Si tamen apprehendatur certū futurum, non nascetur timor efficax, qui molitur euasione, sed inefficax per modum velleitatis, & simplicis fuge, seu abhorritiois. Quomodo is qui iam est moriturus, desiderat vitam & timet mortem. Est enim contractio quædam seu fuga appetitūs à malo abhorrentis. Hinc etiam nascitur quædam tristitia: malum enim certū imminens, reputatur quodammodo præfens. Vnde hic timor est fundamentum cuiusdam tristitiæ; non enim est idem quod tristitia. Vnde quod D. Thomas ex Aristotele ait, Apprehensionem mali certū futuri, non inducere timorem; intellige de timore efficaci, qui molitur euasione.

ARTICVLVS VIII.

Utrum in Christo fuerit Admiratio?

22
Admiratio

R Espondetur Affirmatiuē. Et Patet Matthæi 8. v. 10. *Audiens Iesus fidem Centurionis, miratus est.* Quæ verba propriè intelligi possunt. Ratio est; Quia eius cognitioni poterat aliquid offerri, quod esset ei magnum & insolens: atqui hoc est obiectum admirationis.

Vnde nascitur.

Notandum est; *Admirationem* propriè videri esse actum intellectus, quo quis iudicat rem aliquā superare suam opinionem, vel apprehensionem; vel esse insolitam respectu suæ experientię. Idem enim videtur esse, dicere: *admiror* hanc rem. Et dicere: hæc res est mihi valde insolens; scilicet respectu meæ experientię & scientię. Hinc nascitur amor inhaerendi rei per cognitionem, vel etiam vterius perscrutandi; nisi sit incomprehensibilis: tunc enim nascitur fuga curiosa scrutationis. Signum huius est, quia possumus admirari sine vllō timore aut fugæ appetitū: ergo admiratio non est timor. Sed nec potest alius actus appetitūs assignari, qui necessariō sit in admirante,

præter amorem contemplationis illius rei; qui tamen Amor non est ipsa admiratio; Nam admiratio peperit amorem Sapientiæ; vt ait Aristot. in *Metaphysicis*. Deinde; hic amor non est semper necessarius; vt cum admiramur perfidiam aut malitiam alicuius hominis. Est igitur *Admiratio* actus intellectus. Nec obstat quod D. Thomas 1. 2. q. 41. art. 4. admirationem faciat speciem timoris; quia admiratio interdum accipitur pro suo effectu, qui aliquando est quidam timor; nempe fuga scrutandi id, quod est inscrutabile. Miratus itaque est Christus fidem Centurionis, quia etsi ipsius cognitioni infusæ non esset noua, tamen ipsius experientiæ insolens & noua erat tanta fides, cum tantam in Israël non esset expertus. Sicut Astrologus videns Eclipsim, quam antea numquam expertus erat, miratur; quamuis ratione eam antea nouerit.

Quomodo
Christus
sit admira-
tus fidem
centurio-
nis.

ARTICVLVS IX.

Utrum in Christo fuerit Ira?

R Espondetur affirmatiuē. Marci 3. v. 5. *Circumspiciens eos cum ira.* Ratio est; Quia fuit in ipso appetitus repellendæ iniuriæ, sibi & Patri illatæ. Vnde etiam poterat sanguis & spiritus citari circa cor. Atqui hoc est ira. Vide D. Tho.

ARTICVLVS X.

Utrum Christus simul fuerit Viator & Comprehensor?

R Espondetur affirmatiuē. Notandū est Christum ab initio conceptionis fuisse Comprehensorem, seu vidisse diuinam essentiam; vt ostensum est suprà q. 9. a. 2. & q. 10. Quod autem simul fuerit Viator; Patet Primò, Quia secundum corpus non erat beatus, nec etiam secundum omnes animæ potentias: sed adhuc tendebat ad beatitudinem, quod est viatorum. Secundò; Quia & corpore & animo erat passibilis. Tertiò; Quia sibi & alijs poterat mereri. Sibi, gloriam corporis, & nominis exaltationem: alijs, gloriam animi & corporis. Atqui mereri est proprium munus viatoris.

24
Viator.

Q V Æ S T I O XVI.

De consequentibus vnionem quantum ad ea quæ conueniunt Christo secundum esse & fieri.

In Duodecim Articulos diuisa.

I
Communi-
catio idio-
matum.

A Gitur hæc quæstione de communicatione Idiomatum, quā proprietates Dei, tribuuntur homini; & proprietates hominis, tribuuntur Deo. Cuius communicationis tota ratio est, quod vna eademque persona verè & propriè sit Deus & homo.

ARTICVLVS I. & II.

Utrum hæc sit vera: Deus est homo?

& Homo est Deus?

R Espondetur; ytraque est vera. Patet ex omnibus ijs, quibus suprà q. 2. a. 2. & alibi, probatum

2

batum est eundem esse Deum & hominem. Cum enim Christus sit verus Deus, & verus homo; etiam oportet, vt Deus sit verus homo; & homo sit verus Deus.

Ratio prioris est; Quia persona Filij Dei, est suppositum seu hypostasis humanæ naturæ. Ergo persona Filij Dei verè & propriè dicitur homo. (Nam de quolibet supposito naturæ, propriè prædicatur nomen significans illam naturam in concreto; vt homo, de Petro & Paulo.) Ergo Deus verè & propriè dicitur homo. Patet hæc secunda cōsequentia; Quia nomen *Deus*, propriè potest supponere pro quauis personā diuinā.

Ratio posterioris est; Quia homo potest supponere pro quauis hypostasi naturæ humanæ; ergo pro personā Filij Dei: ergo sicut Filius Dei propriè dicitur Deus; ita hic homo, propriè dicitur Deus.

DVBIVM I.

Verum Deus, in hac propositione: Deus est homo, sumatur de finitè pro personā Verbi, an indeterminatè pro quauis personā diuinā?

Respondeo, Si spectes vim & propriam significationem, accipitur indeterminatè; Nam esset vera etiam si Pater vel Spiritus sanctus esset homo. Si tamen communem vsum spectemus, sic accipitur determinatè pro *Verbo*: vt docet hic D. Tho. Nam Christiani solènt intelligere *Verbum*.

Dices; hæc, *Deus non est homo*, est falsa. Et tamen vera, si *Deus*, acciperetur indeterminatè; quia Pater non est homo. Respondeo, *Deus*, in propositione negatiuā, accipitur pro omnibus personis; nam significat rem indiuiduam, de quā negatio absolutè tollit attributum.

DVBIVM II.

Verum homo dicatur vniuocè de Deo & de Paulo?

Omissis sententijs, quæ verbis potius quam re discrepant. Respondeo, dici vniuocè. Ratio est; quia secundum eandem rationem Christus dicitur homo, quā Paulus: eiusdem enim rationis & speciei est natura humana in nobis, & in Christo; vt fides docet. Neque verum est, quod homo significet etiam subsistentiam; quia tantum significat naturam humanam cum aptitudine ad subsistendum, idque indeterminatè siue hæc siue illā subsistentiā.

Dices; Homo dicitur de Paulo per se, & formaliter considerato, non item de Deo: Deus enim vt *Deus* non includit esse hominem: ergo non vniuocè. Respondeo; Inde tantum sequi modum attributionis diuersum esse, & non vniuocum: ipsum tamen attributum est vniuocum, & vniuocè prædicatur; quia secundum eandem rationem prædicatur, licet illa eadem ratio diuerso modo conueniat: sicut album dicitur vniuocè de hoc albo, & de Petro.

DVBIVM III.

Verum hæc locutio sit propria: Deus est homo?

Respondeo; Esse propriam: & pater ex ratione allata. Et Confirmatur; Quia si impro-

priè Deus esset homo, potius dicendus esset non homo, quam homo. Et beata Virgo propriè non esset Deipara: quod est contra Concilia & Patres citatos q. 1. a. 2. dub. vnicō.

Aduerte tamen, Durandum in 3. dist. 4. q. 2. admittere quidem hanc esse veram & propriam locutionem; non tamen esse tam propriam, quam hæc: *Paulus est homo*. De quo non existimo magis contendendum; modo fateamur nullam esse impropriam in hac; *Deus est homo*. Nam ad proprietatem orationis sufficit, vt seruata propriā significatione terminorum, secundum vlitatum loquendi modum, attributum verè conueniat subiecto: quod fit in proposito.

Dices; Deus propriè est humanatus: ergo non dicitur propriè homo: nam eadem natura non potest propriè de eodem dici denominatiuè & substantialiter. Respondeo Negando Cōsequentiam: dicitur enim *humanatus*, non ab humanitate nudè; sed ab vnione seu assumptione humanitatis, quasi humanitate indutus. Dicitur autem homo immediatè ab humanitate: vnde non est omnino idem abstractum. Addo; Esse singulare in hoc mysterio, vt idem possit dici denominatiuè & substantialiter: quia hypostasis diuinā alienam naturam sibi substantialiter astrinxit.

DVBIVM IV.

Verum hac propositio (Deus est homo) sit in materia contingenti, an necessaria?

Bonauentura, Scotus, Durandus & Gabriel in 3. d. 7. dicunt esse contingentem. D. Tho. autem a. 2. dicit esse in materia necessaria & naturali. Vtrumque verum est. Si enim *Deus* secundum suā intrinsecā consideretur, sic hæc propositio *Deus est homo*, est contingens: Nam Verbum liberè assumpsit humanam naturam, & nullā naturali necessitate in ea subsistit. Item, subiectum non est de ratione attributi, nec contrā; quod tamen ad propositionem necessariam vel naturalem requiritur.

Si autem *Deus* consideretur vt subsistit in naturā humanā, tamquam quiddam compositum ex naturā humanā & personā diuinā, quod significatur nomine *Christi*; sic est necessaria, & in materia naturali: Nam est prædicatio speciei de suo indiuiduo.

Prior sensus est magis proprius, si vocis *Deus*, significationem & naturalem suppositionem spectes. Si autem vsum huius propositionis, sic alter sensus est magis vlitatus: cum enim dicimus Deum esse hominem, per *Deum*, intelligimus Christum, qui compositus est ex natura humana & persona diuinā: & sic intelligendus est D. Th.

Hinc etiam patet, An hæc sit propositio per se, an per accidens. Est enim propositio per se vera; Si *Deus* accipitur pro Christo. Si autem *Deus*, accipiat secundum se; sic logicè quidem loquendo per accidens est vera. Physicè tamen est per se: Nam *physicè per se* est vnio non accidentaria, sed substantialis, ex se, qua resultat ens per se vnum. Quare non est absolutè dicendū, quod homo dicatur accidentaliter de Deo; aut quod Deus accidentaliter sit homo.

ARTICVLVS III.

*Vtrum Christus possit dici,
Homo Dominicus?*

Respondetur negatiue: Et probatur ex D. Augustino qui lib. 1. Retract. cap. 19. hunc modum loquendi retractat, quem vsurpauerat lib. 83. quæst. quæst. 36. Ratio est; Quia Christus est Dominus per essentiam: Dominicus autem potius significat aliquid pertinens ad Dominum; ac proinde quid à Domino distinctum: vt corpus dominicum, passio dominica, voluntas dominica &c. Simili modo non rectè diceretur homo Deificatus, cum sit homo Deus.

Aduerte tamen; Si homo accipiat pro natura humana, rectè dici in Christo esse hominem dominicum, hominem Deificatum. Sic enim loquuntur Patres: Sophronius in VI. Synodo act. 11. expressè dicit hominem in Christo Deificatum; id est, humanam naturam præscindendo à persona. Athanasius in expositione fidei: Dominicus, inquit, homo, quem ad salutem nostram exhibuit, conditus est vt esset initium viarum Domini. Et infra: Via est ipse Dominus homo: vbi utroque modo loquendi vitur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ea quæ conueniunt Filio hominis, possint predicari de Filio Dei: & contrà?

Respondetur affirmatiue: estque fide tenendum contrà Nestorium, qui ea quæ conueniebant Filio hominis, non volebat tribui Filio Dei, nisi metaphoricè: & ea quæ conueniebant Filio Dei, nō volebat tribui Filio hominis, quia existimabat esse duas personas distinctas. Vtraque tamen tribuebat Christo; quia nomen Christi ipsi significabat duas personas; scilicet Filium Dei, & Filium hominis. Verum hic error satis refutatus est suprâ quæst. 2. art. 2.

Notandum est; Ex hoc Articulo colligi duas Regulas, quibus tota hæc res explicatur.

1. Regula. Prior Regula: Quidquid dicitur de Filio Dei personaliter vel essentialiter, dicitur etiam de homine, & de Christo: vt, esse Filium Patris æterni, esse vnigenitum ex Patris substantia, Verbum Patris, Characterem hypostaticos paternæ, principium Spiritus sancti. Item esse immensum, immortalē, creatorem, rectorem & sustentatorem omnium, &c. Hæc regula est fide tenenda. Patet ex locutionibus Scripturæ. D. Iudas in epistola, v. 5. Iesus populum de terra Egypti saluans. Ioan. 8. v. 58. Antequam Abraham fieret, ego sum. Item ex Concilijs, & omnibus ijs quibus suprâ qu. 2. art. 1. & alibi ostensum est hunc hominem esse verè & propriè Deum. Ratio est; Quia in propositione simplici ter & propriè vera; quidquid dicitur propriè de attributo, dicitur etiam de subiecto. Sed hæc propositio est propriè vera: Iste homo est Filius Dei & Deus: ergo quidquid dicitur de Filio Dei, dicitur de hoc homine.

Dices: Ergo hæc propositio est vera: Iste homo est immortalis & incorporeus, ac proinde con-

traria dicuntur de eodem, vel etiam contradictoria: nam idem homo est mortalis & corporeus. Respondeo, Tales locutiones sæpè in Patribus & Concilijs reperiuntur: vt Chalcedonenſi act. 1. & in VI. Synodo act. 11. Vnde concedo esse propriè veras. Sed aduerte, Illa attributa, non ne-
Mortalis & immortalis an contradictoria
gatiue aut priuatiue accipienda esse; v. g. vt immortalis, sit idem, quod non mortalis; sed vt significant positiuam proprietatem Dei; à qua ipse dicitur immortalis &c. hoc modo, esse corporeū & incorporeum, mortalem & immortalem, non sunt contradictoria; sed significant diuersas proprietates positiuas, conuenientes eidem personæ per diuersas naturas: vnde nihil obstat quod videantur esse contraria. Si autem accipiantur vt significant negationes, tunc illæ propositiones sunt falsæ; quia negatio totum destruit: vnde significaretur Christum nullo modo esse corporeum. Quare D. Thomas a. 8. ad 2. dicit non esse ita loquendum sine expositione vel limitatione: v. g. Christus est immortalis, incorporeus, secundum naturam diuinam. Quamuis hoc non ita scrupulosè à Patribus obseruetur.

2. Regula. Secunda Regula: Quidquid dicitur de homine essentialiter vel necessariò, & quidquid dicitur de hoc homine, etiam accidentariè, dicitur quoque de Filio Dei & Deo. Vt, constare anima & carne; habere intellectum, voluntatem, appetitum sensituum. Item nasci, flere, crescere, subditum esse, elurire, sitire, fatigari, turbari, tristari, admirari, timere, pati, crucifigi, mori, resurgere &c. Est etiam fide tenenda. Vt patet ex dictis suprâ qu. 2. art. 2. Sic Actorū 20. v. 28. dicitur Deus acquisiuisse Ecclesiam sanguine suo, & prioris ad Cor. 2. v. 8. Dominus gloria dicitur crucifixus. Ratio est, Quia Deus est propriè homo: ergo quidquid dicitur de homine necessariò, vel etiam de hoc homine quamuis accidentariè, dicitur absolute de Deo.

ARTICVLVS V.

Vtrum ea quæ conueniunt Filio hominis, possint predicari de natura diuina: & quæ conueniunt Filio Dei, de natura humana?

Respondetur negatiue: Quia id quod est proprium alicui rei, non potest dici de alio, nisi hoc, illi rei identificetur. Atqui natura diuina non identificatur Filio hominis; quia homo est nec natura humana Filio Dei. Ergo quæ de Filio hominis dicuntur (vt esse passum, mortuum, sepultum) non possunt dici de natura diuina. Et quæ dicuntur de natura humana (vt esse puram creaturam, esse assumptam ad vniōem hypostaticam) non dicuntur de Filio Dei. Vide D. Tho.

Dices, D. Augustinus Tract. 47. in Ioan. dicit: Verbum est Christus, Anima est Christus, Caro est Christus: ergo &c. Respondeo, Est figurata locutio. Nihil enim vult aliud dicere, quàm Carnem & Animam existere in eodem supposito, siue sint coniuncta siue separata. Simili modo impropria est locutio, cum Vita dicitur esse mortua in Hymno Ecclesiastico. Est enim dumtaxat vera, ratione identitatis vitæ cum Verbo; non autè formaliter: vnde non est passim vsurpanda.

1. Notandum

10
Lutherani
volunt
proprietates
diuinæ
naturæ cō-
municari
humani-
tati in ab-
stracto.

Brentius,
Smideli.
1911.

Kemnitius
cap. 21.
c. 23.

Impugnā
1917.

Notandum est; Hæreticos huius temporis, maxime Lutheranos docere proprietates diuinæ naturæ communicari humanitati Christi, etiam in abstracto sumptæ; ita vt humanitas Christi verè sit omnipotens, omni-sciens, vbique præsens &c. idem volunt eadem attributa diuinitatis prædicari de homine in concreto, cum reduplicatione humanæ naturæ; ita vt hæc sit vera: Christus, vt homo, est omnipotens, creator, immensus, vbique præsens &c. Sed dupliciter diuisi sunt: quidam enim ex illis, inter quos Brentius in Apologia pro confessione Wittenberg. in Tract. de Cœna Domini, & Iacobus Smidelinus in Thesibus impressis, Thesi 20. Tubingensi, volunt in tali communicatione idiomatum cōsistere vnionem hypostaticā; adeoque ipsam vnionem nihil aliud esse, quàm talem proprietatum diuinarum communicationem naturæ humanæ factam. Alij verò dicunt vnionem hypostaticā non consistere in communicatione, sed esse eius veluti causam; & hanc communicationem, veluti quamdā proprietatem, excommunicatione hypostaticā sequi. Ita docet Kemnitius lib. De duabus naturis Christi. Vtrum autem vicissim proprietates naturæ humanæ tribuantur diuinitati, non aperte explicant: videntur tamen negare.

Contra hunc monstrosū errorem, Dico Primò, Hæc communicatio idiomatū, quā proprietates diuinæ naturæ communicantur humanitati, est impossibilis; & aperte contra fidem: ac proinde vnio hypostatica non potest in eā consistere.

Probatur Primò, Nam, vel illa communicatio est omnium proprietatum diuinarum, quod ipsi fati insinuant: sed hoc est prorsus impossibile, nam sequeretur humanam naturam Christi, esse æternam, increatam, immensam, purum spiritum &c. hæc enim sunt proprietates diuinæ naturæ. Vel est tantum quarundam proprietatum communicatio: & tunc non erit vnio substantialis, sed accidentaria. Cum enim quæuis proprietas diuina, intrinsecè & essentialiter includat ceteras omnes, fieri nequit, vt vna substantialiter communicetur sine alterâ; quamuis accidentaliter, scilicet per participationem possit hoc fieri: nam in suis participationibus diuiduntur.

Probatur Secundo, Quando humanitas Christi dicitur, v.g. omnipotens; vel intelligitur omnipotens per modum instrumenti, ex quadā participatione omnipotentiae; vel per modum causæ principalis, ratione omnipotentiae essentialis. Si priori modo intelligatur, incurritur error Nestorij, qui dicebat hanc vnionē consistere in energia & dignitate, id est, in eo quod humanitas esset instrumentū diuinitatis, & inde appellaretur diuino nomine. Si secundo modo intelligatur, confunduntur naturæ cum Eutyche: nam oportet vt humanitas sit conuersa in naturam omnipotentem; vel vt ipsa omnipotentia informet intrinsecè naturam humanam; alioquin erit denominatio extrinseca.

Probatur Tertiò, Si vnio hypostatica consistet in tali cōmunicatione idiomatum, non magis esset facta ad personam Filij, quàm ad personam Patris & Spiritus sancti: nam proprietates seu attributa sunt communia.

Probatur Quarto, Etiam si omnia attributa essentialia essent communicata humane naturæ, non tamen ideo esset vna persona Filij Dei & homi-

nis: ergo &c. Antecedens patet, Quia Pater communicauit omnia attributa essentialia Filio, non tamen eadem est persona Patris & Filij. Quare talis communicatio idiomatum nihil iuuat vnionem hypostaticam. His adde; Concilia & Patres definiuisse vtramque naturam suas proprietates infusas reseruasse; nec alteram alteri suas communicasse. Ita Synodus IV. act. 5. & Synod. VI. act. 4. in epist. Agathonis Papæ. Et act. 17. in decreto fidei, & alibi.

Dico Secundo, Ex vnionē hypostaticā non est consecuta talis idiomatum communicatio, vt per eam Caro Christi dicatur esse vbique.

Notandum est, Quosdam hæreticos, etsi dicant vnionem hypostaticam non consistere in illa proprietatum seu idiomatum cōmunicatione, tamen velle eam cōsequi ex vnionē hypostatica tamquā eius effectum: idque maxime affirmāt de vbiquitate, & etiā de omnipotentia, de ceteris nō item. Hanc autem vbiquitatem & omnipotentiam quidam ex illis dicunt statim consecutam; quidam in Resurrectione; quidam in Ascensione.

Sed nostra propositio patet partim ex dictis, quibus generatim ostensum est talem communicationem esse impossibilem; partim ex his. Primò, Ex omnibus mysterijs humanitatis Christi, quæ per hanc vbiquitatem euertuntur. Fides enim nostra docet Christum conceptum in vtero Virginis, & non extra; natum in Bethlehem, & non alibi; fugisse in Ægyptum, & aliquot annis abfuisse à Iudæa. Item in morte animam fuisse à corpore separatam, & ad inferos descendisse, non autem corpus: postea corpus animæ reunitum, egressum è sepulcro, translatum in cœlum, &c. Atqui hæc omnia falsa sunt, si Caro Christi est vbique: Sicut enim diuinitas in his omnibus mota non est, nec loco conclusa, ita nec caro fuisse.

Secundo Probatur, Ex Scripturis; Matthæi, Marci, Lucæ vltimo: Surrexit, non est hic. Ioan. 6. vers. 24. Cum videret turba, quod Iesus non erat ibi. Ioan. 11. vers. 15. Gaudeo, inquit Dominus, quod non eram ibi. Act. 2. vers. 27. Non derelicta est Anima mea in inferno.

Ad hæc Respondent Hæretici, Hæc omnia intelligenda esse de presentia vel absentia carnis visibili: nam secundum hanc presentiam erat in vno loco, non in alio; mouebatur ex vno loco in alium: tamen iuxta presentiam carnis inuisibilem, erat vbique, sicut diuinitas: ut Ioan. 16. v. 28. Relinquo mundum, intelligendum est, secundum absentiam carnis visibilem; nam secundum inuisibilem, manebat in Eucharistia.

Sed hæc Responsio nihil valet. Primò, Quia sequitur, vel quod hæc omnia tantummodo secundum externam speciem sint facta; quia Caro eius non verè transferebatur de loco in locum, sed ita videbatur exterius: vel certè quod Christi Caro & Anima habuerit duplex esse ab initio, vnū inuisibile, secundum quod sit vbique, ac proinde immobilis; alterū visibile, secundum quod sit certo loco circumscripta, possitq; de loco in locū moueri. Et quamuis per absolutam Dei potentiam non sit impossibile, vt Christi humanitas habeat tale esse inuisibile, per quod sit in toto mundo; tamen omnino impossibile est, vt sit vbique sicut Deus: id est, sit ita immensa, vt possit replere infinitos mundos; vt Lutherani volunt: talis enim immensitas

11

vbique.

Respon.

Respon-
sio
vbique
tarum de
presen-
tia
inuisibili.Esse ubiq;
est creatu-
ra incom-
municabile

immetitas nulli creaturæ est communicabilis: imò re ipsa nulla creatura potest se per totū mundum diffundere; vt colligitur ex Patribus, Ambr. lib. de Spiritu S. cap. 7. Basil. lib. de Spiritu S. ad Amphilocho. cap. 22. Cyrill. lib. 7. de Trinitate. August. lib. 3. contra Maxim. cap. 21. Fulgent. lib. ad Donatum cap. 8. Vbi docent hi Patres Spiritum sanctum esse Deum, eò quòd sit vbique. Quod argumentum nullam vim haberet, si esse vbique, foret alicui creaturæ comunicatum. Secundò, Quia hæc expositio est contra vim verborum Scripturæ; alioquin enim possemus dicere Christum non esse in Eucharistia, quia non est ibi visibiliter. Neque est simile quod ipsi adferunt ex cap. 16. Ioan. v. 28. *Iterum relinquo mundum &c.* quia significat se ita relicturum mundum, sicut venerat in mundum, & hæcenus in eo fuerat: ait enim, *Exiui à Patre, & veni in mundum; iterum relinquo mundum, & rado ad Patrem;* vbi significat se non ita futurum in mundo sicut hæcenus fuerat: quod falsum esset, si fuisset vbique; nam mansisset sicut ante fuerat. Adde, illū ita reliquisse mundū inferiorem, vt reuerā non manserit ibi secundū corpus. Quòd autem per nouum mysterium ibidem constituitur, scilicet quando Sacerdos aliquis consecrat; hoc nihil officit proprietati illorum verborum.

Probatur Tertiò, Quia omnes Patres docent Christi humanitatem non esse vbique: quorū testimonia videre est apud Gregorium à Valentia, & Bellarminum de Christo lib. 3. cap. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

Probatur Quartò, Quia hæc sententia euerit mysteriū Eucharistia. Si enim Christi humanitas vbique est substantialiter præsens; non magis erit præsens in Eucharistia, quàm in pane & vino mēse vulgaris: nec aliter post consecrationem, quàm ante: nec magis incipiet esse intra hominem post sumptionem, quàm ante.

Probatur Quintò & postremò, Ex vi vnionis hypostaticæ nullo modo sequitur hæc omni-præsentia: quòd patet à simili; etsi enim oculus sit vnitus substantialiter toti animæ, non tamē ideo debet esse vbique est tota anima; alioquin oculus deberet esse etiā in pede; quia ibi est tota anima. Similiter multò minùs sequitur hæc vbiquitas ex Resurrectione: nam gloria Animæ vel corporis non euerit naturam, nec eam extra naturalem suam mensuram extendit.

Sed contrā. Obijcitur Primò, Ad Ephesios 4. v. 9. vbi dicitur de Christo, *Qui ascendit super omnes Caelos, vt adimpleret omnia:* in quē locum etiam Oecumenius ait, *Quia repleuerat omnia suā diuinitate, ascendit vt omnia etiam repletet suā carne.* Respondeo, Non agitur ibi de repletionē corporali, quasi ascenderit vt inde corporaliter per totum vniuersum se diffunderet, alioquin non posset postea descendere. Sensus igitur est; *Ascendit, vt impleteret omnia,* nempe vaticinia quæ de ipso erant, iuxta phrasim Scripturæ. Sic Luc. 24. vers. 44. *Necesse est impleri omnia.* Ita Hieron. & Chrysost. in hunc locum Pauli. Vel, *Vt impleteret omnia,* scilicet, Ecclesiam Spiritu sancto & donis celestibus: ita Ambrosius epistola 16. & Hilarius in Psalm. 56. quod est valde consentaneum verbis Apostoli præcedentibus. Vel denique *vt adimpleret omnia* loca operibus admirandis, terram, mare, ærem, cælum.

Obijcitur Secundò, Christus est vbique: sed vbicumque est, ibi est homo: ergo vbique habet humanitatē. Respondeo, Christus est vbique per communicationem idiomatū ratione diuinitatis; sicut etiam est æternus: ad quod sufficit personam esse vbique secundū naturam diuinam. Quod autem subsumitur, falsum est, nisi intelligatur de Christo formaliter; id est: vbicumque Christus est, Christus ibi est homo. Et si enim is qui est Christus, sit vbique; tamen non vbique habet rationem Christi; ac proinde non est necesse vt vbique habeat naturam humanam. Similiter falsum est, Christus seu Filius Dei vbique est homo: nam esse hominem, non conuenit ei vbique; sed solum certo loco. Sicut falsum est, Anima vbique est vita oculi.

ARTICVLVS VI.

Vtrum hac sit vera: Deus factus, est homo?

Respondetur; Hæc est vera, *Deus factus est homo.* Imò est fide tenenda: vt patet Ioan. 1. & ex omnibus Symbolis. Ratio est; Quia Deus antea extitit nō homo, deinde extitit homo, idque per aliquam operationem effectum est: ergo Deus factus est homo. Neque hinc sequitur Deū mutari, vel esse mutatum; quia licet Deus sit subiectum istius propositionis, non tamen fuit subiectū illius mutationis, per quam factus est homo: sed ipsa humanitas subiectū fuit, vt patet ex dictis q. 2. a. 7. Adde; Hanc mutationem humanitatis, quā Deus factus est homo, ne per communicationem quidē idiomatum Deo tribui possit. Ratio est; Quia hæc communicatio supponit vnionē naturæ humanæ cum persona diuina: at ista mutatio non supponit vnionem, sed est via ad illam: itaque per illam mutationem Deus non potest dici mutatus.

Petes, An propriè Deus dicatur factus homo? Respondeo, Omnino propriè dici; sicut propriè dicitur esse homo. Quia hac oratione nihil aliud significatur, quàm Deum acquisiuisse esse humanum, quod antea non habebat, idque per veram aliquam effectiōem, siue per hanc inducta sit aliqua mutatio in Deo, siue non: hoc enim ex vi orationis non determinatur.

Dices, Si Deus factus est homo: ergo factus est hic homo; atqui hic homo est suppositum. Respondeo breuiter, Concedo factus est hic homo, ac proinde factus est suppositū naturæ humanæ, non tamen suppositum absolutē; quia antea erat.

ARTICVLVS VII.

Vtrum hac sit vera: Homo factus est Deus?

Respondetur; Hæc propositio, *Homo factus est Deus,* propriè non est vera. Ratio est; Quia ex vi propositionis, subiectū accipitur pro subistente in natura humana: atqui hoc non est factū Deus; sed semper fuit Deus. Quare hæc; *Christus factus est Deus,* est omnino hæretica. Deinde; Quia participium *Factus,* cadit in attributum; cui nullo modo conuenit fieri.

I i j Si tamen

Euerit
mysterium
Eucharistia.

Quomodo
sit vbique.

14

12

13
Obiectio-
nes solu-
tur.

Christus
implet
omnia;

Deus fa-
ctus est
suppositū
naturæ
humanae.

Homo im-
propriè di-
citur fa-
ctus Deus.

Si tamen hæc propositio non ita proprie accipitur, ut sensus sit: *Factum est, ut homo sit Deus*, potest admitti. Et hoc sensu, sæpe sic loquuntur Patres; ut Damascenus lib. 3. c. 11. & Augustinus lib. 1. de Trinitate cap. 13. & Nazian. epi. 1. ad Cledonium.

Possit etiā dici, *Hominem* interdum accipi formaliter, non pro supposito, sed pro individuo humano præscindente ab omni actuali subsistentiā; & ita accipi à Patribus: magis tamen proprie accipi materialiter; scilicet pro subsistente in natura humana.

ARTICVLVS VIII.

Utrum hac sit vera: Christus est Creatura?

16 **R**espondet D. Thomas, Non esse ita loquendum absque aliquā determinatione; ne occasio detur errorum.

Notandum tamē est, multos Patres uti hac locutione. D. Leo serm. 3. in Pentecost. Sophronius in epistola quæ habetur in VI. Synodo act. 11. Hieron. in c. 2. ad Ephes. explicās illud: *Ipsius enim facturus sumus, creati in operibus bonis*: ubi ait, hanc locutionem minimē esse reformidandam, *Christus est Creatura*, idque probat duobus Scripture locis. Omitto alios Patres. Vnde Caietanus putat hanc propositionem *Christus est Creatura*, in rigore & proprietate esse veram: sicut & hanc, *Christus est passus & mortuus*.

Sed vtendum est distinctione, Si nomen Creaturæ accipitur omnino strictē, ut solet à Scholasticis; sic absolutē est falsa. Vnde negatur à Magistro in 3. dist. 11. & ibid. à D. Thoma, Durando, Richardo, Paludano, Capreolo. Et ratio est, Quia *Creatura* communiter dicitur quod ex nihilo productum est: atqui Christus non est productus ex nihilo; cum eius persona non sit ex nihilo: ergo non est proprie creatura; productio enim Christi, non est productio ex nihilo; sed compositio ex persona increata & natura creata. Et confirmatur ex contrario; Quia Christus non potest annihilari: ergo nec creari.

Si verò nomen creaturæ accipitur paulò generalius, ut sæpe solet in Scripturis & Patribus; nempe pro omni eo, quod incipit esse, siue absolute, siue secundum aliquam naturam creatam: sic Christus absolute potest dici creatura. Nam sicut ab humanitate, dicitur homo; sic à natura creata, dicitur creatura. Et ita intelligendi sunt Patres. Neque solum Christus, qui includit naturā humanā, sed etiā Filius Dei dici potest factus creatura.

ARTICVLVS IX.

Utrum hac sit vera: Iste homo incepit esse?

17 **R**espondet D. Thomas negatiuē. Quia iste homo seu Christus designat suppositū propriē, quod est æternum: nam subiecta accipiuntur materialiter. Atqui *Verbum incipit*, includit antea non extitisse.

Notandum est, Scotum in 3. d. 11. q. 3. docere hanc propositionem *Christus incipit esse*, *Christus est factus*, esse veram in proprietate sermonis. Primò, Quia fieri hominem, est fieri simpliciter; nam est

fieri substantialiter. Deinde, Quia illud attributū cadit super formale subiecti, quod est humanitas. Tertio, Quia hæc, *Christus est*, non fuit vera ab æterno: ergo Christus incipit esse.

Sed contraria est communior Theologorū in 3. d. 11. vel 12. & D. Thomæ hic. Quamuis Durandus velit illam esse distinguendam. Ratio est, Quia illud dicitur simpliciter fieri, vel incipere esse, quod ita accipit esse, ut ante hoc momentum absolute non fuerit; nā, *fieri vel incipere*, includunt hanc negationē, hoc antea absolute non erat. Itaque cum Christus antea absolute fuerit; est enim *Christus æternus*, ad Hebr. vlt. & Apoc. 1. non rectē dicitur quod incipiat esse, vel quod fiat, aut sit factus. Confirmatur, Quia alioquin hæc esset vera: *Filius Dei est factus*, vel *incepit esse*: quidquid enim dicitur de Christo, vel hoc homine, dicitur etiam de Filio Dei.

Ad Primum Argumentū Scoti, Respondetur, Diluatur. Etsi esse hominem, sit esse simpliciter, si per se argumentum consideretur; tamē respectu Christi, est esse tantum Scoti, secundum quid: nam ipse antea simpliciter erat. Ad Secundum; Potius in talibus propositionibus subiectum supponit pro materiali, ita ut formale prædicati cadat in materiale subiecti: ut patet in hac; *Christus est æternus*. Possit tamen illa locutio admitti si Christus formaliter accipitur: verum hæc acceptio est impropria. Ad Tertium, Hęc est vera: *Christus fuit ab æterno*, non tamen idē verum ab æterno debet esse, *Christus est*. Sicut patet in simili: *Quidam homo fuit ab æterno*, non tamen idē verum est primo die creationis mundi, *quidam homo est*. Satis enim est, ut hoc suppositum quod est Christus, sit ab æterno. Ratio est, Quia cum dico, *Christus est*; Christus accipitur formaliter pro composito: nam verbum, *est*, secundum adiacens, facit subiectū accipi formaliter. Cum autem additur, *ab æterno*, accipitur materialiter pro supposito: quasi dicatur; is qui est Christus, est ab æterno.

ARTICVLVS X.

Utrum hac sit vera: Christus ut homo, est Creatura?

18 **R**espondetur, Proprie esse veram. Nam reduplicatio proprie reduplicat formam potius, Reduplicatio quam suppositum. Vnde sensus est: Christus secundum naturā humanam est creatura; nō autem, Christus ut suppositum naturæ humanæ, est creatura: hoc enim falsum est. Reduplicatio enim designat & specificat id, secundum quod, & in quo attributum conuenit subiecto.

ARTICVLVS XI.

Utrum hac sit vera: Christus ut homo est Deus?

19 **R**espondet D. Thomas cū distinctione. Aduerte tamen, hanc propositionem: *Christus secundum quod homo, est Deus*; esse proprie falsam. Nam homo, in reduplicatione proprie accipitur pro natura, non pro supposito; & significat Christum ratione naturæ humanæ esse Deum: quod omnino falsum est.

Pro huiusmodi locutionibus seu propositionibus Notanda est hæc Regula: *Ea quæ sunt propria Dei, non possunt tribui homini, vel Christo cum reduplica-*

reduplicacione humanitatis. Similiter ea qua sunt propria hominis, non possunt dici de Christo, vel Deo, vel de hoc homine, cum reduplicacione diuinitatis. Vnde hæc propositiones proprie sunt falsæ: Christus vt homo, est Deus; est Omnipotens, est Filius Dei. Item: Christus vt Deus, est homo; est mortuus, est crucifixus. Ratio est; Quia talis reduplicatio, vt homo, vt Deus, vel reddit causam, vel designat naturam, per quam, aut in qua conueniat Christo tale attributum: vnde reddit sensum propriè falsum. In sensu tamen improprio possunt admitti: nempe si reduplicatio solum designet suppositum; vt sensus sit; Christus, qui est homo, est Deus; est Omnipotens. Sed aduerte, tunc reduplicacionem esse superfluum, & locutionem impropriam & exoticam.

Christus
vt hic
homo.

Quod autem D. Thomas in Respons. ad 3. ait: hanc propositionem: Christus vt hic homo, est Deus, magis esse veram, quàm istam: Christus vt homo, est Deus; eò quòd illud hic, designet suppositum; verum quidem est; tamen absolutè est etiam impropria locutio; vt docet Durandus, & rectè, dist. 10. quæst. 1. Nam illud hic, significat potius indiuiduationem naturæ, quàm suppositum. Vnde sen-

sus est propriè: Christus ab hac humanitate habet quòd sit Deus. Quare non est ita loquendum.

ARTICVLVS XII.

Vtrum hac sit vera: Christus secundum quod homo, est hypostasis?

Respondet D. Thomas cum distinctione. Notandum breuiter, hanc: Christus vt homo, est hypostasis vel persona; ambiguam esse. Si enim, vt, accipiat reduplicatiuè, est falsa: significat enim Christum habere personalitatem à naturâ humanâ. Si autem specificatiuè; id est, si solum designet naturam, in qua habet nouam rationem personæ, est vera. Nam sensus est; Christum vt hominem, esse quid subsistens. Magis tamen propria est hæc; Christus vt homo, est persona humanâ: nam etsi humana natura non sit ratio cur Christus sit persona absolute; est tamen ratio cur sit talis persona; nempe humana.

20

Christus
vt homo
est persona
humana.

Q V Æ S T I O XVII.

De pertinentibus ad Vnitatem Christi,
quantum ad esse.

In Duos Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

*Vtrum Christus sit Vnum,
an Duo?*

Respondetur; Christus est Vnus & Vnum. Et quidem quòd Christus sit Vnus, est fide tenendum. Patet ex Symbolo Nicæno & Athanasij; & ex dictis supra quæst. 2. art. 2. Ratio est; Quia, Vnus, quando solitariè ponitur, indicat vnitatem personæ; vt patet ex communi modo loquendi. Hinc Pater, Filius, & Spiritus sanctus, etsi sint Vnum, non tamen Vnus: quia non sunt vna Persona.

Vnus.

Quòd autem Christus etiam sit Vnum neutre, non duo; Probat, Quia est vnum ens sine imperfectione compositum. Item, est vnum suppositum in duabus naturis subsistens: atqui Vnum solitariè sumptum, nihil aliud significat quàm vnum ens, & vnum suppositum. Secundo, Quia Christus non est plura: ergo absolutè est vnum. Antecedens patet; Quia nec est plures naturæ, nec plura supposita. Non plures naturæ; nam etsi diuinitas dicatur de illo; non tamen humanitas. Et ratio est; Quia vt aliquid dicatur simpliciter vnum, satis est vt sit vnum suppositum. Patet ex supra dictis. Dices; Christus est aliud per diuinitatem, aliud per humanitatem: ergo est duo. Antecedens patet ex multis Patribus, qui ita loquuntur. Vide D. Augustinum in Enchiridio cap. 36. & lib. contra Felicianum cap. 11. Respondet; D. Thomas hic negat Antecedens, Quia,

Vnum.

Duo im-
proprie.

inquit; Aliud significat diuersitatem naturæ & suppositi. Quod verum est, si nomen Aliud sumatur strictè. At si largius sumatur, potest admitti, nec omnino improprie. Et sic intellige quod docuit D. Thomas supra quæst. 2. art. 3. ad 1. cum ait: Quod Christus dicatur aliud & aliud, non importat diuersitatem suppositi, sed diuersitatem naturarum. Et ita sæpè loquuntur Patres. Et simili modo concedi posset Christum esse duo: nam sensus est, subsistere in duabus naturis: magis tamen proprie hæc locutiones negantur. Quòd autem D. Thomas ait, diuersitatem accidentalem facere Alterum, sumptu est ex Porphyrio & Aristotele malè verso; nam pro ἀλλοιόν, id est, diuersum seu varium verum est Alterum. Absolutè enim est falsum: non enim lac est alterum per dulcedinem, alterum per albedinem.

ARTICVLVS II.

*Vtrum in Christo sit tantum
vnum esse?*

Respondet D. Thomas, in Christo est tantum vnum esse; nempe completum. Ratio est; quia natura humana non vnitur ei accidentariè, sed substantialiter & hypostaticè; ac proinde non facit in ipso diuersum esse personale, seu completum: sed solum facit vt adueniat noua habitudo esse personalis præexistentis ad naturam humanam. Cetera vide apud D. Thomam.

I i iij

D V E.

DVBIUM.

Verum in Christo sit tantum una existentia? sive, utrum in Christo natura humana habeat suam existentiam creatam: An vero existat formaliter in verum naturam per existentiam increatam Verbi?

3
Sententia
Thomista-
rum.

Improbatur.

Natura
essent per-
mixta &
confusa.

Quo alia
incommoda

Primum.

Secundum.

Tertium.

Perique Thomistae occasione verborum D. Thomae in hoc articulo, censent Christi humanitatem non habere existentiam creatam, sed dumtaxat increatam; per quam existat, sicut subsistit per increatam subsistentiam.

Sed dicendum est breuiter; humanam naturam in Christo habere suam creatam existentiam quam formaliter existat, sicut & in nobis; nec vlllo modo existere per existentiam increatam. Est communis sententia Theologorum, praeter Thomistas. Bonaventura in 3. dist. 5. Scoti, Durandi, Gabricils, Almaini in 3. dist. 6. Et ibidem Paludani, quamquam ipse sit Thomista. Idem expressè docet D. Thomas in quaest. de Verbo Incarnato art. 4. neque hic sentit contrarium.

Probatur Primo, Quia si humanitas Christi non habeat existentiam creatam, sed existit per increatam; vix intelligi potest, quomodo in Christo sint duae naturae integrae impermixtae & inconfusae: & quomodo ex duabus non sit vna conflata. Quae duo tantopere damnantur à Concilio & Patribus; vt patet ex Concilio Chalcedonensi act. 5. & ex V. Synodo can. 2. & ex VI. Synodo act. 4. & 17. & ex Damasceno, tum alibi, tum lib. 3. De fide cap. 3. vbi ait: *Humanitas, neque in diuinitatis naturam versa est, neque existentia priuata.* Confirmatur; Quia non potest assignari natura humana integra & actualis, quae tota sit distincta à natura diuina: nam in illa intrinsecè includetur esse diuinum, per quod ipsa est ens actuale, & humanitas actualis: ergo erunt permixtae & confusae. Essentia quoque & existentia vnam naturam actualem constituunt; quare ex duabus naturis constitueretur vna.

Probatur Secundo, Si humanitas existeret formaliter per esse increatum, sequeretur multa alia incommoda. Primo, Ipsam secundum se & praecise consideratam, non esse quid creatum; quia non haberet aliquod esse, quod sit terminus creationis. Nam esse quod ipsa habet praecise existentia, est solum quid potentiale: quale esse habuit ab aeterno, quod secundum se non est creabile. Si dicas, ipsam creari, quatenus accipit esse diuinum. Contra: ergo ratione esse diuini creatur; ac proinde esse diuinum est terminus formalis creationis: quod videtur esse erroneum. Secundo, Sequitur Christum non habere humanitatem, & vires animae eiusdem rationis ac nos habemus. Nam in ipso, secundum se & praecise considerata, vt distinguuntur à diuinitate, non erunt quid actuale & in rerum naturam existens: cum in nobis sint quid actuale distinctum à natura diuina. Item, in ipso habebunt esse extra nihil, per diuinitatem; in nobis, per esse creatum. In ipso, potentiae nullam habebunt propriam existentiam accidentalem manantem ab essentia sicut in nobis; nam existent per existentiam diuinam formaliter. Tertio, sequitur, Animam Christi non esse creatam actione eiusdem rationis atque

nostras animas; ac proinde nec esse eiusdem naturae: creatio enim illius animae nihil erit aliud, quam coniunctio essentiae potentialis cum esse increato: quae actio est merè ordinis supernaturalis, nullam habens similitudinem cum creatione rerum. Quarto, Sequitur humanitatem Christi non posse conseruari in rerum naturam si dimitteretur à Verbo; sed necessariò abituram in nihilum. Quinto, Humanitatem non posse videri intuitiue vt rem actu existentem, nisi visà diuinà existentia. Vnde Daemon non poterit illam videre: quia non potest videri effectus formalis, nisi visà forma: v.g. non potest videri album, nisi videatur albedo: sic non potest videri existens, nisi visà existentia. Sexto, Sequeretur in Christo non fuisse eandem naturam numero, quae antè fuerat sub forma sanguinis B. Virginis. Pater, Quia sub forma sanguinis in Virgine habuisset esse creatum: sub forma carnis in Christo, habuisset esse increatum: ac proinde fuisset diuersum ens actuale. Septimo, Sequeretur illam naturam fuisse annihilatam, & in eodem instanti reproductam. Quia quando desijt esse sub forma sanguinis B. Virginis, amississet suam existentiam; quod est annihilari. Et in eodem momento accepisset existentiam diuinam: atqui implicat vt res tota simul desinat, & eodem momento tota simul incipiat esse. Octauo, Sequeretur Trinitatem esse incarnatam. Nam vnio facta erit in aliquo communi & essentiali; nempe in existentia. De quo vide supra contra Durandum quaest. 3. art. 2.

Probatur Tertiò, Id quod assumitur, praesupponitur assumptioni, tamquam prius naturam existens: vt docet D. Thomas quaest. 4. a. 2. & 3. ponitur. Sicut id quod vnitur, praesupponitur vnioni (hinc vnio fit vt creatio animae, supponatur vnioni ad corpus, iuxta sententiam omnium Theologorum & Philosophorum:) ergo Anima prius naturam existit, & est ens actuale, quam assumatur: ergo tunc habet esse creatum. Confirmatur; Quia id quod non habet esse actuale extra nihil, non potest intelligi vniri alteri rei, aut esse subiectum alicuius mutationis, & realis actionis, quā sit vnio. Quod fit, vt cum essentis rerum non possint vlla accidentia realiter vniri, nisi illae iam sint extra nihil per existentiam actualem: nam existentia est initium rei, & fundamentum omnium aliorum circa illam.

Probatur Quarto, Existentia est id, quo formaliter res est extra nihil, & entitas creata; nam praecise existentia per intellectum, nihil remanet nisi quid potentiale; quod reuera nihil est, sicut ante mundum nihil erat. Atqui implicat vt aliquid sit extra nihil, & res creata, per rem omnino distinctam, maximè increatam.

Postremo, Existentia non tantum pertinet ad suppositum, sed etiam ad naturam; natura enim verè existit: atqui ea quae naturam sequuntur, in Christo sunt duplicia; vt passim docent Concilia & Patres. Confirmatur; Quia licet in Trinitate sint tres personae, tamen quia est tantum vna natura, est etiam tantummodo vnicum esse, & vnica existentia absoluta; nam existentia sequitur naturam: ergo cum hic sint duae naturae, erunt etiam duae existentiae. His adde, Patribus hanc vnionem penitus esse ignotam.

Contra, Obijciunt Primo, Humana natura potuit subsistere subsistentia diuinā; cur non etiam potuit

Quartum

Quintum

Sextum

Septimum

Octauum

Existentia

humanitas

is praesup-

ponitur

vnio

Existentia

est ratio

formalis

per quam

res est

4

Obijciunt

potuit

Potuit existere in rerum naturâ per diuinam existentiam?

Solutur.

Respondeo, Quia existentia non supponit rem constitutam in rerum natura, & in ratione entis actualis; sed ipsamet constituit illam in eo statu: vnde est inseparabilis ab illa, quamdiu illa manet res creata in rerum natura existens. Sicut omnis forma est inseparabilis à re, quamdiu manet eius effectus formalis. Subsistentia autem est modus essentiae, supponens illam constitutam in rerum natura, solumque illam modificat: talis autem modus separari potest, & nisi quid aliud obstat, aliunde suppleri.

2. Obiectio.

Dices Secundò, In Christo est tantum vnicum esse; vt docet D. Thomas: ergo tantum vnica existentia: ergo &c.

Solutur.

Respondeo, In Christo est tantum vnum esse, scilicet completum, seu vnum esse personale; vt sapè D. Thomas expressè addit tum hic, tum q. 19. a. 1. ad 4. hoc autem est esse increatum. Accedente autem naturâ humanâ, solum huic esse accedit quædam relatio; vt inquit D. Thomas.

3. Obiectio.

Dices Tertiò, Quia alioquin Christus haberet duo esse substantialia; ac proinde esset simpliciter duo: quod est falsum.

Respondeo, Concedo Christum habere duo esse substantialia; sed alterum completum, nempe esse diuinum; alterum secundum se incompletum, nempe esse humanum, quod tamen per diuinam hypostasim completur. Non tamen ideò Christus est duo; nam est vna hypostasis, imò & vnum ens sine imperfectione compositum. Non possunt autem dici duo, nisi sint duo supposita; vt suprà dictum est.

Dices Quartò, Si humana natura in Christo haberet suam existentiam creatam, vnio diuinæ naturæ cum humanâ esset accidentaria, non substantialis: quidquid enim aduenit enti in actu, facit vnum per accidens.

4. Obiectio.

Respondeo; Solum sequitur non esse vnionem essentialem quâ fit vnica natura: non autem substantialem quâ fit vna persona. Nam ad vnionem substantialem satis est, vt ad aliquod substantiale complementum duo vniantur: quomodo etiam membra corporis inter se vniantur. Atqui Verbum diuinum ita se coniunxit humanæ naturæ, vt daret illi formaliter complementum substantiale, efficereque vnum subsistens perfectè, supplendo quod deerat ad perfectam subsistentiâ hominis.

Q V Æ S T I O X V I I I.

De Voluntate Christi.

In Sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo sint duæ Voluntates?

1. Variæ hæreses circa Christum.

Respondetur Affirmatiuè, In Christo esse duas Voluntates.

Notandum est, Præter eos qui in Christo tantum vnâ naturam esse dicebant, qui etiam necessariò vnâ dumtaxat ponebant voluntatem, vt sunt Cerinthus, Ebion, Carpocrates, Photinus, Paulus Samosatenus; qui tantum humanam naturam Christo tribuebant: Itè Valentinus, Cerdon, Marcion, Manichæus, Apollinaris, Eutyches, qui veram humanam naturâ in Christo negabant: fuisse alios hæreticos, qui duas quidem naturas, humanam & diuinam faterentur in Christo; tamè negabant duas voluntates, maxime quoad actus, sed solam ponebant diuinam: vnde dicti sunt Monothelitæ. Incepit autem horum error circa annum 630. à Cyro Alexandrino Episcopo, vt inquit Damascenus lib. de hæresibus sub finem; quem secutus est Sergius Episcopus Constantinopolitanus, & aliquot eius successores per annos 50; & Macharius Antiochenus. Quidam putant Honorium I. qui illis temporibus erat Pontifex Romanus, in eodem errore fuisse. Ita Canus lib. 6. de locis cap. 8. & alij plurimi recentiores & Doctores Scholastici. Sed multò verius est Honorium numquam in hoc errore fuisse: imò valde probabile est nullum vquam Romanum Pontificem fuisse hæreticum; quod bene defendit Alberrus Pighius lib. 4. Eccles. hierarch.

Monothelitæ vnâ solam in Christo ponebant voluntatē.

Honorius Papa vniuersum dicitur.

cap. 8. & lib. 6. cap. 11. & Bellarminus contrauersiâ de Pontifice.

Quia verò hi hæretici ponebant in Christo voluntatem diuinam; nobis tantummodo probandum est in ipso etiam fuisse voluntatem humanam, tam quoad actum, quàm quoad potentiam. Sie enim constabit in ipso fuisse duas voluntates; quod quærebat.

2.

Sunt duæ in Christo voluntates.

Probatur ergo Primò, Ex Scripturis: Matthei 26. v. 39. Non sicut ego volo, sed sicut tu. Lucæ 22. v. 42. Non mea voluntas, sed tua fiat. Ioan. 6. v. 38. Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me. Quibus locis distinguit Dominus suam voluntatem à voluntate Patris: loquitur enim de actu voluntatis humanæ, non absoluto, sed conditionato & inefficaci: atqui voluntas diuina Christi non erat distincta à voluntate Patris: ergo præter diuinam habebat aliam. Deinde ad Philip. 2. v. 8. & ad Rom. 5. v. 19. & ad Hebr. 5. v. 8. tribuitur Christo obedientia: atqui obedientia est actus voluntatis creatæ.

Ex Scriptis.

Probatur Secundò hæc veritas ex Concilijs: Quia definita est in VI. Synodo Generali quæ expressè contrâ hunc errorem est congregata; vbi actione 4. eadem veritas copiose probatur ex Scripturis & Patribus in epistola Agathonis Papæ. Definita etiam est in Concilio Lateran. sub Martino I. à can. 10. vsque ad 17.

Ex Concil.

Probatur Tertiò Ratione. Primò, Quia Christus perfectam naturam humanam assumpsit; vt suprà q. 2. & 6. ostensum est: ergo non caruit voluntate. Nam hæc vis naturaliter comitatur animam rationalem, sicut & intellectus. Quod si potentiam, etiam actum habuit; cum nulla sit

Triplici ratione.

I i iij

ratio,

ratio, cur eo debuerit carere. Secunda, Si in Christo propter unicam personam, esset unica voluntas; in Trinitate, propter tres personas, essent tres voluntates; ergo quod voluntas sit una vel plures, ex natura non ex personâ aestimatur. Ita Agatho Papa in Epist. sua. Tertia; Quia sine voluntate creata non potest esse meritum, nec satisfactio, nec oratio, nec obedientia: hæc enim omnia sunt actus voluntatis creata.

ARTICVLVS II.

*Utrum in Christo fuerit Voluntas
Sensualitatis: id est, Appetitus Sensitiuus?*

Respondetur affirmatiue. Ratio est; Quia Christus habuit perfectam Animam; ergo omnes animæ potentias. Atqui inter ceteras animæ potentias est appetitus sensitiuus, qui nobis cum brutis est communis ad bona sensibilia appetenda, & mala his contraria fugienda.

ARTICVLVS III.

Utrum in Christo fuerint duæ Voluntates Rationales?

Respondeo; Si voluntas accipitur pro potentia, tantum unica voluntas rationalis creata fuit in Christo; sicut & in nobis. Si accipitur pro actu, sic duæ fuerunt in Christo voluntates; id est, duo genera actionum voluntatis, nimirum Intentio & Electio: seu, Voluntas ut Natura; &, Voluntas ut Ratio.

Pro quo nota; Duplicitas esse bona & mala. Quædam enim sunt bona, quia consentanea naturæ; ut Vita, Benè esse, Sapientia, & similia. Quædam mala, quia naturæ dissidentanea, ut mors, Cruciatu, &c. Respectu horum bonorum & malorum, est voluntas naturalis; diciturque natura. Nam naturaliter afficitur huiusmodi bonis, & abhorret à talibus malis. Sic Christus voluntate naturali fugiebat mortem, & appetebat viuere; non quod iste motus in Christo præueniret iudicium rationis, aut erumperet necessariò; sed quia voluntas sibi relicta, naturaliter & necessariò abhorret à morte, & afficitur vitæ. Alia sunt bona vel mala, quia consentanea vel dissidentanea rectæ rationi: & respectu horum dicitur voluntas rationalis. Hac voluntate volebat Christus mori, quamuis naturali fugeret mortem. Vide quæ diximus 1. 2. q. 6. a. 1. de Duplici acceptione Voluntatis, & ibid. q. 10. a. 1. Quomodo moueatur Voluntas quæ natura, & Voluntas quæ Voluntas.

ARTICVLVS IV.

*Utrum in Christo fuerit Liberum
Arbitrium?*

Respondetur Affirmatiue. Ratio est; Quia in ipso fuit electio, quæ est actus liberi arbitrij.

Pro Maiori explicatione, suppono Primò, Li-

bertatem arbitrij consistere in quadam indifferenti potestate voluntatis, secundum quam, ipsa in omni instanti, tum temporis, tum naturæ, quo consideratur ut prior suo actu, est indifferens ad illum, ita ut possit illum elicere & non elicere. Vnde quidquid voluntatem præueniendo determinat ad actum, repugnat libertati, si illam determinationem voluntas non habeat in sua potestate. De quo plura 1. 2. quæst. 6. art. 2. Dub. 1. in Disput. Apologetica de gratia efficaci & libero Arbitrio c. 5.

Suppono Secundò, In Christo non fuisse liberum Arbitrium ad peccandum: quod patet ex dictis supra q. 15. a. 1. dub. unico, ubi ostendimus Christum nullo modo potuisse peccare in natura assumpta. Ratio est; Quia libertas quatenus se extendit ad peccatum, non est perfectio, sed imperfectio; ut docet Augustinus lib. de Corrept. & gratia cap. 11. & de Prædestinat. Sanctorum c. 15. Nam præcisè consistit in negatione scilicet in eo quod est non esse suam regulam, nec suæ regulæ necessariò coniunctum. Atqui hæc imperfectio non erat in Christi voluntate: hæc enim erat firmissimè coniuncta suæ regulæ, scilicet voluntati diuinæ; partim per visionem & amorem beatificum; partim per diuinam custodiam debitam illi ob unionem hypostaticam. His positis

Respondeo, Christum habuisse verè & propriè libertatem in suis actionibus, quas salutis nostræ causa obiit: v. g. in orando, docendo, miraculis faciendis, imò & in ipsa morte amplectenda. Est fide tenendum: & consentiunt omnes Doctores.

Probat ex Scripturis. Isaia 7. v. 15. Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum: ubi Cyrillus notat, reprobare malum fuisse Christo naturale, non ex electione; sed voluntatem bonorum, ex electione liberâ: electio enim est actus liberi arbitrij. Isaia c. 53. vers. 7. Oblatus est, quia ipse voluit: qui modus loquendi in Scriptura libertatem significat; ut ibidem notat D. Hieronymus. Ioan. 10. v. 18. Nemo tollit animam meam à me, sed ego pono eam à meipso, & potestatem habeo ponendi eam: ubi apertè indicat esse in seia potestate animam ponere eo momento quo ipsi videretur; nec ullâ vi eam posse sibi extorqueri; ut docet Chrysostomus hom. 59. in Ioan. Vide etiam Gregor. lib. 24. moral. c. 2. Et Anselm. l. 1. Cur Deus homo. cap. 9. & 10. ubi id fusè & eleganter probat; & lib. 2. cap. 15. 16. 17.

Probat Secundò, Ratione. Primò, Quia alioqui Christus non posset mereri, nec pro nobis satisfacere: nam de intrinsecâ ratione meriti, est libertas; ut ostensum est 1. 2. q. 114. Secundò, Quia libertas circa honesta, est magna perfectio naturæ rationalis: unde etiam in Angelis & Deo reperitur. Atqui in Christo fuit omnis perfectio humanæ naturæ: ergo &c.

Sed contra hanc veritatem, sunt quatuor difficiles Obiectiones. Prima est ex prædefinitione diuinâ: Omnes enim actiones Christi videntur à Deo fuisse prædefinitæ cum suis omnibus circumstantijs: Nam hic modus prouidentie est altior. Quod confirmatur ex D. Thoma lib. 4. contra Gentes cap. 36. ubi ait: Christus humanâ voluntate nihil voluit, nisi secundum quod eum velle diuina voluntas disposuit; iuxta illud: Ioan. 8. v. 29. Quia placita sunt ei, facio semper.

Respondeo, Quidam nobis tales prædefinitiones ob-

nes ob has & similes rationes inuenerunt, quae dupliciter intelligi possunt. Primò, vt Deus sic omnes bonas actiones praedestinaret omnino absolute, non habita ratione praescientiae conditionatae. Et sic intelligi non potest quomodo non tollant omnem libertatem, & inducant absolutam necessitatem; iuxta sententiam Caluini: vt ostensum est 1. p. q. 19. a. 3. &c. in disp. de Praedest. sect. 2. Ratione 8. Secundò; vt praedestinaret bona opera supposita praescientiae conditionatae, quae Deus praescit quid liberum arbitrium sit futurum, si tali tempore, loco, & modo moueatur. Quae sententia etsi non tollat libertatem, tamen eam multum constringit: nam circa singula opera omnesque circumstantias ponit singularissimam Dei prouidentiam & curam, vt hoc potius fiat, quam illud, quod est ei aequale vel melius.

Quod autem ad Domini actiones attinet, videtur satis incredibilis haec sententia.

Primò, Quia non decebat tantam Sapientiam, quae sine tale praescriptione poterat cognoscere quid & quomodo in singulis euentis esset operandum, ad istas minutias arctari: scilicet vt tali tempore & loco coram talibus deberet facere hoc miraculum, non illud; circa hanc personam, non illam: hic & nunc docere, non ibi: hic & nunc dormire, comedere, loqui &c. Vide haec latius deducta in Disput. de Praedest. Christi sect. 3. n. 38. & 39. Dices, melius est dirigi à regula increata quam à creatà. Respondeo; verum est ceteris paribus, si videlicet vtraque regula sit extrinseca: Sed si regula creata sit intrinseca & infallibilis, latissimeque patens, & omnem rectitudinem penetrans, melius est & nobilior ab hac dirigi, quam ab extrinseca praescriptione voluntatis diuinae gubernari. Illud enim est & à seipso regi, & etiam à Deo: Nam regula illa creata est perfecta participatio regulae increatae.

Secundò, Quia Christus tota vità suà in omnibus operibus quādam necessitate constrictus fuisset, vt absolute nec aliud, nec aliter, nec alio tempore, loco, occasione facere posset, quā fecit: quia spectato diuino auxilio & ordinatione circa ipsum, non poterat aliter facere, quā esset praescriptum; maximè eū hanc Dei ordinationem & praescriptionem clarè videret: contra quam velle niti, fatuum fuisset.

Tertiò, Quia haec sententia parum videtur consentanea Scripturis. Quomodo enim verum est, quod ipse poterat rogare Patrem pro duodecim legionibus Angelorum, si videbat praedestinatum à Patre, vt non rogaret? Item quomodo verum: Filius, quos vult, viuificat: si omnes praescripsisset illi Pater? Item quomodo habebat potestatem ponendi animam, si momentum iam erat illi praescriptum, quo debebat ponere? In his & similibus potentia illa fuisset valde remota, & inutilis ad vsu.

Neque verum est, Hunc esse altiore prouidentiae modum: nam praestantior est ille modus, quo rei quae subest prouidentiae, datur ea sapientia quā sibi possit de omnibus suis actionibus prouidere.

Ad testimonium D. Thomae: vult is dicere Christum nihil voluisse nisi consentaneè dispositioni diuinæ, quā Deus disposuit vt redimeret, & doceret homines.

Obijciunt Secundò, Ex vnione hypostatica. Nam Christus ratione vnionis hypostaticae, seu

ratione auxiliij debiti ob vnionem, ita erat determinatus ad bonum, vt non posset peccare; vt supra q. 15. a. 1. ostensum est. Ergo eo instanti quò praecceptum affirmatiuum vrgebat, non poterat omittere opus praecceptum; omittendo enim peccasset: ergo tunc non liberè operabatur.

Respondeo, illum liberè implese praecceptum, quia poterat praenire illud momentum, in quo praecceptum affirmatiuum vrgebat; non enim id obligat pro omni momento, sed pro certo: potest enim quis habere voluntatem liberam seruandi praecceptum ieiunij, vel Sacri, vel confessionis, vel Eucharistiae antequam executio vrgeat; & ex vi huius voluntatis exequi: siquē tota actio libera erit.

Dices; Quid si ponamus aliquod praecceptum ei datum, quod acceptandum fuerit eodem momento quò dabatur: Sicut valde probabile est de praeccepto redimendi Generis humani per mortem suam; quod videtur omnino ei propositum fuisse in ipso momento Conceptionis, & eodem momento acceptandum: Si enim tunc non acceptasset, peccasset: ergo acceptatio illa erat necessaria.

Respondent quidam, illum necessariò acceptasse; sed hanc necessitatem non tollere libertatem; eò quòd sit necessitas ex suppositione, scilicet diuini praeccepti. Sed contrà; quia sapē necessitas ex suppositione tollit libertatem: nempe quotiescumque suppositio non est in potestate voluntatis, & ea posita necessariò sequitur opus: vt dictum est in Disputatione Apologet. De gratia efficaci c. 3. num. 15. Atqui haec suppositio praeccepti diuini, non erat in potestate voluntatis humanae ipsius Christi; & ea posita, necessariò acceptabat; vt illi volunt: ergo non liberè.

Secundò, Alij respondent, illum necessariò acceptasse in genere, non tamen hoc vel illo actu consensu: & ita etiam consensus erat necessarius secundum speciem & confusè, tamen in indiuiduo erat liber: quia poterat hunc vel illum indiuiduū consensum praestare. Sed contrà; Nam illa libertas quae tantum est ad indiuiduos actus consensus, nihil ad mores facit: parum enim refert an hoc vel illo indiuiduo actu consentias, quando in confuso non est in potestate omittere consensum. Ideò enim laudem mereris, quia facis opus tantae bonitatis, cum absolute possis non facere: non autem quia hoc indiuiduum potius quā illud. Deinde, quando voluntas per suppositionem aliquam perfectè determinatur, non relinquitur libertas vel ad indiuiduos actus: quia quod hoc indiuiduum potius eliciatur quā illud, prouenit ex circumstantijs, cum quibus ipsa voluntas determinatur.

Tertiò, Alij respondent, illud acceptasse necessariò quoad substantiam actus, non autem quoad intentionem vel finem extrinsecum; & ita actum quoad haec fuisse liberum. Sed contrà; Quia substantia actus non potest fieri sine aliqua intentione: ergo aliquis saltem gradus intentionis erat necessarius. Deinde, actus non fuisset meritorius secundum substantiam, sed solum secundum aliquos gradus liberos: quod non videtur dicendum; nam tota illa acceptatio meritoria erat.

Respondendum est igitur: Christum omnino liberè in illo primo instanti, quò praecceptum proponebatur illud acceptasse. Ratio est, quia praecisè

2. Obijciunt.
ab vnione
hypostatica

Acceptatio
praeccepti an
fuerit
Christo
necessaria.

1. Respon-
so.

Refellitur.

2. Respon-
so.

Refellitur.

3. Respon-
so.

Refellitur.

Verapre-
ponso.

Dupliciter
ea intelli-
guntur.

Christi
actiones
non sunt
praedesti-
nae.

Melius est
dirigi à re-
gula intrin-
seca creatà
quā ab
extrinseca
increata.

Diffonat
Scripturae.

Matth. 26.
v. 53.

Ioan. 5.
v. 21.

Ioan. 10.
v. 18.

Non impor-
tat altiore
Prouiden-
tia modū.

Explicatur
D. Thomas.

Præceptum non necessitabat.
 cisâ visione beatificâ, neque præceptum illud, neque vllum auxilium ipsi ratione vnionis collatum, determinabat ipsius voluntatē ad acceptationem rei præceptæ. Non præceptum ipsum; quia solum proponebat voluntatem diuinam circa mortem ab ipso acceptandam pro redemptione hominum: quæ propositio, sepositâ visione beatificâ, non necessitat, nec determinat voluntatē, quia non est propositio clara summi boni, vel eius quod necessariò cum possessione summi boni coniunctum est. Neque etiam vllum auxilium necessitabat; quia Deus proponens Animæ Christi hoc præceptum, ita excitabat eius intellectum, & afficiebat voluntatem per gratiam præuenientem, sicut nouerat eam liberè consensuram; nouit enim ipse per scientiam conditionatam, quid vnâqueque voluntas, quouis tempore vel momento esset operatura, si cum tali obiecto & circumstantijs inuitaretur ad consensum. Vnde facilè ei est, cum vult, efficere vt voluntas hîc & nunc consentiat, & tamen liberè consentiat: nempe dando ei talem excitationem & affectionem præuenientem, cum qua præciebat voluntatem liberè consensuram.

Dices; Si in acceptatione talis præcepti Christus manebat liber: ergo poterat non acceptare, ac proinde peccare. Confirmatur; quia is dicitur liberè aliquid facere, qui ita facit, vt possit omittere; ergo si liberè acceptauit præceptum, poterat non acceptare.

Christus potuit non acceptare præceptum quantum erat ex dispositione suâ voluntatis, non autem absolute.
 Respondeo; Vt dicatur liberè consensisse seu acceptasse præceptum, sufficit vt quantum erat ex dispositione voluntatis, potuerit non acceptare: non autem requiritur vt absolute potuerit non acceptare. Et ita non sequitur, quod potuerit peccare. Pro quo Aduerte; voluntatem Christi dupliciter posse spectari. Primò, secundum se, & intrinsecam suam dispositionem. Secundò; vt suberat custodia suæ personæ. Priori modo poterat consentire & non consentire. Posteriore, fieri nō poterat absolute, vt non consentiret. Actus autem dicitur liber respectu voluntatis secundum se & intrinsecam dispositionem consideratæ: & ideo simpliciter verum est, quod Christus liberè consenserit; quia poterat non consentire, si intrinsecam voluntatis dispositionem spectes. Similiter verum est, quod non poterat peccare; quia extrinseca custodia illi debita, hoc impediēbat.

3ª Obiect. Ex Amore beatifico.
 Obijcitur Tertiò, Ex parte amoris beatifici. Christus enim necessariò amabat Deum, necessariò etiam amabat suam beatitudinem: ergo etiam necessariò volebat omne id, quod ad diuinum amorem, & ad conseruandam beatitudinem est necessarium: quicumque enim necessariò vult aliquem finem, eadem necessitate vult media ad illum finem necessaria. Atqui omnes Christi actiones erant necessariae ad amicitiam diuinam, & ad conseruandam beatitudinem. Nam vel erant præceptæ; & sic patet fuisse necessariae ad conseruandam diuinam amicitiam: præceptum enim facit, vt actio sit medium necessarium. Vel non erant præceptæ; & ex his illæ quæ maximè pertinebant ad Dei gloriam, erant necessariae ad diuinam amicitiam; quia Christus necessariò amabat Deum summo & perfectissimo modo: ergo etiam necessariò volebat quicquid magis ad ipsius gloriam pertinebat: hoc enim in omni negotio probè nouerat.

Refellit. Non omnia Christi actiones erant eius modi, vt nisi fieret, laderetur Dei amicitia.
 Respondeo, Non omnes functiones Christi tales erant, vt necessariam haberent connexionem cum diuino amore; ita vt, nisi hoc momento, & his circumstantijs fierent, laderetur summa illa cum Deo amicitia: quia, vt num. præcedenti dictum est, præceptum non vrgebat pro omni momento; & antequam vrgebat, poterat liberè implere. Et quamuis faceret semper id quod sciret Deo gratissimum pro illo tempore; non tamen ideo determinabatur necessariò ad vnum aliquod opus; quia fieri potest vt multa sint equalia & Deo aequè grata. V. g. cum orabat, orabat quidem perfectissimè; sed varijs modis, id fieri poterat: scilicet gratiarum actione, laude, postulatione; idque rursus variâ ratione.

Eadem actio Christi dupliciter potest considerari.
 Addo; Si concedamus aliquam functionem fuisse hîc & nunc necessariam ad diuinum amorem; dicendum est talem functionem dupliciter posse spectari. Primò, Quatenus habebat necessariam connexionem cum diuinâ amicitia. Secundò, quatenus in sua specie habebat rationem talis vel talis virtutis.

Primò, vt necessaria.
 Priore modo, acceptabat illam necessariò: cum enim necessariò amaret Deum, & clarè videret hunc amorem nō posse consistere sine acceptatione rei præceptæ, eadem necessitate determinabatur ad illius acceptationem. Nec enim credibile est, quod quidam dicunt, amorem beatificum fuisse cohibitum, vt non determinaret seu inclinaret voluntatem, nisi ad ea, quæ Deo sunt intrinseca, non autem ad aliquod obiectum extrinsecum: tùm, quia iste amor fuisset redditus inefficax & imperfectus; tùm, quia contra naturam amoris finis est, vt non determinet voluntatem ad electionem medijs necessarijs; tùm denique, quia nihilominus voluntas per illum amorem sic cohibitum, mansisset determinata in actu primo ad rem præceptam; ita vt, ex intrinsecâ dispositione non posset contrarium: scilicet nolle acceptare, aut suspendere acceptationem. Neque dici potest, quod per miraculum hoc potuisset; quia Deus non præbet vim supernaturalē contra præceptorum obseruationem. Neque est Simile, quod adferunt de gaudio beatifico, quod cohibitum est ne redundaret in Appetitum inferiorem. Quia electio medijs necessarijs, ita manet ex amore finis, vt efficiat cum eo vnum actum, habeatque vnam rationem formalem, & sit in eadem potentia. Gaudium autem beatificum, & illud quod oritur in Appetitu inferiore, non censetur vnum, nec sunt in eadem potentia, & ratio formalis est diuersa. Neque carentia gaudij in illa parte, scilicet appetitu inferiore, erat contra diuinum præceptum: sicuti contra illud erat non acceptare quod Deus mandat. Quare fatendum est, Animam Christi hac ratione necessariò acceptasse re præcepti, scilicet mortem.

Secundò, vt liberè.
 Verum, Posteriore modo, poterat rem illam acceptare liberè alio actu; nempe propter intrinsecam bonitatem operis præcepti: verbi gratia, quia actus obedientiæ; vel quia salutare hominibus: vel etiam propter finem extrinsecum; vt propter honorem Patris &c. Quod Confirmatur: Primò, Quia etsi Anima Christi amabat Deum amore necessario, nempe beatifico, qui sequebatur visionem; poterat tamen etiam actus liberos diuini amoris elicere, qui dirigebantur scientiâ infusâ: ergo similiter etsi necessariò acceptaret præceptum

ARTICVLVS V.

Verum voluntas humana Christi fuerit omnino conformis Voluntati diuina?

R Espondetur, Christus secundum Appetitum sensitium & voluntatem naturalem, ¹¹ poterat aliud velle quam Deus (intellige, affectu simplici & inefficaci) v. g. non pati, non mori: Secundum voluntatem autem rationalem, quæ omnes circumstantias considerat, non poterat aliud velle, quam Deus: intellige, voluntate efficaci & absolutâ.

Vt hæc res clariùs explicetur: Nota, ex 1. 2. q. 19. a. 10. & in dub. 1. humanam voluntatem posse esse tripliciter conformem diuinæ. Primò; Secundum se: quando Deus vult me hoc velle, quamuis ipse hoc non velit; vt patet in voluntate Abrahamæ, quâ voluit immolare Filium. Secundò; Quando est conformis in voluto materiali: vt quando eandem rem volunt. Tertiò, In voluto formali; id est, quando volunt aliqua etiam diuersa, propter eandem rationem. Vt Daniel. 10. patet in voluntate Principis Persarum, & Principis Synagogæ.

Nunc Dico Primò, Voluntas humana Christi absoluta & efficax, quæ explicatur per *Volo, nolo, Absoluta* semper fuit conformis diuinæ voluntati in voluto formali; id est, in ratione volendi. ¹²

Probat. Ioan. 4. v. 34. *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me.* & cap. 6. v. 38. *Veni nunc in vt faciam voluntatem eius, qui misit me.* & c. 8. v. 29. *Quæ placita sunt ei, facio semper.* Et alibi. Definita est hæc veritas in VI. Synodo act. 4. in epistola Agathonis, & 17. in definitione fidei. Vide Iansenium Episcopum Gandensem in illud Matth. 26. *Verum tamen non mea voluntas, sed tua fiat.* Ratio est; Quia hæc conformitas est necessaria, vt voluntas humana sit honesta: atqui voluntas Christi maximè fuit honesta; vt qui semper in omnibus Dei gloriam spectauerit: quod etiam spectat Deus.

Dico Secundò; Voluntas humana Christi absoluta & efficax, semper fuit conformis diuinæ, etiâ in obiecto materiali. Est communis Doctorum in 3. dist. 15. vel. 17. D. Thomæ hic & infra q. 21. a. 4. Ratio est; Quia Christus non poterat absolutè velle, quod Deus absolutè volebat fieri. Cum enim clarè videret in Deo, quidquid ipse absolutè in quaque re volebat; videbat contrarium esse impossibile, saltem ex suppositione: vnde supposita eâ visione non poterat absolutè voluntate conari in contrarium; quia voluntas absoluta non est impossibile, quamuis impossibilitas sit ex suppositione.

Dices, Christus poterat considerare in suis cruciatibus, solum naturæ incommodum, non considerando actum diuinæ ordinationem, aut hominum vtilitatem: ergo poterat illud obiectum ita consideratum, absolutè nolle.

Respondeo, Saltem per scientiam beatam non poterat uti illa præcisione: vnde non poterat iudicare contrarium absolutè eligendum. Per scientiam autem infusam, poterat quidem speculatiue considerare cruciatum sine ordinatione diuinâ; tamen

præceptum ex vi amoris beatifici, tamen poterat etiam acceptare liberè sub aliâ ratione, & ex vi amoris liberi. Neque hæc acceptationes erant eiusdem speciei: quia acceptatio necessaria tendebat in rem præceptam sub ratione boni necessarij ad diuinam amicitiam: acceptatio autem libera dirigebatur per scientiam infusam, & non tendebat in opus, tanquam in bonum necessarium; sed in tale, cuius electionem posset omittere: satis enim erat ad præcepti expletionem altera acceptatio. Confirmatur Secundò, Quia in alijs rebus, ad quas necessariò determinati sumus, experimur nos actu libero eas posse acceptare: vt mortem, captiuitatem, & similia: cur non etiam eas, ad quas voluntas determinata est? Nec obstat, quod ille actus non videatur efficax, eò quod sine eo res fieret: quia ex parte sua efficax est, & sufficiens qui opus faciat, etiam si aliunde nulla esset eius necessitas. Itaq; Dominus etiam actu libero mortem accepit, quamuis aliunde eam necessariò acceptaret. Neque hic actus est reflexus, sed directus in ipsum obiectum: non enim solum vult liberè illum necessarium consensum in mortem, sed etiam ipsam mortem.

Obijciunt Quartò, Ex præuisione futurorum. Nam Christi Anima à primo instanti suæ conceptionis, videbat omnes functiones, quas erat obiturus in vitâ, omnesque modos, & circumstantias illarum: ergo voluntas eius neque aliud, neque aliter poterat velle facere, quam intellectus videbat illam facturam: ergo voluntas erat omnino determinata ab intellectu.

Respondeo, Visionem illam Christi, quatenus terminabatur ad futuras ipsius actiones, dependisse ab usu libero voluntatis humanæ. Non enim ideò Christus illas actiones erat obiturus, quia illas præuidebat: sed contrâ, ideò illas præuidebat, quia aliquando erat illas facturus. Talis itaque suppositio, cum omnino ab ipsa libertate pendeat, libertatem non tollit; alioquin euertetur suum obiectum, atque adeò seipsam. Confirmatur; Nam si ideò Anima Christi videt suas actiones, quia illæ futuræ sunt: ergo secundum rationem prius est illas esse futuras, quam illas esse visas: atqui secundum hanc rationem futuræ erant liberæ: ergo à visione, quæ ratione est posterior, non accipiunt necessitatem: Nam ipsius libertas per visionem illam videtur: ergo non destruitur. Ratio est, Quia visio illa, vt versatur circa actus futuros, nullam habet vim in voluntatem: vnde non magis tollit libertatem, quam visio futurorum in Deo, tollit libertatem actionum nostrarum: Est enim intuitio purè speculatiua, supponens secundum rationem ipsas actiones futuras cum omnibus suis modis & circumstantijs.

Nec obstat, Quod illâ visione posita, infallibile sit actus illos esse futuros: quia hoc non prouenit ex eo, quod voluntas à visione determinetur; sed potius ex eo, quod voluntas per suas actiones futuras visionem determinat. Secus est de visione, quâ quis videt decretum diuinum, quo Deus decreuit vt sic opereris: quia decretum illud, est causa, cur sic sis operaturus; & visio illius decreti ad hoc voluntatem determinat; ita vt sine peccato non possit velle nitiâ contrariū.

10
4. Obiect.
Ex præuisione futurorum.

Refellitur.
Christus præuidit suas actiones, quia erat facturus, non contrâ.

Vnde infallibilitas actionum Christi.

12
Absoluta
Voluntas
Christi
fuit conformis diuinæ.

Item in voluto materiali.

tamen practicè, seu in ordine ad electionem voluntatis, non poterat: quia tunc necessarium erat omnia considerare, quæ prudens electio postulabat.

13
Voluntas
inefficax
non fuit
semper cō-
formis di-
uina in vo-
lito mate-
riali.

Dico Tertiò, Voluntas Christi interdum habuit motus simplices & inefficaces, qui non erant conformes diuinæ voluntati in re volitâ; tamen secundum se semper erant conformes, vel etiam secundum rationem volendi.

Vbi aduerte; In Christi voluntate fuisse interdum motus inefficaces, qui explicantur per *Vellem, nollem*, qui nihil aliud sunt, quàm simplex complacentia aut displicentia: habuitque voluntas hosc motus non solum vt Natura, id est, vt fertur in naturæ commodum, vel fugit eius incommoda; sed etiam vt Ratio tum superior, tum inferior: Vt, cùm volebat latere, & non poterat; cùm volebat omnes conuerti, & neminem perire.

Prob. de
motu na-
turali.

Prior Pars de motu naturali, quem habuit voluntas vt natura: Probatur Matthæi 26. v. 39. *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Hic motu naturali refugit mortem; cùm tamen diuina voluntas vellet ipsum suscipere mortem, cui se hic subiicit. Dices; quomodo hic motus erat consentaneus rationi, cum discreparet à voluntate diuinâ? Respondet; Etiam si discreparet in obiecto materiali, tamen ipse motus secundum se erat conformis rationi, ac proinde voluntati diuinæ: quia ratio excitabat & imperabat hunc motum secundum Dei voluntatem; idque partim ad demonstrandam veritatem naturæ humanæ, & passionis acerbissimæ; partim ad excitandam in se maiorem tristitiam. Adde; Probabile esse etiam in beatis tales motus voluntatis naturales esse posse; vt, ad Resurrectionem corporum: quod insinuat Apoc. 6. quamquam etiam ij in illis sint liberi quoad exercitium.

Tales mo-
tus sunt
etiam in
Beatis.

Prob. de
motu Ra-
tionali.

Quod autem non solum motus voluntatis naturalis, sed etiam rationalis, poterat dissentire à voluntate diuinâ in voluto materiali, siue esset in ratione superiore siue inferiore: Probatur; Quia id docet D. Tho. in 3. dist. 17. q. 1. art. 2. quæstionum 3. & Gabriel eadem distinctione. Et Scotus dist. 15. Et patet Marci 7. & Matth. 9. vbi Chri-

stus volebat latere, & non poterat: quæ voluntas non erat ex inclinatione ad commodum aliquod naturæ, sed ex aliquâ honestâ ratione: unde pertinebat ad voluntatem, vt Ratio est. Similiter volebat omnes saluari, neminem perire; quod tamen Deus absolute non volebat. Ratio est; Quia in his actibus exercendis poterat esse aliqua honesta causa pertinet ad rationem superiorem, vt honor Dei, salus proximi: Unde illi motus erant ex inclinatione Rationis superioris, & non Naturæ. Nec mirum hoc videri debet, quia etiam in beatis, & in ipso Deo, suo modo tales velleitates & nollesitates esse possunt.

Sunt etia
tales vel-
lesitates in
Beatis.

Ex quibus patet altera Pars; scilicet, hos motus conformes fuisse diuinæ voluntati, siue secundum se, siue in obiecto formali.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Christo fuerit contrarietas Voluntatum?

Respondetur; In Christo absolute non fuit 14
Appetituum contrarietas. Est fide tenendum: vt patet ex Epistolâ Agathonis in VI. Synodo act. 4. & act. 17. vbi absolute definitur, quod voluntas humana non reluctabatur diuinæ. Idem definitur in Concilio Lateranensi sub Martino I. can. 15.

Voluntas
humana
Christi
nunquam
reluctante
fuit diui-
na.

Patet ex dictis; Quia voluntas humana Christi absolute, erat conformis diuinæ in voluto materiali, & formali: inefficax autem erat conformis eidem diuinæ voluntati, vel in voluto formali, vel saltem tamquam operatio suæ regulæ; nam Deus volebat Christum pati tales motus: ergo etiam erat conformis voluntati humanæ absolute & efficaci: ergo nulla erat contrarietas. Volo enim & nolo sunt contraria; sed hæc in Christo circa idem simul non fuerunt; sed tantum Volo & nollem; quæ nihil repugnant. Denique omnes Christi voluntates erant secundum virtutem; vt patet ex suprâ dictis: ergo nulla inter eas erat contrarietas.

QVÆSTIO XIX.

De Operatione Christi & Merito.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo sit tantum una Operatio?

1
Monothel-
itæ.

Respondetur; In Christo sunt duæ operationes; altera diuinitatis, altera humanitatis. Est de fide definita in VI. Synodo, act. 2. 4. 8. 13. 17. contra Cyrum, & Theodorum, & alios Monothelitas, qui asserbant tantum vnicam voluntatē & operationem

esse in Christo. Item in Concilio Lateranensi sub Martino I. cap. 10. & sequentibus.

Nota; Hæreticos qui ponebant tantum vnicam voluntatē in Christo, posuisse etiam tantum vnicam operationem, scilicet ex parte vnius principij operantis; vt sicut omnes nostræ actiones sunt humanæ voluntatis, vtpote ab ea elicite vel imperatæ; ita omnes actiones Christi, essent actiones diuinæ voluntatis tantum ab eâ elicite vel imperatæ; quæ diuina voluntas id faceret in Christo, quod voluntas humana facit in nobis. Hæc videtur illorum hæreticorum sententia: sed refutatio

refutatio patet ex dictis præced. questione vbi ostensum est in Christo esse duas voluntates, & utramque habuisse suas operationes.

Dices, Omnis operatio Christi erat actio voluntatis increatæ; nam erat volita ab illâ, & habebat ab illâ esse voluntarium & liberum.

Respondeo, Propriè loquendo falsum est omnem Christi actionem, fuisse actionem voluntatis increatæ; aut habuisse esse voluntarium & liberum ab illâ: nam actiones Christi quæ fiebant per humanitatem, tamquam principium quo, non erant proximè voluntariæ à voluntate increatâ (alioqui non fuissent liberæ respectu voluntatis humanæ, vnde nec meritoria) sed ex ordine ad voluntatem humanam, à qua habebant quod essent humanæ, voluntariæ, liberæ. A voluntate autem diuinâ erant, non vt actus ab illâ elicitus, vel immediatè imperatus, sed vt effectus à causâ vniuersali: Eliciebantur autem vel à voluntate humanâ, vel ab alijs potentijs per humanam voluntatem ad operandum applicatis. Neque in contrarium est Argumentum alicuius momenti.

ARTICVLVS II.

Virum in Christo sint plures Operationes Humanae?

Respondeo; In Christo est vna dumtaxat Operatio humana; scilicet ex parte principij. Ratio est; Quia illa operatio dicitur humana, quæ à ratione & voluntate procedit: Atqui omnis Christi operatio procedebat quodam modo à iudicio rationis & voluntate: ergo omnis operatio erat humana.

Notandum est, Dubium non esse quin in intellectu & voluntate Christi fuerint variae operationes, numero, & specie differentes; & pariter in alijs quoque potentijs. Sed D. Thomas tantum vult dicere omnes Christi operationes fuisse vnam genere, non metaphysico, sed morali: quia omnis eius operatio quodammodo pendebat ab vnico principio, nempe à ratione & voluntate: & ratione huius vnius principij, dicitur vna. Hoc autem singulare fuit in Christo, eo quod voluntas humana Christi, habuerit perfectum imperium super omnes animi motus, & etiam super functiones corporales, ita vt eas posset sustinere saltem diuinâ virtute; & ita omnes quodammodo erant liberæ & humanæ, supraque conditionem actionum naturalium. In nobis autem non omnes actiones sunt liberæ aut humanæ: vt primi motus, & actus potentia vegetatiuæ, motus cordis, pulsus arteriarum; & similia.

De visione & amore beatifico quæri potest. Sed dicendum est, non fuisse actiones liberæ, nec potuisse sustineri; fuisse tamen quodam sensu humanas: quia ex pleno iudicio rationis, & perfecta potestate voluntatis.

ARTICVLVS III. & IV.

Virum Actio humana Christi potuerit sibi & alijs esse Meritoria?

Respondeo affirmatiuè. Notandum est; Cum hac questione agatur de Actionibus Christi humanis, commodissimè hic tractari de Merito Christi & Satisfactione, quæ sunt conditiones quædam morales operum. Nam ipsam substantiam, & realem perfectionem operum Christi, supra satis explicauimus. Superest igitur, vt nunc de perfectione morali, & earum fructu dicamus, qui potissimum consistit in Merito & Satisfactione. Et quamuis sit aliqua diuersitas inter Meritum & Satisfactionem (Meritum enim dicit ordinem ad præmium, Satisfactio autem ad iniuriæ compensationem) tamen in proposito, vtriusque eadem est consideratio; quia eadem ferè conditiones requirunt, & in singulis Christi operibus coniuncta sunt.

Dicemus autem Primò; De quibusdam conditionibus ipsius merentis. Secundò, De quibusdam conditionibus ipsius meriti. Tertiò, Quid, & quibus meruerit.

D VBIUM I.

Virum in Christo fuerint omnes conditiones necessarie ad meritum?

Respondeo, Fuisse omnes hæc conditiones necessarias ad Meritum in Christo; vnde verè potuit mereri, & reipsa meruit. Est fide tenenda.

Probatur Primò, Quia id expressè colligitur ad Philip. 2. vers. 8. Humiliavit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, &c. Propter quod & Deus exaltauit illum, &c. Illud, Propter, designat meritum. Et Isaia 53. vers. 10. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum. Et Psal. 44. vers. 8. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: Propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ.

Probatur Secundò, Enumeratis conditionibus ad meritum necessarijs; quæ sunt triplices. Aliæ enim sunt necessariae ex parte operis. Aliæ ex parte operantis. Aliæ ex parte eius cui fit opus; id est, Dei.

Ex parte operis, requiritur vt sit opus liberum, honestum, & proportionatum præmio, vel debito pro quo satisfit. Quæ omnia reperiuntur in operibus Christi: erant enim libera, vt ostensum quæst. 18. artic. 4. erant honesta, erant supernaturalia, ac proinde præmio commensa: denique laboriosa & penalia.

Ex parte operantis, requiritur Primò, vt operans sit Deo gratus & amicus. Secundò, Vt sit viator; id est, tendat ad beatitudinem. Quæ conditio, etsi non sit necessaria ad meritum secundum potentiam absolutam, (posset enim Deus statuere vt beati suis bonis operibus mererentur) est tamen necessaria secundum legem ordinatam; statuit enim Deus vt meritum solum duret vsque ad terminum vitæ; vt patet ex multis Scripturis. Quod etiam est valde consentaneum nature meriti: nam meritum est veluti quædam via ad præmiũ; ac proinde non aptè conuenit in eum, qui iam est in termino. Hæc conditio etiam fuit in Christo: erat enim Deo gratissimus; & secundum corpus passibile erat verè viator tendens ad patriam; & quodammodo etiam secundum Animam, quatenus tendebat ad exclusionem omnis tristitiæ & incommodi ipsius Animæ. Quæ conditio indi-

cat,

Operatio humana, Quid.

Fuit hæc solum vna in Christo, non metaphysicè, sed ter in alijs quoque potentijs.

Cur potius omnes Christi actiones sint humanæ & liberæ, quam nostræ.

Visto & A. mor beatificus quomodo sint operationes humanæ.

Tres conditiones ad meritum requisitæ.

Prima, ex parte Operantis.

Secunda, ex parte Operantis.

catur, iuxta D. Thomam suprà quæst. 15. art. 10. apud Ieremiam cap. 14. v. 8. *Quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?* Sensus tamen literalis fortassis est alius. Melius Lucæ 24. v. 26. *Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?*

Ex parte autem Dei, requiritur pactum seu promissio mercedis sub conditione operum; aliqui non erit verum meritum, cui ex aliqua iustitia debeatur merces, quamvis ceteræ omnes conditiones adsint. Ratio est; Quia nullum potest esse meritum secundum aliquam iustitiam, nisi quodammodo obliget alterum ex iustitia ad reddendam mercedem: atqui in Deo nulla potest intelligi obligatio iustitiæ, nisi supposito pacto & promissione ipsius: ergo sine promissione & pacto Dei, nullum potest esse propriæ dictum meritum apud Deum. Maior patet: quia si in reddendâ mercede non cernitur debitum iustitiæ, neque in merito erit ius iustitiæ; quia sunt relata. Minor patet; quia nulla voluntas creata potest Deo imponere hanc obligationem iustitiæ, nisi ipse sponte suâ se prius obliget sub conditione operis per modum pacti: quia est supremus omnium Dominus. Vnde etsi opus secundum se dignum sit mercede, tamen hoc non sufficit ut ipse obligetur: sicut patet in opere serui erga Dominum.

Quod autem Christus habuerit talem promissionem, patet Isaia 53. vers. 10. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum.* Psal. 2. vers. 8. *Postula a me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam.* Lucæ 24. vers. 26. *Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Ratio est; Quia ad benignitatem Dei pertinet, ut nullum præceptum præsertim positivum & durum imponat, sine promissione mercedis. Ex his patet in Christo fuisse omnes conditiones meriti.

Dices, Hoc ipso quo Pater Filium voluit assumere naturam humanam, obligavit se ad consentiendum voluntati naturæ assumptæ ob dignitatem personæ; & ad reddendum præmium quod suis operibus postulauerit: ergo non requiritur alia promissio.

Respondet; Sola voluntas assumendi humanitatem, seiuncta ab omni alia promissione, non inducit illam obligationem in Deo respectu operum humanitatis. Nam ex vi incarnationis solum sequitur opera illius hominis non posse Deo displicere, & esse ex se apta ad meritum & satisfactionem; non autem re ipsa esse meritoria. Cuius signum est, quia alioqui etiam modo essent meritoria: quod omnino falsum est. Quare cum nunc non sint meritoria, patet ad hoc requiri liberam quandam Dei promissionem. Quæ etiam causa est cur opera animarum in purgatorio, item Eliæ & Enoch non sint meritoria; quia videlicet non habent promissionem divinam, nisi secundum certum terminum vel vite huius, vel conversationis humanæ. Potuit tamen voluntas divina esse determinata ad consentiendum omni voluntati efficaci & absolute ipsius naturæ assumptæ absq; obligatione iustitiæ: nempe hoc ipso, quo voluntariè fecit eam voluntatem divini suppositi, quam oportebat semper impleri. Insinuat hoc Scotus dist. 19. quæst. 1. art. 2. Verius tamen videtur divinam voluntatem per hoc præcisè nõ determinari ad consentiendum in omnibus voluntati creaturæ; ut Andreas Vega lib. 7. in Tri-

dentium cap. 9. item Scotus, Durandus, & Gabriel dist. 19. Ratio est; Quia voluntas humana potius se debet conformare divinæ tamquam superiori in eodem supposito, quam divinæ humanæ. Vnde non conueniebat humanam aliquid velle, nisi sciret id divinæ esse acceptum & gratum. Quare si fingamus Animam Christi ignorasse an hoc vel illud placeret divinæ voluntati; non potuisset id absolute velle, sed solum sub conditione, cum submissione sui sub divinæ; sicut Sancti modò volunt.

DVBIUM II.

Utrum necessarium sit ad meritum, ut Christi Humanitas fuerit ornata Gratia Habituali?

Respondet & Dico Primò: Gratiam habitalem non fuisse Christo absolute necessariam ad meritum. Docet hoc Scotus suprà, & lib. 3. de Natura & gratia cap. 6. Vega loco citato. Probatur Primò, Quia sine tali gratia illa persona erat summè grata, & dilecta, & poterat supernaturaliter operari ex motione & auxilio Spiritus sancti; & aliæ conditiones poterant adesse; nempe Promissio, Opus liberum: ergo sine gratia poterat mereri.

Probatur Secundò, Quia Christi merita habent suam dignitatem infinitam ex sola gratia vnionis: ergo sine gratia habituali essent meritoria. Confirmatur; Quia ipsa gratia habitualis in Christo habet suam præcipuam dignitatem ex vnione hypostaticâ: ergo gratia vnionis est sufficiens. Dices; ergo neque secundum legem ordinariam erat Christo necessaria gratia habitualis. Respondet; Ob solam & præcisam rationem meriti, non erat necessaria gratia habitualis; sed ad maiorem perfectionem: nempe ut opera ejus pluribus modis & rationibus essent meritoria; & ut ipsa, secundum suam substantiam manerent à principio intrinseco connaturali sibi; sine enim donis habitualibus anima non habet principium intrinsecum communem functionibus supernaturalibus. Et sic intelligendi sunt quidam Doctores, qui videntur sentire gratiam creatam ad meritum fuisse necessariam; ut Bonaventura, Durandus, Paludanus in 3. dist. 13.

Dico Secundò, Christo non erant absolute necessaria opera gratiæ seu supernaturalia ad meritum; sed potuisset mereri ex iustitia gratiam & gloriam, per sola opera moraliter bona, viribus naturæ facta, si promissio divina interuenisset.

Probatur; Si Deus assumeret humanam naturam nudam sine ullo dono supernaturali creato, & promitteret huic homini gratiam & gloriam, & nostram redemptionem, sub conditione bonorum operum prout fieri possunt naturæ viribus, & hic homo expleret conditionem operando illo modo; ex iustitia deberetur illi præmium promissum. Patet; Nam concurrerent omnes iusti meriti conditiones.

Dices; Illa opera non essent ex motione & gratia præueniente Spiritus sancti; & secundum se non essent proportionata bonis supernaturalibus: ergo non essent meritoria.

Respondet;

Tertia, ex parte acceptantis.

Probatur ex Scriptura.

Incarnatio sine pacto, non faceret Christi opera esse meritoria.

6. Poterat mereri sine gratia habituali.

7. Erat tamen necessaria ad maiorem perfectionem.

8. Absolute mereri poterat per opera naturalia.

*Est non
Physice,
moraliter
tamen hac
essent pro-
portionata
meriti.*

Respondeo; Et si secundum esse physicum & reale, non essent proportionata tantae mercedi; tamen secundum esse morale maxime essent proportionata. Nam ex dignitate Personae operantis essent opera infinite grata: ergo moraliter essent magis proportionata mercedi supernaturali, quam opera quae in substantia sunt supernaturalia. Nam dignitas personae plus confert ad meritum, quam qualitas & conditio naturalis ipsius operis: unde facile compensat omnem imperfectionem, quae est ex parte operis. Quod Confirmatur; Quia humanitas, hoc ipso quo assumpta est, & effecta natura personae diuinæ, habet talem respectum ad gratiam & gloriam, vt ei quodammodo tamquam proprietates naturales debeantur: ergo paritate ipsa bona opera, hoc ipso quo à tali personâ procedunt, habent sufficientem proportionem meriti ad dona gratiae & gloriae. Quare accedente promissione, perficietur in eis ratio meriti.

DVBIVM III.

Quibus operibus Christus meruit?

Respondeo & Dico Primò, Certum est non meruisse per actus proprios diuinæ voluntatis: voluntas enim diuina cum sit suprema, non potest esse capax meriti, sicut nec praemij.

*Non me-
ruit per vo-
luntatem
diuinam.*

Dico Secundò; Actus humanitatis Christi non habent formaliter vt essent meritorij à voluntate diuinâ. Patet; Quia quando vnus actus fit formaliter meritorius per alterum; totum meritum propriè est in illo à quo alter tamquam à causâ processit, & extrinsecè denominatur: vt videre est in actu externo & interno: externus enim actus dicitur meritorius ab interno, in quo est tota ratio meriti. Atqui in actu diuinæ voluntatis non est meritum: ergo &c.

Confirmatur; Quia, vt suprà dictum est, Actus humanitatis Christi non sunt liberi per voluntatem diuinam: ergo nec meritorij. Patet Consequencia; Quia ab eodem actu est libertas & meritum.

*Sed per a-
ctus libe-
ros huma-
nitatis.*

Dico Tertiò, Christus meruit per omnes actus liberos, siue à voluntate humanâ, siue ab alijs potentijs elicitos. Est communis, & certa.

Probatur; Quia omnes hi actus erant liberi & honesti, & in persona infinite grata, perfectoque modo operante, aderatque promissio: ergo &c. Secundò, Quia, Vel erant eliciti à virtutibus supernaturalibus; & ita erant per se meritorij: Vel erant eliciti à virtutibus ordinis naturalis; & sic ex dignitate personae efficiebantur meritorij; praefertim cum Christus semper per charitatem omnia opera sua in Deum referret, omnia faciens ad maiorem Patris gloriam, quia perfectò modo operabatur: Vel denique erant actus imperati à voluntate, sicut omnes actus externi, labores, ieiunia, lachrymae, & similia: & hi actus etiam erant meritorij, eo videlicet modo quo erant liberi: Erant autem liberi per denominationem extrinsecam, quatenus liberâ voluntate imperati, vel permixti: quare etiam eodem modo erant meritorij.

*Non per
beatificos.*

Dico Quartò, Christus non meruit per actus humanitatis, qui nullo modo sunt liberi; vt per visionem beatificam, & amorem beatificum. Ratio est; Quia libertas est conditio omnino ne-

cessaria ad meritum. Contrarium teneant quidam Nominales. Petrus de Alliaco & Iacobus Almainus, qui exultant libertatem requiri ad meritum, non ex naturâ meriti, sed ex lege Dei positiuâ, qua Christus non adstringebatur; vel quia erat Filius naturalis, vel ex dispensatione. Sed contrarium ostensum est 1. 2. quaest. 114. artic. 3. Ratio enim meriti postulat vt sit liberum: quia meritum est veluti pretium quoddam, quod quis de suo confert vt obtineat praemium: ergo requirit vt is, qui meretur, sit eius Dominus. Nam quod quis necessariò facit, non confert de suo. Unde non pendet hoc ex aliquâ lege positiua. Idem docent Doctores in 3. dist. 18. Adde: Christi meritum non fuisse fundatum in aliquâ exemptione seu dispensatione, in ijs quae ad rationem meriti sunt necessaria.

*Petrus de
Alliaco &
Almainus
restituunt.*

Dices; Si Christus non meruit per actus non liberos: ergo non meruit per amorem Dei: nam necessariò Deum amabat.

*An merui-
rit per
Amorem
Dei.*

Respondeo; Quidam admittunt Christum non meruisse per amorem Dei, sed solum per amorem proximorum, & alia virtutum opera. Ita Alexander Aletius 3. p. quaest. 17. memb. 2. Et Scotus dist. 18. quaest. vnica ad 2. insinuat esse probabile quòd Christus non meruit per portionem superiorem; id est, vt versabatur immediate circa Deum.

*Negat Ale-
x.
insinuat
Scotus.*

Sed contrâ; Quia Patres referunt Christi meritum potissimum in eximiam eius charitatem erga Patrem: quod etiam ipse indicat Ioan. 14. vers. 31. *Vt cognoscat mundus, quia diligo Patrem; & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio; surgite eamus: scilicet obuiam hostibus.* Dico ergo, Christum meruisse per actum amoris qui sequitur visionem beatificam, non vt hic amor necessariò terminatur ad Deum perficiens beatitudinem; sed quatenus extendebat se ad alia quae in Verbo videntur; vt bene docet Scotus suprà: nam ad hanc liberè se poterat iste amor extendere per quoddam additamentum. Secundò, Quatenus simplici complacentiâ poterat in Deum ferri; vt suprà quaest. 18. artic. 5. dictum est: quae complacentia sic explicatur: Etiam si non necessitaret, tamen vellem Deum summe amare. Tertiò, Praeter amorem qui sequitur visionem beatificam, erat in Christo alius quidam amor Dei omnino liber, sequens scientiam infusam; & hic erat maxime meritorius. Quod insinuat D. Thom. art. 3. ad 1. Dicens Christum meruisse per charitatem Dei, non vt ea erat comprehensoris, sed vt viatoris.

*Affirma-
tur.*

DVBIVM IV.

Quanto tempore Christus meruit?

Respondeo & Dico Primò, Meruit in primo instanti suae Conceptionis. Docet id D. Thom. infra quaest. 34. art. 3. & in 3. dist. 18. Vbi etiam Scotus, Bonaventura, Richardus, Gabriel, & alij cum Magistro: & immeritò Durand. quaest. 2. dubitat. Colligitur ex Patribus, qui docent illum ab initio fuisse omnino plenum gratiâ, ita vt crescere non potuerit.

*10
Meruit
in
primis
stantis
Concep-
tionis.*

Probatur Primò, Ex Scripturis: Ad Hebraeos 10. vers. 6. *Ingrediens mundum dicit: Sacrificium & oblationem noluiisti, corpus autem aptasti mihi; locumatum, & pro peccato non tibi placuerunt; tunc dixi.*

K k ij

dixi. Ecce venio, in capite libri scriptum est huc me veni faciam Dei voluntatem tuam. Et subdit: In qua voluntate sanctificati sumus. Atqui in ipso instanti Conceptionis ingrediebatur mundum: ergo tunc dixit se velle facere voluntatem Patris.

Probatur Secundò, Ratione; Nam à principio habuit perfectum usum rationis & libertatis; ut suprà qu. 7. art. 2. dub. 4. & ibid. art. 12. dub. 3. ostensum est: quia non tantum habuit visionem beatificam, sed etiam scientiam infusam, in cuius usu non dependebat à phantasmatis: ergo tunc habuit omnes condiciones necessarias ad merendum; ac proinde re ipsa meruit. Confirmatur, Quia tunc cognovit voluntatem Dei mittentis illum in mundum; & omnia beneficia humanitati suæ collata; & non habebat impedimentum quod minus statim diuinæ voluntati posset consentire; & erat præditus summâ gratiâ Spiritus sancti, quæ nescit tarda molimina: ergo re ipsa tunc consensit, & meruit. Confirmatur Secundò, Quia ex sententia communi Doctorum & D. Augustini, Angeli in primo instanti suæ creationis meruerunt: ergo multò magis Christus, qui in supernaturalibus donis, & eorum usu longè Angelos antecellit.

Tota tem-
pore vita.

Dico Secundò, A primo instanti Conceptionis vsque ad instans mortis continuò meruit Dominus, saltem per actus internos sibi immediatè succedentes. Est communis Doctorum, præsertim hoc tempore: & ex Veteribus nemo negat. Probatur, Quia Christus semper fuit in actuali usu scientiæ infusæ, ut suprà dictum est: nam ita fit in Angelis. Ergo pari ratione semper fuit in usu alicuius virtutis infusæ. Secundò, Quia hoc est longè perfectius; & ab hac perfectione non impediatur vel somno, vel alijs occupationibus; sicut nec à visione & amore Dei: nam usus scientiæ infusæ non pendeat à phantasmatis. Tertiò, Quia non decebat ut Christi virtutes, vel vno momento essent otiosæ: semper ergo erat in ipso bonorum operum successo.

In ultimo
instanti
vita.

Dico Tertiò, Sicut Christus in primo instanti meruit, ita valdè probabile est meruisse etiam in ultimo. Probatur, Quia valdè probabile est dari ultimum instans vitæ: quod tenere debent omnes, qui ponunt animam non excludi per inceptionem alterius formæ; sed per solam desitionem necessariarum dispositionum: nulla enim est ratio cur negent dari ultimum instans formæ prioris, nisi quia oportet dari primum instans formæ succedentis. Atqui homine moriente nulla forma succedit; ut docent omnes Medici, cum plerisque Philosophis: ergo datur ultimum instans vitæ. Atqui Christus adhuc tunc erat viator, habebatque usum rationis, qui tormentis non poterat absorberi: ergo poterat mereri. Si quis tamen neget dari ultimum instans vitæ, is fatetur debet etiam non dari ultimum instans in quo Christus meruit, sed tempus indeterminatum.

II
Non tamen
in ipsa
morte.

Dico Quartò, In ipsa morte, seu animæ separatione, siue hæc facta sit in instanti, siue in tempore indeterminato, quod erat post ultimum instans vitæ, non meruit quidquam; similiter nec post mortem deinceps. Prior pars probatur; Quia si datur ultimum instans vitæ, certè post illud non potest esse meritum; quia anima tunc est separata. Terminus autem merendi idem est qui viuendi hac vita mortali, ut passim docent Doctores & Patres. Et apertè conuincitur ex Scri-

pturis post hanc vitam nullum esse meritum: ut 2. ad Corinth. 5. Eccles. 11. & 14. & alibi. Si autem non datur ultimum instans vitæ, necessè est dari primum instans mortis, seu quo homo non viuit: ac proinde cum hoc quoque instans sit post hanc vitam, & anima tunc sit separata, tunc non potest esse vllum meritum. Confirmatur; Quia oblatione Crucis, Christus totum Redemptionis negotium compleuit; ut patet ad Hebr. 9. v. 12. Per proprium sanguinem semel intravit in sancta, æterna redemptione inuenta.

Sed contrà. Obijciunt Primò, Christus nos redemit per suam mortem: ergo per ipsam meruit & satisfecit: ergo meruit in instanti mortis.

Respondeo ex D. Thoma infra quæst. 50. art. 6. Christum redemisse nos per mortem suam, ut erat in fieri, non ut erat in facto esse; id est, redemit nos per passionem tendentem vsque ad separationem animæ & corporis; non tamen per ipsam separationem, quæ erat terminus extrinsecus Passionis, in quo extrinsecè terminatum fuit Christi meritum, sicut & vita ipsius.

Addit Caietanus: Etsi mors ipsa, ut est separatio animæ à corpore, non sit secundum se meritatoria; tamen considerata ut coniuncta toti Passionis præcedenti, & ut eadit sub eundem actum voluntatis, quo Passio fuit volita; hoc modo etiam ipsa mors est meritatoria: Similiter & mors Martyris. Sed propriè loquendo totum meritum solum durat, quantum durat vita. Quæ post vitam fiunt, non censentur meritatoria, ne extrinsecè quidem denominatione: alioqui etiam Resurrectio, Ascensio, Sessio ad dextram Patris, essent meritatoria: hæc enim omnia actu meritatorio priùs fuere volita.

Obijciunt Secundò, Ex vulnere lanceæ fluxerunt Sacramenta; ut passim docent Patres, Cyrillus, Chrysostomus, Theophilactus, & alij in illum locum Ioan. 19. August. Tract. 120. in Ioannem. Et Leo epist. 4. cap. 6. De latere ipsius fluxerunt sanguis redemptionis, & aqua baptismatis. Atqui Sacramenta nituntur meritis Christi: ergo Christus tunc meruit.

Respondeo; Ob hoc argumentum quidam putarunt illud vulnus inflictum Christo adhuc viuenti. Sed hoc est apertè contra Euangelium Ioan. 19. estque damnatum in Concilio Vienne; ut patet ex Clementina vñica, de Summa Trinitate & Fide Catholica. Dico ergo; Christum non meruisse illo tempore quo vulnus infligebatur; quia tunc erat extra statum merendi: sed meruit in vita, quando illud præuidens acceptauit pro hominum salute.

Dicuntur autem à Patribus Sacramenta fluxisse ex latere, secundum quandam analogiam: nam ille sanguis, & illa aqua, erant symbola Sacramentorum, quæ in Christi passione fundantur: in aqua enim consistit baptismus, in sanguine Eucharistia. Pari modo in eadem Clementina Ecclesia ex latere Christi dicitur formata Ecclesia; quod ibidem fit etiam apud plerisque Patres inuenitur. Quia Ecclesia formatur his duobus Sacramentis: Baptismo nascitur, accipitque vitam; Eucharistiâ alitur & conseruatur.

DVBIVM V.

*Virum Meritum & Satisfactio Christi,
fuerint infiniti valoris?*

¹³ *Negat Durandus.* Quidam censent non fuisse infiniti valoris. Quod insinuat Durandus in 3. dist. 20. q. 2. dum ait, Christum non potuisse reddere Deo *aquivalens* pro beneficiis acceptis. Idem repetit in 4. dist. 15. q. 1. Supponit igitur opera eius non esse infiniti pretij. Idē expresse docet Scotus & Gabriel in 3. d. 19. & 20. & in 4. d. 15. Ait enim Scotus, *Velle Christi, in quo omne meritum cum omnibus suis respectibus, est finitae perfectionis.* Addit tamen Scotus, tantum valuisse ipsius meritum, quantum Deus illud acceptavit. Et quamvis ex parte operis non habuerit congruitatem ut acceptaretur pro infinitis, tamen ex parte personae habuisse. Sed contraria sententia est communis, praesertim hoc tempore. Pro qua,

Verius affirmatur. Dico Primò, Singula Christi opera, ut ab ipso procedebant, erant infiniti pretij & aestimationis in ratione Meriti & Satisfactionis coram Deo. Ita passim Theologi d. 19. & 20. ubi Bonaventura, Richardus, Paludanus, Capreolus, & alij: & in 4. dist. 15. D. Thomas supra q. 1. a. 2. & infra q. 46. a. 5. ad 3. ubi ait: *Minima passio Christi sufficiebat ad redimendum totum genus humanum.* Alexander Halensis 3. parte suae Summae q. 17. memb. 3. & 5. Guilielmus Altisiodorens. lib. 3. Summae Tract. 1. cap. 8.

Clement VI. Probatur Primò, Per Extravagantē Clementis VI. quae incipit, *Venerabilis.* Ubi ait, *Quod gutta sanguinis modica, propter unionem ad Verbum, pro redemptione totius generis humani sufficere: ergo ex se erat infiniti pretij.* Vnde ibidem ait, *Thesaurum Ecclesiae esse infinitum, quem Christus suis meritis, & satisfactionibus acquisivit.* Idem insinuant Patres infra citandi. Neque hic recurri potest ad acceptationem; quia acceptatio non tribuit rei valorem & dignitatem, sed res ob suam dignitatem & valorem acceptatur: vnde supponitur acceptationi: alioquin dicere possemus, quodvis bonum opus hominis iusti, esse sufficiens pro redemptione saltem duorum vel trium hominum; quia potest à Deo ad hoc acceptari. Quod est contra modum loquendi Scripturae & Patrum.

Merita Christi esse sufficiens pro quantumvis multis & gravibus peccatis. Probatur Secundò, Ratione: Prima, Quia merita & satisfactiones Christi, ex parte sua sufficiunt pro peccatis quantumvis multis & gravibus, hominum quantumvis multorum: ergo sunt infiniti pretij. Antecedens est omnino certum, quia Scriptura passim dicit Christum satisfecisse pro peccatis totius mundi; quibus verbis insinuat infinita efficacia pro quantumvis multis: tum, quia possemus merere ne tandem ita excreceret peccatorum mensura, ut meritum Christi non sufficeret. Consequentia patet: & Confirmatur à simili. Quia si aliqua pecunia esset tanti valoris, ut per eam possent coëmi res quaecumque quantumvis multae, ea esset actu infiniti pretij: ergo similiter Christi merita.

Dignitas operantis, est veluti forma dans esse merito. Secunda Ratio: Persona operans erat infinitae dignitatis: ergo quodlibet eius opus erat infinitae aestimationis. Patet Consequentia; Quia persona secundum totam suam dignitatem influit in opus; est enim veluti intrinseca forma ipsorum

operum, quatenus sunt meritoria vel satisfactoria. Cuius signum est, quod nullum opus, quantumvis perfectum aut supernaturale, sit meritorium aut satisfactorium, nisi persona operans sit grata; ut ostensum est 1. 2. quaest. 114. vnde dignitas operantis videtur esse quasi ultima forma, quae dat esse merito & satisfactioni: ut statim infra num. 15. in responsione ad obiectionem, latius patebit.

Tertia Ratio: Si illa persona non tribueret suis operibus infinitum pretium, fieri posset ut opus factum à persona creata, esset parae aestimationis, imò & maioris coram Deo, quam opus Filij Dei. Patet sequela; Quia omni finito, seu habenti certam mensuram, potest dari aequale & maius: atqui hoc est absurdum, & contra Patres citatos quaest. 1. artic. 2. qui dicunt Incarnationem fuisse necessariam ad nostram Redemptionem.

Dico Secundò, Etsi Christi merita sint absolute infinita, tamen reipsa non destinavit illa ad effectum aliquem simpliciter infinitum obtinendum, sed tantum secundum quid infinitum. Explicatur; Est certa aliqua mensura peccatorum, quam omnes homines erant facturi, & poterant facere. Item, est certa mensura gratiae, quam Deus in sua dispositione preparavit, paratus eam conferre. Ad haec, peculiariter retulit Christus suum meritum & satisfactionem.

Probatur Primò, Quia omnis prudens ordinat opera & merita ad effectum possibilem, & rationi consentaneum: sed effectus possibilis, non est absolute infinitus: quidquid enim in particulari possibile est, certa mensura definitur. Secundò, Christus non obtulit suam satisfactionem pro peccatis demonum; quamvis si eius dignitas spectetur, pro illis sufficeret: vnde etiam potuisset ad illa delenda ordinari, si Deo placuisset. Similiter, non obtulit sua merita, ut daretur hominibus tanta gratia & gloria, quantam ipse habebat: quamvis ad hoc, ratione sui pretij, non essent inutilia.

Aduerte tamen, Illum ordinasse sua opera ad quosdam effectus, qui requirebant meritum absolute infinitum, licet illi merito non adaequerentur: ut, ad remissionem culpae mortalis, quae comparatur est infinita; & ad remissionem peccatae aeternae.

Contrà. Obijcitur Primò, Quantitas meriti confurgit non solum ex dignitate merentis, sed etiam ex alijs circumstantijs quae concurrunt: atqui quando plura huiusmodi concurrunt, quamvis vnum sit infinitum, si reliqua sint finita, effectus est finitus: nam tunc quod est infinitum, limitatur ab alijs, ut non infinito, sed finito modo concurrat. Quod patet exemplis: Nam visio beatifica, est finita, licet obiectum eius & species intelligibiles, sint infinita; quia intellectus & lumen gloriae sunt finitae efficaciae, ac proinde limitant concursum obiecti & essentiae divinae. Pari modo, Actus charitatis est finitae bonitatis & meriti, etsi obiectum eius sit infinitum, quia eius influxus ab alijs concurrentibus limitatur: & tamen obiectum magis videtur conferre ad augmentum bonitatis actus, quam persona operans: quia obiectum tribuit actui speciem; ipsa autem persona praecise nihil actui confert.

K k iij

Respondeo,

*Dignitas
persona non
potest alii
de limitari
quo minus
totam suam
dignitatem
operi im-
pendat.*

Respondeo; Negando Antecedens: Eri enim multa sint quæ concurrunt ad augmentum meriti, tamen hoc non impedit quò minus persona tribuat merito infinitum valorem: nam persona operans secundum totam dignitatē suam, quantum potest influit in actum. Nam ipsa, per se ipsam, est veluti vltima forma & cōplementum, conferens dignitatem & valorem actui meritorio & satisfactorio, vt talis est: vnde ab alijs circumstantijs non limitatur. Et ratio est; Quia in merito & satisfactione, non solum ipsa operatio veluti in abstracto considerata exhibetur; sed etiam persona operans submittit se in obsequium alterius, apud quem meretur, vel cui satisfacit. Vnde si persona operans sit infinita dignitatis, confert operi infinitum valorem in ratione meriti, & satisfactionis: pluri enim tale obsequium estimatur apud Deum, quàm si infiniti homines iusti obsequium Deo præstarent. Quod etiam patet exemplis humanis: humile enim obsequium factum alicui à Principe, sine comparatione pluri estimatur, quàm factum à multis plebeis. Secus autem est in obiecto, & alijs circumstantijs extrinsecis: obiectum enim non tribuit actui tantam dignitatem quantum potest, nec influit in illum quantum potest; sed maiorem vel minorem pro variâ habitudine actus ad obiectum; vt videtur in amore Dei: quò enim amor perfectius vnit Deo, eò maiorem ab obiecto suo trahit dignitatem. Similiter alię circumstantię extrinsecę, non tribuunt totam suam dignitatem actui. Intensio autem actus, quia est circumstantia intrinseca augens meritum quantum potest; si esset infinita, augeret etiam meritum infinite, sicut persona: sed hæc infinitudo est impossibilis. Quare cum dignitas personæ, secundum estimationem moralem tantum faciat, quantum intensio: augebit sine dubio infinite.

Dices; Si dignitas personæ est veluti intrinseca forma meriti & satisfactionis: ergo quisque meretur quolibet actu tantam gratiam, quantum habet. V. g. qui habet gratiam vt centum, & facit actum remissum vt vnu, merebitur centum: nam dignitas operantis tantum augeat meritum, quantum ipsa est.

Respondeo, Dignitas personæ non censetur intrinseca forma meriti, quando non concurrat tota suo modo ad opus: vt, sicut cum habens gratiam vt centum, facit actum charitatis vt vnum, hic non tota gratia concurrat ad actum quantum potest; quare non meretur centum: augeat tamen ceteris paribus meritum; quia actus, quò à digniore procedit, hoc ceteris paribus est maioris meriti; licet illa dignitas sit solum extrinsecum ornamentum personæ operantis. Persona autem Filij Dei, tota, & secundum totam dignitatem suam, concurrat ad singula opera: vnde augeat meritum quantum potest, & quasi secundum totam latitudinem & perfectionem suam; quia est ipsum suppositum operans. Simile esset, si illa gratia vt centum, constitueret ipsum suppositum operans seu personam operantem. Aduerte tamen; Meritum non esse tantæ dignitatis aut bonitatis, quantæ est ipsa persona: quia dignitas meriti, est moralis; & solum in ratione meriti & satisfactionis infinita: Personæ autem dignitas, est naturalis, & simpliciter infinita in ratione entis. Meritum tamen est tantæ dignita-

*Alior
tamen meri-
tum, aliter
persona est
infinita.*

tis & bonitatis in ratione meriti, quantæ persona in ratione entis.

Obijciunt Secundo: Si quodlibet opus Christi est infinitum in vi merendi; sequerentur tria incommoda. Primum; Christum non plus meruisse tota vita, quàm primo momento; nec opere perfectissimo, plus quàm minis perfecto; nec magis nos redemisse suâ passione, quàm quauis aliâ actione. Quod videtur contra Scripturam, quæ nostram redemptionem vbique soli passioni tribuit: vt ad Rom. 3. v. 25. *Quem proposuit Deus propitiationem, per fidem in sanguine ipsius.* Item c. 4. & 5. ad Gal. 3. ad Hebr. 2. 9. 11. Alterum incommodum, Christum plus meruisse quàm Deus possit rependere; quia Deus non potest rependere mercedem infinitam: cum tamen hæc sola sit merito infinito commensa. Tertium, Hominum merita & satisfactiones non esse necessarias; imò omnes homines esse saluandos, sine vilo suo merito aut satisfactione: hoc enim, & multo amplius, debitum est merito infinito.

Ad primum incommodum, Respondeo; Eri Christi opera secundum intrinsecam suam & realem bonitatem sint inæqualia; tamen ratione dignitatis personæ, omnia erant æqualis valoris & meriti. Nam tota personæ dignitas afficiebat singula opera quatenus meritoria, tamquam vltima ipsorum forma; ita vt bonitas intrinseca esset intrinseca materia. Quod explicatur Exemplo: Si Rex constitueret vt omnis pecunia regio signo impressa, valeret aureum, cuiuscumque demum esset metalli; tunc quæuis pecunia esset alteri æqualis ratione signi; quamuis ex parte materiæ esset inæqualitas. Ita Christi merita, etsi ratione materiæ seu operis, sint inæqualia; tamen trahunt æqualem dignitatem à diuinâ personâ, quæ veluti character infiguntur.

Dices; Hinc tantum sequi fuisse æqualia in valore ex parte personæ; non autem simpliciter: sicut patet in moneta aurea & aerea eiusdem signi; aurea enim simpliciter melior est.

Respondeo Negando id sequi. Ratio est; Quia persona confert illis meritis infinitam dignitatem; Infinitudo autem ista tollit inæqualitatem, quæ antea illis ratione materiæ inerat; quia infinitudo ista continet eminenter omnem illum materiæ valorem. Sicut enim Deus & creatura simul, non est intensiue quid melius aut præstantius, quàm Deus solus; ita meritum operis, quod est ex bonitate intrinseca, & quod est ex dignitate personæ, non est maius intensiue, quàm quod est ex solius personæ dignitate. Vnde etiam, licet in omnibus Christi operibus esset plus meriti extensiue, quàm in vno; seu potius, licet essent plura merita; tamen non erat plus meriti intensiue. Neque verum est, quod dici solet, multitudinem meritorum æquialere intensiui; nisi in meritis finitis. Hinc quoque fiebat, vt multis meritis non mereretur amplius quàm vno: nec sequentiibus mereretur aliquid noui, quod non meruerat opere præcedente; sed semper idem mereretur: nouis tamen & pluribus titulis: vt recte docet D. Thomas infra q. 34. a. 3. ad 3. Et communiter Doctores cum Magistro in 3. dist. 18.

Aduerte tamen; Christum non obtulisse singula opera sua, tamquam meritum totale & cōsummatum totius præmij; id est, pro nostrâ redemptione; sed tamquam partiale. Obtulit enim omnes vias

*16
Obiectis
incommo-
dis.*

*17
Responso
ad primum
incommo-
dum in
operum in-
equalitate,
Intrinseca
bonitas
operum
Christi se
habet in
sua mate-
ria, & di-
gnitas per-
sonæ infigit
formam.*

*Omnia ope-
ra Christi
non habent
plus meriti
intensiue
quàm vnum.*

*Omnia
Christi me-
rita habent
rationem
vnius inte-
ri meriti
respectu
nostræ re-
demptionis*

nes vitæ suæ actiones & perpassiones per modum vnius continuati meriti in passione & morte cōplendi, pro redemptione nostrā, tamquam ad æquato præmio. Sic enim diuinitus constitutum erat, vt non singulis operibus nos perfectē redimeret, (quamuis singula ex se sufficerent) sed dūtaxat passione: ita vt in termino passionis, id est, in morte, illud meritum completeretur, & nostra redemptio esset perfecta. Vnde omnes Christi actiones & perpassiones ab initio Conceptionis vsque ad instans mortis, ex ordinatione diuinā, & Christi relatione, habent rationem vnius integri meriti, respectu nostræ redemptionis; vt recte docet Scotus in 4. dist. 1. q. 3. a. 5.

Hinc patet, cur potissimum Passioni nostra tribuatur Redemptio in Scripturis. Nempe tūm, quia in ea consummata est; tūm, quia singulari modo à Deo ad hoc ordinata, & à Christo acceptata & relata: idque vt ostenderetur nobis & peccati grauitas, & Dei in nos charitas, & daretur exemplum omnis patientiæ & obedientiæ.

Ad Secundum incommodum, Respōdeo breuiter: Si Christi meritum consideretur secundum pretium omne quod habet; sic nullis bonis creatis ad æquilibrium potest rependi: posset tamen bono increato, v. g. vnione hypostaticā alterius personæ diuinæ compensari, si ad hoc promerendum Christus meritum suum, dispensatione diuinā destinasset. Si autem consideretur, quatenus suberat eius intentio, quā illud referebat ad nostram redemptionem; sic ex æquo compensari potest. Quando autem meritū dicitur infinitū, consideratur secundum suam dignitatem & valorem, quem per se habet; non autem secundum actualē relationem merentis.

Ad tertium; Hæretici admittunt totum: scilicet non requiri nostra merita vel satisfactiones ad salutem; eō quod Christi merita & satisfactiones sint sufficientissimæ; vt pote infinitæ. Sed si hæc Ratio valeret; sequeretur nec fide, nec Sacramentis opus esse ad salutem. Item, creaturis ad suam perfectionem non esse opus yllā operatione aut functione; eō quod virtus diuina sit infinita.

Quare dicendum est, Christum non voluisse sua merita & satisfactiones, salutem hominibus adferre, sine yllā applicatione per Sacramenta, aut absque illorum cooperatione: nec eā mente illa Patri obtulisse. Sed in paruulis requiri applicationem per Sacramenta; in adultis etiam cooperationem. Ratio est: Primò, Quia alioqui daretur hominibus summa occasio negligentiae, & supinæ securitatis; imò præberetur licentia ad omnia peccata. Secundò, Quia maior Christi virtus ostenditur, dum non tantum ipse meretur, satisfaciit, & saluat nos; sed etiam dat nobis virtutem merendi, satisfaciendi, & operandi nostram salutē. Sicut maior ostenditur Dei potentia, dum non tantum ipse agit, & mouet nos; sed etiam dat creaturis virtutem agendi. Tertiò, Quia hominibus gloriosius est vt non tantum per aliena merita saluentur; sed vt ipsi quoque sibi sint causa salutis, licet secundaria.

Sed vt hæc melius intelligantur; Notandum est; Christum obtulisse sua merita, vt essent veluti causa vniuersalis humanæ salutis in genere moris: sicut omnipotentia Dei, est causa vniuersalis perfectionis rerum, in genere entis. Vnde sicut ab omnipotentia Dei, producta est, & assidue

pendet omnis vis creaturæ; ita à Christi meritis pendet omnis virtus merendi in nobis. Et sicut vis creaturæ, est ab omnipotentia Dei, vel immediate, vt per creationem; vel mediante causā secunda, scilicet cælo, elementis, feminibus &c. ita vis merendi in nobis, est à meritis Christi; vel immediate, vt per gratiam præuenientem cui consentimus: vel mediatē, vt per Sacramenta. Rursus, sicut in omni operatione creaturæ, cooperatur omnipotentia Dei; ita in omnibus operibus nostris, cooperatur meritum Christi. Vnde sicut omnipotentia diuina, non ducit res ad perfectionem, sine illarum cooperatione; ita nec meritum Christi, ad salutem, sine illorum cooperatione.

D V B I V M. VI.

Vtrum in Christi Meritis & Satisfactione fuerit perfecta iustitia?

Doctores qui existimant Christi merita non fuisse infiniti valoris, etiam negant in illis cerni rationem perfectæ iustitiæ. Ita Durandus in 3. dist. 20. q. 2. & in 4. d. 15. q. 1. Gabriel & Scotus in 3. dist. 19. Ratio est; Quia Meritum & Satisfactio Christi tota pendebat ex acceptatione gratuita Dei, qui dignatus est Christi opera, ad nouum meritum acceptare; cum alioquin essent debita ratione beneficiorum, quæ Christus in humana natura acceperat. Deinde; Quia secundum se, non erant equalia præmio, ad quod referebantur; sed solum ex acceptatione diuinā.

Altera sententia est communior Theologorum, Christum meruisse & satisfecisse secundum exactā iustitiam. Cuius sententiæ veritas patebit, cum ostensum fuerit in illis omnes condiciones perfectæ iustitiæ fuisse. Hæc autem sunt quatuor. Prima, vt sit æqualitas. Secunda, vt ex proprijs. Tertia, vt ex indebitis alio titulo. Quarta, vt sit ad alterum.

Nunc, Dico Primò, In Christi Meritis & Satisfactione fuit æqualitas; imò magnus excessus ad offensam, & bona supernaturalia gratiæ & gloriæ. Ita passim Doctores in 3. dist. 20. Bonauent. Richardus, Paludanus, & alij supra dub. 5. num. 13. citati: & videtur omnino certum.

Probat; Ad Romanos 5. Apostolus fusè docet obedientiam & meritum Christi, longè potentius esse ad saluandum, quàm Adæ inobedientia ad damnandum, Cuius signum est, quod Christi meritum delectat non solum Adæ peccatum; sed etiam omnia postea superinducta: Adæ autem inobedientia, tantummodò vnum adferat nobis peccatum. Vide D. Chrysostomum in hunc locum, qui hoc optime explicat. 1. ad Cor. 6. v. 20. *Empti estis pretio magno*; & cap. 7. v. 23. *Pretio empti estis*; & 1. Petr. 1. v. 18. *Non corruptibilibus auro & argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi Agni immaculati, Christi*. At pretium, non diceretur magnum, nisi vt minimū esset æquale. Nam si quis pro regno Hispaniæ daret centum millia aureorum, pretium non diceretur magnum, quia non esset æquale: sed tunc solum dicitur pretium magnum, quando excedit rem emptam. Similiter non diceretur emptio, nisi esset saltem æqualitas in pretio: nam alioqui esset donatio, saltem ex parte. Idem patet ex epist. ad Hebr. potissimū

K k iij

cap. 9.

Passioni tribuitur nostra redemptio.

18
Responso ad secundum incommo- dum.

Meritis Christi quatenus suberat eius intentio, reddi potuit æquale.

19
Responso ad Tertium incommo- dum.

Christi merita non excludunt bona nostra opera.

Sunt causa vniuersalis nostra salutis.

20
Sententia negans.

Affermans variat.

Quatuor condiciones perfectæ iustitiæ.

Prima conditio; æqualitas, imò excessus meritorum Christi ad offensam.

Scriptura.

cap. 9. & 10. ubi probat Apostolus solum Christi sacrificium fuisse sufficiens peccatis delendis. Huc etiam facit illud Psal. 139. *Copiosa apud eum redemptio* : quod expendit ibidem Augustinus, & Agapitus Papa in epist. ad Euthymium.

Patres. Secundò Probatur Ex Patribus. Athanas. lib. de Incarnat. Verbi, pag. 4. à principio : *Idè corpus quod mori posset, sibi assumpsit, ut illud Verbi participet effectum, pro omnibus ad plenam satisfactionem, morti sufficeret* : quod deinde elegantissimè explicat.

Basilian. Basilii in illud Psal. 48. *Frater non redimit, redimet homo* : Quid, inquit, homo tantum invenire potest, ut det pro redemptione animæ suæ ? sed inventum est vnum omnibus simul comparandum, quod datum est in pretium redemptionis animarum nostrarum : nimirum pretiosus ille Sanguis Domini nostri Iesu Christi, quem pro nobis omnibus effudit. Deinde causam huius valoris addit, quia non tantum erat homo, sed etiam Deus.

Chrysost. Chrysostomus hom. 10. in epist. ad Romanos : *Quemadmodum, inquit, Si quis in carcerem, quempiam qui decem nummos debet, coniciat ; Et simul cum illo, & propter illum, Vxorem, liberos, famulos : veniat verò alius quispiam, qui non solum soluat decem illos nummos, sed etiam innumera auri talenta largiatur : iam non poterit amplius fenerator decem nummorum debitum vrgerè. Ita & nobiscum factum est : multo siquidem plura, quam debeamus, Christus pro nobis soluit ; tan- roque plura, quanto guttulam exigui Pelagus immensum excellit. Noli itaque diffidere, o homo, cum tantas bonorum divitias videas ; neque sollicitè inquiras, quomodo scintilla illa mortis atque peccati, tanto donorum superinducto mari, sit soluta & extincta.*

Leo. D. Leo epist. 97. c. 2. *Effusio sanguinis Christi pro iniustis, tam potens fuit ad meritum, tam dives ad pretium, ut si vniuersas captivorum in Redemptorem suum crederet, nullum Diaboli vincula retinerent.*

His adde testimonium Clementis VI. suprà dub. 5. num. 13. citati. Quibus testimonijs, Christi meritis tanta vis tribuitur, non ex acceptatione divinâ, quæ propriè nullum valorem tribuit ; sed quia ex se tantæ dignitatis erant, propter dignitatem personæ. Vide dicta quæst. 1. art. 2. dubio 2.

21 *Tres obis.* Dices Primò ; Etiam peccata habebant infinitam malitiam propter dignitatem personæ offensæ. Nam sicut meritum crescit ex dignitate personæ merentis ; ita iniuria & offensio crescit ex dignitate personæ offensæ.

Aliter me. Respondeo ; iniuria seu offensio ita quidem crescit ex dignitate infinita personæ offensæ, ut nullis bonis creatis compensari possit ; quia pluris æstimanda est quævis iniuria Dei, quam omne bonum quod omnes creature possunt facere : non tamen eodem prorsus modo crescit. Nam persona offensæ habet se per modum obiecti ; obiectum autem non influit in actum quantum potest, sed pro habitudine actus ad ipsum. Vnde inter iniurias Dei, una est alterâ maior, quia magis vel minus censetur Deus per illâ contemni. Persona autem Christi operans influit in meritum & satisfactionem quantum potest : nam habet se instar formæ. Quò fit, ut vñ meritum ipsius, nō sit maius altero. Itaque etsi peccatum habeat quandam infinitatem in suo genere, meritum tamen Christi habet multò maiore ; ita ut infinitis peccatis ex aduerso possit opponi.

Dices Secundò ; Ut satisfactio sit æqualis of-

fensionem, requiritur ut satisfaciens sit æqualis offenso : atqui hic nō est ista æqualitas. Nam Christus satisfecit quatenus homo : Deus autem offensus est secundum diuinitatem.

Respondeo ; propriè loquendo Christus non satisfecit ut homo tantum, nec ut Deus : sed ut Deus-homo : seu, quatenus est quoddam suppositum humanum, includens humanam naturam & personam diuinam : & sic non est minor Deo.

Dices Tertio ; Tantum displicet Deo peccatū, quantum ei placet sua bonitas : atqui opera Christi, non tantum illi placent, quantum sua bonitas : ergo opera Christi non tantum illi placent, quantum displicet illi peccatum. Maior probatur ; Quia peccatum ex natura sua est destructivum Dei : Atqui vnum contrariorum tantum odio habetur, quantum amatur alterum.

Respondeo, Negando Maiorem ; Quia peccatum non est tantum malum, quantum bonum est diuinitas. Ad probationem : Peccatum dicitur esse destructivum Dei, secundum affectum, sed inefficacem. Vnde non est tantum malum, quantum si re ipsa ad hoc esset efficax. Quare Christi merita plus possunt Deo placere, quam peccata displiceant : quia maiorem honorem Deo conciliant, quam peccata subtrahant.

Dico Secundò, Christi satisfactio fuit etiam ex bonis proprijs. Hæc est altera conditio solutionis perfectæ iustitiæ. Si enim quis satisfaciat ex bonis sui creditoris, non satisfaciatur secundum exactam iustitiam : quia interueniet tacita remissio. Probatur ; Quia Christus erat absolutus Dominus suarum functionum.

Dices Primò ; Omnia bona opera Christi, Triplex ob magis erant Dei, quam Christi hominis : Nam titulo creationis, vel supremæ cooperationis, erant ipsius Dei : nec poterat ea Deus extra suum dominium ponere.

Respondeo ; Etsi ad restitutionem damni illati necessarium sit, ut restitutio fiat ex illis bonis, quæ ita sunt debitoris, ut etiam non sint creditoris, (quæ causa est, cur Deo propriè nihil possumus restituere ;) tamen ad satisfactionem & meritum, quæ consistunt in actionibus quibus honor defertur, vel voluntas alterius impletur, hoc non requiritur. Hinc feruus satisfaciunt Domino, & Filius Patri, & homo Deo : sufficit enim ad hoc, ut is, qui satisfaciunt, habeat dominium suarum actionum, ita ut omnino liberè se humiliet, veniā petat, aliasque actiones honorarias obeat ; siue alter sit etiam Dominus illarum actionum, siue non. Vnde dominium Dei, quod habet ratione creationis & cooperationis, in opera nostra & Christi, non impedit vllō modo rationem meriti aut satisfactionis ; sed tantum restitutionis propriè dictæ. Sicut dominium Dei, quod habet in actionem peccati, non impedit, quin per eandem actionem fiat ei iniuria ; quatenus est libera actio, & sub dominio hominis.

Dices Secundò, Ea, per quæ fit satisfactio, debent ita esse propria, ut non pendeant assidue ex gratia eius, cui satisficit : alioqui non erit secundum exactam iustitiam : nam gratia interueniet. Atqui ea, per quæ Christus satisfecit, pendunt assidue ex gratia : ergo &c.

Respondeo, Esse id quidem necessarium ad restitutionem ; non autem pari modo ad satisfactio- nem : in hac enim solum requiritur, ut quis se vo- luntariè

Christus satisfecit ut Deus homo.

Christi me- rita magis Deo placent, quæ creatura peccata displiceant.

22 *Secunda conditio : Satisfactio ex proprijs.*

icellis.

Dominium Dei in actionibus Christi, nō impedit satisfactio-

luntariè humiliter, quantum postulat offensio. Pertinet tamen ad quandam satisfactionis exactiorem modum, qui in Christo fuit. Vnde dico, etsi opera Christi pendebant ex gratia; id est, ex gratuito & indebito dono respectu humanitatis; non tamen respectu Personæ Verbi. Vnio enim hypostatica, vnde potissimum habebant æstimationem Christi opera, erat quidem gratia respectu humanæ naturæ, non tamen respectu Verbi, aut huius hominis, ne quidem per communicationem idiomatum: quia vniri Verbo conuenit naturæ secundum se, & vt prior est quam existat in Verbo: vnde non potest communicari Verbo, vel huic homini: dona verò habitualia, ex quibus illa opera secundum substantiam pendebant, non erant humanitati indebita, supposita iam vnione cum Verbo: sed erant debita, & quasi naturalia.

Dices Tertiò; Torus valor Satisfactionis, est à Deo, vt Deus est: ergo à creditore est, cui satisficit: ergo hæc satisfactio non est ex proprijs.

Respondeo, distinguendo Antecedens: si enim intelligatur quod valor meritorum sit à Deo vt Deus est; id est, vt subsistit in diuinitate; sic falsum est: nam hoc modo non communicat meritis suis valorem. Si autem intelligatur quod valor meritorum sit à tota diuina perfectione, quatenus in Filio vnita est humanæ naturæ; sic admitto Antecedens: sed Nego vtramque Consequentiam. Nam hinc tantum sequitur, valorem operum esse ab illa persona, quæ est etiam creditor, sed vt subsistit in natura humana tamquam satisfactor. Eadem enim persona est debitor, & creditor, quatenus subsistit in diuersis naturis. Ad do; parum referre ad iustitiæ rationem, vnde valor operis pendeat, quando ipsum totum opus cum toto suo pretio aut valore est in dominio & potestate voluntatis humanæ; sicut in Christo videmus fuisse: hoc enim sufficit ad rationem satisfactionis & meriti.

Dico Tertiò; Christi Meritum & Satisfactio fuit etiam ex indebitis; id est, non erant alio titulo, præsertim iustitiæ, aut æquivalenti debita. Nam alij tituli debitorum, non repugnant iustæ solutioni: vt si debeas alicui alimenta ex iustitiâ, potes ei perfecte satisfacere, quamuis eadem debeas ex præcepto Magistratus vel misericordiæ.

Quare fallitur Durandus dist. 20. q. 2. dum existimat Christum non potuisse exactè satisfacere pro peccatis ad æqualitatē, eo quod omnia ipsius opera essent debita titulo gratitudinis pro beneficijs acceptis; Nam Primò, falsum est, omnia hoc titulo fuisse debita: nec id vllum fundamentum habet; præsertim cum vnica gratiarum actione posset pro omnibus beneficijs satisfacere. Deinde; Etiam si fuissent sic debita, hoc tamen non impediuisset solutionem debiti iustitiæ: vt patet exemplis humanis. Tertiò, Cum opera Christi habeant valorem absolute infinitum; singula erant sufficientia quibusuis debitis exsoluendis, ex quocumque ea titulo orta essent. Vnde etiam si fingeremus ea alio titulo iustitiæ fuisse debita; tamen erant sufficientissima & illi titulo, & redemptioni humanæ. Ratio est; Quia vnum opus propter illam infinitatem, erat tanti pretij intensiue, quanti plura: sed plura potuissent diuersis debitis ad æqualitatem respondere: ergo & vnū. Plura enim infinita non sunt quid maius intensiue, quam vnum. Vnde hæc conditio, scilicet vt solutio fiat

ex indebitis, non est necessaria ad exactam iustitiæ rationem; nisi quando id quod exhibetur, est finita æstimationis, & idcirco non potest ex æquo pluribus debitis exaquare. Quare hæc conditio non est necessaria ad satisfactionem Christi, quāuis reipsa adsit: quod facit ad cumulum perfectionis illius.

Dico Quarto, Meritum & Satisfactio Christi fuit etiam ad alterum, quantum iustitiæ ratio postulat. Patet hæc propositio imprimis, si comparemus Christi actiones ad Patrem & Spiritum sanctum, qui supposito, naturā, & voluntate, à Christo homine distinguuntur. Et quia hic modus clarior est, idcirco passim Patres dicunt Christum satisfecisse Patri. Idem sæpius insinuat Scriptura.

Dices; inter Patrem & Filium non est perfecta iustitiā; vt Aristoteles docet in 5. Ethicorum. Respondeo; Id verum esse apud homines, vbi Filius est inferior Patri; & quasi pars. At Filius Dei, est æqualis Patri. Et quamuis inter Christū, quatenus est Deus, & inter Patrē, non possit intercedere iustitiā; tamen quatenus ipse subsistit in aliā naturā, sic potest. Sicut etiam apud homines, inter Patrem & Filium potest intercedere iustitiæ ratio, non vt sunt Pater & Filius; sed vt habent alios status, dominia, & iura distincta.

Si autem comparemus Christi satisfactiones ad personam Verbi, & hunc Deum; maior est difficultas: Certum enim est Christum satisfecisse etiam huic Deo, & sibi ipsi: Imò, Primò & per se huic Deo; & consequenter personis: quod insinuat 2. ad Corinth. 5. v. 19. *Erat Deus in Christo mundum reconcilians sibi: Deus, id est, sempiterna diuinitas*, inquit Ambros. lib. 3. de fide ad Gratianum cap. 5. Multi tamen accipiunt ibi Deum personaliter pro Patre. Clariùs 1. ad Timoth. 2. v. 5. *Vnus Deus, & vnus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus*. Vbi Deus accipitur vt est communis toti Trinitati; vt docet D. Augustinus Præfatione in secundam enarrationem Psalm. 29. *Quid est mediator esse inter Deum & homines? Non inter Patrem & homines, sed inter Deum & homines. Quid est Deus? Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Inter illam Trinitatem, & hominum infirmitatem & iniquitatem mediator factus est. Confirmatur; Quia etiam sibi ipsi obtulit Sacrificium Corporis sui; vt disertè docet Augustinus lib. 10. de Ciuitate, cap. 20. *Verus ille mediator, cum in forma Dei Sacrificium eum Patre sumat, cum quo vnus Deus est; tamen in forma serui Sacrificium maluit esse, quam sumere. Idem docet Cyrillus in defensione decimi Anathematismi: Non secundum Sacerdotum morem, alteri fecit Sacrificij modum; sed sibi ipsi potius, & Patri. Quod deinde explicat. Vide etiam Ambrosium lib. 3. De fide cap. 5.**

Ratio est; Quia illi fit satisfactio, qui est offensus, & secundum eam rationem considerato quā est offensus; vt si Papa vel Rex sit offensus, & iniuriā affectus vt Papa, vel vt Rex, non vt priuatus: Atqui tres personæ fuerunt iniuriā affectæ primò & per se, quatenus sunt vnus Deus: ergo illis fit satisfactio quatenus sunt vnus Deus: ergo primò & principaliter huic Deo. Minor probatur; Quia vt sunt vnus Deus, gubernant mundū, imponunt leges & præcepta quæ peccatis violantur: & sunt vltimus finis, summumque bonum, à quo peccatum auertit: ergo iniuria peccati primò & per se tangit ipsam diuinitatem. Hinc sequitur, vt satisfactio

Satisfacit
ex sibi debitis
et naturā
ralibus.

Christus
diuersimodè
est debitor
& satisfactor.

23
Tertia conditio: Ex
indebitis
alio titulo.

Durandus
refellit.

24
Quarta
conditio:
Fuit ad Al-
terum.

Dupliciter
actiones
Christi ed-
parari pos-
sunt. 1. Ad
Patrem &
Spiritus S.

2. Ad
Verbum.

satisfactio sit secundum exactam iustitiam, oportere ut etiam comparata ad hunc Deum communem tribus personis quem primario respicit, & proinde ad ipsum verbum diuinum, habeat omnes condiciones perfecta iustitiae, ac proinde etiam hanc, quae est, esse ad alterum. Eiusdem enim ad seipsum non est vera iustitia nec iniuria.

Ut sit ad Alterum, sufficit actualis distinctio naturarum, & virtutis personarum,

Quod igitur etiam haec conditio addit; Probat: Nam ad rationem iustitiae non est absolute necessaria distinctio personarum, sed sufficit distinctio naturarum, voluntatum, dominiorum: ideo enim in iustitia requiritur distinctio personarum, quia requiritur distinctio iurium eius qui satisfacit, & eius cui satisfacit: atqui ad hoc sufficit distinctio naturarum liberarum, ad quas consequitur diuersum dominium seu ius. Natura enim humana habet proprium quoddam ius seu dominium suorum actuum, distinctum ab eo quod habet Deus in illos. Distinctio autem personarum, non requiritur nisi consequenter, & per accidens; eo quod diuersae naturae non soleant esse nisi in diuersis personis. Vnde cum per mysterium incarnationis factum sit, ut duae naturae liberae, sint in vna persona; idcirco hic, eiusdem persona, quatenus subsistit in vna natura, potest esse functio iustitiae ad seipsam, quatenus subsistit in alia natura.

Quod Confirmatur Primo, Quia hoc modo sunt hic virtute & aequipollenter duae integre Personae: nam Christi personalitas supplet vicem duarum, terminans duas naturas actu distinctas.

Confirmatur Secundo, Quia haec distinctio actualis naturarum, & virtualis personalitatum, sufficit ut Christus quatenus homo, sit subditus Deo & sibi; sit mediator, sit obediens, cultum patriae & sacrificium exhibeat Deo, & sibi ut Deo: atqui haec non requirunt minorem distinctionem quam ratio iustitiae, sed potius maiorem, praesertim actus patriae.

Dices, Sunt multa peccata contra Christum, quatenus homo est; ut omnia peccata Iudaeorum in ipsum commissa: ergo saltem secundum haec, satisfecit sibi secundum idem; id est, homo homini.

Pro iniuria in proximum semper est Deo satisfaciendum.

Respondeo Negando Consequentiam: Quia Christus pro peccatis obtulit Deo satisfactionem, & quatenus erant iniuria Dei, & iniuria Christi hominis. Quia ad Deum pertinet vindicare, non solum suas, sed & aliorum iniurias; cum sit vniuersalis omnium iudex. Vnde pro peccato, & quatenus est contra Deum, & quatenus est contra proximum, debet fieri satisfactio ipsi Deo. Proximo autem non semper est necessarium satisfacere; quia potest condonare sine satisfactione: & si non condonet, potest tamen remitti, si satisfaciamus Deo. Accedit; quod iniuria Dei, sit praecipua, quae intrinsece in omni iniuria continetur. Vnde omnis iniuria, praecipue est iniuria ipsius; eiusque remissio, ad Deum praecipue pertinet, qui in ceteros omnes, quibus fit iniuria, ius habet: ita ut, etiam ipsis iniuris, possit eam condonare. Vnde pro omni iniuria ipsi duntaxat necessario fit satisfactio.

23 Merita Christi sunt ex perfecta iustitia.

Dico Quinto, Merita & Satisfactiones Christi fuerunt omni ex parte secundum perfectam iustitiam. Sequitur ex dictis; quia habuerunt omnes condiciones perfecta iustitiae. Vide Dictionem d. Captiuitate & redemptione generis humani part. 4. cap. 2. pag. 60. Dominicum Soto

lib. 3. De natura & gratia cap. 6. Et in 4. dist. 19. q. 1. a. 2. Andream Vega lib. 7. in Conc. Trident. cap. 8. & alios recentiores. Plerique veterum Scholasticorum idem sentiunt, quod ad rem attinet; etsi in modo loquendi discrepent. Sed colligitur satis ex supra dictis; & ex modis loquendi Scripturae, ubi Christi satisfactio vocatur *Emptio, Redemptio, Pretium magnum &c.* eiusque meritum comparatur cum demerito Adami.

Dices Primo, Christus non ex iustitiae obligatione, sed ex Charitate & obedientia pro nobis satisfecit: ergo eius satisfactio non est ex iustitia.

Respondeo Primo; Non est necesse ut Christus fuerit obligatus ex iustitia ad satisfaciendum: nam & nos meremur ex iustitia vitam aeternam; tamen non sumus ad hoc ex iustitia obligati. Et qui in ludis olympicis vario certamine vincebat, mercebantur ex iustitia palmam; tamen non tenebantur certare. Ratio est; Quia non dicitur meritum vel satisfactio ex iustitia, quasi ex obligatione iustitiae exhibeatur; sed quia tale est, ut ex iustitia ei debeatur praemium, vel remissio. Secundo, Quia etsi Christi satisfactio non fuerit ex obligatione iustitiae; tamen fuit ex virtute iustitiae: nam in satisfaciendo spectauit ius diuinum, quod Deus habebat ut sibi integre pro peccatis hominum satisficeret; & ideo satisfactionem exhibuit, ut illi iuri ad aequalitatem satisficeret: qui amor & affectus aequalitatis, est actus iustitiae. Tertiò, Valde probabile est intercessisse pactum inter Christum hominem & diuinitatem, ut ipse tamquam fidei iussor, onus satisfaciendi pro hominibus in se susciperet; & Pater genus humanum in gratiam admitteret: Et si oratione huius pacti fuit obligatus ex iustitia. Colligitur Isaia 53. v. 6. *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.* Psal. 39. v. 8. *In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui.* Nec obstat, quod hominis ad Deum non sit iustitia, sed religio, vel pro delictis poenitentia: quia religioni & poenitentiae nihil deest ad perfectam iustitiae rationem, quam quod non possimus satisfacere iuri diuino ad aequalitatem: quod prouenit partim ex eminentia illius iuris, partim ex conditione personae creatae. Vnde si haec imperfectio suppleatur per hypostasim ita perfectam, ut iuri diuino possit ad aequalitatem satisfacere; nihil ei deerit ad perfectam iustitiae rationem.

Dices Secundo; Nemo tenetur acceptare satisfactionem oblatam a tertio pro reo; sed solum a reo: ut patet exemplis humanis. Ergo talis satisfactio est ex acceptatione gratuita Iudicis, ac proinde non ex perfecta iustitia.

Respondeo; hoc argumentum solum probat, ut satisfactio non posse esse perfectam iustitiam in hac satisfactione; nisi supposito pacto & promissione diuina: sed hoc non minuit rationem iustitiae; ut patet in alijs contractibus, emptione, redemptione, mutuo &c. Venditor enim etsi non teneatur acceptare pretium oblatum pro equo; tamen si contrahat cum emptore, & pretium sit aequale, est perfecta iustitia inter illos. Nec Iudex redemptionem pro captiuo tenetur acceptare; tamen contractu inito, redimitur captiuus secundum perfectam iustitiam. Non enim requiritur ad debitum iustitiae, ut alter possit alterum obligare nulla supposita ipsius voluntate.

Dices

3. Obiectio.

Dices Tertiò; Obligatio perfectæ iustitiæ repugnans Deo: ergo nemo potest apud Deum secundum perfectam iustitiam mereri. Consequentia patet. Antecedens probatur; Quia Deus est absolutus omnium dominus, nec potest aliquid extra suum dominium collocare: ergo non potest quidquam ex iustitia debere alicui. Nam hoc debitum non videtur posse intelligi nisi respectu eius, qui est sui iuris; non autem respectu eius, qui totus est ipsius debitoris.

Obligatio perfectæ iustitiæ ad puram creaturam, repugnans Deo.

Respondeo; Hoc argumentum bene probat Deo repugnare obligationem perfectæ iustitiæ respectu puræ creaturæ: nam hæc necessariò manet sub eius dominio, & assidue ex eius gratia pendet. Non tamen probat, quin possit se, ut subsistit in vna natura, obligare sibi ut subsistit in altera, idque ex iustitia: quia ipse non cadit sub dominium sui, sed semper est sui iuris. Non quòd tunc obligetur aliqua lege, sed quòd tunc inito contractu, ex virtute iustitiæ necessariò determinetur ad præstandum id, quod pactus est. Posito ergo pacto inter Deum & Christum hominem, poterat Christus homo, obligare Deum ex perfecta iustitia. Illa autem obligatio, qua nos meritis nostris Deum obligamus ad reddendum præmium, est longe inferior; & talis, qualis illa qua seruus obligat dominum, si dominus illi aliquid pro debito seruitio promittat.

Vide lib. 13. de Perfect. Diuini c. 2.

D V B I V M VII.

Utrum Christus potuerit sibi mereri ipsam Incarnationem, seu Vnionem Hypostaticam, eiusque prædestinationem?

26

Ostensum est Christum habuisse merita, & cuius conditionis illa fuerint. Nunc dicendum, quid meruerit tum sibi, tum alijs.

Nō meruit vnionem hypostaticam.

Respondeo igitur, & Dico Primò: Christus reipsa non meruit vnionem hypostaticam, sed hæc ex solo diuino beneplacito processit. Est omnino certa, & communis Doctorum in 3. dist. 4. & D. Thomæ suprà q. 2. art. 11.

Probatur Primò, Quia Scripturæ Incarnationem Filij Dei, solum tribuunt amoris, misericordiæ, & gratiæ diuinæ; nusquam autem meritis. Ioan. 3. vers. 16. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum Vngentum daret. Luca 1. vers. 78. Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Ad Titum 2. versu 11. Apparuit enim gratia Dei Saluatoris nostri omnibus hominibus &c. Et cap. 3. vers. 4. Apparuit humanitas & benignitas Saluatoris nostri Dei. Ioan. 1. vers. 16. Gratiā, inquit, pro gratia: id est, dedit nobis gratiam iustificationis, propter gratiam vnionis.

Augustin.

Secundò Probatur ex Patribus. D. August. lib. De prædestinatione Sanctorum cap. 15. Est præclarissimum lumen prædestinationis & gratia ipse Saluator, ipse mediator Dei & hominum, homo Christus I. E. S. V. S: qui ut hoc esset, quibus tandem suis vel eperum vel fidei præcedentibus meritis, natura humana que in illo est, comparatur? Et infra: Apparet itaque nobis in nostro capite ipso fons gratiæ, unde secundum vnusquisque mensuram, se per cuncta eius membra diffundit. Et gratiā ab initio fidei sue sit homo quicumque Christianus, quā gratiā homo ille ab initio suo factus est Christus. Idem alijs locis sæpè repetit, ut De Bono perseueranti cap. vlt. De Corrupt. & gratia c. 11.

In Enchiridio cap. 40. Idem docet Cassianus lib. 1. & 7. de Incarnatione contra Pelagianos.

Tertiò Probatur Ratione. Primò; Quia certum est ex fide, quòd non meruerit illā per opera tempore antecedentia vnionem: sicut senserunt Cerinthus, Photinus, Origenes, Nestorius, & multi volunt, etiam Pelagius. Nam simul humanitas fuit creata & assumpta. Certum etiam est, etsi non de fide, quòd neque per opera quæ naturā solum vnionem essent priora: nam nulla opera ita possunt vnionem præuenire. Ratio est; Quia omnis operatio, præsertim libera seu meritoria, quæ in illo primò instanti vnionis sit, debet tribui hypostati tamquam principio quod operatur; nam ratio hypostatica est magis intima pertinet ad complementū substantiæ rei. Atqui res prius est completa ad existendum, quàm intelligatur completa ad operandum. Confirmatur; Quia ratio hypostatica facit rem esse sui iuris, & nulli alteri obnoxiam seu incumbentem: id enim quod concipitur ut alteri inexistentem, potius est id quo res operatur, non id quod operatur. Itaque omnis operatio, quæ sit in illo instanti, est suppositi, nō naturæ; ac proinde supponit vnionem factā. Unde non potest illam mereri. Denique; certum est, quod nec per opera quæ tempore aut naturā vnionem sequuntur, possit illam mereri: nam merita debent saltē tempore vel naturā præcedere præmiū; nam comparantur ad illud, ut via ad terminum, ut dispositio ad formam, & ut causa moralis efficiens ad effectum. Confirmatur; Quia ob hanc causam, principium meriti, non cadit sub meritum: similiter nec prima gratia. At vnio hypostatica in Christo erat principium omnis meriti, & prima gratia.

Non enim meruit per opera, item potest præcedentia.

Neque per opera præcedentia naturā.

Neque per subsequenteria.

Secundò; Quia mereri aliquid per opera subsequenteria; supponit magnam imperfectionem: nempe rem illam quam sic meremur, non fuisse in principio collatam absolute, sed conditionatē, & dependentem à futuris operibus. Sed hæc imperfectio nō est ponenda in Christo: nam à principio habuit gratiam vnionis tamquam absolute donatam. Adde; tale opus subsequens non esse propriè meritum, sed potius debiti solutionem; ut statim patebit. Denique; deuit ut summum opus Dei, quod est principium omnium meritorum in humano genere, non fieret ex vllis meritis, sed ex sola Dei liberalitate.

Dico Secundò; Christus etiam nullo modo potuit mereri prædestinationem vnionis suæ hypostaticæ. Ratio est; Quia meritum necessariò est prius ipso præmio, vel in re, vel in præscientiā præmiantis: quia est causa quodammodò efficiens ipsius præmij; scil. mediante scientiā & voluntate præmiantis. Sed meritum Christi neque re ipsa neque in præscientiā Dei potuit antecedere prædestinationem vnionis hypostaticæ: ergo non potuit Christus illā prædestinationem mereri. Maior patet. Probatur Minor; Quia meritum Christi, non poterat esse prius re ipsa, quàm Christi prædestinatio; cum hæc sit æterna, illud temporale. Nec etiā in diuinā præscientiā poterat esse prius: quia licet præuissio meritorum Christi, & prædestinatio Incarnationis sit æterna; tamen illa præuissio præsupponit prædestinationem; non autem prædestinatio supponit illam præuisionem. Ideò enim Christus erat habiturus merita, & illa merita erant præuisa, quia prædestinatum fuit ut Deus esset

27 Nō meruit prædestinationem vnionis hypostaticæ.

esset homo. Neque alius ordo erat possibilis, etiã per potentiam absolutam.

Dices; Saltem præscientia conditionata meritorum Christi, est prior prædestinatione Christi: nempe hæc præscientia: Si prædestinetur, vt hic homo, sit Filius Dei; habebit infinita merita. Sicut etiam præscientia conditionata meritorum nostrorum est prior nostrã prædestinatione: ergo &c.

Respondeo; Hæc præscientia, etsi sufficiat vt Christus sit prædestinatus propter merita, tamquam causam finalem; non tamen sufficit, vt sit prædestinatus propter merita, tamquam merita: sicut nec in nobis sufficit. Ratio est; Quia hæc præscientia non supponit aliquid absolute futurum, sed solum ex hypothesi: meritum autem debet supponi in eo qui meretur, tamquam iam existens, vel tamquam, absolute futurum; nam est causa efficiens moralis. Adde; Quod hæc præscientia conditionata etiam habebatur de omni homine & humanitate: præscit enim Deus de omni homine, quod esset habiturus infinita merita, si ad vnionem hypostaticam eueheretur; non tamen ideo omnis homo meruit vnionem hypostaticam.

28
Neque præ-
miam diu-
collationem.

Dico Tertiò; Neque etiam potuit vilo modo propriè ipsam primam hypostaticam vnionis collationem mereri, sed duntaxat eius continuationem.

Probatur; Quia non operibus tempore vel naturã præcedentibus: talia enim nulla poterant esse, vt ostensum est num. 26: supponimus enim Animam eodem temporis momento creatam & assumptam, vt fides Catholica docet; Neque etiam operibus ipsa vnione naturã vel tempore posterioribus: quia de ratione meriti est, vt supponatur præmio tamquam causa efficiens moralis: atqui meritum quod posterius est Incarnatione, nullo modo supponitur Incarnationi; sed necessariò ipsam supponit, tamquam suum principium vnde essentialiter pendet: ergo implicat vt opus Incarnationem sequens, sit meritum ipsius Incarnationis. Ratio est; Quia mereri, est fieri dignum per aliquod opus præmio: atqui nemo dicitur dignus respectu præteriti, vel prioris boni quatenus prius est; sed respectu conferendi: est enim veluti capacitas quædam boni, & dispositio & ius ad illud. Idem docet D. Thomas suprà q. 2. a. 11. hæc eadem ratione; quia repugnat vt principium meriti cadat sub meritum. Quod intellige de principio, quatenus est principium: nam res illa, quæ est principium meriti, potest sub meritum cadere, non quoad primam eius collationem, sed quoad continuationem post meritum. Et hoc modo potuisset Incarnatio seu vnio hypostatica, & gratia iustificationis, sub meritum cadere.

Sed eius
continua-
tionem.

Imò non est improbable Christum de facto meruisse continuationem seu conseruationem huius vnionis in omne æuum post primum instantans. Ratio est; Quia meritum quod in primo instanti conceptionis habuit, fuit ad hoc sufficiens, & conuenienti ratione potuit ad hoc referri. Nempe, vt hæc continuatio non esset perpetuò ex nudã gratiã Dei, sicut prima collatio; sed etiam ex debito iustitiæ: ita vt ratione illius meriti, esset contra iustitiam, hanc vnionem non conseruare; cum sine merito, liberè potuisset eam Deus non conseruare, sicut initio po-

terat non conferre. Idem rectè dici potest de re-stitutione seu instauratione huius vnionis Verbi diuini cum naturã humanã, quæ per mortem erat dissoluta, & per resurrectionem est instaurata. Nec obstat, quod hæc vnionis restauratione fuerit debita Christo, ratio primæ vnionis factæ in conceptione: quia potuit etiam cadere sub meritum, sicut resurrectio, & gloria corporis, & diuini nominis æterna celebritas; quæ tamen aliàs erant debita. Denique certum est, Christum meruisse huius vnionis innumerabiles quasi replicationes & repetitiones, quæ in Sacramento Eucharistia sunt: nam hoc totum Sacramentum ex ipsius meritis profluxit.

Dices; Si Christus meruit conseruationem, & continuationem vnionis hypostaticæ: ergo & nos meremur gratiã continuationem, imò etiam naturã: nam illa vnio erat Christo natura-
lis, utpote ipsum constituens.

Respondeo; Quod ad conseruationem gratiæ attinet, concedo: qui enim meretur gratiã, meretur quoque illius æternam continuationem, nisi ipse interponat impedimentum. De naturali conseruatione; non meremur eam directè: quia merita nostra non videntur ad hoc habere proportionem: indirectè tamen hanc meremur, quatenus meremur gratiã, & gloriã æternam, quæ sine naturæ conseruatione dari nequeunt.

Dices Primò, Christus meruit Patribus Veteris testamenti gratiã & remissionem peccatorum; quod præmiũ longè prius fuit merito: ergo simili modo per ordinationem diuinam poterit mereri vnionem hypostaticam, præsertim cum executio Incarnationis posterior fuerit meritis præuicis, seu præuisione meritorum.

Respondeo; Christus non propriè & strictè meruit illis Patribus gratiã collationem, & remissionem peccatorum; sed soluit pretium pro illis debitum. Deus enim contulit illis gratiã & remissionem peccatorum propter Christi solutionem præuicam: vnde Christus manebat pro eis debitor, donec satisfaceret. Sicut si Rex conferret parenti alicuius multa beneficia, propter obsequia Filij eius præuicã vel sperata, velletque filium manere obligatum donec obsequijs satisfaceret; illa obsequia haberent rationem pretij, & solutionis debita potius, quam meriti: nisi nomen meriti laxius sumamus, scilicet pro omni opere habente condignitatem ad bonum datum vel dandum. Quomodo intelligendi sunt Auctores, dum dicunt Christum meruisse Patribus antiquis. Simili modo potuisset Christus mereri suam Incarnationem, si Deus ita statuisset; nempe soluendo id quod propter illam debebat: & tunc vnio hypostatica non fuisset in principio data absolute, sed sub conditione futuri operis. Sicut si Militi dentur arma, ea lege, vt teneatur pugnare, nec aliter absolute sint eius; obsequium militis respectu primæ collationis armorum, erit solutio debita: respectu verò future possessionis, erit meritum. Ita in proposito. Itaque Patribus data est gratia propter Christi merita, non vt habent rationem meritorum, sed rationem futura solutionis.

Dices Secundò; Patres & Prophete qui fuerunt ante Christum, meruerunt Christi Incarnationem suis precibus & pijs desiderijs; & eorum merita fundabantur in meritis Christi: quia habebant

bant gratiam propter illa, siue considerentur vt merita, siue vt solutio: ergo Christus meruit sibi Incarnationem, accipiendo nomen meriti, vt extendit se ad solutionem debiti: Nam quod est causa alicuius causae, est etiam causa effectus ipsius.

Patres non meruerunt Christi incarnationem de condigno.

Respondet & Dico Primò; Sancti illi non meruerunt nec potuerunt mereri Christi Incarnationem de condigno secundum legem ordinatam. Est communis Theologorum in 3. dist. 4. Primò; Quia nemo potest alteri mereri gratiam iustificationis ex condigno: ergo multo minùs gratiam vnionis hypostatice. Secundò; Quia illi Sancti merebantur gratiam & gloriam suis meritis; & hoc erat premium adequatum: ergo nullo modo gratiam vnionis, quæ est bonum sublimius. Tertiò; Quia Scriptura istud beneficium tribuit gratuitè Dei dilectioni, & misericordie, & excludit omnia humana merita: quod argumentum omnino conuincit hanc veritatem. Secundum tamen potentiam absolutam potuissent illud mereri, non quidem omnino ex condigno; quia non poterant facere vllum opus dignum tanto premio; sed tamen ex quadam imperfecta iustitia: quia potuissent hæc gratia vnionis promitti sub conditione operum bonorum, qualia puri homines cum gratia poterant præstare. Quia conditione impleta, fuisset debitum secundum quandam imperfectam rationem iustitiæ.

Secundum de congruo eius impletio-nem.

Dico Secundò; Patres meruerunt Christi Incarnationem ex congruo, non quidem propriè secundum suam substantiam; sed secundum quasdam suas circumstantias. Ita comunior sententia Doctorum, Alexandri 3. p. quest. 8. memb. 3. art. 2. D. Thomæ, Bonaventuræ, Richardi, Gabrielis in 3. dist. 4. & multorum recentiorum.

Ratio est; Quia hoc meritum nihil aliud fuit, quam quædam dispositio, qua reddiderunt se pro humana conditione quodamodò dignos vt Deus impleret quod iam antè gratis promiserat. Atqui hoc nihil est aliud, quam mereri, vt non diu extrahatur promissio: implere enim promissum, nihil est aliud, quam non differre. Confirmatur; Quia nihil aliud significant voces Prophetarum. Isaie 45. v. 8. *Rorate cali, desuper, & nubes pluant iustum; aperiat terra & germinet Saluatorem*: Quasi dicat; non ampliùs differatur iustus qui promissus est. Isaie 16. v. 1. *Emitte Agnum, Domine, Dominatorem terræ*. Psal. 78. v. 8. *Cito anticipent nos misericordia tua*. Habacuc 2. v. 3. *Veniens veniet, & non tardabit*. Neque enim mens Sanctorum erat impetrare à Deo tanti mysterij substantiâ ordinari; sed cum scirent illud præordinatum gratis, petebant non differri, sed quàm primùm impleri. Confirmatur Secundò; Quia si propriè meruissent substantiâ Incarnationis, etiam prædestinationem eius meruissent; quod tamen dici non potest. Patet; Quia meritum, cum sit causa moralis, primò & immediatè mouet intellectum & voluntatè eius apud quem mereris, vt ipse velit & ordinet fieri quod mereris.

Dices; Si impetrabant impletionem: ergo etiâ substantiâ: quia non potest impleri sine substantiâ mysterij. Resp. Negando Consequentiam propriè loquendo. Quod patet exemplis humanis. Quia si Rex promittit alicui regnū gratis, potest ille suis obsequijs mereri, vt Rex non differat diu impletionem promissi, etiam si non mereatur absolute ipsum regnū. Sic potest quis mereri solutionem antè terminum, non merendo ipsam re que solui-

tur, vt pote quæ iam sit debita. Meritū enim hoc, non respicit ipsam substantiam rei secundum se, sed solum coniunctionē eius cum hoc tempore; ipsa autem rei substantia sit ex vi prioris decreti vel promissionis. Sic Abraham meruit vt Christus ex ipsius femine nasceretur, vt apertè insinuat Gen. 22. v. 18. *Quia fecisti hanc rem, benedicentur in mine Christe semine tuo omnes Gentes*: & B. Virgo meruit vt esset Mater Dei: nō quòd Virgo aut Abraham hæc intenderint, aut habuerint promissionem sub conditione operis; sed quia sanctissimis operibus suis, se quodamodò dignos præ ceteris reddiderunt, vt Deus hoc mysterium per illos potius, quàm per alios impleteret.

Abraham meruit vt ex suo se-mine Chri-ste nascetur: & Deipara mater Dei.

Iuxta hanc sententiā, facile est explicare, quomodo Patres & Prophete potuerunt mereri Christi Incarnationem, cum illorum meritum ex Christi Incarnatione penderet: nam non substantiam, sed solum impletionē Incarnationis meruerunt; id est, vt non differretur. Habuerunt autem gratiam ex Christi merito & Incarnatione; quatenus hæc erat in preuisione diuinā, tamquam absolute futura secundum suam substantiam ex vi decreti gratuiti. Nec obstat, quòd Deus etiā præordinauerat hanc impletionem tali tempore futurā: quia id ita præordinauerat, vt vellet dependere à Sanctorum precibus, tamquā conditione, sine qua, non esset tali tempore impleturus. Substantiam autem huius mysterij non sic præordinauit: non enim dici potest Christum non incarnandum fuisse, si Prophetæ & Patres non orassent.

DVBIVM VIII.

Utrum Christus sibi meruerit dona gratia habitualia, & gloriam Animæ?

Respondet breuiter, & Dico Primò; Si Anima Christi in principio cōceptionis caruisset illa gratia, vel gloria; certum est quòd eam meruisset. Probatur; Quia idèò nunc re ipsa meruit gloriam corporis, quia eā carebat: ergo si vel ad momentū caruisset gratiā habituali & gloriā, etiā meruisset. Confirmatur; Quia opera ipsius, vel ratione solius dignitatis personæ, erant sufficientia ad omnem illam gratiam & gloriam promerendam: ergo si præcessissent, sine dubio, eam meruissent.

31 Si his caruisset, meruisset.

Verum, quia supra q. 7. a. 12. dub. 3. ostensum est, Christum à primo instanti sue conceptionis, habuisse plenitudinem gratiæ, & gloriam animæ: Dico Secundò; Christus in primo instanti potuit accipere diuinitus gratiam & gloriam ex lito merito; quod meritum, in eodem instanti temporis, prius tamen naturā, poterat elicere. Est communis serè Doctorum, excepto Caietano, & quibusdam Thomistis. Ratio est; Quia nulla hic est repugnantia.

Potuit mereri Gratiam & gloriam in primo instanti conceptionis.

Ac Primū, quòd Gratiam tunc potuerit accipere ex merito: Probatur; Quia gratia habitualis in Christo, non erat absolute prima gratia efficiens illum Deo grati; sed prior erat gratia vnionis, quæ per se sola erat sufficientissima ad merendum: sed in eodem instanti, quo quis habet gratiam primam, potest per illam mereri secundam, eamque simul accipere; vt patet, cum quis mereatur augmentum gratiæ, quod in eodem momento datur: ergo per meritum ex gratiā vnionis profectū, poterat mereri gratiam habitualē. Secundò; In eodem instanti, quo se disponit persona creata

Prob. de Gratia.

A simili.

L 1 ad gratiam

ad gratiam iustificationis, per illam ultimam dispositionem meretur ex congruo illam gratiam quæ in eodem instanti datur; & quod meritum non sit ex condigno, est, quia non supponitur persona grata. Atqui Christus potuit etiam accipere gratiam habitualement per propriam dispositionem (sicut D. Thomas & multi Doctores sentiunt de Angelis & Adamo:) ergo illa dispositio fuisset meritoria illius gratiæ; & quia supponebat personam iam gratam, fuisset meritoria ex condigno.

Prob. de Gloria.

Quod autem tunc etiam potuerit mereri Gloriam quæ in eodem instanti dabatur: Probatur Primò; Quia qui meretur gratiam, meretur etiam gloriam: ergo qui meretur primam gratiam habitualement, meretur etiam primam gloriam. Atqui hæc poterant simul dari; quia in Christo opus meritorium & gloria, non pugnant, sicut in nobis: nam ipsius meritum non erat ex fide, sed ex scientia infusa, quæ simul esse potest cum visione beatificâ.

Potuisse Gloriam mereri non merendo Gratiam.

Secundò Probatur potuisse mereri gloriam, etiâ non merendo gratiam: quia alij homines etiam si non merentur primam gratiam iustificationis ex condigno, merentur tamen primam gloriam ex condigno: ergo idem potuit Christus, si intelligamus gratiam habitualement antecessisse ordine naturæ meritum, & per illam Christum liberè operatum prius naturâ quàm acciperet gloriam; quod sine dubio fieri potuit.

In eodem instanti beatitudo & eius meritum ex scientia infusa, simul esse possunt.

Tertiò; Nulla potest assignari ratio, cur non possit quis beatitudinem mereri, & illam in eodem instanti accipere, si meritum non sit ex fide, sed ex scientia infusa. Non enim repugnat ex parte Dei, qui eodem momento quo fit meritum, acceptat illud, & simul potest præmium reddere. Nec ex parte meriti aut præmij, quia in momento fiunt. Nec ex parte ordinis, quia est ordo causæ & effectus: vel dispositionis & formæ, quæ simul esse possunt.

Soluntur obiectiones.

Dices Primò; Meritum se habet ut via, præmium ut terminus: at fieri nequit ut aliquid sit simul in viâ, & in termino, &c.

Respondeo; Non repugnat viam simul esse cum termino, quando via est momentanea. Patet; Quia contritio est via ad gratiam sanctificantem, & tamen est simul tempore cum illâ. Idem patet in merito augmenti gratiæ.

Dices Secundò, Ex D. Thoma 1. p. qu. 62. a. 4. Meritum gloriæ est ex gratiâ imperfectâ; gloria autem ex gratiâ consummatâ: ergo meritum gloriæ & gloria non possunt esse simul.

Respondeo; D. Thomas per gratiam imperfectam intelligit eam, quæ ex fide operatur: & hæc non potest simul esse cum gloria seu beatitudine. Verum in Christo non erat talis gratia imperfecta; non enim operabatur ex fide, sed ex clarâ cognitione, quæ simul esse potest cum beatitudine.

32 Probabile est meruisse gratiam.

Dico Tertiò; Probabile est Christum re ipsâ meruisse Gratiam & Gloriam Animæ. Neque hæc sententia ullam censuram meretur. Probatur Primò; Quia multi & graves Theologi id tenent. Guilielmus Altissiodorensis 3. parte summe tract. 1. c. 7. Albertus Magnus in 3. dist. 18. & ibidem aliquot alij, præsertim Scotistæ. Et Probatur; Quia in omnibus alijs Sanctis magna est perfectio habere beatitudinem, non solum ut hæreditatem ratione filiationis adoptivæ; sed etiam ut præmium & coronam bonorum operum: ergo etiam

in Christo erit perfectio. Confirmatur; Quia ad Christi dignitatem pertinet, ut nulla sit beatitudo nec in ipso, nec in alijs hominibus, quæ non sit collata ex ipsius meritis. Secundò; Idem probatur de Gratia: nam probabile est Christi Animam fuisse sanctificatam per propriam dispositionem, motumque liberi arbitrij: sicut multi sentiunt de Angelis & Adamo; & expressè docet D. Thomas infra quæst. 34. art. 3: ergo illa dispositio ordine naturæ antecedeat & gratiam habitualement & gloriam: ergo erat meritoria omnium posteriorum donorum: sicut in nobis ultima dispositio est meritoria de condigno primæ gloriæ; cur similiter in Christo illa dispositio non erit meritoria etiam gratiæ, cum supponat subiectum gratum?

Dico Quartò: Probabilis tamen & verius est, 33 Christum non meruisse re ipsâ gratiam habitualement, aut alios habitus infusos. *Probabilis tamen negatur de Gratia.*

Probatur; Quia hæc est communior sententia Doctorum cum Magistro dist. 18. Bonaurenture, Scoti, Durandi, Richardi, Paludani, Gabrielis. Idem docet Canus lib. 12. de locis cap. 14.

Secundò Probatur; Quia nullus actus supernaturalis in Christo prior fuit ne quidem naturæ ordine, gratiâ habituali: ergo illam non meruit. Nam meritum, saltem naturæ ordine, debuit antecedere præmium. Antecedens Probatur; Quia Anima Christi omnes actus suos semper perfectissimo modo fecit: ergo semper operata est ex habitu: nam perfectus modus operandi est, quando quis operatur ex principio intrinseco actui proportionato: hoc autem principium respectu actuum supernaturalium, est potentia animæ completa per habitum diuinum. Nam potentia nuda, solum habet vires inchoatas & dimidiatas ad huiusmodi actus; nec potest perfecte compleri nisi per dona habitualia. Confirmatur; Nam primus actus scientiæ infusæ, seu prima agnitio Dei supernaturalis ad meritum requisita, non potest perfecte modo haberi, nisi procedat ex lumine supernaturali infuso: ergo illa cognitio supponebat habitum unde procederet. Similiter prima dilectio Dei, in qua primum meritum debebat procedere ex dono charitatis. Atqui habitus potentialium supponunt habitum gratiæ in essentiâ animæ: sicut potentia supponunt existentiam; idque maximè in Christo, cui omnes habitus perfectissimo & maximè naturali ordine fuerunt infusi. Ergo gratiam & dona habitualia non meruit, sed prius naturâ accepit, quàm meritum eliceret.

Probatur Tertiò; Quia tota gratia habitualis Animæ Christi, erat veluti proprietas connaturalis proveniens ex visione cum Verbo: ergo sicut Anima secundum essentiam suam per se primo vniebatur Verbo, & potentia tantum vniebantur secundariò ipsi Verbo; ita etiam Anima prius naturâ accipiebat gratiam à Verbo, quàm potentia: ac proinde non poterat illa gratia cadere sub meritum, cum omne meritum fiat per potentias animæ. *Gratia habet se in se propter prædictam provenientiam ex visione cum Verbo.*

Denique; Quia habitualis gratia, vñâ cum gratiâ visionis, erat principium omnis meriti: ergo non debebat cadere sub meritum. Confirmatur; Quia par erat, ut principium meriti, & omnis boni supernaturalis in genere humano, esset omnino perfectum, non solum quoad personam, sed etiam

sed etiam quoad Animam, quæ est principium quo ipsius meriti. Sicut Adam erat omnino perfectus in bonis naturalibus.

Dices: Ergo Anima Christi non fuit sanctificata per proprium actum; quod tamen asserit D. Thomas infra q. 34. a. 3.

Anima Christi non fuit primo sanctificata per proprium actum.

Respondeo; Verè non fuisse sanctificatam per proprium actum, tamquã dispositionem quæ naturã prior sit infusione donorum habitualium: talis enim dispositio in voluntate non requiritur, nisi ad remouendum impedimentum, scilicet affectum peccati; vel certè ad eleuandam naturam ad statum supernaturalem; quarum neutrum locum habet in Christo. Deinde; Talis dispositio non potest elici ab habitu gratiæ, & sic imperfecto modo fieret, qui non est tribuendus Christo: Actus enim qui prior est habitu, vt dispositio, non potest elici ab habitu ad quem disponit: hoc enim contradictionem implicat, quidquid Thomistæ dicant. D. Thomas autem tantum vult dicere Christum sanctificatum per motum liberi arbitrij, qui erat tamquam dispositio manans ab illã gratiã, non tamen preparans ad illam gratiam; sed efficiens vt gratia illa connaturali modo conferretur: itaque erat dispositio non preparans, sed ornans.

34 Verius etiam negatur de gloria.

Dico Quintò; Verius etiam est Christum habuisse gloriã Animæ sine proprijs meritis. Primò, Quia hæc est communior sententia Doctorem. Secundò, Quia primus actus supernaturalis, qui fuit in intellectu Animæ Christi, erat ipsa visio beata: ergo omne meritum supponebat visionem beatificam. Patet Consequentia; Quia omne meritum fundatur in cognitione supernaturali, eamque supponit: ergo si visio est prima cognitio supernaturalis in Anima Christi, meritum supponit illam, non autem meretur illam.

Primus actus Animæ Christi fuit visio beatifica.

Antecedens Probatur Primò, Quia gratia habitualis cum suis virtutibus annexis fuit prior ordine naturæ actui & merito: ergo etiam lumen gloriæ fuit prius actu supernaturali & merito: nam vna ex virtutibus quæ maximè comitatur gratiam consummatam, est lumen gloriæ: imò videtur esse absolutè prima virtus. Nam sicut intellectus est prima potentia animæ, ita virtus illa quã intellectus eleuatur supernaturaliter, est prima veluti potentia gratiæ in essentiã animæ existentis. Et quoniam in statu imperfecto virtus qua eleuatur intellectus, sit fides; tamen in statu gratiæ perfectæ prima virtus est lumen gloriæ. Nunc vterius: Si lumen gloriæ est prima virtus annexa gratiæ consummate: ergo visio beata est primus actus, qui ordine naturæ fuit in intellectu Animæ Christi. Patet Consequentia; Quia primus actus maximè connaturalis lumen gloriæ, est visio Dei, qui est ipsius primarium obiectum intimè præsens: sicut primus actus, & maximè connaturalis lumen Angelico, est visio essentiæ Angelicæ.

Secundò Probatur Antecedens, Quia ad perfectionem Christi spectat, vt primus eius intuitus fuerit in diuinam essentiã, vt ab illã hauriat quodammodò omnem aliam scientiam. Sic enim intellectus Animæ Christi erit similior intellectui diuino, qui primò fertur in diuinam essentiã, & ab hac ad reliqua. Confirmatur; Quia cum tota illa scientia supernaturalis fuerit Christo debita, & quasi connaturalis; non erat

conueniens vt ipse procederet in illã ab imperfecto ad perfectum, sed debuit à perfectiori initium sumere.

Ex his solui possunt Argumenta facta pro tertiã propositione: nam cetera non sunt paria, vt ibi supponitur. Patet etiam, Quo modo intelligenda sit Ratio D. Thomæ; nempe: Meritum beatitudinis & beatitudo non possunt esse simul; Meritum enim ex naturã suã est ex gratiã imperfectã, id est, operante per fidem: quòd si detur aliquod meritum non fundatum in fide, iam illud supponet visionem beatificam; quia supponit aliquam scientiam supernaturalem claram, quæ non datur, nisi ratione status beatifici. Vnde tale meritum non potest esse meritum respectu visionis beatæ, cum illam supponat.

DUBIUM IX.

Vtrum Christus sibi meruerit Corporis gloriam, & Nominis exaltationem?

Caluinus lib. 2. Instit. c. 16. §. vlt. reprehendit primò Theologos tamquam curiosos & temerarijs, quòd hæc inquirent; tenet partem negantem. Primò, Quia si aliquid sibi meruisset, propter se potius quàm propter nos venisset, cum tamen Scriptura vbique doceat illum nobis datum, nobis venisse, nobis meruisse. Secundò, Frigeret illa demonstratio charitatis, de quã Apostolus ad Romanos 5. vbi pro inimicis mortuus dicitur. Tertiò, Quia non potest esse tantum meritum vt homo fiat Iudex mundi, caput hominum & Angelorum.

35 Caluinus negat.

Respondeo & Dico Primò, Christus Passione suã meruit gloriam sui corporis. Est fide certa. Probatur; Ad Philip. 2. v. 8. Humiliavit semetipsum factus obediens vsque ad mortem: propter quod & Deus exaltauit illum &c.

Meruit gloriam corporis.

Respondet Caluinus, Propter, non significare causam, sed consequentiam; hoc sensu: Christus primò passus est, deinde exaltatus. Sic etiam exponit illud Lucæ 24. v. 26. Oportebat pati Christum, & sic, id est, hoc ordine, inquit, intrare in gloriam suam.

Responsio Caluini.

Sed contrà; Quia etiã in illo Lucæ significatur causa: sicut cum dicimus, Oportet currere, & sic accipere brauium. Quòd autem illud Propter, significet causam; Patet, Tùm ex communi modo loquendi, & vocis proprietate: tum ex illo ad Hebr. 2. v. 9. Videmus IESVM propter passionem mortis gloriæ & honore coronatum. Vbi etiam nomine, Corona, insinuat præmiũ & merces, ac proinde meritum in passione. Denique omnes Interpretes volunt significari meritum & causam: Chrysostomus, Theophylactus, Oecumenius, Ambrosius, Beda, Anselmus, &c. Vnde patet hanc esse communem sententiam Patrũ. Quibus accedunt omnes Doctores cũ Magistro in 3. d. 18. Nec Scotus dissentit ab alijs, nisi modo loquendi. Ratio est, Quia in Christo cõcurrebant omnia necessaria ad meritum huius gloriæ corporis; eratque perfectius eam mereri, quàm nõ mereri, nec vllam aliã perfectionem excludit. Hinc sequitur, Christum meruisse suam Resurrectionem, & omnes dotes corporis gloriosi. Item ablatione omnis tristitiæ, & capacitatis tristitiæ in Animã: iuxta illud Psal. 44. v. 8. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem; propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.

Item meruit Resurrectionem, Dotes corporis gloriosi, & ablationem tristitiæ.

L l ij

Dico

36
Nominis
celebritas
tem.

Dico Secundò, Christus etiam meruit sablilitatem & celebritatem sui nominis, & omnem externam gloriam apud vniuersam creaturam rationalem. Patet ad Philip. 2. v. 9. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine IESV omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum. Apoc. 5. v. 12. Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutē, & diuinitatem (id est, vt ab omnibus agnoscat & colatur tamquam Deus) & sapientiam, & fortitudinem & honorē, & gloriam. Ioan. 17. v. 1. Pater venit hora, clarifica Filium tuum. Et infra v. 5. Et nunc clarifica me tu Pater apud te ipsum, claritate quā habui prius quā mundus esset apud te, id est, vt etiam in humanitate agnoscat & colat Deus. Ratio est; Quia Christi meritum dignissimum est tali prœmio; & reliquæ meriti conditiones adsunt. Optima quoque est proportio inter tantam eius humilitatem, & tantam exaltationem.

Testimo-
nia & si-
gna quibus
sua digni-
tas est pa-
tescunt.

Hinc probabiliter colligunt quidam Doctores, Christum meruisse etiam omnia ea, quibus eius dignitas hominibus est patefacta, dum adhuc esset in vita mortali: vt testimonium Angelorum in nocte Natiuitatis, & in die Resurrectionis: Testimonium Stellæ & Magorum: Testimonium Patris in Iordane, & in mōte: Prodigia in morte, & similia. Etsi enim hæc fierent ad hominum fidem confirmandam, tamen etiam pertinebant ad gloriam Christi; & sub vtrâque ratione, poterant sub eius merito cadere.

Dignitatē
Regis &
Capitis.

Secundò colligitur, Christum meruisse regiam dignitatē in vniuersum orbem. Patet Psal. 2. v. 8. Postula à me & dabo tibi Gentes hereditatem tuam. Et v. 6. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius. Isaia 53. v. 12. Peccata eorum ipse portauit: idē dī speritum ei plurimos, & fortium diuidit spolia. Matth. 28. v. 18. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Similiter meruit dignitatē Capitis, nam eadem est ratio, Aduerte tamē, illum non meruisse, primum illum titulum Regis aut Capitis; nam hunc habuit ante omne meritū ex sola Dei ordinatione. Sicut etiam non meruit vt esset mediator teste D. Augustino de Prædestinatione Sanctorum c. 15. Vnde cū Pilatus dixisset: Ergo Rex es tu? Respondit: Ego in hoc natus sum, & in hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati: scilicet regni mei. Meruit tamen domini exercituum, & externā declarationē huius dignitatis: quod satis indicant Scripturæ citatæ. Præterea meruit potestatem iudiciariam, vt docet D. Thomas infra qu. 59. art. 3.

37
Soluntur
Argumenta
Caluini.

Ad Argumenta Caluini. Ad Primum, neganda est sequela. Christus enim solum propter nostram inopiam venit, non propter suam: tamen postquā venit accepta serui formā, potuit etiā sibi mereri. Ad Secundum, Negatur illam demonstrationem charitatis fringere: quia propter nos carnem passibilem accepit, & mortem passus est; quod alioqui non fecisset: non enim propter gloriam corporis sui necesse erat pati, cū hæc illi ante omne meritum deberetur. Posito tamen quod propter nos carnem passibilem acceperit, nihil vetat, quin etiam sibi gloriam carnis suæ meruerit; quia meritum eius ad hoc dignissimum est, & nobis idēd nihil detrahitur. Ad Tertium, Si Christus meruit totius mundi expiationem, quod sine dubio maius est; quomodo non potuit mereri vt esset totius mundi Iudex?

DVBIUM X.

Vtrum Christus meruerit Angelis
Gratiam & Gloriam?

Origenes hom. 1. in Leuit. & hom. 24. in Numeros, censet Christum redemisse Angelos, & esse mortuum pro illis. Quam sententiam videtur approbare D. Hieronymus in cap. 1. & 4. ad Ephesios: sed more suo solum refert sententias aliorum, nec probando nec improbando. Hæc sententia si intelligatur de Angelis malis, est hæretica: supponit enim pœnam dæmonum non esse æternam. Si de bonis; est omnino falsa & temeraria, vt statim dicam.

Alij dicunt Christum quidem non redemisse Angelos, cū numquam captiui fuerint; tamen propter eius merita præuisa, datā illis esse gratiā, & consequenter gloriam. Ita plerique Doctores suprā citati q. 1. a. 3. n. 38. qui docent Christum incarnandum etiam si Adam non peccasset; quamquam non omnes.

Resp. & Dico Primò: Christus non redemit Angelos, nec mortuus est pro illis. Est omnino certa. Probatur ex illis Scripturæ locis, vbi dicitur Christum propter peccatores venisse; vt Actor. 4. 1. Tim. 4. Ad Gal. 3. 1. Pet. 1. Deinde Apostolus 2. ad Cor. 5. v. 14. ait: Si Christus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt: atqui Angeli nō possunt dici mortui, nec eo sensu quo ibi Apostolus, scilicet secundum vitā peccati, nec alio. Ad Heb. 2. v. 16. Nusquam Angelos apprehendit Deus, sed semen Abrahæ: id est, Scriptura nusquam dicit Christum Angelos labantes reduxisse; vt exponit Chrysost. Vide D. Aug. c. 61. 62. 63. Enchiridij. Et Greg. lib. 28. moral. c. 14. in illud. Iob. 38. v. 7. Cū me laudarent astra matutina. Et ratio est, Quia boni non egebant redemptione, nec satisfactione, cū non peccarint: malis autem non profuisset; quia statim æternis pœnis sunt deputati.

Dico Secundò, Etsi nō sit improbabile Angelis gratiam & gloriam esse datam ex Christi meritis, probabilius tamen & verius videtur contrarium.

Probatur Primò, Nam plures hoc tenent, & quidam grauiores Doctores. D. Thomas in 3. d. 13. q. 2. a. 2. quæstione. 1. D. Bonauen. eadem dist. a. 2. q. 3. Durandus, Paludanus, Maior, Gabriel, & alij eadē dist. Driedo De captiuitate & redempt. tract. 4. c. 2. pag. 8.

Secundò, Probatur omnibus illis locis in quibus Scripturæ & Patres docent Christum tantum propter nos venisse. Vide dicta suprā qu. 1. art. 3. Mirum sanē esset, rem tantam, quæ tantoperē ad Christi dignitatem pertinet, à Scripturis & Patribus esse tacitam. Quod argumentū, etsi sit ab auctoritate negatiuē, est valde efficax; Idē Confirmatur ex illo ad Heb. 2. v. 11. Qui sanctificat, & qui sanctificantur, ex vno omnes; propter quam causam non confunditur fratres eos vocare. Hic Apostolus fusē docet Christum debuisse esse naturæ & conditionis passibilis, eod quod sanctificandi per illum, essent talis naturæ: Sacerdōs enim debet eis similis esse, pro quibus Sacerdotio fungitur. Vbi satis indicat Angelos per Christum non esse sanctificatos, quia non descendunt, ex eodem parente. Vnde infra v. 16. sic argumentatur: Nusquam Angelos apprehendit, scil. ne perirent, sed semen Abrahæ apprehendit: ergo debuit per omnia fratribus assimilari.

Tertiò

Prima
Ratio.

Tertio Probatur; Ratione. Primo, Quia etiam si Christus non venisset, Angelis tamen fuisset data gratia: ergo non habuerunt eam ex Christi meritis. Antecedens patet; Quia sicut natura illorum fuit præordinata sine dependentiâ à Christi merito; ita in eodem signo fuit præordinata illorum gratia: quia Deus non præordinavit Angelicam naturam nisi perfectò modo, scilicet ut esset particeps diuinæ naturæ per dona supernaturalia & beatitudinem.

Secunda
Ratio.

Secundò, Si Angeli habuissent gratiâ ex Christi meritis, non debuissent accipere gloriam ante Christum; ut patet in Patribus veteris Testamenti. Confirmatur; Tùm, quia non decebat, ut illi, qui per Filium erant adoptati, hereditatem cælestem adirent ante Filium: tùm, quia illis data fuisset gratia modo imperfecto, scilicet dependenter à meritis futuris. Ergo non debebant accipere consummationem antè solutionem præstitam.

Tertia
Ratio.

Tertio, Adam non habuit gratiam, qua primò sanctificatus est; ex Christi merito: ergo nec Angeli. Antecedens Probatur, Quia alioqui Christus debuisset illi reuelari à principio cum primum fuit formatus: nõ enim credibile est sine explicita fide Incarnationis esse iustificatum, si ex Christi merito gratiam accipere debuit. Atqui Patres tantummodò insinuant hoc mysterium illi in ecclasi reuelatum, quando de latere eius formata est Eua: nec vlla ex ipsis capi potest coniectura hanc reuelationem antea factam; quin potius non obscure insinuant tunc primum factam. Vide D. Augustinum lib. 9. de Genesi cap. vlt. Et Leonem epist. 23.

Quarta
Ratio.

Eccles. 7.
v. 30.
Genes. 1.
v. 27.

Quartò, Rectitudo status innocentie pertinet ad opus creationis, ut insinuat Scriptura, cum ait; *Hominem creatum esse rectum, & Creatum ad imaginem & similitudinem Dei.* Vnde & Patres vocant illam, *naturalem rectitudinem, naturalem dignitatem, naturale bonum.* Leo serm. 1. de Ieiunio, & serm. 13. de Passione. August. de Spiritu & littera cap. 27. Atqui totum opus creationis primæ, est ex solâ Dei bonitate, non ex merito alicuius. Confirmatur; Quia D. Aug. lib. De corrept. & gratia, c. 10. 11. & 12. aperte insinuat gratiam Angelis & homini in statu innocentie datâ non fuisse ex Christi merito; nam distinguit hanc ab illa, dicitque acceptam esse ex bonitate conditoris: eam autem quæ data est ex Christi merito, longè esse alterius conditionis.

Quinta
Ratio.

Apocal. 7.
v. 4.

Quintò, Si Angeli habent gratiam ex meritis Christi: ergo saltem empti sunt pretio meritorum eius, quamvis non redempti; redemptio enim captiuitatem supponit. Item ergo pro Angelis sacrificium suum obtulit; in hoc enim eius meritum maximè consistit: alioqui quod opus pro illis fecit? Itaque & ipsi dealbati sunt in sanguine Agni. Quæ omnia parum sunt consentanea modo loquendi Scripturæ & Patrum.

40
Soluntur
Argumenta.

Contrâ. Obijcitur Primò: Ioan. 14. vers. 6. *Ego sum via, veritas, & vita: Nemo venit ad Patrem nisi per me:* illud, *Nemo*, est generale ad homines & Angelos.

Respondeo; Nihil cogit extendere ad Angelos: accipi enim debet secundum subiectam materiam de hominibus, qui procul sunt à Patre: sicut illud Ioan. 6. v. 44. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum:* ubi de solis hominibus est sermo; sequitur enim: *Et ego resuscito*

tabo eum in nouissimo die. Similiter Ioan. 17. v. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum:* aperte de hominibus loquitur, ut patet ex præcedentibus: & sensus est; Ratio, Quia homines debent peruenire ad vitam æternam, est per fidem Dei & Messie.

Obijcitur Secundò, Ex Gregorio in cap. 2. lib. 1. Regum; *Nullus hominum neque Angelorum sanctus est nisi per Christum.* Respondeo; Gregorius non habet hæc verba; sed solum dicit, *Neminem esse sanctum nec hominem nec Angelum absque dono Vnigeniti.* Probat autem Angelos esse sanctificatos ab vnigenito, non quod meritis eius, sed quia virtute & omnipotentia eius sanctificati sunt; iuxta illud Psalmi, *Verbo Domini celi firmati sunt.*

Gregorius
explicat.

Obijcitur Tertio ex eodem Gregorio ibidem; *Quia, inquit, Vnigenitus Dei, Deus est, extra enim non est aliquis; (id est, nemo habet statum iustitiæ) quia nemo Electorum nisi in ipso est. Quod sic refertur ad diuinitatem eius, ut nequaquam intellectum humanitatis eius euacuet; quia iustus esse non potest, qui fidem non habet Incarnationis.* Respondeo, Loquitur solum de hominibus, quorum propriè est iustificari & accipere statum iustitiæ per Christi fidem: nemo enim habet statum iustitiæ nisi in ipso per fidem maneat: ubi illa dictio, *Nisi*, non excludit, inquit, humanitatem assumptam: Nam, ut Scriptura docet, *Nemo potest esse iustus nisi per fidem diuinæ Incarnationis:* scilicet post hoc mysterium exhibitum. Suprà ostenderat Gregorius quomodo Angeli fuerint iustificati per Vnigenitum.

Obijcitur Quarto, Ex eodem Gregorio hom. 14. in Ezechiel. *Vnigenitus Patris, qui sursum est firmatus Angelorum, inferius factus est hominum redemptio.* Respondeo; Aperte indicat Filium per diuinam naturam esse firmitatem Angelorum. Patet ex verbo, *Sursum:* & quia, ut statim subdit, est illis fortitudo ne cadant. Quid autem Gregorius sentiat, patet ex lib. 4. in lib. primum Reg. c. 1. *Nisi, inquit, Adam peccasset, Redemptorem nostrum carnem nostram suscipere non oporteret. Non enim venit vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Si ergo peccata decissent, eum venire non oporteret.*

Obijcitur Quintò & vltimò, Ex D. Thomæ Commentario in Ioannem, in illud: *De plenitudine eius omnes accepimus:* scilicet omnes Apostoli, & Patriarchæ, & Prophete, & iusti qui fuerunt, sunt, & erunt, & etiam omnes Angeli. Respondeo; Solutio sequitur in D. Thoma: Loquitur enim de Christo secundum diuinitatem: nam præpositio *De*, isto loco significat causam originalem & effectiuam per auctoritatem ut ipse ait: & probat ex Ecclesiastici cap. 24. vers. 26. *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis (quæ scilicet de me procedunt) adimplemini.* Vbi manifestè agitur de Sapientia diuina.

D. Thomæ

DVBIVM XI.

Virum Christus nobis meruerit Fidem, & reliquas dispositiones ad gratiam?

Sunt duæ sententiæ. Prior est, *Fidem & alias dispositiones remotas, Timorem, Attritionem, Spem, non dari nobis ex Christi meritis, sed dumtaxat ex diuina misericordia.* Ita Driedo

41
Quidam
negant.

lib. de

lib. de Captiuit. tract. 2. cap. 2. art. 4. pag. 46. & sequentibus, & Ruardus art. 6. Insinuat etiam Sasbourn in 1. c. ad Ephes. Idem docent Siluester Ferrariensis in lib. 4. contra Gentes cap. 55. & Capreolus in 3. dist. 18. qui etiam motum Fidei, Spei, & Charitatis, quatenus sunt informes, & dispositio remota ad gratiam, dicit non esse ex Christi meritis: vt autem procedunt ab habitibus Theologicis, & vt sunt dispositio concomitans, esse ex Christi meritis. Quæ distinctio iure refutatur à Siluestro. Motus enim Charitatis numquam potest esse informis, aut dispositio remota; sed semper est cum gratiâ, & dispositio propinqua in conuersione.

Altera sententia est huic contraria, scilicet omnem dispositionem ad iustificationem, siue propinquam siue remotam, nobis ex Christi meritis conferri. Colligitur ex D. Thoma supra quæst. 8. art. 3. ad 2. & qu. 7. art. 9. Et fuse docet Andreas Vega lib. 4. in Tridentinū per multa capita, & Calalius lib. 1. De quadripartita iustitia c. 4. & alij.

Probat, Ioan. 15. v. 5. *Sine me*, inquit Christus, nihil potestis facere: ergo nec præparare nos ad iustitiam; vt colligit ex illo loco Conciliū Arausicanum cap. 7. ad Ephesios 1. v. 3. *Qui benedixit nos omni benedictione spiritali in celestibus in Christo*; vbi illud, *in Christo*, nihil potest commodè significare, nisi per Christi meritum: ergo omne donū spirituale pertinens ad celestia, datur ex Christi merito. 2. ad Timoth. 1. v. 9. *Qui vocauit nos* vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, quæ data est nobis in Christo IESU ante tempora secularia: vbi significat gratiam vocationis nobis ab æterno esse præparatam in diuino proposito, ob Christi merita. Ad Philip. 1. v. 29. *Vobis donatum est pro Christo* (id est Christi merito, vt exponit Anselmus, & insinuat Concil. Arausicanum cap. 25.) non solum vt in eum credatis, sed vt etiam pro ipso patiamini: ergo fides est ex Christi meritis. Ioan. 1. v. 17. *Veritas per IESUM Christum facta est*, id est, vera fides, vt exponit D. August. in istum locum: non tantum vt per Doctorem, sed etiam vt per auxiliatorem; vt Augustinus probat ibidem Tract. in Ioannem.

Hinc Christus Ioan. 10. v. 9. dicitur *Ostium*, quia per ipsum datur fides, quæ est ianua salutis. Et sanè mirum esset ipsum tantum operæ in docendâ fide posuisse, si eius donum nobis non meruisset.

Probat, Secundò, Ex Concilijs. Concilium Mileuit. cap. 4. dicit, Scire quid facere debeamus, esse donum Dei per Christum. Idem docet Arausicanum locis citatis nempe cap. 7. & 25. Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. expresse docet exordium iustificationis, quod est à gratia præueniente, & à prima vocatione, esse ex Christi meritis. Omitto alia: nam videtur communis Ecclesiæ sensus, quæ cum petit aliquod auxilium gratiæ siue præueniens siue subsequens, semper per Christum petit.

Probat, Tertiò, Ratione: Ac primò, de vltimâ dispositione est communis omnium sententia: quia cum hac infallibiliter coniuncta est iustificatio: ergo si vltima dispositio non esset ex Christi meritis, neque iustificatio esset ex ipsius meritis: quod est apertè contra Scripturas. Confir. Primò, quia si homo suis viribus posset habere

vltimam dispositionem, posset etiam suis viribus parare iustitiam: ergo si posset illam habere sine Christi meritis, etiam iustitiam posset sine eius meritis habere. Confirmatur Secundò; Quia eiusdem est introducere formam, & ad illam vltimò disponere, quando agens est perfectum. Ergo si vltima dispositio datur, non ex Christi merito, sed ex purâ Dei misericordiâ, etiam iustificatio ita dabitur.

Secundò; Idem probatur de dispositionibus remotis. Primò, Quia tota iustificatio, prout accipitur in Scriptura, est ex Christi merito; vt statim ostendemus: sed hæc includit omnes dispositiones, sicut generatio includit omnes præparationes: ergo omnes dispositiones sunt ex Christi meritis. Secundò, Qui meretur alteri finem, meretur omnia necessaria ad illum: sed Christus meruit nobis iustitiam: ergo omnes præparationes ad illam necessariae. Tertiò, Cur Deus non conferat has dispositiones ob Christi merita? cum eius meritis sint debita, & hic modus sit perfectior: nam sic ex misericordiâ & iustitia conferentur, & magis demonstrabitur efficacia Christi meritorum. Nam non solum poterit influere in ea quæ actu sunt membra, vt sunt omnes qui habent fidem; sed etiam in ea quæ adhuc remota sunt à suo corpore, quæ poterit efficere sua membra; vt rectè docuit D. Thom. supra quæst. 8. art. 3.

In quo notandum est discrimen Christi & Adami: licet enim in eo conueniant quòd sicut Adam non potest infundere mortem peccati, nisi homini ex ipso genito: ita similiter Christus non infundat vitam iustitiæ, nisi in regeneratum ex ipso: tamen in hoc differunt, quod generatio ex Adamo sit naturalis, & ideo neque ipsa, neque id quod ad eam disponit, est ex demerito Adæ, sed solum peccatum. Regeneratio autem ex Christo, est spiritalis; & ideo tam ipsa, quàm dispositio ad ipsam, est ex Christi merito.

Dices; Istæ dispositiones sunt actus liberi: quomodo ergo dantur nobis ex Christi meritis? Respondeo; Quatenus pendent ex gratiâ excitante & adiuuante, quæ dantur ex Christi meritis. Quo modo etiam bona opera dicuntur dona Dei.

DVBIUM XII.

Utrum Christus meruerit nobis Remissionem Culpa, & Pœnæ æternæ; & Gratiam Iustificationis?

Respondeo & Dico Primò, Christus satisfecit pro culpis omnium hominum, & meruit illarum remissionem. Est fide tenenda. Isaia 53. v. 6. *Posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum*. Ad Titum 2. v. 14. *Dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate*. 1. Ioan. 2. v. 2. *Ipsè est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*. Vnde patet eum quoque satisfecisse pro peccatis eorum qui præcesserant, qui etiam ad mundum pertinent. Et confirmatur, ad Rom. 3. v. 25. vbi ex professo probat neminem vmquam potuisse iustificari ex operibus legis, *Quem*, inquit, proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius in remissionem præcedentium delictorum. Ad Heb. 9. v. 15. *In redem-*

In redemptionem earum prauaricationum, quae erant sub priori Testamento. Vide D. Augustinum lib. de Perfectione iustitiae, circa medium, & sub finem : & toto libro primo de Peccatorum meritis & remissionibus, praesertim cap. 27. & lib. 2. de Gratia Christi cap. 25. ubi id probat de ijs qui ante Christum fuerunt. Ratio est, quia Christus est redemptor generis humani : redemptio autem potissimum consistit in liberatione à captiuitate peccati. Confirmatur; Christi meritum & satisfactio ad hoc fuit sufficientissima; & Deus ex parte sua vult omnes homines saluos fieri : ergo oportebat vt ad omnium delictorum abolitionem, tamquam causa vniuersalis & ex se sufficientissima, referretur. Sicut sol institutus est ad omnes illuminandos. Contra hanc veritatem errauerunt Pelagiani qui docebant Christum exemplo & doctrina dumtaxat profuisse hominibus. In quo errore fuit etiam Petrus Abaliardus, vt refert D. Bern. epist. 190.

Dico Secundò; Christus etiam satisfecit pro poena aeterna, eiusque meruit remissionem. Patet ex dictis, nam remissa culpa simul remittitur haec poena.

Dico Tertiò; Etiam meruit nobis remissionem peccatorum venialium, & poenae respondentis, & pro his satisfecit. Insinuat Concil. Trident. sess. 14. cap. 9. ubi dicit nos flagellis temporalibus patienter toleratis, per Christum posse satisfacere. & Can. 14. si quis dixerit satisfactiones, quibus poenitentes per I. E. S. V. M. Christum peccata redimunt, non esse cultus Dei, anathema sit. Et probatur ex 1. Ioan. 1. v. 7. Sanguis eius emundat nos ab omni peccato. Ratio est; Quia meruit nobis omnia ad vitam eternam necessaria. Dices; Anime in purgatorio satisfaciunt pro poena temporali, & tamen non ex Christi meritis. Respondeo; non proprie satisfaciunt, sed satisfaciuntur quantum debent : non enim ibi est remissio, sed iusta totius debiti solutio seu potius elutio. Quando tamen iuuantur suffragijs Ecclesiae, tunc ex Christi meritis & satisfactionibus fit eis remissio.

Dico Quartò; Christus etiam meruit omnibus hominibus Primam Gratiam Iustificationis, quae post lapsum Adae alicui concessa fuit. Est fide tenenda. Ad Rom. 5. v. 18. Sicut per vnus delictum in omnes homines in condemnationem : Ita per vnus iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae. Idem docet tota epist. ad Galatas, & ad Roman. 3. 4. 5. Sequitur ex dictis; Quia remissio culpae mortalis & originalis non fit nisi per gratiam iustificationis; huius enim est effectus formalis. Si ergo meruit nobis remissionem culpae, scilicet effectum formalem; etiam meruit nobis ipsam formam per quam fit haec remissio. Sicut qui est causa expulsiōis tenebrarum, est causa luminis, quo formaliter tenebrae pelluntur.

Circa praedicta aduertendum; Christum meruisse nobis remissionem peccatorum & iustificationem, non solum mediata & remote, quatenus meruit nobis auxilium praeueniens, & concomitans, quo auxilio excitemus in nobis amorē Dei & contritionem, per quae peccatum expellatur & iustitia conferatur : sed etiam immediate, vt Scripturae citatē satis indicant. Ratio est; Quia remissio peccati non fit formaliter per ipsam contritionem, sed est nouum Dei beneficium, quod Deus ob Christi merita promittit ijs qui peniten-

tiam agunt; vt patet Ezechiel. 18. & 33. Vnde contritio est tantum dispositio ad peccati remissionem. Verum de hoc plura in Tractatu de Gratia q. 114. & infra de Sacramento Poenitentiae.

Dices Primò; Ad Rom. 3. & 4. dicimur *Gratis* iustificari : ergo non ex meritis Christi. Respondeo; *Gratis*, respectu nostri; Quia non ex nostris meritis : non tamen gratis respectu Christi; sed ex iustitiā. Quod enim nobis est gratia, ipsi est merces.

Dices Secundò; Ergo Christo fit iniuria, quod non omnibus detur remissio, & donum iustificationis. Respondeo Negando Consequentiam : Quia non meruit, siue non intendit mereri vt absolute & immediate haec conferantur; sed ijs quibus merita ipsius debite applicarentur; iuxta ipsius ordinationem, & diuinae providentiae dispositionem. Sicut enim Concilium Trident. sess. 6. cap. 7. ait, *Nemo potest esse iustus, nisi cui merita passionis Domini nostri I. E. S. V. Christi communicantur* : communicantur autē secundum se, & quasi prius naturā, quam operentur; partim per Sacramenta, si ritē simus dispositi; partim per contritionem.

Dices Tertiò; Ad Rom. 4. v. 25. Iustificatio tribuitur resurrectioni, in qua nullū fuit meritū : *Mortuus est propter peccata nostra; resurrexit propter iustificationem nostram.*

Respondeo; Non vt suā resurrectione mereretur nostram iustificationem; sed vt fidem suę diuinitatis in nobis confirmaret, sine quā non poteramus iustificari. Vide D. Augustinum lib. 16. contra Faustum cap. 29.

DVBIVM XIII.

Vtrum Christus meruerit nobis suorum meritorum Applicationem?

NOtandum est, Christi merita dupliciter nobis applicari. Primò, Immediate per Diuinam misericordiam; quando datur nobis gratia praeueniens, sine vllō Sacramento, aut dispositione nostrā ad eam necessariā. Secundò, Mediate; Interuentu Sacramenti, vel cōtritionis, vel actus meritorij, aut satisfactorij. Nunc Dubium est: Vtrum sit ex Christi meritis, quod huic detur talis vel talis gratia praeueniens, quod applicetur ei Sacramentum, &c. Quidam putant hoc non esse ex Christi meritis, sed ex solā electione diuinā.

Sed dicendum est, Longē probabilius esse etiā hanc applicationem esse ex Christi meritis. Probatur Ioan. 17. ubi Christus singulari modo orat pro praedestinatiis : ergo singulari modo sua merita pro ijs obtulit. Et confirmatur; Quia in primo instanti suae conceptionis, ante omnem actum liberum humanae voluntatis, prauidebat quibus secundum diuinę providentiae ordinationem, suaeque voluntatis dispositionem, sua merita forent applicanda; nam prauidebat omnia futura : ergo etiam in primo actu libero poterat merita sua pro his singulari modo offerre, petendo à Patre, vt ita fieret. Vnde prius erat secundum rationem & intelligentiam merita applicari, quam ipsum hanc applicationem mereri, licet applicatio in executione esset posterior. Non enim est imaginandum, Christum ita meruisse applicationem, quasi per meritum suum meruerit ordinationem rerum & communis providentiae dispositionem,

L iij

Error Pelagianorum.

2. Poenae aeternae.

44. Culpae venialium.

Anima in purgatorio pro venialibus satisfaciuntur.

45. Meruit Primam Gratiam iustificationis hominibus post lapsum Adae.

Haec omnia immediate Christus nobis meruit.

46. Resurrectionis argumentum.

47. Duplex Applicatio.

Christus etiam meruit.

tionem, ut his vel illis fieret applicatio: hoc enim verum non est, saltem generatim. Voluit enim illa applicari ordinariè secundum communem causarum creaturarum ordinem, finens eas agi suis motibus: quamvis interdum ob certas causas contrarium modum adhibeat.

DVBIUM. XIII.

Quenam dona gratia post Iustificationem dantur ex Christi meritis?

48
Meruit
nobis Au-
xilium
Præueni-
ens & Conco-
mitans,

Respondetur; Simpliciter omnia. Est certa, & communis Doctorum. Ac primum, de Auxilio Præueniente & Concomitante: patet tum ex dictis; tum quia meruit nobis iustitia, ac proinde omnia necessaria ad perseverandum in iustitia, inter quæ maximè Auxilium Præueniens, Concomitans, & Protegens. Dices; Auxilium Concomitans est debitum ipsi gratiæ, eo modo quo auxilium generale debetur naturæ: ergo hoc non meruit. Respondeo; saltem meruit nobis hoc auxilium, quatenus meruit nobis ipsam iustitiam & gratiam, cui hoc auxilium debetur. Deinde; etiam meruit hoc auxiliū in se; quia licet sit gratiæ connaturale, tamen non debebatur ex vlla iustitia: potuit ergo sub meritum conuenienter cadere.

Augmentū
gratiæ &
gloriæ.

Secundò; Meruit etiam augmentum gratiæ & gloriæ; ut colligitur ex Apostolo ad Ephes. 1. ubi significatur omne donum spiritale dari propter Christum. Ad Hebr. 5. v. 9. Factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. Ad Rom. 5. v. 9. Multo magis nunc iustificati in sanguine ipsius, salui erimus ab ira per ipsum, &c. Idem clarè insinuat Cōcilium Trident. sess. 6. c. 16. cum ait, vitam æternam proponendam bonè operantibus, non solum tamquam mercedem; sed tamquam gratiam, Filijs Dei, per I. E. S. V. M. Christum misericorditer promissam. Vnde patet, ipsam vitam æternam secundum se, etiam respectu Filiorum & operantium, esse gratiam ex Christi meritis promissam: nec dici solum gratiam ratione radicis, scilicet gratiæ iustificationis, vel gratiæ præuenientis. Ratio est; Quia meritum Christi, non solum debet esse causa remota augmenti gratiæ, & vitæ æternæ; sed etiam propinqua & immediata: hoc enim est longè perfectius. Confirmatur; Quia est causa vniuersalis omnium bonorum nostrorum: ergo quidquid nos meremur, ipse etiam nobis promeritus est; ita ut meritum ipsius cum omni merito nostro, sicut causa vniuersalis cum particularibus, operetur. Quare sicut meruit ut dignè suscipientibus Sacramenta, daretur gratia, & consequenter gloria, ut patet in paruulis: vel gratiæ & gloriæ augmentum, ut in adultis. Item ut habētibus contritionē daretur remissio, gratia iustificationis & gloria: ita etiam meruit ut iustis bonè operantibus daretur gratiæ & gloriæ augmentum; ut patet ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. Vnde fit ut omne bonum nostrum sit merces meritum Christi.

Est causa
vniuersa-
lis omniū
bonorum
operum,

49
Meritum
nostrum
meruit
tripliciter.

Tertiò; Christus meruit nobis quodammodo ipsum nostrum meritum; idque triplici modo. Primò, quia meruit nobis ipsam meritum radicem, scilicet gratiam iustificationis, & omnia auxilia ad bonum opus necessaria; & sic consequenter ipsa bona opera; ut supra dictū est. Quod

optimè explicat Conc. Trid. sess. 6. cap. 16. cum ait, Christum tamquam caput in membra, & vitam in palmites, iugiter influere iustificatis virtutem; quæ virtus, bona illorum opera semper antecedit, comitatur, & subsequitur: sine qua non possunt esse meritoria, & per quam sunt meritoria. Secundò, Quia meruit ut opera nostra essent meritoria coram Deo, ita ut augmentum gratiæ & gloriæ illis esset debitum: etiam enim opera nostra sint accepta Deo propter suam intrinsecam bonitatem supernaturalem, quam trahunt ex virtutibus iustis, etiam præciso Christi merito; tamen non habent vim merendi, nisi accedat diuina promissio, ut patet ex supra dictis, dub. 1. num. 5. hæc autem promissio illis facta est ob Christi merita: quod insinuat Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. Non habet homo vnde gloriatur, sed omnis nostra gloriatio in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur; in quo satisfacimus facientes fructus dignos penitentiae qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre. Vbi dicuntur acceptari per Christum nostra opera; quia ob eius merita Pater acceptat opera nostra ad meritum & satisfactionem; scilicet promittendo veniam, & præmium. Neque enim aliter commodè intelligi potest, quomodo propter Christum acceptentur, cum per se grata sint. Confirmatur; Quia sicut in Angelis hæc promissio fuit ex sola Dei benignitate, ita in hominibus debuit esse ex Christi meritis, uti & cetera bona supernaturalia: id enim Apostolus insinuat 2. ad Timoth. 1. v. 1. Secundum promissionem vite, quæ est in Christo I. E. S. V. Tertiò præter hos modos, probabile est nostris meritis & satisfactionibus, maius præmium, & vberiorē vniām respondere propter Christum, quam ipsis secundum se responderet: idque partim quia sunt opera membrorum Christi, ac proinde ipsius Christi in membris suis operantis: ut colligitur ex Concilio Trident. sess. 6. cap. 16. quod cedit in dignitatem & æstimationem ipsorum operum: partim quia Deus maius præmium videtur promississe; quod insinuat Ioan. 10. v. 10. Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.

Quartò; Etiam donum perseverantiæ datur ex Christi meritis. Patet hoc ex supra dictis testimonijs. Ad Ephes. 1. v. 3. & c. 4. v. 15. Crescimus in eo per omnia quæ est Caput nostrum Christus. Ratio est; Quia hoc donum consistit in illa gratiarum serie, & diuinæ prouidentiae dispositione, qua fit, ut quis in iustitia ex hac vita decedat. Atqui Christus ab initio prævidit quibus hoc esset obtenturum, vel diuinæ prouidentiae ordinatione, vel suæ etiam voluntatis interuentu: ergo potuit pro his merita sua præcipuo quodam modo offerre, ac proinde re ipsa obtulit, ut nihil non ex Christi merito detur.

DVBIUM XV.

Virum Christus meruerit nobis Prædestinationem?

Dico Primò; Prima illa generalis dilectio, qua Deus Adamum, & in illo totum genus humanum destinavit ad dona supernaturalia, ut esset collata cælestem gloriam consequeretur, non fuit concepta ex Christi meritis, sed ex solo diuino beneplacito.

neplacito. Est communis sententia. Probatur; quia sicut Deus non ex Christi meritis, sed ex solo beneplacito suo motus fuit ad creandum mundum, ita etiam ad ornandum illum, qua parte capax erat, donis supernaturalibus: voluit enim facere opus perfectum. Secundò; quia generales gradus rerum fuerunt præordinati ex solo diuino beneplacito: atqui gradus gratiæ & gloriæ, sunt generales gradus primariò pertinentes ad vniuersi perfectionem: ergo &c.

52 Dico Secundò; Illa quoque generalis dilectio, qua post præuifum peccatum originale, Deus humanum genus voluit erigere, & sibi reconciliare per Christum; non est concepta ex Christi meritis, sed ex solo Dei beneplacito. Est etiam ferè communis. Probatur; quia Scriptura semper tribuit voluntatem redimendi, & dandi Christum in Redemptorem, charitati & misericordiæ diuinæ, hanc faciens causam & radicem meritum Christi. Ioan. 3. v. 16. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: hic dilectio Dei erga nos, est causa quæ Deum impulit ut Christum daret nobis in Redemptorem.* Ad Rom. 5. v. 8. *Commendat charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Ad Rom. 8. v. 32. *Qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Ratio est; Quia prior est volitio finis, quàm mediorum. Atqui reconciliatio generis humani, est finis ob quem datus est nobis Christus in redemptorem. Et confirmatur: Quia sicut diuina electio erat prima ratio primæ ordinationis humani generis ad salutem; ita etiam debebat esse prima ratio re-stitutionis, neque debebat hoc in voluntatem aliquam creatam referri. Sicut quòd Christus obtulerit opera sua in redemptionem hominum nõ Angelorum; non fuit ex consilio voluntatis ipsius; sed ex consilio voluntatis diuinæ, cuius se humana conformabat.

53 Dico Tertiò; Christus est causa meritoria illius particularis dilectionis, quæ Deus voluit quibusdam hominibus conferre certa auxilia gratiæ in particulari, cum quibus præciebat ipsos saluandos: & sic est causa prædestinationis eorum qui saluantur. Ita D. Thomas infrà q. 24. a. 4. & clariùs in 3. dist. 10. q. 3. & ibidem Durandus q. 3. & multi recentiores. Vide Vegam lib. 4. in Trident. cap. 5. & deinceps.

54 Probatur Primò ex Scriptura. Ad Ephes. 1. v. 5. *Prædestinavit nos in adoptionem Filiorum per Iesum Christum: vbi illud Per, non potest commodè nisi causam meritoriam significare, præsertim cum loquatur de Christo homine.* Et ibidem v. 4. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem: quem locum non rectè interpretatur Sasbout, dicens: In ipso, id est, ad habendam fidem in ipso.* Rectius D. Thomas in Commentario, vbi, electionem & prædestinationem dicit esse beneficia, Christi merito collata. Ibidem v. 3. *Qui benedixit nos omni benedictione spiritali in celestibus in Christo.* At, præcipua benedictio est prædestinatio. 2. ad Timoth. 1. v. 9. *Qui vocauit nos vocatione sancta, secundum propositum suum, & gratiam, qua data est nobis in Christo Iesuv ante tempora secularia: vbi dicit ab æterno gratiam nobis esse præparatam propter Christum.* Atqui prædestinatio nihil est aliud quàm præparatio gratiæ & beneficiorum, quibus certissimè liberantur, quicumq; liberantur.

Secundò Probatur, Ratione: Quia Christus est causa meritoria omnium effectuum prædestinationis: ergo & ipsius prædestinationis. Antecedens patet ex illo: *Qui benedixit nos omni benedictione spiritali in Christo;* atqui omnis benedictio spiritalis est effectus prædestinationis in saluandis; & contrà, omnis effectus prædestinationis est benedictio spiritalis. Consequentia probatur: Tùm, quia idcirco nos non possumus esse causa nostræ prædestinationis, quia nõ possumus esse causa primi effectus: ergo è contrario, cum Christus sit causa primi effectus, est etiam causa ipsius prædestinationis. Tùm, quia is qui est causa meritoria omnium donorum, est etiam causa meritoria voluntatis illius, seu dilectionis, quæ Deus vult dare ista dona: nam meritum non est causa doni seu mercedis, nisi mediante voluntate alterius: atqui hæc voluntas est prædestinatio.

Dices Primò; Christus non est causa meritoria suæ Incarnationis: sed hæc est præcipuum medium nostræ prædestinationis: ergo non est causa omnium mediorum; quare nec prædestinationis.

54 Respondeo; Incarnatio non est propriè mediū nostræ prædestinationis; quia non est volita ex vi nostræ prædestinationis tamquam efficacis intentionis: sed potius est vniuersalis causa illius. Nam est generale remedium omnibus hominibus præparatum, non procedens ex speciali dilectione huius vel illius, sed ex generali amore omnium: qui generalis amor non erat prædestinatio; quia non determinabat media in particulari quibus reipsa saluamur: sed præsupponebatur & prædestinationi & incarnationi. Si quis tamen velit vocare Incarnationem medium prædestinationis (vt quidam Doctores faciunt) non re, sed verbis à nostra sententia discrepabit.

Dices Secundò; Propositum diuinæ voluntatis est causa nostræ prædestinationis & electionis; vt Apostolus ad Ephesios primo capite ergo non Christi meritum.

Respondeo Negando Cõsequentiã: Apostolus enim 2. ad Timoth. 1. v. 9. vtrumque coniungit, *Secundum propositum, & gratiam qua data est nobis in Christo.* Illud enim propositum, solum excludit nostra merita, non Christi. Adde; ipsum quoque meritum esse ex proposito diuino; & idcirco prima origo prædestinationis, est diuina voluntas: antequam tamen intelligatur in diuina mente inchoata nostra prædestinatio, interuenit ibi meritum Christi tamquam prius.

Dices Tertiò; Si prædestinatio facta est ex Christi merito: ergo priùs ratione quàm Deus nos prædestinaret, præiudicet Christi meritum peculiari modo pro nobis offerendum, quo modo non pro alijs: quod videtur absurdum; quia sic omnium prædestinatio penderet ex electione humane voluntatis Christi.

Respondeo Primo, Negando Consequentiam: Sufficit enim vt Deus in illo signo eternitatis, in quo nos prædestinauit, præiudicet Christi merita, tamquam sufficientem rationem prædestinandi aliquos: licet ex parte Christi nulla esset ratio, cur hos potius quàm illos prædestinaret; sed id ex diuina voluntate penderet. Sicut si pretium offeras pro redemptione captiuorum, quos Iudex voluerit; verè es causa liberationis eorum, etiam si ex solius iudicis voluntate pendeat, quod his potius quàm illis applicetur.

Respon-

Multis in
carnatione
secuti, pra-
destinati
sunt ex pe-
culiari ob-
latione
meritorum
Christi
pro ipsis.

Respondeo Secundò; Etsi illi qui Christi incarnationem præcessere, non possint commodè intelligi prædestinati ex peculiari oblatione meritorum Christi pro ipsis, tamen multi qui secuti sunt incarnationem, possunt sic intelligi à Deo esse prædestinati, quod insinuant multæ Scripturæ. Ioan. 13. v. 18. Ego scio quos elegerim. Et 15. v. 16. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Psalm. 2. v. 8. Postula à me & dabo tibi Gentes hereditatem tuam. Matth. 28. v. 18. Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra. Quæ loca insinuant non fuisse Domino omnes saluandos ita præscriptos ex nudo beneplacito Dei, vt ipsius humana voluntas nihil circa illos posset, nisi exequi Dei efficacem ordi-

nationem: sic enim ipsius potestas magis esset limitata, quæ cuiusvis Proregis vel Gubernatoris in administratione prouinciarum. Valde ergo probabile est, plurimorum salutem vel fortè omnium, qui post Christi incarnationem vixere, non fuisse completè prædestinatam sine interuentu peculiaris voluntatis ipsius Christi. Si quis tamen totam prædestinationem velit in diuinam voluntatem referre, dicere potest hanc peculiarem Christi voluntatem, ad effectus prædestinationis pertinuisse. Verum prior sententia magis placet. De hac re, vide Disputationem de Prædestinatione Christi, vbi sect. 3. fusè tractatur quomodo Christus sit causa nostræ prædestinationis.

Q V Æ S T I O XX.

De Subiectione Christi ad Patrem.

In Duos Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus sit subiectus Patri?

Respondeo; Christus vt homo, est Patri subiectus secundum bonitatem, seruitutem & obedientiam.

Subiectio
bonitatis.

Quod subiectione Bonitatis; patet: Quia Christus homo habet omne suum bonum à Patre tamquam riuius à fonte: ergo &c. Et quauis secundum diuinam naturam, etiam omnia habeat à Patre, tamen non est illi secundum hanc subiectus: quia bonum huius naturæ in Christo, non est minus bono Patris, sed vnum idemque.

Subiectio
seruitutis.

Quod sit subiectus subiectione Seruitutis; patet; quia humanitas Christi erat subiecta dispositioni paternæ; & omnia quæ circa illam gesta sunt, ex Patris dispensatione gesta sunt. Deinde; Christus in Scripturis sæpè vocatur Seruus Dei. Isaia 42. v. 1. Ecce seruus meus: quod de Christo exponitur Matth. 12. v. 18. licet hic dicatur; Ecce puer meus. Sed est idem; vt notat Hieronymus in Isaia. Item Isaia 43. v. 10. Et seruus meus quem elegi; vt exponit Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 6. Isaia 35. v. 11. Iustificabit seruus meus multos: Et alibi. Idem docent multi Patres.

Dices; Synodus Francfurdiensis circa annum Domini 791. & Adrianus I. in epistola quæ ibi habetur, negant Christum esse Seruum Dei, nisi figuratè intelligatur; quomodo dicunt intelligi in veteri testamento: in nouo autem non vocari Seruum, sed Filium. Quod confirmatur; Matth. 21. Pater familias misit seruos suos; postea mittit non seruum, sed Filium. Confirmatur Secundò, Quia Damascenus lib. 3. de Fide Orthodoxa cap. 21. negat humanam naturam in Christo esse seruam.

Seruus di-
citur Tri-
pliciter.

Respondeo; nomen Serui, tripliciter accipi. Primò; vt significet vilem quandam conditionem ex peccato contractam, quæ consistit in quadam indignitate contracta ex culpa & carentiâ iuris ad cælestem hereditatem: Sicut patet ex similitudi-

ne seruitutis legalis. Et hoc modo certum est Christum hominem non esse seruum. Et quidam existimant nihil aliud Adrianum Papam, & Synodum Francfurdiensem velle. Verum si quis totum illorum discursum perpendat, dubitare non poterit quin longè aliud velint. Neque vllò modo Elipandus Archiepiscopus Toletanus hoc sensu Christum dixit Seruum. Secundò; Accipitur Seruus propriè pro eo, qui ita est sub dominio alterius, vt non sit particeps eiusdem dignitatis, honoris, & sedis. Et hoc modo negat Adrianus & Synodus, Christum esse Seruum; vt patet ex testimonijs & rationibus illorum. Ratio est; Quia humanitas Christi communicat cum Deo triplici communicatione. Primò, In eo quod omnis plenitudo diuinitatis in ipsa sit corporaliter; id est, substantialiter, & non solo affectu & participatione: nam ipsa diuinitas est vnctio quæ humanitas sanctificatur. Secundò, Quod ratione huius substantialis vnionis, ipsa humanitas digna sit sede maiestatis & diuino cultu. Sicut enim coniux, quæ prius erat serua, postquam assumitur à Rege ad connubium, efficitur libera, & Regina, & pari cultu honoratur: ita etiam etsi humanitas Christi, secundum se serua sit, tamen postquam assumpta est in vnitate personæ à Filio Dei, facta est libera, & ita deificata, vt eodem cultu adoretur. Tertiò, In eo quod dignitas nominis communicetur. Omnia enim dignitatis nomina quæ conueniunt in Filium Dei, conueniunt etiam in hunc hominem. Sicut in matrimonijs, tituli dignitatum mariti, communicantur vxori. Tertiò modo accipitur nomen Serui generalissimè; pro omni eo, qui obligatus est ad alterius obsequium, siue sit particeps eiusdem dignitatis, siue non. Et hoc modo Christus in Scripturis dicitur Seruus, quasi dicas, obligatus ad diuinum obsequium. Verum hæc acceptio non est ita propria, sicut illa secunda. Vide fusè de hac materia Gabriel Vasquez.

Quod Christus sit subiectus Patri per obedientiam: Patet ad Philip. 2. v. 8. Factus est obediens usque ad mortem. Ioan. 8. v. 29. Quæ placita sunt ei, facio semper. & 14. v. 31. Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Patet; Quia esse subiectum per obedi-

3

Subiectio
obedientie.

obedientiam, nullam imperfectionem requirit in supposito secundum se considerato: Neque dominium in altero; ut patet in ciuibus, qui subiecti sunt Magistratui, non tamen Magistratus vllum habet in eos dominium, nec ipsi ad obsequium & famulatum obligati sunt, sicut serui, etiam generalissimè accepti. Sed solum requirit in supposito quandam voluntatem, quæ à superiori voluntate gubernetur. Talis autem voluntas erat in Christo. Vnde sicut humano modo operabatur, ita absolute dici potest, quod obediebat Deo, & illi subditus erat. Nec necesse est addere illam determinationem, *ut homo*; quamvis ad vitandam omnem Ariani erroris speciem, hoc sit consultum; vt D. Thomas ad 1. notauit.

4 *Quomodo Christus sit minor Patre.*
Circa prædicta: Notandum est hanc propositionem, *Christus est minor Patre*, esse simpliciter negandam iuxta proprietatem sermonis, nisi aliquid apponatur, quo significetur restringi ad naturam humanam. Ratio est: Quia alioqui insinuat, hoc totum, quod est Christus, esse minus Patre; quod falsum est. Cum autè Ioan. 14. v. 28. Christus ait: *Pater maior me est*; satis indicat se loqui de natura humana; sic enim ait: *Vado ad Patrem, quia Pater maior me est.* &c. Ibat autem vt homo ad Patrem. Vnde significatur Patrem esse maiorem, quam ipse erat per naturam humanam.

5 *Quomodo omnia Christi sint subiecta.*
Circa Responsum ad 3. Notandum, illud prioris ad Corinth. 15. v. 28. *Cum autem subiecta illi fuerint omnia &c.* variè exponi. Prima expositio est, quam hic habet D. Thomas ex D. Augustino, quod Christus tunc plenè erit subiectus Patri, quia etiam secundum membra sua illi subiectus erit: quæ etiam est multorum aliorum Patrum; vt Gregorij Nysseni in tractatu proprio super hanc sententiam Apostoli; & Cyrilli lib. 10. Thesauri cap. 8. Hæc expositio bona est: sed magis conformis Apostolo videtur, quam habet Theodoretus & Scholia Græcorum, sensum esse, etiam tunc in Gloria Christus erit subiectus Patri: Loquitur enim de Christo in propria personâ, cui Pater omnia subiecit: ne fortè quis posset exillimare Christum aliquod proprium regnū colligere contra regimen Patris: aut ne putarent Christum, etiam Patrem sibi subiecturum: sicut Iupiter suum Patrem Saturnum, iuxta fabulas subiecit.

D V B I V M.

Vtrum Christus ita Patri fuerit subiectus, vt etiam præcepto & legibus illius obligatus fuerit?

6 *Obligatus fuit lege naturæ.*
Respondeo & Dico Primò, Christus fuit obligatus lege naturæ. Probatur; Quia hac lege prohibentur intrinsecè mala; & præcipiuntur intrinsecè bona, quorum omisso etiam per se mala est. Atqui Christus in humana natura verè obligabatur illa mala vitare: v.g. non mentiri, non decipere, & similia: & hæc bona facere; vt amare & honorare Deum, diligere proximum, &c.

Dices Primò, Christus erat determinatus ad bonum faciendum, & malum vitandum, per vnionem hypostaticam & visionem diuinam: Sicut Deus necessariò determinatus est, ad mali fugam bonique amorem. Atqui Deus non obligatur aliqua lege, sed hoc est connaturale eius bonitati: ergo neque Christus obligabatur.

Respondeo Negando Consequentiam; Deus enim non habet superiorem à quo illi proueniat obligatio; vnde solum ex natura sua est determinatus. Christi autem voluntas humana, habet superiorem, à quo prouenit ei obligatio: Vnde dupliciter Christus determinatus est ad amorem boni, & fugam mali. Primò, ratione vnionis hypostaticæ, & visionis beatificæ: quæ determinatio, similis est determinationi diuinæ voluntatis. Secundò, Ratione obligationis prouenientis à voluntate superioris; quæ obligatio, est veluti proprietas quadam consequens naturam rationalem, quatenus subiecta est naturaliter potestati & dispositioni superioris. Et quidem obligatio legis naturalis, sequitur naturam secundum se consideratam: legis autem supernaturalis obligatio, sequitur naturam eleuatam ad gratiam. Loquor autem de lege supernaturali, non positiuâ, sed eâ, quæ gratia est connaturalis.

Dices Secundò, Omne præceptum, & omnis lex implicite continet hanc obligationem: Nisi feceris, eris mihi inimicus. Atqui hæc comminatio non poterat habere locum in Christo: quia implicat contradictionem Christum esse inimicum.

Respondeo; sufficit illam comminationem posse dirigi in ipsam naturam secundum se consideratam: hæc enim secundum se erat capax inimicitiae; sicut supra q. 7. a. 5. & 6. dictum est de Timore. Eadem ratio est in Angelis, dum illis aliquid præcipitur.

Dico Secundò: habuit etiam Christus particulare præceptum docendi, & redimendi genus humanum, & pro eo vitam suam profundendi. Ita D. Thomas infra q. 47. art. 2. Et D. August. tract. 82. in Ioannem. Ambros. lib. 5. de Fide cap. 5. in fine, & c. 6. in initio. Cyrillus lib. 1. in Ioannem cap. 2.

Probatur Primò, Ioan. 14. v. 31. *vt cognoscat mundus, quia diligo Patrem; & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio: surgite eamus*: scilicet obuiam Iudæis, vt me illis tradam in mortem. Vbi satis insinuat se accepisse mandatum à Patre, vt se morti offerret. Item Ioan. 10. v. 18. *Hoc mandatum accepi à Patre meo*; scilicet ponendi Animam meam pro ouibus meis, vt patet ex præcedentibus. Et cap. 15. v. 10. *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea: Sicut & ego Patris mei præcepta seruauit, & maneo in eius dilectione.* Vbi comparat præceptum datum discipulis, cum præcepto quod ipse accepit à Patre. Atqui illud erat verum præceptum: ergo & hoc. Confirmatur; Quia quando aliqua Scriptura propriè potest accipi, non est detorquenda ad improprios sensus: vnde non est dicendum, nomen Mandati seu Præcepti improprie accipi: scilicet pro simplici voluntate.

Probatur Secundò, Quia Dominus ex obedientia se in mortem obtulit. Ad Philip. 2. v. 8. *Factus obediens vsque ad mortem.* & ad Rom. 5. v. 19. *Sicut per vnus inobedientiam, peccatores constituti sunt multi; ita per vnus obeditionem, iusti constituentur multi.* Sed obedientia propriè non est, nisi vbi est verum præceptum: vt patet, tum ex communi vsu, tum ex doctrinâ quam tradit D. Thomas 2. 2. q. 104. a. 2.

Sed contrà. Obijcitur Primò, Ex D. Basilio lib. de Spiritu sancto cap. 8. vbi dicit seruire esse, & à diuinâ dignitate immenso semotum interuallo, cogitare quod Christo particularibus mandatis vnus-

Dupliciter fuit determinatus ad amorem boni & fugam mali.

Christi natura secundum se erat capax inimicitiae diuinæ.

Habuit particulare præceptum.

Obiectio ex D. Basilio.

vnus cuiusq; operis ministerium commissum sit.

Respondeo, manifestè loquitur de Christo secundum diuinitatem contra Arianos: & sic mandatum vult nihil aliud significare, quàm quod Filius omnia facit virtute accepta à Patre, & consentaneè Patris voluntati. Fateor tamen non habuisse particulare mandatum cuiusque operis, & circumstantiæ particularis.

2. Obiectio
ex D. Chry-
sostomo.

Obijcitur Secundò; Chrysostomus hom. 59. 68. & 75. in Ioan. quibus locis fusè docet & probat Christum nullum habuisse præceptum Patris: sed omnia spontè, liberè, solâ charitate fecisse.

Respondeo, Chrysostomus interdum loquitur vt Basilii contra Arianos, negans omne verum mandatum respectu diuinitatis Christi. Interdum loquitur de præcepto, more populari; nam iuxta sensum popularem non imponuntur præcepta, nisi ob imperfectionem, vt voluntas timore pœnæ vel culpæ quodammodo cogatur, vel saltem vt per illud dirigatur: sic enim Christo nullum impositum præceptum; tum, quia nullâ directione egebat, cum omnia per se nosset; tum etiam, quia satis ex se promptus erat etiam ad paternam consilia. Si tamen more eruditorum loquamur, sic Christo fuit impositum præceptum; non tamen ob directionem vel coactionem, sed ob alias causas. Primò, vt magis declararetur diuina dilectio erga nos, quorum causa tam graue iugum Filio imponeret. Secundò, vt ostenderetur quantum Deo subiecti sumus, cum humanitas assumpta tantum subdita fuerit. Tertiò, vt sicut Adam per inobedientiam, Dei præceptum violando, totum genus humanum perdidit; ita Christus per obedientiam, Patris præceptum seruando, illud restitueret: ad Rom. 5. idque et si Adæ præceptum esset facillimum, Christi difficillimum. Deinde, vt Iudæorum retunderetur calumnia, qui dicebant Christum diuina mandata soluere. Vide Toletum in cap. 10. Ioan.

Faris can-
se cur
Christo
imposita
fuit præce-
pta.

9
3. Obiectio
ex Ioan.
10.

Poterat
non mori.

Obijcitur Tertiò; Ioan. 10. v. 18. Dominus ait, se habere potestatem ponendi animam suam: ergo poterat etiam non ponere. Respondeo; Absolutè, seu in sensu diuino habebat in sua potestate non mori: Vnde Matth. 26. v. 53. An putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi plus, quam duodecim legiones Angelorum? Poterat enim suâ virtute diuinâ, omnia tormenta excludere; poterat admissis tormentis, animam contra illorum vim retinere; tamen ex suppositione fieri non poterat, quin moreretur; nempe supposito quod hoc erat prædictum à Prophetis, aut præceptum à Patre. Hoc tamen non impedit quin absolutè habuerit potestatem moriendi: vt patet in ipsâ diuinitate, quæ interdum ex suppositione aliquid necessariò facit, tamen absolutè potest non facere.

4. Obiectio.

Singula
actiones nō
fuerunt
Christo
præcepta.

Obijcitur Quartò, Non erat in Christi potestate vt tali morte defungeretur; nempe interuenientibus sputis, alapis, blasphemijs, flagellis, cruce &c. Nam hoc pendeat à malitiâ Iudæorum & Gentilium. Ergo non poterat hoc Christo præcipi. Respondeo ex Anselmo lib. 1. Cur Deus homo, cap. 9. & 10. Christo tantum fuisse præceptum, vt veritatem in tali gente prædicaret, legem Evangelicam institueret; & mortem, quam illi illaturi erant, pro redemptione generis humani perferret. Non est autem necessarium, vt omnes Christi actiones, & omnes circumstantiæ passionis

eius, fuerint præcepta: nam hoc nullum habet fundamentum in Scripturis vel Patribus. Nec Martyribus ista præcepta fuere.

Petes; An præceptum moriendi pro hominibus, fuerit merè positium, An potius naturale?

Quidam existimant fuisse naturale, suppositâ diuinâ ordinatione, qua statutum erat hominem non aliter posse saluari. Ratio est; Quia obligatio subueniendi proximo extrema necessitate pressa, est naturalis; scilicet ex vi charitatis. Et Confirmatur; Quia si quiuiss priuatus naturali præcepto charitatis teneretur vitam corporalem profundero pro salute spiritali proximorum in extremâ necessitate constitutâ, vt omnes Doctores docent, & præsertim pro salute totius Reipublice: ergo multò magis Pastor; qui etiam ex officio tenetur Animam ponere pro omnibus suis. In hanc sententiam videtur inclinare Anselmus.

Sed verius videtur præceptum moriendi non fuisse naturale Christo, sed positium. Ratio est; Quia ex hoc præcisè, quod genus humanum non poterat esse saluum nisi per mortem illius, non tenebatur se in mortem dare: nam vita ipsius, erat vita Dei; & malum quod ipsi inferebatur, Deo inferebatur. Atqui bonum Dei præstat omni bono creaturæ; & malum Dei, quatenus tale est, magis est execrandum, quàm omne malum creaturæ. Vnde cum esset Deus, non tenebatur aliquid mali subire causâ creaturæ; nisi diuinitas, quæ suâ bonitate omnia supplet, id vellet.

Dico Tertiò; Præter legem naturalem, & mandatum Redemptionis humanæ, Christus non videtur alteri vlli legi obnoxius fuisse. Ac primò; nulli legi humanæ suberat; quia erat omnium Dominus, habens supremam in omnes potestatem. Quod confirmatur Matth. 17. vbi probat se non esse subiectum tributis, quia Filij Regis sunt liberi: ipse autem erat Filius Regis Regum.

Secundò, Nec etiam legi diuinæ positivæ alijs hominibus constitutæ. Nam lex diuina positua, vel est Noua, vt ea quæ pertinent ad Sacramenta: vel est Vetus, scilicet Mosaica. Christus autem neutram tenebatur. Non Nouâ, quia ipse erat eius auctor. Nec obstat quod leges à Principibus latæ, etiam ipsos latores obligent; vt docet D. Thomas 1. 2. quæst. 96. art. 5; quia id solum fit, quando ratio legis, æquè in Principe, atque in subditis locum habet; vt leges circa pretia rerum: nam Princeps quasi sub hac conditione potestatis à Republica accipit. At leges quas tulit Christus, non pertinebant ad statum eius, sed ad statum hominum purè viatorum. Sicut si Princeps ferat legem, quæ propriè ad statum inferiorum pertineat, ipse eâ non obligatur. Adde; Quod Christus erat summus Legislator qui non acceperat potestatem ab hominibus vel à Republica.

Quod autem nec Veteri lege obligatus fuerit; Probatur Primò; Quia lex Vetus dumtaxat populo Iudaico, eiusq; posteritati, (vt omittam Profelytos) data est. Atqui talis lex non comprehendit nisi eos, qui naturali modo ex tali populo procreantur. Sicut Lex data Adamo & eius posteritati in ipso, non comprehendit Christum, qui secundum virtutem seminariam in Adamo non continebatur. Ergo pari modo Christus non obligabatur lege Veteri. Secundò; Quia Christus erat Dominus legis Veteris. Matth. 12. v. 8. Dominus est Filius hominis etiam sabbati: ergo nullo modo illi

10
Præceptum
moriendi
fuit natu-
rale, vt
quidam
sentiant.

Ioan. 10.
v. 15.

Verius est
fuisse pos-
itum.

11
Nulli sube-
rat legi
humana.

Neque
Evangelii.
ca.

Neque
Mosaica.

illi erat subiectus. Tertiò, Quia lex vetus erat imperfecta, & ea quæ in ipsa præcipiuntur erant infirma & egea elementa, iuxta Apostolum ad Galat. 4. v. 9: ergo non decebat auctorem perfectionis illis subijci. Quartò, Quia Lex vetus posita erat propter transgressionem, donec veniret semen cui promissum: id est, Christus: ad Gal. 3. v. 19. Item erat pædagogus noster in Christo, id est, præparans, & adducens nos tamquam pueros ad Christum, ut ibidem dicitur: ergo eius obligatio ad Christum non pertinebat. Denique Lex solum erat umbra futurorum honorum sub Christo, ad Heb. 10. v. 1. definenda & abolenda per Christum: sicut umbra deletur præsentē luce. Atqui non decebat ut veritas subieceretur umbræ. Hinc patet contrariam sententiam quam tenuit Ioannes Medina, non esse probabilem.

Medina.

Dices Matth. 5. v. 17. Dominus ait: Non veni solvere legem, sed adimplere. Atqui nemo propriè legem implet nisi qui ea tenetur. Et Confirmatur: ad Gal. 4. v. 4. Misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Respondeo, Christus implevit legem, sicut donatio implet promissionem, & veritas figuram: non autē, sicut debitor obligationem: ut docet D. Tho. infra q. 47. a. 2. Ad Confirmationem: Est factus sub lege, non quod ipse quidquam legi deberet, qui vnus est legislator &

Quomodo
Christus
legem im-
pletis.

Iudex, sed ut eos qui sub lege positi erant, de ser- uili cōditione quæ sub lege erat, eriperet: ut rectè Anselmus in hunc locum. Itaque non obligatione (hoc enim seruilis est conditionis:) sed voluntariā obseruatione legi suberat.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus sibi ipsi sub- iectus sit?

R Espondetur; Non est sibi subiectus ratione suppositi, quia in Christo non sunt duo sup- posita, ut volebant Nestoriani: sed ratione natu- ræ, quatenus vna natura est subiecta alteri.

12

Notandum est; Non esse absolutè dicendum, Christum esse sibi ipsi subiectum, sibi ipsi obedi- tem, seipso maiorem vel minorem; quia significa- tur distinctio suppositi: quare aliquid addendum, quo determinetur natura, secundum quam, com- paratio sit accipienda. Itaq; Christus ut homo, est subiectus sibi secundum diuinitatem: & Christus ut Deus, est Deus sui secundum humanitatem; & sic de ceteris. Et Ratio est; Nā ex diuersis naturis cum diuina persona cōstituuntur virtute due per- sonæ; & ita secundum diuersas naturas potest ha- bere has comparationes & relationes ad seipsum.

Q V Æ S T I O X X I.

De Oratione Christi.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I. II. III. IV.

P Rima Conclusio: Christo, ut homo est, conuenit orare pro nobis. Patet Lucæ 6. v. 12. *Exiit in montem orare.*

Secunda Conclusio: Christus nō orabat per partem sensituiam; desiderium tamen partis sensitivæ oratione expressit: idque ad nostram in- structionem & consolationem. Patet cū ait: *Transseat à me Calix iste*, Matth. 26. v. 39.

Tertia Conclusio: Christus orauit tūm pro se; ut patet Ioan. 17. tūm pro alijs; ut patet ibidem.

Quarta Conclusio: Christi oratio absoluta, sem- per fuit exaudita; conditionata, minimè.

Circa hos quatuor Articulos: Notandum est, Fide certum esse, Christum in hac vitā, & pro se, & pro nobis orasse Patrem, atque adeo totam Trini- tatem. Patet ex multis Scripturæ locis. Luc. 22. v. 31. *Simon rogavi pro te, ut non desiciat fides tua*, Ioan. 17. *Orabat pro se, pro Discipulis, & pro toto mundo*. Luc. 23. *Pro Crucifixoribus*.

Oravit pro
nobis in
hac vita.

Dices, Christus ut homo omnia poterat quæ ad finem Incarnationis pertinent: ergo non ege- bat oratione. Respondeo; Omnia poterat, sed per media à Deo ordinata; inter quæ, vnum erat ora- tio. Etsi enim diuina virtus ita illi assisteret, ut mox fieret quidquid absolutè vellet, tamen diu- nitus ordinatum erat, ut non semper vellet quid- uis nisi interuentu orationis. Propriè tamen non egebat oratione, ut passim docent Patres: nam & ea quæ pro se petebat, & quæ pro alijs, erant alijs titulis debita.

Constitutum autem diuinitus fuit ut oraret: Primò, Ut omnibus modis nostram salutē opera-

retur; nempe merendo, satisfaciendo, & impetran- do. Vnde sicut meritū & satisfactio; ita & oratio erat medium ad nostram salutem constitutum. Secūdo, Quia oratio est eximius Religionis actus. Vnde Christus crebrò orauit, non solum externā oratione, sed etiam internā. Luc. 6. v. 12. *Erat per- noctans in oratione Dei*. Item in deserto per quadra- ginta dies orabat; ut docet Abulensis in cap. 4. Matth. q. 15. Tertiò, Propter exemplum, ut docet D. Ambrosius in c. 6. Lucæ. 5. de oratione IESV in monte: ubi etiam fusè ostendit Christum non eguisse oratione, eò quod omnia posset tamquam Iudex, sed exempli causa orasse. Quartò, Ut ostenderet se esse missū à Patre cœlesti, & ab ipso omnia habere. Ioan. 11. v. 42. *Propter populum qui circumstat, dixi, ut credant quia tu me misisti*. Vide Iustinum Martyrem q. 105. ad Orthodoxos.

Varia con-
uenientia
eius ora-
tionis.

D V B I V M.

Vtrum Christus etiam nunc in celo propriè pro nobis oret?

R Espondeo & Dico Primò; Certū est Chri- stum in cœlo interpellare pro nobis. Ad Rom. 8. v. 34. *IESVS Christus qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis*. Ad Heb. 7. v. 25. *Semper viuens ad interpellandum pro nobis*. 1. Ioan. 2. v. 1. *Aduocatum habemus apud Patrem, IESVM Christum iustum, &c.*

Interpellat
pro nobis
in celo.

M m

Dices;

Quomodo
clamat
eius san-
guis.

Dices; Vt Christus dicatur pro nobis interpellare, & esse noster Aduocatus apud Patrē, non est necesse vt actu elicto aliquid petat, vel offerat Patri pro nobis; sed satis est vt Sanguis ipsius pro nobis effusus, semper Patri sit præsens, qui est veluti clamor quidam, non vindictam, sed veniam & vitam postulans; vt ait Greg. lib. 13. moralium c. 12. quo modo Gen. 4. Sanguis Abel dicitur clamare de terra. Vnde ad Heb. 12. v. 24. Accessistis ad sanguinis asperionem melius loquentem quam Abel. Et cap. 9. v. 24. Ascendit, inquit, vt appareat vultui Dei pro nobis. Et sic videntur hanc interpellationem exponere Chrysost. hom. 15. in epist. ad Rom. & hom. 13. in epist. ad Hebr. & Theophylactus in cap. 8. ad Rom. & Nazianz. oratione 2. de Filio ad nonam obiectionem Eunomij. Et D. Thomas infra qu. 57. art. 6.

4
Orat Pro
prio actu
orationis.

Respondet & Dico Secundò: Non solum hoc modo interpellat Christus pro nobis apud Patrē, quod sanguis & meritum ipsius semper sint Patri obiectiue præsentia, eumque sic ad misericordiam flectant: sed etiam per proprium actum desiderando & petendo à Patre ipsaque diuinitate, sua merita nobis applicari. Ita expressè Patres: Iustinus q. 105. ad Orthodoxos; vbi probat oportuisse vt Christus in vitā mortali pro nobis oraret, cum etiam nunc post resurrectionem in cælo, vt Pontifex confessionis nostræ, interpellat pro nobis. quæ ratio nulla esset, nisi propriè interpellaret. Idem docet Greg. hom. 7. in Leuitic. vbi tamen addit quædam falsa; vt Christum adhuc deflare peccata nostra. D. Aug. lib. 1. de Trin. c. 10. aliquoties repetit, quod Christus nunc vt Sacerdos, & vt mediator interpellat pro nobis, Quæ interpellatio, inquit, cessabit, quando tradiderit regnum Deo & Patri. At illa prior interpellatio per solam præsentiam obiectiuam meritorum ipsius, est æterna. Idem docet præfatione in Psal. 85. & in præfat. expositionis secundæ in Psalm. 29. Ambrosius & Theodoretus in c. 8. ad Rom. Abulensis in c. 14. Matth. q. 142. & D. Thomas in 4. dist. 15. qu. 4. art. 6. quæstiunc. 2.

Iustinus.

Gregor.

August.

Alij.

Probatur
quinque
Rationi-
bus.
Prima
Ratio.

Secunda
Ratio.

Tertia
Ratio.

Probatur Ratione. Primò, Ioan. 14. v. 16. Christus ait: Ego rogabo Patrem meum, & alium Paracletum dabit vobis. Videtur autem loqui de tempore post ascensionem, non autē de tempore mortis; vt vult Rupertus. Quasi dicat: Nolite turbari meo discessu, sed seruate mea madata, & ego, vbi discessero, & venero ad Patrem; Rogabo Patrem &c. Secundò, Quia quod Christus modo sit noster Aduocatus & pro nobis interpellat, Scriptura hoc adducit tamquā distinctū beneficium à passione & morte: quod peculiari modo spem nostrā debeat erigere & nos solari; vt patet ex tribus locis allatis. At iuxta alteram sententiam, nō esset nouum beneficium: nam solum significaretur Christi beneficiū semper esse præsens diuinæ memoriæ; quod est quiddam necessariò consequens ex ipso merito, ac proinde nō est quid distinctum. Confirmatur; Quia illud est valde improprie & metaphoricè esse Aduocatum & interpellatorem: ergo cum nihil cogat, verba propriè accipienda sunt. Tertiò, Quia oratio nec dedecet Christum ob dignitatē Personæ, cum in hac vita orauerit: nec ob perfectionē gloriæ, quia alij Beati orant pro nobis. Confirmatur; Quia Christus vbique facit ad hominum salutem, quod conuenit fieri iuxta statum in quo est. Sed orare & impetrare pro viatoribus, actus sunt qui

habent locum in statu patriæ, in quo differunt à merito & satisfactione: ergo quāuis non amplius mereatur aut satisfaciatur, orat tamē. Quartò, Quia Christus vt homo, in cælo colit Deū actibus religionis, adoratione, & gratiarum actione pro beneficijs, tum in sua humanitate, tum in alijs hominibus acceptis. Ergo etiam postulat ea quæ ad nostram salutem superflunt, scil. suorum meritōrum realem applicationem; nam hæc oratio etiam est actus religionis. Quintò, Quia nos per Christum oramus, & accessum habemus ad Deū, non solum quia per eius merita cupimus exaudiri; sed etiam quia per ipsum offerimus orationes nostras: nam ab ipso merita nostra & satisfactiones offeruntur Patri, vt docet Concilium Trid. sess. 14. cap. 8; ergo etiam orationes. Quare Christus rectè dicitur Os nostrum & Vox nostra per quam Patri loquimur; vt rectè dixit D. Ambrosius Tract. de Isaac cap. 8.

Quarta
Ratio.

Quinta
Ratio.

Os nostrum
& Vox nostra
sua.

Dices Primò; D. Chrysost. hom. 15. ad Rom. & Rupertus lib. 9. De officiis c. 3. videntur omnino negare Christum pro nobis orare. Nam Chrysostomus vult etiam Patrem & Spiritum sanctū eo modo obsecrare. Rupertus autem solum priore modo, scilicet per præsentiam meritorum. Respondet; Chrysostomus non negat Christum interpellare pro nobis, imò id apertè docet; sed ait, illum non opus habere interpellatione, cum omnia possit: interpellare autem, vt magnitudinem suæ dilectionis ostendat. Quam ob causam etiam Patri tribui obsecrationem 2. ad Cor. 5. v. 20. Pro Christo, inquit Apostolus, Legatione fungimur, tamquam Deo obsecrante per nos. Rupertus autem videtur esse in illa sententia; ait enim: Illa interpellatio, Doctorum omnium verā assertionem, non submissa est postulatio; sed eius passionis, quæ semel pro nobis in sacrificium oblata est, æterna commemoratio, semel in conspectu S. Trinitatis admixta &c. Quamquam fortassis Rupertus non velit absolūtè negare Christū pro nobis orare, sed non orare eo modo quo in hac vita, scilicet cum magna submissione externa: idque vt ius gratiæ & gloriæ nobis compararet. Sic enim reuerā non orat, sed quasi debitū postulans, idque modo illi statui conuenienti. Simili modo intelligendus Nazianzenus; solū enim negat precationem seruilem, & indecoram illi statui.

Solutum
Obiectum
nez & Pa-
tribus.

Chryst.

Rupert.

Nazianz.

Dices Secundò, Ioan. 16. v. 26. Christus ait: In illo die in nomine meo petetis; & non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis: ipse enim Pater amat vos. Respondet cum Cyrillo li. 11. in Ioan. c. 9. Solum velle dicere, non esse necesse, vt ipsis commendet suum officium precandi Patrē pro illis, quasi Pater sit tam durus, vt opus sit precatione: Patrem enim sponte esse paratissimum. Hinc tamen non sequitur Christum non oraturum: alioqui nec Apostoli pro se debuissent orare; quia amabantur à Patre.

E. Scrip.

Ioan. 16.

v. 26.

Dices Tertiò, Ioan. 14. v. 14. Si quid petieritis me, in nomine meo, hoc faciam, non dicit, petat vt fiat, sed faciam. Confirmatur; Quia ratio exempli cessat. Respondet; Christus vtrumque potest, & facere & petere: non enim petit, quod indigeat; sed vt Patrem simul honoret & colat. Exemplum autem non est primaria ratio orandi.

Ioan. 14.

v. 14.

v. 14.

v. 14.

v. 14.

v. 14.

v. 14.

Dices Quartò: Ergo possumus à Christo petere vt oret pro nobis; quod Rupertus detestatur. Respondet D. Thomas in 4. dist. 15. qu. 4. art. 6. quæstion. 2. Etsi Christus oret pro nobis, nos tamen non

6

Am licet

dicere,

Christi

ora pro

nobis.

men non debere ita rogare: *Christe ora pro nobis*, sed, *miserere, exaudi* &c. partim propter periculum Arij & Nestorij; partim quia oratio dirigitur ad personam; Christi autem persona est Verbum diuinum, cuius non est orare, sed misereri, adiuuare.

His adde; Sicut Principes compellamus titulo honorificentiore; ita id quod perfectius est, Christo tribuendum est. Qui tamen nouit Christum

apprehendere vt hominem, & vt Deum, rectè potest ab eo petere vt orationes ipsius Patri offerat, easque cum suis coniungat: vt aperte colligitur ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 8: imò rogare vt nobis meritorum suorum efficacem applicationem impetret: vt colligitur ex supra dictis.

Q V Æ S T I O X X I I.

De Sacerdotio Christi.

In Sex Articulos diuisa.

ARTICVVS I.

Vtrum Christus sit Sacerdos?

Respondetur; Christus verè & propriè est Sacerdos. Est fidei. Et probat hoc Apostolus totà penè epistolà ad Hebræos, potissimum cap. 5. 8. 9. 10.

Munus Sacerdotis. Pro quo Notandum; Sacerdotè constitui mediator inter Deum & homines; vt colligitur ex Apostolo ad Heb. 5. v. 1. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ijs que sunt ad Deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis.* Nam populus per illum colit Deum; & Deus vicissim per illum sanctificat & docet populum. Vnde Sacerdotis est duplex munus, scilicet ad Deum, & ad Populum. Ad Deum munus eius est, orare pro populo, populique vota representare, & sacrificiū pro populo offerre. Idque triplici fine: vel ad peccatorum expiationem; vel ad beneficiorum impetrationem; vel ad gratiarum actionem pro beneficijs acceptis. Cultus autem Dei, est intrinsecus & immediatus finis omnis sacrificij. Ad populum autem munus eius est: Primò, Populum instruere in rebus ad cultum diuinum & salutem pertinentibus. Secundò, Eundem legibus gubernare, & dirigere ad finem spiritale; id est, vt Deo sit acceptus, cœloque idoneus. Tertiò, Eundem sanctificare, iuxta facultatem & modum Sacerdotij. Quartò, Iudicare de controuersijs ad religionem & cultum pertinentibus.

Ad Deum. Sed quamuis hæc omnia ad munus Sacerdotis, eius scilicet in quo totius Sacerdotij est potestas, pertineant; tamen specialiter sacrificium est ipsi proprium, tamquam primarius & specialis actus, nulli alij cōueniens. Accipitur autem nomen Sacrificij dupliciter. Primò, Generatim & improprie; vt sacrificium dicatur omne id, quod ad honore Dei refertur, siue sit actus virtutis internus, sicut contritio, humilitas; Psal. 50. v. 19. *Sacrificiū Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatū.* Siue externus, vt mors Martyrum, Sap. 3. Laudes diuinæ, Ad Heb. 13. Quo modo definitur ab Augustino lib. 10. de Ciuit. c. 6. *Sacrificiū est omne opus bonum, quod fit, vt sanctā societate Deo inhaereamus.* Huic Sacrificio generali, respondet etiā Sacerdotium generale commune omnibus Christianis. Apoc. 1. v. 6. *Fecit nos regnum & Sacerdotes Deo & Patri suo.* 1. Petri 2. v. 5. *omnes fideles vocantur Sacerdotium sanctum, qui offerant hostias spirituales*

2. Nomen sacrificij accipitur laud. Sed quamuis hæc omnia ad munus Sacerdotis, eius scilicet in quo totius Sacerdotij est potestas, pertineant; tamen specialiter sacrificium est ipsi proprium, tamquam primarius & specialis actus, nulli alij cōueniens. Accipitur autem nomen Sacrificij dupliciter. Primò, Generatim & improprie; vt sacrificium dicatur omne id, quod ad honore Dei refertur, siue sit actus virtutis internus, sicut contritio, humilitas; Psal. 50. v. 19. *Sacrificiū Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatū.* Siue externus, vt mors Martyrum, Sap. 3. Laudes diuinæ, Ad Heb. 13. Quo modo definitur ab Augustino lib. 10. de Ciuit. c. 6. *Sacrificiū est omne opus bonum, quod fit, vt sanctā societate Deo inhaereamus.* Huic Sacrificio generali, respondet etiā Sacerdotium generale commune omnibus Christianis. Apoc. 1. v. 6. *Fecit nos regnum & Sacerdotes Deo & Patri suo.* 1. Petri 2. v. 5. *omnes fideles vocantur Sacerdotium sanctum, qui offerant hostias spirituales*

Deo. Item Sacerdotium regale. v. 9. Secundò, Accipitur Sacrificiū speciatim & propriè pro externa oblatione Deo facta per mysticam transmutationem, in protestatione summi dominij, à quo omne bonum nostrum pendeat: & distinguitur à simplici oblatione: sicut dictum est lib. 2. de Iustit. & Iure cap. 38. dub. 2.

Est autem hoc Sacrificiū, vel Priuatū; quod aliquis sua voluntate offert Deo pro se; quale fortè Agnus Paschalis. Vel Publicū; quod ex diuinā ordinatione mediata (per lumē rationis naturalis) vel immediata offertur nomine totius populi: & hoc propriissimè dicitur sacrificiū, cui respondet propriissimè dictum Sacerdotium; vt patet ad Heb. 5.

Hoc Sacrificiū propriissimè continet Christo, idque intendit D. Thomas hoc Articulo. Probat Primò, Quia Christus constitutus est à Deo, vt se ipsum offerret Deo oblationem & hostiam in odorem suauitatis, ad Ephes. 5. v. 2. Secundò, Quia in vltima Cœnā obtulit verum & propriè dictū sacrificiū; quod etiam Ecclesiæ suæ faciendum tradidit, vt eruditè Concilium Tridentinū sess. 22. cap. 1. Et docet communis Patrum consensus. Tertiò, Quia in ara Crucis verum ac proprium sacrificium obtulit. Patet ex Apostolo c. 9. & 10. ad Hebræos. Et docet D. Augustinus lib. 10. de Ciuit. cap. 6. & 20. & lib. 4. de Trinit. cap. 14. vbi inter cetera ait, *Eum qui offert, quod offertur, & pro quibus offertur; esse vnum.* Idem docet D. Thomas infra q. 48. a. 3. Quartò, Quia quotidie offert verum Sacrificiū per manus ministrorum suorum: vt docet Concil. Trident. sess. 22. cap. 2. nam ipse est primarius offerens in omni legis nouæ Sacrificio.

Dices; Christus non interfecit seipsum, nec aliquo modo mysticè immutauit in Passione: ergo nec sacrificauit propriè.

Respondeo; Non requiritur vt occisio hostiæ fiat ab ipso Sacerdote physicè & posituè: sed satis est vt moraliter; nempe imperio, vel liberà permissione. Et ita Christus seipsum sacrificauit. Primò, Quia cum haberet vitam in sua potestate, eā tormentis mortiferis exposuit. Secundò, Quia suos interfectores, cum facillimè posset, non impediuit, sed permisiuè eorum malitiā vsus est. Tertiò, Quia cum post omnia tormenta haberet in potestate vitam suam, permisit eam tormentis vinci & interimi, eam mente Patri offerens in cultum, & satisfactionē peccatorum. Vnde Ioan. 10.

M m ij v. 17.

v. 17. dicit se ponere animam suam. Et c. 17. v. 19. se sanctificare seipsum pro Apostolis; id est, sacrificare. Secus est de Martyribus, qui non habebant vitam suam in potestate: nec ipsi erant à Deo instituti Sacerdotes ad talem hostiam offerendam.

Martyres
seipsum non
sacrificant.

DVBIUM I.

Vtrum Christus, ut homo, An ut Deus,
sit Sacerdos?

5
Caluini-
sta.

Est sacer-
dos ut
homo.

R Espondeo, Hæretici huius temporis, præsertim Calvinistæ, dicunt Christum, quatenus Deus est, esse Sacerdotem: humanitatem autem esse hostiam. Vtrumque falsum est: nam non erat Sacerdos, nisi secundum naturam, qua meruit & satisfecit: satisfecit enim & meruit actu sacrificandi. Atqui non meruit nec satisfecit, per diuinam naturam, ut supra q. 19. dictum est: quamquæ estimatio meriti & satisfactionis, à diuinitate Personæ dependerit, tamquam à principio quod operatur. Deinde; Sacerdos necessario includit naturam Deo inferiorem; nam sacrificare, est Deum colere: Christus autem ut Deus, non erat naturæ inferioris, ut posset Deum colere. Ipsum tamen Verbum potest dici Sacerdos per communicationem idiomatum. Ut verò omnis suspicio erroris vitetur, melius est addere determinationem, secundum naturam humanam.

Ut totus
Christus,
est victi-
ma.

Humanitas etiam propriè non erat victima, sed totus Christus, Pater ad Ephes. 5. ad Heb. 9. & 10. & ex D. August. lib. 4. de Trin. c. 14. Nam Christus seipsum obtulit, non solam carnem. Et sicut Deus rectè dicitur mortuus, ita potest dici victima & sacrificium.

DVBIUM II.

Quando Christus accepit Sacer-
dotij dignitatem?

6
Sacerdos
ab initio
concep-
tus.

R Espondeo, In primo momento Conceptionis: natus enim est Sacerdos, & mediator, & Saluator generis humani. Ut patet ex nominis ipsius impositione. Vnde hoc non meruit, sed merito supponebatur; sicut & esse Caput. Confirmatur; Sacerdotium in Christo, præter unionem hypostaticam, & dona habitualia, quæ ipse non meruit, nihil ponit in ipso, quam moralem quandam potestatem ex deputatione diuinâ prouenientem. Atqui ab initio ad hoc deputatus fuit ex diuinâ benignitate, ut seipsum pro nobis offerret: ergo &c. Vnde statim hoc munere fungi cæpit, mente seipsum offerens, variamque sanctificationem operans, tum circa Matrem, tum circa Ioannem Baptistam, tum circa Elizabetham, & alios: & progressu temporis illustriores Sacerdotij functiones pro rerum opportunitate edidit.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus simul fuerit
Sacerdos & Hostia?

7

R Espondetur Affirmatiuè. Et Patet ex Apostolo ad Ephes. 5. v. 2. Dilexit nos, inquit, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis.

Fuit Hostia
tripliciter.

Notandum est; Esse triplicem hostiam, scilicet triplici modo Christus fuit hostia. Nā obtulit se

& in remissionem peccatorum nostrorum; & ut pacem haberemus cum Deo; & ut tandem integrè spiritus noster cum Deo coniungeretur. Vide D. Tho.

ARTICVLVS III.

Vtrum effectus Sacerdotij Christi,
sit expiatio peccatorum?

R Espondetur; Expiatio peccatorum & secundum culpam, & secundum poenam, est effectus Sacerdotij Christi. Patet hoc ex dictis de Christi merito. Vide D. Thomam.

ARTICVLVS IV.

Vtrum effectus Sacerdotij Christi,
etiam ad Christum pertinuerit?

R Espondetur; Præcipuus effectus Sacerdotij, quæ Sacerdotium, non peruenit ad Christum: quia hic effectus est expiatio peccatorum. Quod intellige in statu naturæ lapsæ. Alij autem effectus potuerunt ad ipsum peruenire: ut gloria corporis, consummatio beatitudinis, & omnis externa gloria. Circa solutionem secundi Argumenti: Notandum est; Sacrificium ex opere operato non solum esse Satisfactorium, seu Propitiatorium, licet hic sit eius principalis effectus quæ Sacerdotium est; (quo modo intellige quod hic ait D. Thomas:) sed etiam Impetratiuum gratiæ, & gloriæ. Et hoc modo poterat effectus Sacerdotij Christi peruenire ad ipsum Christum, non solum ex opere operantis; id est, ratione deuotionis ipsius offerentis; sed etiam ex opere operato; id est, ratione excellentiæ operis externi.

9
Effectus
quidam
Sacerdotij
ad Christum
peruenit.

ARTICVLVS V.

Vtrum Sacerdotium Christi per-
maneant in æternum?

R Espondetur; Sacerdotium Christi esse æternum. Primò, Quatenus virtus & effectus Sacerdotij Christi manet in æternum; quia importat nobis bona æterna. Secundò, Quia nullum aliud Sacerdotiū succedet Sacerdotio Christi, sed hoc semper durabit vsque ad consummationem sæculi. Tertiò, Quia etiam munus huius Sacerdotij, scilicet oblatio Eucharistiæ, & peccatorum expiatio vsque ad finem sæculi perseverabunt. Hoc autem tempus, iuxta Scripturæ phrasim, dicitur æternum. Quarto, Quia etiam postea in omnem æternitatem perseverabit munus huius Sacerdotij in gratiarum actione & laude; & etiam in quadam repetitione oblationis præterita per affectum & approbationem.

10
Sacerdotij
Christi
æternum
quadrup-
licitat.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Sacerdotium Christi fuerit
secundum ordinem Melchisedech?

R Espondetur Affirmatiuè. Est fidei. Psal. 109. v. 4. Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Quem locum Apostolus ad Heb. 7. 8. & 9. exponit de Sacerdotio Christi. Ut autem intelligatur, quomodo id fuerit:

Notandum Primò, Contra antiquos hæreticos (quorum aliqui dixerunt Melchisedech fuisse Spiritum S., alij virtutem quandam Christo maiorem, alij Angelum speciei humanæ) hunc fuisse verum hominem; ut patet Gen. 14. & ad Heb. 5. & 7. ubi Scriptura

Hæretici de
Melchisedech
dub.

Scripturā apertē loquitur de illo tamquā de homine. Est communis Patrum sententia. Vide Castro. Verbo, Melchisedech. Quis autem fuerit, incertū. Satis probabile est, fuisse Sem primogenitum Noë: ut docet D. Hieronymus expensis aliorum sententijs, in epist. ad Euagriū tom. 3. ep. 126. & in questionibus Hebraicis, quem sequitur Rupertus, Abulensis, Lippomanus, & quidam alij recentiores. Hic enim est decē generationibus antecesserit Abrahamum; tamen superuixit illi saltē annis triginta quinque; vel ut vult Hieronymus, annis quadraginta: vixit enim annis sexcentis, ut patet ex c. 11. Genes. Alij sentiunt fuisse quemdam Chananeū, qui est ex idololatriis natus esset, tamen verum Deum colebat, sicut Iob. Ita sentierunt Irænaeus, Hippolytus, Eusebius Caesariensis, & quidam alij, ut refert Hieronymus epist. ad Euagriū. Idem sentit Theodoretus quaest. 63. in Genesim, & aliquot Græci posteriores, Theophilactus, & alij.

Notandum Secundō, Hunc Melchisedech fuisse verē Sacerdotē; ut patet Gen. 14. v. 18. At Melchisedech Rex Salem, panem & vinum protulit, erat enim Sacerdos Dei altissimi. Nomen autem Sacerdotis, propriē hic accipitur, non autem pro Principe, Pater, Tūm ex Psal. 109. tūm ex illo loco Genesim, ubi primum vocatur Rex, deinde Sacerdos. Tūm, quia Paulus ad Hebr. 7. vtrumque tribuit Melchisedech, explicans vtrumque locum. Porro, ad istud Sacerdotiū non fuit Melchisedech externis ceremonijs consecratus, ut Aaron: nec aliqua supernaturali aut peculiari potestate & auctoritate donatus: sed erat tale, quale in lege naturæ inter fideles vsurpabatur, apud quos, omnes primogeniti & Patres-familias, à Noë vsq; ad Aaron, erant Sacerdotes, teste Hieronymo in questionibus Hebraicis. Vnde videtur fuisse modus quidam Hierarchiæ, ita vt alij essent superiores, alij inferiores Sacerdotes. Et sic videtur Melchisedech fuisse veluti summus aliquis Sacerdos, tamquam primus Pater-familias inter omnes fideles. His positis:

12 Dicendum est, Christum vocari Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech: non quod eius Sacerdotiū esset eiusdem rationis (nam Sacerdotium nouæ legis, quod Christus suis ministris communicauit, est longē excellentius Sacerdotio Melchisedech, prout veritas præstat figuræ) sed idē dicitur secundum ordinē Melchisedech, quia excellentia Sacerdotij Christi perfectius fuit representata in Melchisedech, prout in Scriptura introducitur; quā in illo alio: ita vt illud, secundum ordinē Melchisedech, nihil sit aliud, quā secundum representationem, seu p̄figurationem ordinis & ritus Sacerdotij Melchisedech. Consistit autē hæc representatio in quinque cōditionibus, quas Apostolus explicat ad Hebr. 7. Primō, In conditione Personæ. Nam sicut ille fuit Rex & Sacerdos, ita & Christus. Secundō, In interpretatione nominis. Nam Melchisedech interpretatur Rex iustitiæ: idē quoque erat Rex Salē, quasi dicas Pacis: quæ vrbs postea Hierusalem est dicta. Vtrumque autē perfectissimē conuenit Christo, qui est Rex iustitiæ & Pacis; quia nobis omnem iustitiā & pacem adduxit. Est etiā Rex Hierusalem, quod est Visio pacis. Tertiō, In origine; quia ille non habuit Sacerdotiū per originē carnis, sicut Aaronici Sacerdotes; ad quod insinuandū introducitur à Scriptura ad Heb. 7. v. 3. Sine Patre, sine Matre, sine Genealogia. In

quo etiā fuit singulariter figura Christi, qui fuit sine Patre vt homo, & sine Matre vt Deus; vt notauit Chrysost. hom. 12. in ep. ad Heb. Quartō, In perpetuitate; quia adducitur à Scriptura sine principio & sine diebus: sic & Christus æternus est. Quintō, In nobilitate; quam Apostolus ostendit dupliciter indicari in Scriptura. Primō, Quia ipse benedixit Abraham; ac proinde erat maior illi. Secundō, Quia Abraham dedit ei decimas, & consequenter tribus Leuitica & totus ordo Sacerdotij Aaronici, qui erat in lumbis Abraham; ei decimas, tamquam superiori, soluit.

Dices: Ergo etiam Christus ei decimas soluit, quia in lumbis Abraham continebatur. Resp. Neg. Consequ. Quia nō continebatur in illis secundum feminalem rationem, seu vim actiuā; sed solum secundum corpulentam substantiam, ut inquit D. Aug. lib. 10. de Gen. ad litteram c. 20. & D. Tho. infra q. 3. 1. a. 8. vnde nō fuit decimatus in lumbis Abraham. Vbi aduerte; Est ex contextu Genesim non fit ita clarum vter alteri decimas obtulerit; Apostolus tamen sustulit ambiguitatē. Quod etiā confirmatur ex textu Græco ut nunc habemus, & ex Iosepho l. 1. Antiquitatum c. 18. & insinuat Genesim. 14. v. 20. eūm dicitur: Dedit ei decimas ex omnibus; scilicet spolijs hostium, ut Iosephus explicat; de ijs enim dumtaxat ibi fit mentio.

Petes; Cur Apostolus præcipuam similitudinem inter Sacerdotiū Christi & Melchisedech omisit, quæ in hoc consistit; quod sicut Melchisedech obtulit sacrificium panis & vini, quo refectioni sunt Abraham milites post victoriā de Regibus, ita Christus obtulit corpus & sanguinē sub speciebus panis & vini; quo reficiuntur fideles post victoriā de tentationibus. Respondent heretici, Quia ex Scriptura nō constat Melchisedech tale sacrificiū obtulisse: nam Gen. 14. nō dicitur obtulisse in sacrificiū, sed protulisse panem & vinum, nempe officio hospitalitatis in refectionē fessis: ita enim habebat consuetudo illius temporis; ut patet Iudic. 8. Hanc sententiā refert etiam Hieronymus ex Hebræis in epist. ad Euagriū quæ tota est de Melchisedech. Verū fide certum est, oblationē illā panis & vini quā Melchisedech fecit, fuisse symbolum & figuram sacrificij Missæ; ac proinde illam factam fuisse Deo in sacrificiū: licet postea Abraham cum comitibus ex eā sint refectioni. Ita docet Concil. Trid. sess. 22. c. 1. Christus, inquit, se Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech in æternū constitutum declarans, Corpus & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini, Deo Patri obtulit. Eadem est sententia omnium Patrum; ut patebit Tract. de Eucharistia.

Quare dicendum est, Apostolum idcirco comparationem oblationis vtriusque Sacerdotij omisit; quod ipsi propositū esset ostendere excellentiam Sacerdotij Christi præ Aaronico. Vnde solum debebat eas similitudines cōmemorare, quæ ad æternitatem & dignitatem Sacerdotij Christi demonstrandam pertinerent; ad quod parum facit oblatio panis & vini. Non enim, quia panē & vinum obtulit, idē Sacerdotiū Melchisedech erat præstantius legali seu Aaronico; sed ob alias causas, quas Apostolus adduxit. Accedit, quod totā illā epistolā Apostolus potissimū agit de sacrificio Christi cruento; cum quo maiorem affinitatem habebant sacrificia sacerdotij legalis, quā sacrificium Melchisedech.

M m iij

Dices,

Fuit Sem.

vel Regulus Chananeus.

Fuit verus Sacerdos.

In re Patrisfamilias.

12 Sacerdotiū Melchisedech representat Sacerdotium Christi quintupliciter.

13 Christus non est cōtinuus in lumbis Abraham.

14 Cur Apd. solus non comparat oblationem panis & vini.

Responsio Hæreticorum.

Vera Responsio.

15
An Chri-
stus debeat
dici sacer-
dos secundum
ordinem
Aaron,

Fabula
Iudaica.

Thomas
Waldensis.

Christus
non fuit
Leuiticus.

Solutur
Argumen-
tum.

Dices, Ergo potius Christus debet dici Sacerdos secundum Ordinem Aaron, quia expressius præfiguratur eius Sacrificium per Sacrificium Aaronicum.

Respondeo; Suidas verbo Iesus in Lexico refert quandam fabulam à quodam Hebræo Neophyto acceptam, qui narrabat tamquam ingens arcanum Iudeorum, Christum fuisse electum à Phariseis Sacerdotem templi, ibique obuiisse munus illius Sacerdotij. Et Thomas Waldensis tom. 2. cap. 116. indicat Christum fuisse Sacerdotem Leuiticum in ordine Lectorum: citat Augustinum & Hieronymum, qui tamen nihil tale dicunt: & probat, quia Christus in Synagoga docuit, & eiecit ementes & vendentes de templo: quæ sunt munia Sacerdotij. Sed omnino certum est, Christum non fuisse Sacerdotem secundum ordinem Leuiticum. Patet ex contextu ad Heb. 7. Nam is, de quo hac dicitur, de aliâ tribu fuit, de qua nullus altario præsto fuit. Manifestum est enim quod ex Iuda ortus sit Dominus noster, in qua tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est. Idem constat ex c. 9. v. 11. Non in manufacta sancta introiuit Iesus. Adde, Quod Sacerdotes non fiebant electione, sed origine ex Aaron & filiis eius. Exod. 29. Leuit. 8. 2. Paralip. 26.

Vnde ad Argumentum; Respondeo Neg. Consequentia: Sacerdotium enim Leuiticum, etsi representaret Sacrificium Christi cruentum; tamen erat imperfectum, & temporale, & per ipsum Christum auferendum: significabat enim statum Christi passibilem. Sacerdotium verò Melchisedech potius erat perficiendum: sicut Lex Evangelica sustulit legem Moysis, naturæ verò legem non sustulit, sed perfecit. Vnde Sacerdotium Melchisedech aptissime representat perpetuitatem Sacerdotij Christi. Porro, Fabulam illam bene refutat Heutenius post Euthymium in Epistolâ Pauli.

Ad rationem Waldensis, Nego illa fuisse propria Sacerdotum: nam etiam Sapientes non Sacerdotes poterant docere & disputare in templo & Synagoga, ut patet de Paulo Actorum 13. 14. 17. & maxime Prophetæ. Eiecit autem vendentes & ementes non ut Sacerdos Leuiticus: nam Lucas 20. v. 2. interrogabant eum In qua potestate hac facis? sed ut Prophetæ, habens diuinitus auctoritatem. Occurrunt hic duo dubia.

DVBIVM I.

Quam potestatem habuerit Dominus ratione huius supremi Sacerdotij?

16

Respondeo Primo, Habebat potestatem exacte satisfaciendi pro toto genere humano seipsum offerendo: id enim erat proprium munus huius Sacerdotij ad Deum.

Potestas in
spirituali.

Consistit
in tribus.

Respondeo Secundò, Habebat supremam potestatem in spiritualibus infra Deum nulli creaturæ communicatam, quæ communiter vocatur Potestas excellentiæ. Ita Doctores in 4. dist. 1. & D. Thomas infra quæst. 64. art. 3. ad 4. Patet Matthæi 28. Consistit autem hæc excellentia in tribus. Primò, In supremâ iurisdictione spirituali in omnes homines, quæ potest illis leges imponere, obligare, dispensare: atque adeo nouam Rempublicam spiritalem, extra quàm non sit fa-

lus, institueret: ut Matthæi 16. v. 18. Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam &c. Secundò, In potestate condendi Sacramenta, ex se vim sanctificandi habentia, nouumque instituen- di sacrificium, cuius etiam vis in totum orbem pertingat. Deinde, in potestate sanctificandi, & remittendi peccata, sine vlllo symbolo externo, & etiam per alia quævis per quæ placuerit; ut patet Matth. 9. & Luc. 5. Tertiò, In eo quod omnis alia potestas spiritualis in Ecclesia, deriuata sit per Christum ab hac potestate Sacerdotij ipsius, cum ipse eam immediatè à sua diuinitate habeat. Ut patet prioris ad Corinth. 4. v. 1. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Et ad Eph. 4. v. 11. Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores.

Respondeo Tertiò, Ratione huius supremi Sacerdotij habuit etiam potestatem in res omnes temporales totius mundi, quatenus id necessarium erat ad finem spiritalem: idque longè perfectiori modo, quàm Pontifex. Et ratio est, quia perfecta potestas gubernandi ad aliquem finem superiorem, necessario includit potestatem in omnia inferiora, quæ finem illum possunt impedire, vel plurimum promouere: nam omnia inferiora debent disponi, prout expedit ad finem supremum, alioquin illa potestas esset imperfecta.

DVBIVM II.

Utrum Christus, ut homo, solum habuerit hanc indirectam potestatem in regna, & res temporales mundi; An etiam directam, tamquam verus Rex & Dominus?

Sunt tres sententiæ. Prima, Negat Christum talem potestatem habuisse. Ita Dominicus Soto in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 1. & lib. 4. de Iustitia quæst. 4. art. 1. Eiusdem sententiæ videtur Franciscus Victoria relectione 1. De potestate Ecclesiæ, quæst. 5. num. 15. Secunda sententia est, Christum hæreditario iure fuisse Regem Iudeorum, tamquam hæredem Davidis. Ita Richardus Armacanus lib. 4. Quaestionum Armeniacarum, cap. 16. Tertia, Christum absolutè fuisse Dominum totius orbis. Ita D. Thomas lib. 3. de Regim. Princip. cap. 12. sub finem, & 13. & 14. & insinuat infra quæst. 59. art. 4. & 6. Iacobus Almainus opusculo de potestate Ecclesiæ, cap. 8. Ioannes à Turrecremata lib. 2. de Ecclesia c. 116. Nauarrus in Cap. Nouit de Iudicijs. num. 130. respondens ad octauum Argumentum.

Dico Primò, Christus, quæ Deus, est Dominus vniuersorum tam temporalium, quàm spiritualium. Patet; Quia ipsi sunt omnia titulo creationis, & conseruationis; & singula ad suos fines gubernando perducit.

Dico Secundò; Christus, ut homo, non fuit Rex regni Iudaici titulo hæreditario. Est certa, & communis Doctorum. Vide Victoriam supra num. 16. Probatur Primò, Quia Regnum Messie, de quo Scripturæ, est spiritale, extendens se non solum ad Iudæos terminos, sed ad terminos terræ, & dirigens ad finem spiritalem. Psalm. 2. v. 6. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum eius. Ioan. 18. v. 36. Regnum meum non est de hoc mundo. Idem colligitur

gitur Isaia 9. Hieremia 23. Ezechiel. 34. & 37. & alibi. Secundò; Si iure hereditario: ergo per B. Virginem, vel per Ioseph? Non per Ioseph; quia verè non erat Filius, sed putabatur. Luc. 3. v. 23. Deinde, quis vniquam dixit Iosephum fuisse Regem; aut vnde colligi potest illum descendisse à Dauide per Salomonè, & omnes posteros primogenitos per quos ius regni descendeat? Tertio; constat successorem hereditariam regni Dauidici fuisse abolitam in Iechonia, iuxta vaticinium Hieremiae 22. v. 30. *Scribe virum istum sterilem; neque erit de semine eius vir, qui sedet super solium Dauid*; nempe temporale: Nam Christus descendens ex huius semine, *sedet super solium Dauid spiritale*: vt notat Hieronymus in illum locum; & optimè Ambrosius lib. 3. in Lucam sub finem: vbi fusc ostendit Christum non sedisse, nisi in solio Dauid spirituali. Eodem modo probari potest, quod neq; per Matrem regni ius habuerit. Non enim Virgo Regina, aut Pater eius Rex fuit Israël.

Neque Rex
Mundi,
titulo
humano.

Dico Tertio: Christus, vt homo, non fuit Rex temporalis mundi, aut alicuius regni, eo modo quo alij homines, scilicet titulo humano, qui excludat aliorum dominia. Probatur Primò; Ioan. 6. *Cum vellet ipsum facere Regem, fugit*. Luc. 12. v. 14. cum ab ipso peteretur iudicium in causa temporali, respondit: *Quis me constituit iudicem aut dis- uisorem super vos?* vbi Ambrosius notat, Dominum non assumpsisse hanc temporalem dignitatem. Secundò; Quia Christus paucorum rerum huma- no more dominium habuit; vt inter cetera fusc docet Ioannes XXII. in Extrauag. *Cum inter non- nullos. tit. de Verborum significatione*. Tertio; quia non erat consentaneum munerì & dignitati ipsius Christi, vt rectè notauit Ambrosius. Venie- bat enim, vt doceret contemptum diuitiarum, honorum, & omnium rerum caducarum, tamquàm parui momenti respectu caelestium. Vnde in hym- no de Epiphania dicitur: *Non eripit mortalia, qui regna dat caelestia*.

Tria con-
siderantur.

Hinc sequitur Primò; Errare illos, qui affir- mant, in ipso conceptionis momento omnes Re- ges amisisse iura & dominia suorum regnorum, solumq; vsum permissu Christi retinuisse. Secun- dò; Item eos, qui omnes Reges dicunt esse Chri- sti vicarios in temporalibus & spiritualibus: quod docuit Ioannes Wicleff teste Waldensi lib. 2. Do- ctrinalis fidei antiquae c. 76. Tertio; Parum esse probabilem eorum sententiam, qui dicunt Ponti- ficem directè esse dominum totius orbis in tempo- ralibus; eò quòd sit Vicarius Christi. Vide Vi- ctoriam loco citato à num. 13. vsque ad finem. Nauarrum in Capit. Nouit n. 88. & sequentibus.

20
Christus,
vt homo
habuit po-
testatem
indirectam
super om-
nia Regna.

Dico Quarto; Christus, vt homo, saltem ha- buit potestatem indirectam super omnia regna to- tius mundi, quatenus erat necessarium ad finem spiritalem. Vide Victoriam suprà. Patet ex dub. superiore.

Dico Quintò; Christus etiam directè habuit ^{indirectam} potestatem excellentiè super omnes res humanas, & regna totius mundi, ita vt pro suo arbitratu ^{excellentia} posset de illis disponere: & hoc videntur velle ^{in omnia} Authores tertiæ sententiæ. <sup>Regna ha-
buit dire-</sup>

Probatur Primò; Apocal. 19. v. 16. *Erat in se-
more eius scriptum: Rex Regum, & Dominus Dominan-
tium*; id est, in humanitate, vt exponit Glossa. Ad Hebr. 1. v. 22. *Quem constituit heredem vniuersorum*; scilicet secundum humanam naturam. Psalm. 8. v. 8. *Omnia subieciisti sub pedibus eius, oves & boues & vniuersa pecora campi*: quod Apostolus ad Hebr. 2. de Christo exponit, 1. ad Corinth. 15. v. 2. *Omnia subiecit ei, prater eum, qui subiecit ei omnia*. Atqui valdè improprie diceretur omnium Rex & Dominus & heres, si solum haberet potestatem indirectam; nec posset aliter rebus vti, quàm sit necesse ad finem spiritalem.

Probatur Secundò; Ratione. Primò, Sicut Deus est Dominus vniuersorum, & tamen non impedit propria dominia humana, sed hæc ab illo pendent, sicut causæ particulares ab vniuersali: ita potuit suæ humanitati communicare supre- mam quandam illius dominij participationem, quæ priuata dominia singulorum non tolleretur. Sicut patet in simili, scilicet in potestate spirituali: Et si enim Christus habeat supremam potestatem excellentiæ in spiritualibus, tamen Pontifex & Episcopi habent etiam veram potestatem & iurisdictionem. Secundò; Quia Scripturæ tribuunt Christo duplicem potestatem, scilicet sacerdotalem, & regiam: ergo hæc potestates sunt aliquo modo distinctæ; sicut fuerunt in Melchisedech qui erat typus Christi. At potestas illa indirecta non est distincta à potestate spirituali, sed intrinsecè in illa includitur, tamquam ad eius rationem per- tinens: ergo ponenda est in Christo aliqua pote- stas directæ in regna temporalia. Hinc sequitur, <sup>Explica-
tur, quid
potuerit
per hanc
potestatem
excellentiæ.</sup> Christum potuisse priuare omnes Reges suis reg- nis, eaque alijs donare; & omnium Regum iura ab ipso pendere, saltem permissiue, idque ab ini- tio conceptionis: Nam ab initio fuit heres vni- uersorum; & ab initio dedit ei Pater omnia in ma- nus; quamuis vsum & externam demonstratio- nem huius potestatis, non habuerit ante resurre- ctionem.

Nec obstat; quòd Christus in hac vita pauper fuerit; quia sufficit, quòd vsu & affectu pauper fuerit; in his enim consistit virtus & functio pau- pertatis. Carentia dominij & incapacitas non est necessaria nisi in hominibus peccatoribus, quorū affectus faciliè alioqui mutaretur. Simile est in ca- stitate, ad quam sufficit affectus & vsum; incapaci- tas autem Matrimonij non est per se necessaria. Adde etiam Christum caruisse iure humano, & sic quoque pauperem fuisse, licet iure illo superio- re esset ditissimus.

M m iiii

Q V Æ.

QVÆSTIO XXIII.

De Adoptione Christi.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I. II. & III.

Vtrum Trinitati conueniat
adoptare rationalem
Creaturam?1
Quid
Adoptio.Et qua ad
eam neces-
saria.

Arrogatio.

2
Iustificatio
creaturæ
ex simili-
tudine, di-
citur Adop-
tio.Adoptio
spiritualis
perfectior
quàm hu-
mana.

Respondetur affirmatiuè. Notandum est, Adoptare aliquè in Filium iure humano (per quod adoptio est introducta) nihil esse aliud, quàm liberaliter personam extraneam acceptare in Filium, & dare ius ad hereditatem. Vnde requiritur tres conditiones. Prima est, Vt persona, quæ adoptatur, sit extranea; id est, non sit ita coniuncta naturaliter ipsi adoptanti, vt per se ius habeat ad hereditatem: talis est omnis, qui non est naturaliter Filius. Secunda, vt gratis, & libera- liter illi conferatur hoc ius: si enim detur titulo oneroso, non erit adoptio, sed venditio, permutatio, vel similis contractus. Tertia, Requiritur consen- sus personæ, quæ adoptatur: quia nemo subditur al- teri nisi volens, præterquam in penam; quæ lo- cum non habet in adoptione, vt quæ magnum sit beneficium. Et quidem, si is, qui adoptatur, sit sui iuris, solum per se debet consentire; diciturq; tunc Arrogatio: si autem non sit sui iuris, requiritur etiam consensus Principis, vel Parentis, vel Tutoris &c. & hæc dicitur specialiter Adoptio. Colliguntur hæc ex l. 1. & 2. ff. de Adoptionibus, & institutis, eo- dem titulo.

Ad huius similitudinem, iustificatio cuiuscun- que nudæ creaturæ siue Angeli, siue hominis; di- cta est Adoptio. Ad Rom. 8. v. 15. Accepistis spiri- tum adoptionis Filiorum. Ad Eph. 1. v. 5. Quos præ- destinauit in adoptionem filiorum. Ad Gal. 4. v. 5. Vt adoptionem filiorum acciperemus. Ioan. 1. v. 13. voca- tur Natiuitas ex Deo. Ob hanc causam in Scriptu- ris Angeli sæpè dicuntur Filij Dei. Iob. 2. & 38. Nec obstat: quod Chrysostomus hom. 22. in Genesin dicat in Scripturis nusquam vocari Angelos Filios Dei; quia intelligi debet de editione Septua- ginta: vbi enim Hebræus & Vulgata editio habet Filij Dei; Septuaginta verterunt Angeli Dei: idque propter Ethnicos, ne existimarent Deum habere filios, sicut ipsi putabant de Ioue, & de suis Dijs. Ratio autem, cur Iustificatio dicatur Adoptio, est, quia per iustificationem gratis tribuitur creaturæ ius ad beatitudinem; quæ beatitudo est heredi- tas Dei; nam per illam & ipse diues est, & alios etiam diuites facit. Vnde hæc Adoptio perfectiùs & magis propriè est Adoptio quàm humana: Nam humana Adoptio nullam intrinsecam perfectionem communicat Filio adoptiuo, sed solum ius quoddā morale & veluti extrinsecam denominationem. Adoptio verò quæ Deus adoptat aliquos sibi in Fi- lios, tribuit intrinsecā perfectionē, quæ spirituali- ter regenerentur, fiantque consortes diuinæ naturæ, 2. Pet. 1. v. 4. atq; adeo efficiuntur Filij Dei. 1. Ioa. 3. v. 1. Dices; ad rationem Adoptionis pertinet, vt

Filius non habeat hereditatem, nisi Patre illam deferente per mortem: ergo &c. Respondeo, hoc solum pertinet ad humanam Adoptionem; idque non ex communi ratione Adoptionis, sed ex imper- fectione bonorum temporalium, quæ à duobus possideri simul nequeunt; vt rectè D. Thomas a. 1. ad 3.

Ex his patet Primò; Adoptare esse opus totius Trinitatis, quatenus est hic Deus: Sicut enim omne opus ad extra commune est toti Trinitati, ab eaq; proficiscitur vt est vnus Deus; ita & Insti- ficatio, quæ reipsa non differt ab Adoptione. Nec obstat, quod Filius & Spiritus sanctus non pos- sint generare: ac proinde non videantur, posse ad- optare; quia etiam iure ciuili possunt adoptare; qui tamen non possunt generare: vt patet ex locis ci- tatis. Deinde, quia Filius & Spiritus sanctus habent eandem numero naturam, quæ in Patre est fecunda, licet non quatenus in ipsis.

Patet Secundò; Solius creaturæ rationalis esse adoptari in Filium Dei: quia hæc sola est capax il- lius hereditatis. Nec obstat: quod Deus dicatur interdum Pater peccatorum, vt Isaia 63. v. 16. Tu creatura Domine Pater noster: & alibi. Item reliquarum creaturarum: Iob. 38. v. 28. Quis est pluuie pater? quia hoc tantum metaphoricè intelligendum. Di- citur enim Pater irrationalium, quatenus est auctor earum: Peccatorum autem pater dicitur, quia est benefactor illorum, mansuet & paternè cum il- lis agens. Pari modo metaphoricè peccatores & creaturæ irrationales, dicuntur Filij Dei.

Patet Tertiò, Omnem puram creaturam ratio- nalem, siue Angelicam, siue humanam; siue ve- teris testamenti, siue noui; siue prædestinata sit, siue reproba, modò sit iusta, pro illo tempore esse Filium Dei adoptiuum. Vnde vitanda est quo- rundam sententia, dicens præsum, etiam dum est in gratia, non esse Filium adoptiuum: Omnis enim ius- tus in Scripturis dicitur Filius Dei. Fundamentum enim filiationis non est prædestinatio, vtpote quæ sit in Deo, non in ipso homine; sed est participatio diuinæ naturæ per iustitiam. Aduerte tamen, Adoptionem in Veteri testamento non fuisse tam perfectam, quàm in nouo: tum quia non exime- bat è statu seruili, in quo sancti illius temporis erant ratione legis; vt patet ad Gal. 4. tum quia non dabat ius adeundæ hereditatis, nisi soluto pretio nostræ redemptionis. Nostra quoq; Adoptio imperfecta est respectu eius, quæ in gloria est; vt patet ad Roman. c. 8. v. 23. Adoptionem Filiorum expectantes resurrectionem corporis nostri.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Christus, vt homo, sit Filius
Dei Adoptiuus?

Respondetur; Christus absolute est Filius Dei naturalis, & non Adoptiuus.

Notandum

Christus secundum propriam naturam non est adoptivus, sed naturalis Filius Dei.

Notandum est Primò; Certum est, Christum secundum propriam naturam non esse Filium Dei adoptivum; vt quidam Ariani docuerunt, sed naturalem. Quomodo videntur intelligenda quædam testimonia Patrum: Ambrosij lib. 1. de fide cap. 9. Per adoptionem nos Filij dicimur, ille per naturam veritatem est; quomodo ergo est ex nihilo, qui ex nihilo fecit omnia? & lib. de Dominica Incarnationis Sacramento cap. 8. In vsu nostro est adoptivus Filius, & verus Filius. Adoptivum Filium non dicimus Filium esse naturam; sed eum dicimus naturam esse, qui verus est Filius, Simili modo intelligendum testimonium Hieronymi in 1. caput ad Ephes. & Hilarij lib. 3. de Trinit. apud Magistrum dist. 10. & Bedæ in cap. 7. Ioan. in illa verba: Nemo tamen palam loquebatur de eo.

Imò & secundum humanam naturam verè est & dicitur Filius Dei.

Notandum Secundò; Christum secundum humanam naturam verè dici & esse Filium Dei. Ad Hebr. 1. v. 2. Nouissimè diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem vniuersorum. Atqui secundum naturam diuinam non est constitutus heres: ergo secundum naturam humanam: ergo secundum hanc est Filius Dei. Ad Rom. 8. v. 29. dicitur primogenitus in multis fratribus; quod tantum secundum humanam naturam verum est.

Sed tota difficultas est: Verum, quatenus homo, sit Filius adoptivus, an naturalis? Durandus in 3. dist. 4. q. 1. sentit Christum, vt hominem, dicendum esse Filium adoptivum. Idem probabile putat Scotus dist. 10. Alij hoc negant: admittunt tamen, ipsam naturam humanam posse dici adoptatam.

Christus, vt homo, nec est, nec potest dici Filius Dei adoptivus.

Respondendū est, Christus, qua homo, nec est, nec potest dici Filius Dei Adoptivus. Ita D. Th. hic, & infra q. 32. a. 3. Magister in 3. dist. 10. vbi Albertus, Bonaventura, Thomas Argent. Paludanus, & est communis hoc tempore. Et videtur omnino definita in Conc. Francfurdiensi tempore Caroli Magni, cui interfuerunt trecenti Episcopi, & Legati Adriani Papæ: quod fuit congregatum opera Caroli Magni contra Felicem Episcopum Vrgelitanum, & Elipandum Toletanum Archiepiscopum. Item videtur definita in epistola Adriani Papæ ad Episcopos Hispaniæ. Habentur hæc in tertio tomo Conciliorum. Nam in hoc Concilio, & Epistola Adriani definitur, Christum non esse vilo modo Filium adoptivum; & ex multis locis constat illos loqui de Christo secundum humanam naturam: vt bene probat Gabiel vasquez tract. de Adoptione Christi.

Probatur ex definitione Conc. Francfur. & Adriani Papæ.

Probatur Primò; Quia etiam si Christus loquatur de seipso secundum humanitatem, & de alijs simul, numquam tamen Deum vocat Patrem nostrum, sed propriè suum. Ioan. 20. v. 17. Adscendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Apertè insinuat, aliter esse Patrem suum, aliter nostrum. Quòd autem de se secundum humanitatem loquatur, patet ex illo, Deum meum, & Deum vestrum. Ita Adrianus. Secundò, Ad Rom. 8. v. 32. Qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Si proprius, ergo non adoptivus. Esse autem sermonem de Christo secundum naturam humanam, colligitur ex illis verbis, Pro nobis omnibus tradidit illū: traditus enim est non secundum diuinitatem, sed humanitatem.

Quoniam quincant quada m scriptura, Christum non esse filium adoptiui. At si quis bene expendat hæc, & alia testimonia, nihil conuincunt aliud, quàm hunc hominem,

Tertiò, Matth. 16. v. 17. Tu es Christus Filius Dei viui. At si quis bene expendat hæc, & alia testimonia, nihil conuincunt aliud, quàm hunc hominem,

nem, seu Christum absolute esse Filium Dei naturalem per communicationem idiomatum, & non esse adoptivum distinctum à naturali.

Verum nullo modo posse dici Adoptivum secundum humanam naturam:

Probatur Primò, Ratione D. Thomæ; filiatio est proprietas personæ: ergo nihil dicitur Filius adoptivus, nisi persona. At persona Christi est Filius naturalis: ergo non per adoptionem. Prob. consequentia: Quia idem non potest dici per se tale, & per participationem. Verum hæc ratio non est omnino firma; quia secundum diuersas naturas id nihil vetat: sic enim Christus est beatus per essentiam, & per participationem est Filius Dei, & Filius Virginis. Vnde

8 Ratio quædam D. Th. minus efficaç.

Probatur Secundò; De ratione adoptionis est, vt persona extranea liberaliter acceptetur in Filium, ei que detur ius ad hereditatem. Atqui Christus non est persona extranea; nam naturaliter est coniunctus Deo, & habet ius ad cœlestem hereditatem: ergo nullo modo conuenit ei adoptio. Confirmatur, Quia huic personæ nulla facta est liberalitas; quod tamen includitur in ratione adoptionis, &c.

Alia Ratio, cur Christus non sit Filius Dei adoptivus, quia non est persona extranea Deo.

Dices; Natura humana, in qua Christus subsistit, secundum se est extranea Deo: ergo Christus, vt homo, est persona extranea: ergo potest adoptari.

Respondeo, Negando Consequentiam: Et si enim natura secundum se sit extranea; tamen, hoc subsistens in hac natura non est extraneum: neque secundum se, cum sit Filius Dei per essentiam; neque ratione naturæ vnitæ, quia hæc vnio facit vt natura humana sit natura Filij Dei.

Dices, Saltem natura humana erit adoptata; nam secundum se est extranea.

An saltem possit dici natura humana adoptata.

Respondeo: Gabriel admittit, sed absolute negandum est: nam expresse in eodem Concilio rejicitur. Ratio est, Quia naturæ non est adoptari, sed personæ. Ita D. Thomas. Verum hæc ratio non videtur omnino sufficiens; quia anima nostra non improprie dicitur adoptari, & esse Filia Dei: quamuis enim propriissime conueniat personæ, tamen etiam non improprie conuenit naturæ: nam natura etiam ius habet ad cœlestem hereditatem. Vnde nec Concilium, nec Adrianus hanc causam adferunt.

Vera igitur Ratio est: Quia id, quod adoptatur, ita est extraneum, vt etiam post adoptionem re ipsa maneat extraneum. At humanitas Christi post assumptionem, non manet re ipsa extranea Deo, sed substantialiter vnita: ergo ipsa non potest adoptari in Christo.

Vera ratio, cur natura humana in Christo non possit dici adoptata.

Maior probatur; Quia de ratione adoptionis est, vt adoptatum iungat & copulet adoptanti solo affectu, ita vt non iungat & copulet per naturam; vt etiam ipsa vox insinuat. Adoptio enim dicitur à desiderio, quo quis alterum, quem sibi naturaliter coniunctum habere nequit, per affectum loco Filij habet. Vnde si affectus esset ita potens, vt re ipsa communicaret naturam adoptantis alteri, non esset adoptio, sed quasi generatio Filij. Hanc rationem apertè insinuat libellus, qui inscribitur Sacrosyllabus columna septima editus à Patribus Cœciliij Francfurdiensis, & cōiunctus eidem Concilio.

Adoptio, vnde dicitur.

Dices Primò, Christus, quæ Homo, non est Filius Dei naturalis: ergo adoptivus. Antecedens Probatur; Quia Christus, quæ homo, non est Deus: ergo non est Filius Dei naturalis: nam hic intrinsece est Deus.

9 Obiectio.

Respon-

Solutio.

Quomodo
Christus,
vt homo,
fit, vel non
fit, Filius
Dei natu-
ralis.

Respondeo; Distinguendo Antecedens: Si enim *Filius naturalis* dicatur, cui esse paternum communicatur per naturalem generationem; sic Christus, vt homo, non est Filius Dei naturalis, sed vt Deus: Si autem dicatur *Filius naturalis*, cui quouis modo esse paternum communicatum est *substantialiter*, ita vt *substantialiter* maneat vnium; sic Christus, vt homo, est *Filius Dei naturalis*, quia esse diuinum *communicatum est humanitati substantialiter*, ratione cuius communicationis hic homo habet ius ad omnia bona paterna: *Adoptio* autem excludit communicationem realem naturæ *Adoptantis*. Ad probationem Antecedentis, Respondeo; Etsi Christus, vt Homo, non sit Deus; tamen, vt Homo, est Filius Dei naturalis, non Filiatione æternâ, sed temporali, resultante in humana natura ex vnione hypostatica, seu ex communicatione illa diuinitatis, quæ sit per hypostaticam vnionem. Est autem hæc filiatione naturalis, quia prouenit ex naturali, seu substantiali vnione diuinitatis cum natura humana: non tamen est relatio realis; sed moralis quædam dignitas, fundata in natura diuina sic communicata, & resultans in natura humana, & per eam denominans ipsum Verbum, quatenus est homo. Hinc patet discrimen inter hanc filiationem, & adoptiuam: Nam hæc immediatè fundatur in diuina natura sic communicata humanitati; illa in participatione creata, quæ est radius quidam diuinitatis, non ipsa diuinitas: quod sit, vt infinita sit inter has distantia.

a. Obiectio.

Dices Secundò, Gratia habitualis erat in Christo, & dabat illi ius ad cælestem hereditatem: ergo faciebat ipsum Filium Dei adoptiuum. Consequentia Probatur; Quia hac ratione constituit nos Filios Dei adoptiuos.

Solutio.

Cur Gra-
tia habitu-
alis non fe-
cit Christum
filium Ad-
optiuum
Dei, vt fa-
cit in nobis

Respondeo; Gratia habitualis non faciebat ipsum Filium Dei naturalem, cum non communicaret illi paternam naturam *substantialiter*: nec etiam adoptiuum faciebat; quia ratio *Filij adoptiui* postulat, vt sit *extraneus*, & talis maneat, soloque affectu sit filius: vnde includit negationem realis vnionis cum parente.

Deinde hæc gratia habitualis supponebat in ipso filiationem naturalem priorem; ex hac enim tamquam proprietate debita sequebatur. At illa communicatio, quæ facit *Filium*, prima est & principalis, vnde ceteræ manant. Confirmatur: Quia idcirco, qui est filius tuus per naturam, non po-

test fieri filius per adoptionem: quia per illum actum adoptionis non daretur illi prima communicatio; iam enim præcessit naturalis. Vnde etiam si donum gratiæ in nobis, faciat nos filios adoptionis, non tamen in Christo.

Dices Tertiò; Christus, vt homo, est Filius totius Trinitatis; non naturalis: ergo adoptiuus. Quod non naturalis; Probatur: quia alioquin esset Filius naturalis suipsius, & Spiritus sancti: quod est contra Concilium Toletanum X I, in confessione fidei.

Respondeo; Concedo Christum, quæ homo, esse filium naturalem totius Trinitatis, scilicet filiatione temporali, quam habet ratione communicationis diuinæ naturæ factæ in Incarnatione: vt expresse docet Adrianus in dicta Epistola, dñi vult illud Matth. 3, & 17. *Hic est Filius meus dilectus*, non ad Patrem sed ad totam Trinitatem referri; & similiter illud Ioan. 20. v. 17. *Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum*. Quamuis possint hæc valde bene de prima persona diuinitatis & de filiatione æternâ intelligi; vt plerique Patres intelligunt. Verum Adriani quoque interpretatio bona est. Hinc tamen non sequitur, ipsum esse dicendum filium sui; quia sic absolute significatur distinctio suppositi: sed addenda est determinatio, quæ illum sensum corrigat: v. g. *Christus, vt homo, est Filius Verbi, vel sui, quæ Deus est*: sic, Verbum est Deus, & est pater Christi, vt hominis. Similiter non est dicendum sine explanatione, quod *Christus, quæ homo, sit Filius Spiritus sancti*: idque ab aliam causam, scilicet ne videatur significari Spiritum sanctum, officium paternum in formanda humanitate, præstitisse; non enim formauit vt pater, sed vt creator. Et ideo Conc. Toletanum vndecimum loco cit. & Augustinus cap. 38. Enchiridij negant I E s v m dici posse Filium Spiritus sancti, quamuis alio sensu, iuxta suprà dicta possit admitti.

Dices Quartò; Christus, vt homo, est creatura: ergo Filius adoptiuus. Respondeo Negando Consequentiam: quia Filius adoptiuus excludit vnionem naturalem cum diuinitate, non autem ratio creaturæ eam excludit.

Dices Quintò; Si Spiritus sanctus fieret homo, esset Filius Dei; non naturalis: ergo adoptiuus. Respondeo; esset Filius naturalis, non æternâ generatione, sed communicatione diuinitatis per vnionem hypostaticam cum humana natura.

Q V Æ S T I O X X I V.

De Prædestinatione Christi.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Virum Christo conueniat esse prædestinatum?

1
Conclusio
est affir-
mans.

Respondetur; Christus verè & propriè est prædestinatus. Ratio est; Quia vnio naturarum in Christo cadit sub æternam Dei prædestinationem. Atqui Christus significat hoc com-

positum constans vnione naturæ humanæ cum diuina persona: ergo est prædestinatus: eadem enim prædestinatione prædestinatur causa formalis vel quasi formalis, & effectus eius: atqui Christus est veluti effectus formalis vnionis: ergo &c.

Dices Primò, Id quod est æternum, non prædestinatur: Christus est æternus: ergo &c.

Respondeo; Id, quod est æternum, quâ parte æternū, non prædestinatur; vt rectè Augustinus tract. 105.

Christus, ut Christus, non est æternus, et formaliter includat naturam humanam.

2 Obiectio.

Solutio.

Cur Verbum Dei non possit dici absolute prædestinatum.

Quod proprie sit obiectum, & quis terminus prædestinationis Christi.

tract. 104. in Iohannem, quia non potest præueniri actu prædestinantis. Christus autem est æternus; non quatenus Christus; (hoc enim formaliter includit naturam humanam) sed quatenus Verbum Dei. Vnde is, qui ab æterno est Verbum Dei, & in tempore capit esse Christus, potuit prædestinari, ut esset Christus. Et sic absolute verum est, Christum esse prædestinatum.

Dices Secundò; In omni destinatione & prædestinatione, debet esse obiectum, scilicet id quod destinatur & prædestinatur; & terminus, scilicet id, ad quod destinatur: hic autem non videtur esse terminus.

Respondeo; Cum aliquid simplex absolute dicitur prædestinatum, ipsum esse, seu existere actu, est terminus. Itaque Christus, quatenus erat in potentia diuina, prædestinatus est ad esse actu in tempore secundum naturam humanam: hoc enim est maximum donum supernaturale. Dixi, Quando aliquid simplex prædestinatur, debere esse terminum prædestinationis; Quia, quando id, quod prædestinatur, est complexum, includitur terminus: ut cum dicimus, Christum esse hominem est prædestinatum.

Hinc patet Primò; Cur Filius Dei, seu Verbum diuinum non possit dici absolute prædestinatum, sicut Christus. Ratio est; Quia non solum ipse esse est æternus; sed etiam quia eius esse includitur in intrinseca ratione eius; ita ut nullo modo esse actu possit separari à Verbo; ac proinde non potest esse terminus ad quem destinatur. Confirmatur; Quia obiectum prædestinationis solum est in potentia ad suum terminum; & per ipsam prædestinationem, quæ est actio libera mentis diuine, ordinatur ad esse actuale sui termini, & in tempore recipit illud: Verbum autem diuinum non potest esse in potentia, nec accipere esse actu per operationem liberam; sed solum per generationem æternam, quæ est operatio naturalis & necessaria.

Patet Secundò, Verbum rectè dici prædestinatum, ut sit homo, & Christus. Quia sicut in tempore Verbum capit esse homo, & Christus, per mutationem sibi extrinsecam; ita ab æterno potuit ad hoc prædestinari per prædestinationem solius humanitatis Verbo vniendæ; sic ut hæc prædestinatio secundum totum effectum suum sit extrinseca Verbo, & intrinseca soli humanitati.

Vnde obiectum prædestinationis propriè hinc non est Verbum secundum se, sed secundum naturam humanam, seu Verbum, ut homo: terminus autem, ipsum existere actu humanæ naturæ in Verbo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus, ut homo, sit prædestinatus, ut sit Filius Dei

3 **H**ic Articulus proponitur propter locum Apostoli ad Rom. 1. v. 4. Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute. Vbi

Aduerte Primò; Græca non habere, Qui prædestinatus; sed, qui destinatus, id est, non æpoποιεῖται, quo verbo passim vtitur Apostolus, quando de prædestinatis loquitur, ut ad Roman. 8. ad Ephes. 1. v. 5. Act. 4. & alibi: (quod verbum

est proprium Theologiæ, ut inquit Dionysius c. 5. De diuinis nominibus) sed habent hoc loco ὁποῖός: quod dupliciter exponitur: Primò, qui est definitus Filius Dei; ita Origenes & Tertullianus contra Praxeam: Secundò, qui est declaratus Filius Dei; ut Chrysostomus, Theophilactus, & multi recentiores; & passim Græci. Et iuxta hanc expositionem cessat omnis quaestio; nam contextus Apostoli est clarissimus. Verum, quia verbum ὁποῖός non significat in Scripturis declarare, sed definire, mente destinare &c. ut patet Act. 2. v. 23. definito Concilio, &c. Græcè, ὁρισμένη βουλή, &c. 17. v. 26. definiens statuta tempora, ἐπισας προτεταγμένους καιροὺς. & ibidem. v. 31. in Viro in quo statuit: ἐν ἐνδὲ τῷ ὁρίσσει: ideo melius nostra Vulgata editio exponit ἐποῖός, quasi esset ἀποποιεῖται, id est, qui prædestinatus est: Nā omnis Destinatio in Deo; est prædestinatio, cum ab æterno antecedit omnes res. Ita legant omnes Latini.

Aduerte Secundò; iuxta hanc lectionem, esse varias expositiones. Sed præcipuæ duæ sunt: Prior est; Qui prædestinatus est, ut sit Filius Dei, scilicet quoad manifestationem & externam ostensionem; quia secundum phrasim Scripturæ res dicitur fieri, quando manifestatur, & apertè suas functiones obit. Patet ad Philippenes 2. v. 9. Donauit illi nomen, quod est super omne nomen: hoc est, Dedit, ut Apollos, diuinitas illius esset manifesta, & ab omnibus haberetur Deus. Matth. 28. v. 18. Data est mihi omnis potestas. Apoc. 5. v. 12. Dignus est Agnus accipere diuinitatem &c. Ita Commentarius, qui adscribitur Ambrosio; & Glossæ; & Durandus dist. 7. q. 3. estque valde probabilis; nec in re differt ab expositione Græcorum. Accedit Anselmus & D. Augustinus in expositione inchoata in Epistolam ad Romanos, & iuxta hanc cessat etiam omnis quaestio. Secunda expositio est; quæ Christus, ut homo, dicitur prædestinatus ad filiationem diuinam: quo modo explicat multis locis D. Augustinus & multi Doctores in 3. dist. 7. & iuxta hunc sensum est quaestio articuli.

Respondeo, & Dico Primò; Humana natura rectè dicitur prædestinata ad vnionem hypostaticam cum Filio Dei. Ita Scotus dist. 7. q. 3. & Durandus ibidem. Colligitur ex D. Augustino de Prædestinatione Sanctorum cap. 15. Prædestinata est ista humana natura tanta & tam sublimis subiectio, ut quo altius attolleretur, non haberet. Ratio est: quia humanitati hæc gratia vnionis collata est in tempore: ergo ab æterno ad illam est prædestinata.

Dices; Naturæ non est prædestinari ad gloriā: ergo neque ad gratiam vnionis.

Respondeo Negando Consequentiam: Quia gratia vnionis primo conuenit naturæ (hæc enim vnitur Verbo) non Personæ. Vnde solius naturæ est ad hanc gratiam prædestinari. Sed contemplari Deum, quod est gloria cælestis, non est naturæ propriè, sed Personæ: vnde Persona ad hanc prædestinatur.

Dico Secundo; Christus verè & propriè est prædestinatus ad gratiam sanctificantem, ad gloriam, ad dignitatem capitis, ad Sacerdotium, & similes dignitates: quamuis hæc non sint primarius terminus prædestinationis.

Probatur Primò, Actorū 10. v. 42. vbi Christus dicitur constitutus Index viuorum & mortuorum Græcè ἐπιτάκτες, id est, destinatus: ergo prædestina-

Prædestinari idem quod manifestari, & quod manifestari, & sic non est quaestio de sententia Apostoli.

Alia acceptio vocis Prædestinatus, quæ Christus, ut homo, dicitur prædestinatus, ut sit Filius Dei.

4 Humana natura rectè dicitur prædestinata ad vnionem hypostaticam.

Christus propriè est prædestinatus ad gratiam, gloriam, &c.

destinatus; nam destinatio Dei est prædestinatio. 1. ad Corinth. 2. v. 7. Loquimur Sapientiam, quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriam nostram. Sapientiam, id est, Christum, eiusque mysteria.

Probatur Secundò, Ex D. Augustino tract. 105. in Ioan. in illa verba: Clarifica me Pater. Intellegamus, inquit, prædestinationem claritatis humane, quæ in illo est natura, ex mortali immortalis apud Patrem futura: & hoc, iam prædestinando factum fuisse antequam mundus esset, quod in mundo etiam suo tempore fieret. Vide sequentia, ubi probat cõtra quosdam rectè dici ita prædestinatum. Et cap. 15. lib. de Prædestinatione Sanctorum dicit fuisse prædestinatum, ut esset caput nostrum. Et ratio evidens est: nam Christus ab æterno ad hæc omnia est ordinatus, & hæc per absolutam Dei voluntatem sunt ei preparata: ergo cum ad ordinem gratia pertineant, sunt prædestinata.

Obiectio. Dices: Hæc omnia sequebantur ex vnione hypostatica: ergo non autem fuerunt prædestinata.

Solutio. Respondeo; non sequebantur emanatione naturali & physica, sed morali tantum. Vnde non tantum fuerunt prædestinata in radice, sed etiam secundum se: nam propria & peculiaris operatio Dei necessaria erat, ut hæc conferrentur. Vnde etiam oportet intelligere speciale decretum ab æterno.

6 Dico Tertio, Christus præcisè, & formaliter consideratus ut homo, potest dici prædestinatus, ut sit Filius Dei naturalis. Ita D. Thomas hoc loco, ex D. Augustino de Prædest. sanctorum c. 15. & tract. 105. in Ioannem. Idem sentiunt multi Doctores dist. 7. D. Bonaventura, Richardus, Scotus. Ratio est; Quia, ut dictum est 1. parte q. 36. a. 4. in simili; hic homo, præcisè & formaliter consideratus, non includit determinatè hanc vel illam subsistentiam; sed solum generatim subsistens in hac humanitate, qualiscumque demum sit illa subsistentia. Vnde tale ducitur argumentum: Christus, quatenus formaliter est hic homo, non includit esse Filium Dei naturalem, quia posset esse Pater vel Spiritus sanctus, vel persona creata, & tamen esset idem homo: ergo est prædestinatus, ut sit Filius Dei naturalis. Patet consequentia; Quia in tempore factum est, ut hic homo esset Filius Dei: ergo ab æterno prædestinatus est, ut sit Filius Dei. Et hæc est summa & primaria prædestinatio Christi, secundum D. Thomam: nam terminus eius est summæ excellentiæ, vnde ceteræ omnes perfectiones eius dependent.

1. Obiectio. Dices Primò; Si Christus, ut homo, est prædestinatus ut sit Filius Dei: ergo Verbum est prædestinatum, ut sit Filius Dei. Similiter ergo Christus est prædestinatus ut sit Filius Dei.

Non sic Verbum, vel Chri. Respondeo, Negando Consequentiam: Quia scilicet potest esse Filius Dei, intrinsecè includitur in conceptu dici prædestinatus, Verbi, & Christi; non tamen in conceptu huius hominis formaliter considerati. Vnde hic homo, seu, ut sit Filius Dei, Verbum, & Christus, quatenus hic homo, potuit præfieri potest destinari, ut sit Filius Dei.

hic homo. Dices Secundò: ergo hic homo est Filius Dei ex prædestinatione: ergo voluntate liberâ, & non naturâ.

2. Obiectio. Respondeo: Hic homo formaliter consideratus, habet ex prædestinatione & voluntate liberâ, quod sit Filius Dei naturalis; quia per prædestinationem definitum est, ut subsistens in hac humanitate, esset ipse Filius Dei.

Dices Tertio; Hic homo non est factus Filius Dei: ergo non est prædestinatus Filius Dei. Antecedens patet ex dictis suprà. Patet consequentia; Quia quod in æternitate est prædestinatum, debet in tempore esse factum.

Respondeo, Negando Consequentiam. Quia esse factum significat actionem realem externam, & ideo supponit suppositum, quod sit tale vel tale; supponit inquam, ut est à parte rei, non ut concipitur. Suppositum autem quod est in Christo, ex parte rei non est factum Filius Dei, sed ab æterno fuit.

Sed cum dico: Hic homo est prædestinatus Filius Dei, prædestinatio significat actum mentis, quæ concipit tamquam distincta, ea quæ in re non distinguuntur. Vnde potest concipere subsistens in hac humanitate indeterminatè, illudque ordinare ut sit tale subsistens, nempe Filius Dei.

Ad probationem; Prædestinatum est, ut hic homo esset Filius Dei; non autem ut fieret Filius Dei: vnde etiam in tempore non debebat fieri Filius Dei: sed contrà, Filius Dei debebat fieri hic homo; ut enim hoc fieret, erat prædestinatum: ex quo confectum est, ut hic homo esset Filius Dei, quod etiam erat prædestinatum.

Dices Quarto; Christus, quæ homo, non est Filius Dei naturalis seu consubstantialis: ergo Christus, ut homo, non est prædestinatus, ut sit Filius Dei naturalis.

Respondeo, Negando Consequentiam: Aliud enim est ratione naturæ humane esse prædestinatum ad aliquid, & aliud ratione naturæ humane esse Filium Dei. Prædestinatio enim conuenit Christo ratione naturæ humane; nõ tamen æterna filiatio: nam hæc conuenit ratione diuinitatis. Vnde Christus, ut homo, est prædestinatus ut sit Filius Dei naturalis; non tamen ut homo, est Filius naturalis. Vide D. Thom. ad 1.

8 Circa prædicta; Aduertendum est, non ita propriè dici, quod hic homo sit prædestinatus Filius Dei æternus: quia hic homo propriè sumitur pro supposito, quando est subiectum propositionis. Deinde, quia hæc propositio est omnino indirecta, & ideo solum vera, quia prædestinatum est, ut Filius Dei esset homo. Et minùs propriè dicitur, quod Christus, vel Filius Dei, quatenus est homo, sit prædestinatus, ut sit Filius Dei; Quia Christus includit determinatum suppositum, quod naturaliter est Filius Dei: ergo non potest ad hoc propriè prædestinari, etiam si consideretur ut subsistens in natura humana. Vide Durandum dist. 7. quæst. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prædestinatio Christi sit nostra Prædestinationis exemplar?

9 Respondetur, Christi prædestinationem esse exemplar nostræ prædestinationis. Est communis sententia DD. in 3. Alberti, Durandi, Paludani dist. 10. Bonauenturæ dist. 11. Hallensis 3. p. q. 3. memb. 5. & est sententia D. Augustini de Prædestinatione sanctorum c. 15. De Bono Perseuerantiæ c. vltimo.

Probat, Ad Romanos 8. v. 29. Quos prædestinavit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filij sui quem

In quo est. quem locum, etsi quidam intelligant de conformitate cum Filio Dei, quatenus filij adoptiui debent conformari filio naturali, vt D. Thomas, Sasbout, & quidam alij in illum locum: Tamen rectius exponitur de conformitate cum Filio hominis in gloria. Ita Origenes, qui per *Imaginem Filij* intelligit Animam Christi: Chrysostomus, Theodoretus & passim Græci. Anselmus & Glossa ordinaria. Quod patet etiam ex verbis sequentibus, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus: est autem primogenitus in multis fratribus, vt homo: nam vt Deus, est primogenitus ante omnem creaturam.

10 Aduerte, Christi prædestinationem tribus modis esse exemplar nostræ prædestinationis. Primò, Ratione termini principalis: quia Christus vt homo, prædestinatus est vt sit Filius Dei naturalis; vt dictum est Articulo superiore: Nos autem prædestinamur vt simus Filij Dei adoptiui; vt patet ad Ephes. 1. vers. 5. *Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per IESVM Christum, in ipsum.* Filius autem naturalis est exemplar filiorum adoptionis. Secundò, Ratione modi: Quia sicut humanitas Christi prædestinata est ad hanc dignitatem omnimodò gratis, nullis suis meritis præcedentibus: ita & nos omnino gratis prædestinamur ad dignitatem filiorum. Et hos duos modos habet D. Thomas. Tertius addi potest ratione termini secundarij, quòd Christus est prædestinatus ad gloriam, quæ est exemplar gloriæ omnium hominum sanctorum. Et hoc videtur Apostolus significare voluisse ad Rom. 8. nam videtur loqui de conformitate gloriæ, vt dictum est. Est autem gloria Christi exemplar gloriæ nostræ, non solum quia per gloriam & vitam beatam Christo conformamur tamquam perfectiori: nam sic etiam gloria B. Virginis est exemplar gloriæ nostræ: Sed quia Deus in prædestinatione hominum, respicit ad gloriam Christi tamquam ad perfectissimum opus gratiæ suæ: intendens illos efficere Christo similes, & eius coheredes, sicut pictor qui in depingendis imaginibus intendit eas assimilare perfectissimo exemplari, quod sibi proposuit. Simili modo Resurrectio & gloria corporis Christi, est exemplar nostræ resurrectionis: ad Philipp. 3. vers. 21. *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.* Et ratio est: Primò, Quia in quocumque genere id quod est primum, conuenienter est exemplar reliquorum: Christi autem prædestinatio est prima, saltem inter prædestinationes hominum, & omnium excellentissima: ergo. Secundò, Quia hic ordo rerum est conuenientior, & magis declarat Dei sapientiam; & hic honor quodammodò debetur Christo Domino: vt sicut exemplar vitæ ipsius est exemplar vitæ nostræ: ita gloria ipsius, sit exemplar gloriæ nostræ.

Quomodo gloria Christi sit exemplar gloriæ nostræ.

11 Dices, Gloria Christi est quid creatum extra Deum: ergo non potest dici exemplar prædestinationis nostræ: quia Deus non vitur exemplari externo, sicut pictor, sed ideâ.

Respondeo, Ipsa gloria Christi etiam repræsentatur in ideâ diuinâ; sicut imago externa, quam intuetur pictor, repræsentatur in exemplari intrinseco, quod est in mente pictoris: & sic vtrumque est suo modo exemplar.

Adde: Si comparentur effectus Dei inter se, vnus dicitur esse exemplar alterius: quia voluit Deus vnus esse ad imitationem alterius; non quòd ipse indigeat tali exemplari, sed vt res inter se essent optimè ordinatæ; & aliæ ad alias haberent quandam excellentiam, sicut exemplar ad exemplatum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prædestinatio Christi sit causa nostra prædestinationis?

12 Respondetur Affirmatiuè. Notandum Primò, Ex dictis in 1. parte: Cum quaeritur de causa prædestinationis, nõ quaeritur, An actus ille mentis diuinæ secundum suam substantiam habeat aliquam causam: manifestum enim est non habere, quia est ipsa diuina essentia. Sed quaeritur, An sit aliqua ratio terminationis illius actus; id est, cur ad hunc vel ad illum actum terminetur; vt ibi dictum est.

Notandum Secundò, Christi prædestinationem tribus modis esse causam nostræ prædestinationis. Primò, Meritoriam: Christus enim prædestinatus meruit nobis prædestinationem, & faciliorem peculiarem Dei æternam quo saluamur. Secundò, Exemplarem. Et hi duo modi iam sunt prædestinati expositi. Prior quidem quæst. 19. art. 4. dub. 15. num. 53. Posterior verò articulo superiore. Tertio, Finalem, de quo iam breuiter dicendum.

Itaque quòd Christus sit causa finalis nostræ prædestinationis: Probatum Primò. Ad Ephes. 1. vers. 5. *Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum, per IESVM Christum in ipsum:* id est, per meritum ipsius, ad gloriam eius; Græcè, *eis iustitiam, in seipsum.* Ad Coloss. 1. vers. 18. *Vt sit ipse in omnibus primatum tenens.* Probatum Secundò, & redditur ratio: Quia quidquid gratiæ Deus operatur in hominibus, ordinatur etiam in gloriam Christi: ergo hæc gratia est prædestinata nobis in gloriam Christi. Antecedens patet ex Tridentino sess. 6. cap. 7. vbi dicitur: Gloria Christi & Dei esse causa finalis nostræ iustificationis. Consequentia Probatum, Id quod in tempore datur, ab æterno fuit preparatum: preparatio autem gratiæ æterna, est prædestinatio. Item, Quia Deus propter dignitatem personæ Christi & meritum eius, ordinauit vt hominum redemptio, sanctitas, & gloria cederent in gloriam & honorem Christi. Patet Psalm. 2. vers. 8. *Postula à me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam:* & ad Philip. 2. vers. 9. *Propter quod & Deus exaltauit illum &c. vt in nomine IESV omne genu flectatur &c.* Hinc Christus hominum conuersionem, suam vocat clarificationem. Ioannis 12. vers. 23. *Venit hora vt clarificetur Filius hominis,* quia videlicet tunc gentiles credere incipiebant: & Ioan. 17. vers. 1. *Clarifica Filium tuum, vt Filius tuus clarificet te;* scilicet, te patefaciendo hominibus. Vide D. Augustinum Tract. 16. 52. 104. in Ioannem. Cyrillum l. 11. cap. 15. D. Thomam his locis.

Nn

QVÆ.

QVÆSTIO XXV.

De Adoratione Christi.

In Sex Articulos diuisa.

Adorare
in genere,
quid sit.

Triplex
species
Adoratio-
nis iuxta
triplicem
excellen-
tiam.

Latria &
Dulia
quid pro-
prie vel
significet.

Obiectum
Adoratio-
nis aliud
formale,
aliud ma-
teriale.

Notandum est Primò; Nomen Latinum Adorationis esse generale ad cultum Dei, Angelorum, & hominum: Sicut & nomina Hebræa *HISTACHAVA*, Adorauit; *AVAD*, Seruauit: & Græca *ἀδούω*, Adoro; *δουλέω*, Seruio: quibus cultus aliquis significatur. Adorare enim generatim nihil est aliud, quam notā aliquā submissionis, alium tamquam superiorem honorare; seu testari excellentiam alterius supra se. Sic Abraham adorauit Angelos, Gen. 18. & filios Heth, Gen. 23. Sic Iosue Angelos adorat Iosue cap. 5. Miphiboseth & Nathan adorauerunt Dauid 2. Regum 9. 3. Reg. 1. & alibi frequenter. Vnde Adorare generatim non solum pertinet ad virtutem Religionis, quæ Deo cultum adfert; sed etiam ad Obseruantiam quæ ciuilem cultum & alium quemdam, ciuili maiorem & diuino minorem, creaturis exhibet.

Notandū Secundò, Ex D. Thoma 2.2. q. 103. art. 3. Sicut est triplex excellentia, ita etiam esse triplicem Adorationem. Prima est excellentia diuina & increata: Huic debetur summa adoratio, quæ à Theologis vocatur *latria*. Et quia est vna excellentia in tribus personis, etiam vna adoratio illis debetur. Secunda excellentia est humana: vt, virtus humana, sapientia humana, potentia, dignitas. Huic debetur adoratio quædam politica pertinet ad virtutem Obseruantie. Tertia excellentia est media inter diuinam & humanam, consistens in bonis supernaturalibus, sanctitate, beatitudine, & alijs dignitatibus eiusdem ordinis. Huic debetur adoratio quidam cultus, qui à Theologis vocatur *dulia*, quæ est species quædam Obseruantie. Et quamuis nomen *latria* & *dulia* ex sua significatione sit generale significans omnem seruitutem; tamen ex vñ Scripturæ & Patrum, nomen *latria* accommodatum est ad significandum propriè seruitutem & cultum debitum Deo: nam à magno timore hoc nomen deductum est, quo Deum reuereri debemus ex *λα* & *τρία*. Similiter nomen *dulia* ad significandum cultum & seruitutem hominibus Sanctis, & Angelis debitam: nam communem seruitutem significat, qualis est etiam inter æquales; vnde Apostolus ad Gal. 3. vers. 13. ait; *Per charitatem seruite inuicem*; *διὰ τὴν ἀγάπην δουλεύετε ἀλλήλοις*. Vide Septimam Synodū, vbi sapissimè hæc distinctio inuenitur; quam etiam habet Augustinus lib. 10. de Ciuit. cap. 1. & lib. 1. de Trinit. c. 6. & Damascenus oratione primā de imaginibus paulò post initium, & oratione tertiā paulò ante medium.

Notandum Tertiò: In obiecto Adorationis distinguendum esse formale & materiale. Obiectum formale adorationis est excellentia aliqua ob quam quis adoratur. Materiale est id, quod adoratur & quod ei est coniunctum. Quò fit, vt aliquid varijs modis adorari possit. Primò, Per se & propter propriam excellentiam: vt Deus, Sancti, & viri eminentes. Hæc dicitur adoratio abso-

luta. Secundò, Propter excellentiam extrinsecā; vt imagines & reliquæ Sanctorum. Et hæc dicitur Adoratio respectiua, propter respectum ad extrinsecam excellentiam. Tertiò, Aliquid adoratur, quia per se coniunctū personæ quæ adoratur; quod potius est Coadorari; sicut partes in toto: vt caput, latus, manus, pedes Christi. Quartò, Vt coniunctum accidentariè, & separabiliter: sic adoratur purpura & thronus Regius.

ARTICVLVS I.

Vtrum vna eademque adoratione adoranda sit Humanitas & Diuinitas Christi?

Respondet D. Thomas: Adoratio Christi vna est ex parte Personæ: ex parte autē causæ, adorationes possunt esse plures. Sensus est: Etsi plures sint causæ adorandi in Christo, & proinde plures species adorationis; tamen est tantum vna persona quæ adoratur, seu vnum obiectum materiale, vniūque terminus. Verum vt hæc magis explicetur:

Dico Primò, Christus homo est absolutè adorandus eadem numero latria, quā Christus Deus. Est fidè tenenda cōtra Nestorium, qui ponebat in Christo duas personas; & personā hominis assumpti dicebat tantummodò coadorari Verbo, ob inhabitationem & alias quasdam accidentarias cōiunctiones: vt definitur in Synodo III. can. 8. Si quis audeat dicere, Assumptum hominem coadorandum vna cum Verbo, & conglorificandum, & Deum appellandum; tamquam alterum cum altero, & non potius vna adoratione colit Emanuelem, & vnum ei glorificationem adaptat, secundum quod Verbum Caro factum est; anathema sit. Similis definitio habetur in Synodo V. can. 9. quam hic refert D. Thomas in argumento: Sed contra.

Vbi aduerte; Assumptum hominem coadorari vna cum Verbo, apud hanc Tertiam Synodum quæ est Ephesina 1. & Cyrillum, nihil esse aliud, quam personam humanam simul adorari, quando adoratur Filius Dei in ipsa existens; ita vt distincta adoratio vtrique aptetur, licet simul, ob inhabitationem Filij Dei in homine: Sic enim accipiebant Nestoriani; vt patet ex verbis ipsius Nestorij apud Cyrillum in Apologetico, defensione octauā Anathematismi: Confiteor, inquit Nestorius, in homine Deum; colo autem eum diuina connexionē Deo Verbo coadorandum hominem. Vbi illa præpositio cum, Græcè *σύν*, in verbo *συνπροσκυνέω*, seu in verbo coadorandi, innuat diuersitatem suppositorum aliquo modo coniunctorum; vt ibidem docet Cyrillus. Quòd si verbum (coadorari) accipiat, vt idem sit, quod vnica adoratione adorari; sic natura humana coadoratur Filio Dei, & partes toti, & purpura coadoratur Regi, id est, vna cum Rege: nam vnica adoratio vtrumque attingit; vt statim dicemus.

Ratio

Christus
homo ab-
soluè ad-
randus la-
tria.

Est de fide
contra Ne-
storium.

An homo
Coadore-
tur Deo
Verbo.

Ratio huius propositionis est; Quia hic homo Christus, est verus Deus: ergo eadem adoratione colendus, quā Deus. Patet Consequentia, ex communicatione idiomatum. Sicut enim eadem diuinitate, quā Verbum est Deus, etiam hic homo est Deus; ita eadem adoratione, quā Verbum adoratur, etiam hic homo adoratur. Confirmatur; Quia si hæc persona esset tantummodò Deus, haud dubiè esset colenda cultu latriæ: atqui assumptione naturæ humanæ non minuit diuinam dignitatem: ergo etiam sub humanâ naturâ est latriâ colenda. Sicuti persona Regis, etsi vili habitu sit induta, nihilominus eodem honore digna est, quo antea quando erat in purpurâ.

Dico Secundò; Eadem numero adoratione latriæ, quā adoratur Christus seu Filius Dei, simul adoratur humana natura assumpta; non quidem per se primò, sed secundariò. Est certa hæc propositio, & contraria est erronea. Docent illam communiter Doctores in 3. dist. 9. & D. Thom. hic ad 2. & art. 2.

Probatur Primò, Ex Synodo III. cap. 8. vbi Synodus etiam hanc veritatem intendit; vt docet Cyrillus in Apologetico, qui Author est horum duodecim Capitulorum; idque confirmatur ex Athanasio, qui anathema imprecatur ei, qui negat Christi carnem adorandâ, vt Dei & Domini carnem. Idem patet ex Concil. Trid. sess. 13. c. 5. vbi dicitur, Latriæ cultum qui vero Deo debetur, huic Sanctissimo Sacramento exhiberi ab omnibus fidelibus ob præsentiam diuinitatis: vbi apertè insinuat carnem Christi adorandam cultu latriæ.

Secundò Probatur ex Patribus. D. Ambrosius lib. de Dominicâ Incarnationis Sacramento c. 7. Numquid, inquit, cum in Christo imaginem Dei, (id est, Verbum) & crucem (id est, Humanitatem crucifixam) veneramur; diuidimus eam? Quasi dicat; eadem adoratione veneramur Verbum diuinum & humanitatem crucifixam. Idem lib. 3. de Spiritu sancto c. 12. dicit, Angelos non solum diuinitatem, sed etiam scabellum pedum eius adorare; & per scabellum intelligit carnem assumptam. Quomodo eundem locum intelligunt Augustinus & Casiodorus in illud locum Plal. 98. Adorate scabellum.

Epiphanius in Ancorato dicit carnem simul cum Verbo adorari, sicut purpura coadoratur Regi. Augustinus. D. Augustinus serm. 58. de verbis Domini: Sed illi (scilicet Gentes) adhuc replicabunt; & dicent: quid, quod carnem eius, quam creaturam esse non negas, simul cum diuinitate adoras; & ei, non minus, quàm diuinitati deseruis? Respondet August. Ego dominicam carnem, imò perfectam in Christo humanitatem, propterea adoro, quod à diuinitate suscepta est, & Deitati vnita. Adfert exemplum purpuræ, quæ simul cum Rege adoratur, dum Rex illa indutus est; quando autem exuta est, non adoratur. Theodoretus, qui antea cum Nestorio contrarium fenserat, in 1. c. ad Ephesios, explicans illud v. 19. Secundum operationem potentia virtutis eius, &c. Quod sumpta ex nobis natura, eiusdem honoris cum eo, qui sumpsit, sit particeps, vt nulla videatur esse adorationis differentia; Denique Damascenus lib. 3. de Fide c. 8. Non inadorabilem eius carnem dicimus; adoratur enim in hypostasi Verbi, quæ eius facta est. Vide eundem lib. 4. c. 2. & alibi. Confirmatur eadem veritas ex vsu Ecclesiæ, quæ adorat Christi corpus in Eucharistia, & non solum diuinitatem. Hinc etiam natura humana dicitur sedere ad

dexteram Patris, id est, habere gloriam diuinitatis; vt rectè Damascenus lib. 4. de Fide cap. 2. Idem quoque thronus, eademque adoratio tribuitur Deo & Agno. Apoc. 5. & 22.

Tertiò Probatur Ratione: Quia totus Christus est simpliciter vnus, & vna persona constans duabus naturis: ergo eadē adoratione totus adoratur propter excellentiā diuinitatis, quæ in ipso est: ergo simul censentur adorari illa, ex quibus Christus constat. Et Confirmatur, Quia cum adoramus hominem Sanctum, non solum adoramus eius animam, sed etiam corpus, vt rectè docet Cyrillus in Apologetico ad octauum Capitulum; quamuis ratio adorandi, nempe sanctitas, sit tantum in anima: ergo similiter, dum adoramus Christum, etiam adoramus ipsius humanitatem, quamuis excellentia diuina primò & per se sit in personâ, non in humanitate.

Idem Cōfirmatur similitudine Nicetæ in orationem quinquagesimam primam Nazianzeni: Natura humana, inquit, vnita Verbo, est insiar globuli ferrei in immenso igne constituti, qui ita ignitur, vt totus in ignem versus videatur. Atqui si ignem, inquit, illud fugeremus, simul ipsum ferrum fugeremus. Pari modo, dum reueremur Christi diuinitatem, simul humanitatem reueremur. Quam similitudinem habet etiam Damascenus lib. 4. de Fide c. 3.

Dixi, Non primò adorari humanitatem; quia quod primò & principaliter adoratur, est persona; vel certè, natura ea cui excellentia primò competit: reliqua autem solum concomitanter vel secundariò; vt corpus & partes corporis: nam honor in hæc redundat.

Dices; Si humanitas non adoratur per se: ergo per accidens. Respondeo; Posse id admitti cum Durando d. 9. q. 2. Illud enim generatim per accidens dicitur adorari, cui ipsa excellentia non conuenit; sed ipsum tantummodò adiunctum est habenti excellentiam. Melius tamen dicitur adorari per aliud & concomitanter, ne videamur significare vnionem diuinitatis cum humanitate esse accidentariam. Per accidens autem propriè adoratur thronus & vestis vnâ cum Rege.

ARTICVLVS II.

Vtrum Humanitas Christi adoranda sit adoratione Latriæ?

Respondetur Primò, Humanitas Christi, si consideretur, vt res adorata in Verbo, siue vt obiectū & terminus adorationis cum Verbo, sic adoratur cultu latriæ, quo ipsum Verbum Incarnatum. Ratio est; Quia adoratio propriè tendit primariò in hypostasim, secundariò autem terminatur ad ea quæ hypostasi coniuncta.

Resp. Secundò, Si humanitas consideretur, vt ratio adoradi, seu vt ornata omni munere gratiarum, sic adoratur in persona Verbi hyperdulia.

Notandum est, D. Thomam hic loqui de humanitate, quatenus est aliquid ipsius Christi, scil. natura vel pars. Et sic intelligenda vtraque Conclusio. Nam obiectum completū adorationis, cui primò & per se conuenit adorari, est hypostasis; partes autem solum comitanter, & ratione totius adorantur. Vtrum quia etiam ipsa natura potest adorari, vt patet tum in natura diuina, dum Deus tribus Personis communis adoratur; tum in Spi-

N n ij ritibus

Humanitas adoratur eadē latriâ qua Filius Dei, et si secundariâ.

Probatur ex Concilio.

Probatur ex Patribus.

Ambros.

Epiphanius.

Augustinus.

Caro Christi Verbo coadoratur, vt purpura est Regi.

Theodorus.

Damascenus.

6
Probatur ex Ratione.

Cur natura humana simul coadoratur Verbo.

Similitudo globi ferrei candentis.

Cur tamen humanitas Christi non primò, sed secundariò adoratur.

An adoratur per accidens.

Expositio mens D. Thomæ.

ritibus Sanctorum; nam & illis nos possumus submittere, & submissionis notam exhibere, etsi non tam propriè quàm personæ, eò quòd non concipiatur natura creata, vt quid completum: hinc oritur

D V B I V M I.

Quomodo ipsa natura humana Christi per se spectata, vt terminus integra adorationis, sit adoranda propter dignitatem persona cui coniuncta est, ita vt persona sit pura ratio adorandi, non id quod adoratur?

8
Humanitas ob dignitatem Verbi vniti digna est aliqua adoratione

Respōdeo & Dico Primò, Natura humana in Christo, ob hanc dignitatem, quam ex vnione Verbi contrahit, est digna aliqua adoratione. Ita Scotus in 3. dist. 9. §. Præstat vna. & sequenti. Durandus ibid. q. 3. Gabriel q. 1. a. 2. & in Canonè Missæ lect. 50. Caietanus hoc loco. Ratio est, Quia humana natura est capax venerationis: & ex hac vnione cum Verbo habet summam excellentiam; fit enim supremo modo particeps diuinitatis, sicut ferrum ignitum fit particeps ignis. Atqui ratione huius digna est, vt omnis creatura se illi submittat, & huius submissionis symbolum edat: quod nihil est aliud quàm adorare, siue adoratio.

9
Hæc adoratio est ab habitu latræ, & minor tamen quàm adoratio Verbi.

Dico Secundò, Hæc adoratio videtur procedere ab habitu latræ, quia est propter excellentiā increatam; non tamen est eiusdem rationis & perfectionis, ac adoratio Verbi; sed est adoratio minor. Docent ijdē Auctores, qui suprà. Ratio est, Quia excellentia illa increata, ob quam honor deferretur, aliter refertur ad humanitatem, aliter ad Verbum diuinum: nam Verbo inest essentialiter, humanitati autem solum communicatur tamquā illam sustentans & terminans: ergo non tribuit parem rationē adorandi. Ad hoc enim non solum requiritur par excellentia in se; sed etiam æquē perfecta cōmunicatio. Confirmatur Primò, Quia excellentia diuinitatis, humanæ naturæ est quasi extrinseca; non enim ipsa est intrinsecè Deus, sicut Verbum; sed solum Deificatur: ergo tota dignitas, quam ipsa præcisè habet à diuinitate, est vnio & respectus ad illam. Atqui in infinitum minus est vniri diuinitati, etiam substantialiter, quàm essentialiter includere diuinitatem. Confirmatur Secundò, à simili. Nā humanitas Christi, etsi possit amari ex charitate, sicut Deus (vt cum ob illam singularem vnionem cum Deo, volo illi omnia bona, quibus digna est) hic tamen amor non erit amor super omnia; ac proinde non tam perfectus, quàm is, qui Deo debetur: ergo simile est in adoratione. Hinc patet hanc adorationem non esse latræ. Latræ enim est summus cultus, & respondet amoris super omnia. Fortasse tamen vocari poterit latræ inferior, vt quidam volunt; vel respectiua, vt Gabriel: Nam procedit ab habitu latræ, qui inclinat in excellentiam increatam, & in omne id, quod illi quoquo modo coniunctum est: sicut charitas inclinat in bonitatem increatam, & in omne id, quod ad illam ordinem habet.

An hæc adoratio sit, vel dicenda sit latræ.

10
1. Obiecti.

Dices Primò, Quādo honoratur vir iustus propter iustitiam; etiā ipsa iustitia intrinsecè continetur in obiecto adorationis; & si ipsa esset rationis capax, primariò cēderetur adorari: ergo similiter, dum humanitas adoratur propter diuinitatē coniunctam, ipsa diuinitas primariò adoratur verà la-

triā, cum ipsa sit rationis capax: humanitas autem eādem latræ colitur concomitanter.

Ob hanc rationem, & quādam Conciliorū ac Patrum locutiones (de quibus infra) quidam reijciunt hunc modum adorationis. Sed dicendū est, Humanitatem hīc considerari, non vt includit diuinitatem, sicut homo iustus iustitiam includit; sic enim argumentū procederet. Nam hæc est adoratio totius cōpositi ex humanitate & diuinitate; quod compositum si adoretur ob excellentiā diuinitatis, erit latræ, iuxta id quod art. 1. dictum est: sic enim adoramus Christum. Sed humanitas hīc cōsideratur secundum se, vt ordinem habens ad diuinitatem, tamquam ad quid extrinsecum eius rationi, à quo tamen infinitam dignitatē trahit: & sic nō primariò adoratur diuinitas, sed humanitas. Redundat tamen hic honor in diuinitatem, tamquam in causā quasi formalem totius dignitatis obiecti, & adorationis.

Dices Secundò, Si humanitati debetur aliquis distinctus honor à latræ Verbo exhibendā: ergo Christo debentur due adorationes, quod est contra Concilia suprà citata, quæ tantum vnā Christo deberi dicunt, per quam etiā humanitas adoratur. Et Concilium Alexandrinum à Cyrillo celebratum, damnat eos qui dicunt; Adoro visibilem, propter inuisibilem, vt patet ex epistola 10. inter epistolas Cyrilli.

Respondeo; Cōcilia, & Patres solum intendunt damnare eos, qui docent totum Christū non debere vnā adoratione latræ coli, quasi in Christo sint due personæ, quarū altera simul cum altera, vtraque pro suo modo colatur. Similiter negant duas naturas adorari in Christo, tamquam substantes in proprijs personis; vt patet ex testimonio Athanasij apud Cyrillū in Apologetico ad octauum Capitulum. & ex Can. 9. Synodi V. Non tamen negant hanc vnā personā secundum diuersas naturas, & diuersas in illis naturis excellentias, posse diuersis modis coli. Pari modo non intendunt negare naturam humanam posse seorsim spectari, tamquam naturam, & sic venerationis esse obiectum, quamuis non completum obiectum vt persona.

Dices; Si Patres hæc nō intendunt negare, cur ergo sic absolute negant duas adorationes, & vnā præscribunt, quasi nullo sensu possint esse due?

Respondeo; Absolute negant duas: Primò, Quia loquuntur in sensu Nestorij, cum quo ipsis est negotium. Vnde & præscribunt vnā, excludendo duas Nestorianas, quæ scilicet terminentur ad duas personas; non duas, quæ terminentur ad vnā personam: vt patet ex artic. 1. Secundò, Quia consuetudo populi Christiani tantum vnā adorationem nouit Christo exhibere, scilicet latræ; idque meritò: tum, quia hæc absolute Christo debetur, altera solum secundum quid, scilicet humanitatem: tum, quia cultus latræ est perfectissimus: cuique autem tribuendus est titulus & honor respondens eius supremæ dignitati; vt constat exemplis humanis. Nam ei, qui simul est summus Rex, & alio titulo dominus paruuli oppidi, non honorabitur solum vt dominus illius oppidi; sed in praxi semper dabitur ei honor regis: ita etiam in proposito. Vnde fateor hanc adorationem non esse vlitatam; posse tamen adhiberi ab eo, qui excellentias diuersas in Christo potest distinguere.

D V B I V M

DVBIVM II.

*Virum Humanitas Christi ratione donorum
supernaturalium gratia & gloria,
possit adorari?*

Respondeo, & Dico Primò, Possè. Ita docent Scotus, Durandus, Gabriel suprà, & Caietanus hic, & expressè D. Thomas in Corpore. Probatur, Quia humana natura per se est capax honoris, cum sit natura rationalis; & ratione horum donorum est honore & adoratione dignissima.

Dico Secundo, Hæc tamen adoratio non erit latría, sed hyperdulia. Non latría; quia nititur excellentiâ creatâ; latría autem nititur excellentiâ increatâ. Vnde D. Augustinus serm. 58. de verbis Domini: *Si hominem separaueris a Deo; illi numquam credo, scilicet fide Catholicâ, nec seruiro. Veluti si quis purpuram aut diadema Regis iacens inuenierit, numquam ea adorabit.* Et Damascen. lib. 4. De fide cap. 3. ait, *Per se carnem Christi esse adorabilem, scilicet latríâ.* Quòd verò hic cultus erit hyperdulia; Probatur, Quia dona creata quæ sunt in Anima Christi, inter omnes creatas excellentias plurimum eminent; ergo ratione huius eminentiæ debetur illi excellens dulia, quæ significatur nomine hyperdulia; quæ non est specie distincta à dulia alijs Sanctis debitâ, sed est eiusdem rationis; excellentior tamen in eadem specie: sicut gratia & beatitudo, quæ sunt ratio formalis huius cultus de quo nos hic agimus, & in Christo, & in alijs Sanctis, est eiusdem speciei, tantummodo secundum maius & minus distincta.

Petes; In Christo est dignitas Capitis, Sacerdotis, mediatoris; quis cultus debetur ob hæc? Respondeo; Si in hisce titulis solum formaliter spectetur illa dignitas moralis, quæ conuenit Christo in humana natura ex vnione huius naturæ cum Verbo diuino, & deputatione Dei; sic debetur ei talis adoratio, qualis ob dignitatem, quam habet natura humana ex vnione; quia hi tituli includunt dignitatem vnionis, vt patet ex suprà dictis. Si autem spectetur etiam fundamentum illius dignitatis, & totum id, quod ad constitutionem talis Sacerdotis, Capitis, & Mediatoris requiritur, sic debetur latría; nam fundamentum huius dignitatis, intrinsecè includit suppositum diuinum. Sicut enim ratio Christi includit suppositum diuinum, & naturam humanam; ita etiam ratio Mediatoris, ratio talis Capitis, & talis Sacerdotis. Vbi etiam, Aduertendum est, Christo non deberi latríam ob beneficium Redemptionis, nec Deo ob beneficiû creationis, vt quidam dixerunt; nisi de causâ motiua & inductiua loquaris: sed ob excellentiam illam, à qua Christus habet, vt sit prima causâ redemptionis & creationis.

Dices; Honor est testimonium excellentiæ; ergo qui Christum honorat ob excellentiam creatam, insinuat hanc esse præcipuam causam excellentiæ cur sit honore dignus: ergo potius afficit illum contumeliâ, quàm honore. Sicuti si quis maximum Monarcham honoret titulo parui opidi.

Respondeo; Si in Christo solum esset excel-

lentiâ vnus generis, posset argumentum aliquam vim habere; sed quia est diuersi generis, nempe tria Christa creata & increata, realis & moralis, & vtraque summa in suo ordine, idè non censetur excludi maiori cum honoratur propter minorem. Confirmatur; Quia possum dicere Christo: *Veneror te, Domine, ob diuinitatem tuam, quæ est supremum principium meum; & propter eximia dona humanitatis tuæ, quibus omnem creaturam superas, meamque salutem es operatus.* Veneror etiam sanctissimam Animam & Carnem tuam, ob summam dignitatem, quam ex vnione diuinitatis contraxit.

DVBIVM III.

*Virum Sancti sint adorandi?
& quomodo?*

Vt hæc Tractatio sit perfecta; Dicendum est etiam de cultu Sanctorum. Nam hæc quæstio huic materiæ de adoratione Christi summè est connexa, vnde ab omnibus Doctoribus simul tradi solet.

Hæretici nostri temporis omnes in eo conueniunt, Sanctos cum Christo regnantes nullo modo esse adorandos. Ratio præcipua est; quia cum adoratio sit duplex, Religiosa scilicet, & Ciuilis; Neutrâ sunt colendi. Non Religiosa; quia esset idololatría; religiosa enim adoratio soli Deo debetur; quia religio nos solum erga Deum disponit. Non Ciuilis; quia hæc tantummodo ad vitam politicam pertinet; est enim officium obseruantie, quo inter homines alius alium colit, ac proinde non pertinet ad Sanctos, qui non versantur nobiscum politicè aut ciuilitè. Quod confirmatur, Quia non cognoscunt, quæ apud nos geruntur. Eundem errorem habuerunt Wicleffistæ, teste Thoma Waldensi tom. 3. de Sacramentis cap. 108.

Inter antiquos hæreticos non deprehenduntur aliqui expressè hunc errorem tenuisse præter Leonem Isauricum, & Constantinum Copronymum, qui publico edicto cultum Sanctorum & inuocationem interdixerunt, teste Cedreno in vita ipsorum.

Alij verò, vt Vigilantius, Eustachius Sebastianus, & Claudius Taurinensis, quibus hic error tribui solet, expressè id non docuerunt: sed solum, cultum imaginum & reliquiarum oppugnarunt; quod longè aliud est. Nunc

Dico Primò, Sancti, siue Angeli, siue homines, aliquâ adoratione sunt prosequendi, quæ sit excellentior honore ciuili. Definita est hæc veritas in Septima Synodo act. 2. 3. 4. & 7. & in Concilio Tridentino sess. 25. capite de Inuocatione, veneratione & reliquijs Sanctorum, & sacris Imaginibus.

Probatur Primò, Exemplis Scripturæ; Abraham enim adorauit Angelos, Gen. 18. Similiter & Loth Genes. 19. Balaam adorauit Angelum pronus in terram. Numeror. 22. Similiter Iosue, cap. 5. Iosue. Atqui hic cultus non erat ciuilis, qualem homines inuicem deferunt; quia non adorabant, nisi cum scirent esse Angelos, antea minime.

Item 1. Reg. 28. Saul adorauit animam Samue-
lis. 3. Reg. 18. Abdias Princeps adorauit Eliam.
4. Reg. 2. Filij Prophetarum adorauerunt Eli-

N n iij zæum,

12
Potest se
adorari.

Nō Latría,
sed Hyper-
dulia.

Hæc Hyper-
dulia non
distingui-
tur specie à
Dulia alijs
Sanctis
debita.

13
Qualis
adoratio
debita hu-
manitati
ob dignita-
tem Capiti-
is, etc.

An Christo
debetur
Latría ob
beneficiū
redem-
ptionis?

14

Wicleffistæ

Leo Isaur.
Copronym.

Idem

15

Sancti
Adoratione
plurquam
Ciuiis
venerandis
sunt.

In Scri-
ptura ado-
rati Angeli

2. Homi-

14.

zæum, cum intellexissent requieuisse Spiritum Dei super illum. Dan. 2. Nabuchodonosor adoravit Daniele servum suum minime reluctanter. Nec obstat, quod iusserit adferri sacrificia, quasi existimarit Danielem esse Deum; quia non voluit ea Danieli offerre, sed Deo Danielis, ut Hieronymus & Theodoretus in hunc locum notant.

Secundò idem probari potest testimonio Patrum. Sed hæretici non negant ita Patres sensitse, verum eos humano more in hoc lapsos fuisse, vel consuetudini populari se accommodasse.

Ratio Catholica Affertionis.

Tertiò Probat Ratione: Sanctorum excellentia incôparabiliter superat omnem perfectionem & excellentiam humanam, seu politicam, est enim diuina, supernaturalis, & cœlestis; ergo debetur eis maior cultus, quàm civilis. Probat Consequentia: nam adoratio debetur ob excellentiam; scilicet ob virtutem, sapientiam, nobilitatem, potentiam: & adoratio civilis debetur ob sapientiam, virtutem, nobilitatem, & potentiam humanam: ergo ubi hæc sunt penitus cœlestia & diuina, longè sublimior adoratio debetur. Quod autem talia sunt in Sanctis, liquet. Nam Virtus illorum, est supernaturalis, & in ea sunt penitus perfecti & confirmati. Sapientia, est summa participatio diuine lucis, qua fontem omnis veritatis contuentur, & in ipso omnium rerum causas. Nobilitas, est ex adoptione in Filios Dei, completa & confirmata per aditionem hereditatis. Potentia, est regnum cœli, iuxta illud Luc. 22. v. 29. Ego dispono vobis, sicut disposui mihi Pater meus, regnum. Et Apocal. 3. v. 21. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo. Denique sunt in longè celsiore statu, quàm mortales: sunt enim in termino, in statu patriæ, & in statu æternitatis. Hinc manifestè sequitur, longè altiore cultum illis deberi, quàm mortalibus. Confirmatur; Nam honor promittitur Sanctis, tamquam præmium accidentarium. 1. Reg. 2. Qui me honorificauerit, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Ioan. 12. v. 26. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus. Dicitur autem Deus honorare, quia efficit excellentes & honore dignos, & vult eos ab alijs honorari.

Excellentia ob quas Sancti honorandi & adorandi.

An sancti res nostras nec iungunt, nec iungunt, ut fingunt hæretici.

16 Cultus sanctorum Religiosus, qui Diuina dicitur.

Triplex Excellentia.

Quid sit Religiosus, Probat ex eorum Festis.

Respondent hæretici. Etsi sint mortalibus excellentiores; tamen quia nobiscum vitam non agunt, nec cōmercium vllum nobiscum habent, non sunt à nobis colendi.

Respondeo, Etsi loco nobiscum non agant, tamen semper adsunt nobis spiritu: nam res nostras cognoscunt, earum curam gerunt, & crebrò nobis opem ferunt: ut dictum est lib. 2. de Iustitia & Iure, cap. 37. dub. 6.

Dico Secundò, Hic cultus Sanctis debitus rectè dici potest religiosus, & ad religionem pertinet: non tamen est latría; sed cultus medius inter latríam, & civilem honorem, qui *Dulia* à Doctõibus vocatur.

Vbi Notandum est; Cum sit triplex genus excellentiæ, scilicet Increata, Humana, & Cœlestis: Increata, debetur honor latríæ; Humana, honor politicus, Cœlesti seu supernaturali, debetur cultus quidam medius, qui latría sit minor, sed politico sit maior.

Nunc Probat prior pars propositionis. Hunc cultum rectè dici religiosum. Primò, Quia hic cultus varijs rebus sacris, quæ etiam ad religio-

nem cultumque Dei pertinent, perficitur. Nam Sancti iam inde ab initio Ecclesiæ honorati fuerunt: Tùm diebus festis & annis feriatis memoria; etsi enim hi dies potissimum ad cultum Dei dedicentur; tamen secundariò instituantur etiam in memoriã & honorem Sanctorum. Et hunc ritum esse ex traditione Apostolicã, patet ex Tertulliano *De corona militis*; ubi ait esse traditionem Apostolicam in natalitijs Martyrum offerre oblationem. Tùm Memorij templorum; etsi enim templa primariò consecrentur Deo ad sacrificium; tamen secundariò instituantur ad honorem Sanctorum, ut fideles ibi peculiarem honorem illis tribuant, & eorum Reliquia tamquam in honorifico mausolæo asseruentur. Hinc totus mundus plenus est antiquissimis Martyrum memorijs, id est, templis, ubi maxima diuinitus edita sunt miracula. Tùm denique honorantur Sancti religiosi peregrinationibus, votis, ieiunijs, vigilijs, luminibus, suffibus, & similibus; ut docet Hieronymus aduersus Vigilantium; quæ omnia superant consuetudinem cultus civilis. Nec tamen hæc ad idololatriã vllò modo pertinent; quia neq; ex natura sua, neque ex intentione exhibentium fidelium, sunt protestationes diuinitatis.

Ex Tem. p. 11.

Ex Festis peregrinationibus &c.

Hæc non spectant ad idololatriam.

Secunda Ratio. Quia omnis illorum honor ad cultum Dei refertur, & in Deum redundat: ut docet Ambrosius serm. 6. in fine: *Quisquis honorat Martyres, honorat Christum, qui spernit Martyres, spernit Christum.* Et Hieronymus epistola ad Riparium, *Honoramus seruos, ut honor seruorum reddat ad Dominum.* Ergo hac ratione potest hic cultus dici Religiosus.

Honor sanctorum in Deum redundat.

Tertia, Quia confert ad bonum spirituale animæ; fouetque nostram deuotionem circa res sacras.

Et proficit animæ ad bonum nostrum spirituale.

Quarta, Quia hic cultus deferretur ob sanctitatem & religionem ipsorum, qua inhaerent Deo. Quinta, Excellentia, ob quas hic cultus datur, sunt participationes quædam excellentiæ diuinæ; ob quas ipsi eximio modo dicuntur *Filij Dei*, imò *Dij*, ut patet ex Scripturis: ergo & hic cultus est participatio quædam cultus diuinæ; ac proinde per participationem religiosus.

Ex his patet altera pars propositionis, scilicet hunc cultum non esse latríam. Nam latría deferretur Deo propter excellentiam, quam habet, quatenus est primum omnium rerum principium, quæ nulli creaturæ est communicabilis; vnde nec honor eius.

17 Cultus hic non est latría.

Tertia pars; Scilicet hunc cultum esse medium inter latríam & civilem, similiter ex dictis colligitur: nam excellentia Sanctorum media est inter diuinam & humanam.

Sed media.

Hinc etiam Patet solutio argumenti hæreticorum initio propositi. Non enim duplex, sed triplex est genus cultus. Quare, etsi cultus sanctorum non sit latría, aut *Civilis*, est tamen medius quidam cultus, qui rectè dicitur *dulia*; quæ iuxta D. Thomam 2.2. q. 103. est species Obseruantia: Obseruantia enim omnibus maioribus in dignitate constitutis honorè exhibet. Huius duæ sunt species; scilicet *Obseruantia civilis*, quæ ob humanam dignitatem ordinis naturalis honorem deferret: & *Obseruantia sacra*, quæ ob dignitatem supernaturalem; & *dulia* dici potest, eo quod alio nomine careamus; quamuis hoc nomen propriè significet honorem

18 Soluitur obiectio hæreticorum.

Dulia & Obseruantia.

honorem quem serui Dominis exhibent. Verum omnes mortales erga Sanctos, tamquam erga suos Dominos merito se gerere debent.

*Obiectio al-
tera hære-
ticorum ex
Matth. 4.* Sed Obijciunt præterea hæretici; Matth. 4. diabolus tantummodo petit quandam, προσκύνειν, id est, quandam genuflexionem & inclinationem sibi à Christo deferri, & tamē refellitur verbis Scripturæ: Dominum Deum tuum adorabis, & ei soli seruiēs. Ergo soli Deo omnis inclinatio religionis causā est exhibenda.

Solutio. Respondeo; Diabolus petebat προσκύνειν, id est, inclinationem adorationis in signum latrię, vt omnes Patres testantur. Vnde rectē repellebatur verbis istis Deuteronomio. 6. v. 13. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruiēs, scilicet seruitute latrię: Græcē enim est λατρεύεις, vt notat Diuus Augustinus q. 61. in Genesim. Hæbraicē quidem est THAGHAVOD quod nomen commune est ad omnem seruitutem; sed hīc accipitur pro certo genere seruitutis, quod soli Deo conuenit.

Obijciunt Secundō: Esther 13. Mardocheus noluit adorare Aman: Rationem addit: v. 14. Timus enim, ne transferrem honorem Dei mei ad hominem, & ne quemquam adorarem excepto Deo meo. Act. 10. Petrus noluit adorari à Cornelio: vnde ait v. 26. Surge; & ego ipse homo sum. Apocal. 19. v. 10. Angelus recusauit adorari à Ioanne, Quia, inquit, Conseruus tuus sum.

Solutio. Respondeo, Quidam dicunt Aman voluisse adorari tamquam quēdam Deum, sicut interdum moris erat apud barbaras Gentes. Ita D. Thom. 2. 2. q. 84. a. 1. ad 1. & Lyranus in hunc locum Esther. Verum hoc parum est credibile: Primō, Quia Aman erat famulus Assueri Regis, & in eius palatio versabatur: cuius ergo insolentię & temeritatis fuisset exigere honores diuinos, quos nec ipse Rex postulabat? & quomodo alij aulici id tolerassent? Item, quomodo hac ratione iram Regis non concitasset? Secundō, Quia credibile est Aman eum honorem exegisse, qui illi mandato Regis erat constitutus, vt patet ex cap. 3. Esther: atqui nullo modo credibile est Regem voluisse, vt instar Dei cuiusdam coleretur. Vnde Respondeo cum Caietano in locum D. Thomę iam citatum, illum honorem quem exigebat Aman, nō fuisse nisi civilem apud alias Gentes, scilicet genuflexionem, vt ex cap. 3. colligitur. Sed apud Iudeos ex consuetudine fuisse Deo reſeruatum, nec nisi rarō & ob grauem causā hominibus exhiberi solitum; nempe in signum magni vel doloris, vel timoris, vel insignis gratitudinis; vt videre est Ruth. 2. Iudith. 10. 1. Reg. 25. vbi Abigail Dauidē. 2. Reg. 9. vbi Miphibozet Dauidē adorat. Deo autē ordinariē hic honor genuflexionis tribuebatur; vt patet 3. Regum 8. & 1. Esdrę 9. Hinc metuebatur Mardocheus, ne si ordinariē & solum reuerentię causā Amano hunc honorem haberet, id cederet in iniuriam Dei & scandalum Iudeorum.

Ad alterum locum: Petrus ex modestia illum honorem recusauit, licet Cornelius rectē exhiberet. Ita Chrysostomus in hunc locum Actuum. Viri enim sancti ob humilitatem non ferunt sibi in hac vita, taptum honorem, quantus est prostratio in terram, deferri nisi ob raram aliquam causā. Hieronymus tamē contra Vigilantium scribens, existimat Cornelium putasse Petrum esse quid maius homine, sicut Gentiles putant de suis

femi-deis: & ideo meritō reprehensum. Verum D. Chrysostomi sententia videtur probabilior.

Ad Tertium locum: Respondet D. Augustinus q. 61. in Genesim. Angelum apparuisse talem, vt potuerit existimari Christus, & pro Christo adorari; Vnde, inquit, corrigendus fuit adorator. Verum communis sententia est Ioannem voluisse exhibere cultum conuenientem Angelicę dignitati, sicut fecerant Sancti Veteris Testamenti; Angelū tamen prohibuisse, vt ostenderet, quanti fierent homines ab Angelis post naturam hominis à Deo assumptam, quam ipsi in Christo adorant. Et præsertim, quanti fierent Apostoli Principes Ecclesię, Christo coniunctissimi, eiusque spiritu singulariter præditi; quod satis verba Angeli insinuant, cum ait, Conseruus tuus sum. Ante Christi aduentum facillē patiebantur se ab hominibus adorari. Ita D. Greg. lib. 27. Moral. c. 11. Beda, Anselmus, Richardus, Rupertus, & alij in c. 19. Apocal. & Caietanus suprā. Vnde etſi cap. 22. rursus Ioannes idem facere tentaret; Angelus tamen recusauit: quod euident signum est, Ioannem non voluisse adorare instar Dei.

Tertiō Obijciunt quēdam testimonia Patrum, in quibus dicitur nec Angelos nec homines adorandos, sed solum Deum. Sed facillē respondetur, Patres agere contra Ethnicos, & loqui de adoratione latrię. Quod verum esse, patebit inspicienti ipsorum verba.

Obijciunt Quartō, Adoratio Sanctorum adhuc viuientium, non pertinet ad cultum religiosum: ergo nec eorum, qui ex hac vita migrarunt.

Respondeo; Si homines Sancti nobiscū agentes adorentur propter sanctitatem supernaturalē, & reliqua cœlestia dona; vel propter dignitatem quam habent, quatenus sunt templa Spiritus sancti; sine dubio erit cultus religiosus, non ciuilis: quomodo Abdias vpus ex primatibus Regis, adorauit Eliam pronus in terram; & Nabuchodonosor Daniele; & filij Prophetarum Eliseum. Vnde D. August. lib. 20. contra Faustum cap. 21. Colimus, inquit, Martyres eo cultu dilectionis, & societatis, quo & in hac vita coluntur Sancti Dei homines: sed illos tanto deuotius, quanto securius post incerta omnia superata. Ex quo patet, Etſi hic cultus sint eiusdem speciei; is tamen, quo coluntur Sancti cum Christo regnantes, est perfectior, & quoad affectum seruitutis, qui feruentior & submissior est; & quoad notam externam, quę etiam demissior esse solet. Nā procumbimus in genua, complicamus manus, accendimus luminaria, & excitamus suffitus in honorem Sanctorum; quę tamen non præstamus viuētibz.

ARTICVLVS III.

Virum Imago Christi sit adoranda adoratione latrię?

Respondetur; Si imago Christi consideretur, vt res quādam est, scilicet vt res distincta ab exemplari; sic, non potest latrię coli, imō nulla reuerentia ei debetur: quia hæc reuerentia soli rationali naturę defertur. Si autem consideretur, vt imago; id est, vt substituitur loco exemplaris, & quodammodo includit ipsum exemplar per nostram apprehensionem, sic eodem cultu coli-

N n iij

*Cur. &
qualem ab
Angelo re-
cufariis S.
Ioannes.*

*Quo sensu
Patres do-
ceant nec
Angelos,
homines
adorandos.*

*Sancti vi-
uentes, coli
possunt
cultu Reli-
giōse.*

21

tu colitur, quo exemplar: unde cum exemplar colatur latrâ, imago quoque Christi latrâ colitur. Quod intellige per accidens. Hic nobis agendum breuiter de imaginibus Christi, Sanctorum, & Dei.

DUBIUM I.

Virum licitus sit vsus Imaginum Christi, Sanctorum, & ipsius Dei; præsertim in templis?

22
Sententia
hæretico-
rum, ac
quorundam
Catholi-
corum.

Sunt tres sententiæ. Prima nullo modo esse licitum; quia omnes imagines sunt idola. Ita Iudæi, Mahometani, Marcionistæ, Manichæi, Eutychemi, & reliqui Iconomachi: ut docet Tharasis in Septima Synodo actione 5. & 1. Idem sentiunt Wicleffistæ, & omnes hæretici nostri temporis. Vide Sanderum lib. 1. de Imaginibus cap. 10. ubi accuratè hac de re, & melius quam alij, tractat.

Secunda sententia est, quorundam Catholicorum, licitum esse vsum imaginum Christi & Sanctorum; non tamen Patris, aut Spiritus sancti, aut Diuinitatis. Ita Henricus à Gandauo Quodl. 10. q. 6. Durandus in 3. dist. 9. q. 2. Abulensis in cap. 4. Deuteron. q. 5. Martinus Ayala de Traditionibus. Parte 3. tract. de Imaginibus.

Probat
vsus ima-
ginum
Christi &
Sanctorum.

Tertia est omnium aliorum Catholicorum, Pro qua; Dico Primò: Licitum esse vsum imaginum Christi, & sanctorum hominum & Angelorum; & etiam Dei, ac sanctissimæ Trinitatis.

23

Probat de vfu imaginum Christi & Sanctorum, Nam de his definitum est in Synodo septima act. 7. Actione autem 4. adferuntur plurima Patrum testimonia.

Exemplis
Scripturæ.

Probat Primò ex Scripturis. Exodi 25. Iussu Dei fiunt imagines Cherubim super Arcam. Num. 21. Deus iubet fieri imaginem serpentis æneam. 3. Reg. c. 6. Salomon iubet fieri duas alias imagines Cherubim in propitiatorio aut sanctuario, & præterea in parietibus templi iubet alias imagines Cherubim poni, & varias picturas & celaturas. Cap. 7. In valis templi boues & Leones: ergo multò magis possunt fieri imagines Sanctorum.

Et Primi-
na Eccle-
siæ.

Secundò probatur, Ex vfu Ecclesiæ vniuersalis; qui vfu à Christo incepit. Nam primò, ipse Dominus linteo faciei admoto, imaginem sui expressit, & ad Regem Abagarum misit, ut testatur Damascenus oratione 1. de Imaginibus, & Eua-
grius lib. 4. historia Ecclesiastica cap. 26. qui etiam refert ad imaginis illius præsentiam, ciuitatē Edeffenam ab incendio fuisse liberatam. Et in Septima Synodo act. 5. Leo Lector testatur se eā vidisse. Secundò, Mulier, quæ fluxu sanguinis fuit liberata, ipsi imaginem erexit apud Paneadē, quam Christus & Apostoli sæpè videre potuerunt; ad cuius basim crescebat herba, quæ cum fimbriam statuæ attigisset, omnes morbos curabat. Testatur id Eusebius lib. 7. histor. c. 14. qui eam se vidisse ait: & Sozomenus lib. 5. hist. c. 20. & Damascenus supra oratione prima. Tertiò, Aliam imaginem Christi dicitur fecisse Nicodemus, in qua Iudæi per ludibrium passionem Domini renouarunt; ubi multa acciderunt prodigia: qua de re scripsit librum Athanasius, qui recipitur à Synodo Septima act. 4. Vide plura huiusmodi apud Sanderum & Bellarminum.

Tertiò Probat Ratione. Prima est, Vfus imaginum non est intrinsecè malus: nec malus, quia prohibitus: ergo non est malus. Quod non intrinsecè malus, Probat, Quia aliqui ars pictoria & statuaria esset mala, sicut Necromantia & Chyromantia &c. quod est absurdum: tūm quia hæc ars interdū diuinitus est infusa; ut patet Exodi 31. & 35. scilicet ipsi Beseleel & Ooliab: tūm quia operari ad imitationem Dei, qui formauit hominem ad imaginem suam; & ad imitationem totius naturæ, quæ tota incumbit in hoc, ut sibi simile procreet, non est malum. Quod etiam non sit malus, quia prohibitus; Probatur Nec enim Iure Ecclesiæ, ut constat; nec iure diuino positum: tūm quia neque traditione, neque Scriptura, præsertim noui testamenti, id constat: tūm quia lex noua nullum continet præceptum positum, præter præcepta fidei & Sacramentorum.

Secunda Ratio, Vfus imaginum adfert pluri-
mas utilitates: ergo non est reiiciendus.

Antecedens patet Primò; Quia imagines sunt libri idiotarum seu rudium; ut dixit D. Greg. lib. 9. epist. 9. sæpè enim melius docet pictura, quam Scriptura. Et ex his possunt ferè omnia mytheria humanitatis Christi, & gesta Sanctorum, & passionum Martyrum intelligi.

Secundò; reuocant nobis in memoriam diuina beneficia Sanctis collata, quæ per ipsos etiam in nos redundarunt; ut per Apostolos, Pontifices, & Doctores: unde excitamur ad amorem Dei & sanctorum, gratiarumque actionem.

Tertiò; reuocant in memoriam exempla virtutum, & facta heroica: hinc prouocamur ad imitationem. De quo fusè in Septima Synodo varijs actionibus 2. 4. 6. 7.

Quartò; sunt quædam nostræ fidei professio; dum enim erigimus Sanctis imagines, testamur eorum fidem, doctrinam, & mores nobis probari, & nos detestari omnem idololatriam & impietatem, contra quam ipsi vsque ad mortem pugnarunt.

Quintò, Fouent in nobis fiduciam in aduersis: Nam insinuant nos habere ipsos apud Deum patronos. Sic Romæ passim omnes habebant imaginem Simeonis stylitæ pendentem ante officinas, etiam dum adhuc viueret; ut testatur Theodorētus in vita ipsius.

Sextò, Sunt testimonia honoris & reuerentiæ nostræ, & amoris erga illos: nam omnium Gentium consensu, erectio statuæ est symbolum honoris & amoris. Vnde in Cod. Iustiniani est titulus *De statu & Imaginibus insignium personarum*. Et hæc fuit prima causa, cur Christiani caperint imagines desiderare, teste Eusebio lib. 7. cap. 14. Vnde hæc res non pendet ex reuelatione; sed, supposita Sanctorum dignitate, ratio naturalis hanc imaginum erectionem dicat. Has ferè utilitates insinuat Conc. Trident. sess. 25. in Decreto de Imaginibus.

Nec obstat; Quod imagines possent alicui esse occasio erroris; quia nulla creatura Dei est adeo bona, quin humana prauitas ex eā possit capere ansam peccandi. Deinde Pastorum industriâ huic errori facillè occurratur.

Altera Pars propositionis, Scilicet Imagines Dei & Trinitatis licitas esse, est communior Doctorum. Docet eam expressè Thom. Waldensis
tom. 3.

24
Idem
batur
Ratione.

Utilitates
sacrarum
Imaginū.

Imago
Simeonis
stylitæ.

An Imagi-
nes sint
causa er-
roris.

25
Probat
vsus ima-
ginum Dei
& SS. Tri-
nitatis.

tom. 3. de Sacramentis, tit. 19. cap. 155. & Sanderus libro primo de Imaginibus c. 4. & Caicatanus hic.

Probatum Primò, Exodi 25. Deus iussit fieri duo Cherubim ex auro. Salomon fecit duo alia ex olca; & alia in parietibus sculpsit. Item VII. Synodus act. 5. recipit imagines Angelorum: cur ergo non possit fieri imago Dei? cum in vtrisque eadem sit ratio, scilicet natura incorporea. Nec obstat, quod Angeli in Septima Synodo dicantur corporei, & ideo pingi posse. Nam illa ratio non est Concilij; sed cuiusdam Episcopi Thessalonicensis, ex cuius Dialogo citatur illa ratio; & quamvis Concilium approbet conclusionem, non tamen ipsam rationem. Nam & ratio falsa est, & ad rem non facit: si enim corpora haberet, ea essent tenuia; unde non magis quam Spiritus exprimi picturis possent.

Probatum Secundò, Deus sapè visus est specie corporea. Nam Adamo apparuit instar hominis deambulantis in paradiso ad auram post meridiem; vt multi recentiores docent. Iacob vidit innixum fummitati scalæ. Gen. 28. Iſajas cap. 6. & Michæas 3. Reg. vlt. Viderunt Dominum sedentem in folio instar Regis. Amos cap. 6. Vidit illum stantē super altare. Daniel. cap. 7. Vidit sedentem in throno instar senis, capō capite, albis vestimentis, Matth. 3. Spiritus sanctus apparuit in specie columbæ. Cur ergo non possint hæc ita pingi ad eadem representanda?

Nec valet quod respondet Caluinus, Deum sic apparuisse, vt daret aliquod specimen futuræ Incarnationis. Quia non queritur quo fine tales figuræ sint licitæ; sed an absolute & per se sint licitæ. Deinde interdum Deus Pater apparuit, vt patet Dan. 7. qui Filio hominis tradidit regnum; & tamen Pater non erat incarnandus. Denique Spiritus sanctus apparuit post Incarnationem.

Probatum Tertio, Ex vsu Ecclesiæ, quæ vbiq; recipit imaginem Patris sub specie hominis Senis, & imperatoria specie præditi. Et imaginem Spiritus S. sub forma columbæ; quam etiam approbat Synodus VII. act. 5. De qua forma vide Molanum cap. 6. de Imaginibus.

Probatum Quarto, Ratione. Prima est, Quia vt harum Imaginum vsus sit licitus, non requiritur vt repræsentent rem formali similitudine, qualis in se est; alioqui imagines Angelorum & virtutum essent illicitæ; similiter imago Christi Domini in forma Agni esset illicita, quæ tamen recepta est in VI. Synodo can. 82. quamvis ibidē prohibeatur in posterum Christus in forma Agni pingi, eò quod Agnus sit figura Veteris Testamenti; vt rectè Bartholomæus Caranza ad illum Canonem annotauit: (quamquam ipsæ fallatur circa imaginem Columbæ & Stellæ, hæc enim non prohibetur.) Consuetudo tamen imaginem Agni semper seruauit. Omnes hæc imagines carent formali similitudine ad rem, cuius sunt imagines: ergo sufficit representatio analogica, secundum quam res corporales possunt repræsentare spiritalia; iuxta quem modum hæc imagines repræsentant Patrem, & Spiritum sanctum, & Spiritus Angelicos. De quo vide Dionysium c. vlt. Cælestis Hierarchiæ, & de Diuin. nomin. c. 10.

Secunda; Possumus interius formare imagines rerum corporalium, per quas Deum apprehendamus; cur non etiam foris?

Tertia; Scriptura tribuit Deo membra humana: cur non etiam pictura tribuat? Et quod Scriptura facit verbis, cur Artifex non faciat signis? An magis incurrit peccatū penicillus, quam penna? Imago quam littera? Vt rectè Thomas Waldensis ratiocinatur. Hinc pictura dicitur Græcè *ἱερά*, quasi dicas *Vina Scriptura*.

Respondet Caluinus, quia Scriptura tollit periculum erroris, dum alibi docet Deum esse incorporeum: pictura non item.

Sed hoc non refert: Nam Pastores Ecclesiæ, populum satis docent Deum esse incorporeum; quod vt faciant, iubet Concilium Tridentinum sess. 25. Imò plures longè acceperunt ex Scripturis occasionem opinandi Deum esse corporeum, quàm ex picturis: nam Anthropomorphitæ ex Scripturis suum errorem hausierunt: ex picturis autem paucissimi, vel fortè nulli Christiani decepti sunt.

Sed contrà. Obijciunt Primò: Exodi 20. v. 4. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in calo desuper, & quæ in terra deorsum, & quæ in aquis sub terra: non adorabis ea, neque colēs.

Respondent quidam, Iudæis fuisse vetitam omnem imaginem, præsertim Dei; eò quod essent valdè rudes & procliuēs ad Idololatriam; ad quæ etiam consuetudine Ethnicorum quodammodo abripiiebantur, cum mundus Idololatriæ plenus esset: Verum hoc Præceptum fuisse positium & temporale, scilicet vsque ad tempus Noui Testamenti, quando per Euangelij lucem populo Dei non erat amplius Idololatriæ periculum. Ita Catinus opus. de Imaginibus. In qua sententia est etiam Alexander Aletius 3. parte q. 36. Albertus, Bonavent. Richardus, Paludanus in 3. dist. 9. & alij quidam recentiores. Est probabile.

Sed contraria sententia videtur multò verior. Primo; Quia ipse Deus præcepit fieri in Veteri Testamento varias Imagines; nec tamen veritus fuit, ne incidere in Idololatriam. Secundò; Quia communis sententia Patrum est, totum Decalogum esse legem naturalem seruandā à Christianis, exceptā determinatione de Sabbato in cultu diuino. Ita Irenæus lib. 4. contra hæreses cap. 31. Et ideo, inquit, similiter permanent (scilicet præcepta Decalogi) apud nos, extensionem & augmentum, & non dissolutionem accipientia per carnalem eius aduentum. Et infra dicit esse naturalia, liberalia, & omnium communia. D. Augustin. lib. 19. contra Faustum c. 18. dicit seruari à Christianis primum Præceptum totum: Non facies tibi Idolum, & cetera huiusmodi, id est, quæ in hoc Præcepto sequuntur: Epistola 119. c. 12. Ideoque, inquit, inter omnia illa decem Præcepta, solum ibi quod de Sabbato positum est, figuratè obseruandum præcipitur. Idem docet D. Thomas 2.2. q. 122. art. 1. & 2. Vnde patet hoc Præceptum non esse positium Non facies tibi sculptile.

Vnde aliter Respondetur: Prohiberi illis verbis id, quod lege naturæ erat illicitum; scilicet, ne ritu gentilitio, & mente infideli facerent aliquam similitudinem, vt eam diuino cultu colerent: sicut tunc apud omnes pænè Nationes consuetum erat. Ita Beda lib. de Templo Salomonis c. 19. Thom. Waldens. tom. 3. cap. 152. Caicatan. in hunc locum Exodi. Sanderus lib. 1. de Imaginibus c. 7. Castro V. Imago, hæresi 1. sub finem. Et colligitur aperte ex Patribus citatis.

An Angeli pingi possint, quia Corpori,

Deus sapè corpoream speciem apparuit.

Responsio Caluini refellitur.

Ex vsu Ecclesiæ,

26 Imagines, non debent formali similitudine exprime rem, vt est.

Christus pingi potest in forma Agni.

Responsio Caluini refellitur.

27

An Præceptum. Non facies tibi sculptile, Iudæis interdixit Imagines.

Totus Decalogus est lex naturalis seruanda à Christianis, excepto Sabbato.

Exponitur Exod. 20. Non facies tibi sculptile.

Quibus adde Cyprianum lib. 3. Testimoniorum ad Quirinum cap. 59. & lib. de exhortatione ad Martyres cap. 1. quibus locis citans illud Exodi 20. *Non facies tibi sculptile*, pro, *sculptile*, semper ponit, *Idolum*. Idem facit Tertullianus lib. de Idololatria cap. 4. & August. lib. 19. contra Faustum cap. 18. Idem August. q. 71. in Exodum dicit illa verba: *Non facies tibi Idolum, nec ullam similitudinem*, esse solum explicationem eius, quod dictum erat, *Non erunt tibi Dii alij præter me*. Eandem sententiam tenet D. Thom. hic ad 1. Et patet ex eo, quod antecedit; quod est ratio totius Præcepti; *Ego sum Dominus Deus tuus*: Deinde subiungit; *Non habebis Deos alienos coram me*, scilicet fide & æstimatione internâ. *Non facies tibi sculptile &c.* *Non adorabis ea, neque coles*: quasi dicat: Nec internâ æstimatione nec externo opere habebis Deum alium præter me, *Quia ego Dominus*. Quod clarius patet Levitici 26. v. 1. ubi idem repetens ait: *Ego Dominus Deus vester: non facietis vobis Idolum & sculptile*; nec titulos erigitis, nec in signum lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum: ego enim sum Dominus Deus vester. Quasi dicat, ne honorem meum ad alios transferatis. Quæ ratio nihil valeret, nisi ageretur de honore diuino. Similis locus est Deuter. 4. v. 15.

28
Quomodo
nefas sit
Deo ima-
ginem po-
nere.

Obijciunt Secundo; Isaia 40. *Cui similem fecistis Deum; aut quam imaginem ponetis ei?* Idem significatur Sap. 15. & Actorum 17.

Respondeo; Ibi esse sermonem de imagine, quæ Deum exactè & ad viuum repræsentet. Vide Caietanum hoc loco. Quomodo intellige Patres, dum dicunt, nefas esse Deo imaginem ponere. Nos autem loquimur de imagine, quæ analogicè Deum repræsentat, quatenus res spirituales utcumque formis corporalibus possunt adumbrari; ut tradit Dionysius lib. de Cælesti hierarchia cap. vlt. Verum talem imaginem Iudæi & Ethnici non intendebant facere.

Diluantur
Objectiones
Durandi.

Ex His etiam facillè soluuntur duæ rationes Durandi. Prior est, formæ illæ, sub quibus Deus apparuit, non fuerunt à Deo hypostatice assumptæ: ergo imago illarum solum repræsentat illas, non Deum.

Respondeo, Negando Consequentiam: vtrumque enim repræsentat imago, & illam formam, & ipsum Deum per formam illam repræsentatum. Sicut qui statuam Cæsaris depingit, picturâ illâ vtrumque repræsentat. Addo, talem imaginem etiam immediatè posse Deum repræsentare; sicut & forma illa sub qua Deus apparuit. Ratio est, quia hoc pendet ab intentione pingentis; sicut & aliarum rerum significationes ex hominum placito pendunt, modò in re sit fundamentum.

Alterâ Duran. Ratio. Hæ formæ non significabant diuinas personas, sed solum effectus earum: ut columba fecunditatem spiritalem baptismi, quam habebat à Spiritu sancto. Respondeo, Id verum non esse; nam ipse quoque Spiritus sanctus in Scriptura dicitur dari sub his signis, ac proinde repræsentari. Deinde, etiam si immediatè solum effectus repræsentaretur; tamen mediatè etiam illius auctor exhibetur; nam effectus repræsentat suam causam.

29
Imagines
sacra rectè
in Ecclesia
collocantur.

Dico Secundo; Imagines Christi, & Sanctorum, & etiam ipsius diuinitatis, rectè & piè in templis collocari. Prior pars de imagine Christi, & Sanctorum, est fide tenenda, definita in VII. Synodo

act. 7. & in Conc. Romano sub Gregorio III. & in Concil. Trident. sess. 25.

Probatum Primò; Quia populus Iudaicus, etiam in Idololatriam esset propensissimus, tamen habebat imagines in templo, non solum rerum corporalium, sed etiam spiritualium: ut patet Exodi 25. & 3. Regum 6. & 7.

Probatum Secundo, Ex vsu Ecclesiæ; nam tempore Iuliani Apostatæ, Christiani imaginem Christi, quam illi exererat Hemorrhoida, in templis intulerunt, teste Sozomeno lib. 5. hist. cap. 20. Et in templis à Constantino structis fuit maxima multitudo imaginum aurearum & argentearum, teste Eusebio lib. 3. & 4. de vita Constantini; & tamen tunc maximè caput aboleri idololatriæ, Adrianus I. lib. pro Imaginibus sub finem; qui habetur post VII. Synodum tom. 3. Concil. refert Siluestrum, Damasum, Cælestinum, Sixtum & Pelagium Pontifices templa varijs imaginibus exornasse.

Hinc patet apertum Caluini mendacium, qui ait primis quingentis annis imagines in templis non fuisse; nam hæc omnia ante annum quingentesimum facta sunt.

Probatum Tertiò, Ratione: Primò, Nam utilitates suas commodissimè præstant in templis; enim conueniunt homines, ut in se excitent fidem, spem, charitatem, religionem, imitationem Sanctorum, & similia. Secundo, Quia signa excellentium personarum debent poni in loco excellenti, sacra in facto, prophana in prophano. Tertiò, Decet, ut imagines incolarum Cæli, sint incolæ templi; nam templum est imago Cæli.

Obijciunt Hæretici Concilium Elibertinum cap. 36. *Placuit in Ecclesia picturas esse non debere, ne id quod colitur, vel adoratur, in parietibus depingatur.*

Respondeo; Non vetari statuas Sanctorum, vel Dei, aut picturas illorum in tabellis; sed solum in parietibus. Ratio est; Quia facillè corrumpuntur vel mutilantur in parietibus, sædamque speciem contrahunt. Et hoc est quod ait, *ne quod adoratur, in parietibus depingatur*, scilicet in loco parum decoro, ubi proclius est fædatio.

Obijciunt Secundo, Epiphanius epist. ad Ioannem Hierosolymitanum sub finem epistolæ, dicit contra Scripturæ auctoritatem esse, quod in Ecclesia pendeat imago hominis. Vnde, ut ibidem ait, velum quoddam, in quo talis imago continebatur, appensum foribus templi, discidit.

Respondeo Epiphanius apertè loqui de imagine hominis ignoti & prophani: *Inueni velum, inquit, pendens in foribus Ecclesiæ, & habens imaginem quasi Christi vel sancti alicuius, volebat ergo non fuisse Christi vel sancti alicuius, sed hominis prophani, eo honore & modo, quo solet Christi vel sancti imago depingi.* Ita Marius Victorinus in scholijs ad illam epistolam, quæ inter Epistolas Hieronymi est sexagesima. Quod confirmatur; Quia alioqui homines illius loci contra Epiphanius tamquam contra iconomachum murmurassent: & Ioannes Hierosolymitanus eius aduersarius, id ei obieisset; quod tamen non fecit.

Antiquis
simis vsum
imaginum
in templis

Arguitur
Caluini
mendacium

Imaginem
in templis
expositam
utilitas

30
Cur Conc.
Elibertinum,
vetuit pin-
gi imagines
in parietibus?

An illicitum
dicat Epipha-
nius, ut
pendeat
imago San-
cti in Ec-
clesia.

DVBIVM II.

*Utrum Imagines Christi, Sanctorum, & Dei
aliquo cultu & adoratione sint
venerandæ?*

31
Opiniones
hæreticorum
et reuel-
tum ima-
ginum.

OMnes hæretici supra memorati negant vllā adorationem aut reuerentiam imaginibus deferendam. Caluinus tamen admittit imagines ad representationem historicam, id est, cum illis circumstantijs, quibus historia aliqua exhibetur; nudas autem nullo modo. Quidam Lutherani etiam ad ornatum templorum permittunt. Denique, Quidam tempore VII. Synodi etiam ad memoriam prototypi imagines recipiebant, sic tamen vt nullum eis reuerentiæ signum dicerent exhibendum, sed soli prototypo; quos Epiphanius vocat *Semi-probos & Falsi-veros*. Idē videntur sensisse qui Parisijs sub Ludouico & Lothario congregati fuere.

Imagines
sacras ve-
nerandas,
est de Eide.

Sed Communis Catholicorum sententia est, Imagines Christi & Sanctorum aliquo honore externo, seu externā adoratione esse afficiendas; id est, deferenda ijs esse signa feruitutis & submissionis, genuflexione, nudatione capitis, amplexu, osculis, luminaribus, suffragiis, & similibus. Est fide tenenda, definita in VII. Synodo act. 7. Estque traditio Apostolica, vt docet Damascenus libro 4. de Fide cap. 17. Item in Synodo Romanā sub Gregorio III. pro imaginibus celebrata Episcoporum pæne mille. Et in alia Romana sub Stephano III. Denique in Synodo Florent. sess. 5. & in Trident. sess. 25.

Exempla
Scripturae,
Arca Fæ-
deris.

Probatur Primò, Ex Scripturis: Psalm. 98. v. 5. *Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est.* Respondent hæretici per scabellum intelligi templum: & sensum esse *adorare in templo*, scilicet Dominū, quia sanctus est. Sed cōtrā, quia templum nusquā appellatur scabellum Dei, sed Arca fæderis, vt patet 1. Paralip. 28. v. 2. *Parauit locum, vbi requiesceret Arca Domini, & scabellū pedū Dei nostri.* Et Psalm. 131. v. 7. *Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus ad scabellum pedum eius, vt habent Hebræi: id est, adorabimus ad Arcam.* Dicebatur autem Arca scabellum Dei, quia supra arcam erat propitiatorium, veluti quædam Dei sedes, quod tenebatur à duobus Cherubim: vnde etiā Dominus dicitur *sedere super Cherubim*. Nunc, si Arca est adoranda, quia sancta, id est, Deo dicata; etiam imagines adorandæ sunt, quia sanctæ: referunt enim res sacras, & diuino cultui sunt dicatæ. Hac ratione vtitur Synodus VII. act. 3. addens etiam Propitiatorium, & totum Tabernaculum adoratum à Filijs Israël.

Imagines
Cherubim.

Probatur Secundo; In veteri testamento adorabantur imagines Cherubim, teste Hieronymo epist. ad Marcellam: *Venerabantur, inquit, olim Iudei sancta sanctorum, quia ibi erant Cherubim, & Propitiatorium, & Arca testamenti.* Præterea, Serpens æneus Numeror. 21. multorum sententiā, adorabatur quadam corporis inclinatione: quod insinuat D. August. lib. 3. de Trinit. cap. 10. vbi serpentem æneum numerat inter signa Deum representantia; *Quæ signa, inquit, poterant habere religiosam venerationem.* Et ratio est, tūm quia erat figura Christi; tūm quia in sublimi positus salutem aspicientibus conferebat: quod non videtur factum sine religiosā veneratione: signa enim vti-

Serpens
æneus.

lia diuinitus instituta, veneranda sunt; quia honor eorum ad prototypum transit. Ergo etiam imagines Christi & Sanctorum sunt venerandæ.

Probatur Tertio, Ex Patribus. Est enim hæc Patres, communis omnium sententia. Plurimi citantur in VII. Synodo sex prioribus Actionibus: & à Damasceno tribus orationibus de Imaginibus.

Probatur Quarto, Ratione: Prima est, Quia adoratio sæpe est miraculis comprobata; quorum 32
Miracula
per imagi-
nes facta.
quædam referuntur in Septima Synodo Act. 4. & 5. & à Damasceno tribus orationibus de Imaginibus. Vide præterea Eusebium lib. 7. histor. cap. 14. de herba ignota ad statuum Saluatoris, quæ curabat omnes morbos. Et Sozomenum lib. 5. hist. cap. 20. de imagine Iuliani, quæ celesti igne consumpta est, cum in locum imaginis Christi esset posita. Euagrium lib. 4. histor. cap. 26. de incendio Edessæ vrbis per imaginem Christi extincto. Et Athanasium de passione imaginis Christi, vnde sanguis effluxit, qui curabat quosuis infirmos. Et confirmatur ex odio Dæmonis, quo hanc venerationem prosequitur. Cuius Exemplum extat in Prato spirituali Sophronij c. 45. de quodam fene, qui vehementer spiritu fornicationis sollicitabatur; cui apprensus Diabolus promisit se discessurum, si imaginem B. Virginis, cui in cubiculo habebat, non amplius venerari vellet: quod refertur in VII. Synodo, action. 5. Vide Molanum cap. 6. de Imaginibus.

Secunda Ratio, Quia Imaginum oppugnatores fuerunt homines impij; vt Iudæi, Samaritani, Mahometani, hæretici: vt patet ex historijs, potissimum Paulo Diacono, Sonara, & Nicephoro. Defensores autem fuerunt viri sanctissimi & Doctissimi: vt Gregorius I. & Adrianus I. Pontifices; Germanus, & Tharastius Patriarchæ Constantinopolitani, Damascenus, Methodius, & alij.

Tertia denique Ratio, Quia personis excellentibus debetur honos, non solum in seipsis, sed etiam in suis imaginibus, quæ vicem illarum in absentia supplent. Sicut amico debetur beneficium, non solum in se; sed etiam in rebus suis; v. g. iumento. Vnde honor qui exhibetur imagini, transit in exemplar; sicut contumelia facta imagini, censetur contumelia exemplaris, vt communis hominum sensus docet. Quæ ratione vsus est Simeon Stylites in Epist. ad Iulianum Iuniorē, vt refertur in Synodo VII. Act. 5. Vide etiam Eusebium lib. 9. cap. 10. histor. de statu Maximini deiectis: Et Chrysost. orat. 2. & 3. ad populum de statua vxoris Theodosij.

Sed contrā Obijciunt hæretici multa loca Scripturæ, quibus prohibetur cultus simulacrorum. 33
Obijciunt
hæretici
Scripturæ.
Sed hæc nihil ad rem: Imagines enim nostræ non sunt simulacra. Simulacra enim sunt idola, id est, falsæ similitudines, scilicet falsorum Deorum: nostræ autem imagines sunt similitudines rerum verarum. Deinde Ethnici colebant, vel ipsa simulacra tamquam Deos, vt patet Isaïæ 46. Psalm. 134. Abacuc. 2. Baruch. 6. Actor. 9. vel falsos Deos, qui per simulacra representabantur; sicut in forma vituli Deum Aegyptiorum Apim, Exod. 32. Et Philosophi in Simulacris colebant elementa mundi, vel Dæmones ipsos, teste D. Aug. lib. 8. de ciuit. c. 23. & 24. Nos autem nec imagines ipsas, nec Sanctos representatos, tamquam Deos colimus.

Secundò, Obijciunt duo Concilia Constantinopoli-

34 tinopolitana; alterum sub Leone Ifaurico, siue Iconomacho, alterum sub filio eius Constantino Copronymo; quibus definitur *imagines esse abolendas*, vt colligitur ex Paulo Diacono lib. 21. & 22. rerum Romanarum.

Respondeo, sub Leone nullum fuisse tale Concilium more Ecclesiastico congregatum; sed solum videtur fuisse congregatio hominum laicorum, ad quam ipsum Patriarcham pertrahere voluerunt: vnde nullus auctor talis Concilij meminit. Sub Constantino autem, fuit quidem congregatum Concilium 138. Episcoporum; sed ferè omnes erant hæretici: neque more visitato congregatum fuit; neq; Romanus Pontifex per se aut per Legatos adfuit, nec vllus Patriarcha; vt patet ex Paulo Diacono, Cedreno, & Sonara. Vnde Septima Synodus vocat hanc Synodum profanam, adulterinam, & execrabilem.

35 Tertiò, Obijciunt Synodum Francofurdiensem celebratã circa annum Domini 790. quæ fuit auctoritate Adriani Papæ congregata. In hac dicitur esse damnata Synodus VII. quæ imagines colendas definierat. Quod confirmant ex fragmento quodam Hincmari, desumpto ex libro quem scripsit contra Episcopum Laudunensem cap. 20. vbi dicitur in Concilio Francofurdiensi Septimã Synodum (quam ipse vocat *Pseudo-synodum* & sine auctoritate sedis Apostolicæ factam) esse destructam & abdicatam: De cuius, inquit, destructione non modicum volumen, quod in palatio adolescentulus legi, ab Imperatore Romano missum est. Item ex libro, quem vocant *Carolinum*, & dicunt conscriptum à Carolo Magno contra VII. Synodum: vbi sic dicitur in Præfatione: *Allata est in medium* (scilicet Concilij Francofurdiensis) *questio noua de Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, vt qui imaginibus sanctorum, ita vt desicce Trinitati seruitium aut adoratione non impenderent, anathema iudicarentur.* Et paulò post; quod sanctissimi Patres nostri (scilicet Concilij Francofurdiensis) *consentientes damnarunt.*

Respondent quidam, Concilium Francofurdiense damnaſſe quandam Synodum Constantinopolitanam hæreticam, quam hæretici vocabant *Septimam Synodum*: non autem damnaſſe veram *Synodum Septimam*, quæ est Nicæna Secunda. Ita Alanus Copus valde fusè, dialog. 4. cap. 18. 19. & Sanderus lib. 2. de Adoratione imaginum cap. 5. & Surius in præfat. ad Synodum Francofur. tom. 3.

Verùm hanc sententiam benè refutat Bellarminus. Illa enim Synodus Constantinopolitana, non erat pro adorandis imaginibus facta, sed pro vastandis. Adde, Præfatio libri Carolini citat loquitur de Synodo quæ facta est pro adorandis imaginibus, idque in Bithynia, vbi est Nicæa, non Constantinopolis: vnde etiam Auctor ille totus est in Synodo Nicæna oppugnanda. Nec obstat, quod dicat *Constantinopoli factam*; in hoc enim lapsus est auctor: facilius enim erat labi in nomine vrbs, quàm Regionis, & totius quæstionis scopo, quæ in Concilio tractata est. Idè patet ex fragmento Hincmari, qui expressè loquitur de Nicæna Synodo, quæ decernit imagines esse adorandas.

Vnde alij respondent in Synodo Francofurdiensi verè quidem damnatam esse Synodum Nicænam, sed ex ignorantia facti; eò quod illi Pa-

tres decepti ab auctore libri Carolini putarent in Septima Synodo esse definitum, vt imagines colerentur cultu latriæ; & ipsam fuisse celebratam sine auctoritate Papæ: vnde contra virumque decretum fecerunt.

Verùm non est satis credibile Synodum Francofurdiensem potuisse id de Nicæna II. exilimare. Primò, Quia constabat plus quàm Trecentis Episcopis, ex tota Gallia, Germania & Italia: & acta Synodi Septimæ missa erant ab Adriano ad Episcopos Gallie, vt testatur Hincmarus loco citato. Vnde non poterant ignorare, quid ibi esset definitum. Secundò, Quia legati Adriani intererant, qui faciliè potuissent Patres Concilij de sententia VII. Synodi instruere: nam idem Papa Legatos suos in Septimã habuerat. Tertiò, Quia nulla est ratio, cur Patres Concilij Francofurdiensis possent in animum inducere, VII. Synodum voluisse instaurare apertam idololatriam.

Dicendum ergo est, Concilium Francofurdiense nihil contra cultum imaginum vel VII. Synodum definiuisse. Primò, Quia summum honorem deferunt Pontifici, cui etiam suas definitiones subiiciunt. Vnde non est credibile illos quidquam contra illius mentem tentasse. Secundò, Quia Adrianus in refutatione libri Carolini, huius definitionis aliquam mentionem fecisset; quia liber ille tunc temporis conscriptus est. Tertiò, Quia non est credibile coram Carolo Magno, qui intererat, errorem Iconomachiae esse instauratum, cum ad ipsum fuerit imperium Occidentis à Leone III. annis ferè septem post Synodum Francofurdiensem delatum, eò quod Imperatores Orientales essent Iconomachi; vt notauit Sanderus lib. 2. cap. 5.

Ad Testimonium Præfationis Carolini, Respondeo Primò; Incertum esse, de quibus iste Auctor loquatur, vtrum de Patribus Concilij Francofurdiensis, an de quibusdam alijs circa id tempus alibi congregatis; quod longè est verisimilius. Nam illa parenthesis omnino addititia videtur, vt rectè notauit Surius in præfatione ad Synodum Francofurdiensem. Secundò; Constat Auctorem illum fuisse, non Carolum Magnum, vt optimè ostendit Bellarminus, sed fortassis hæreticum & merum impostorem. Nam imponit Synodo II. Nicæna, quod iusserit *adorari imagines latriæ*, cum tamen expressè plus quàm decies id non esse faciendum doceat. Nec id potuit ille Auctor ignorare, cum plurima ex illius actis adducat: sed facit more hæreticorum, qui omnem venerationem, quam Catholici imaginibus exhibent, idololatriam vocant.

Hincmarus autem deceptus est ex libro Carolino, cum adhuc adolescentulus esset: & alij ex Hincmaro: vt fusè ostendit Gabriel Vasquez lib. 2. de Adoratione disp. 7.

His Adde, quidquid sit de Concilio Francofurdiensi; Synodus Nicæna est vniuersalis, prior, & Francofurda sine controuersia approbata à Pontifice Adriano & Leone III. At Synodus Francofurda non est vniuersalis; & si quid tale definiuit, non est approbata. Nam Centuriatores Magdeburgenses centuria 8. c. 9. dicunt Adrianum & Legatos eius repugnasse huic definitioni. Quod si verum est, est nullius auctoritatis, vel ipsa Synodo Francofurdiensi teste, quæ expressè docet vltimum iudicium controuersiarum ad Romanum Pontificem pertinere.

DVBIUM

DVBIVM III.

*Verum Imaginibus secundum se consideratis
debeatur aliqua adoratio? & Quo-modo
sint adoranda?*

37 **Q**uidam Doctores docent, Imagines posse dupliciter considerari. Primò, secundum se, secluso exemplari, ita ut ipsæ sint integer terminus adorationis; exemplar autem sola sit ratio cur ipsæ adorantur, & non id quod simul adoratur: & sic deberi eis minorem adorationem, quam exemplaribus. Secundò, quatenus quodammodo includunt ipsum exemplar, veluti vitam quandam: & sic eodem cultu adorari, quo exemplar. Ita Sanderus lib. 2. de Imaginibus cap. ult. & plerique recentiores.

38 **Dico** Primò; Imago, si consideretur per se, excludo exemplari, non est capax adorationis propter exemplar, sed solum quatenus cum eâ consideratur exemplar, quod semper est proximus terminus, & proximum obiectum formalis adorationis. Colligitur id ex D. Thoma hic art. 3. 4. 5. & Caiet. ibidem. Alexandro Halensi 3. p. q. 30. memb. 3. a. 3. Bonavent. Richard. Palud. Capreol. Almaino & Maiore dist. 9. Eandem tenet Waldensis tom. 3. cap. 136. & multi alij recentiores, quos citat Gabriel Valquez lib. 2. de Adoratione. Disput. 8.

Probatur, simul & explicatur. Primò, Imago secundum se est res inanima: ergo non est capax honoris. Patet consequentia: quia non est capax contumeliæ, sicut nec iuris aut iniuriæ, beneficii aut maleficii: sola enim natura rationalis horum est capax, quæ potest honorem & contumeliam, tamquam bonum quoddam & malum apprehendere, appetere, fugere.

39 **Probatur** Secundò; Quia Adoratio est actus Religionis, vel Obedientiæ, vel Pietatis: hæc autem virtutes sunt partes potentiales Iustitiæ; ut docet D. Thomas 2. 2. qu. 80. art. 1. Iustitia autem non est, nisi ad alterum rationis & libertatis participem; in libertate enim ius fundatur: ergo respectu imaginum secundum se consideratarum non est vllus actus adorationis.

40 **Confirmatur** quibusdam exemplis. Primò, Charitatis seu Beneficentiæ: qui enim diligit amicum, non solum ipsi in se immediate bene vult, & bene facit, sed & cani & equo rebusque alijs ipsius: hæc tamen voluntas & externa tractatio equi & canis, non est formaliter actus amicitie respectu ipsorum, seu ut ad ipsos terminatur; sed respectu Domini, quatenus hæc voluntas & externum beneficium transit in Dominum. Nam bene tractare equum amici, quia eius equus est, est beneficium facere amico; non autem ipsi equo, nisi materialiter: est enim actus materialis beneficentiæ, qui ut fiat completus & formalis actus, debet referri in ipsum Dominum. Eodem modo, qui veneratur Deum & Sanctos, non solum ipsis in se honorem exhibet, sed etiam in suis imaginibus, & per illas. Verum hic actus, quatenus terminatur ad ipsas, non habet rationem adorationis formalis, sed quatenus transit in exemplar. Exhibere enim imagini B. Virginis notam externam adorationis, est formaliter adoratio ipsius B. Virginis, ita ut ipsa sit immediatus terminus & ob-

iectum illius cultus: imago autem solum est terminus illius actus externi materialis.

41 **Secundò**, Exemplo iustitiæ particularis. Si enim habeas equum Petri commodatò, ex iustitia teneris illum bene tractare; hæc tamen bona tractatio equi, non est actus iustitiæ respectu equi, sed respectu ipsius Petri: respectu autem equi est solum materia actus iustitiæ. Pari modo, honorifica tractatio imaginis, non est formalis adoratio imaginis, sed exemplaris; idque ex natura rei, siue actionis; neque opus est noua metis reflectione.

42 **Probatur** Tertiò, quòd Imago per se non sit capax adorationis. Nam adoratio, quatenus est actus virtutis, constat duabus partibus, sicut & quicquid alius actus virtutis exterior: nempe interno affectu seruitutis seu submissionis, qui est formale adorationis; & externâ notâ submissionis, quæ est materiale: & ex his duobus constat integer actus adorationis, quatenus adoratio est actus virtutis latriæ vel duliæ. Idem cernitur in actu Iustitiæ & beneficentiæ. Nam actus Iustitiæ, ut sit virtutis, requirit affectum internum ad satisfaciendum iuri alterius, tamquam formale; & externam redditionem, tamquam materiale. Actus beneficentiæ requirit internum affectum erga alterum ut amicum, & externum beneficium. Nunc sic licet argumentari. Id quod est formale in adoratione, scilicet affectus submissionis, ipsaque interior submitio, nullo modo tendit in ipsam imaginem secundum se, sed tantum in exemplar. Neque enim interius agnoscimus imagines nobis superiores; nec interno affectu nos illis tanquam minores & seruos, subijcimus tamquam maioribus & Dominis nostris: ergo ipsæ secundum se nullo modo sunt adorandæ. Secundum se, inquit, id est, seiunctæ ab exemplari, ita ut adoratio non sit ipsius exemplaris.

43 **Probatur** Quartò, Testimonijs Conciliorum & Patrum. Synodus VII. act. 7. definit imaginibus exhibendam salutationem & honorariam adorationem, non autem veram latriam. Rationem subdit: *Imaginis enim honor in prototypum resultat; & qui adorât imaginem, in eâ adorât quod; descriptam hypothese, id est, exemplar.* Hic Concilium docet imagines non adorari latriâ, quia non ita adorantur, ut in ipsis sistatur, siue ut affectus seruitutis in illas dirigatur; sed ita, ut omnis honor externus illis exhibitus transeat in exemplar, quod in ipsis adoratur. Sicut si quis diceret, canem Petri à te non diligi dilectione amicitie, eò quòd beneficium ipsi impensum non sit ipsius, sed Petri amici tui.

44 **Dices**; Etsi honor imaginis transeat in exemplar, non tamen sequitur, eâ per se non honorari. Nam simili modo in Syn. VII. act. 4. dicitur, *Eum qui Martyrem colit, Deum ipsum colere*, & tamen Martyr secundum se colitur. Et Damasc. lib. 4. de Fide c. 17. *Sanctorum honorè, dicit, in ipsum Deum transire.*

45 **Respondeo**; Patres interdum uti cuiusmodi similitudine, ut in genere ostendant imagines coli posse: tamen non volunt esse omnino eandem rationem imaginis ad exemplar, & sanctorum ad Deum. Nam Sancti sunt capaces honoris secundum se, & habent intrinsecam dignitatem honorabilem, qualis est virtus, sapientia, potestas: vnde sine vllò respectu, aut cogitatione de Deo, possunt honorari. Imagines autem nec honorem possunt capere, nec habent excellentiam vllam venerabilem: vnde per se, aut sine notione exemplaris, adora-

2. Iustitia particularis.

39 Adoratio, constat formali & materiali.

Formale Adorationis non tendit in imaginem secundum se.

40 Probatur conclusio, ex Synodo VII.

Martyr per se, sine respectu ad Deum, coli potest. Non sic Imago.

ri nequeunt. Dicitur autem honor Sanctosum in Deum redundare; sicut opus misericordiae impensum proximo, dicitur impensum Deo: iuxta illud Matth. 25. v. 40. *Quod uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*; nempe, quia Deo gratum est & acceptum, sicut si sibi factum esset.

Ex Concilio Trid. sess. 25.

In decreto de sacris imaginibus, definit imaginibus debitum honorem & venerationem impertiendam, quia honor qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræsentant: *Vt per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus; Christum adoremus & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt.* Hic Concilium explicat modum, & rationem, cur sint adorandæ; insinuans non esse alium modum; nam loquitur dogmaticè contra hæreticos. Sicut si quis diceret, equum acceptum commodatò à Petro, benè tractandum, quia illa tractatio refertur ad Petrum, cuius est equus; vt per hanc equi curam, Petro debitum officium iustitiæ præstes. Ex quo patet Concilium velle, adorationem imaginis, esse adorationem exemplaris.

Idem motus in imaginem & exemplar.

Vnde dici solet esse eundem motum in imaginem & in exemplar: quod propriè verum est de motu adorationis. Nam eadem numero adoratione adoratur imago & exemplar, cum imaginis adoratio, sit adoratio exemplaris. Non est tamen idem motus cognitionis aut amoris in imaginem, & exemplar, quidquid dicat Caietanus hoc loco: nam alio actu amatur & cognoscitur imago, alio exemplar. Quodam tamen sensu potest dici idem motus cognitionis in imaginem & exemplar; nempe si imago accipiatur pro specie intelligibili, vel phantasmate, & exemplar pro obiecto: quo modo Aristoteles loquitur in libro de Memoria & recordatione cap. 2. citatus à D. Thoma: sed tunc motus cognitionis potius est per imaginem, quam in imaginem; phantasma enim, non est id quod cognoscitur, sed quo vis cognoscendi cognoscit obiectum. Omitto alia testimonia; quorum plurima sunt in Septima Synodo; in quibus dicitur, *Vnà esse adorationem ipsius imaginis & prototypi, eo quod imaginis honor ad exemplar transeat.* Item, *Imagines adorari, quia per eas adoratur prototypon.*

41. Obiectio ex VII. synodo.

Sed contra. Primò, Obijciuntur varia testimonia Patrum Septimæ Synodi, in quibus dicitur *Imagines non esse adorandas cultu latriæ, sed osculo, honoraria salutatione, suffitu, luminaribus.* Et Actione 6. inter cetera sic dicitur: *Quapropter non indignas habemus eas honore, salutatione, & veneratione; debitamque adorationem illis dare debemus: siue ergo placebit salutationem, siue adorationem appellare, idem profectò erit, modò sciamus excludi latriam; hac enim alia est à simplici adoratione.* Ergo illi Patres volunt imagines secundum se coli aliquo cultu, sed minore quam latriâ. Nā si considerentur cū exemplari, sic imago Christi & Trinitatis colitur latriâ.

Solutio.

VII. Synodus dicit imagines non latriâ, sed simplici si honore colendas.

Respondeo, Negando Consequentiam. Cum enim dicant illas latriâ colendas non esse, sed simplici honore & salutatione, non loquuntur de illis secundum se consideratis, quasi sic possint aliquo honore affici, qui nō sit honor exemplaris; sed loquuntur de illis, vt exemplari coniunctis: nam ibidem docent vnā esse adorationem imaginis, & exemplaris, & honorem imaginis transire ad exemplar. Volunt ergo dicere ipsas imagines latriâ non coli, quia latriâ significat affectum internum seruitutis, internāque subiectionem ad alterum, tamquam ad primum

omnium rerum principium; qui affectus & interna submissio non defertur imaginibus Christi & Trinitatis, sed solum exemplari: externa tamen nota submissio, v. g. genu flexio, in executione proximè defertur imagini, & per imaginem transit in exemplar, quamuis intentione primò dirigatur in exemplar. Et quia hæc nota non habet rationem latriæ, vt tendit in imaginem, sed simplicis adorationis, seu salutationis, ideo dicuntur imagines coli cultu minore, quam latriâ: non quod hic actus externus sit cultus completus, vt terminatur ad imaginem; sed quia non habet rationem latriæ respectu imaginis, verum simplicis adorationis: idem tamen actus externus est latriæ respectu exemplaris, quatenus per imaginem in exemplar transit. Sicut si benè tractes equum Petri, ille actus respectu equi, non est actus charitatis vel iustitiæ, sed bona custodia: respectu tamen Petri, est actus charitatis vel iustitiæ.

Sed vt hæc melius intelligantur: Notandum est, hæc nomina, *Adorare, salutare, osculari, ple-* *Differen-*
ria inter
adorare, salutare, & in-
ter latriâ ac cultum,
rumque accipi pro externâ adoratione, id est, pro externâ notâ submissiois; quamuis interdum etiam comprehendant internam submissioem & affectum seruitutis erga eandem rem, cui externa nota immediatè in executione defertur; vt patet ex VII. Synodo act. 7. in epist. Tharasis ad Constantinum & Irenem. Vnde infert idem Tharasis *Crucem & lanceam Domini rectè dici adorari*, quia hæc externa nota, scilicet osculum, genu flexio, *apertio capitis illi defertur.* Latriâ autem & cultu tantum accipi pro interno affectu seruitutis, id est, quo quis se interiùs tamquam seruum agnoscit & submittit alteri vt superiori; & pro actu externo, quatenus ex affectu interno erga eundem procedit: vnde vtraque vocatur passim *Adoratio in spiritu.* Hinc idem Tharasis docet *Crucem & lanceam Domini nō adorari latriâ.* Ex his liquet imagines latriâ aut cultu non coli, sed simplici notâ adorationis; quia interna submissio non dirigatur ad illas, sed ad exemplar tantum; externa tamen nota in executione immediatè illis adhibetur.

Obijciuntur Secundo, Legatus Regis non solum adoratur, quatenus substituitur loco Regis, & in ipso consideratur Rex, vt quando in comitijs locum Regis obtinet; sed etiam per se: ergo similiter imago.

Respondeo Negando Consequentiam: Legatus Solus, enim potest dupliciter honorari. Primò; Ob ipsam dignitatem regiam, quæ in ipso consideratur: & hæc adoratio est similis adorationi imaginis. Secundo; Per se, ob dignitatem & officium acceptum à Rege, quia ipse per se est capax adorationis, & habet dignitatem adorabilem à Principe donatâ; vnde ratione huius potest se quis illi tamquam maiori subijcere, quâuis nō consideret in ipso Regem. Imago autē nec secundum se honorabilis est, nec vllam dignitatē ab exemplari deriuatam accipit.

Obijciunt Tertiò; Imago adoratur propter exemplar, sicut proximus diligitur propter Deum; & sicut medium eligitur propter finem. Sed dilectio proximi distinguitur à dilectione Dei, & non terminatur in Deum nisi remotè, & interpretatiue: Similiter electio medij non terminatur ad finem. Ergo similiter adoratio imaginis sistere potest in ipsa imagine, ita vt non terminetur in exemplar.

Respondeo; Quod ad dilectionem proximi attingit, si proximus diligitur propter Deum, id est, quia

quia est aliquid Dei tamquam amici, sicut omnia amicorum diligimus; sic dilectio proximi se habet, sicut honor imaginis ad exemplar. Sicut enim hec dilectio, ut est dilectio amicitiae, non terminatur ad proximum, sed ad ipsum Deum, cui per hoc, quod proximo vis bene & benefacis, vis bonum tamquam amico; ita adoratio, ut terminatur ad imaginem, non est cultus patriae vel dulia, sed ut per imaginem ad Deum. Item sicut illa dilectio, non sinit in proximo, sed per proximum transit in Deum ut sit dilectio amicitiae: ita adoratio imaginis non sinit in ea, sed transit in exemplar, ut sit actus servitutis, id est, patriae vel dulia. Denique sicut proximo vis bonum, non quia ipse in se habet aliquid dignum tua amicitia, sed quia ipse est res & possessio amici tui, & bonum ipsum est bonum amici: ita imagini defers honorem, non quod ipsa in se habeat aliquid honorem dignum, sed quia est aliquid exemplaris, per quod exemplar honoratur. Quod si proximus diligatur ut amicus, iam non diligitur proprie propter Deum; sed solum generali ratione; scilicet, quia hoc Deo placet, sicut & alia bona opera. Vnde haec dilectio proximi non est similis adorationi imaginis, sed adorationi legati, ob dignitatem à Rege participatam.

Electio autem medij longè aliter se habet ad intentionem finis, quam adoratio imaginis ad honorem exemplaris. Eligimus enim media, ut per illa comparemus finem, alio actu distincto ab ipsa electione, & usu mediorum: non adoramus tamen imagines, ut per illas alio actu adoremus exemplar, sed ut eodem actu. Vnde adoratio imaginis se habet ad exemplar, sicut intentio finis qui appetitur, ad finem cui. Duplex enim est finis, scilicet qui appetitur, & cui appetitur: ut cum volo Deo gloriam & honorem in creaturis; gloria est finis qui, Deus est finis cui. Sic adoratio imaginis, & ipsa imago est finis qui, exemplar est finis cui. Atqui eodem actu appetitur finis qui, & finis cui: ergo pari modo, eodem actu adoratur imago & exemplar. Et sicut finis qui non potest appeti, nisi etiam alicui appetatur: ita nec imago sine exemplari potest coli.

Dico Secundò; Numquam adoratur imago, quin eadem adoratione adoretur prototypum: quæ adoratio, etsi respectu prototypi, sit latria vel dulia; tamen respectu imaginis non est, sed solum humana salutatio & simplex nota submissionis. Prior pars sequitur manifestè ex dictis.

Dices; prototypum ibi verè non est: ergo non adoratur. Respondeo; Est ibi per nostram adorationem: ita enim imagine conspecta apprehendimus prototypum, atque si re ipsa praesens esset in imagine inclusum, eamque animaret. Vnde tota mentis intentio, totusque affectus servitutis fertur in illud; & inde sequitur externa nota submissionis in idem. Intentio enim dirigit immediatè hanc notam in prototypum, licet in executione tendat immediatè in imaginem, & per imaginem in prototypum. Neque in hac apprehensione est error, aut deceptio; quia non est iudicativa, sed nuda apprehensio; sicut nec in abstractione formarum per intellectum.

Altera Pars similiter ex dictis colligitur. Quia honor non exhibetur imagini ex affectu servitutis ad imaginem, sed ad exemplar: ergo non est servitus imaginis, sed exemplaris. Hinc facile in-

telligitur, quomodo eadem adoratione adoretur imago, & prototypum; & tamen imago non adoretur latria vel dulia: nam hoc intelligendum est de externâ adoratione, quæ eadem est materialiter, etsi non eandem rationem formalem habeat.

Dico Tertiò; Etsi dicendum sit absolute Imagines non adorari latria vel dulia: tamen generatim non dicuntur improprie adorari; id est, honorari, salutari. Item, dicitur per accidens adorari latria, vel dulia. Prior pars colligitur ex dictis.

Secunda Pars patet; Quia Concilia & Patres dicunt eas esse adorandas, id est, honorandas. Nam nomen *Adorationis* multa significat, ut rectè docet Tharastius supra citatus; & usurpatur passim pro nota externa servitutis, praesertim in Græco.

Adverte tamen, Si quis diceret eas improprie adorari, sicut Durandus & alij quidam; aut analogicè, ut Gabriel; aut tamquam conditionem adorationis, ut Caietanus, non affirmaret quid erroneum aut temerarium, ut quidam volunt. Nam Synodus VII. parum curat, quo nomine hæc honoris exhibitio appelletur, an Adoratio, an Salutatio: modò fateamur esse exofculandas, aliæque submissionis signa exhibenda. Quod patet ex testimonio supra allato. Quod etiam Durandus, & omnes Catholici libenter fatentur. Nec obstat, Quod Durandus dicat imagines poni ad recordationem exemplaris, ut illud veneremur, non ut ipsas proprie adoremus; quia sic loquuntur multi Sancti Patres, & imprimis D. Gregorius libro 9. epistolar. epist. 9. Nō enim negant imaginibus externam illam notam honoris deferendam; sed volunt affectum servitutis non debere intendi in ipsas, sed in exemplaria.

Tertia Pars est ferè communis Doctorum: & potest dupliciter intelligi. Primò, quod ex parte sua adorentur per accidens; id est, quod latria vel dulia dicatur illis convenire, quia convenit exemplari, cui imagines accidentaliter coniunctæ sunt per apprehensionem: Quomodo purpura & thronus regius dicitur adorari vna cum Rege: quia enim hæc Regi coniuncta sunt, honor externus quodammodo ad ea pertinet. Secundò, ex parte adorationis; id est, quod latria & dulia secundum externam notam tendant in imagines; quæ nota est extrinseca interno affectui, & quasi accidentaria. Hinc rectè dicimus *imagines adorari ex virtute patriae vel dulia*; quia illarum honor procedit ex affectu exemplaris, qui affectus est patriæ vel dulia, non tamen proprie adorantur cultu patriæ vel dulia, id est cultu, qui est latria vel dulia: quia respectu illarum non est talis, sed solum respectu exemplarium.

Dices; Si Imagines non possint dici latria adorari, nisi per accidens, eò quod affectus servitutis non tendat in illas: ergo nec Eucharistia, nec Christi corpus dicitur adorari absolute latria: quod est contra Concilium Tridentinum supra.

Respondeo, Negando Consequentiam. Eucharistia enim intrinsecè continet Christum & divinitatem: significat enim compositum ex speciebus & corpore Christi, cui vnita est divinitas: & hoc totum adoratur ob divinitatem intimè coniunctam: vnde etiam affectus servitutis in illam tendit: Eucharistia enim est Christus velatus. Secus est de ipsis speciebus; hæ enim adorantur instar imaginum.

43
Imagines non dicuntur improprie adorari.

An sit temerarium dicere imagines adorari improprie.

Adorantur latria vel dulia per accidens.

Eucharistia adoratur latria, species non nisi ut imagines.

O o ij

Corpus

Imago adoratur propter exemplar, sicut proximus diligatur propter Deum.

Duplex finis

44
Cum adoratur imago, semper adoratur prototypum.

In ea includitur prototypum.

Honor respectu imaginis non est latria, sed tantum externa salutatio.

Corpus
Christi
Adoratur
Latria.

Corpus autem Christi dicitur adorari latriâ, quia inseparabiliter unitum est diuinitati Verbi, à quo sustentatur tamquam natura à supposito; & penetratur, sicut ferrum igne; ita ut fiat vnum suppositum & compositum, quod absolute est latria colendum. Quamuis quod ad rem ipsam attinet, cultus latriæ solum per accidens ipsum corpus attingat.

46
Imagines
non sunt
capaces
Orationis.

Dico Quartò, Imagines non sunt capaces orationis, sacrificij, oblationis, vel laudis, eo modo, quo adorationis. Ratio est, Quia hi actus externi non diriguntur ad imagines, ut per ipsas oremus, aut sacrificemus, aut exemplar laudemus. Nemò enim petit aliquid per imaginem, ut quæ nihil intelligat; nec illi sacrificat, quia sacrificium est testificatio diuinitatis & principatû rerum omnium. Oblatio etiam propriè non fit imagini; sed ministris Ecclesiæ in honorem Dei, vel ipsi Deo, aut Sanctis. Nec obstat, quod Synodus Septima act. 7. ait, Merito nos ad imagines reuerenter accedere oblationibus suis iustum & laudabilem; quia, etsi oblatio respectu imaginis non habeat rationem oblationis, habet tamen rationem simplicis adorationis. Communiori tamen significatione oblatio rectè dicitur fieri imaginibus. De Laude, Satis per se constat, solum exemplar laudari.

Nec Sacrificij.

Nec Oblationis.

Nec Laudis.

Dices, Ecclesia in festo Inventionis S. Crucis canit: O Crux aue spes unica. Auge pijs iustitiam, resque dona veniam. Item: Sola digna tu fuisti, ferre scilicet pretium: hic ad Crucem oratio & laus dirigitur.

Respondeo; Crux in priore loco accipitur per Metonymiam, pro Crucifixo quem continuit. In altero tribuitur ei persona per Prosopopœiam figuram Rhetoricam. Et sic omnis ista laus redundat in Crucifixum; eiusque propriè est laus tota.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Crux Christi sit adoranda?

ARTICVLVS VI.

Vtrum Reliquiæ sint adorandæ?

47
Crux dupliciter
consideratur.

Notandum, Crucem Domini dupliciter considerari. Primò, Ut est signum Christi crucifixi. Et sic est eadem ratio Crucis, & aliarum Christi Imaginum. Secundò, Ut tetigit Christi corpus, & fuit instrumentum nostræ salutis; qualis est ea, in qua pependit. Similiter clauis, lancea, corona &c. Et sic est eadem ratio Crucis, & Reliquiarum. Restat ergo, ut videamus:

Reliquiæ,
quid.

Vtrum Reliquiæ Christi & Sanctorum sint venerandæ & honorandæ. Nomine Reliquiarum intelliguntur non solum corpus & ossa; sed etiam crines, vestes, instrumenta suppliciorum, & alia quæ Christus & Sancti suo vsu veluti consecrarunt.

Rerum
hostes,

Hostes Reliquiarum primi fuerunt Iudæi, & Samaritani, qui omnia corpora censebant immunda. Deinde Gnostici, qui dicebant Martyres non rectè facere, quod se propter Christi confessionem morti exponerent. Contra quos Tertullianus scripsit suum Scorpiacum. Hinc enim sequebatur, eorum Reliquias non esse honorandas. Expressius autem cultum Reliquiarum oppugna-

runt: Primò, Eunomius. Deinde, Vigilantius, teste Hieronymo libro contra Vigilantium. Postea Leo Isauricus Anno 730. & Claudius Maurinensis Anno 825. teste Iona in suo libello. Deinde, Anno 1370. Wiclef apud Waldensem tom. 3. cap. 135. & 164. Postremò, omnes hæretici nostri temporis: qui etiam dicunt Vigilantium bene scripsisse contra Reliquias; & D. Hieronymum ab ipso superatum, tantum conuictis agere potuisse.

Dico Primò; Reliquiæ Christi & Sanctorum sunt retinendæ, & debito honore colendæ. Est euidentis ratione naturalis, supposita cognitione excellentiæ illorum. Et est definita in VII. Synodo act. 7. vbi Concilium iubet deponi Clericum, & excommunicari laicum, qui Reliquias contemnit. Et action. 3. Vocat Reliquias fontes salutares, quibus Deus multa beneficia hominibus præstat. Similia habemus in antiquissimo Concilio Gangrensi anno 324. in Paphlagonia, can. vltimo. Et Carthaginensi V. can. 14. Denique in Tridentino sess. 25.

48
Eius colenda, est de fide.

Probatur Primò, ex Scripturis. Exodi 13. Moyses honorat ossa S. Ioseph, transferens ea ex Aegypto, iuxta ipsius prophetiam. Vnde Eccl. 49. v. 18. Ossa ipsius post mortem prophetasse dicuntur. Deuter. vltimo corpus Moysis sepelitur à Deo, ut vult Hieronymus contra Vigilantiu. Vel, quod in idem redit, ab Angelis; ut vult Epiphanius, hæres. 9. nam omnes Dei apparitiones in veteri testamento factæ sunt Angelorum ministerio.

Isaia 11. v. 11. In eum Gentes sperabunt, & erit sepulchrum eius gloriosum: vbi Propheta prædicit sepulchrum Domini fore apud Gentes summæ venerationis; ut exponit D. Hieronymus, epist. 17. ad Marcellam.

Exempla
Scripturæ.

Ossa Ioseph.

Sepulchrum Moyses.

4. Reg. 13. Deus corpus Elisei miraculo honorauit excitato mortuo qui illud contigerat.

Corpus
Elisei.

Ecclesiastici 49. v. 12. Duodecim Prophetarum ossa pullulent de loco suo. Nam corroborauerunt Iacob, & redemerunt se in fide virtutis; id est, reuiuiscant in hominum memoria & veneratione. Matthæi 9. Mulier hæmorrhoidis cum summa veneratione tangit simbriam Domini, & curatur.

Ossa 12.
Prophetarum.

Hæmorrhoidis.

Acto. 19. Fideles venerabundi tangunt sudaria & semicinctia Pauli, & curantur.

Act. 19.

Secundò, Ex vsu omnium Ecclesiarum. Nulla enim sunt Christianorum templa, vel altaria, in quibus ab initio non fuerunt Reliquiæ Sanctorum. Imò in Concilio Carthaginensi V. cap. 14. præcipitur, ut nulla altaria, vel memoria Martyrum dedicentur, nisi vbi aliquæ sunt Martyrum Reliquiæ, ne populus aliqua superstitione teneatur, nepe si colat tamquam Martyris sepulchrum, vbi non est Martyris corpus. Vnde reliquiæ sub altari ponuntur, sicut anime Martyrum sunt sub altari, Apoc. 6. ut insinuat Augustinus sermone 11. de Sanctis.

Vsu omnium
Ecclesiarum.

Cur Reliquiæ Martyrum ponantur sub altari.

Tertiò Probatur testimonio omnium Patrum. Patentur quidem id hæretici, sed dicunt eos contra mentem ita scripsisse, eo quod non possent huic morbo mederi; vel certè vi consuetudinis popularis, tamquam æstu in hunc errorem abreptos. Sed hoc nimis aperte est falsum & impiu. Athanasius in vita S. Antonij, maximi facit vestem Antonij sibi legatam, per eam recordans imaginem sanctitatis eius. Antonius summè venerabatur vestem S. Pauli Eremitæ ex folijs palmarum. Basilii in Psalmum 115. ait: Corpora apud Iudeos tactu contaminabant; sed ossa Martyrum tactu sanctificant per gratiam quæ illis insidet. Cyrillus Hierosol. Catechesi 18.

Testimonium Patrum.

Athanasij.

Basilij.

Cyrilli.

chei 18. corporibus Sanctorum dicit inesse virtutem quandam & potentiam, & ideo etiam honoranda; non tantum animas: idque probat ex corpore Elisei. Ambrosius serm. 93. de Sanctis Nazario & Celso, causas adfert sex vel septē cur honorentur. Hieronymus ex professo agit contra Vigilantiū, qui id negabat. Chrysostomus hom. vlt. in epist. ad Romanos, laudat Romam, potissimum ex Reliquiis SS. Apostolorū Petri & Pauli. Hom. 66. ad populum, item libro quod Christus sit Deus, dicit: Constantinopolis Reges magnam gratiam putant si fiant piscatorum offitij: quia scilicet particula quadam corporis S. Petri ibi est. Et ibidem ait: Roma, quæ vrbs est regalissima, relictis omnibus, ad sepulchra piscatoris ac pellionis currunt Reges, Præsides, Milites. Vide Damasenum lib. 4. c. 16. fusè de veneratione Reliquiarum. Gregorium Turonensem de gloria Martyrum. Vide quoque Alanum Copum Dialogo 3. cap. 12. & seqq. vbi etiam fraudes Centuriatorum detegit. Et Bellarminum in Controversiis.

Quartò, Probari potest ex miraculis ad Sanctorū Reliquias factis, quibus plenæ sunt Ecclesiastica historie. Vide D. Aug. l. 22. De ciuit. c. 8. vbi dicit tot miracula breui tempore facta ad reliquias sancti Stephani, vt multi libri scribendi sint, si omnia referri debeant. Preterea ex reuelationibus per quas Deus latentes reliquias, ad Sanctorum honorem, & vtilitatem hominū detexit: vt, SS. Geruasij & Protasij corpora detexit S. Ambrosius; S. Stephani, Gamalielis, Nicodemi & Abibonis, Luciano Presbytero; vt refert Breuiarium Romanum.

Quintò Ratione. Primò, Quia Reliquiæ Sanctorū magis imprimunt nobis eorum memoriā, quam imagines; vnde nos excitant ad eorū amorē, imitationem, societatis desiderium, &c: ergo vel ob hanc causā veneratione sunt dignissimæ. Secundò, Quia fuerunt domicilia & instrumenta animarum Sanctorum, & futura sunt templa spirituum Beatorum, sole splendoria: vnde ab ipso Deo, & ab Angelis perpetuò in honore habebuntur. Tertiò, Quia sunt instrumenta, per quæ Deus mira operatur, & in nobis multiplicia beneficia præstat: Deus enim, vt Chrysost. ait hom. de S. Babyla, nihil serē vilius nobis reliquit ad salutē Sanctorum Reliquiis; nempe post Sacramenta. Et hæc est causa, cur à Diabolo & eis ministris tantopere oppugnentur. Has rationes D. Ambrosius serm. 93. de Sanctis Nazario & Celso in fine sic complexus est: Quod si dicas mihi, quid honoras in carne tam resoluta atque consumpta? Honoro in carne Martyris exceptæ pro Christi nomine cicatrices. Honoro videntis memoriam perennitate virtutis. Honoro per confessionem Domini sacratos cineres. Honoro in cineribus semina eternitatis. Honoro corpus quod mihi Dominum ostendit diligere, quod me propter Dominum docuit mortem non timere, quod reuerentur demones, quod regnabit cum Christo &c.

Dico Secundò, Reliquiæ non sunt per se venerandæ, seiunctæ ab ijs, quorum sunt; sed quatenus apprehenduntur quodammodo coniunctæ; eo prorsus modo, quo dictum est de imaginibus. Ita D. Thom. cum Caietano hoc loco. Capreolus, Maior, & Almainus in 3. dist. 9. Thom. Waldensis tom. 3. cap. 120. Ratio est, Quia Reliquiæ sunt res inanimæ, quæ non sunt capaces honoris aut contumeliæ secundum se; sed quatenus exci-

tant memoriam eorum, quorum sunt, qui apprehenduntur tamquā præsentēs & coniuncti: vnde nascitur erga ipsos affectus seruitutis & submissio- nis, qui exprimitur osculo vel aliā simili notā externā Reliquiis delatā. Hinc Damasenus lib. 4. de Fide cap. 12. Omnia, quæ Deo dicata sunt, atque consecrata, ita adoramus, vt cultum & venerationem ad Deum referamus. Et in VII. Synodo act. 4. inquit Leontius: Magno & inexplicabili Christi amore, quò ascendit, vbi resedit, vbi apparuit, quod terigit, aut omniū obumbravit; tanquam Dei locum colimus, & adoramus; non ipsam regionem aut lapides venerantes, sed eum qui in illis conuersatus est. Quod sic intellige, Non dirigi affectū seruitutis ad lapides, vel locum, sed notam externam adorationis.

Hinc sequitur Christi Præputium in terra reli- etum, & guttulas sanguinis, non esse aliter latrā colendas, quā Crucem Christi, aut imagines, scilicet, non per se, sed per accidens; non latrā in spiritu, sed in notā externā. Et sic intellige D. Thomam hoc art. 4. & 6.

Aduertendū tamen, Quod sicut Christus præ- sens maiorem excitat in nobis venerationem & affectum seruitutis, quā solū præsens per imaginem, aut reliquias: ita, quo aliquid pluribus modis ipsi coniunctum est, eò maiorem quoque venerationem excitat: qualia sunt, Vera Crux eius, quæ repræsentat illum tamquam imago, & realiter attingit, & sanguine eius fuit aspersa; & Præputium eius, quod fuit pars ipsius. Ratio est, Quia, quò quid maiorem coniunctionem habuit cum illo; eò efficacius & vehementius facit nos illum apprehendere; vnde nascitur affectus interior, & nota externa demissior: adoratio tamen semper est eiusdem speciei.

Sed Obijciunt Hæretici Primò. Lucæ 11. v. 47. 50 *50*
Vt vobis, qui edificatis monumenta Prophetarum: Partes 1. Obiectio hæretico- rum. Ex Luca 11. de adificatione monumentorum.
autem vestri occiderunt illos, Profectò testificamini, quod consentitis operibus Patrum vestrorum; quia ipsi quidem occiderunt; vos autem edificatis eorum sepulchra.

Respondeo; Euidens est, non consentire Tyranno, si quis ad honorem Martyris, à Tyranno occisi, sepulcrum excitet: vt patet ex ijs, qui curarunt sepulturā Domini, & S. Stephani. Et confirmatur; Quia si hoc esset signum consensūs cum Tyranno, vel vilo modo superstitiosum, vt volunt hæretici; non reprehenderentur Scribæ & Pharisei à Domino de hypocrisis, quod sub tali opere pessimum animum suū tegerent. Nam hypocrisis non est, nisi quando mens mala tegitur sub opere externo, quod per se pium est. Erat ergo hoc opus pium, ac proinde non erat per se signum consensūs homicidij; poterat tamen esse per accidens. Nam cum ipsi persequerentur eos, qui Prophetis erant maiores, vt Ioannem Baptistam, Apostolos, & Dominum Prophetarū, conuincebantur extruere monumenta Prophetarum, non vt illos honorarent, sed potius vt homicidalem animum suum tali obtentu contegerent. Vide Ambros. & Hieronym. in hunc locum.

Obijciunt Secundò, Ad Coloss. c. 2. v. 23. Apost. damnat εἰδωλολτρίαν, id est, cultum arbitrarium. Atqui cultus Reliquiarum est arbitriarius, quia non habetur in Scripturis. Respondeo Primò, Coloss. de cultu arbitrario.
Etsi in Scripturis nō habeatur præceptum de hoc cultu; extant tamen eius exempla suprà dicta. Respondeo Secundò, Apostolus per εἰδωλολτρίαν intelligit cultum superstitiosum; quasi dicas, cultu sola

Ambros.

Hieron.

Chrysost.

Damas.
Gregor.
Turon.

Miracula

Reuelat.

Eorum
vilitas &
præstatio.

49
Sunt co-
lenda La-
trā vel
Dulciā, non
per se, sed
per acci-
dens.

Quod autē
Deo &
Sanctis
coniunctus,
eò est venerationis.

1. Obiectio
hæretico-
rum. Ex
Luca 11. de
adificatione
monumentorum.

Solutio.

51
2. Obiectio
ex c. 2. ad
Coloss. de
cultu ar-
bitrario.

Solutio.

solâ voluntate & humano spiritu inductû. Atqui cultus reliquiarum non est superstitiosus, nec humano spiritu inuentus; sed diuinitus Ecclesiæ inspiratus: nam est cultus exemplarium.

52. Obijcitur Tertiò, Concilium Elibertinum siue Eliberitanum can. 34. Vetat ne cerei per diē ex Concil. accendatur in cœmeterijs. Ratio additur: Inquirendi enim spiritus Sanctorum non sunt.

Explicatur. Respondeo; Concilium vetat illam ceremoniam; quia fiebat tunc ex quodam errore gentilitio: putabant enim Gentiles corpora illa adhuc aliquid sentire, & tali luce recreari. Quod autem addit, *Inquirendi spiritus Sanctorum non sunt*: Sic intellige, non quod verè inquietentur; sed quod displiceat spiritibus Sanctorum talis error. Quomodo ad Ephes. 4. Spiritus sanctus dicitur nostris malis operibus contristari. Alij per spiritus Sanctorum intelligunt mentes fidelium viuientium, qui offenduntur tali ceremoniâ, vel etiam scandalizantur.

53. Obijcitur Quartò, In Reliquijs Sanctorum nihil manet præter materiam, & fortè aliquot accidentia, vt quantitas, color &c. sed hæc non sufficiunt vt Reliquiæ possint honorari, alioquin etiâ vermes ex Reliquijs ortos venerari deberemus.

Negatur. Respondeo, Reliquiæ debent manere sub forma & accidentibus. vt secundum communem hominum æstimationem censeantur manere eadem, & pertinere ad illum Sanctum, v. g. vt censeantur esse corpus, vel os, vel caro, vel pars corporis, vel vestis &c. illius Sancti. Quod non fit quando multæ intercesserunt mutationes. Deinde in omni cultu cauendum ne vlla indecentia misceatur: vt, si Reliquiæ conuersæ sint in vermes; tunc enim vermes videremur venerari. Vide Henricum Quodlib. 10. quæst. 7. de hac re valde subtiliter differentem.

54. Obijcitur Quintò, Crux, Clauis, Spinæ &c. Christo dolorem attulerunt & ignominiam: ergo sunt potiùs execranda, quàm honoranda. Filius enim non honorat patibulum, in quo suspensus fuit parens.

Refellitur. Respondeo, Non solùm hæc dolorem & ignominiam, sed etiam gloriam, victoriam & triumphum Christo attulerunt; redemptionem autem & salutem nobis: & hac ratione à nobis honorantur: quomodo etiam de passione Christi, & morte gaudemus. Vnde & ipse Deus Crucem infinitis miraculis honorauit; & tempore Iudicij in cœlo Crucis imago sole splendidior apparebit, vt colligunt Patres ex illo Matth. 24. v. 30. *Tunc parebit signum Filij hominis in cœlo*. Filius etiam patibulum honoraret; si Pater pro salute publicâ illud liberè subiisset, & summum splendorem familiæ per hoc conciliasset.

55. Obijcitur Sextò, Si Crux, Clauis, Spinæ sunt adoranda, quia Christi corpus attigerunt: ergo etiam labia Iudæ.

Solutur. Respondeo, Negando Consequentiam; Quia sunt pars hominis impij: vnde non possunt honorari, quin censeatur etiam impius honorari; nam honor propriè est personæ. Secus est de Cruce. Adde, Quod labia participant de culpâ, sicut instrumentum coniunctum & animatum: contractus enim, seu osculum illud, fuit peccatum etiam labiorum; sicut sunt peccata linguæ & gulæ. Contractus autem Crucis nullo modo peccatum fuit in Cruce.

56. Obijcitur Septimò, Si omnes Cruces sunt honorandæ, quia Christus Crucem suo cōtactu sacrauit: ergo etiam omnes clauis, omnes lanceæ, omnia spineta, omnia præsepia, omnes asini erunt adorandi, quia hæc similia sunt eis, quæ Dominus tetigit.

Solutur. Respondeo Negando Consequentiam: Omnes enim cruces venerandæ sunt, quia sunt imagines Christi crucifixi, & ad eum representandum sunt expressæ, ita vt alium vsum non habeant, saltem post edictum Constantini, qui in honorè Christi crucifixi, vetuit imposteros fontes crucifigi, teste Sozomeno lib. 1. hist. c. 8. At non omnia præsepia, nec omnes clauis, aut lanceæ, facta sunt ad Christi passionem representandam, sed ad alios vsus profanos: vnde iuxta communem sensum hominum non ingerunt Christi memoriam, nisi simul cum cruce pingantur.

57. Addo tamen, Si hæc à viro spiritali considerentur, quatenus hæc nobis Christi mysteria ingerunt, sic optimè posse adorari, modò absit scandalum. Imò omnis res mundi potest sic adorari, vt ad eam dirigatur nota submissionis, v. g. osculum, inclinatio corporis, amplexus, & similia, & in ea adoretur Creator, modò absit scandalum, & aliunde non sit aliquid indecori in notâ externâ. Ita docet expressè Leonius in VII. Syn. act. 4. Cū enim Deus sit in omnibus, per essentia & operatione realiter præsens, multo magis est coniunctus cuius creaturæ, quâ exemplar imagini: ergo optimè ibi tamquam sub tegumento latens, potest adorari, etiam per externam notam submissionis; quæ cū ad ipsam creaturam in executione dirigatur, etiam ipsa adorabitur latrâ per accidens, & in notâ externâ.

ARTICVLVS V.

Virum Mater Christi sit adoranda adoratione latrâ?

58. Respondetur, Non latrâ, sed hyperdulia Christi Matrem adorandâ. Ratio est; Quia est creatura capax secundum se venerationis, habens excellentiam minorem diuinâ, sed maiorem quâ quævis alia creatura, scil. quod sit Dei Mater.

B. Virgo adoratur latrâ per accidens. Notandum est, B. Virginem dupliciter posse considerari. Primò, Quatenus ipsa in se nō habet excellentiam adorabilem, sed vt coniuncta fuit Christo, sicut res aliæ quæ Christo cōiunctæ fuerunt: & sic adoratur latrâ per accidens; sicut dictum est de Cruce: nam in ipsa & per ipsam adoratur Christus, & effectus seruitutis immediatè in ipsum Christum dirigitur. Verùm hic modus nō est vtitus, ne ipsa per se latrâ coli videatur, cū per se sit capax venerationis. Vnde secundo modo consideratur, vt habens excellentiam Matris Dei, quæ moraliter spectata superat omnē excellentiâ Sanctorū. Nam ratione huius, est Domina totius creaturæ, habens singulare quoddam imperium in illam, debeturque illi maior gloria: & sic colitur hyperdulia, vt rectè docet hic D. Thomas. Videtur autem hic actus specie distingui à dulia Sanctorum, & ab hyperdulia ipsi Virgini debitâ propter eximiam eius præ ceteris sanctitatem & gloriam. Nam dignitas Matris Dei videtur esse altioris ordinis, vtpote proximè attingens dignitatem vnionis hypostatice.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVI.

De Officio Mediatoris.

In Duos Articulos diuisa.

ARTICVLVS I. & II.

*Vtrum Christo proprium sit esse
Mediatorem Dei & homi-
num? Et secundum ut-
ram naturam?*

1
Mediator
dicitur
duplīter.

Notandum est, Duplīter aliquem dici
Mediatorem.

1. Secundū
substantiā.

Primò, Secundū substantiam; nem-
pe quando in aliquo, duo substantialiter
coniunguntur. Sic Christus dicitur Mediator, quia
eius personalitas coniunxit substantialiter diui-
nam & humanam naturam; & ipse est instar medij
particeps vtriusque extremi per substantiam, scilicet
diuinæ & humanæ naturæ.

2. Secundū
modum, id
que tripli-
citer.

Secundò, Qui est Mediator secundū operatio-
nem. Nempe qui se medium ponit inter duos, vt
eos dissidentes conciliet. Quod tripliciter potest
fieri in proposito. Primò, Per modum internuntij
vltrò citroque pacta & conditiones partium re-
ferendo. Secundò, Supplicando alteri parti pro
altera. Tertiò, Satisfaciendo alteri pro altero.

Omnes ha-
rationes
conueniunt
Christo.

Omnes hi modi conueniunt Christo. Ipse enim
conditiones pacis inter Deum & homines propo-
suit, vnde dicitur Angelus Testamenti, Malach. 3. &
Mediator Noui Testamenti ad Hebræos 9. Ipse est
Aduocatus noster 1. Ioan. 2. Interpellans pro nobis, ad
Roman. 8. Denique ipse pro nobis perfectè sa-
tisfecit.

Duo priores modi etiam conueniunt alijs. Nā
Moyses erat Mediator inter Deū & homines, oran-
do pro hominibus, & Leges diuinas ad ipsos de-
ferendo. Vnde Deuter. 5. ait: Ego medius & se-
quester fui inter Deū & vos illo tempore. Et ad Galat. 3.
Lex dicitur data per Angelos in manu Mediatoris,
id est, interueniente Moysē. Tertius modus soli
Christo conuenit.

Errores
duo de
Mediatoris
Christo.

Notandum Secundò; Esse duos errores de hac
Quæstione. Prior, Humanitatem Christi in ab-
stracto esse mediaticam, non autem personam Fi-
lij Dei. Ita quidam Hæretici in Polonia. Alter
est, Christum esse Mediatorem secundū vtram-
que naturam; ita vt per vtramque munus Media-
toris exerceat. Ita Caluinus & Lutherus. Nam
duplicia faciunt opera Mediatoris; quædam quæ
per solam humanitatem exercentur, etsi à diuini-
tate habeant efficaciam, vt orare, pati, mori; quæ-
dam que per solam diuinitatem, vt remittere pec-
cata, illuminare mentes, operari miracula, of-
ferre sacrificium.

2
Ratio per-
fecti Me-
diatoris est
propria
persona
diuina,
que est
Christus
homo.

Dico Primò; Officium & munus perfecti Me-
diatoris, est proprium, non humanitati seorsim,
sed personæ diuinæ, quæ est Christus homo. Est
sede tenenda.

Probatur, Quia actiones sunt suppositorum:

in Christo autem solū erat suppositum diuinū.

Secundò, Quia præcipuum Mediatoris officiū
erat perfectè satisfacere diuinæ iustitiæ pro nobis:
atqui non poterat esse satisfactio perfecta nisi esset
personæ diuinæ, vt supra ostendimus.

Tertiò; Quia hæc est communis sententia Pa-
trum, qui docent Christum idē vocari ab Apo-
stolo Vnicū Mediatorem, quia solus diuinæ & hu-
manæ naturæ est particeps; volentes ostendere ho-
minem non posse esse perfectum Mediatorem, nisi
sit persona diuinā, quæ per humanam naturam
operetur. Ita Ambros. & Patres Græci in illum
locum Apostoli 1. ad Timoth. 2. v. 5. Vnus Deus,
vnus & Mediator Dei & hominū, homo Christus Iesus.
Cyrillus lib. 12. Theauri cap. 10. & Fulgentius
de Fide ad Petrum cap. 2.

Dico Secundò; Christus tamen non fuit Me-
diator secundū diuinā naturam, sed secundū
humanam; id est, per solam naturam humanam
functiones Mediatoris obijt & recepit.

3
Non tamē
fuit Media-
tor, nisi
secundū
naturam
humanam.

Probatur ex Scripturis 1. Timoth. 2. v. 5. Vnus
Deus, vnus & Mediator Dei & hominū, homo Christus
Iesus. Vbi Apostolus ait: Homo Christus Iesus,
non Deus Christus Iesus, vt designet naturam, se-
cundū quam est Mediator; vt notauit D. Aug.
lib. 2. De peccato originali cap. 28. Item distin-
guat Mediatorem à Deo. Neque dici potest Deū
accipi pro solo Patre; vt volunt Hæretici: quia
Filius nos toti Trinitati reconciliauit, vt docet
Augustinus Concione prima in Psal. 29. osten-
dens illud Vnus Deus significare Trinitatem, &
Christum esse Mediatorem inter Trinitatem &
peccatores. Similiter Chrysost. Oecumenius, &
Theophylactus dicunt per Vnus non excludi Fi-
lium, sed Deos gentium. Act. 20. v. 28. In quo
vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam
Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Atqui in effusione
sanguinis erat præcipuum munus Mediatoris; per
hanc enim nos reconciliauit: ergo obibat munus
Mediatoris per naturam humanam.

Secundò Probatur ex Patribus. Vide D. Au-
gustinum tract. 82. in Ioann. & lib. 10. de Ciuitate
c. 20. Cyrillum lib. 11. in Ioan. c. 7. & in Apo-
logetico ad 10. Capitulum. Et alios supra indi-
catos in illum locum Apostoli.

Tertiò, Ratione. Primo, Quia officiū Me-
diatoris includit ordinem ad alterum, naturā vel
supposito distinctum; sicut orare, satisfacere, agere
aduocatum: nemo enim seipsum orat, vel sibi
satisfacit. Sed Christus, vt Deus, nullo modo di-
stinguitur, ab eo, qui oratur, cui satisficit, & sacri-
ficatur: ergo secundū illam naturam non est
Mediator. Confirmatur, Quia nemo est Mediator
respectu sui ipsius; sed quia aliquem reconciliat
alteri: ergo Christus solū est Mediator per hu-
manam naturam, nam per hanc solū distingui-
tur à seipso quā Deus.

Officium
Mediatoris
includit
ordinem
ad alterū
naturā
vel suppo-
sito distin-
ctum.

Secundò; Si Christus est Mediator secundū
naturam

O o iij

naturam diuinam: ergo tota Trinitas est mediator; nam natura diuina est communis tribus.

Tertiò, Christus tantum per illas actiones est Mediator, per quas meruit & satisfecit: sed meruit & satisfecit solum per actiones nature humanæ: ergo &c.

⁴ *Affiones Mediatoris.* Dices; Docere, facere miracula, sacrificare, pacificare, reconciliare, remittere peccata, dare Spiritum sanctum, sunt functiones Mediatoris; sed Christus has obuiuit per naturam diuinam: ergo &c.

Dupliciter aliquid fit. Respondeo; Sacrificare nullo modo esse functionem diuinitatis. Nam Sacrificium offertur superiori in testimonium summi principatus. Unde omnis Sacerdos minor est eo, cui Sacrificium offert. At diuinitas non potest habere superiorum. Reliquæ autem functiones dupliciter possunt fieri: Primò, ex principali auctoritate: & sic docere, facere miracula, reconciliare, remittere peccata, dare Spiritum sanctum, non sunt functiones Mediatoris: alioqui Pater & Spiritus sanctus essent Mediatores: nam Pater docet, Ioannis 6. v. 45. Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me. Facit miracula, Ioannis 14. v. 11. Pater in me manens ipse facit opera. Reconciliat, 2. Corin. 5. v. 19. Erat Deus in Christo mundum reconcilians sibi. Remittit peccata, Luca 23. vers. 34. Pater, dimitte illis. Denique dat Spiritum sanctum, Ioannes 14. vers. 16. Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis. Secundò, possunt fieri hæ functiones ex commissione, & ministerio: & sic conueniunt Christo per humanam naturam, suntque functiones Mediatoris.

⁵ *Mediatoris, inferioris.* Aduertendum est; Etsi solus Christus sit principalis & perfectus Mediator, & hoc modo vnus; tamen, quia ipse solus perfecte pro nobis satisfecit;

tum, quia omnes per illum sunt reconciliati, ipse autem per neminem; tamen denique, quia ipse non solum munere, sed etiam substantiâ est mediator; potest tamen hoc nomen alijs conuenire inferiore modo, & per quandam participationem muneris Christi: sicut etiam Apostoli dicuntur Lux mundi, Magistri Ecclesiarum, fundamentum Ecclesiæ, quæ tamen Christo sunt propria. Sic Moyses Deuter. 5. & ad Gal. 3. vocatur *sequester & mediator inter Deum & populum*, & Mediator, quia intercedebat oratio, & sacrificando pro populo, & leges diuinas illis annuntiando. Simili modo, Sancti dicuntur nostri *Aduocati & Mediatores*. Cyrillus li. 12. Theauri c. 10. dicit Moysen, Prophetas, & Apostolos omnes fuisse Mediatores. Nazianzenus oratione, quam habuit coram Gregorio Nysseno, *Martyres vocat nostros apud diuinitatem Mediatores*.

⁶ *B. Virgo Aduocata & Mediatrix.* Sic Beata Virgo dicitur *Aduocata & Mediatrix* nostra. S. Ephraim oratione ad B. Virginem: *Aue Mediatrix gloriosissima, Aue vniuersi terrarum orbis reconciliatrix*. Anselm. lib. de Excellentia Virginis & Mediatrix. cap. 9. *Quis ista perpendens, estimare queat quâ laude digna sit, quæ tantorum beneficiorum sola præ cunctis effici meruit Mediatrix*. Cap. 12. vocat illam *Reconciliatricem*; quod idem, vel amplius valet, quam *Mediatrix*. D. Bernard. serm. in illud Apocal. Signum magnum apparuit in Cælo &c. Opus est Mediatore ad Mediatorem illum, nec alter nobis visitor, quam Maria. Et infra: *Age gratias ei, qui talem tibi Mediatricem benignissimâ miseratione prouidit: omnibus misericordia sinum aperuit, ut de eius plenitudine omnes accipiant*. Et infra: *Iam te Mediatricem sibi apud Solem, iustitiâ constitutam interpellat*. Ratio est; quia hæc nomina non solum usurpantur in sua perfectissimâ significatione; sed etiam inferiore & imperfectiore modo: quomodo etiam dicitur *Vita, Spes & Salus nostra*.

INDEX

INDEX QVÆSTIONVM

ARTICVLORVM ET DVBIORVM.

Inductio de obiecto huius Tertiæ Partis. pag. 1

DVB. 1. Quod sit obiectum seu materia huius Tertiæ Partis. pag. 1

DVB. 2. Quomodo diuidatur hic primus tractatus qui est de Christo. 1

DVB. 3. Vtrum hoc mysteriū conuenienter dicatur Incarnatio. 1

DVB. 4. Vtrum hæc tractatio præstantior sit ceteris Theologia partibus. 2

QVÆSTIO PRIMA.

De Conuenientia Incarnationis.

In sex Articulis diuisa.

ART. 1. Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari. 2

DVB. 1. Vtrum seposita redemptione generis humani, sit per se conueniens Deum incarnari. Id est, Vtrum præter Redemptionem generis humani, sint aliqua rationes, ob quas potuerit hoc esse conueniens. ibid.

DVB. 2. Vtrum Deum incarnari fuerit conueniens ad reparationem generis humani. 4

DVB. 3. Vtrum ratione naturali probari possit mysterium Incarnationis esse possibile. 5

DVB. 4. Vtrum Incarnatio reipsa sit facta, & quomodo id probari queat. 6

ART. 2. Vtrum necessarium fuerit ad reparationem generis humani Verbum incarnari. 8

DVB. 1. Vtrum Incarnatio Verbi absolute fuerit necessaria ad humani generis redemptionem. 8

DVB. 2. Vtrum ad redimendum hominē satisfactione perfecta iustitia, fuerit Incarnatio Dei necessaria. 9

ART. 3. Vtrum si homo non peccasset, Deus Incarnatus fuisset. 11

DVB. Quomodo se habeat Prædestinatio Christi respectu prædestinationis hominum & Angelorum. 17

ART. 4. Vtrum principalis Christus incarnatus fuerit propter peccatum originale, an actuale. 18

DVB. 1. Vtrum Christus fuisset venturus si tantum fuisset peccatum actuale: ut si Adā nō peccasset, aliqui tamen ex eius posteritate peccassent. 19

DVB. 2. Vtrum Christus fuisset venturus, si tantum fuisset peccatum originale, & nulla inde actualia fuissent secuta. ibid.

ART. 5. Vtrum conueniens fuerit Christum incarnari ab initio mundi. ibid.

ART. 6. Vtrum Incarnatio debuerit differri usque ad finem mundi. 20

QVÆSTIO II.

De modo Vnionis Verbi Incarnati.

In duodecim Articulis diuisa.

ART. 1. Vtrum vnio Verbi Incarnati fuerit facta in natura, id est, Vtrum ex vnione Verbi, & humane naturæ resultauerit aut constituta fuerit vna natura. 20

DVB. 1. Vtrum vnio Incarnationis facta fuerit per aliquam conuersionem alterius naturæ in alteram. 21

DVB. 2. Vtrum ex carne humanā, & naturā

diuinā potuerit fieri vna natura integra per compositionem. 22

ART. 2. Vtrum vnio Verbi Incarnati facta sit in persona. 22

DVB. Vtrum in Christo sit tantum vna persona, & qualis? quæ est secunda controversia in hac materia. 23

ART. 3. Vtrum vnio Verbi facta sit in hypostasi. 25

DVB. 1. Quidnam hypostasis, seu persona superaddat naturæ. ibid.

DVB. 2. Vtrum vnio Incarnationis facta fuerit per modum vnionis naturæ cum ratione hypostatica, seu subsistentiā. 27

ART. 4. Vtrum persona, vel hypostasis Christi post incarnationem sit composita. 29

DVB. An hæc vnio fuerit vera compositio: & idcirco terminus resultans per hanc vnionem, sit persona composita. ibid.

ART. 5. Vtrum in Christo facta fuerit aliqua vnio animæ, & corporis. 31

ART. 6. Vtrum humana natura fuerit vnita Verbo accidentaliter. ibid.

ART. 7. Vtrum vnio diuinæ, & humane naturæ sit aliquid creatum. 32

DVB. 1. Vtrum præterquam quod per hanc actionem vnitiuam tribuatur humane naturæ subsistentia Verbi, & præter relationem resultantē inter illa, producat etiam aliquid creatum in humanitate, quo ipsa formaliter sit vnita Verbo. ibid.

DVB. 2. An id quod constat hanc vnionem sit creatum quid, an increatum. 34

ART. 8. Vtrum vnio Verbi incarnati idem sit, quod assumptio. ibid.

ART. 9. Vtrum vnio duarum naturarum in Christo sit maxima vnionum. ibid.

DVB. 1. Vtrum hæc vnio sit maxima vinculo, siue in ratione vinculi. ibid.

DVB. 2. Vtrum hæc vnio etiam sit maxima dignitate. 35

ART. 10. Vtrum vnio Incarnationis sit facta per gratiam. ibid.

ART. 11. Vtrum vnionem Verbi incarnati aliqua merita præcesserint. 36

ART. 12. Vtrum gratia vnionis fuerit Christo homini naturalis. ibid.

QVÆSTIO III.

De Modo Vnionis ex parte assumentis.

In octo Articulis diuisa.

ART. 1. Vtrum persone diuinæ conueniat assumere naturam humanam. ibid.

DVB. 1. Vtrum persona creata possit assumere immediate aliam naturam creatā. 37

DVB. 2. Vtrum suppositum creatum possit alienam naturam creatam diuinā virtute saltē mediātē assumere, sustentando & terminando illam mediātē suā naturā. ibid.

ART. 2. Vtrum natura diuinā conueniat assumere naturam creatam. 38

DVB. An Filius Dei terminet & sustentet immediātē naturam humanam per aliquid absolutum & essenziale. An per suam rationem

- tionem relatiuam & personalem? Quod alij DD. sic proponunt: Quo sit ratio formalis terminandi humanam naturam. *ibid.*
- ART. 3. Virum abstracta per intellectum personalitate, natura diuina possit assumere. 40
- DVB. 1. Virum sit in Deo una substantia absoluta. *ibid.*
- DVB. 2. Virum per hanc substantiam possit natura humana immediate assumi, & terminari, ita ut nulli persona immediate uniatur. 41
- ART. 4. Virum una persona possit sine alia naturam humanam assumere. 42
- ART. 5. Virum qualibet persona diuina potuerit naturam humanam assumere. *ibid.*
- ART. 6. Virum plures persona diuina possint assumere eandem numero humanam naturam. *ibid.*
- DVB. Virum si res persona assumerent eandem numero naturam, esset unus homo, an plures. 43
- ART. 7. Virum una persona diuina possit assumere duas naturas humanas. *ibid.*
- DVB. Virum si una persona assumeret duas humanitates, esset unus homo, an duo. 44
- ART. 8. Virum fuerit magis conueniens ut persona Filij assumeret naturam humanam, quam Pater, vel Spiritus sanctus. *ibid.*
- QVÆSTIO IV.
De modo Unionis ex parte naturæ assumptæ.
In sex Articulos diuisa.
- ART. 1. Virum naturam humanam fuerit magis assumptibilis à Filio Dei, quàm qualibet alia. 45
- DVB. 1. Virum quævis natura possit diuina virtute hypostatice assumi à persona diuina. *ibid.*
- DVB. 2. Virum partes naturæ, scilicet materia, & forma possint assumi. 46
- DVB. 3. Virum qualitates accidentaria possint hypostatice assumi. 47
- ART. 2. Virum Filius Dei assumpserit personam. *ibid.*
- DVB. 1. Virum per potentiam Dei absolutam, persona, vel saltem natura personata possit assumi. *ibid.*
- DVB. 2. Virum si una humanitas esset in duobus locis (sicut modo est humanitas Christi) possit in uno loco habere propriam personalitatem, & in alio esse in personâ Verbi. 48
- ART. 3. Virum persona diuina assumpserit hominem. *ibid.*
- ART. 4. Virum Filius Dei debuerit assumere naturam humanam abstractam ab omnibus indiuiduis. *ibid.*
- ART. 5. Virum Filius Dei debuerit assumere naturam humanam in omnibus indiuiduis. *ibid.*
- ART. 6. An conueniens fuerit, ut Filius Dei assumeret naturam humanam ex stirpe Adam. 49
- QVÆSTIO V.
De modo Unionis, quoad partes humanæ naturæ.
In quatuor Articulos diuisa.
- ART. 1. Virum Filius Dei debuerit assumere verum corpus. 49
- ART. 2. Virum Filius Dei debuerit assumere corpus terrenum, scilicet carnem, & sanguinem. *ibid.*
- DVB. 1. Virum sanguis fuerit hypostatice assumptus. *ibid.*

- DVB. 2. Virum reliqui humores, scilicet flaua bilis, atra bilis, & phlegma sint assumpti hypostatice. 51
- DVB. 3. Virum dentes, ungues, capilli, & barba fuerint hypostatice unita Verbo. 52
- ART. 3. Virum Filius Dei assumpserit animam. *ibid.*
- ART. 4. Virum Filius Dei assumpserit intellectum. 53
- QVÆSTIO VI.
De Ordine Assumptionis.
In sex Articulos diuisa.
- ART. 1. Virum Filius Dei carnem assumpserit mediante animâ. 53
- ART. 2. Virum Filius Dei assumpserit animam mediante spiritu seu mente. 54
- ART. 3. Virum Anima prius assumpta fuerit à Verbo, quàm caro. 54
- DVB. Virum Anima saltem prius naturâ non fuerit assumpta à Verbo, quàm caro. *ibid.*
- ART. 4. Virum caro Christi fuerit prius assumpta, quàm animata. 55
- ART. 5. Virum tota humana natura sit assumpta mediante partibus. *ibid.*
- DVB. 1. Virum prius naturâ assumpta sit anima, & corpus, quàm ipsa humanitas. *ibid.*
- DVB. 2. Virum anima, & corpus prius sint assumpta à Verbo, quàm unita inter se. *ibid.*
- DVB. 3. Virum spiritus prius naturâ unitus Verbo, quàm anima. 56
- DVB. 4. Virum præter unionem, qua partes sunt coniunctæ Verbo, sit aliqua unio per quam immediate ipsa natura humana Verbo copuletur. *ibid.*
- DVB. 5. Virum prius naturâ assumpta sit substantia anima, & corporis à Verbo, quàm intelligatur informati suis accidentibus. *ibid.*
- ART. 6. Virum humana natura fuerit assumpta mediante gratia. *ibid.*
- QVÆSTIO VII.
De Gratia Christi, prout est singularis homo.
In tredecim Articulos diuisa.
- ART. 1. Virum in Anima Christi fuerit oratio habitualis. 57
- DVB. 1. Virum sine ista gratia potuerit Anima Christi esse sancta, Deo grata, & mereri. 58
- DVB. 2. Virum gratia habitualis Christi fuerit eiusdem speciei, atque nostræ. *ibid.*
- ART. 2. Virum in Christo fuerint virtutes. *ibid.*
- DVB. 1. Virum in Christo fuerit virtus Penitentia. *ibid.*
- DVB. 2. Virum hi habitus supernaturales fuerint Christo necessarij ad eliciedos actus supernaturales. 59
- DVB. 3. Virum in Christo fuerint omnes virtutes naturales, id est, quæ natura viribus comparari possunt. *ibid.*
- DVB. 4. Virum à principio conceptionis habuerit hæc virtutes naturales. *ibid.*
- ART. 3. Virum in Christo fuerit Fides. 60
- ART. 4. Virum in Christo fuerit Spes. *ibid.*
- ART. 5. & 6. Virum in Christo fuerint dona Spiritus sancti, præsertim Timor. *ibid.*
- ART. 7. & 8. Virum in Christo fuerint omnes gratia gratis data, etiam prophetia. 61
- ART. 9.

ART. 9. Vtrum in Christo fuerit gratia plenitudo. 62
 ART. 10. Vtrum gratia plenitudo sit Christo propria. 63
 ART. 11. Vtrum Christi gratia sit infinita. ibid.

DVB. Vtrum Christi gratia non sit absolute infinita. ibid.
 ART. 12. Vtrum gratia Christi potuerit augeri. 64
 DVB. 1. Vtrum per potentiam Dei absolutam dona habitualia Christi potuerint augeri. ibid.

DVB. 2. Quanta sit gratia Animæ Christi perfectione intensiva. 65
 DVB. 3. Ex quo tempore Christus omne hanc gratia perfectionem habuerit. ibid.
 ART. 13. Quomodo gratia Christi habitualis se habeat ad unionem. 66

QVÆSTIO VIII.
 De Gratia Christi, ut est Caput Ecclesiæ.
 In octo Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum Christus sit Caput Ecclesiæ. ibid.
 ART. 2. Vtrum Christus sit Caput hominum tantummodo quoad animas, an etiam secundum corpora. 67

ART. 3. Vtrum Christus sit Caput omnium hominum. ibid.
 DVB. Quomodo Christus ut Caput vitam spiritalem in sua membra diffundat. ibid.

ART. 4. Vtrum Christus sit Caput Angelorum. ibid.
 DVB. Vtrum Christus sit Caput vniuersi. 68
 ART. 5. Vtrum gratia Christi, quæ est Caput Ecclesiæ, sit eadem cum habituali. ibid.

ART. 6. Vtrum esse Caput Ecclesiæ sit Christo proprium. 69
 ART. 7. Vtrum diabolus sit Caput omnium malorum. ibid.

ART. 8. Vtrum AntiChristus sit Caput omnium malorum. ibid.

QVÆSTIO IX.
 De Scientiâ Christi in communi.
 In quatuor Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum Christus habuerit aliquam Scientiam creatam. 70
 ART. 2. Vtrum Christus habuerit Scientiam beatificam. ibid.

ART. 3. Vtrum Christus habuerit Scientiam infusam. 71
 ART. 4. Vtrum in Christo fuerit Scientia acquisita. 72
 DVB. Vtrum Christus hanc scientiam suâ industrâ acquisiuerit? An verò à Deo acceperit ab initio conceptionis infusam. ibid.

QVÆSTIO X.
 De Scientiâ Beatâ Animæ Christi.
 In quatuor Articulos diuisa.

ART. 1. An Anima Christi comprehenderit Verbum. 73
 ART. 2. Vtrum Anima Christi in Verbo cognouerit omnia. 74
 ART. 3. Vtrum Anima Christi in Verbo cognoscat infinita. 75

ART. 4. Vtrum Anima Christi clariùs videat diuinam essentiam, quam alia quævis creatura. 76

QVÆSTIO XI.
 De Scientiâ per se infusâ Animæ Christi.
 In sex Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum per scientiam infusam Christus omnia nouerit. ibid.
 DVB. 1. Vtrum Anima Christi per hanc scientiam infusam cognouerit res omnes naturales, corporales scilicet, & spirituales, quas Angeli per suam scientiam naturalem cognoscunt. ibid.

DVB. 2. Vtrum Christi Anima per hanc scientiam cognoscat res supernaturales. 77
 DVB. 3. Vtrum Anima Christi per scientiam infusam cognouerit cordium cogitationes. ibid.

DVB. 4. Vtrum per hanc scientiam cognouerit mysteria diuinitatis. 78
 DVB. 5. Vtrum per hanc scientiam cognoscat etiam futura contingentia. ibid.

ART. 2. Vtrum Christus hæc scientiâ vti potuerit, non conuertendo se ad phantasmata. 79

ART. 3. Vtrum hæc scientia fuerit collatiua. ibid.

ART. 4. Vtrum hæc scientia in Christo fuerit maior, quàm sit scientia Angelorum. 80

ART. 5. Vtrum hæc scientia fuerit habitualis. ibid.

ART. 6. Vtrum scientia hæc fuerit distincta per diuersos habitus. ibid.

DVB. 1. Vtrum lumen huius scientiæ sit etiâ multiplex instar specierum. 81
 DVB. 2. Vtrum hæc scientia infusa habeat vnum actum sibi adequatum. ibid.

DVB. 3. Quale sit hoc lumen scientiæ infusæ. ibid.

QVÆSTIO XII.
 De Scientiâ Acquisitâ Animæ Christi.
 In quatuor Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum per hanc scientiam Christus cognouerit omnia. 82

ART. 2. Vtrum Christus in hæc scientiâ profecerit. 83

ART. 3. Vtrum Christus aliquid ab homine didicerit. ibid.

ART. 4. Vtrum Christus aliquid acceperit ab Angelis. ibid.

QVÆSTIO XIII.
 De Potentiâ Animæ Christi.
 In quatuor Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum Anima Christi habuerit omnipotentiâ simpliciter. 83

ART. 2. Vtrum Anima Christi habuerit omnipotentiâ respectu mutationis creaturarum. ibid.

DVB. 1. Quidnam sit vis illa, quâ Christus operatus est miracula. ibid.

DVB. 2. Quomodo natura humana ad miracula sit cooperata. 84

DVB. 3. Vtrum humanitas Christi præter hos modos operandi, habuerit aliquem immediatum influxum supernaturalem in opus miraculosum. 85

ART. 3. Vtrum Anima Christi habuerit omnipotentiâ respectu proprii corporis. 87

ART. 4. Vtrum Anima Christi habuerit omnipotentiâ respectu executionis sue voluntatis. 87

DVB. An voluntate absoluta Anima Christi aliquid voluerit ut implendum per alios, quod tamen non sit executioni mandatum. 88

QVÆSTIO XIV.
 De defectibus Corporis à Christo assumptis.
 In quatuor Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum Filius Dei in naturâ humanâ assumpserit defectus corporis. 88

ART. 2. Vtrum Christus assumpserit necessitatem subiaccendi his defectibus. ibid.

ART. 3. Vtrum Christus contraxerit defectus. ibid.

ART. 4. Vtrum Christus omnes defectus corporales hominum assumere debuerit. 89

QVÆ-

QVÆSTIO XV.

De Defectibus Animæ à Christo assumptis.

In decem Articulos diuisa.

- ART. 1. *Virum in Christo fuerit peccatum.* 89
 DVB. *An nullo modo fieri potuerit ut Christus in natura assumpta peccaret.* ibid.
 ART. 2. *Virum in Christo fuerit fomes peccati.* 92
 DVB. 1. *Per quid sublata est inordinata inclinatio virum, & omnis inordinatus motus in Christo, cum hac in nudâ naturâ absque peccato futura sint.* ibid.
 DVB. 2. *An penitus fuerit impossibile, ut Verbum assumeret naturam cum fomite peccati.* ibid.
 ART. 3. *Virum in Christo fuerit ignorantia.* 93
 ART. 4. *Virum Anima Christi fuerit passibilis.* ibid.
 ART. 5. *Virum in Christo fuerit dolor sensibilis.* ibid.
 ART. 6. *Virum in Christo fuerit Tristitia.* ibid.
 DVB. *Virum in eius voluntate fuerit Tristitia.* ibid.
 ART. 7. *Virum in Christo fuerit Timor.* 94
 ART. 8. *Virum in Christo fuerit Admiratio.* 95
 ART. 9. *Virum in Christo fuerit Ira.* ibid.
 ART. 10. *Virum Christus simul fuerit Viator, & Comprehensor.* ibid.

QVÆSTIO XVI.

De Consequentibus vnionem, quantum ad ea, quæ conueniunt Christo secundum esse, & fieri.

In duodecim Articulos diuisa.

- ART. 1. & 2. *Virum hac sit vera, Deus est homo? & Homo est Deus.* 95
 DVB. 1. *Virum Deus in hac propositione Deus est homo, sumatur definitè pro personâ Verbi, an indeterminate pro quâvis personâ diuinâ.* 96
 DVB. 2. *Virum Homo dicatur vninoce de Deo, & de Paulo.* ibid.
 DVB. 3. *Virum hac locutio sit propria, Deus est homo.* ibid.
 DVB. 4. *Virum hac propositio (Deus est homo) sit in materiâ contingenti, an necessaria.* ibid.
 ART. 3. *Virum Christus possit dici homo dominicus.* 97
 ART. 4. *Virum ea, quæ conueniunt Filio hominis, possint predicari de Filio Dei, & contra.* ibid.
 ART. 5. *Virum ea, quæ conueniunt Filio hominis, possint predicari de naturâ diuinâ: & quæ conueniunt Filio Dei, de naturâ humana.* ibid.
 ART. 6. *Virum hac sit vera, Deus factus est homo.* 99
 ART. 7. *Virum hac sit vera, Homo factus est Deus.* ibid.
 ART. 8. *Virum hac sit vera, Christus est creatura.* 100
 ART. 9. *Virum hac sit vera, Iste homo incepit esse.* ibid.
 ART. 10. *Virum hac sit vera, Christus, ut homo, est creatura.* ibid.
 ART. 11. *Virum hac sit vera, Christus, ut homo, est Deus.* ibid.
 ART. 12. *Virum hac sit vera, Christus secundum quod homo, est hypostasis.* 110

QVÆSTIO XVII.

De Perinentibus ad vnitatem Christi

quantum ad esse.

In duos Articulos diuisa.

- ART. 1. *Virum Christus sit vnum an duo.* 101
 ART. 2. *Virum in Christo sit tantum vnum esse.* ibid.
 DVB. *Virum in Christo sit tantum vna existentia? siue, Virum in Christo natura humana habeat suam existentiam creatam: An verò existat formaliter in rerum natura per existentiam increatâ Verbi.* 102

QVÆSTIO XVIII.

De Voluntate Christi.

In sex Articulos diuisa.

- ART. 1. *Virum in Christo sint due voluntates.* 103
 ART. 2. *Virum in Christo fuerit Voluntas sensualitatis, id est, appetitus sensibilis.* 104
 ART. 3. *Virum in Christo fuerint due voluntates rationales.* ibid.
 ART. 4. *Virum in Christo fuerit liberum arbitrium.* ibid.
 ART. 5. *Virum voluntas humana Christi fuerit omnino conformis voluntati diuinæ.* 107
 ART. 6. *Virum in Christo fuerit contrarietas voluntatum.* 108

QVÆSTIO XIX.

De Operatione Christi & merito.

In quatuor Articulos diuisa.

- ART. 1. *Virum in Christo sit tantum vna operatio.* 108
 ART. 2. *Virum in Christo sint plures operationes humane.* 109
 ART. 3. & 4. *Virum actio humana Christi potuerit sibi, & alijs esse meritoria.* ibid.
 DVB. 1. *Virum in Christo fuerint omnes conditiones necessariae ad meritum.* ibid.
 DVB. 2. *Virum necessarium sit ad meritum ut Christi humanitas fuerit ornata gratiâ habituali.* 110
 DVB. 3. *Quibus operibus Christus meruerit.* 111
 DVB. 4. *Quanto tempore Christus meruerit.* ibid.
 DVB. 5. *Virum meritum, & satisfactio Christi fuerint infiniti valoris.* 113
 DVB. 6. *Virum in Christi meritis, & satisfactione fuerit perfecta iustitia.* 115
 DVB. 7. *Virum Christus potuerit sibi mereri ipsam incarnationem, seu vnionem hypostaticam, eiusque predestinationem.* 119
 DVB. 8. *Virum Christus sibi meruerit donâ gratiâ habitualia, & gloriam animæ.* 121
 DVB. 9. *Virum Christus sibi meruerit corporis gloriam, & nominis exaltationem.* 113
 DVB. 10. *Virum Christus meruerit Angelis gratiam, & gloriam.* 124
 DVB. 11. *Virum Christus nobis meruerit Fidem, & reliquas dispositiones ad gratiam.* 125
 DVB. 12. *Virum Christus nobis meruerit remissionem culpæ, & penam æternam, & gratiam iustificationis.* 126
 DVB. 13. *Virum Christus meruerit nobis suorum meritorum applicationem.* 127

DVB. 14.

DVB. 14. Quenam dona gratia post iustifi-
cationem dentur ex Christi meritis. 128

DVB. 15. Vtrum Christus meruerit nobis
prædestinationem. ibid.

QVÆSTIO XX.
De subiectione Christi ad Patrem.
In duos Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum Christus sit subiectus Patri. 130

DVB. Vtrum Christus ita Patri fuerit subie-
ctus, vt etiam præcepto, & legis illius ob-
ligatus fuerit. 131

ART. 2. Vtrum Christus sibi ipsi subiectus sit. 133

QVÆSTIO XXI.

De Oratione Christi.

In quatuor Articulos diuisa.

ART. 1. 2. 3. 4. DVB. Vtrum Christus etiam
nunc in cælo proprie pro nobis oret. 133

QVÆSTIO XXII.

De Sacerdotio Christi.

In sex Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum Christus sit Sacerdos. 135

DVB. 1. Vtrum Christus vt homo, an vt Deus
sit Sacerdos. 136

DVB. 2. Quando Christus acceperit Sacerdo-
tij dignitatem. ibid.

ART. 2. Vtrum Christus simul fuerit Sacerdos & Ho-
sta. ibid.

ART. 3. Vtrum effectus Sacerdotij Christi sit expiatio
peccatorum. ibid.

ART. 4. Vtrum effectus Sacerdotij Christi etiam ad
Christum pertinuerit. ibid.

ART. 5. Vtrum Sacerdotium Christi permaneat in æter-
num. ibid.

ART. 6. Vtrum Sacerdotium Christi fuerit secundum
ordinem Melchisedech. ibid.

DVB. 1. Quam potestatem habuerit Dominus
ratione diuini supremi Sacerdotij. 138

DVB. 2. Vtrum Christus, vt homo solum ha-
buerit hanc indirectam potestatem in regna,
& res temporales mundi, An etiam directam
tamquam verus Rex, & Dominus. ibid.

QVÆSTIO XXIII.

De Adoptione Christi.

In quatuor Articulos diuisa.

ART. 1. 2. & 3. Vtrum Trinitati conueniat adoptare
rationalem creaturam. 140

ART. 4. Vtrum Christus vt homo, sit Filius Dei ad-
optiuus. ibid.

QVÆSTIO XXIV.

De Prædestinatione Christi.

In quatuor Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum Christo conueniat esse prædestina-
tum. 142

ART. 2. Vtrum Christus vt homo, sit prædestinatus vt
sit Filius Dei. 143

ART. 3. Vtrum prædestinatio Christi sit nostra præde-
stinationis exemplar. 144

ART. 4. Vtrum prædestinatio Christi sit causa nostre
prædestinationis. 145

QVÆSTIO XXV.

De Adoratione Christi.

In sex Articulos diuisa.

ART. 1. Vtrum vnâ, eademque adoratione adoranda
sit humanitas, & diuinitas Christi. 146

ART. 2. Vtrum humanitas Christi adoranda sit adora-
tione Latriæ. 147

DVB. 1. Quomodo ipsa natura humana Chri-
sti per se spectata, vt terminus integra
adorationis sit adoranda propter dignita-
tem persona cui coniuncta est, ita vt perso-
na sit pura ratio adorandi, non id quod
adoratur. 148

DVB. 2. Vtrum humanitas Christi ratione do-
norum supernaturalium gratia, & gloria
possit adorari. 149

DVB. 3. Vtrum Sancti sint adorandi, & quo-
modo. ibid.

ART. 3. Vtrum imago Christi sit adoranda adoratione
Latriæ. 151

DVB. 1. Vtrum licitus sit vsus imaginum
Christi, & Sanctorum, & ipsius Dei, præ-
sertim in templis. 152

DVB. 2. Vtrum imagines Christi, Sanctorum,
& Dei aliquo cultu & adoratione sint ve-
nerande. 153

DVB. 3. Vtrum Imaginibus secundum se cõ-
sideratis debeat aliqua adoratio, & quo-
modo sint adorande. 157

ART. 4. Vtrum Crux Christi sit adoranda. 160

ART. 6. Vtrum Reliquie sint adorande. ibid.

ART. 5. Vtrum Mater Christi sit adoranda adoratione
Latriæ. 162

QVÆSTIO XXVI.

De Officio Mediatoris.

In duos Articulos diuisa.

ART. 1. & 2. Vtrum Christo proprium sit esse Media-
torem Dei & hominum? & secundum
vram naturam. 163

I N D E X

R E R V M P R Æ C I P V A R V M

qua in hac materia de Incarnatione tractantur.

Prior numerus paginam; posterior, marginalem paginae numerum denotat.

Vbi numerus marginalis solum apponitur, ad proximè
designatam paginam refertur.

Accidentia.
Accidentia tantum sunt mediare assumpta. pag. 53
num. 21.

Actus, Actiones.
Actiones Christi quomodo sint perfectionis finita. 11. 33

In Christo fuerunt habitus ad eliciendos actus superna-
turales. 59. 9

Christus exercuit actus virtutum naturalium. n. 10

Non tamen omnes actus illarum virtutum primo instanti
conceptionis. n. 12

Qualis actus spei in eo fuerit. 60. 15

Pp

Actiones

- actiones Christi cur dicantur operatio Dei & hominis. 86. 13.
 actiones Christi non sunt prae-definitae. 105. 6
 actiones omnes Christi non erant tales, ut nisi fierent, la-
 deretur Dei amicitia. 106. 9
 Eadem actio dupliciter potest considerari. ibid.
 Cur potius omnes actiones Christi sint liberae, quam no-
 strae. 109. 2
 actiones Christi fuerunt meritoriae sibi & alijs. n. 3
 actiones Christi dupliciter comparari possunt ad Patrem
 & Spiritum sanctum. 117. 24
 actiones omnes non fuerunt Christo praecepta. 132. 9
 Adam.
 Si Adā non peccasset, Christus nō erat incarnandus. 12. 39
 Adamo Christus fuit reuelatus. 15. 50
 Adam non habuit primam gratiam à Christo. 128. 51
 Conueniebat ut ex stirpe Adā Verbum incarnaretur. 49. 20
 Admiratio.
 In Christo fuit admiratio. 95. 22
 Unde ea nascatur. ibid.
 Quomodo Christus sit admiratus fidei Centurionis. ibid.
 Adoptio, adoptare.
 Adoptio quid sit. 140. 1
 Tres requiritur conditiones. ibid.
 Adoptio spiritalis perfectior est quam humana. n. 2
 Adoptare est totius Trinitatis. n. 3
 Adoptari spiritaliter est totius creatura rationalis. n. 4
 Omnis iustus est filius adoptiuus Dei. n. 5
 Iustificatio creaturae quomodo sit adoptio. n. 2
 Christus non est filius adoptiuus Dei, sed naturalis. 141. 7
 Natura humana in Christo non potest dici adoptiua. n. 8
 Adoptio unde dicta. ibid.
 Cur gratia habitualis non fecit Christum filium adopti-
 uum. 142. 9
 Adoratio.
 Adorare in genere, quid sit. 146. 1
 Adorationis triplex species. n. 2
 Adorationis obiectum. n. 3
 Christus absolute adorandus latría. n. 4
 Humanitas adoratur eadem latría quā Filius Dei, etsi
 secundario. 147. 5
 Quomodo humanitas Christi adoranda sit adoratione la-
 tria. n. 7. & 8
 Hac adoratio est ab habitu latría, minor tamen quam
 adoratio Verbi. 148. 9
 Talis adoratio non est dicenda latría. ibid.
 Humanitas Christi ratione donorum supernaturalium po-
 test adorari non latría, sed hyperdulia. 149. 12
 Qualis adoratio debita humanitati ob dignitatem capi-
 tis. n. 13
 Adoratio non est nisi ad alterum capacē rationis. 157. 38
 Adoratio consistat materiali & formali: formale autem
 non tendit in imaginem secundum se. n. 39
 Differentia qua est inter adorare, salutare, & inter la-
 triam & dulia. 158. 41
 Vide Dulia, Latría, Imago, Crux, Reliquiae, San-
 cti.
 Angelus.
 Angelus naturaliter evidens non est naturam ab hypostasi
 posse separari. 5. 12
 Eisdem non est evidens accidentia à subiecto esse separa-
 bilia. ibid.
 Angeli secundum naturam & dona gratia prius ratione
 praordinati sunt, quam mysteriū Incarnationis. 17. 56
 Quale fuerit Angelorum peccatum. 18. 61
 Quidam Viri docti putant de facto aliquos Angelos assump-
 sisse vera corpora. 38. 7
 Angelica natura potuit assumi à persona diuina. 45. 3
 Angelus Christum in borto confortauit. 82. 5
 Angeli non sunt redempti à Christo. 124. 38
 Imo nec gratiam nec gloriam habent ex ipsius meritis. n. 39
 Cur Angelus recessit adorari à S. Ioanne Apocal. 19.
 151. 19.
 Anima Christi.
 Assumpta sunt omnes vires animae. 53. 21
 Anima à Verbo assumpta fuit. 52. 19
 Anima non est assumpta mediante carne. 53. 2
 Nec creata mediante carne. ibid.
 Anima assumpta est mediante spiritu. 54. 3
 Differentia inter animam & spiritum. ibid.
 Anima non prius tempore fuit assumpta, quam caro. n. 4
 Anima prius intentione assumpta est, quam corpus. n. 6
 Anima & spiritus simul natura vniuntur Verbo. 56. 11
 Anima Christi potuit diuinitus esse sancta sine gratia. 58. 4.
 Anima Christi prius natura fuit sanctificata per vniōem
 Verbi, quam per gratiam. 62. 24
 Anima Christi nihil cognoscit per scientiā increatā. 70. 2
 Anima Christi non fuit absolute omnipotens. 83. 1
 Anima Christi habuit potentiam ad effectus omnes ani-
 mae conuenientes. n. 2. Etiam habuit ad mutationes
 miraculosas ib. Non tamen potentia annihilandi. ib.
 Anima Christi non habuit omnipotentiam in proprium
 corpus per virtutem propriam. 87. 17
 Anima Christi quomodo quidquid voluit per se adimplen-
 dam, potuerit implere. n. 19
 Anima Christi non fuit 1. sanctificata per proprium
 actum. 123. 33
 Vide Scientia Christi.
 Antichristus.
 Quomodo Antichristus sit caput omnium malorum homi-
 num, & ab illis praefiguretur. 69. 18
 Is non est caput demonum Lucifero inferiorum. 70. 19
 Appetitus sensitivus.
 In Christo fuit appetitus sensitivus. 104. 3
 Allumere, Assumptio.
 Assumptio tripliciter differt ab vniōe Verbi incarnati. 34. 68.
 Verbum non potest dici assumptum. n. 69
 Quomodo differat assumptio & vniō, ab Incarnatione. n. 70.
 Assumere personam creatam propriissime conuenit perso-
 nae diuinae. 36. 1
 Ad assumptionem duo sunt requisita. 38. 8
 Plures personae possunt eandem naturam assumere. 42. 31
 Quicquid natura potest à diuina persona assumi. 45. 3
 Ac variorum circa hoc sententia. n. 2
 Assumi etiam potest nuda forma & materia. 46. 8
 Filius Dei non assumpsit personam humanam. 47. 12
 Persona hypostaticè assumi non potest. n. 13
 Nec natura personae assumi potest. n. 14
 Assumpta sunt omnes vires animae. 53. 21
 Conueniens fuit ut Filius Dei assumeret defectus corpo-
 ris. 88. 1
 Sed non absolute necessarium. n. 2
 An omnes, & quos defectus Christus assumpsit. 89. 4
 Tribus de causis assumpsit nostros defectus. n. 1
 Christus non potest assumere naturam peccato infectam. 91. 6.
 Nec habitus vitiosos. n. 7. Non fomitem, vel motus inor-
 dinatos. 92. 9
 Potuit assumere peccati reatum. ibid.
 Vide Terminus, Verbum, Filius Dei, Caro, Cor-
 pus, Anima Christi.
 Beati.

Beati, Beatitudo.

IN Beatis duplex est timor iuxta D. August. 61. 15
 Christus simul fuit viator & comprehensor. 95. 24
 Beati tripliciter vident suam beatificam visionem. 77. 7
 Beati aliquando habent voluntates inefficaces non conformes diuinae voluntati in re voluta. 108. 14
 In eodem instanti beatitudo & eius meritum ex scientia infusa simul esse possunt. 122. 31
 Vide Visio beatifica.

Bilis.

Flaua & atra bilis assumpta sunt a Verbo hypostaticè.

51. 15.

Pertinent ad integritatem humane naturæ. 52. 15

Sunt necessaria ad debitum temperamentum. ibid.

Quo modo sunt recrementum. ibid.

Capilli.

Capilli hypostaticè Verbo uniti sunt. 52. 17

Caput.

Dignitas capitis ut in Christo est pura creatura incommunicabilis. 69. 1

Christus est caput Ecclesiæ. 66. 1

Vide Christus, Antichristus.

Caro, Corpus.

Ordine dignitatis & causalitatis Verbis assumptis carnes mediante anima. 53. 1

Quid sit assumere carnem mediante anima. ibid.

Caro simul assumpta & animata. 55. 7

Corpus prius executioni assumptum est, quàm anima. 54. 6

Ordine executionis prius assumptum est corpus & anima quàm humanitas. 55. 9

Ordine executionis prius corpus & anima sunt unita Verbo, quàm inter se. n. 10

Christus, eiusque aduentus.

Christus est obiectum Incarnationis. 1. 1

De Christo potest esse scientia. n. 2

Nota Christo propria. 7. 18

Christus non erat venturus si Adā non peccasset. 12. 39

Exponitur contraria sententia. 11. 38. Et refutatur. 14. 43

Series prædestinationis Christi, & variae circa hanc sententia. 12. 38

Christus est primogenitus omnis creatura. 14. 45

Christus est propter homines, & homines propter Christum. 16. 51

Christus venit ut tollat omne peccatum. 18. 62

Principaliter tamen venit ut tollat originale. n. 63

Christus non venisset si vnus actualiter tantum peccasset. 19. 64

Satisfit argumentis contrariae sententiae. ibid.

Nec Christus venisset etsi multi peccasset actualiter. n. 65

Venisset tamen ob solum originale. n. 66

Christus est, Os nostrum, & vox nostra. 134. 4

Dicitur etiam Ostium. 126. 41

Vide Messias.

Christi unitas.

Christus est vnus & vnus tantum. 101. 1. & 2

Quomodo Deus & homo est vnus Christus, sicut anima rationalis & caro vnus est homo. 22. 8

Christus est vere compositus ex substantia Verbi & natura humana. 29. 44

Christus est compositus ex duabus naturis. 30. 47

Cui potius in Christo sit compositio, quàm in Trinitate. 30. 48

An omne compositum sit sua componentia simul iuncta. n. 52

Christus assumpsit naturam humanam compositam ex anima & corpore coniunctis. 31. 54

Circa hoc reijcitur sententia Magistri. n. 55

Christus ut est caput hominū & Angelorū.

Christus est caput Ecclesiæ. 66. 1

Christus non est membrum Ecclesiæ. 67. 1

Christus est caput hominum non tantum secundum animas, sed etiam secundum corpora. n. 4. Idem etiam dicit de corpore Christi. ibid.

Quomodo Christus ut caput vitam spirituales in sua membra diffundat. n. 6

Christus est caput Angelorum. n. 7

Quomodo vim capitis in eos exercent. 68. 8

Christus est caput vniuersi. n. 9

Quomodo vim capitis exercent in vniuersum. ibid.

Quomodo Christus sit propriè esse caput Ecclesiæ. 69. 12

Vide Mediator, Sacerdos.

Prædicationes de Christo.

An, & quo sensu Christus dici possit homo dominicus, homo deus. 97. 7

Omnia quæ conueniunt Filio hominis, possunt prædicari de Filio Dei, & contrà. 97. 8. Dua regula obseruanda in his prædicationibus. ibid.

Improprie sunt locutiones, Verbum est Christus.

Anima est Christus. Caro est Christus. Vita est mortua. 97. 9

Vera est, Deus factus est homo. 99. 14

Proprie non est vera, Homo factus est Deus. n. 15

An, & quo sensu Christus dici possit creatura. 100. 16

Vera non est, iste homo incepit esse. n. 17

Vera est, Christus ut homo est creatura. n. 18

Proprie falsa est, Christus ut homo est Deus. 98. 10 & 100. 19.

Item falsa est, Christus ut Deus, est homo, & mortuus &c. 101. 19

Improprie est, Christus ut hic homo, est Deus. ib.

Ambigua est, Christus ut homo, est hypostasis vel persona. n. 20

Quomodo Christus sit minor Patre. 131. 4

Communicatio.

Communicatio per Incarnationem, summa est tripliciter. 2. 3

Deus se communicat libere creaturis quadrupliciter. 3. 4

Incarnatio superat communicationem Beatorum. n. 5

Communicatio idiomatum.

Virum ea quæ conueniunt Filio hominis possint prædicari de Filio Dei, & contrà. 97. 8

Ea quæ conueniunt Filio hominis non prædicantur de natura diuina, nec contrà. n. 9

Christus non potest dici homo dominicus. n. 7

Hæc est vera & propria propositio, Deus factus est homo. 99. 14

Etiam hæc vera est, homo factus est Deus. n. 15

Hæc falsa est, Christus incepit esse. 100. 17

Ex vniione hypostatica non est consecuta talis idiomatice communicatio, ut caro Christi dicatur esse ubique. 98. 11.

Vide Christus, Prædicationes de Christo.

Cruce Christi.

Cruce Christi dupliciter consideratur. 160. 47

Vide Reliquiæ.

Deus.

Deus potuit multis modis sine Incarnatione nos saluare. 8. 23

Deus non agit necessario id omne quod est conuenientissimum. 9. 25

Deus necessario incarnatus est, posito quod vellet satisfactionem. n. 26

Deus tripliciter futura præseit. 15. 50

Quomodo Deus & homo est vnus Christus, sicut anima rationalis & caro vnus est homo. 22. 8

P p q

Quomodo

- Quomodo Deus sit unus cum omnibus Sanctis.* 23. 11
Hæc propositio est vera, Deus est homo, & homo est Deus. 95. 2
An Deus sumatur in hac propositione, Deus est homo, definite, an indeterminate. 96. 3
Hæc locutio, Deus est homo, est propria. n. 5
An hæc propositio, Deus est homo, sit in materia contingenti, an necessaria, n. 6. Item an hæc propositio sit per se, an per accidens. ibid.
Deipara.
Vnde Deipara contraxerit defectus corporalis. 89. 3
Quomodo meruerit ut esset Dei mater. 121. 30
Deipara adoratur latría per accidens, per se hyperdulia, eaque duplex ei debita. 160. 58
Dentes.
Dentes hypostaticè Verbo fuerunt uniti. 52. 17
Dependentia.
Dependentia humanitatis a Verbo improprie reducitur ad causam formalem. 27. 31
Determinatus.
Christus fuit dupliciter determinatus ad amorem boni & fugam mali. 131. 6
Vide Subiectus.
Dolor.
In Christo fuit dolor sensibilis. 93. 15
Dominium Dei.
Dominium Dei in actiones Christi non impedit perfectam satisfactionem. 116. 22
Donum.
In Christo fuerunt omnia dona Spiritus sancti. 60. 16
Dulia.
Quid sit dulia. 146. 2
Vide Adoratio.
Electio.
Non semper eligitur quid fini est propinquius. 16. 53.
Error.
Varij errores circa Incarnationem. 6. 14
Errores Indæorum circa Messiam. 8. 21
Errores Vbiquistarum. 21. 2. Et refelluntur. n. 5.
 & 98. 11.
Vide Hæres circa Christum.
Essentia Divina.
Essentia divina per se formaliter existit. 40. 21
Essentia divina potest immediate sustentare naturam humanam. 41. 26
Satis sit argumentis contrariis. n. 27
Eucharistia.
Eucharistia adoratur latría, species non nisi ut imagines. 157. 45
Existentia.
Humanitas Christi habet existentiam creatam. 102. 3
Existentia est ratio formalis per quam res est. ibid.
Fides.
In Christo non fuit fides. 60. 13
Habuit tamen fidei meritum. n. 14
In Christo fuit fides, ut est gratia gratis data. 61. 19
Filius Dei.
Fuit magis conueniens ut Filius assumeret naturam humanam, quam Pater vel Spiritus S. 44. 41
Filius Dei non assumpsit per sonam creatam. 47. 12
Filius Dei debuit assumere verum corpus, scilicet carnem & sanguinem. 49. 1. & 2
Conueniens fuit ut Filius Dei in natura humana assumeret defectus corporis. 88. 1. Sed non absolute necessario. n. 2
Quomodo Christus ut homo, sit vel non sit Filius Dei naturalis. 14. 9
Christus est Filius Dei naturalis. 140. 6
Explicatur filiatia naturalis, quia Christus ut homo, est Filius Dei, & Deus. 142. 9
Christus, quia homo, potest dici Filius naturalis totius Trinitatis. n. 10
Vide Verbum.
Fomes.
Quid sit fomes. 92. 9
Non fuit in Christo. ibid.
Per quid fomes sublati in Christo. n. 11
Impossibile est ut Verbi natura assumat cum fomite. n. 12
Futura.
Triplex præsens Deus futura. 15. 50
Gratia.
Gratia uniois quadrupliciter accipitur. 35. 76
Gratia uniois dupliciter est Christo naturalis. 36. 79.
Idem dicitur de gratia habituali. ibid.
In anima Christi fuit vera gratia sanctificans. 57. 2
Gratia est anima perfectio. ibid.
Gratia Christi fuit quid permanentis, & habitus supernaturalis. n. 3
Gratia habitualis Christi est eiusdem speciei atque nominis. 58. 5
Nulla vis creata potest producere gratiam. 84. 4
Varijs modis concurrunt Christi ad productionem gratiae. ibid.
Gratia Christi habet se instar proprietatis promerentis ex unione cum Verbo. 122. 33
In Christo fuerunt omnes gratia gratis data. 61. 19
Hæc gratia fuerunt in Christo per modum habitus. 62. 22
In Christo fuit gratia plenitudo. n. 23
Alius Christus sanctificatur per gratiam, alius per unionem. n. 24
Gratia plenitudo Christo est propria. 63. 25
Gratia plenitudo varie varijs tribuitur in Scripturis. ibid.
Quadrupliciter Christus est plenus gratia. n. 26
Gratia Christi absolute est finita. 65. 28. Aliquo tamen sensu dici potest infinita. n. 29
Gratia Christi augeri non poterat. 64. 30. & 33
Gratia & virtutes in Christo per Dei potentiam augeri possunt. n. 32
In Christo maior est gratia, quam in omnibus hominibus & Angelis simul. 65. 36
Gratia non habet se ut necessaria dispositio ad unionem hypostaticam. 66. 39
Imo nec ut dispositio omnino conueniens naturæ prior, sed potius ut posterior, tanquam ipsam unionem consequens. n. 40
Gratia Christi quæ est caput Ecclesiæ, est eadem cum habituali. 68. 10
Gratia capitis potissimum fundatur in unione hypostatica. 69. 11
Vide Christi Virtutes.
Generare.
Potentia generandi in Patre licet quodammodo exhaustiatur respectu communicationis naturalis, potest tamen se extendere ad communicationes inferiores. 44. 39
Habitus.
Christus habuit habitus supernaturales ad eliciendos actus supernaturales. 59. 9
Qualis habitus spei in eo fuerit. 60. 15
Christus non potuit assumere habitus vitiosos. 91. 7
Hæreses & errores circa Christum.
Varij errores circa Incarnationem Christi. 6. 14
Arius & Apollinaris negant in Christo esse Animam, sed Verbum eius locum explere. 52. 19. Refutatur. ibid.
 Calvinus

Calvinus negat Christum meruisse gloriam corporis, & nominis exaltationem. 123.35
 Calvinista dicunt Christum quatenus Deus est, esse Sacerdotem, humanitatem autem esse hostiam. 136.5
 Ebionis errores. 23.10. Qui & refelluntur. n.11
 Eutychetis errores. 21. 2. refelluntur. n.4
 Lutherani volunt proprietates diuinæ naturæ communicari humanitati in abstracto. 98.10
 Monothelita dicunt in Christo tantum esse unam operationem & voluntatem. 103.1. & 103.10
 Nestorius volunt in Christo duas esse personas. 23.10.
 Item 97.8. Item 146.4.
 Origenis error circa animam Christi. 54.4
 Idem putat Christum redemisse Angelos. 124.38
 Petrus Abailardus negauit in Christo fuisse donum Timothei. 60.16
 Hæretici affirmantes Christum non habuisse verum corpus, sed phantasiam corporis. 49.1
 Valentinus aliq., negant Filium Dei debuisse assumere corpus terrenum. 49.2
 Vbiquistarum errores circa præsentiam Christi. 21.27
 Refelluntur. ibid. Quo sensu Christus possit dici esse vbique. 99.13
 Duo errores hæreticorum de Mediatore Christo. 163.1
 Hebdomas.
 Quid in sacra Scriptura significetur per hebdomades. 6.16
 Homo.
 Cur homo sit redemptus, & non Angelus. 48
 Homo dicitur uniuersus de Deo & de Paulo. 56.4
 Quidquid dicitur de homine essentialiter vel necessario, & quidquid dicitur de hoc homine, etiam accidentaliter, dicitur quoque de Filio Dei, & Deo. 97.8
 Non omnia quæ conueniunt filio hominis, possunt dici de natura diuina; vel contra, n.9
 Humanitas Christi.
 Quomodo humanitas sit templum Verbi. 24.16
 Quomodo sit habitus Verbi. ibid.
 Vna humanitas à pluribus personis assumpta haberet diuersum esse personale à singulis. 43.35
 Humanitas una si existeret in duobus locis, posset in vno loco habere propriam personalitatem, & in altero esse in persona Verbi. 48.16
 Ordine intentionis prius naturæ assumpta est tota humanitas, quam anima vel corpus. 55.9
 Humanitas cooperata est ad miracula ut causa effectiue applicans vim diuinam. 84.n.6
 Humanitas Christi adoratur eadem latrâ quæ filius Dei, est secundario. 147.5
 Plura de adoranda humanitate, vide verbū Adoratio.

Hypostasis.

Ratio hypostatica non necessario sequitur ex natura in ipso momento creationis nostræ. 45.3
 Si Deus assumeret naturam irrationalem, hoc compositum esset hypostasis. 46.5
 Vide Persona Diuina.

Ignis.

Ignis corporeus quomodo agat in Spiritus. 87.15
 Vide quæ dicta sunt in tractatu de Purgatorio. cap.1. dub.1. Item quæ diximus lib.13. de Perfectionibus diuinis. cap.24. n.134

Ignorantia.

Quid sit ignorantia. 93.13.
 In Christo ea non fuit. ibid.

Imago.

An imago Christi adoranda sit adoratione latræ. 151.21

Licitus est vsus imaginum Christi & Sanctorum & Sanctissime Trinitatis. 152.23
 Vtilitates sacrarum imaginum. n.24
 Imago non debet rem formaliter representare ut est in se. 153.26
 Exponitur præceptum, Non facies tibi sculpile. n.27
 Quomodo nefas est imaginem Deo ponere. 154.28
 Imagines sacre rectè ponuntur in Ecclesijs. n.29
 Antiquissimus vsus imaginum in templis. ibid.
 Earumq; expositarum vtilitates. ibid.
 Cur Concilium Elbertinum vetuit pingi imagines in pariete. n.30
 Imagines sacre veneranda sunt. 155.31
 Sententia varia hæreticorum. ibid.
 Honor imaginis transit in prototypum. n.32
 Hostes imaginum suæ impij, defensores Sancti. ibid.
 Imagines secluso exemplari non sunt capaces adorationis. 157.38
 Imago adoratur propter exemplar, sicut proximus diligitur propter Deum. 159.43
 Cum adoratur imago, semper adoratur prototypum. n.44
 Imagines per accidens adorantur latrâ vel dulci: non tamen dicuntur improprie adorari. n.45
 Imagines non sunt capaces orationis, sacrificij, laudis, nec oblationis. 160.46

Incarnatio.

Incarnationis diuersa nomina. 1.4
 Hoc mysterium conuenientissime dicitur Incarnatio. 2.5
 Incarnatio præstat ceteris Theologiæ partibus, & Christianis solū nota. 2.7. & 8
 Incarnatio superat communicationem Dei cum Beati. 3.5
 In Incarnatione maxime relucet iustitia diuina & cetera virtutes. 4.9
 Incarnatio non potest demonstrari ab illo intellectu esse possibilis. 5.11
 Incarnatio, supposita fide, ratione naturali possibilis ostendi potest. n.13
 Incarnationem factam esse probatur contra Iudeos. 6.15
 Incarnatio ad nostram salutem absolue non fuit necessaria. 8.23
 Incarnatio non erat futura, si Adam non peccasset. 12.39
 Incarnatio est quædam Dei humilitatio. 16.52
 Incarnatio præcipue facta est ob humanam necessitatem. ibid.
 An Incarnatio sit bonum occasionatum. n.53
 Incarnatio sine pacto non faceret opera Christi esse meritoria. 110.4
 Incarnatio est vniuersalis causa nostra prædestinationis. 129.54

Incarnationis conuenientia.

Seposita redemptione generis humani, Deum incarnari conueniens fuit diuinæ bonitati, perfectioni vniuersi, & humanæ naturæ. 2.2. & seq.
 Post peccatum non fuit modus conuenientior redimendi generis humani ipsa Dei incarnatione. 4.9
 Deus non necessario agit quod est conuenientissimū. 9.29
 Incarnatio non est facta quia est conueniens diuinæ bonitati, sed magis ob necessitatem humanam. 16.52
 Non erat conueniens ut Christus assumeret carnem ante peccatum. 19.67
 Nec etiam ut assumeret carnem statim post peccatum Adæ. ibid.
 Non debuit differri vsque ad finem mundi. 20.68
 Conueniens fuit ut Filius Dei assumeret naturam humanam ex stirpe Adæ. 49.20
 Vide Christus.

- Incommunicabilitas.**
 Unde oriatur incommunicabilitas in persona creata. 42. 28
 Incommunicabilitas persona creata tollitur per assumptionem ad naturam divinam. ibid.
Inimicitia.
 Christi natura secundum se erat capax inimicitie diuina. 131. 6
Instrumentum.
 Quid sit instrumentum. 85. 8
 Quomodo humanitas Christi fuit instrumentum diuinae virtutis ad miracula perpetranda. ibid.
 Actio instrumenti est praua & distincta ab actione principalis agentis. 87. 14
Ira.
 In Christo fuit ira. 95. 23
Iustificatio, Iustus.
 Iustificatio creatura ex similitudine dicitur adoptatio. 140. 2
 Omnis iustus dicitur filius adoptiuus Dei. ibid. n. 5
Iustitia.
 Interdum Deum, & puram creaturam non potest dari obligatio perfecta iustitie. 119. 25
Latria.
 Quid sit latria. 146. 2
 Minor latria potest Christo tribui sine detrimento honoris summi. 149. 13.
 An Christo debeat latria ob beneficium adorationis. ibid.
 Vide Adoratio.
Liberum arbitrium.
 In quo consistat libertas arbitrii. 104. 5
 Libertas ad peccatum est imperfectio. ibid.
 Christus fuit liber in actionibus quas obivit pro nostra salute. ibid. n. 6
 Christus liberè præceptum in primo instanti quo proponebatur, accepit. 105. 8
 Quo sensu potuit non acceptare. 106. 8
 Cur potius omnes Christi actiones sint liberae, quam non. 109. 2
 Vide Præceptum.
Lucifer.
 Lucifer est caput omnium malorum, & quo sensu. 69. 15
 Non habet in eos perfectam potestatem quamdiu sunt in via. ibid. n. 17
Matrimonium.
Matrimonium significat duplicem coniunctionem Christi cum Ecclesia. 15. 48
Mediator.
 Dupliciter aliquis dicitur mediator. 163. 1
 Duo errores hæreticorum de mediatore Christo. ibid.
 Ratio perfecti mediatoris est propria persona diuina, quæ est Christus homo. ibid. n. 2
 Non tamen fuit mediator nisi secundum naturam humanam. ibid. n. 3
 Officium mediatoris includit ordinem ad alterum naturam vel supposito distinctum. ibid. n. 3
 Actiones mediatoris. 164. 4
 Alii sunt mediatores, sed inferiori modo. ibid. n. 5
 Vide Sacerdos.
Melchisedech.
 Hæreses de Melchisedech. 136. 11
 Quis fuerit Melchisedech. 137. 11
 Fuit verus sacerdos. ibid.
 Sacerdotium ipsius representat Sacerdotium Christi. ibid. n. 12
- Messias.**
 Messiam venisse probatur contra Iudæos. 6. 15
 Iudæi duplicem fingunt Messiam. 7. 19
 Messias est verus Deus. ibid. n. 20
 Errores Iudæorum circa Messiam. 8. 22
Merita.
 Nulla creatura potuit de condigno mereri Christi incarnationem. 36. 78
 Sancti Patres non meruerunt de condigno Christi incarnationem, sed tantum de congruo eius impletionem. 121. 30
 Quomodo meruerit Abraham ut ex semine suo Christus nasceretur, & Despara ut esset mater Dei. ibid.
 Quomodo nos mereamur gratia & natura conseruationem. 120. 28
Merita Christi.
 Christus verè & propriè meruit. 109. 4
 Conditiones ad meritum requisite. ibid.
 Incarnatio sine pacto non faceret Christi opera esse meritoria. 110. 5
 Christus poterat mereri sine gratia habituali. 58. 4.
 & 110. 6. Gratia tamen habitualis erat necessaria ad maiorem perfectionem. ibid.
 Poterat absolute mereri per operam naturalia. ibid. n. 7
 Non meruit per voluntatem diuinam. 111. 8. Sed per actus liberos humanitatis. ibid. Non verò per beatificos. ibid. n. 9. An & quomodo Christus meruerit per amorem Dei. ibid.
 Meruit primo instanti sue conceptionis. ibid. n. 10. Toto etiam tempore vite: imò in ultimo vite instanti. Non tamen in ipsa morte. 112. 10. & 11
Valor meritorum Christi.
 Opera Christi sunt infiniti pretij in ratione meriti. 113. 13
 Merita Christi sufficiunt pro quantumuis multis & grauibus peccatis. ibid.
 Merita Christi non sunt destinata ad effectum simpliciter infinitum. ibid. n. 14
 Omnia Christi merita habent rationem vnius integri meriti respectu nostre redemptionis. 114. 17
 Omnia Christi opera non habent plus meriti intensiue, quam vnum. ibid.
 An Christi meritis reddi possit æquale meritum. 115. 18
 In Christi meritis fuit perfecta iustitia. 118. 25. Conditiones perfectæ iustitie. 115. 20. Ea ostenduntur in esse Christi operibus. 116. 22. & seq.
 Aliter meritum crescit ex dignitate persona merentis, aliter iniuria ex dignitate persona offensa. n. 21
Quid sibi Christus meruerit.
 Christus non potuit mereri suam incarnationem seu unionem hypostaticam. 36. 78. & 119. 26. Nec prædestinationem unionis hypostaticæ. ibid. n. 27. Nec primam unionis hypostaticæ collationem. 120. 28. Sed meruit eius continuationem. ibid. Et resurrectionem huius unionis post mortem. ibid. Et eiusdem innumerabiles quasi replicationes in Eucharistia. ibid.
 An Christus potuerit sibi mereri dona gratia habitualia. 121. 31
 An gloriam animæ. ibid.
 Probabile est Christum de factò meruisse gratiam & gloriam animæ. Probabilius tamen id negatur. ibid. n. 32. & 33. & 34
 Christus meruit gloriam sui corporis. 123. 35
 Item meruit suam resurrectionem, & ablationem omnis trisitie. ibid.
 Meruit nominis sui sublimitatē & celebritatē. 124. 36
 Item testimonia & signa quibus Pater illum illustrauit. ibid.
 Item

- Item dignitatem Regis & Capituli. ibid.
 Quid nobis Christus meruerit. ibid.
 Merita Christi sunt veluti causa vniuersalis nostræ salutis. 115. 18
 Merita Christi non applicantur nobis nisi per Sacramenta, vel ratione nostræ cooperationis. ibid. n. 19
 Merita Christi magis Deo placent, quam creature peccata displicent. 116. 21
 Christus meruit nobis omnem dispositionem remotam & propinquam ad iustificationem. 126. 41
 Hinc dicitur ostium. ibid.
 Satisfecit pro culpa omnium hominum, & meruit illarum remissionem. 126. 43
 Meruit remissionem pœne æternæ. 127. 43
 Meruit remissionem venialium, & pœne respondentis. ibid. n. 45
 Meruit primam gratiam hominibus post lapsum Adæ. ibid.
 Meruit nobis meritum suorum applicationem. ibid. n. 47
 Meruit nobis auxilium præueniens & concomitans. 128. 48
 Item augmentum gratiæ & gloriæ. ibid.
 Meruit nobis nostra merita itaq; tripliciter, veluti causa vniuersalis omnium bonorum nostrorum operum. ibid. n. 48. & 49
 Meruit nobis perseverantiam. ibid. n. 50
 Non meruit Adam primam gratiam. 128. 51
 Neque meruit voluntatem illam, qua Deus statuit reparare hominem lapsum. 129. 52
 Meruit tamen nobis nostram prædestinationem. ibid. n. 53. & 34.
 Merita Christi respectu gratiæ data Patribus, non habent rationem meritum, sed futura solutionis. 120. 29
 Miracula.
 Vis perpetranda miracula non est qualitas inherens humanitati Christi. 83. 3
 Diuinitas humanitati assistit ad miracula. 84. 5
 Hac assistentia humanitati debita est. ibid.
 Humanitas cooperata est ad miracula ut causa effectiue applicans vim diuinam. ibid. n. 6.
 Sanctorum miracula non fuerunt auctoritatiue perpetrata. 85. 7
 Humana natura in Christo operata est ut instrumentum Verbi. ibid. n. 8
 Modus.
 Modi an & qui suppleri possunt. 28. 35
 Modus vnus rei non potest rem aliam modificare. 37. 4
 Motus.
 Christus non potuit assumere motus primo primos. 92. 9
 Motus inordinati in Christo fuissent peccata. ibid. n. 10
 Mortalis.
 Mortalis & immortalis an & quo sensu sint contradictoria. 97. 8
 Natura diuina & humana.
In Christo est integra natura diuina & humana. 21. 3
 Humana natura in Christo semper mansit integra. ibid. n. 5
 Natura humana immediate unita est substantiæ Verbi. 27. 19
 Natura diuina & humana unita sunt in eadem substantiâ. ibid. n. 30
 Natura humana quo sensu dicatur esse in Verbo. 28. 32
 Natura humana habet in Verbo sublimiorem essendi modum, quam haberet si in seipsa existeret. ibid. n. 33
 Natura humana quomodo se haberet si a Verbo dimitteretur. ibid. n. 36
 Natura humana non est violenter in talis statu. ibid. n. 37
 Natura humana non accident aliter, sed substantialiter Verbo unita est. 31. 57
 Quomodo natura indiuidua sit incommunicabilis. 35. 2
 Quo sensu dici possit, quod natura diuina assumpsit humanam. 38. 8
 Natura humana magis est assumptibilis a Filio Dei, quam quævis alia. 45. 1
 Quævis natura potest a diuina persona assumi. ibid. n. 3
 Variorum circa hoc sententia. ibid. n. 2
 Natura personata assumi non potest. 47. 14
 Natura humana non est assumpta mediante gratia, sed tantum gratuita Dei voluntate. 56. 15
 Natura humana in Christo ad miracula cooperata est ut Verbi instrumentum. 85. 8
 Et quomodo dici possit instrumentum diuinæ virtutis. ibid.
 Non tamen effectiue influxit in miracula per modum instrumenti. ibid. n. 9
 Nec se habuit per modum potentie obedientialis. 86. 10
 Natura humana Christi est plusquam causa moralis miraculorum. 87. 16
 Natura humana recte dicitur prædestinata ad unionem hypostaticam. 143. 4
 Natura irrationalis.
 Quomodo natura irrationalis possit hypostaticè assumi, & eleuari ad esse diuinum. 45. 3. & 46. 6
 Natura irrationalis potest esse capax unionis hypostaticæ, quamuis non sit capax unionis cum Deo per operationem. ibid.
 Obiectum.
Obiectum Incarnationis est Christus Deus & homo. 1. 1
 Operatio, opera.
 In Christo sunt due operationes. 108. 1
 Monothelita contrarium opinantur. ibid.
 Quid operatio humana. 109. 1
 In Christo tantum est una operatio humana. ibid.
 Cur omnes Christi operationes sint liberae, non vero nostre. ibid.
 Quomodo visio & amor beatificus sint actiones humane. ibid.
 Operatio Christi sibi & alijs meritoria. ibid. n. 3
 Opera Christi naturalia quomodo ad gratiam essent meritoria. 111. 7
 Omnia opera Christi non habent plus meriti intensiue quam vnum. 114. 17
 Bonitas operum Christi habet se instar materie. ibid.
 Vide Actus, Actiones.
 Oratio.
 Christus in hac vita & pro se & pro nobis Patrem, adeoque totam Trinitatem orauit. 133. 1
 Non orauit per partem sensitiuam. ibid.
 Varia convenientia cum orationis. ibid. n. 2
 Eius sanguis clamat pro nobis. 134. 3
 Etiam nunc pro nobis orat in celo. n. 3
 Et quidem proprio actu orationis. n. 4
 An liceat dicere, Christe ora pro nobis. n. 6
 Pœnitentia.
Efficacia pœnitentiæ oritur ex passione Christi. 10. 33.
 An & qua pœnitentia fuerit in Christo. 58. 8
 Qualis virtus est pœnitentiæ. ibid.
 Passibilis.
 Anima Christi dupliciter fuit passibilis. 93. 14
 Pater & Spiritus sanctus.
 Pater & Spiritus sanctus singulari modo sunt in Christo homine. 49. 19
 Cur

- Cur Pater tantum possit unum filium generare. 43. 39
 Peccatum.
 Non decebat peccatum à Deo liberaliter remitti. 4. 10
 Peccati gravitas crescit ex dignitate offensi. 10. 29
 In peccato Ada duplex est infinitudo. n. 30
 Malitia peccati est comparative infinita. n. 32
 Peccata omnia non sunt æque gravia. n. 34
 Remissio peccati mortalis requirit meritum absolute infinitum. 113. 14
 In Christo nullum fuit peccatum. 89. 1
 Christi humanitas nullo modo potest peccare. 90. 2
 Deo nequidem per communicationem idiomatum tribui potest peccatum. n. 3
 Permissio peccati non est bona in natura assumpta. n. 4
 Non potuit Deus assumere naturam peccato infestam. 91. 6
 Cur potius peccari possit cum gratia habituali, quam cum unione hypostatica. n. 8
 Persona, Persona divina, Hypostasis.
 In Christo tantum est una persona. 23. 11
 Persona Christi est increata. 24. 15
 Unio Verbi facta est in hypostasi. 25. 20
 An sit differentia inter hypostasim & personam. ibid.
 Ratio persona non consistit in negationibus, & ea sententia explicatur. 25. & 26. 21
 Explicatur sententia constituens rationem persone in postremo natura superaddito, & ea sententia est verior. 26. 22
 Proponitur opinio Caietani. ibid.
 Ratio hypostatica est modus existendi per se. n. 24
 Personalitas est complementum substantiale ipsius nature. 27. 28
 Persona Verbi non est forma humanitatis. 27. 31
 Persona Christi est virtute duplex. 30. 48
 Persona est incommunicabilis pluribus personis, non tamen pluribus naturis. 37. 2
 Persona creata non potest alienam naturam naturaliter assumere. n. 3
 Nec etiam supernaturaliter, ita ut suam hypostaticam unionem immediate communicet. n. 4
 Persona Verbi non est modus. n. 5
 Persona creata alienam naturam potest divinitus assumere terminando illam mediante sua natura. n. 6
 Cur potius una persona divini uniat sine alia per unionem hypostaticam, quam per gratiam. 40. 18
 Una persona potest assumere naturam humanam sine alia quoad ad terminum unionis attinet, non autem quoad ad effectum ipsius assumptionis. 42. 29
 Quilibet persona potuit naturam humanam assumere. n. 30
 Plures persone possunt eandem naturam humanam assumere. n. 31
 Satisfit argumentis contrariis. n. 32. & 33. 6.
 An in casu erunt plures vel unus tantum homo. 43. 37
 Una persona potest assumere duas naturas. n. 38
 An tunc sint futuri plures homines. 44. 40
 Persona creata assumi non potest. 47. 13
 Si una humanitas esset in duobus locis, posset in uno habere propriam personam, in alio esse in Verbo. 48. 16
 Persona divina improprie tantum assumpsit humanem. 48. 17
 Personæ operantis dignitas.
 Dignitas operantis est veluti forma dans esse merito. 113. 13
 Persona operans secundum totam suam dignitatem influit in actum. 114. 15
 Dignitas persone in tantum arguit meritum, in quantum ipsa in opus influit. ibid.
- Aliter persona est infinita, aliter meritum. ibid.
 Aliter meritum crescit ex dignitate persone merentis, aliter iniuria ex dignitate persone offensa. 116. 12
 Pontifex.
 Pontifex est caput Ecclesie diversimodè à Christo. 69. 13
 Potentia Obedientialis.
 Non datur potentia obedientialis activa ad quilibet. 86. 10
 Præceptum.
 Christus liberè acceptavit præceptum in primo instanti quo proponebatur. 105. 8
 Christus habuit peculiariora præcepta; vt, docendi & redimendi homines. 131. 7
 Varia causa cur Christo imposita sunt præcepta. 132. 8
 Singule actiones Christo non fuerunt præcepta. n. 9
 Præceptum moriendi fuit positivum, non naturale, vt quidam censent. n. 10
 Nulli legi humana suberat, neque Evangelica, neque Moysaica. n. 11
 Quomodo Christus legem implevit. 133. 11
 Vide liberum arbitrium.
 Prædestinatio.
 Angeli & primi homines fuerunt prædestinati secundum naturam & dona supernaturalia prius ratione quam incarnatione. 17. 56
 Voluntas permittendi peccatum & prædestinatio Christi sunt simul. n. 57
 Prædestinatio Christi prior est prædestinatione hominum. n. 58
 Quomodo homines dicantur prædestinati ad salutem in statu innocentia. 18. 59
 Angeli independentè à Christo sunt prædestinati. n. 6.
 Prædestinatio quorundam certorum hominum est ex meritis Christi. 129. 53
 Prædestinatio nostra est secundum propositum Dei & gratiam Christi. n. 54
 Non est necesse vt prædestinemur ex peculiari oblatione meritorum Christi pro nobis. ibid. Aliqui tamen sic sunt prædestinati. 130. 54
 Christus verè & proprie est prædestinatus. 142. 1
 Verbum Dei non potest dici absolute prædestinatum. 143. 2
 Quod obiectum prædestinationis Christi. ibid.
 Acceptio vocis Prædestinatus, Prædestinatio. n. 3
 Humana natura rectè dicitur prædestinata ad unionem hypostaticam. n. 4
 Christus proprie est prædestinatus ad gratiam, gloriam &c. ibid.
 Christus formaliter vt homo, potest dici prædestinatus vt sit filius Dei naturalis. 144. 6
 Christi prædestinatio est exemplar nostra prædestinationis. n. 9
 In quo consistat conformitas prædestinatorum cum imagine filii Dei. ibid.
 Christus est causa meritoria, exemplaris & finalis nostra prædestinationis. 145. 12
 Præsentia.
 Potest una res alteri intimè esse præsens, idque varijs modis. 37. 6
 Prophetia.
 Christus verè fuit Propheta. 61. 20
 Satisfit sententia contraria argumentis. 62. 20
 Prophetia in Christo non est distincta à scientia infusa vel beatifica. ibid.
 Redemptor.
 Christus non redemit Angelos, neque pro his mortuus est. 124. 38
 Neque gratiam ullam ipsis contulit. n. 39
 Quomodo

Quomodo sit verè & propriè redemptor hominum.

Vide Christus. Incarnatio. Meritum Christi.

Satisfactio.

Reliquiæ.

Quid nomine Reliquiarum intelligatur. 160. 47

Hostes Reliquiarum. ibid.

Eas colendas esse, de fide est. n. 48

Nulla sunt altaria in quibus ab initio non fuerunt Reliquiæ. ibid.

Utilitas & præstantia reliquiarum. 161. 48

Sunt colenda latrâ vel dulia non per se, sed per ecclesiam. n. 49

Reliquiæ quod magis sunt conunctæ Deo vel sanctis, eo sunt excellentiores. ibid.

Quo sensu clavi, lanceæ & omnes res mundi adorari possunt. 162. 57

Vide Adoratio. Crux. Imago.

Rex, Regum.

Christus quâ Dens, est rex universorum. 138. 19

Christus quâ homo, non fuit rex Iudææ titulo hereditario. ibid.

Nec ut homo fuit rex alienius ditionis. 139. 19

Tamen ut homo habuit potestatem indirectam super omnia regna. n. 20

Imò & potestatem excellentiæ in omnia regna habuit directe. ibid.

Sacerdos.

Christus verè & propriè est Sacerdos. 135. 1

Munus Sacerdotis. ib. Præcipuum eius munus est sacrificium. n. 2

Per Sacerdotem qualis occiso hostia fieri debeat. n. 4

Christus est Sacerdos ut homo. 136. 5. Et totus Christus est victima. ibid.

Fuit Sacerdos ab initio conceptionis. n. 6.

Effectus Sacerdotij Christi est expiatio peccatorum. n. 8

Aliqui alij effectus etiam ad Christum pertinerant. n. 9

Sacerdotium Christi æternum quadrupliciter. n. 10

Christus est Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. n. 11

Non autem secundum ordinem Aaron. 138. 15

Quam potestatem habuit Christus ratione supremi sacerdotij. n. 16

Thomas VValdensis ait Christum esse Sacerdotem Leviticum. 138. 15

Vide Mediator.

Sacramenta.

Quo sensu Sacramenta dicuntur à Patribus fluxisse è latere Christi. 112. 12

Sacrificium.

Sacrificium est proprium Sacerdotis. 135. 2.

Nomen Sacrificij latè & strictè accipitur. ibid.

Sacrificium publicum propriè Christo convenit. n. 3

Sancti.

Sancti colendi sunt aliqua adoratione, quæ sit excellentior honore civili. 149. 15

Excellentia ob quas Sancti adorandi sunt. 150. 15

Cultus Sanctis debitus est religiosus, & dicitur Dulia. n. 16

Sancti viuentes coli possunt cultu religioso. 151. 20

Vide Adoratio.

Sanguis.

Sanguis immediatè à Verbo fuit assumptus. 50. 6

Referuntur aliorum sententia. n. 5

Sanguis Christi infiniti fuit pretij. n. 6

Sanguis est pars sacrificij. n. 8

Eius potatio est necessaria ad vitam æternam. ibid.

Sanguis est pars corporis. 51. 10

Quomodo clamet Christi sanguis. 134. 3

Satisfactio.

Satisfactio pro homine non fuit Christo iniuriosa. 4. 10

Nec in ea fuit prodigalitas. ibid.

Nulla pura creatura potest satisfacere pro peccatis. 9. 26 & 10. 31

Conditiones requiritæ ad satisfactionem. n. 27

Creatura ornata gratia potest imperfectè, sed non ad æqualitatem satisfacere. n. 28

Christus perfectè satisfacit pro homine lapsò. 11. 35

Satisfactio Christi est infinita. 113. 13

Christus satisfacit ut Deus-homo. 116. 21

Christus satisfacit ex sibi debitis & naturalibus. 117. 22

Diversimodè est debitor & satisfactor. ibid.

Pro iniuria in proximum semper Deo est satisfaciendum. 118. 24

Christi satisfactio est secundum perfectam iustitiam. n. 25

Satisfactio Christi fuit ex charitate & obedientia & ex virtute iustitiæ. ibid.

Christus satisfacit pro culpis omnium hominum. 126. 43. &c. Vide Redemptor.

Scientia Christi in communi.

Christus habuit scientiam creatam. 70. 1

Anima Christi nihil cognoscit per scientiam increatam. ibid. 2

Scientia Christi fuit planè certa & evidens. ibid. 3

Scientiam beatificam Christus habuit ab initio conceptionis. n. 4

Duplex datur scientia infusa, quam utramque Christus habuit. 71. 8

Scientia beata animæ Christi.

Anima Christi non comprehendit essentiam diuinam. 73. 2

Anima Christi non nouit omnia, quæ sunt in potentia Dei. 74. 4

Scientia visionis nouit omnia futura libera, saltem usque ad diem iudicij. n. 5

Cognoscit etiam futura creatura irrationalis. n. 6

Non tamen futura post diem iudicij. ibid.

Triplex Anima Christi hæc cognoscit in Verbo. 75. 8

Explicatur quo sensu Christus ignoret diem iudicij. n. 9

Cognoscit etiam omnia possibilia quæ sunt in potentia creaturæ: imò multa soli Deo tantum possibilia. n. 10

Non cognoscit Christus actu infinita, sed tantum in potentia. n. 11

Anima Christi clariùs videt diuinam essentiam, quam ulla alia creatura. 76. 13

Scientia per se infusa Animæ Christi.

Christus habuit scientiam per se infusam ab initio conceptionis. 71. 8

Per hanc scientiam cognouit omnia naturalia & supernaturalia quæ Angeli norunt per scientiam naturalem. 76. n. 2

Per eandem clarè & intuitiue cognouit omnia spiritualia. 77. 4

Per hanc cognouit cordium cogitationes. n. 9

Per hanc cognouit euidenter ea quæ ad diuinam naturam & Personarum distinctionem spectant; non tamen intuitiue. 78. 10

Irem mysterium Sanctissimæ Trinitatis, idque etiam multis alijs modis cognouit. n. 11. & 12

Cognouit etiam per hanc futura contingentia. n. 13. Nō tamen intuitiue. 79. 14. sed abstractiue, eaque in testimonio diuino, vel forte in visione beatifica. n. 15

Christus hæc scientia uti potuit, non conuertendo se ad phantasmata. n. 16

Potuit tamen phantasmata ad eam applicare. n. 18

Hæc scientia non fuit discursus. n. 19

112

Hæc scientia fuit perfectior in Christo scientiâ Ange-
licâ. 80. 20

Hæc scientia in Christo fuit habitualis. n. 22

Hæc scientia infusa fuit distincta secundum multas spe-
cies intelligibiles. n. 23

Species hæc fuerunt perfectiores & vniuersaliores quam
supremi Angeli. n. 24

Lumen scientiæ infusa est vnicus & vnus numero habi-
tus. 81. 25

Scientia infusa non habet vnum, sed successiue plures di-
stinctos numero vel specie actus: simul tamen habet
vnum actum perfectum vni speciei intelligibili ad-
equatum. n. 26

Lumen scientiæ infusa non differt à lumine gloriæ. n. 27

Scientia per accidens infusa Animæ Christi.

Christus habuit scientiam infusam per accidens. 71. 8

& 72. 11.

Fuit hæc illi à Deo infusa ab initio conceptionis. n. 12

Per hanc cognouit omnia quæ naturaliter possunt cog-
nosci. 82. 1

Imò substantias supernaturales. ibid.

Cognouit naturas rerum sub conceptu proprio nude es-
sentiæ. n. 2

Christus non profecit in hac scientiâ secundum habitum
n. 3. Sed solum secundum exercitium, ostensionem

& experientialiter. ibid.

Christus ab homine nihil didicit. n. 4. nec ab Ange-
licis. n. 5

Quomodo tamē ab Angelo sit in hortu confortatus. ibid.

Seruus.

Seruus dicitur tripliciter. 130. 2

Quo sensu Christus possit dici seruus. ibid.

Quo sensu possit Christus dici Minor Patre. 131. 4

Spes.

An & qualis in Christo fuerit spes. 60. 15

Qualis spes habitus. ibid.

Subsistentia. Vide Persona.

In Deo præter tres subsistentias relatiuas realiter inter se
distinctas, est alia absoluta & essentialis à relatiuis
ratione distincta. 40. 21

Subsistentia relatiua substantialiter vniuntur diuinita-
ti. 41. 22

Subsistentia Dei absoluta potest immediate terminare na-
turam humanam. n. 23

Subiectus.

Christus Patri fuit subiectus secundum bonitatem, ser-
uitutem & obedientiam. 130. 11

Christus subiectus erat legi naturali. 131. 6

Non suberat legi humane, nec Euangelicæ, nec Mosai-
cæ. 132. 1

Christus sibi ipsi non fuit subiectus, nec id potest di-
ci. 133. 12

Terminare, Terminus.

Is terminandi creaturam, non expletur per vnâ
naturam assumptam. 43. 38

Terminatio necessaria in Deo se totam expendit, secus
ex de libera erga creaturas. 43. 39

Terminatio necessaria in Deo, & terminatio libera sunt
diuersi ordinis. 44. 39

Accidens separatim potest à Deo terminari. 47. 10

Vide Verbum diuinum, Persona, Assumptio.

Timor.

In Christo fuit donum Timoris. 60. 16

Quid per hunc timorem intelligatur. n. 17

In Christo fuit Timor. 94. 21

Timor voluntarius non repugnat fortitudini. ibid.

In quo consistat ratio timoris. 95. 21

Tristitia.

Christus habuit tristitiam in appetitu sensitiuo. 93. 16

Habuit etiam in voluntate rationali. n. 17

Quomodo Tristitia cum summo gaudio consistat. n. 18.

& 93. 20.

Tristitia in parte superiori non fuit Christo inuolunta-
ria. 94. 19

Vbiuitas.

Vbiuitas. Biquisitarum errores. 21. 27. Reselluntur. ibid.

Esse vbiue creatura est incommunicabile. 98. 11

Quo sensu possit Christus dici esse vbiue. 99. 13

Virtus.

Virtutes non effluunt realiter à gratiâ. 58. 7

Christus indigebat habitibus supernaturalibus ad elici-
dos actus supernaturales. 59. 9

In Christo fuerunt omnes virtutes naturales. n. 10.

Christus exercuit actus virtutum naturalium. ibid.

Christus in primo instanti suæ conceptionis habuit vsum
rationis. 73. 18

Christus virtutes naturales à principio conceptionis ha-
buit infusas. n. 11

In primo instanti conceptionis non elicit omnes actus vir-
tutum naturalium. n. 12

Quomodo eas habuit à seipso. 60. 12

Hæc non creuerunt in eo successu temporis. ibid.

In Christo fuerunt omnes gratiæ gratis date. 61. 19

Fuit in eo omnis gratiæ plenitudo. 62. 23

Christus quomodo profecerit. 63. 36

Christus ab initio suæ conceptionis habuit omnem gratiæ
perfectionem. n. 35

Verbum Diuinum.

Quid sit Verbum diuinum carnem fieri. 22. 6

Verbum non est forma corporis Christi. n. 7.

Quomodo Verbum dicitur incarnatum à Nestorio. 24. 13

Eiusdem opinio resutatur. ibid.

Persona Verbi non est forma humanitatis. 27. 31

Verbum qua denominatione dicatur homo. 28. 34

Verbum est vnitum, non assumptum. 34. 69

Verbum propriissime & immediate assumpsit naturam
humanam. 38. 8

Solum Verbum terminat naturam humanam, non tamē
per aliquid commune toti Trinitati. n. 10. & 11

Proponeitur sententia Durandi & Thomistarum. n. 9.

Verbum terminat naturam creatam per proprietatem
relatiuam. 39. 14

Satisfit argumentis aliorum. 39. 15. & seq.

Verbum non assumpsit naturam humanam abstractam
ab omnibus indiuiduis. 48. 18

Nec etiam debuit assumere eam in omnibus indiui-
duis. n. 19

Conueniens fuit vt Verbum assumeret humanam natu-
ram ex stirpe Adami. 49. 20

Verbum assumpsit animam. 52. 19. & intellectum. 53. 20

Visio Beatifica.

Visio beatifica comprehendere non potest, non visâ essen-
tiâ. 77. 8.

Beati tripliciter vident suam visionem beatificam. n. 7

Visio beatifica & amor, quomodo sint actiones huma-
næ. 109. 2

Voluntas diuina.

Voluntas diuina exhauritur in amorem quo se amat.
Potest tamen semper plures & plures amare creatu-
ras. 44. 39

Absoluta Christi voluntas semper fuit efficax. 88. 19

In Christo fuerunt due voluntates. 103. 2.

Circa eas hereticorum errores. n. 1

In Christo fuit voluntas naturalis, & rationalis. 104. 4

Triplex conformitas voluntatis diuinæ & humanæ. 107. 11

Voluntas

<i>Voluntas Christi absoluta semper fuit conformis diuine in formali & materiali.</i>	n. 12	<i>An hæc vnio omnium vnionum sit maxima.</i>	n. 71. & 72
<i>Non autem voluntas inefficax.</i>	108. 13	<i>& pag. 35. n. 74. & 75.</i>	
<i>Voluntas humana in Christo nunquam fuit reluctata diuine.</i>	n. 14	<i>An sit optabilior vnione mentis, quæ sit cum Deo per visionem beatificam & charitatem.</i>	35. 75
<i>Vnio Verbi.</i>		<i>Quo sensu hæc vnio facta sit per gratiam.</i>	n. 76
<i>Vnio Verbi facta est in hypostasi.</i>	25. 20	<i>Gratia vnionis quadrupliciter accipitur.</i>	ibid.
<i>Natura humana immediatè vnita est subsistentiæ Verbi.</i>	27. 29	<i>Vide Gratiam.</i>	
<i>Vnio incarnationis est propriè dicta compositio.</i>	29. 44	<i>Vnio animæ cum corpore est prior intentione, quàm vnio eiusdem animæ & corporis cum Verbo.</i>	55. 10
<i>Vnio Verbi ad humanitatem est substantialis.</i>	31. 57	<i>Spiritus & anima simul naturâ vniantur Verbo.</i>	56. 11
<i>Vnio diuine & humane naturæ est quid creatû.</i>	32. 58	<i>Vnio totius cum Verbo, non est realiter distincta ab vnionibus partium cum Verbo.</i>	n. 12
<i>Vnio tripliciter accipitur.</i>	n. 59	<i>Verbum prius naturâ censetur vniri animæ & corpori, & toti humanitati; quàm qualitates quæ eodem temporis momento oriuntur, informant.</i>	n. 13
<i>Per vnionem producit in humanitate Christi aliquid creatum ab illa distinctum.</i>	n. 61	<i>Verbum non vnitur prius, quàm accidentia informant quæ tempore antecedunt.</i>	n. 14
<i>Id quod producit per hanc actionem vnitiuam in humanitate, non est supernaturalis qualitas, vel habitus, vel aliqua propriè dicta relatio.</i>	33. 62	<i>Vnio hypostatica fuit naturâ prior quàm gratia habituali.</i>	66. 38
<i>Sed est modus distinctus à naturâ.</i>	n. 64	<i>Vnio hypostatica est causa plenitudinis gratiæ Christi.</i>	66. 40
<i>Huius vnionis dignitas & perfectio.</i>	n. 66	<i>Vnio hypostatica comprehendere non potest, non visâ essentia.</i>	77. 8
<i>Vnio Verbi incarnati tripliciter differt ab assumptione.</i>	34. 68	<i>Vide Naturâ humanâ.</i>	
<i>Ut differt hæc vnio & assumptio ab incarnatione.</i>	n. 70		

F I N I S.

ERRATA Typographica notabilia sic corrige.

Pag. 37. col. 1. lin. 14. suppositum, lege, suppositum. p. 78. c. 2. l. 6. ante dub. 5. mæ Christi, lege, Animæ Christi. p. 115. c. 1. l. 55. virtutem, lege, virtutem. p. 120. c. 2. l. 6. ratio, lege, ratione. p. 139. c. 2. l. 11. à fine. oblat, lege, obstat.

B E N E D I C T V M
S I T
V E R B V M I N C A R N A T V M.

